FRANKLIN-TÁRSULAT • BUDAPESTEN •

A KIRÁLYI ITÉLŐTÁBLÁK FELÜLVIZSGÁLATI TANÁCSAINAK ELVI JELENTŐSÉGŰ HATÁROZATAI.

III. KÖTET.

1898–1899

(RÉGEBBI HATÁROZATOKKAL KIEGÉSZITVE).

ÖSSZEÁLLITOTTA

Dr TÉRFI GYULA

BUDAPESTI KIR. TÖRVÉNYSZÉKI BIRÓ.

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IROD. INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

1900.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A RENDSZERES TÁRGYMUTATÓ TARTALOMJEGYZÉKE.

Nevezetesebb sajtóhibák.

A 47.	lapon	felülről 5. sorban «letéteményező» helyett olvasandó «*letéteményes*».
A 124.	«	a határozat megjelölésébe «1899 I. *G* 3. sz.» teendő.
A 165.	«	a 102. sz. határozat kelte és száma: «*1898. okt. 28. II. G. 68.*» sz. a.
A 167.	«	felülről a 23. sorban 185 helyett olvasandó «*485*».
A 237.	«	a 201. a. határozat száma: 1899 I. G. «*86*» sz.
A 285.	«	alulról a 8. sorban «szakasz» helyett olvasandó «*törvény*».
A 292.	«	felülről a 8. sorban «30» helyett «*31*», a 12. sorban «LIX.» helyett «*LIV.*» olvasandó.
A 293.	«	« a 9. sorban «42» helyett «*92*» olvasandó.
A 301.	«	alulról a 7. sorban «1893» helyett olvasandó «*1883*».
A 321.	«	felülről a 2. sorban «Felperesek» helyett olvasandó «*Alperesek*».
A 370.	«	a 397. sz. határozat megjelölésében «1899 G» helyett «*1898 G*» olvasandó.
A 382.	«	alulról a 10. sorban «vevő» helyett olvasandó «*eladó*».
A 395.	«	felülről a 15. sorban «39» « « «*38*».
A 410.	«	« a 2. sorban «202» « « «*152*».
A 426.	«	alulról a 9. « «1877» « « «*1887*».
A 472.	«	« a 4. « idézett törvény helyett olvasandó «*1893: XVIII. t.-cz.*».
A 480.	«	az 545. sz. határozat megjelölésében «15» helyébe «*51*» teendő.
Az 531.	«	a 602. sz. « « «28» « «*17*» «
Az 599.	«	felülről a 7. sorban «468» helyett olvasandó «*486*».

RENDSZERES TÁRGYMUTATÓ.

A gyámságról és gondnokságról szóló 1877 : XX. törvényczikkre vonatkozó határozatok a magánjog családjogi részében Kiskorúság és Gyámság czíme alatt, az uzsoráról és káros hitelügyletekről szóló 1883 : XXV. t.-czikkre vonatkozó határozatok a magánjog általános tanaiban az Erkölcsi fogalmakba ütköző jogügyletek stb., az Elévülés és a Kötelmi jogban a Kamat czíme alatt; az Ipartörvényre (1884 : XVII. t.-cz.) vonatkozó határozatok a Magánjog kötelmi jogi részében Szolgálati szerződés czíme alatt, részben az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-a alatt, az ausztriai ált. polgári törvénykönyvre vonatkozó határozatok pedig a magánjog megfelelő czímei alá beosztva (Ko. és M. jelzések alatt) fordulnak elő.

A határozatok utáni vastagabb első szám a határozat számát, a második szám a lap számát, az I. és II. szám a jelen gyűjtemény első, illetőleg második kötetét, a F. I. II. III. IV. szám a kir. Curia felülvizsgálati határozatainak dr. Fabiny Ferencz kir. curiai biró által összeállított gyűjteményét és a gyűjtemény kötetét, az ez után következő szám pedig az illető kötet lapszámát jelzi. — A C. betű a kir. Curia, B. a budapesti, D. a debreczeni, Gy. a győri, K. a kassai, Ko. a kolozsvári, M. a marosvásárhelyi, N. a nagyváradi, P. a pécsi, Po. a pozsonyi, Sz. a szegedi, T. a temesvári kir. itélőtábla felülvizsgálati tanácsának határozatát jelenti.

I. A SOMMÁS ELJÁRÁS.

1. 1893 : XVIII. t.-cz.

1—2. §§. A birói hatáskör.

L. a 27. §. a. is.

A vizi szolgalommal terhelt ingatlan tulajdonosa a vízi mű engedélyezéséből vagy annak létesítéséből származott sérelmeit csak a közigazgatási hatóság előtt orvosolhatja s kártalanítás iránti igényét sem érvényesítheti a biróság előtt. B. **33.** 50.

Közigazgatási útra tartozik annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a közúthoz csatolt ingatlanrész jogszerűen a közúthoz tartozik-e vagy nem. B. **213.** 242.

Közigazgatási útra tartozik annak a kérdésnek az eldöntése, hogy létezik vagy keletkezett-e valamely egyházra vagy egyházi javadalomra nézve magánkegyúri jogviszony, B. **1.** 1. *Azonos :* K. (II. 539.)

Izraelita imaszék használatában történt változásnak a vezetett könyv-

ben kitüntetése iránti kereset a polgári biróság hatáskörébe tartozik. Sz. **621.** 555.

A czég- és czímtábláknak, valamint képeknek a ház külfalára kifüggesztése tekintetében felmerült vitás kérdések elintézése közigazgatási útra tartozik. B. **201.** 257.

A fegyelmi úton elbocsátott államvasuti alkalmazott csak akkor kereshet a biróság előtt elégtételt, ha elbocsátása, illetményeinek és nyugdíjigényének elvonása a szolgálati rendtartás ellenére jogellenesen történt. B. **60.** 97.

A fogyasztási adó szedésére jogosult által illetéktelenül behajtott összszeg visszafizetését tárgyazó ügy nem a polgári biróság, hanem a pénzügyi hatóság hatáskörébe tartozik. K. **347.** 332. *V. ö.* D. (II. 348.)

Nem tartozik a polgári biróság hatáskörébe annak megbirálása, hogy a jövedéki kihágási ügyekben szükséges biztosítást a pénzügyi hatóság helyesen rendelte-e el. N. **459.** 426.

A biróság hatáskörébe tartozik annak a jogviszonynak a megbirálása, a mely a község és a között a személy között keletkezik, a ki a községi eltartásra jogosult egyént a község helyett eltartotta. Po. **592.** 520.

Ha a ref. egyházközségtől nem pusztán a papi díjlevél alapján, hanem a tárgyalás rendén előterjesztett azon alapon is követeltetik kepejárandóság, hogy alperes egyházak a kepefizetésre személyesen kötelezett hiveiktől a papot illető kepét beszedték és azt visszatartják: ezen kérdés felett döntésre a polgári biróság és nem az egyházi hatóság bír hatáskörrel. Ko. **379.** 350. *V. ö.* D. (II. 398.,) Po. (II. 791.)

A jótékonysági egylet tagjai által az egylet ellenében szerzett jogok érvényesítésének vagy megszüntetésének kérdése a biróság hatáskörébe tartozik. B. **68.** 110.

A korcsmai adósságnak valamely színlelt ügylet (váltó, adóslevél) alakjában érvényesítését czélzó jogügylet érvényességének kérdése a polgári biróság hatáskörébe tartozik, míg a büntető biróság hatáskörébe csak a kihágás megállapítása s a büntetés kiszabása tartozik. Sz. **328.** 318.

Részvényjegyzés hátralékos összegének megfizetése iránt a részvénytársaság által a részvényes ellen indított kereset a kereskedelmi törvényszék hatáskörébe tartozik. B. **119.** 193. *Azonos:* B. (I. 72.)

Váltóval biztosított kölcsönügyletnek köztörvényi úton érvényesíthetése. B. **71.** 116. *Azonos:* B. (I. 1.); Po. (II. 811.); T. (II. 892.) C. (F. I. 190., III. 188.)

Fedezeti váltó adása esetében a váltói uton hozott határozattal jogaiban sérelmet szenvedett fél, ha jogos kifogását a váltóbiróság előtt sikerrel nem érvényesíthette, a magánjog alapján őt megillető jogokat a polgári biróság előtt külön perrel érvényesítheti, K. **348.** 334. *V. ö.* B. (I. 1.) Po. (II. 811.) T. (II. 892.) C. (F. I. 190., III. 188.)

Váltóperbeli itélet alapján fizetett összeg köztörvényi uton visszakövetelhető. Sz. **649.** 559.

A hagyatéki zárgondnok díja s kiadásai iránti követelés a felek külön megállapodása alapján a polgári perútra, és mint személyes kereset a követelés összegére tekintettel, a sommás eljárásra tartozik. N. **464.** 437.

Ingatlan tulajdona iránti per csak az ingatlannak 200 frtot meg nem haladó értéke alapján tartozik sommás eljárás alá. B. **176.** 228. T. **701.** 594. *Azonos:* C (F. IV. 434.)

Mely ügyekben kell a polgári pert más hatósági eljárásnak megelőzni? L. 1893: XVIII. t.-cz. 27. §.

1—4. §§. A peres tárgy értékének meghatározása.

L. a 181. §. a. is.

A per tárgyának értéke alatt a sommás eljárásban ezen fogalomtól függő kérdések eldöntésénél is azt kell érteni, a mit általában valamely dolog értéke alatt, vagyis azt az értéket, a melylyel a per tárgyát képező dolog a forgalomban bir. N. **456.** 421.

Nincs olyan szabály, melynél fogva a pertárgy értéke a per tárgyát képező dolog értékénél kisebb mértékben volna megállapítandó akkor, ha a peres felek valamelyikét a per tárgyához kisebb vagyoni érdek köti, mint a mily forgalmi értékkel a per tárgya bir. N. **456.** 421.

Ingatlan tulajdonjogát tárgyazó perekben a per tárgyának értékét az ingatlan vitás részének értéke képezi. B. **180.** 229.

A peres ingatlan értékének megállapítására vonatkozó kifogás megtételének időpontja. T. **701.** 593.

Ingatlanok iránti perben az elvont haszon czímén követelt kárigény a járulék jogi természetével bírván, a pertárgy értékének megállapításánál jelentőséggel nem bir. Ko. **380.** 351. M. **445.** 410. *Azonos:* B. (II. 138.) M. (II. 660. 665.) N. (II. 709. 720.) Po. (II. 803.) Sz. (II. 876.)

A kereset tárgya 200 frtot meghaladó értékű, ha a felperes 144 forint értékű ingó kiadásán felül még 260 forint elvont hasznot is követel. N. **488.** 447.

A jelzálogkereset tárgyának értéke a zálogjoggal biztosított követelés tőkeösszege. Gy. **311.** 300.

Zálogjoggal biztosított követelésnek a sorrendből való kihagyása iránt indított per tárgyának meghatározásánál a bekeblezési költség, a perköltség és végrehajtási költség — melynek erejéig bekeblezett zálogjog törlése szintén kéretik — mint járulék, számításba nem vehető. P. **508.** 464.

Tőke, kamat és biztosítéki összeg erejéig bekeblezett zálogjog kitörlése, esetleg az összeg letétbe helyezése iránt indított perben a kamat és a biztosítéki összeg járulék. K. **369.** 346. *V. ö.* Gy. (II. 414. 420.) Sz. (II. 868.) C. (F II. 214. 235.)

Állat visszavétele, vételár visszafizetése s a tartás megtérítése iránt indított perben a tartásdíj összege járulék. D. **269.** 277. *Azonos:* Ko. (II. 572.)

Kikötés alapján tőkésített kamat a pertárgy értékének megállapításában számításba veendő. Sz. **648.** 559.

Tőkésített kamat a pertárgy értékének meghatározásánál számításba nem vehető. P. **540.** 475. *V. ö.* Gy. (II. 414.) Sz. (II. 868.) C. (F. II. 214. 235.)

Az előleges birói szemle költsége a per tárgya értékének meghatározásánál számításba nem vehető. B. **179.** 229. *Azonos :* D. (II. 400.)

Pertárgy értékének meghatározása óvadékul elhelyezett takarékpénztári letétkönyv kiadása iránt inditott perben. K. **371.** 346.

Végrehajtási jogcselekmény megtámadása iránti per tárgyának értéke az az összeg, a mely iránt a végrehajtás vezettetett. N. **478.** 443. Sz. **618.** 555. *V. ö.* Gy. (II. 505.) N. (II. 710.) P. (722. 755.)

A peres tárgy értéke a felülvizsgálat szempontjából. L. 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §.

7—8. §§. A képviselet.

L. a 27., 166. §-okat is.

A róm. kath. egyházközséget a megyei püspök képviseli. Sz. **647.** 559.

A református egyház képviselete. Sz. **633.** 507.

A gör. kel. egyházat a lelkész csak akkor képviseli, ha ő az egyházközség elnöke. Sz. **627.** 556.

A társulat képviseletét a társulati szerződés szabályozza, mihezképest attól eltérő képviseletnek közgyülési határozat alapján sincs helye. B. **211.** 242.

A részvénytársasági igazgató részére a kereset ujolagos kézbesítésének szüksége nem forog fenn, ha az igazgató már a maga személyben tévesen perbe vonatott. Po. **590.** 519.

Az árvaszék a kiskorú követelésének per útján való behajtásával ügyvédet is megbízhat. Sz. **664.** 563.

A valódiság tekintetében nem kifogásolt meghatalmazás valósága ellen csak a meghatalmazó emelhet sikerrel kifogást. M. **450.** 411.

15. §. A kereset kellékei.

A kereset tényalapját a felperes tartozik tüzetesen előadni. Po. **544.** 479. *Azonos :* B. (I. 140.) N. (II. 703.)

A kereset kellékei közé nem tartozik az, hogy a felperes azokra a tényekre, melyekből keresetét származtatja, jogszabályt alkalmazzon. B. **191.** 233.

Készpénz fizetése iránt inditott kereseteknél a jogczím annak az ügyletnek vagy ténynek a megjelölése, a miből a fizetési kötelezettség keletkezik. T. **681.** 575.

16. §. A megállapitási kereset.

Lejárt szerződési kötelezettségnek teljesítése is követelhető lévén, e tekintetben jogviszony megállapítása iránti keresetnek kivételes körülmények kimutatása hiányában nincs helye. B. **21.** 29. *Azonos :* B. (II. 165.) T. (II. 890.) C. (F. IV. 315.)

Teljesítésre irányzott kereset következtében a marasztalás előfeltételét képező jogviszony is megállapíttatik. B. **21.** 30.

Megállapítási keresetnek kérkedés esetében mindig helye van. Sz. **643.** 559.

A megállapítási kereset előfeltételei. P. **499.** 460. *V. ö.* B. (I. 453. II. 131.) C. (F. I. **204.** **240.** III. 67.)

Megállapitási perben megmarad a magánjogi viszonyból származó bizonyítási teher. Sz. **643.** 559.

23. §. A viszonkereset és a perbehivás.

L. a 106., 167. §§. a. is.

A jogczím különbözősége a jogalap azonossága mellett a viszonkereset megengedhetőségét nem zárja ki. Gy. **314.** 305.

A perbehivott a perbehívó pertársává nem lesz. P. **528.** 471.

27—30. §§. A pergátló kifogások.

L. 1., 2., 7., 8. §§. 1868 : LIX. t.-cz. 53. §. a. is.

Az a kérdés, hogy a kereset alapján a per létrejöhet-e vagy nem, vagyis a pergátló körülmény fenforgásának kérdése a keresettel érvényesitett jog fenforgásának kérdésétől különböző kérdés. N. **464.** 436.

Arankás lóheremag eladásából származó kártérités iránti polgári pert az 1894 : XII. t.-cz. által előirt büntető eljárásnak kell megelőznie. B. **83.** 138.

A polgári per eldöntésére lényeges befolyással biró jövedéki kihágási ügy előzetesen megoldandó kérdés. Ko. **407.** 383.

Gépkezelő és a cséplőgép-tulajdonos gépész között az ipari munkaviszonyból felmerült vitás kérdés előzetesen az iparhatóságok jogkörébe tartozik. Ko. **393.** 365.

Pergátló kifogás az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának 1. p. (előző bünper) alapján. T. **686.** 586.

Az eljárás felfüggesztése iránti kérelem, mint pergátló kifogás. B. **86.** 142.

Az eljárásnak a felülvizsgálati biróság által az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-a alapján felfüggesztése. B. **83.** 138.

Ha az előző per a jelenlegi per folyama alatt az 1893 : XVIII. t.-cz. 52. §-a értelmében megszünt, a jelen per megbirálására többé gátul nem szolgálhat. P. **501.** 461.

Perfüggőségi kifogás kérdése. Sz. **664.** 563.

Az a kérdés, hogy a kereset alapjául vett egyezségből annak daczára, hogy a felperes zárgondnoki díját és költségét a hagyatéki biróság által megállapíttatta, a felperesnek követelése származott-e, nem pergátló kifogás, hanem érdembeli itélet keretében eldöntendő kérdés. N. **464.** 437.

Ingatlan iránti per nem egyáltalában, hanem csak a per tárgyának értékére való tekintettel nem tartozik sommás eljárás alá. B. **176.** 228. T. **701.** 596. *Azonos:* C. (F. IV. 434.)

Elhunyt felperes nevében indított per megszüntetendő. Sz. **632.** 557.

31. §. A kereseti jog megváltoztatása.

Nem keresetváltoztatás az, ha a felperes a kölcsönügylet érvénytelensége esetére az előbb kölcsön czímén követelt összegnek az érvénytelen jogügylet folytán visszaadását követeli. B. **81.** 135.

Keresetváltoztatás esete nem forog fenn, ha a felperes a kereseti összeget előbb kölcsön czímén, utóbb a czimen követeli, hogy az alperest terhelő kiadásokat ő előlegezte s a felperest illető gabonát az alperesnek kiadta s erről állíttatott ki a kötvény. N. **471.** 440.

Nem forog fenn tilos keresetváltozás, ha felperes az eredeti kereseti kérelmében a tőle felvett 500 forint összegről szóló takarékpénztári könyvecske kiszolgáltatását, vagy az 500 frtot követelte, utóbb pedig tisztán a kölcsön megtérítése iránti kérelmet terjesztett elő, mivel az előbbi kérelemben a kölcsönkövetelés érvényesítése is bennfoglaltatik. Ko. **390.** 362.

Ingók egyenértékének megtérítése iránt indított keresetnek a tárgyaláson akként való módosítása, hogy az alperes az ingóknak természetben kiadására vagy azok értékének megtérítésére köteleztessék, nem keresetváltoztatás, hanem a kereset leszállítása. Po. **589.** 518.

Keresetváltoztatás az, ha a fél ingókra vonatkozó tulajdonigénye helyett azok eladási árának a beszerzési áron felül elért többletére vonatkozó követelési jogát kivánja évényesíteni. T. **678.** 572.

Nem keresetváltoztatás az, ha a felperes a munkabért alperesektől előbb saját személyükben vállalt fizetési igéret, utóbb pedig készfizetői kezesség czímén követeli. B. **191.** 234.

A követelés jogalapjának megváltoztatását nem képezi az, hogy a kereset eredetileg a fedezeti vétel által szenvedett tényleges kár megtérítésére irányult, míg utóbb az árkülönbözetnek, mint elmaradt haszonnak fizetésére korlátoztatott. Gy. **318.** 312.

Nem keresetváltoztatás az, ha a felperes a kereseti összeget az alperes ellen előbb a saját személyében tett kötelező igéret alapján feltétlenül, utóbb pedig, mint örökös ellen, a hagyaték birtokba vétele alapján annak erejéig kéri megitéltetni. N. **461.** 430.

Keresetváltoztatás esete nem forog fenn, ha a felperes a saját személyében perbe vont alperest utóbb, mint részvénytársasági igazgatót a részvénytársaság képviseletében kéri marasztalni. Po. **590.** 519.

A keresetváltoztatás értelmezéséhez. B. **33.** 50. Po. **555.** 494. *V. ö.* B. (II. 77. 85. 212.)

A biróság a kereseti jogalaptól eltérni nem jogosult. M. **410.** 388.

34. §. Felszólalás az eljárás szabálytalansága ellen.

Nem panaszolhatja a fél mind a két peres fél esküre bocsátásában álló szabálytalanságot akkor, ha ez ellen nyomban fel nem szólalt. T. **685.** 584.

Nem vehető figyelembe az egy szakértő kinevezése miatt emelt pa-

nasz. ha e miatt a fél a felebbezési biróságnál fel nem szólalt. B **162.** 223. V. ö. I. II. k. 34. §., F. 199. §. I—III. k.

Felszólalási jog megszünése. T. **701.** 594.

35., 37. §§. Az ügynek kimerítő tárgyalásban részesítése és a perbeli előadás megvilágítása.

Feloldás döntő tények megállapításának elmulasztása miatt. B. **20.** 29. B. **45.** 71. B. **67.** 108. B. **81.** 135. B. **110.** 179. B. **114.** 183. B. **122.** 197. B. **125.** 200. B. **127.** 202. B. **165.** 224. Gy. **318.** 312. Gy. **340.** 326. Po. **557.** 497. L. **598.** 524. *V. ö.* I. II. k. és F. I—III. k. 35. 37. 204. §§. 185. §. *c)* p. a. közölt számos hat.

Feloldás annak megállapitására, hogy a kár mikor és mily tények folytán következett be. B. **32.** 48.

Feloldás az árú vitatott hiányainak tüzetes kiderítése végett. B. **101.** 164.

A biróság nem köteles az ügyvéd által képviselt felet a bizonyitásra felhívni, s mulasztásának következményeire figyelmeztetni. B. **115.** 185. *Azonos:* B. (I. 207. 396.) M. (II. 650.) C. (F. I. 13. 243. II. 44.)

A homályos kereseti kérelem értelme vagy a kereset egész tartalmának egybevetéséből, vagy az 1893: XVIII. t.-cz. 37. §-a értelmében állapitandó meg. Gy. **315.** 306. *V. ö.* B. (II. 239.) C. (F. III. 82.)

38. §. A fél személyes meghallgatása.

A fél személyes meghallgatásra ügyvédje utján is idézhető. B. **194.** 234. *Azonos:* B. (I. 326.) *Ellenkező:* C. (F. I. 154.)

43. §. A perek egyesítése.

L. a 181. §. a.

44. §. Az eljárás felfüggesztése.

A pernek felfüggesztése a biróságnak csak joga, de nem kötelessége. M. **446.** 410. *Azonos:* M. (II. 649.) P. (II. 761.)

Valamely büntethető cselekmény miatt csak akkor függeszthető fel a peres eljárás, ha a büntető hatóság határozata nélkül a polgári ügy alaposan el nem dönthető. B. **6.** 10.

Perben nem álló fél ellen folyamatba tett büntető eljárás a polgári peres eljárásnak felfüggesztését nem eredményezheti. T. **686.** 586.

A per tárgyalásának a felülvizsgálati biróság által felfüggesztése addig, míg az ingatlant terhelő kegyúri kötelezettség létezése felett a közigazgatási hatóság dönt, a közigazgatási eljárásnak záros határidőben megindítására irányuló utasítás mellett B. **1.** 1. *V. ö.* C. (F. I. 228.)

Az eljárásnak uzsora vétség okából felfüggesztése. B. **204.** 238.

Az eljárás felfüggesztésének kérdéséhez. B. **88.** 145.

A biróság az eljárás felfüggesztésének czélszerűsége kérdésében

szabad belátása szerint határoz ugyan, de a felfüggesztés czélszerűségét csak azokban az esetekben mérlegelheti, ha a felfüggesztésnek az 1893: XVIII. t.-cz. 44. §-ában meghatározott valamely előfeltétele fenforog. N. **463.** 434.

A felfüggesztés előfeltételei fenforgásának kérdése a felülvizsgálat körébe tartozik. N. **463.** 434. *V. ö.* B. (II. 52.) N. (II. 667.)

58—61. §§. A beismerés.

Mérlegelés kérdése az, hogy mennyiben tekinthető a fél beismerése bizonyitéknak. D. **281.** 280.

A biróságon kívül (hagyatéki tárgyaláson) tett beismerés, mint bármely bizonyítási adat, a biró szabad mérlegelésének a tárgya. N. **484.** 446. *Azonos:* C. (F. III. 77.)

Okiratbeli beismerés ellenében bizonyítás. B. **135.** 214.

A beismerés teljes tartalma szerint veendő tekintetbe. Sz. **614.** 550.

Korlátolt beismerés bizonyító ereje. Po. **544.** 479.

Az osztálysorsjegy díjának megfizetését tanusító s a sorsjegy szövegébe foglalt elismeréssel szemben a fizetés meg nem történtének bizonyítása. B. **130.** 207.

A jogelismerés, mivel akaratnyilvánítást foglal magában, lényegesen különbözik a ténybeismeréstől. Sz. **605.** 535. Sz. **635.** 557. *V. ö.* Sz. (II. 871.) C. (F. IV. 84.)

Az elismerés visszavonásának nincs helye. Sz. **635.** 557.

64. §. A bizonyítékok szabad mérlegelése s a biróságnak indokolási kötelessége.

L. a 185., 197., 204. §§. a. is.

A meggyőződésre alkalmas bizonyítékok megválasztásában a biróság nincs korlátozva. Ko. **404.** 379. *Azonos:* B. (I. 308. 394.) B. (II. 140.) Gy. (II. 514.) C. (F. III. 363.)

A biróság ténymegállapításainál a tárgyalás egész tartalmát köteles méltatni. B. **73.** 119. *V. ö.* C. (F. IV. 59.)

A biróságnak rendszerint mind a két fél által javaslatba hozott bizonyítást fel kell venni s az ellenbizonyitást csak akkor mellőzheti, ha annak sikerét a már felvett bizonyítás méltatása alapján kizártnak tekinti. Gy. **305.** 290.

Ha a biróság a már alkalmazott bizonyítékot annyira meggyőzőnek tekinti, hogy meggyőződésének módosulását már eleve kizártnak látja: a felajánlott további bizonyitást mellőzheti. B. **5.** 7.

A mikor a biróság a felhasznált bizonyítékokat meggyőződésének megalkotása elegendőknek tekintvén, kizártnak tartja, hogy az ajánlott bizonyítási adat ellenkező meggyőződésre vezethesse: az okok előadása mellett a további bizonyitást mellőzheti. N. **455.** 418. *Azonos:* B. (I. 412.) B. (II. 266.) M. (II. 658.) C. (F. I. 118. II. 270. IV. 103. 427.)

Felülvizsgálat abban a kérdésben, hogy az ellenbizonyítás sikere kizártnak tekinthető-e. Gy. **305.** 290.

A felek között lefolyt más perben előfordúlt bizonyítékok elfogadása nincs kizárva. M. **443.** 410. *V. ö.* B. (II. 3. 143.) C. (F. I. 200. IV. 538.)

Nem a peres felek közt folyt perben kihallgatott tanuk vallomása is elfogadható bizonyítékul. M. **438.** 408.

Joglemondást concludens tényekből is meg lehet állapítani. B. **103.** 167. 221. 246. D. **260.** 271; T. **703.** 595. *V. ö.* B. (II. 310. 328.) Gy. (II. 505.) C. (F. I. 321. IV. 65. 352.)

Igényperben tényekből vont következtetés utján is megállapítható a tulajdonjog. B. **19.** 26. *Azonos :* B. (I. 308. 394.) B. (II. 140.) Gy. (II. 514.) 3. (F. IIIt 363.)

Egyezségi ajánlatból a kötelezettség elismerésére nem lehet következtetni. B. **164.** 223.

Abból a concludens tényből, hogy a hitelező alkalmazottja ellen az adóstól beszedett pénz elsikkasztása miatt bűnvádi feljelentést tett, alaposan lehet arra következtetni, hogy ezt az összeget alkalmazottja által beszedettnek és így a tartozást kiegyenlítettnek elismerte. B. **228.** 249.

Abból a körülményből, hogy az elárusító az elküldött sorsjegy árával a felet könyveiben megterhelte s a sorsjegyet kisérő levelében tulajdonjogát fenn nem tartotta, nem lehet következtetni azt, hogy a sorsjegy árát hitelezni kivánta. B. **130.** 207.

A nem jogerős itélet hatása alatt teljesített fizetés csak úgy tekinthető feltétlen jogelismerőnek, ha a fizető a peres eljárás folytatását abbanhagyta vagy ha a per folytatásának abbanhagyását kötelezte. Gy. **710.** 600.

Abból a tényből, hogy a közigazgatási hatóság által teljesített gyárvizsgálat alkalmával rendetlenség nem észleltetett, önként következik, hogy a gyár védőkészülékei a baleset bekövetkezésére alkalmasok voltak. T. **609.** 592.

A körülmények jogi jelentőségének mérlegelése. D. **130.** 209.

Az elmeállapot nem tekinthető nem szakértő tanu által bizonyítható ténykérdésnek. B. **38.** 57.

Az öröklésnek tanuvallomás alapján megállapítása. B. **154.** 220.

Nincs olyan jogszabály, mely eladott ló vitássá tett azonosságának bizonyítását a lólevél felmutatásához kötné. Gy. **338.** 324.

A fuvarlevél adatainak tanuvallomás alapján megállapítása. B. **97.** 159.

A hozomány átadására nézve a közjegyzői okirat nem az egyedüli bizonyitó eszköz. Ko. **403.** 379.

A hozomány átadása és átvétele nemcsak közjegyzői okirattal, hanem más bizonyítási eszközzel is bizonyítható. Gy. **315.** 306.

Az 1886 : VII. t.-cz. 21. §-a kötelező bizonyítási szabályt állapít meg. Gy. **315.** 306.

A fizetések megszüntetésének és az erről való tudomásnak megállapítása tekintetében nincs kötelező bizonyítási szabály. B. **240.** 252. *Azonos :* C. (F. II. 83.)

Eljárási szabályt sért a biróság, ha olyant is bizonyítottnak tekint a

tanu vallomásával, a miről a tanu nem tesz említést. B. **32.** 48. *Azonos:* B. (I. 513.) Ko. (II. 573.)

A büntető biróság itélete nem korlátozza a polgári biróságnak azt a jogát, hogy a kártéritési igény fölött az ez iránt rendelkező polgári törvények szabályai szerint a büntetésre méltó cselekmény elkövetésére való tekintet nélkül függetlenül itélkezzék. M. **415.** 393. *V. ö.* Gy. (II. 462. 464. 510.) K. (II. 565.) N. (705. 711.) Po. 795. 802.) C. (F. III. 20.)

Büntető birósági itéletben megállapitott tényállás, mint itélt dolog, a polgári perben irányadó. N. **468.** 428.

Ellenkező: Gy. (II. 462.)

Büntető perbeli tényállás a polgári perben. Po. **545.** 480.

A közigazgatási határozat hatálya a község által a számadási hiány megtéritésében elmarasztalt községi pénztárnok ellen inditott perben. M. **435.** 407.

A biróság a közigazgatási hatóság határozatától függetlenül birálja meg azt a jogkérdést, hogy a felek között cselédviszony forgott-e fenn. Po. **550.** 486.

Az államvasutak szolgálati rendtartása s az ezzel kapcsolatos rendszabályok irányadók abban a kérdésben, hogy az államvasuti alkalmazottnak a szolgálatból fegyelmi úton elbocsátása jogellenesen történt-e. B. **60.** 97.

A biróság indokolási kötelessége. B. **118.** 192. Gy. **302.** 287. Sz. **598.** 523. F. **685.** 585. T. **706.** 597. *V. ö.* B. (I. 46. 191. 271. 468.) s II. k. és F. I—IV. k.

Az indokolási kötelezettség terjedelme. B. **19.** 25.

Feloldás az indokolási kötelesség elmulasztása miatt. B. **118.** 192. Gy. **302.** 287. Sz. **598.** 523. T. **685.** 585. **706.** 597.

A bizonyítékok szabad mérlegelése nem gyakorolható akként, hogy a biróság a tárgyalások adataiból és a bizonyítékok közül azok egy részét kiszakitva, itéletet hozhasson, a nélkül, hogy indokolná a tárgyalás és bizonyitásfelvétel többi részének mellőzését. B. **26.** 39.

Feloldás a miatt, mert a biróság nem indokolta, hogy a fél esküvel meg nem erősített vallomását miért fogadta el bizonyítékúl. B. **107.** 174.

A biróság indokolni tartozik azt, hogy tanuk vallomásával és a per egyéb adataival bebizonyitottnak nem talált tényre nézve miért mellőzte a félnek hivatalból is elrendelhető eskü alatti kihallgatását. Po. **556.** 495.

A meggyőződés alapját képező okok előadása magában foglalja a többi felhozott összes bizonyítékoknak, tehát a tanuk vallomásának is, mint feleslegeseknek, mellőzését. Ko. **404.** 379. *Azonos:* B. (I. 39.) M. (II. 658.) C. (F. I. 53.)

A bizonyíték mellőzésének kifejezett indokolása elmaradhat akkor, ha a mellőzés indoka az itélet egyéb tartalmából nyilván kitünik. M. **441.** 409.

Nem lényeges szabálytalanság a tanukihallgatásnak indokolás nélkül mellőzése, ha a vitás kérdés okirati bizonyíték alapján eldönthető. B. **231.** 249. *V. ö.* B. (II. 44.)

72. §. A bizonyításfelvétel feletti észrevételek.

A bizonyításfelvételre észrevételeknek előterjesztésére csak akkor van szükség, ha a biróság azt szükségesnek találja, mihezképest az észrevételek előterjesztésére alkalom nem nyujtása nem szabálysértés. D. **264.** 275.

73—81. §§. Az okirati bizonyítás.

A közokiratok tartalmi valótlanságának bizonyítása nincs kizárva. T. **688.** 588.

Közokirat ellenében is lehet bizonyitásnak helye. N. **474.** 441. *Azonos:* Po. (II. 822.) C. (F. II. 301.)

A közjegyzői okirat csak azt bizonyítja, hogy a felek a közjegyző előtt a közokiratba foglalt kijelentéseket tették, de nem bizonyítja azt, hogy ezek a kijelentések a valódi szerződés feltételeit tartalmazták és azzal szemben az álszerződés bizonyítható. N. **474.** 441. *V. ö.* (F. II. 301.)

Az inségkölcsönről 1859. évben kiállitott «Schuldschein» az osztr. prdts. 114. §-ában meghatározott közokiratnak nem tekinthető. B. **42.** 67.

Az okirat tartalma az annak kiállítása idejében érvényben levő törvények szerint birálandó meg. B. **42.** 67.

A magánokirat csak akkor felel meg az 1868 : LIV. t.-cz. 167. 168. §§-ai rendelkezéseinek, ha nemcsak külsőleg tünteti fel e §§. kellékeit, hanem tényleg ama körülmények között lett kiállítva, a melyeket az okirat külsőleg feltüntet. Sz. **614.** 550.

Az előttemező tanuknak (1868 : LIV. t.-cz. 167. §.) együttes jelenléte szükséges. B. **149.** 218. *V. ö.* C. (F. IV. 181.)

A törvényes kellékekkel nem biró adóslevél bizonyító ereje. Sz. **614.** 550. *V. ö.* C. (F. IV. 260. 328. 363.)

A kereskedelmi könyvek bizonyító ereje. B. **3.** 4. Gy. **334.** 322. *V. ö.* B. (I. 239. II. 325.) Sz. (II. 871.) C. (F. I. 303. III. 4.)

A kereskedelmi könyv bizonyítja a követelés keletkezésének időpontját. T. **691.** 589.

A kereskedelmi könyv nem bizonyiték arra, hogy a felek szándéka a tényleges szolgáltatás kizárásával már eleve a felmerülhető különbözetre irányult. B. **237.** 251.

A könyvek felmutatása akkor is elrendelhető, ha hitelesített könyvkivonat van csatolva. Gy. **308.** 294.

Közös okirat felmutatása. B. **115.** 188.

82—93. §§. A tanúbizonyítás.

Hivatalból a tanukihallgatás el nem rendelhető. B. **169.** 226. *Azonos:* C. (F. I. 57. 73. 165.)

Szabálytalan a megkeresett biróságnál bejelentett olyan tanuknak a kihallgatása, a kiknek kihallgatását a perbiróság nem rendelte el. Po. **587.** 518.

A fél megbizottja csak tanuként hallgatható ki. B. **199.** 236. T. **704.** 596. *Azonos:* B. (I. 330.) N. (II. 715.) C. (F. I. 165. II. 55.) *Ellenkező:* Po. (**556.** 496.)

Nem sért meg eljárási szabályt a biróság, ha kihallgatja azokat a tanukat, a kiknek nevét a fél be nem jelentette, de őket a tárgyalásra magával hozta. B. **104.** 169.

A biróság belátásától függ annak megbirálása, hogy az a tanu, ki kihallgatásakor életének 14. évét már betöltötte, bír-e a szükséges értelmi fejlettséggel, következéskép nem sért a biróság eljárási szabályt akkor, ha a 14. évét betöltött tanunak megesketését a miatt, mert ez a tanu a bizonyitandó tény történtekor még 12 éves nem volt, mellőzi. B. **14.** 20. *Azonos:* C. (F. III. 195.)

A nazarenusok az eskütétel alól nincsenek felmentve. Sz. **636.** 557.

94. §. A szakértői bizonyítás.

A biróság csak akkor van a felek által megnevezett szakértőhöz kötve, ha a felek egy szakértőben állapodtak meg. B. **162.** 223.

Felülvizsgálat alá esik az a kérdés, hogy egy vagy három szakértő alkalmazásának van-e helye. B. **36.** 55. B. **162.** 223.

Külföldi szakértő véleménye is elfogadható. B. **131.** 210.

Szakértő meghallgatása a költség előlegezésétől tehető függővé. T. **699.** 591.

95—100. §§. A fél eskü alatti kihallgatásával való bizonyítás.

Kötelező bizonyítási szabály a fél eskü alatti kihallgatásának elrendelése iránt csak annyiban áll fenn, a mennyiben akkor, ha az egyik fél kihallgatása elrendeltetett és a másik fél saját kihallgattatását az eskü letétele előtt kérte, ennek kihallgatása szintén elrendelendő; egyébként a biróság a fél eskü alatti kihallgatásának szükségessége felett akkor is szabad belátása szerint határoz, ha más bizonyíték nem forog fenn. D. **284.** 281. K. **360.** 343. T. **698.** 592. **704.** 595. *Azonos:* B. (I. 142. 151. 425. 516. II. 28. 35. 125.) K. (II. 573.) C. (F. II. 41. 55. 72. 142. 177. III. 78. 223. IV. 79.)

A valószinüsitő tények megállapításában nincs a biró ahhoz kötve, hogy e tények tényállásként való megállapítását a felek valamelyike kérte-e vagy nem. Gy. **309.** 296.

A félnek az 1893: XVIII. t.-cz. 96. §-a alapján az első biróság előtt kivett esküje a felebbezési biróság előtt feltétlenül döntő bizonyítéknak nem tekinthető. B. **75.** 121.

A fél esküre bocsátását vétkes bukás miatt történt elitéltetése nem akadályozza. M. **437.** 408.

Az 1893: XVIII. t.-cz. 100. §-ában meghatározott eskühöz a peres feleknek egyértelmű megállapodása szükséges arra nézve, hogy valamely

döntő ténykörülmény bizonyítása a felek melyikének esküjétől tétessék függővé. B. **75.** 121.

A fél megbizottja félként is kihallgatható. Po. **556.** 496.

Ellenkező: B. (**199.** 236. I. 330.) N. (II. 715.) T. (**704.** 596.) C. (F. I. 165. II. 55.)

101. §. Az előleges bizonyítás.

Az előleges birói szemlének a fél közbenjötte nélkül megtartása nem szabálytalan akkor, ha a fél értesítése iránt kellő intézkedés történt, de az a fél hibája (elutazása) miatt sikertelen maradt. B. **28.** 43. *V. ö.* P. (II. 734.) C. (F. III. 17.)

Az előleges szemléhez az ellenfél csak akkor idézendő meg, ha idézése nem jár a czélt meghiusító időveszteséggel. Gy. **338.** 324.

106. §. A beszámítási kifogás.

V. a 23., 167. §§. a. is.

A kereseti követeléssel összefüggésben álló beszámítási kifogás külön perre nem utasítható. B. **28.** 43.

Az alperes beszámítási kifogásával csak akkor utasítható külön perútra, ha az ellenkövetelés a kereseti követeléssel összefüggésben egyáltalán nem áll. Gy. **322.** 315. M. **419.** 401. *Azonos:* Gy. (II. 450. 478.) T. (II. 897.)

Ha további bizonyítási eljárás szükséges az ellenkövetelésnek a kereseti követeléssel összefüggő része tekintetében, akkor nem lehet a további bizonyítás szükségességének indokából külön útra utasítani az ellenkövetelésnek a kereseti követeléssel össze nem függő részét sem. Sz. **322.** 315.

Nem gátolja a kereset vagy viszonkereset érdemi megbirálását az, hogy a kötelezett fél előzően beadott keresetében követelésébe a jelen perben keresetbe vagy viszonkeresetbe vett összeget egyoldalúan beszámította. K. **253.** 341. *V. ö.* B. (II. 162.) C. (F. II. 179.)

108—114. §§. A perköltség.

A pervesztes felperes jóhiszeműsége esetén is marasztalandó a perköltségben. D. **294.** 284. Gy. **320.** 314. *Azonos:* B: (I. 492.) D. (II. 398.) Sz. (II. 506.) K. (II. 562.) Po. (II. 804. 813.) C. (F. I. 160. IV. 58. 356.)

Ellenkező: M. (l. alább **415.** 393.) T. (II. 883.)

A roszhiszeműen indított per költségének megtérítése. K. **348.** 334.

A pervesztes felperesnek az alperesi szavatos költségében elmarasztalása. B. **219.** 245. B. **245.** 254. *Azonos:* C. (F. II. 87.)

Ellenkező:

A pervesztes felperes a szavatos költségét megtériteni nem tartozik, mert a szavatos a felperesnek nem ellenfele. P. **528.** 471.

A perben el nem dönthető az a kérdés, hogy a perbehivott költségének megtéritését a perbehivótól követelheti-e. P. **528.** 471.

Nemcsak az pervesztes, a ki a tőkére nézve veszti el a pert, hanem a pervesztesség kérdésénél a tőke járulékai is figyelembe jönnek. Gy. **337.** 323.

A keresetnek a perköltségre leszállítása a pervesztéssel egyértelmű, a mennyiben a felperes a kereseti követeléstől nem annak időközben eszközölt kifizetése következtében állott el. Gy. **320.** 314. *V. ö.* B. (II. 287.)

Az a körülmény, hogy a felebbezési biróságnak első ízben hozott itélete feloldatott, nem irányadó annak a megállapításánál, hogy a per költségét melyik fél viselje. B. **195.** 234.

A vármegye a tiszti ügyészének képviselete mellett indított perben felmerült perköltséget a vesztes féltől joggal követelheti. Po. **559.** 500. *V. ö.* C. (F. IV. 208.)

Nincs olyan jogszabály, a mely hatósági utasításra folyamatba tett per költségére kivételes rendelkezést tartalmazna. Gy. **712.** 603.

Perköltségben a pergátló kifogás elvetése ellenére nem marasztalható az alperes, ha a pergátló kifogásra a felperes eljárása adott okot. P. **501.** 461.

A perköltség viselésének kérdése jogkérdés, a perköltség mennyiségének megállapítása ténykérdés. B. 27. 41. **38.** 57. **132.** 213. **141.** 216. **238.** 252. D. **300.** 285. K. **350.** 337. P. **530.** 471. Sz. **669.** 565. **673.** 568. F. **681.** 575. **684.** 581. *Azonos:* B. (I. 117. 148. 264. II. 69. 160. 253.) Gy. (II. 514.) N. (II. 709.) P. (748. 763.) C. (F. III. 87. 88.)

Ellenkező:

A perköltség összege felülvizsgálat alá esik. M. **416.** 395. Po. **581.** 515. B. (I. 320. II. 189.) M. (II. 660.) P. (II. 732.) Po. (II. 778. 813. 818.) Sz. (II. 874.)T. (II. 880. 907.)

A költség összege csak törvénysértés (197. §.) esetén vehető felülvizsgálat alá. K. **364.** 345. N. **455.** 418.

A perköltség összegét a felülvizsgálati biróság hivatalból is mérsékelheti. Po. **543.** 477.

Ha a felperes a keresettel érvényesíteni kivánt czélt más úton is elérhette (lakkiüritési kereset esetén felmondás által), alperes a keresettel okozott felesleges költség viselésére nem kötelezhető. A. **166.** 225.

Szükségtelen ügygondnok-rendelésből származó költséget a kirendelést kérő fél viseli. Po. **580.** 515.

Az ügygondnok, ha felhatalmazás nélkül perelt, a perköltségben saját személyében marasztalandó és dijat nem igényelhet. Gy. **312.** 301.

Az ügyvédi képviseletben nem részesülő pernyertes fél csak kiadásainak és a per által igénybe vett időmulasztásának megtérítésére tarthat igényt. B. **118.** 192.

Vidéki ügyvédnek a tárgyalásra személyes megjelenése következtében felmerült költség az ellenfél terhére csak akkor állapítható meg, ha a személyes megjelenés szükséges volt. B. **229.** 249. P. **509.** 465. **517.** 461. Po. **582.** 515. *Azonos:* B. (II. 325.) Ko. (II. 579.) P. (II. 757.) C. (F. IV. 372.)

Felülvizsgálatnak nem tárgya az, hogy valamely költség szükséges volt-e. B. **106.** 173. B. **108.** 176. *Azonos :* B. (II. 281. 311.) T. (II. 902. IV. 324.)

Ellenkező : B. **582.** 515. D. (II. 383.) Po. (II. 810. 813.)

A felperes teljes pervesztessége esetén az 1893 : XVIII. t.-cz. 110. §-a alapján a perköltség kölcsönös megszüntetésének nincs helye. D. **294.** 284. Sz. **320.** 314. *Azonos :* B. (I. 492.) D. (II. 398.) Gy. (II. 506.) K. (II. 562.) Po. (II. 804. 813.) C. (F. I. 160.)

Ellenkező :

A perköltség kölcsönös megszüntetése a felperesnek keresetével elutasítása esetén. M. **415.** 393. és T. (II. 883.)

Perköltség kölcsönös megszüntetése a felperes pervesztessége ellenére a S. E. 109. 113. §§-ai alkalmazásával. B. **225.** 248.

Perköltség kölcsönös megszüntetése, midőn az alperes a per főtárgyára vonatkozó pervesztessége mellett perköltségben nem marasztaltatott. B. **166.** 225.

A felebbezési biróság belátására tartozik és így felülvizsgálat alá nem esik az a kérdés, hogy részbeni pernyertesség és részbeni pervesztesség esetén az egyik fél az ellenfél költségében elmarasztaltassék, vagy a perköltség a felek között kölcsönösen megszüntettessék-e. B. **111.** 180. **178.** 229 : **224.** 247. **226.** 248. **232.** 250. **246.** 254, M. **427.** 505. N. **475.** 442. *Azonos :* B. (I. 31. II. 271. 284. 297. 320.) D. (II. 362.) Gy. (II. 467. 513.) K. (II. 568.) M. (II. 662.) N. (II. 701. 717. 719.) Sz. (II. 876.) C. (F. III. 88.)

Ellenkező :

A perköltség kölcsönös megszüntetésének kérdése felülvizsgálat alá esik. B. **2.** 3. és B. (I. 262. 512. 521. II. 31. 32. 35. 151. 153. 189. 308.) D. (II. 366. 367. 372. 383. 388.) D. **258.** 268. **277.** 279. M. **447.** 411. K. (II. 561. 599.) M. (II. 630. 636. 644. 648. 653. 663.) N. (II. 707.) P. (II. 746. 760.) P. **537.** 474. Po. (II. 778. 802.) Po. **564.** 508. **565.** 508. **577.** 514. T. (II. 889. 897. 898. 904.) T. **687.** 588.

Felülvizsgálat alá esik, hogy a felperes követelésének összege valóban kölcsönös leszámolástól függött-e. P. **533.** 472.

A biróság belátására van bízva annak a megitélése, hogy a félnek valamely támadó vagy védő eszköz igénybe vételére elegendő oka volt-e vagy nem, továbbá, hogy a védekezéssel kapcsolatos költség előidézése a jog czélirányos érvényesítése s a védelem szempontjából indokolt volt-e. B. **225.** 248. *V. ö.* B. (I. 295. II. 281. 311.) D. (II. 383.) Po. (II. 810. 813.) T. (II. 902.)

A S. E. T. 114. §-a kizárólag valamely határnap vagy határidő elmulasztására vagy elhalasztására s ujabb határidő kitűzésére okot szolgáltató mulasztás vagy hiba következményeként felmerülhető költségek megtérítéséről tartalmaz a biróság által alkalmazandó kötelező rendelkezést. N. **475.** 442.

118. §. A határozatok közlése.

L. a 38. §. a. és az 1881 : LIX. t.-cz. Igazolás a.

121. §. Az itélet kellékei.

L. a 35., 37., 64., 185. és 1868 : LIV. t.-cz. 256. §§. a. is.

A tényállást határozottan és szabatosan kell az itéletben megállapítani. B. **78.** 129. *Azonos:* B. (II. 28. 160. 291.)

Az itélet feloldása a miatt, mert az abba becsúszott tollhiba miatt a rendelkező rész az indokolással ellenkezik. Ko. **401.** 376. *V. ö.* B. (II. 147. 299.) C. (F. II. 434.)

Feloldás a miatt, mert a kereset jogi s ténybeli alapja az iratokból nem tünik ki, s az ügynek nem tisztázott állásában az érdemi döntés lehetetlen. B. **109.** 178.

Feloldás a tényállásnak mindazon irányokban meg nem állapítása miatt, melyek az ügynek a helyes jogszabályok értelmében való eldöntésére szükségesek. Gy. **308.** 294. *V. ö.* B. (I. 410. 492. II. 16.)

Feloldás a tényállás szabálytalan és hiányos megállapítása miatt. B. **104.** 169. M. **410.** 388. **413.** 391. N. **461.** 431. Sz. **598.** 524. T. **694.** 591. *V. ö.* B. (II. 28. 160. 291.)

123. §. A birói határozatok kijavitása.

Tollhiba kiigazításának elrendelése az itélet feloldása mellett. Ko. **401.** 376.

126. §. Felebbezés a kir. járásbiróság itélete ellen.

L. az 1—4. és 181. §§. a. is.

Habár a felebbezést a helyettes ügyvéd ellenjegyezte, a közvetlenül meghatalmazott ügyvéd megidézése szabályos. P. **541.** 475.

Lemondás a felebbezésről. Gy. **719.** 609.

A felebbező által a felebbezés visszavonásáról kiállított és az ellenfél által a felebbezési tárgyaláson bemutatott nyilatkozat mennyiben vehető figyelembe? P. **527.** 470.

130. §. A járásbirósági eljárás szabályainak alkalmazása a felebbezési eljárásban.

L. a vonatkozó szakaszok alatt.

131. §. A felebbezési határidő.

A felebbezés kellő időben beadásának felülbirálata. Gy. **727.** 611.

139. §. A pertársak felebbezése.

A peres kérdés egységessége. B. **52.** 86. Sz. **599.** 526. **608.** 540. T. **684.** 580. *V. ö.* B. (II. 134.) Gy. (II. 465.) M. (II. 628.)

A perköltség kérdése a felperestársakra nézve csak egységesen birálható meg. D. **278.** 279.

152—153. §§. Uj tényállítások, bizonyítékok és kifogások a felebbezési eljárásban.

L. a 27—30., 141., 142. §§. a. is.

A felebbezési eljárásban uj beszámítási kifogás sikerrel felhozható. K. **376.** 348. *Azonos:* C. (F. II. 42. 179.)

156. §. Az elsőbiróság előtti bizonyítás ismétlése és kiegészítése.

Lényeges eljárási szabályt sért meg a felebbezési biróság, ha annak ellenére, hogy a fél az elsőbiróság által kitűzött eskütételi határnapról elmaradását a felebbezés mellé becsatolt orvosi bizonyítványnyal kivánja igazolni, szóbeli tárgyalás kitűzését mellőzi s a bizonyitványt figyelmen kívül hagyja. B. **47.** 76.

160—161. §§. A felebbezési tárgyalás jegyzőkönyve s az ahhoz csatolt külön irat.

A feleknek a felebbezés szóbeli tárgyalásán előterjesztett kérelmei jegyzőkönyvbe veendők. D. **260.** 271.

162. §. A felebbezési tárgyalás elmulasztása.

Az elsőbiróságnál előadott, az irásbeli felebbezésben ismételve felajánlott bizonyításnak eredményessége azon az alapon, hogy az ellenfél a szóbeli tárgyaláson nem jelent meg. P. **491.** 451. *Azonos:* C. (F. **212.**)

163. §. Igazolás a felebbezési tárgyalás elmulasztása miatt.

L. az 1881 : LIX. t.-cz. Igazolás a.

164. §. A felebbezési kérelem és ellenkérelem.

L. a 121. §. a. is.

Feloldásra irányuló felebbezési kérelem esetén csak azt vizsgálhatja a felebbezési biróság, hogy a panaszolt feloldási ok fenforog-e vagy nem. Gy. **333.** 321. *V. ö.* C. (F. IV. 530.)

165—166. §§. Feloldási esetek a felebbezési eljárásban.

A sommás eljárás 166. §-a, a mely kimondja azt, hogy a fél helyett eljárt személy meghatalmazásának hiánya a S. E. 8. §-a rendelkezésének megfelelőleg a felebbezési eljárásban is hivatalból figyelembe veendő, eltérő rendelkezés hiányában a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó. Ko. **385.** 356.

167. §. Közbenszóló itélet a felebbezési eljárásban.

L. a 23., 106. §§. a. is.

A keresbetési jog nem olyan alapja a követelésnek, a mely felett az 1893: XVIII. t.-cz. 167. §-a értelmében közbeszóló határozat hozható. B. **89.** 147.

Az a körülmény, hogy a kereseti kérelem egy részét s az alperesi viszonkövetelést, illetve beszámítási kifogást az elsőbiróság nem tárgyalta és el nem döntötte, nem akadályozza meg azt, hogy az egész pertárgy a felebbezési bíróság előtt tárgyaltassék és érdemben eldöntessék. Po. **579.** 515.

Ha a felebbezési biróság az elsőbiróság által időelőttiség okából elutasított keresetet nem találja időelőttinek, érdemben kell határoznia. Sz. **619.** 555.

168. §. A felebbezés költsége.

L. a 108—114. §§. a. is.

A felebbezési biróság belátásától függ a felebbezési eljárásban az elsőbiróságnál is érvényesíthető volt uj előadás alapján nyertes félnek a felebbezési költségben elmarasztalása. Gy. **337.** 324. *Azonos:* B. (I. 31.)
Ellenkező: D. (II. 368.) Po. (II. 723.)

Ha a felebbezési eljárásban való pervesztesség alapjául szolgált uj előadás az ellenfél uj védekezésének a folyománya, a nyertes fél a felebbezés költségében nem marasztalható. M. **447.** 411.

Ha a felebbezési biróság nyilvános előadás helyett szabálytalanul szóbeli tárgyalást rendel, e szabálysértés következtében felmerült költséggel a felebbező nem terhelhető. Gy. **333.** 321.

A felebbezési költség arányos viselése mindkét fél felebbezésének sikertelensége esetén. Gy. **721.** 609.

A felebbezési tárgyaláson visszavont felebbezés költségében a felebbező marasztalandó. Gy. **719.** 608.

170. §. A felebbezési biróság határozata.

L. a 121. §. a. is.

A felebbezési biróság az elsőbiróság itéletében kifejtett tényállást elfogadhatja. Gy. **334.** 321.

Nincs jogszabálysértés abban, ha a felebbezési biróság a változatlan tényállás alapúl vétele mellett a tényeknek más jogi hatályt tulajdonít, mint az elsőbiróság. Ko. **386.** 357. *Azonos:* B. (I. 283.)

172—179. §§. A felebbezés nyilvános előadása.

Észrevételeknek tekintendő a csatlakozási kérelemnek czímzett beadvány, ha abban az elsőbirói itélet megváltoztatására vonatkozó kérelem nincsen. Gy. **333.** 321.

A felebbezési biró, ha nyilvános előadás alapján dönt, a ténykérdéseket illetőleg a felebbezés keretén túl nem terjeszkedhetik. Gy. **315.** 306.

180—182. §§. A felülvizsgálat esetei és kizárása.

L. 1—4., 126. §§. a. is. A felfolyamodás kizárására vonatkozó határozatokat l. a 214. §. a.

A pertárgy értékének meghatározásánál a kereset vagy a viszonkereset tárgyának értéke külön és nem együttesen veendő számításba. *Azonos:* B. (I. 101; II. 335.) Sz. (II. 499.); F. (II. 904.) C. (F. II. 25. 366.) B. **250.** 256.

Ha a felperes által és az alperes által külön indított per egyesíttetik, az utóbbi kereset a pertárgy értékére nincs befolyással. Sz. **829.** 556.

Keresetek egyesítése esetén a felülvizsgálati jog szempontjából az egyesített keresetekben érvényesített igények összértéke az irányadó. Gy. **335.** 323. *Azonos:* Gy. (II. 430. 503.) P. (II. 746.) T. (II. 896.) C. (T. I. 5. II. 188. 194. III. 162.)

Ellenkező: D. (II. 354.)

Több felperes által folyamatba tett perek együttes tárgyalása esetén a pertárgy értékének megállapításánál minden felperes keresetének öszszege külön veendő tekintetbe. B. **210.** 241. *V. ö.* D. (II. 354.) Gy. (II. 430; 503.) Po. (II. 746.) T. (II. 896.) C. (F. I. 5. II. 188. 194. III. 162.) IV. 107.)

Egyesített két birtokperben az egyesítés után mindegyik kereset értéke elkülönítve szabja meg az értékhatárt. Sz. **628.** 556.

Keresetleszállítás vagy keresetfelemelés esetén az elsőbiróság előtt leszállított érték — mely felett az elsőbiróság itélt — a per tárgyának értéke. B. **206.** 240. Po. **593.** 520. *Azonos:* B. (I. 82; 216. 502. II. 154.) Sz. (II. 437. 502.) K. (II. 557.); Ko. (II. 580; 602.); Po. (II. 807; 813.) Sz. (II. 870.) C. (F. II. 24. IV. 75.)

A jogorvoslatok megengedhetőségének kérdésénél a keresetnek az a tárgya veendő irányadóul, mely fölött az elsőbíróság itélt. Po. **548.** 483.

A felebbezési eljárásban történt keresetleszállítás a felülvizsgálati értékhatárra befolyással nincs. B. **155.** 220. Gy. **725.** 611. *Azonos:* B. (II. 154.) Gy. (II. 437.) Ko. (II. 580.) Sz. (II. 870.)

Ellenkező:

A keresetnek a felebbezési biróság előtti leszállítása esetén a leszállított összeg a per tárgya. M. **430.** 406. és K. (II. 527, 536. 570.) M. (II. 631.) P. (755. 756.)

A kereset összegének a felebbezési eljárásban 200 frtot meghaladó összegre felemelése következtében a felemelt összeg a per tárgya. M. **424.** 404.

Ha az alperes a felebbezési biróság itéletének őt 200 frtot meghaladó viszszkeresetének elutasító rendelkezésében megnyugodott, a per tárgya értékének meghatározásánál egyedül a kereseti összeg az irányadó. B. **182.** 231.

Ha a 200 frtot meghaladó értékű perben 200 frtot meg nem haladó érték tekintetében adatik be felebbezés, a per tárgya 200 frtot meg nem haladván, felülvizsgálatnak nincs helye. M. **426.** 404. **428.** 405. **430.** 406.

A perorvoslat tekintetében a beszámítás, mint nem önálló kereset utján érvényesíteni kivánt ellenkövetelés, számításba nem vehető. M. **419.** 401. *V. ö.* B. (II. 53.) Po. (II. 817.)

A pertárgy értéke nem haladja meg a 200 frtot, ha ingó kiadása iránti perben a felperes az ingókat 105 frtra értékelte, utóbb a per során az értéket 500 frtra emelte fel, de az értékét nem igazolta, majd a felebbezési eljárásban 200 frtra szállitotta le. B. **215.** 243.

Az igényper tárgyának értéke a lefoglalt ingók becsértéke. B. **143.** 216. D. **293.** 283.

Igényperekben a per tárgyának értékét az igényelt ingók értéke képezi, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtató köveselése mennyit tesz ki. B. **143.** 216. D. **293.** 283. Gy. **726.** 611. N. **456.** 420. Po. **571.** 511. **578.** 518. *Azonos:* B. (I. 41. 57. 361. 379. 383. 457. II. 77. 83. 399.) Sz. (II. 491. 517.) K. (II. 559. 564.) N. (II. 706.) P. (II. 755.) Po. (II. 818.) C. (F. II. 122.)

Ellenkező:

Az igényper tárgya az a vagyoni érdek, a mely a hitelezőt az igényelt tárgyakra a foglalás által szerzett zálogjogának fennállásához köti, a mely érdek a végrehajtási tőke, kamat és költség összegében jut kifejezésre. B. **174.** 227. **209.** 241. **212.** 242. K. **372.** 347. *V. ö.* B. (I. 91. II. 84.) Po. (II. 766.) Sz. (II. 878.) T. (II. 899.) C. (F: I. 46. 139. 237. II. 394. 395. III. 60.)

Igényper tárgyainak értéke a hitelezőnek a zálogjog fenállásához füződő vagyoni érdeke. Sz. **658.** 561.

Felülvizsgálati kérelem visszautasítása az alapon, hogy a pertárgy értéke — ingatlan iránti perekben is — 200 frtot nem halad meg. B. **174.** 227. **176.** 228. **179.** 229. **180.** 229. **206.** 240. **208.** 240. **209.** 241. **210.** 241. **212.** 242. **250.** 256. M. **426.** 404. **428.** 405. **430.** 406. N. **478.** 443. **486.** 446. P. **507.** 464; **508.** 464. **521.** 468; **540.** 475.

Ingatlan tulajdonjoga iránti perekben a felülvizsgálat ki van zárva. Sz. **319.** 314. *V. ö.* B. (II. 116.) D. (II. 354. 399.) Sz. (II. 417. 419. 489.) Ko. (II. 587. 602.) M. (II. 651.) N. (II. 680. 720.) Sz. (II. 874.) T. (II. 897.)

Birtokperekben felülvizsgálatnak rendszerint nincs ugyan helye, ha azonban a kereset vagylagosan a birtok átengedésére és készpénzkövetelésre irányul, a készpénzkövetelésre tekintettel helye lehet felülvizsgálat-

nak, mert vagylagos kereseti kérelem esetén elegendő, ha az egyik igény teszi megengedhetővé a felülvizsgálatot. Sz. **335.** 323.

Ingatlan vagyonra vonatkozó tulajdonközösség megszüntetése iránt sommás uton tárgyalt perben a felülvizsgálat ki van zárva. N. **472.** 441.

Helye van az ujított perbeli itélet felülvizsgálatának, ha az alapper tárgyának értéke 200 frtot meghaladott, bár a perujítás 200 frtot meg nem haladó értékre irányult. K. **361.** 343. Sz. **622.** 555. *Azonos:* B. (I. 133. II. 107.) K. (II. 555.) M. (II. 614.) C. (F. II. 138.) *Ellenkező:* Ko. (II. 597.)

Oly ügyekben, melyekben a felebbezési biróság itélete ellen a miatt, mert azzal az elsőbiróság itélete helybenhagyatott, a felebbvitel ki van zárva, maga az ügy, melyben a felebbezési biróság helybenhagyó itéletét hozta, felülvizsgálható nem lévén, a per- és a felebbezési költség viselésének az ügy döntésétől függő mellékkérdésében sem lehet helye felülvizsgálatnak. B. **198.** 236.

Azokban a perekben, a melyekben a felülvizsgálat azon okból nem engedtetik meg, mert a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletét helybenhagyta, a felebbezési biróság itéletének az ellen a része ellen sincs helye felülvizsgálatnak, a melylyel a felebbezési biróság a felebbezési költség viselésének kérdését döntötte el. N. **456.** 420.

Mellékkérdésben sem engedhető meg a felebbvitel ott, ahol maga az ügy felülvizsgálata ki van zárva. N. **456.** 423. N. **479.** 444. P. 521. 468. *V. ö.* C. (F. II. 333.)

Ha a kereset főtárgya tekintetében ki van zárva a felebbvitel, a perköltség kérdésében sem lehet felebbvitellel élni. B. **133.** 216.

A felebbezési biróság által a felebbezési költség viselése tárgyában, tehát a felebbezési eljárásban elsőfokban hozott határozat sem a helybenhagyó, sem a megváltoztató határozat szempontja alá nem vonható s így a határozat e része ellen további felebbvitel annak a szabálynak az alkalmazásával sem engedhető meg, mely szerint az 1893: XVIII. t.-cz. 229. §-ában felsorolt perekben a további felebbvitel két nem egybehangzó határozat ellen meg van engedve. N. **456.** 423.

Visszautasítása igényperben a perköltség kérdésében hozott megváltoztató határozat elleni felülvizsgálati kérelemnek. B. **198.** 235.

185. §. A felülvizsgálat alapja.

L. a 64., 73–80., 95–99., 121., 197., 204. §§. a. is.

a) *Anyagi jogszabálysértés.*

Szerződés, okirat, értelmezésének felülvizsgálata. B. **22.** 30. **39.** 59. **52.** 86. **62.** 100. **68.** 110. **76.** 126. **106.** 173. **108.** 176. **117.** 190. D. **259.** 269. **267.** 276. Sz. **341.** 326. K. **349.** 335. Po. **543.** 477. 553. 490. Sz. **609.** 541. T. **700.** 593. L. az I. és II. kötetben, valamint F. I—IV. kötetében közölt nagyszámú határozatokat.

Az okirat értelmezésének szabályait l. a Magánjogban Szerződések a.

A szerződési jogviszony minőségének, a szerződés feltételeinek és

általában a szerződő felek akaratának a megállapítása a jogkérdések közé tartozik. B. **76.** 124.

A tényállás körébe csak a felek jogalkotó tényei és nyilatkozatai tartoznak, az a kérdés, hogy ezekből a tényekből és nyilatkozatokból minő jogok és kötelezettségek származtak, már jogkérdés. B. **65.** 103.

A tényállás keretébe csak az egyes tények, cselekmények, mulasztások megállapítása tartozik; azok jogi viszonylata, jogosságának vagy jogszerűségének kérdése jogkérdés. D. **297.** 284. L. az I. és II. kötetben, valamint F. I—IV. kötetében közölt nagyobb számu határozatokat.

Jogkérdés az a kérdés, hogy a fél a kötelezettséget az okirat szerint a maga személyében, vagy másnak a képviseletében vállalta-e el. K. **349.** 335.

A fenyegetés komolysága jogkérdés. K. **350.** 337. — *Azonos:* B. (I. 418.)

A tévesztés vagy tévedés nem ténykedés vagy mulasztás, hanem tényekből és mulasztásokból vont következtetés és így jogkérdés. D. **261.** 273.

Ellenkező: B. (I. 434. II. 6.) C. (F. III 37.)

A gondatlanság fenforgása jogkérdés. Gy. **310.** 298. *V. ö.* B. (I. 204. II. 48. 151. 294.) Sz. (II. 407.) K. (II. 532.) (N. II. 713.) Po. (II. 765. 797.) C. (F. III. 26. IV. 483.)

Jogkérdés az, hogy a fenforgó tények mellett a bekövetkezett kár tekintetében terheli-e a felet kártérítés alapjául szolgáló gondatlanság. Sz. **606.** 537.

Jogkövetkeztetés az, hogy a bekövetkezett kár az alperesnek valamely jogellenes cselekményével vagy mulasztásával okozati összefüggésben van-e. N. **455.** 418. *Azonos:* Po. (II. 797.) *Ellenkező:* B. (I. 138. II. 48. 151. 171. 294.) K. (II. 532. 563.) M. (II. 624.) N. (II. 713.) *V. ö.* C. (F. II. 353. III. 26.) és a 197. §. a.

A felülvizsgálat körébe tartozik annak megbirálása, hogy a megállapított tényállás alkalmas-e arra, mikép a bekövetkezett kár és a mulasztás között az okozati összefüggés megállapíttassék. B. **32.** 48.

Kártérités mérvének felülvizsgálata. B. **2.** 3. *V. ö.* Po. (II. 795.) C. (F. IV. 5.)

A jogfentartás kérdése, valamint a jogfentartás tárgyának és terjedelmének megállapítása az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontja alapján felülvizsgálat alá esik. B. **65.** 103.

Jogkérdés az, hogy valamely tény joglemondást foglal-e magában. B. **103.** 167. **104.** 169. **221.** 246. *Azonos:* B. (II. 328.) C. (F. II. 128. 347. III. 394).

A jó- vagy rosszhiszeműség kérdése nem ténykérdés, hanem jogkérdés, a melynek eldöntésénél nem eljárási, hanem anyagi jogszabálysértésről lehet szó. B. **25.** 37. **45.** 71. **158.** 221. M. **411.** 388. T. **694.** 591. *Azonos:* B. (I. 485. 520. II. 133.) Sz. (II. 494.) K. (II. 543.) Ko. (II. 594.) C. (F. I. 306. II. 74. III. 42. 136. IV. 105.)

Jogi kérdés az, hogy a fél készfizetői vagy egyszerű kezességet vállalt-e. K. **377.** 349. *Azonos:* B. (II. 136.) *Ellenkező:* Gy. (III. 514.)

Jogkérdés az, hogy a szerződés a felek között megbizási vagy alhaszonbéri szerződést létesített-e. Gy. **316.** 308. *V. ö.* B. (II. 71.) C. (F. II. 199. III. 304.)

Jogkérdés annak szerződés értelmezése alapján megállapítása, hogy a középítési vállalkozók feletti felügyelettel megbízott állami közeg megbizatásának köre mire terjed ki. B. **50.** 80. *V. ö.* K. (II. 563.)

Jogkérdés az, hogy az alkalmazott ténye vagy mulasztása lényeges kötelességsértésnek minősíthető-e? B. **110.** 178. *Azonos:* B. (I. 48. 178. 305. 433.)

A felülvizsgálati biróság megállapítása alá tartozik annak kimondása, hogy a szinész által használt arczkenőcsök és a szinész betegsége között az oki összefüggés megvan. B. **73.** 119.

Jogkérdés az, hogy a házas fél bizonyos ténye a házastársi kötelességgel összefér, vagy abba beleütközik-e. B. **85.** 140. *V. ö.* C. (F. I. 17. 140. II. 196. III. 158. IV. 146.)

A felülvizsgálati biróság megbirálása alá tartozik az a kérdés, hogy a törvényes képviselő érdeke a kiskorú érdekével összeütközik-e. B. **148.** 218. *V. ö.* N. (II. 674. 713.)

Jogkérdés az, hogy az okirat biztosítási ajánlatnak tekintendő-e vagy nem. B. **121.** 196.

A rendelkezésre bocsátás megtörténte ténykérdés, annak kellő időben, vagyis joghatálylyal történte ellenben jogkérdés. D. **255.** 262. *Azonos:* B. (II. 249.)

Felülvizsgálat a perköltség tekintetében. L. 1893: XVIII. t.-cz. 108. 114. §§. Felülvizsgálat az ügyvédi járandóság tekintetében. L. 1868: LIV. t.-cz. 252. §.

b) *A felebbezési eljárásban fölmerült feloldási esetek.*

Szabálytalan a tanács alakítása, ha nyilvános előadású perekben az elnök volt az előadó. Sz. **653.** 560.

Nem állapít meg érdekeltséget az, hogy az ügybeli első biró s a felebbezési tanács előadó birája sógorsági viszonyban vannak. T. **685.** 584.

Feloldás a birói hatáskör hiánya miatt. B. **1.** 1. B. **33.** 50. B. **119.** 194. Ko. **347.** 332. *V. ö.* D. (II. 398.) Gy. (II. 422.)

c) *Eljárási szabálysértés.*

Csak az ügy eldöntésére lényeges eljárási szabály megsértése lehet felülvizsgálat alapja. B. **86.** 142. T. **693.** 590. *Azonos:* B. (II. 132.) C. (F. I. 41. 46. 64. 89. 118. 140. 142. 246.)

Ahol a törvény nem ír elő parancsoló rendelkezést, ott felülvizsgálatnak helye nem lehet. B. **232.** 250. *Azonos:* Gy. (II. 502. 512. Sz. 876.)

A felfüggesztés (1893: XVIII. t.-cz. 44. §.) előfeltételei fenforgásának kérdése a felülvizsgálat körébe tartozik. N. **463.** 434. *V. ö.* B. (II. 52.) N. (II. 667.)

A bizonyitási teher szabálya (1868: LIV. t.-cz. 152. §.) eljárási szabály. Gy. **326.** 317.
Ellenkező: B. (I. 122. 123. 145. 257. II. 13.)
Nem az anyagi, hanem az eljárási jog szabályozza azt, hogy valamely tényállítás miként és mily bizonyitási eszközökkel bizonyítandó. Gy. **338.** 324.
Felülvizsgálata annak a kérdésnek, hogy több szakértő meghallgatása szükséges-e. B. **36.** 55. B. **162.** 223.
Felülvizsgálat abban a kérdésben, hogy a beszámítás útján érvényesíttetni kivánt ellenkövetelés a kereseti követeléssel összefüggésben áll és így külön perre utasítható-e. B. **28.** 43. Gy. **322.** 315. M. **419.** 401. *Azonos:* Gy. (II. **450.** 478.) F. (II. 897.)
Feloldás az alperes tudva lévő lakhelyének elhallgatásával hirdetményi idézés kieszközlése okából. K. **378.** 349. *Azonos:* B. (II. 149.)
Iratoknak a büntető birósághoz áttételét rendelő intézkedés ellen felülvizsgálatnak nincs helye. N. **468.** 439. *V. ö.* B. (I. 105. 151.)
Eljárási szabálysértés fenforgásának vagy fenn nem forgásának egyes eseteit l. a 34. 35—37, 64. 72. 73. 82—93. 94. 45—99, 106. 108—114. 121. 156. 160. 168. 170. §§. alatt.

186. §. A felülvizsgálati biróságok.

L. 181. §. a. is.

Egyezségi ügyekben is (1893: XVIII. t.-cz. 21. §.) a felfolyamodás tárgyának értéke szabja meg a felebbviteli biróság hatáskörét. D. **301.** 285.

188—189. §§. A felülvizsgálati határidős igazolás e határidő elmulasztása miatt.

L. 1881 : LIX. t.-cz. Igazolás a. is.

Az illetéktelen birósághoz kellő időben beérkezett, de onnan az illetékes birósághoz a határidő lejártával áttett felülvizsgálati kérelem elkésett. B. **197.** 235. *Azonos:* B. (I. 240.) M. (II. 665.) Po. (II. 823.) C. (F. IV. 181.)
Ápril 11-e (az 1898: V. t.-cz. szerint nemzeti ünnep) a záros határidőt meg nem hosszabbítja. Sz. **675.** 568.
Ellenkező: a kir. Curia 69. sz. polg. döntvénye.

190—194. §§. A felülvizsgálati kérelem alaki kellékei, a pertárs felülvizsgálati kérelme s a kérelem elintézése.

L. a 139., 203. §§. a. is.

A felülvizsgálati kérelem nem előkészitő irat, hanem alapja a felülvizsgálati eljárásnak, mihezképest abban a felülvizsgálat alapjának megjelölése helyett a felebbezés tartalmára sikerrel hivatkozni nem lehet. B. **151.** 219. és **227.** 249. M. **444.** 410. N. **477.** 443. T. **677.** 570. *Azonos:* B. (II. 62. 333.) D. (II. 386.) Gy. (II. 460.) K. (II. 562.) M. (II. 633.)

Po. (II. 812.) Sz. (II. 873.) C. (F I. 10. 111. 301. II. 52. 162. 169. III. 202. 284.)

A felülvizsgálati kérelem alaki kellékei. M. **411.** 388. N. **477.** 443. L. az I. és II. kötetben, valamint F. I—IV. kötetében közölt nagyszámú határozatokat.

Megfelel az 1893: XVIII. t.-cz. 190. §-a kellékeinek a felülvizsgálati kérelem, ha a támadás alapja a kérelem tartalmából kitünik. M. **416.** 395. L. I. II. k. és F. I—IV. k.

A felülvizsgálati kérelemnek nem megfelelő törvényhelyre alapítása nem gátolja annak az előterjesztett panasz alapján érdemi megbirálását. B. **25.** 37. *Azonos:* B. (I. 273.) Gy. (479.

Ha a felülvizsgálati kérelem az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára van alapítva, nem vehetők figyelembe a felülvizsgálati kérelemnek a ténymegállapítások tévességére vonatkozó fejtegetései. B. **70.** 113. *V. ö.* M. (II. 657.)

197. §. A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás, új tények és bizonyítékok felhozhatása.

L. a 64., 121., 185. §§. a. is.

A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás megtámadhatósága. B. **46.** 72. **128.** 204. *V. ö.* C. (F. IV. 61. 386.)

A felülvizsgálati biróság a tényállást az iratok alapján kiegészítheti. B. **73.** 119. **78.** 129. *Azonos:* B. (I. 340. 362. II. 66. 122. 124.) Gy. (II. 508. 511.) M. (II. 622.) P. (II. 728.) Sz. (II. 867.)

Tanuk vallomása alapján a felülvizsgálati eljárásban kiigazítható a tényállás. B. **153.** 219.

Eljárási szabály megsértése okából irányadónak nem tekintett tényállás helyett, a felülvizsgálati eljárásban tanuvallomások mérlegelése alapján új tényállás megállapítása. Po. **550.** 495.

Uj tényállás pótló megállapítása a felülvizsgálati eljárásban. B. **78.** 129. *V. ö.* B. (II. 25. 90.) M. (II. 608.) T. (II. 904.) C. (F. III. 257.)

Concludens tények mérlegelése a felülvizsgálati eljárásban. B. **65.** 103.

Ténykérdés az, hogy a felek szerződési akarata mire irányult. Sz. **661.** 562. T. 700. 592. *Azonos:* B. (I. 99. 149. 300. 501. II. 120. 177.) M. (II. 638.) C. (F. I. 10. 13. II. 21. 146. 236. 362. IV. 476.) *V. ö.* a 185. §-t.

Ténymegállapítás az, hogy az okirat nem színlelt, hanem valódi és a szerződő felek akaratának megfelel. B. **20.** 27. *Azonos:* B. (II. 57.) Gy. (II. 512.) P. (I:. 763.) Po. (II. 805.) C. (F. I. 118. 126. III. 243. 296. 304. IV. 129. 301. 429.)

Az ügyvédi járandóság összege ténykérdés. B. **242.** 253. Gy. **716.** 608. Sz. **659.** 562. T. **684.** 581. *Azonos:* B. (II. 287.) Gy. (II. 499.) N. (II. 719.) Sz. (II. 875.) C. (F. IV. 204. 412.) *Ellenkező:* D. (II. 381.) K. (II. 558.) M. (II. 653.) N. (II. 767.) Po. (II. 824.) T. (II. 898. 905. 907.)

A perköltség összege ténykérdés l. a 108—114. §§. a.

Az ügygondnoki díj mennyisége felülvizsgálatnak nem tárgya. B. **173.** 227.

Ellenkező: Po. (II. 789.)

A fizetések megszüntetésének ténye, időpontja s a hitelezőnek erről való tudomása ténykérdés. B. **239.** 252. B. **240.** 252. *Azonos:* B. (I. 200. II. 296.) N. (II. 708.) P. (II. 755.) Po. (II. 808.) C. (F. I. 83. III. 13.) *V. ö.* C. (F. IV. 495), jogkérdés annak megállapítása, hogy a kereskedő fizetéseit megszüntette-e?

Ténymegállapítás az, hogy a (kocsiösszeütközés következtében előállott) kárt az egyik fél kocsisának járatlansága s a másik fél kocsisának vigyázatlansága okozta. B. **6.** 10. *Azonos:* B. (I. 138. II. 48. 151. 171. 294.) K. (II. 532. 563.) M. (II. 624.) N. (713.) *V. ö.* C. (F. II. 353. III. 26.) *Ellenkező:* Po. (II. 797.) és a 185. §. a.

Ténykérdés az, hogy a munkás balesetét okozó gép rendes használatra alkalmas állapotban volt-e vagy nem. P. **489.** 448.

A ténykérdés körébe tartozik annak megállapítása, hogy a munkás keresőképessége az őt ért baleset következményeképen megfogyatkozott-e vagy nem. B. **123.** 198. *Azonos:* B. (I. 94.)

Ténykérdés az, hogy a félnek a lelőtt kutyát ismernie kellett. Gy. **711.** 602.

A kár mennyisége ténykérdés. B. **6.** 10. *Azonos:* B. (I. 204. II. 48. 51.) N. (II. 717.) C. (F. III. 26. IV. 5.)

Ténykérdés az, hogy a fél a szerződést megszegte, hogy a másik félnek ebből kára származott és hogy a kár mennyi. T. **681.** 575. *V. ö.* C. (F. IV. 507.)

Ténykérdés az, hogy a fél elmebeli fogyatkozás miatt cselekvő képességgel nem bírt. P. **510.** 465. *V. ö.* C. (F. IV. 277.)

Ténykérdés az, hogy a külsőleg fel nem ismerhető betegség az állatban az eladáskor megvolt-e. N. **457.** 423. T. **696.** 592. *Azonos:* B. (II. 104.)

Ténykérdés az, hogy a kereseti összeg visszafizetés kötelezettsége mellett, vagyis kölcsön adatott. B. **199.** 236. *Azonos:* B. (I. 150.) D. (II. 399.) N. (719.) Po. (II. 816.)

Ténykérdés az, hogy az ügylet létrejötte s a közvetítő tevékenysége között oki összefüggés forog-e fenn? B. **205.** 239. B. **220.** 245. *Azonos:* B. (II. 224. 298.)

Ténykérdés az, hogy az alkalmazott mily összegű dijazást érdemelt ki. B. **224.** 247.

Ténykérdés az, hogy a megállapított mulasztások és cselekmények a gazdatiszt hűtlenségét, alkalmatlanságát vagy engedetlenségét bizonyítják-e. P. **498.** 458.

Ténykérdés az, hogy a fél a megbízás korlátoltságáról kellő gondossággal tudomást szerezhetett volna. P. **503.** 463.

Ténykérdés az, hogy a bérterületnek magas vízállás miatt használhatatlanságát a tavaszi esőzés vagy a haszonbérbe adó ténye idézte-e elő. T. **679.** 573.

Ténykérdés az, hogy a rokon megtérítési kötelezettség nélkül szállott meg a rokonánál. T. **645.** 541.

Ténykérdés az, hogy a vitatott minőségi hiány az átvételkor felismerhető volt-e. B. **131.** 210.

A felülvizsgálati kérelemben felhozott új előadás figyelembe nem vétele. B. **102.** 165. *V. ö.* B. (I. 151. II. 45. 225. 268.) K. (II. 567.) Ko. (II. 580.) C. (F. I. 53. 73. 196. II. 38. 188. 248. 260. 297.)

A felülvizsgálati tárgyaláson felhozott új állítás figyelmen kívül hagyása. B. **223.** 247.

A felülvizsgálati tárgyaláson felhozott új elévülési kifogás figyelembe nem vehető. B. **103.** 167. M. **440.** 409. *Azonos:* K. (II. 570.) M. (II. 622.) N. (II. 707.) Po. (II. 810.) T. (II. 902.)

A kamatláb ellen csak a felülvizsgálati kérelemben felhozott uj kifogás nem vehető figyelembe. Sz. **667.** 564.

Ha a felperes a viszonkereset együttes eldöntése ellen az elsőbiróság előtt kifogást nem tett és az első- s a másodbiróság érdemi eldöntésbe bocsátkozott, a felülvizsgálati eljárásban a viszonkereset helyt foghatóságának kérdését (az alapon, hogy a viszonkereset 200 frtot meghaladó ingatlanra vonatkozik) fel nem vetheti. Gy. **335.** 323.

Ha a fél a per addigi folyamán nem vitatja azt, hogy a külföldön székelő biztosító társaság itteni vezértitkára az ajánlat visszautasítására nincs jogosítva, ezt a kifogást a felülvizsgálati eljárásban sikerrel nem hozhatja fel. B. **27.** 41.

199. §. A fél felszólalási joga az alsóbirósági eljárás szabálytalansága miatt.

L. a 34. §. a.

202. §. A felülvizsgálati tárgyalás elhalasztása.

Ha a felülvizsgálati kérelem az ellenfélnek kellően nem kézbesíttetett, a felülvizsgálati tárgyalás felfüggesztendő s a felebbezési biróság szabályos kézbesítésre s az iratok ujból felterjesztésére utasítandó. B. **144.** 216.

203. §. A felülvizsgálat köre.

L. a 190—193. §§. a. is.

A követelésnek a keresetben előadott tények alapján jogi minősítése a biróság feladata. T. **681.** 575.

A jogviszony minősítésére nézve nem a felek által használt elnevezés irányadó, hanem azt a biróság a vonatkozó tények alapján az anyagi jog szabályai szerint állapítja meg. B. **48.** 77. *Azonos:* B. (I. 234. 380. II. 319.) D. (II. 378.) Po. (II. 817.) C. (F. IV. 224.)

A felülvizsgálati kérelem csak arra irányulhat, hogy a felebbezési biróság által elutasított kérelem teljesíttessék, de az ítélethozatal után felmerült tényeken alapuló igények felülvizsgálati kérelem útján nem érvényesíthetők. B. **57.** 92. *V. ö.* B. (I. 65.)

204. §. A felülvizsgálati határozat.

L. a 64., 108—114., 187. §§. és az 1868 : LIV. t.-cz. 252. §. a. is.

Nincs helye olyan értelmű feloldásnak, hogy a biróság további eljárás elrendelése nélkül ujabb itélet hozatalára utasíttassék. Sz. **616.** 554.

Feloldás döntő tény megállapítása végett. B. **20.** 29. B. **45.** 71. B. **67.** 108. B. **81.** 135. B. **110.** 179. B. **114.** 183. B. **122.** 197. B. **125.** 200. B. **127.** 202. B. **165.** 224. Gy. **418.** 312. Sz. **340.** 326. *V. ö.* I. II. k. és F. I—IV. k. 35. 37. 204. §§. 185. §. *c)* p. a. közölt számos hat.

A felülvizsgálati tárgyalásért ügyvédi munkadij és költség a megbizó irányában nem állapítható meg, ha az ügyvéd ezt nem kivánja. P. **509.** 465.

A felülvizsgálati tárgyalás költségében marasztalás a felülvizsgálati kérelemnek a perköltség tekintetében részben sikeressége esetén. M. **416.** 395. *Azonos :* Ko. (II. 578.)

Vidéki ügyvédnek a felülvizsgálati tárgyaláson személyes megjelenése következtében felmerült költség az ellenfél terhére meg nem állapítható, ha a személyes megjelenés nem volt szükséges. B. **229.** 249. P. **509.** 465. **517.** 467. Po. **582.** 515. *Azonos :* B (II. 325.) Ko. (II. 579.) P. (II. 757.) C. (F. IV. 372.)

A feloldás egyes eseteit l. 35—37. 64. 82. 94. 95—100. 106. 121. 123. 160. 167. 185. §§.

205. §. A pénzbirság.

Két egybehangzó itélet elleni alaptalan felülvizsgálati kérelem esetén pénzbírság kiszabása. Po. **584.** 516.

Pénzbirság kiszabása törvény által kizárt felülvizsgálati kérelem használata miatt. B. **167.** 225. **174.** 227. **180.** 229. **206.** 240. **209.** 241. **215**, 243. M. **426.** 405. **428.** 405. **430.** 406. L. I. II. k. és F. I. k. nagyobb számú hat.

Ellenkező :

Törvény által kizárt felülvizsgálati kérelem visszautasítása ellenére pénzbírság kiszabásának mellőzése. B. **176.** 228. **179.** 229. **182.** 231. **198.** 236. D. **286.** 282. K. **367.** 345. P. **507.** 464. **508.** 464. **521.** 468; **540.** 475. és Gy. (II. 436. 489. 502. 503. 506.) M. (II. 662.) Po. (II. 766. 767.)

214. §. A felfolyamodás.

L. a 181. és 186. §§. a. is.

Azokban a perekben, a melyekben az összegre tekintettel felülvizsgálatnak nincs helye, felfolyamodás sem érvényesíthető. B. **212.** 242.

Ingatlan birtoka iránt folyó perben a törvényszék végzése ellen jogorvoslatnak nincs helye. P. **521.** 468. *V. ö.* B. (I. 86.) Gy. (II. 408.) K. (II. 524.) C. (F. I. 262. II. 259.)

Azokban a sommás perekben, a melyekben a felebbezési biróság itélete ellen felülvizsgálatnak helye nincs, a peres felek a felebbezési biróságnak olyan végzése ellen sem élhetnek felfolyamodással, melynek tárgyát nem az elsőbiróság végzésének felülvizsgálata, hanem a felebbezési biróság önálló intézkedése képezi. P. **521.** 468.

A szakértők díja tárgyában hozott másodbirósági végzés ellen további felfolyamodásnak nincs helye. P. **522.** 469. *Azonos:* C. (F. IV. 200.)

Nincs helye felfolyamodásnak ama végzés ellen, melylyel az ügyvéd meghatalmazotti minőségének az 1893: XVIII. t.-cz. 8. §-a alapján utólagos igazolására hivatott fel. M. **449.** 411.

229—230. §§. A végrehajtási eljárásra vonatkozó rendelkezések.

L. a 181. §. és az 1881 : LX. t.-cz. a. is.

Annak másodfokban elbirálása, vajjon a végrehajtás folyamán a kir. járásbiróságok előtt indítható s érdemben is azok részéről elbirálandó végrehajtás megszüntetési, korlátozási vagy felfüggesztési sommás keresetnek a végrehajtás folytatására nézve van-e halasztó hatálya, a végrehajtási eljárásban másodfokú biráskodást gyakorló kir. itélőtábla hatósági körébe tartozik. K. **345.** 330.

Annak másodfokú elbirálása, hogy a kir. járásbiróságok mint polgári biróságok előtt indított valamely keresetnek vagy valamely birói határozatnak vagy jogorvoslatnak a keresettel, határozattal, illetve jogorvoslattal összefüggésben levő alapügyből folyó végrehajtásra, illetőleg annak további folyamára van-e halasztó hatálya? a végrehajtási eljárásban másodbiróságot gyakorló királyi itélőtáblának hatáskörébe tartozik. Gy. **306.** 292. *Azonos:* Sz. (II. 849.) és C. (F. III. 383.) *Ellenkező:* B. (I. 7.)

2. 1868 : LIV. t.-cz.

A perújításra vonatkozó határozatokat l. 1881 : LIX. t.-cz. a.

30—63. §§. A birói illetékesség. A biró érdekeltsége.

Az 1868: LIV. t.-cz. 35. §-a nem kivételes, hanem a szerződés létrejöttének vagy teljesítésének helyéhez képest különös birói illetékességet szabályoz, mihezképest az e §. szerint illetékes biróság előtti perindítás esetén a rendes birói illetékességtől eltérés (53. §.) nem forog fenn. B. **216.** 243.

Előjegyzett zálogjog kitörlésére alkalmas engedélynek — a biztosított követelésnek kifizetés folytán történt megszünése okából — kiadása iránt indított keresetek nem tartoznak azon esetek közé, a melyekben a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nem lenne. N. **480.** 444.

Illetékesség megállapitása pertársaság alapján. B. **129.** 207.

A tartozás letétbe helyezésének illetékes birósága. Sz. **626.** 556.

64—75. §§. A perképesség; felperesség; alperesség.

Vállalat, ha nem kereskedelmi társaság, perképességel nem bir. Sz. **654.** 560.

A szerzetes, ha nevén ingatlan van, a kötött haszonbéri szerződés alapján a haszonbér iránt kereseti joggal bír. Sz. **634.** 557.

A vármegye alispánja a károsodott adósok felhatalmazása nélkül is jogosult a községi elöljáró ellenében a jogtalanul beszedett adó visszatérítése iránti kártérítési per megindítására. Po. **559.** 499.

A kártérítésre egyetemlegesen kötelezett felek egy perbe idézhetők. B. **129.** 206.

A hitelező a nem készfizető kezest is akár a főadóssal együtt, akár utólag külön perelheti. K. **364.** 344. *V. ö.* B. (I. 498.) C. (F. IV. 27.)

A védelmet elvállaló szavatos az alperesnek pertársává válik. B. **219.** 245. *Ellenkező:* P. **528.** 471. *V. ö.* C. (F. II. 87.)

A képviselet.

L. 1893 : XVIII. t.-cz. 7—8. §§.

152—153. §§. A bizonyítási teher és a törvényes vélelem.

A felperest terheli a szerződés ama feltételeinek is bizonyítása, melyekből a kereseti követelés mennyisége is kitűnik. B. **7.** 13.

Bizonyítási teher időszakonként visszatérő részletek fizetése tekintetében. B. **184.** 232.

Ha az alperes fizetést bizonyít, a felperes kötelessége annak a bizonyítása, hogy neki az alperes ellen a kifizetett összegen felül menő követelése volt. M. **437.** 408.

Ha az ingatlan vételárát a vevő a jelzálogos hitelező kezéhez fizette, az a hitelező követelésére megfizetettnek védelmezendő, mihezképest azt terheli a bizonyítás, a ki a fizetésnek ettől eltérő rendeltetését vitatja. Po. **591.** 519.

Az árú beszerzési árának a felek közt lefolyt más perben megállapítása esetén azt terheli a bizonyítás, a ki ettől eltérő beszerzési árt vitat. M. **442.** 409.

Ha időszakonként visszatérő fizetések esetén a későbbi időszakra eső részlet lefizetése bizonyíttatik, az a vélelem, hogy a korábbi időszakra járó részlet ki van fizetve. B. **188.** 232. *Azonos :* C. (F. IV. 238.)

A vélelem a mellett szól, hogy a gazdaság tartozékai azok az ingók, a melyek a gazdaságban felszerelésként használtatnak. Gy. **325.** 317.

Nincs olyan törvényes vélelem, mely szerint az ingó dolog annak lenne a tulajdona, a kinek a birtokában van. B. **134.** 213.

Ellenkező: Po. (II. 770. 823.) C. (F. I. 18. 157. 237.) *V. ö.* C. (F. IV. 175.)

A birtokos mellett a tulajdon vélelme harczol. B. **19.** 25. Sz. **671.** 566.

Üzleti felszerelés annak a tulajdonául vélelmeztetik, a kinek mint iparjogosultnak nevén az üzlet vezettetik. B. **154.** 220. *Azonos:* B. (II. 71.) *V. ö.* C. (F. I. 189. II. 36.)

Az a tény, hogy a takarékpénztári betét valakinek a nevére szól, nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a betétkönyv tulajdona mást illet. Sz. **607.** 538.

A bizonyítási tehernek és a törvényes vélelemnek egyes esetekben alkalmazását l. az 1893: XVIII. t.-cz., továbbá a végrehajtási törvény, a csődjog, a magánjog és a kereskedelmi jog egyes czímei alatt.

252. §. Az ügyvédi s ügygondnoki járandóság.

Törvény által kizárt, vagy elkésett jogorvoslatért, előreláthatólag nyilván czéltalan beadványért az ügyvéd részére saját fele irányában sem állapítható meg munkadíj és költség. B. **167.** 225. D. **286.** 282. Gy. **319.** 314. K. **367.** 345. M. **426.** 404. **430.** 406. N. **481.** 444. P. **504.** 464. **521.** 468. Po. **566.** 509. T. **697.** 592. *Azonos.* B. (I. 2. 12. 112. 133. 238. II. 77. 185. 341.) D. (II. 403.) Gy. (II. 508. 511.) K. (II. 559.) Ko. (II. 599.) M. (II. 625. 664.) N. (II. 720.) P. (II. 755. 756.) Po. (II. 822.) Sz. (II. 856. 870.) T. (II. 899. 904. 906.) C. (F. II. 192.)

Két egybehangzó itélet elleni alaptalan felülvizsgálati kérelemért ügyvédi munkadíj és költség a megbizó fél irányában nem állapíttatott meg. Po. **584.** 517.

Ügyvédi járandóság megállapítása az igazolási kérelemnek az ügyvéd hibájából elutasítás mellett. M. **431.** 407.

A község perbeli képviseletével megbízott megyei tiszti ügyész díjai a község irányában megállapítandók. D. **256.** 255. *V. ö.* C. (F. IV. 208.)

256. §. A határozat szerkesztése.

L. az 1893 : XVIII. t.-cz. 121. §. a. is.

Az örökség misége és mennyisége a végrehajtási eljárásra fenn nem hagyható, hanem a perben állapítandó meg. M. **412.** 390. *V. ö.* (I. 523.) Sz. (II. 839.) C. (F. IV. 439.)

Ha a felperes a követelt ingó értékét ki nem mutatja, az érték megállapítása a végrehajtási eljárásra hagyandó fenn. B. **25.** 37.

268. §. Az alperes részére ügygondnok rendelése.

Az ismeretlen tartózkodású alperes részére kirendelt ügygondnok felhatalmazása már annál a ténynél fogva megszünik, hogy az alperes lakhelye ismeretessé vált és az újabbi végzés saját kezébe kézbesíttetett. B. **173.** 227.

540—542. §§. Az előleges bizonyítás.

L. az 1893 : XVIII. t.-cz. 101. §. a.

3. 1881 : LIX. t.-cz.

A viszonkeresetre s a felfolyamodásra vonatkozó határozatokat l. az 1893 : XVIII. t.-cz. 23. és 214. §§. a.

50. §. A semmiségi kereset.

Semmiségi keresetet a szabálytalanul idézett fél örököse is indíthat. B. **161.** 222.

Az a körülmény, hogy a fél részére kiadott itéletet a fél nevében, de az ő megbizása nélkül harmadik személy vette át, az 1881. LIX. t.-cz. 39. §. k) pontjában megjelölt és az 50. §. értelmében kereset útján érvényesíthető semmiségi okot képez, Gy. **307.** 293.

Az árvaszéknek a kiskorú által indított per folyamatban létéről nem értesítése nem semmiségi ok. Sz. **638.** 558.

61—68. §§. Az igazolás.

L. az 1893 : XVIII. t.-cz. 132., 163, 189. §§. a. is.

Az igazolási kérelem csak akkor utasítható hivatalból vissza, ha az az elmulasztott határidőtől félév eltelte után vagy a törvény által meg nem engedett esetekben nyujtatott be. B. **217.** 244. *Azonos :* Ko. (II. 590.) M. (II. 665.)

A felülvizsgálati határidő elmulasztását az ellenfél beleegyezése alapján igazoltnak kell kimondani. B. **142.** 216. *Azonos :* B. (II. 235.) C. (F. II. 231.) *V. ö.* P. (II. 725.)

Az igazolási kérelemnek helyt kell adni, ha az ellenfél a tárgyaláson meg nem jelenvén, annak teljesítését nem ellenezte. Po. **596.** 521. *V. ö.* C. (F. IV. 462.)

A mulasztás vétlenségének kimutatására felhozott ténykörülmény valódinak vétele azon az alapon, hogy az ellenfél a felülvizsgálati tárgyaláson megidéztetése ellenére nem jelent meg. B. **190.** 233.

Ellenkező :

Az ellenfélnek a felülvizsgálati tárgyaláson meg nem jelenése és válaszirat elő nem terjesztése az igazolásba beleegyezésnek nem tekinthető. M. **431.** 406.

A felülvizsgálati határidő elmulasztásának igazolása czéljából szükséges ténybeli adatok beszerzésére a felebbezési biróság utasítandó. B. **172.** 226.

Ha a biróság itéletét a félnek ok nélkül kézbesítik : vétlen a fél az a mulasztása, hogy felülvizsgálati kérelmét a kihirdetéstől számított határidő letelte után adta be. B. **156.** 220.

Vétlen a felebbezési határidő elmulasztása, ha a biróság a fél előtt kihirdetett itéletét utóbb kézbesíttette is és a felebbezés a kihirdetéstől 15 nap eltelte után, de a kézbesítéstől 15 nap eltelte előtt adatott be. B. **214.** 243.

Vétlen a tárgyalás elmulasztása, ha a fél a kellő intézkedéseket megtette az iránt, hogy a tárgyaláson kellőleg képviselve legyen. P. **596.** 521. *V. ö.* C. (IV. 203.)

Az ügyvédnek az a tévedése, hogy a felülvizsgálati kérelmet nem a felebbezési, hanem az elsőbiróságnál adta be, a mulasztás vétlenségét nem állapítja meg. M. **131.** 407. *Azonos :* Ko. (II. 576.)

A felülvizsgálati kérelemnek ügyvédi gondotlanságból téves czímzése nem vétlen mulasztás. B. **197.** 235.

Vétkes a mulasztás, ha azt az okozta, hogy az ügyvéd irnoka a kiadványra az irodába érkezés napját elnézésből tévesen jegyezte fel. Gy. **429.** 319. *V. ö.* B. (I. 265.) Gy. (II. 425.)

Igazolás megadása a határnap téves bejegyzése esetén. Sz. **623.** 556. *V. ö.* B. (I. 265.) Gy. (II. 425.)

A fél képviselőjét nem terheli gondatlanság, ha úgy intézkedik, hogy intézkedésének rendes körülmények között sikerrel kell járni. B. **190.** 233. *Azonos :* C. (F. III. 384. 417. IV. 303.)

A felülvizsgálati határidő elmulasztásának igazolása a posta késedelme alapján. B. **117.** 190. **190.** 233. *Azonos:* B. (I. 278.) K. (II. 559.) Po. (II. 814.) C. (F. IV. 269.)

Vétlen a felülvizsgálati kérelem beadása körüli mulasztás, ha a más helyről postán küldött kérelem a határidő utolsó napján d. e. 8 órakor a a biróság székhelyére megérkezett, de a biróság belkezelési szabályai szerint a polgári iktató által aznap délután átvétetvén, csak másnap délelőtt adatott át a jegyzői irodának. B. **50.** 80.

Egyezségi igéreten alapuló mulasztás nem vétlen. T. **690.** 589.

Az igazolás kérdésében hozott másodbirósági határozat ellen akkor sincs további jogorvoslatnak helye, ha a felebbezési biróság e kérdés felett nem külön végzéssel, hanem az ügy érdemében hozott itéletében határozott. B. **105.** 171.

69—72. §§. A perújítás.

A perújítás megengedhetése hivatalból nem, hanem csupán az ellenfél kifogására vizsgálható. Sz. **597.** 522.

Az ügyfél eskü alatti kihallgatása a perújítás megengedhetőségének kérdésében a félnek a korábbi perjog szabályai szerint fennállott esküjével való bizonyítással azonos szempont alá esik. Sz. **597.** 522. *Azonos:* B. (II. 121.) D. (II. 377.) M. (II. 626.) Po. (II. 804.) T. (II. 885.) C. (F. II. 105. 113.)

Az alapperben eldöntött kérdés itélt dolog; az újított perben csak a felmerült újabb körülmények és bizonyítékok képezik birói elbirálás tárgyát. M. **412.** 389. *V. ö.* B. (II. 183.) C. (F. II. 138. III. 69. 376. IV. 240.)

Jogerős itéletekkel szemben az azokban nem érvényesített, tehát új bizonyítékok alapján csak perújításnak van helye. K. **396.** 368.

Perújítás makacssági itélet ellen. B. **114.** 183. *V. ö.* B. (II. 282.) Gy. (II. 478.) Sz. (II. 832.)

Nincs helye perújításnak akkor, ha az újító alperes perújítási keresetében pusztán az alapperbeli kereset tartalmának idézésére s a kereseti követelés tagadására szorítkozott. K. **361.** 344. *V. ö.* B. (II. 282.)

Nem a perújítás megengedésére, hanem a per érdemére tartozik annak a kérdésnek eldöntése, hogy az újított perben szolgáltatott új bizonyítékok mennyiben alkalmasak az alapperbeli tényállás megdöntésére. T. **677.** 570. *Azonos:* C. (F. IV. 466.)

Az alapper befejezése után felmerült új ténykörülmény perújításra indokul nem szolgál. B. **151.** 219. *V. ö.* Po. (II. 780.)

Az alappernek az újító mulasztása következtében felmerült költségei akkor is az újítót terhelik, ha az újított perben nyertes lett. B. **114.** 182.

Ha az újító fél alapperbeli pervesztességét az ő saját mulasztása okozta; a perújítás az alapperbeli költségre nem hat ki. B. **151.** 219. *Azonos:* B. (II. 282.) D. (II. 392.) N. (II. 614.) P. (II. 738. 720.) C. (F. III. 363.)

Az újított perbeli felülvizsgálati értékhatárra vonatkozó határozatokat l. 1893: XVIII. t.-cz. 181. §. a.

II. A VÉGREHAJTÁSI ELJÁRÁS.

1881 : LX. t.-cz.

Az ingónak birói zár alatt léte alapjául szolgál annak, hogy az ingónak árverésen befolyandó eladási árából a végrehajtató követelése akkor is kielégíttessék, ha az ingó nem a végrehajtást szenvedett tulajdona. N. **642.** 431.

A végrehajtási tömegnek a lefoglalt ingók birói zár alól elvonásával okozott kár megtérítése iránt egy végrehajtató is jogosítva van keresettel fellépni; a marasztalási összeg azonban a foganatosító biróságnál letétbe helyezendő. N. **460.** 478.

Az első foglaltató a lefoglalt ingónak a zár alól jogellenesen történt elvonásával okozott kár megtérítésére szolgáló összegnek saját kezéhez fizetését követelheti. N. **462.** 431. l. Kártérítés a. is. *V. ö.* Sz. (II. 863.)

Ha a függő termés nem a végrehajtást szenvedőt illeti, az árverési vevőnek csak az árverés után esedékes haszonbérhez van joga. B. **69.** 112. *V. ö.* C. (F. I. 223.)

43. §. A végrehajtás tárgya.

L. Igényper a. is.

A végrehajtás csak tényleg létező vagyonra vezethető hatályosan. Gy. **724.** 610. *Azonos:* (B. I. 276.)

72. §. A törvényes zálogjog.

A haszonbérbeadó törvényes zálogjoga kiterjed a bérleményhez tartozó lakásban talált ingókra, ha azok nem is a haszonbérlő, hanem házastársa tulajdonát képezik is. N. **469.** 440. *V. ö.* C. (F. I. 12.)

A bérbeadóra az 1881 : LX. t.-cz. 72. §-a alapján a bérlemény területén levő ingóságokra megillető törvényes zálogjog azonnal megszűnik, mihelyt az ingók a bérlemény területéről elszállíttattak. Ko. **391.** 363. *V. ö.* B. II. 70.) D. (II. 396.)

A bérbeadó törvényes zálogjoga a harmadik személy javára foganatosított árverés következtében az árverés előtt lejárt bérre nézve megszűnik és az a vevőnek azon ténye folytán sem éled fel, hogy a vett ingókat a végrehajtást szenvedett birtokában hagyta. Sz. **608.** 540.

A pénzügyi hatóság által jövedéki kihágási ügyben foganatosított letiltás a kir. kincstár zálogjogi elsőbbségét megállapítja. N. **459.** 428.

A törvényes zálog- vagy visszatartási jogot megállapító törvények szorosan magyarázandók. N. **459.** 246.

79—84., 122—130. §§. A követelés lefoglalása s a lefoglalt követelés behajtása.

A végrehajtást szenvedett adósa nem kötelezhető az engedményes részére való fizetésre, ha nála a követelés az engedményről való értesülés előtt tiltatott le. B. **223.** 247. *V. ö.* B. (I. 276.)

Végrehajtató a végrehajtást szenvedett munkaadójánál letiltott munkabéri részösszegekért csak a végr. törv. 130. §-ában szabályozott feltételek teljesítésének igazolása mellett léphet fel. Ko. **399.** 373.

Az ügynöki díjakra adott előleg az előlegező fél részére a leszámolásnál, mint előzetes törlesztés jelentkezvén, a letiltás előtt kiadott előlegek számításba veendők annak a kérdésnek eldöntésénél, hogy a hitelező a végrehajtást szenvedő adósától az 1881 : LX. t.-cz. 82. §-a alapján mily összeget követelhet. B. **241.** 253. *V. ö.* B. (II. 260.)

92—100. §§. Az igényper.

L. a családjogban Házassági vagyonjog a. is.

Az igényper tárgyának értéke. L. 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §. a.

Az ingóknak más végrehajtatóval szemben feloldása nem res indicata. B. **163.** 223. *V. ö.* C. (F. II. 73. IV. 281. 405.)

Az igényperbeli itélet joghatálya az ingók tulajdonjoga s a tulajdonjog bizonyíthatása tekintetében. N. **462.** 431.

Igényperben csakis az igényelt ingók tulajdonának és ezen alapuló feloldásának kérdése lehet eldöntés tárgya, ellenben az a kérdés, hogy az igénylő, mint megajándékozott, felelős-e a végrehajtást szenvedett tartozásáért, az igényperben nem vizsgálható. Gy. **325.** 317. *V. ö.* B. (I. 482.

II. 160.) D. (II. 356.) Ko. (II. 593.) Po. (II. 822.) C. (F. II. 171. 224. IV. 164. 353.)

Perben nem álló harmadik személyek által támasztható igények az igényper megbirálásánál figyelembe nem vehetők. Po. **577.** 514. *Azonos:* B. (I. 185.)

A lefoglalt ingóknak zár alól feloldását nem vonja maga után az, hogy a foglalás a csődhitelezőkkel szemben hatálytalannak mondatott ki P. **535.** 473.

Nincs arra törvényes vélelem, hogy az ingó dolog annak lenne a tulajdona, a kinek a birtokában van. B. **139.** 213. *Ellenkező:* Po. (II. 770. 823.) C. (F. I. 18. 157. 257.) *V. ö.* C. (F. IV. 175.)

A birtok mellett a tulajdon vélelme harczol. B. **19.** 25. Sz. **671.** 566.

Az igénylő tartozik bizonyitani, hogy a végrehajtást szenvedő birlalatában lévő ingó az ő és nem a végrehajtást szenvedett tulajdona. Po. **576.** 514.

Igénykereset elutasítása azon az alapon, hogy az igénylő a végrehajtást szenvedett pénzén vette az igényelt ingókat. P. **491.** 451.

A jogügyletet kötő feleknek egymással rokonságban állása egymagában nem nyujt következtetést a hitelezők kijátszásának szándékára. B. **134.** 213. *Azonos:* Gy. (II. 515.) N. (II. 696.) Po. (II. 815.) C. (F. I. 104, 306. II. 132. 146. 251. 241. III. 10. 306.)

Nem alapszik törvényen az a vélelem, hogy a fiú a vétel megkötésekor az anyának a hitelezők kijátszására irányuló szándékáról tudomással birt. Gy. **304.** 289. *V. ö.* B. (I. 79.) D. (II. 358.) Gy. (II. 515.) N. (II. 696.) Po. (II. 813. 815.) Sz. (II. 870.) C. (F. I. 96. 104. 196. 250. 258. 264. 306. II. 132. 146. 244. 251. 421. III. 10. 306. 340.)

Oly esetben, midőn az átruházás következtében a hitelező a kielégítési alap elvonásával károsodik, a vevő rosszhiszemüsége alapján még ellenérték adása esetén is jogosítva van az átruházási jogügylet hatályosságát megtámadni. B. **45.** 71.

A közeli rokonok között létrejött olyan ügyletre nézve, melylyel az adósnak vagyona, mint kielégitési alap, a végrehajtás alól elvonatik, az a vélelem áll fenn, hogy a szerződő fél az adós kijátszási szándékáról tudomással birt és hogy ehhez képest az ilyen ügylet a jóbiszemű hitelezők irányában joghatálylyal nem bir. Po. **570.** 510.

Ellenkező: Közeli rokonok közötti vételügyletnek a hitelező irányában hatályossága annak ellenére, hogy a hitelező követelése a vétel idejében már fennállott. Gy. **304.** 289.

Hozzátartozó által történt árverési vételre alapított igénykereset esetén azt is bizonyitani tartozik az igénylő, hogy az ingók az árverési vétel után csak olyan jogczímen maradtak a végrehajtást szenvedő birtokában, a mely az igénylő tulajdonjogát meg nem szüntette. Sz. **671.** 566.

A mennyiben az igénylő nem bizonyítja, hogy a követelés fennállásáról tudomása nem volt, a közeli rokonok között létesült az a vagyonátruházás, melynek következtében a kielégítési alap az átruházáskor fennálló követeléssel biró hitelező elől elvonatott, a hitelező irányában akkor is hatálytalan, ha az átruházás visszteher mellett történt. N. **451.** 412.

Azonos: D. (II. 358.) Po. (II. 802.) C. (F. I. 96. 196. 230. 258. 264. II. 132. 421. III. 136. 233. 304. IV. 158. 164. 206. 340. 383. 461.)

A nő igényének megállapítása az általa bérelt ingatlanon lefoglalt gazdálkodási tárgyakra. Sz. **660.** 562.

Ha a nő nem mutatja ki, hogy az ingatlan, melyen a függő termés lefoglaltatott, az ő tulajdona, vagy hogy azt önállóan külön kezelte, annak növedéke közszerzemény, a mely a férj tartozására lefoglalható. Po. **552.** 489. *V. ö.* C. (F. IV. 229.)

Az a körülmény, hogy a férj vagyonát elárverezték, arra nyujt következtetést, hogy a férjnek nem volt pénze, s így a nő által az árverésen megvett ingók árát ki nem fizethette. Gy. **363.** 288.

A perköltség kölcsönös megszüntetése a végrehajtató jóhiszemüsége alapján. B. **158.** 221. *V. ö.* K. (II. 543. 571.) C. (F. I. 284. 306. II. fej. III. 298.)

Az 1881 : LX. t.-cz. 98. §-a oly esetben, a midőn nem a végrehajtást szenvedő birlalatában lévő ingók foglaltatnak le, a végrehajtató javára nem alkalmazható. Po. **571.** 511.

237—254. §§. A zárlat.

A zárlat alatt lévő üzlet üzemben tartásának költségét, a mennyiben az a zárlati jövedelemből és a zárlati tömegből fedezetet nem nyer, a zárlatot kérő tartozik viselni. B. **77.** 127.

A zárgondnok annak meghatalmazottjaként tekintendő, a kinek kérelmére s érdekében a zárlat elrendeltetett. B. **77.** 127.

III. A CSŐDJOG.

1881 : XVII. t.-cz.

A tömeghitelező az általános csődtömegre is kiható marasztalást csak a csődbiróságnál eszközölheti ki. B. **93.** 152.

A tömeghitelező pusztán a miatt, mert jogainak kiterjesztése czéljából követelését bejelentette, nem esik el attól a jogától, hogy követelését, mint tömegtartozást, az 1881 : t.-cz. 170. 171. 172. §-ai értelmében meghatározható külön tömeg terhére, a köztörvényi biróság előtt érvényesíthesse. B. **93.** 153. *Azonos:* C. (C. (F. I. 79.)

A közadós által kötött bérleti szerződésből az 1881 : XVII. t.-cz. 22. és 48. §-ai értelmében a csődtömeg irányában keletkezett bértartozás olyan tömegtartozás, a mely a 47. §. értelmében abból a tömegből elégitendő ki, a melyre a tartozás vonatkozik. B. **93.** 152.

Megtámadási kereset. B. **96.** 158. L. az I. II. k. és F. I—IV. k. nagyobb számu határozatokat.

A megtámadási per tárgya az lévén, hogy a lefoglalt vagyon az az alperes által arra szerzett zálogjogtól meneküljön, a kereset tárgyát képező érdek értéke a zálogjoggal biztosított tőke s járulékai értéke.

N. **478.** 443. Sz. **618.** 555. *Azonos:* N. (II. 710.) *V. ö.:* Gy. (II. 505); (az ingók becsértéke a pertárgy) P. (II. 722. 755.)

A megtámadási perben döntő ténykörülmények. Gy. **340.** 326.

Ha a hitelező nem a közadós jogügylete alapján és nem ennek vagyonából nyer kielégítést vagy biztosítást, hanem azt a közadós jogcselekményétől függetlenül más harmadik személy adja, az ily módon nyert kielégítés vagy biztosítás meg nem támadható. Gy. **340.** 326.

Az 1881 : XVII. t.-cz. 27. §-a 2. pontja alkalmazhatásának nem előfeltétele a csődhitelezőknek a megtámadott kielégítés által károsodásának bizonyítása? B. **247.** 255. *V. ö.* C. (F. III. 188. IV. 495.)

Ha csődválasztmány alakítva nem lett, a megtámadási per indítására való felhatalmazást a hitelezők összeségének az 1881 : XVII. t.-czikk 106., 107. §-ai szerint alakult többsége adja meg a tömeggondnoknak. Gy. **317.** 310.

Az a körülmény, hogy a tömeggondnok a megtámadási per indítására szükséges felhatalmazás kérését elmulasztotta, kártérítési kötelezettségét nem állapítja meg. Gy. **317.** 310.

A közadóssal kötött adásvétel megtámadhatósága a Cs. T.-nek nem 29. §-a, hanem 27. §. első bekézdése alá esik. Sz. **663.** 562.

Ingatlanokra vonatkozó jogcselekmény megtámadása. D. **254.** 260.

A végrehajtást elrendelő végzés alapján foganatosított zálogjogi előjegyzés vagy bekeblezés sikerrel megtámadható a nélkül, hogy a végrehajtás elrendelése megtámadtassék. D. **264.** 260.

Kereskedő közadós jogcselekményeinek megtámadhatóságánál nem a csődkérvény beadása, hanem a fizetések megszüntetése az irányadó. D. **254.** 260. *V. ö.* B. (I. 213. II. 226.) D. (II. 382). Gy. (II 460.) Sz. (II. 829.) C. (F. II. 400. IV. 36.)

Kielégítési végrehajtások tömeges kérése megállapítja a közadós fizetéseinek megszüntetését. D. **298.** 285. *Azonos:* B. (I. 197.) D. (II. 382.) P. (II. 722. 728. 750.)

A fizetések megszüntetése egyetlen végrehajtás eltüréséből is megállapítható. B. **240.** 252. *Azonos:* D. (II. 382.) P. (II. 722.)

Ellenkező: A fizetések megszüntetésének tényéről való tudomásra egy végrehajtás nem nyujt elegendő törvényes bizonyítékot. P. **496.** 457.

Biztositási végrehajtás elrendeléséből a fizetések megszüntetésére lehet következtetni. Sz. **665.** 503. *Azonos:* C. (F. IV. 495.)

Az a hitelező, a ki követelését, a fizetéseit megszüntető kereskedőtől, a fizetések megszüntetését nem tudva, birói kényszer alkalmazása nélkül felveszi, a felvett összeg visszafizetésére nem kötelezhető. P. **496.** 456.

A csődnyítás napját követő hat hónap eltelte után a tömeggondnok megtámadási jogot többé már nem érvényesíthet. T. **708.** 598.

A megtámadási jog elévülése. B. **105.** 171. *V. ö.* B. (I. 228.) D. (II. 359.) K. (II. 575.) C. (F. II. 76.)

Vagyonátruházási szerződések csak ajándékozás esetén támadhatók meg (csődön kívül) a hitelezők által. Ko. **402.** 377. *Ellenkező:* D. (II. 358.) Po. (II. 802.) C. (F. I. 96. 196. 250. 258. 264. II. 146.)

A vevő azt, hogy az eladónak a hitelezője kijátszására irányuló szándékáról tudomással nem birt, csakis az 1881 : XVII. t.-cz. I. rész III. fejezetében meghatározott esetekben tartozik bizonyítani. Gy. **304.** 289. *V. ö.* B. (I. 79.) N. (II. 696.) Po. (II. 813.) Sz. (II. 870.) C. (F. I. 104. 306. II. 244. 251. 421. III. 540. 151. 304.)

Az a körülmény, hogy a hitelező visszakövetelési jogát gyakorolhatná, őt a tömeggondnok elleni kártérítési keresettől el nem zárja. B. **129.** 206.

IV. AZ ÜGYVÉDI RENDTARTÁS.

1874 : XXXIV. t.-cz.

A hagyatéki tárgyaláson való képviseletre jogosító általános felhatalmazás a visszteher nélküli kötelezettség elvállalására alkalmas okiratnak nem tekinthető, erre vonatkozólag külön — az egyes ügyletre intézett — felhatalmazás szükséges. Ko. **387.** 359.

A község megbizottjai által ügyvéd részére kiállított díjlevél törvényhatósági jóváhagyás hiányában a községgel szemben joghatálylyal nem bir. Sz. **603.** 532. *V. ö.* P. (II. 758.)

A megbizó elhaltával az örökösök rendelkezéséig az ügyvéd a megbizó örököseit is képviseli. Sz. **662.** 562. *Azonos:* N. (II. 716.)

Az 1874 : XXXIV. t.-cz. 72. §-ának rendelkezései az ügyvéd tömeggondnoki teendőire nem terjednek ki. Gy. **317.** 310.

A végrehajtató ügyvédje a végrehajtást szenvedőnek haladékot adhat, ha ezt fele érdekében jónak találja. N. **468.** 439.

Külön megbizás hiányában a szokásos ügyvédi meghatalmazás alapján nem jogosult az ügyvéd arra, hogy felének már megítélt és már végrehajtás alatt álló követelése kiegyenlítésére egy még netán újabban birói úton érvényesítendő váltót fogadjon el. B. **202.** 237.

Ügyvédi irnok nyilatkozata főnöke irányában — külön megbizás nélkül — fizetési kötelezettséget nem eredményez. D. **272.** 277.

Az ügyvéd alkalmazottjának ügyvédi hatáskörében végbezvitt cselekményeiért felelős. Gy. **329.** 319.

A ki a váltót a váltóbirtokos aláirásával ellátott, kitöltetlen ügyvédi meghatalmazványnyal együtt az ügyvédnek behajtás végett átadja, a per útján behajtott pénznek az ügyvédtől átvételére is jogosult. B. **139.** 215.

Az ügyvédi megbizás adásának tényében az eljárásban felmerült munkadíj és készkiadás megtérítésére való kötelezettség is benne foglaltatik. B. **52.** 86. *Azonos:* B. (II. 9.)

Informatióért csak külön megbizás esetén illeti az ügyvédet díj. Sz. **630.** 557.

A kikötött ügyvédi jutalomdíj aránylagos leszállítása iránti igény külön per útján érvényesíthető. B. **38.** 58. *V. ö.* D. (II. 400.)

Ha az ügyvéd az elvállalt munkát a megbizás visszavonása miatt

nem teljesítette, nem a kikötött jutalomdíjat, hanem csak a már teljesített munkának megfelelő díjazását követelheti s ily esetben a fél is kérheti a kikötött jutalomdíj leszállítását. Sz. **611.** 545.

Az ügyvédi megbizásnak, az elsőbirói itélet meghozatala után, ok nélküli visszavonása esetében a kikötött jutalomdíj leszállításának nincs helye. B. **38.** 57. *Azonos:* (F. I. 146.) *V. ö.* (B. II. 8.)

Az ügyvédi megbizás visszavonása az ügyvédi jutalomdíj iránt létesült megállapodás feltételeit meg nem változtatja s az ügyvédet csak kártérítés követelhetésére jogosítja. N. **487.** 446.

Ügyvédi jutalomdíjban való marasztalás a megbizás visszavonása esetén. T. **680.** 574.

Az a kérdés, hogy a költségjegyzékben felszámított cselekmény vagy kiadás a fél érdekében szükséges, vagy hasznos volt-e, nem az ügyvéd, hanem a biróság megbirálása alá tartozik. B. **165.** 224.

V. A KÖZJEGYZŐI TÖRVÉNY.

1874 : XXXV. és 1886 : VII. t.-cz.

L. a családjogban a Házastársak jogügyletei cz. a. is.

Az 1874 : XXXV. és 1886 : VII. t.-czikkek ama rendelkezései, melyek a házastársak ügyleteinek alaki kellékeit szabályozzák, az e törvényeket megelőző időben kelt ügyletekre nem alkalmazhatók. B. **81.** 135.

A férj kölcsönügyletből származtatott keresettel neje ellen érvényesített követelésével azért, mert keresetét közjegyzői okiratra nem alapíthatta, el nem utasítható, mert ha a kölcsönügylet közjegyzői okirat hiányában érvénytelen is, az érvénytelen jogügylet következtében kapott érték visszaadandó. B. **200.** 236. *V. ö.* Po. (II. 805.)

Adásvétel lebonyolítása s a zálogkölcsön kieszközlése a közjegyző állásával nem ellenkezik. D. **265.** 276.

Az a körülmény, hogy az adásvétel lebonyolításával és jelzálogkölcsön kieszközlésével megbizott közjegyző nemcsak a vevő, hanem az eladó megbizásából is eljárt, nem bir befolyással a vevő által a díjazás iránt vállalt kötelezettségre. D. **265.** 275.

VI. A MAGÁNJOG.

1. A magánjog általános tanai.

a) *A jogi személyek.*

L. Társasági szerződés a. is.

A törvényhatóság jóváhagyását igénylő községi határozat e jóváhagyás bekövetkeztének hiányában jogilag nem hatályos, abból tehát

harmadik személyek jogokat nem meríthetnek. Sz. **603.** 532. *V. ö.* C. (F. IV. 514.)

Az alispáni rendelkezés a törvényhatóság jóváhagyását nem pótolja. Sz. **603.** 632.

A községi képviselőtestület teljesedésbe ment határozatának jogérvényességét nem szünteti meg az, hogy a határozat hozatalánál nem tartották meg a jegyzőkönyvbe előirt szabályokat. D. **256.** 266.

A már létrejött községi bérlet folytatásához szükséges bevásárlásokra nézve az 1886 : XXII. t.-czikk 110. §-a nem alkalmazandó. D. **256.** 266.

b) *A jogok keletkezése.*

Ha a szerződő felek világosan ki nem jelentették, hogy a szerződésből származó valamely előnyt harmadik személy számára kötnek ki, abból jogok és kötelezettségek csak magokra a szerződő felekre származnak. B. **88.** 145. *V. ö.* K. (II. 560.) P. (II. 743.) Po. (II. 824.)

c) *A jogügyletek érvényessége.*

α) *A cselekvési képesség.*

Az elmebeteg által tett azok a rendelkezések, a melyek mellett valakinek pénzt ad át, joghatálylyal nem birván, a pénz átvevője az érvényes jogczím nélkül átvett pénzt visszaszolgáltatni tartozik. P. **510.** 465.

Az elmebeteg egyénnel kötött kézizálog-kölcsönügylet csak akkor érvénytelen, ha a zálogba vevő a jogügylet létesítésekor tudomással birt a zálogba adó elmebetegségéről, vagy oly körülmények forogtak fenn, a melyekből vélelmeznie kellett, hogy a zálogbaadó a kölcsönügylet megkötésére jogosultsággal nem bir. Po. **560.** 501.

Az a jogszabály, mely szerint a jogügylet érvénytelenítése esetén az előbbi állapot állítandó helyre, gondnokság alatti személy irányában csak a másik szerződő fél rosszhiszemüsége esetén nem nyer alkalmazást. K. **370.** 346.

β) *A színlelt ügyletek.*

L. 1881 : LX. t.-cz. Igényper és a Kötelmi jogban Szerződések a. is.

Az álszerződés az abba burkolt valódi ügylet alapján birálandó el. Gy. **316.** 308. C. *V. ö.* (F. III. 420.)

Szinlelt ügylet (váltó, adóslevél) alakjában korcsmai adósság érvényesítését czélzó ügylet érvényességének kérdése. Gy. **328.** 318.

Szinlelt szerződés alapján turpis causa kifogását csak a megkárosított jóhiszemű hitelező a szerződő felekkel, nem pedig a felek egymással szemben érvényesíthetik. T. **683.** 579.

γ) *Erkölcsi fogalmakba ütköző, tiltott és birói úton nem érvényesíthető ügyletek.*

Az erkölcstelen alapon keletkezett jogügylet, arra tekintet nélkül, hogy mindkét szerződő fél erkölcstelen indokból cselekedett, nem ad birói úton érvényesíthető kötelmi jogot. N. **467.** 439.

A naturalis obligatióból származó kötelmek sem nem tiltottak, sem nem érvénytelenek, mihez képest azok tekintetében akár fizetésképen, akár előre adott fedezetképen tett szolgáltatások birói úton sikerrel vissza nem követelhetők. B. **233.** 250.

Az a körülmény, hogy a felperes nő az alperessel házasságon kívüli nemi viszonyt folytatott, nem érinti a felperes kereseti jogát akkor, ha a viszony a kereseti követeléssel okozati összefüggésben nincs. N. **453.** 416. *V. ö.* B. (I. 104. II. 15.)

Ha a cselekmény büntethetősége elévülés következtében meg is szűnt, ezzel a kötelemnek alapja (turpis causa) változást nem szenvedett. N. **467.** 439.

A kártyázás folytatására adott kölcsön vissza nem követelhető. B. **199.** 236.

A kártyázás közben (ferbli-játék), tudva tiltott játék üzésére, adott kölcsön birói oltalomban nem részesül. Ko. **382.** 354.

Erkölcsi fogalmakba nem ütközik a kölcsönügylet, ha az adós a kölcsön kapott összeget a hitelezővel együtt elmulatta. B. **199.** 236.

Községi jegyzővé való megválasztás előmozdítására pénzösszeg adása az erkölcsi fogalmakba ütközik. N. **467.** 438. *V. ö.* T. (II. 901.)

Ha a községi biró nem a községgel, hanem a községgel közvetlen kötelezettségi viszonyban álló harmadik személylyel lép szerződésre, ez a ténye fegyelmi eljárás alapjául szolgálhat, de turpis causa fogalma alá nem vonható. M. **439.** 405.

Közhatósági nyilvános árverés eredményének csökkentésére irányuló összebeszélés az erkölcsi fogalmakba ütközvén, az árveréstől való tartózkodásért kapott váltó jogosan meg nem tartható. D. **275.** 278. *V. ö.* (I. 460.) Ko. 585.)

Oly szerződéses megállapodás, mely szerint a felek magukat kölcsönösen arra kötelezik, hogy az árukat (szeszes italokat) bizonyos megállapítandó árnál olcsóbban és bizonyos minőségnél jobb (bizonyos szeszfoknál erősebb) minőségben a közönségnek árusítani nem fogják, sem a jó erkölcsökbe, sem hazai tiltó törvénybe nem ütközik. Po. **374.** 513.

A végrehajtató ügyvédje részére a végrehajtást szenvedett ellen elrendelt végrehajtás foganatosításának elmulasztásáért igért jutalom birói uton nem érvényesíthető. N. **468.** 439.

Differentialis ügyletre készpénzben előre adott fedezet sikerrel vissza nem követelhető. B. **233.** 250.

Az a körülmény, hogy a tartozás kamata fejében ingatlan használatának átengedése az ősiségi nyilt parancs szerint tiltott ügylet, magát a

nem tiltott ügyletből eredő lekötelezésnek érvényét meg nem szünteti. Po. **572.** 512.

A kir. kincstár által a fogyasztási s italmérési adó albérbeadását illetőleg a községgel szemben felállított tilalom az ennek ellenére megkötött alhaszonbérleti szerződést érvénytelenné nem teszi. Gy. **316.** 308. K. **356.** 342.

Áru (leendő termés) szállítása iránt kötött ügyletből eredő követelés, ha az ügylet valódi czélja tényleges szállítás volt, birói úton érvényesíthető. Sz. **605.** 555. *V. ö.* C. (F. IV. 10. 11. 14. 118.)

Sem reménybeli vásárnak, sem szerencseszerződésnek nem minősíthető az a jogügylet, melylyel az örökös meghatározott pénzösszegnek számokban is kifejezett és biróilag reá is ruházott hányadát ruházta át. D. **253.** 258.

A szerencseszerződés tárgyát csak valamely előnyre való reménység képezheti. D. **253.** 258.

Turpis causa kifogása szinlelt szerződés alapján. T. **683.** 579.

Rendszeres élelmezésből előállott követelés a korlátolt korcsmai hitel körébe nem tartozik. M. **433.** 407. *Azonos:* Gy. (II. 426.)

Az 1883 : XXV. t.-cz. 22. §-ának korlátozó rendelkezése sokaknak megvendégelésére tett, előreláthatólag nagyobb összegű megrendelésre és ételek, szivarok árára nem terjed ki. Po. **558.** 499.

A korcsmai hitel korlátozása a képviselőjelölt által tett megrendelésekre nem terjed ki. D. **290.** 283.

Választóknak étellel vagy itallal való ellátása csak akkor ütközik a jó erkölcsökbe, ha a választóknak bizonyos egyénre való szavazásra birása czéljából történik. Po. **558.** 498. *Azonos:* M. (II. 647.)

Szinlelt ügylet (váltó, adóslevél) alakjában korcsmai adósság érvényesítését czélzó ügylet érvényességének kérdése. Gy. **328.** 318.

δ) Az akarat szabad nyilvánulása.

Kényszer. Félelem. Tévedés. Tartozatlan fizetés.

A jogellenes kényszer előfeltételei. **350.** 337.

Törvénynyel biztosított jog érvényesítésével való fenyegetés jogellenes kényszert nem állapít meg. K. **350.** 337.

A jogellenes kényszer alatt tett kötelező nyilatkozat nem önmagában semmis, hanem csak megtámadható. K. **350.** 337.

A fél tévedése a szerződést csak akkor teszi érvénytelenné, ha azt a másik fél felismerhette, vagy a tévedést a másik fél okozta. B. **70.** 114. *V. ö.* Gy. (II. 498.) C. (F. II. 55. 87. IV. 304.)

Valótlan előadás nem tekinthető megtévesztésnek akkor, ha az ellenfélnek módjában van az előadás valótlanságáról meggyőződni. B. **91.** 150. D. **261.** 273. *V. ö:* Gy. (II. 498.) C. (F. II. 55. 87. IV. 304.)

Ha a tévedésnek az igérő fél maga az oka, a szerződés megáll. B. **70.** 115. *Azonos:* C. (F. II. 55.)

Ha a kereskedő a másik fél tévedését felismeri, azt a kereskedői

jóhiszeműségből kifolyó kötelezettségénél fogva eloszlatni tartozik. B. **115.** 185.

A tartozatlan fizetés visszatérítendő, ha a fél azt nem tudva tette, vagy a tévedés felfedezése után a visszakövetelésről kifejezetten le nem mondott. N. **476.** 443. *V. ö.* B. (II. 252.) Gy. (II. 494.) K. (II. 528.)

Tartozatlan fizetés esete csak akkor forog fenn, ha a fizetést elfogadó a teljesítés folytán jogtalanul gazdagodott. Po. **594.** 521.

Mint tartozatlan fizetés visszakövetelhető a szolgáltatás, ha a szolgáltatás idejében a kötelezettség feltételes volt és a feltétel még nem következett be. B. **70.** 113.

A fizető a tévedésből tartozatlanul teljesített fizetést akkor is visszakövetelheti, ha a fizetést fentartás nélkül teljesítette. Gy. **710.** 600.

c) *Az akaratnyilvánítás alakja.*

L. Kötelmi jog Szerződések a. Családjog Házastársak jogügyletei cz. alatt is.

Az a jogügylet, mely az egyik szerződő félre nézve a törvény által előirt külkellék hiánya miatt érvénytelen, a többi szerződő felekre, kik magukat törvény szerint önállóan kötelezhették, érvényes. P. **526.** 470. *V. ö.* C. (F. II. 50.)

Mikor tekinthető a hallgatás beleegyezésnek? B. **11.** 17. *V. ö.* B. (I. 471.)

Okirat, mint a jogügylet érvényességének kelléke. L. Ügyvédi rendtartás, Magánjog: Szerződések és Családi jog a.

d) *A jogügyletek hatályának korlátozása.*

Feltétel. Időhatározás.

Feltétel és időmeghatározás. B. **111.** 180. *V. ö.* B. (I. 443.) Gy. (II. 503. 508.)

A feltétel bizonyításának kérdéséhez. B. **164.** 223. *V. ö.* B. (I. 52. 123. 446. II. 13. 39.)

Mennyiben tekinthető a felfüggesztő feltétel azon az alapon teljesedésbe mentnek, hogy annak bekövetkezését a másik fél hiusította meg. B. **100.** 163. *V. ö.* N. (II. 705.)

Ha a feltétel bekövetkezését az ellenfél tette lehetetlenné, a feltételes szerződés hatályát vesztette. M. **453.** 416. *V. ö.* N. (II. 705.)

Ha meghatározott föld termésének szolgáltatása van kikötve, a kötelezettség attól függ, hozott-e annyi termést a föld, hogy abból a kikötmény teljesíthető. B. **170.** 226. *V. ö.* C. (F. III. 254.)

e) *A gondatlanság.*

L. Kötelmi jog Kártérítés a.

f) *Az időszámítás.*

Közönséges értelemben 24 óra alatt egy egész nap lévén értendő, az időszámításnál nem az óra és percz, hanem az egész nap jön tekintetbe. B. **124.** 199.

g) *Az elévülés.*

Joghasonszerüségből elévülési szabályt, sem büntetőt, sem polgárit alkalmazni nem lehet. B. **218.** 245.

Az elévülés hivatalból figyelembe nem vétetik. B. **103.** 167. K. **357.** 343. M. 440. 409. *Azonos :* K. (II. 570.) M. (II. 622.) N. (II. 707.) Po. (II. 810.) T. (II. 902.)

Elévülési védelemmel szemben a követelő felet terheli a bizonyítás arra nézve, hogy a követelés a 32 évi idő letelte ellenére fennáll. Po. **575.** 513.

Az 1883 : XXV. t.-czikk 19. §-a biróilag megitélt vagy késedelmi kamatok elévülésére nem vonatkozik. B. **201.** 257. Gy. **343.** 328. K. **375.** 348. P. **500.** 461. Sz. **668.** 568. *V. ö.* (I. 338. 446. II. 11. 189.) Gy. (II. 471. 509.) Sz. (II. 877.) T. (II. 902.) C. (F. III. 267. 268. 331. 349.)

Három éven túli hátralékos kamat megítélhetése. K. **375.** 348.

A kamat összeszámolása, számszerű elismerése s megállapított időben fizetésre kötelezése következtében a kamatkövetelés tőkeköveteléssé alakul át, melyre a rendes elévülési határidő az irányadó. M. **420.** 403.

A vizbér elévülése. P. **495.** 555. *V. ö.* Po. (II. 790.)

A nyilt vagy hallgatag elismerésen kívül csak az igény birói érvényesítése szakítja félbe az elévülést. B. **120.** 194. Sz. **673.** 567.

Az elévülést csak a beadott kereset, vagy az adósnak az elévülési kifogástól való kifejezett elállása szakítja félbe. Gy. **327.** 318. *V. ö.* B. (II. 96.) Gy. (II. 508.) Sz. (II. 871.) C. (F. I. 220. IV. 338.)

Az illetéktelen biróság előtti perindításnak az elévülést megszakító hatálya. B. **105.** 171. *V. ö.* (I. 228.) C. (F. I. 295.)

A perbehívás vagy a feladó reclamatiója az elévülést nem szakítja félbe. B. **120.** 194.

A végrehajtási lefoglalás csak akkor szakítja félbe az elévülést, ha a végrehajtató a követelés behajtására szükséges perbeli lépéseket megtette. Po. **575.** 513.

A per szünetelésével a keresettel megszakított elévülés újra kezdetét veszi. Sz. **641.** 559.

Adóvisszatérítési igény elévülését meghatározó rendelkezések csak az állam vagy más hatóság irányában alkalmazandók, de nem alkalmazhatók azok a beszedő közeg által jogtalanul beszedett és be nem szolgáltatott összeg megtérítésének követelésére. Po. **559.** 500. *V. ö.* C. (F. IV. 514.)

A csődmegtámadási jog elévülése. L. Csődjog a.

Elévülés a kereskedelmi jogban. L. Kereskedelmi jog a.

h) *Az itélet hatálya (res iudicata).*

Az itélet új jogot rendszerint nem teremt, hanem csak a létező jogot állapítja meg kötelezően. B. **88.** 145. *Azonos:* C. (F. IV. 352.)

Az itélet anyagi jogereje csak a jogviszonyra terjed ki, az itéletben megállapított tények ellenben, mint csupán eszközei a jogviszony megállapításának, itélt dolgot nem képeznek. B. **71.** 116.

Az itélt dolog joghatályában fennálló itéletet feltételez. T. **703.** 595.

A jogerős itélet anyagi hatálya B. **188.** 232. *V. ö.* B. (II. 143. 287.) Gy. (II. 471.) P. (II. 745.) Sz. (II. 838.) C. (F. I. 176. 218. II. 73. 239.)

Nem jogerős itélet hatálya. B. **88.** 145.

A jogerős birói határozat következtében teljesitett fizetés a birói határozat hatályosságának tartama alatt vissza nem követelhető. Sz. **674.** 568.

Váltóperbeli itélet alapján fizetett összeg köztörvényi úton visszakövetelhető. **649.** 559.

A róm. kath. püspöki szentszéknek magánjogi marasztalást tartalmazó itélete annak a félnek, a kire a szentszék hatásköre ki nem terjed, személyes kötelezettségét meg nem állapíthatja. B. **12.** 18. *V. ö.* C. (F. I. 23. 230. II. 205.)

Itélet hatálya igényperben. L. Végrehajtás, Igényper a.

2. A birtok.

Nincs arra törvényes vélelem, hogy az ingó dolog annak lenne a tulajdona, a kinek a birtokában van. B. **134.** 213. *Ellenkező:* Po. (II. 770. 823.) C. (F. I. 18. 157. 237.) *V. ö.* C. (F. IV. 175.)

A dolog birtokosa birtokának jogczimét kimutatni nem tartozik. B. **19.** 25. Sz. **671.** 566.

A jóhiszemű és a rosszhiszemű birtokos kártérítési kötelezettsége. M. **411.** 388. *V. ö.* B. (II. 1.) Sz. (II. 836.) T. (II. 897.)

Az elvont haszon a birtok kérdésének előzetes vagy egyidejű eldöntése nélkül meg nem itélhető. B. 140. 215.

Ingatlan birtoka iránt folytatott per befejezése után csak külön fentartás esetén követelhető külön per útján az elvont haszon. K. **365.** 345. *V. ö.* D. (II. 401.) N. (II. 686.) P. (II. 723.) T. (II. 871. 902.) C. (F. III. 394.)

A ki a szerződési kikötésnél fogva valamely, nem haszonbérben birt ingatlant bizonyos meghatározott időpontban birtokba venni jogosult, nem kötelezhető arra, hogy e jogának érvényesítésével a következő gazdasági évet bevárja, hanem a hasznok attól a naptól, a melyen a birtokláshoz való joga megnyilt, őt illetik és az ellenfél csak a mivelési költség megtérítését igényelheti. Gy. **323.** 316. *V. ö.* Gy. (II. 516.)

3. A dologbeli jogok.

a) *A tulajdon.*

Oly mellékdolgok, a melyek a fődolog czéljaira rendelvék, mint a fődolog tartozékai, annak sorsát osztják, mihez képest ezek a fődolog megvevőjének tulajdonába menvén át, ezekre a vevővel, mint jóhiszemű birtokossal szemben, tulajdoni keresetet sikerrel nem támaszthat az, a ki a mellékdolgokat a fődologgal, bár a saját költségén, kapcsolatba hozta. B. **24.** 35. *V. ö.* P. (II. 396. C. (F. II. 226.)

A székesfőváros területén, a mindenkori telektulajdonos által fizetendő járdakövezési költség egyedüli jogalapja a hatóság által történt kivetés, nem pedig a munkálat megkezdése és befejezése. B. **18.** 24. *Azonos:* B. (II. 203.)

A járdaköltség az ingatlan mindenkori tulajdonosát terheli. N. **454.** 417. *Azonos:* Sz. (II. 844.)

Magánjogi viszonyokban a közösen kezelt vagyonra és jövedelmekre vonatkozóan a közösségben álló tulajdonos-társak csak egyetértően határozhatnak; meg nem egyezés esetén pedig az illető ügylet foganatosítása abban hagyandó, következéskép eltérő törvényes rendelkezés hiányában szótöbbséggel határozat érvényesen nem jöhet létre. Gy. **313.** 302. *Ellenkező:* (B. I. 189.)

A mesgye s így az ezen álló fák használata a szomszédos földtulajdonosokat közösen illeti. Po. **555.** 493.

A mesgyén álló fák eltávolítása csak akkor követelhető, ha azok a föld használatát lehetetlenné teszik. P. **555. 494.**

Harmadik személy által idegen ingatlanra saját külön vagyonából tett szükséges és hasznos beruházásokat és építkezéseket az ingatlan *kiskorú* tulajdonos a gyámhatósági jóváhagyás hiányában is megtéríteni tartozik. D. **271.** 277. P. **505.** 464. *V. ö.* C. (F. IV. 208.)

A háztulajdonos felelős az építési anyag áráért, ha annak házába beépítését engedte s árát az építkezési vállalkozótól levonta. M. **425.** 404.

Árviz által elsodort fák birtoka vétele alapján keletkezett jogviszony. Po. **593.** 520. *V. ö.* Po. (II. 811.)

Ingók árverésekor minden tárgy vételára azonnal és készpénzben fizetendő le. Sz. **664.** 563.

A birói árverésen eladott dolgok tulajdon- és birtokjoga a vevőre száll át és az eladott dolgokat a hitelezők irányában a dolgok vételára helyettesíti. Sz. **608.** 540.

Meglevő ingóknak első sorban természetben kiadása, nem pedig pénzbeli egyenértéke követelhető. B. **245.** 254.

A ki valamely ingatlan már betakarított termésének bizonyos hányadát természetben követelni jogosítva van, hacsak ellenkező ki nincs kötve, a hányadot tisztán kapja. Sz. **323.** 315.

A kisajátítást szenvedő a kisajátítás által okozott bármi néven ne-

vezendő összes kárára (a föld értékén felül a függő termésben szenvedett kárra is) a vállalkozóval magán úton is kiegyezhetik. T. **704.** 595.

b) *A szolgalom.*

Haszonélvezet.

A haszonélvező csak az ingatlan állagának fentartására szükséges és czélszerű kiadások megtérítését követelheti az ingatlan tulajdonosától. B. **138.** 214.

A haszonélvező az ingatlan tulajdonosának beleegyezése nélkül teljesített átalakítások költségét a tulajdonostól nem követelheti. B. **138.** 214.

A haszonélvező rendszerint nem bír joggal arra, hogy a haszonélvezet alapját képező törzsvagyont elidegenítse. Gy. **331.** 319.

A haszonélvező a fundus instructus egyes tárgyait a gazdászati szükséglethez képest újakkal való helyettesítés mellett és ennek czélzatával elidegeníteni jogosult. Gy. **331.** 319.

A haszonélvező által beszedett gyümölcs a haszonélvező tulajdona. Gy. **723.** 610.

A haszonélvező a haszonélvezet jövedelméről szabadon rendelkezik. Gy. **331.** 319. *V. ö.* P. (II. 814.)

Az ingatlanok haszna a tőke utáni kamattal egy tekintet alá esik. B. **187.** 232.

A letarolt fa vételára az erdei haszonvétel alapját képező faállományt helyettesíti s így a csupán haszonvételre jogosultat (körjegyző) nem a vételári tőke, hanem annak csak kamata illett meg. P. **539.** 474.

c) *A zálog. Jelzálog.*

A záloghitelező a zálogtárgyat adósának beleegyezése nélkül nem használhatja. K. **373.** 347.

A záloghitelezőnek a zálogtárgy jogellenes használatán alapuló kártérítési kötelezettsége nem a zálogtárgy értékében beálott csökkenés pótlására szorítkozik, hanem arra is kiterjed, hogy a hitelező adósának az általa jogellenesen gyakorolt használatból nyert vagyoni előnyt is kiszolgáltassa. K. **373.** 347.

A zálogbirtokost nem illeti meg az a jog, hogy a zálogtárgynak az értékét a zálogbaadónak adósától (a takarékbetéti könyv értékét a takarékpénztártól) per útján követelhesse. N. **470.** 440.

Zálogjog magában a lefoglalt követelés iránti tulajdonjogot nem eredményezi. Ko. **399.** 313.

Csak a jövedéki kihágás tárgyaira s az elkövetés eszközeire állapít meg a dohánycsempészet törvényes zálogjogot. **454.** 426.

A kincstár a jövedéki bírság zálogjogával terhelt és birói foglalás alá vett beváltási ár kiadását mindaddig megtagadhatja, míg a jövedéki bírság czímén lerovandó összeg megállapítva nincs. N. **459.** 427.

Azt, a ki kötelezettsége ellenére a zálogjog törlését nem eszközölteti, nem a zálogos összegnek feltétlen fizetésében, hanem csak abban lehet elmarasztalni, hogy a kérdéses összeget annak az esetleges kárnak a biztosítására, a mely a zálogjog fennállása miatt a felperest érheti, birói kézhez fizesse. B. **177.** 228.

A végrehajtási árverés útján eladott ingatlanra vonatkozó zálogjogi elsőbbségi jog per útján csak akkor érvényesíthető, ha már nem állott fenn vagy szinleges volt. B. **58.** 94.

A jelzálogilag biztosított követelés az ingatlan állagát terheli. P. **502.** 463.

Nem kötelezhető az alperes olyan ingatlanból való kielégítés tűrésére, a mely ingatlannak már a kereset beadása előtt megszűnt tulajdonosa lenni. P. **502.** 463.

A nyilvánkönyvi jogok és kötelezettségek a jognak és kötelezettségnek egy személyben való egyesülésével nem szünnek meg, hanem mindaddig fennállanak, míg a telekkönyvből ki nem töröltetnek. Po. **562.** 505.

Ingatlanra bejegyzett zálogjogra harmadik jóhiszemű személy jogokat teljes hatálylyal mindaddig szerezhet, míg a zálogjog a nyilvánkönyvből ki nem töröltetett. Po. **573.** 512. *Azonos :* B. (I. 268. II. 141.)

A jelzálogos adós azzal, hogy a tulajdonjogilag biztosított követelés az alzálogjog szerzése előtt megszünt, illetve fenn nem állott, sikeresen csak akkor védekezhetik, ha egyszersmind azt is bizonyítja, hogy az alzálogos hitelezők az alzálogjog szerzésekor a zálogjoggal biztosított követelés fenn nem állásáról tudomással birtak. Po. **573.** 512.

Ha a jelzálogos követelésre annak megszünése után szerzett a végrehajtató alzálogjogot, rosszhiszeműsége esetén a zálogtárgyból kielégítést nem követelhet. Sz. **623.** 556.

A jelzálogos adós nincsen elzárva attól, hogy az ellene nyilvánkönyvileg bejegyzett zálogjog eredeti érvénytelenségére vonatkozó kifogásait az arra jóhiszemüen jogokat szerző harmadik személylyel szemben is érvényesíthesse. Po. **573.** 512. *V. ö.* Sz. (II. 491.) Po. (II. 776. 793.) C. (F. II. 381. V. 169. 502.)

Az a hitelező, a ki az 1881: LX. t.-cz. 190. §-a értelmében valamely jelzálogos követelést bevált, e követelés zálogjogát is megszerezvén, a fennálló követelés kielégítését a korábbi hitelező tulajdonát képező jelzálogos ingatlanokból is jogosan követeli. Po. **562.** 505.

Egyetemleges jelzálogból való kielégítés. Po. **562.** 505.

Törvényes zálogjog l. a Végrehajtási törvény czíme alatt.

d) *Úrbéri viszony.*

A 45896/89. sz. I. M. rendelet 39. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés csak a közbirtokossági tagok közötti arány megállapításának végérvényességéről szól, ellenben nem alkalmazható az akkor, ha a részesedési arány nem a közbirtokosság tagjai, hanem az egyes igényjogosultak között állapíttatott meg. M. **416.** 395.

Az úrbéri kapcsolatból és az ezzel rokon viszonyokból származott szolgálmányok az ingatlant telekkönyvi bejegyzés nélkül terhelik. P. **495.** 455.

A vízbér elévülése. P. **495.** 445. *V. ö.* Po. (II. 790.)

A malombér, mint a malommal járó dologi teher, az ingatlan tulajdonosától akkor is követelhető, ha a malomépület nem az ingatlan tulajdonosának, hanem másnak van birtokában. Po. **542.** 476.

Ha a malom utóbb vízerőre járó más gyári vállalattá alakíttatott át, utána malombér nem követelhető. Po. **542.** 476.

A malombér iránti követelés érvényesítését nem gátolja az, hogy a fél jogát a vízikönyvbe bejegyzés végett bejelenteni elmulasztotta. Po. **542.** 476. *V. ö.* P. (II. 747.)

A mikor a volt földesúr 1848 előtt szolgálmányok mellett haszonvétel végett birtokterületeket átengedett, a szolgálmányok iránti kereseti jog három év alatt elévül. P. **495.** 456.

4. A kötelmi jog.

a) *A kötelmi jog általános tanai.*

α) *A kötelem keletkezése s a szolgáltatás oszthatósága.*

A szerzőhöz intézett kérelem az iránt, hogy munkáját anyagi s erkölcsi támogatásban részesíthetés végett mutassa be: nem létesít a támogatásra irányuló kötelezettséget. D **259.** 270.

Ha a felek a rabbinatusnak, mint egyeztető hatóságnak, határozatát kölcsönösen magukévá tették, az rájok nézve érvényes és kötelező magánegyezség. K. **348.** 334.

Mást terhelő tartozások elvállalása önálló, az eredeti adósétól független kötelezettséget létesít a hitelezővel szemben. N. **485.** 446.

Egyezség reményében tett ajánlatok az egyezség létre nem jötte esetére nem kötelezők. Po. **551.** 487.

Hitelezőkkel létesítendő egyezségre való megbízás esetén a megbízott részére kikötött ellenszolgáltatás feloszthatósága nincs kizárva. B. 111. 180.

β) *A vagyonjogi érdek megtérítése.*

Kártérítés. Elmaradt haszon.

A ki valamely szerződési viszonyból kifolyólag kártérítést akar követelni, azt csak úgy követelheti, ha maga is mindenben eleget tett szerződési és abbeli kötelezettségének, a melylyel kártérítési igénye szoros összefüggésben van. B. **61.** 98.

A károsított akkor is követelhet a jogellenes és rosszhiszemű károsítótól kártérítést, ha vele közvetlen szerződési viszonyban nem is állott, Po. **557.** 497. *Azonos:* Gy. (II. 501.) C. (F. II. 100.)

Kárkövetelésnek csakis az olyan jogellenes cselekmény vagy mulasztás szolgálhat alapul, melynek elhárítása a károsítottnak tehetségében nem állott. K. **37.** 56. *Azonos :* Gy. (II. 505.)

A jogellenes cselekmény elkövetéséből származó kártérítési kötelezettség akkor is megállapítható, ha a jogellenes cselekmény nem esik a büntető törvények súlya alá. B. **171.** 226. *V. ö.* B. (I. 198.)

Olyan esetben, midőn valamely jogellenes cselekményből többrendbeli igény keletkezik, a jogosult fél azok között szabadon választhat. B. **129.** 206.

Nem jogellenes tényben való közreműködés esetén rosszhiszeműségről nem lehet szó. Gy. **331.** 320.

Kártérítéssel csak az tartozik, a kinek cselekményével vagy mulasztásával a beállott kár okozatos összefüggésben áll. Po. **548.** 483.

Az a körülmény, hogy a károsodást a károsító vétkes gondatlansága okozta, a kárért akár az általános magánjogi elvek, akár külön törvény értelmében felelős harmadik személy kártérítési kötelezettségét nem szünteti meg. T. **687.** 580.

A kártérítésre egyetemlegesen kötelezettek egy perbe idézhetők. B. **129.** 206.

Ha a felperes által vitatott alapon valamely kár fenforgását megállapítani nem lehet, felesleges annak kiderítése, hogy forog-e fenn a kártérítési kötelezettség alapjául szolgálható mulasztás. B. **123.** 198.

A kártérítési kötelezettségnek nem feltétele az, hogy a károsításból a kártevőre haszon háruljon. Gy. **326.** 317.

Csak az oly valótlan tényállítás szülhet kártérítési kötelezettséget, melynek valótlanságáról a félnek nincs módja meggyőződni s így egyedül annak alapján bocsátkozik az ügylet megkötésébe. B. **91.** 150. *V. ö.* B. **70.** 114. D. **261.** 273, továbbá Gy. (II. 498.) C. (F. II. 55; 87. IV. 304.)

A miatt, hogy az egyik szerződő fél a szerződést megszegte, a másik fél nem tartozik a szerződéstől elállani, hanem saját szerződési kötelezettségének teljesítése mellett a vétkes féltől kártérítést követelhet. B. **4.** 6.

A károsultnak az a vagyoni különbözet térítendő meg, a mely vagyonának jelenlegi és amaz állapota között mutatkozik, a melyben az a károsítás bekövetkezése nélkül volt volna ; ily alapon a kár mennyiségére vonatkozó megállapítás felülvizsgálható. B. **23.** 32. *Azonos :* B. (I. 338. I. 1.) Po. (II. 809.)

Valamely elvállalt kötelezettség nem teljesítése csak annak a vagyoni hátránynak a megtérítésére szolgálhat alapul, a mely a mulasztás által valakinek vagyonában valósággal okoztatott, csak jövőben bekövetkezhető károsodás esélye ellenben kártérítési kereset alapjául nem szolgálhat. B. **35.** 55. *Azonos:* B. (I. 470. II. 5. 78. 173.)

A szerződésszegő fél a szándékos cselekménye által elkövetett szerződésszegés következményeként a másik szerződő félnek teljes kártérítéssel tartozik, a mely teljes kártérítés a szünő hasznok megtérítésére való kötelezettséget is magában foglalja. B. **66.** 107. *Azonos :* B. (I. 198.) K. (II. 532.) C. (F. I. 253. III. 26.)

Nincs olyan tiltó jogszabály, mely az elmaradt haszonnak polgári per útján való érvényesítését kizárná, sőt a kártérítéshez való jogosultság magában foglalja az elmaradt haszon megtérítéséhez való jogot is. N. **475.** 442.

Ellenkező:

Az elmaradt haszon, vagy vélt nyereség (lucrum cessans) aköztörvényi kártérítésnek nem tárgya (eladott ingatlan tulajdonjogának meg nem szerezhetése esetén). D. **296.** 284.

Elmaradt haszonnak csak az tekinthető, a mire a károsodott fél a dolgok rendes meneténél vagy a tett intézkedéseknél fogva közönséges szorgalom mellett számíthatott. B. **66.** 106. *Azonos:* B. (II. 5. 173.)

Állandó javadalmazással alkalmazott állatorvosnak az a mellékjövedelme, melyet a vele szerződési viszonyban állónak telepén elhelyezett idegen lovak kezeléseért ezek tulajdonosaitól húzott, a szerződés egyoldalú felbontása esetén, mint elmaradt haszon, nem követelhető akkor, ha ez a mellékjövedelem az orvosnak szerződésileg biztosított járandóságához nem tartozott. B. **39.** 59.

A megszegett szerződés után járó bélyegilleték a kár fogalma alá esik. Sz. **609.** 541.

Késedelem esetén köztörvényi ügyben is első sorban a szerződés teljesítése követelhető; kártérítési igény érvényesítéséről az ellenfelet értesíteni kell és az utólagos teljesítésre kellő időt kell engedni. B. **136.** 214. *V. ö.* B. (I. 346. 480.) D. (II. 364.) Gy. (II. 468. 497.) K. (II. 570.) C. (F. III. 420.)

Midőn mind a két fél mulasztása oka a kárnak, a kárt egyenlően viselik. B. **37.** 56. P. **489.** 449. *V. ö.* B. **6.** 10. B. (II. 20.) C. (F. II. 101.) IV. 216.

A szinlelt szerződés folytán jogsérelmet szenvedett fél a másik féltől a korábbi állapot visszaállításán felül kára megtérítését is jogosan követelheti. T. **638.** 579.

A község a közegeinek eljárásából származott kárért csak másodsorban lévén felelős, e közegeknek előző vagy egyidejű perbevonása nélkül a község kártérítési kötelezettsége tárgyában sem lehet határozni. D. **274.** 278. *Azonos:* K. (II. 582.)

A közgyám kártérítési kötelezettsége a kiskorú vagyonának a gyámhatósági kezelésből csalárd úton kiutalványozásában való közreműködés alapján. Gy. **343.** 327. *V. ö.* M. (II. 629.)

A község elöljáróinak, mint a községi árvatár kezelőinek kártérítési kötelezettsége azon az alapon, hogy a gyámoltat illető haszonbért annak javára elkönyvelték, de be nem hajtották, a minek következtében a községi árvapénztár a megyei központi árvatárba beolvasztatván, a haszonbér a gyámoltnak kifizettetett, de az adóstól behajtható nem volt. N. **452.** 413.

Kártérítés a fizetés felvételére meg nem hatalmazott személy kezéhez történt fizetés alapján. T. **686.** 586.

Ha a követelés behajtásával megbizott az adósnak fizetési haladékot enged, e tényével a megbizóval szemben a behajtandó összegre nézve

személyes adóssá nem lesz, hanem csakis a halasztás által netán szenvedett kár megtérítésére kötelezhető. P. **518.** 467.

Kártérítési igény azon az alapon, hogy a mesgyén álló fák árnyéka a föld rendes megmívelését és a termés kifejlődését gátolja. Po. **555.** 493.

Az 1885. XXIII. t. cz. 4. §-ában foglalt ama rendelkezésnek, hogy a meder és a partok jó karban tartása a meder-, illetve a parti birtokosoknak kötelessége, nincs azon hatálya, hogy a partbirtokosoknak kártérítési kötelezettsége egymásközt megállapítható lenne, hanem e kötelezettség elmulasztása csak az előírt eljárás megindításának és a kötelezettségre szorításnak kérésére jogosítja fel az érdekelt partbirtokosokat. P. **512.** 466. *V. ö.* Gy. (II. 413.) P. (II. 752.)

Kártérítés és annak mérve ingatlan kétszeri eladása alapján. K. **357.** Po. **557.** 497. *V. ö.* N. (II. 652.)

Állat okozta kárért az állat tulajdonosa vagy gondozója csak vétkesség esetén felelős. Gy. **330.** 319. Po. **547.** 481. Sz. **606.** 537. *Azonos:* Po. (II. 800.) Sz. (II. 853.)

Kártérítési igény bika által okozott kárért. Sz. **606.** 537.

Kártérítés ijedős lónak a vasuti állomáshoz való fuvarozásra használata alapján. Po. **546.** 481.

Kártérítés megállapítása a teleknek vízzel való elárasztása alapján. B. **23.** 32. Po. **548.** 483.

Ha a földekre a víz más helyen is befolyhatott, a vízzel való elárasztásból származott kárért nem felelős az, a ki a töltést leásatván, a víz befolyására szintén okott adott. Po. **548.** 483.

Kártérítés az esővíz szabad lefolyásának megakadályozása alapján. K. **363.** 344. *V. ö.* Po. (II. 788.)

Kártérítés a vadállománynak a tenyészanyag elpusztulása következtében előállott csökkenése alapján. N. **475.** 442.

Kártérítés haszonélvezetre fentartott háznak használata alapján. Gy. **336.** 323. *V. ö.* B. (I. 126. 443.)

A tutajok tulajdonosának kártérítési felelőssége azon az alapon, mert tutajait nem a közigazgatási hatóság által a vízjogi törvény értelmében kijelölt helyen, hanem a sertésitató közelében köttette ki, minek következtében a sertések a vízből nem jöhettek ki s elpusztultak. Ko. **392.** 364.

Kártérítés szabályellenes tutajozással malomban okozott kár esetén. T. **684.** 580.

Bizonyítási teher tutaj által okozott kár esetén. T. **684.** 580.

Munkára megrendelt és beszállított cséplőgép el nem fogadása nem létesít kártérítési kötelezettséget abban az esetben, ha a cséplőgépnek abban az időben másutt akadván munkája, annak tulajdonosa keresménytől nem esett el. D. **268.** 276.

Kártérítés lefoglalt ingóknak a zár alól jogellenes elvonása alapján. M. **460.** 428. L. Végrehajtás a. is.

Lefoglalt ingóknak a birói zár alól jogellenes elvonása által okozott kár azon érték erejéig térítendő meg, a melyet a birói foglalás alól elvont ingó dolgok becsértéke képvisel. N. **460.** 429.

A ki igénykeresetével elutasíttatván, a lefoglalt ingót jogellenesen

eladja s így lehetetlenné teszi, hogy annak befolyandó vételára a végrehajtató követelésének kielégítésére fordíttassék, a végrehajtató vagyoni érdekét a foglalás alól elvont ingó becsértéke erejéig akkor is megtéríteni köteles, ha az e miatt sikkasztás czímén ellene emelt bűnvád alól felmentetett és ha az eladott ingóra vonatkozó tulajdonjoga esetleg biztosítható. N. **462.** 431.

Szállított gépben történt kárért köztörvényi felelősség megállapítása azon az alapon, hogy a szállító a szállításra adott utasítástól eltért. Sz. **615.** 55.

Lejárt váltó elveszése alapján kártérítési igény csak már bekövetkezett tényleges kár esetében érvényesíthető. B. **85.** 53.

A vadászatra jogosított a vadászterületén talált gazdátlan ebet abban az esetben pusztíthatja el, ha azt a fenforgó körülmények figyelembe vétele mellett kóbor ebnek tarthatta. Gy. **711.** 601.

Kóbor eb a gazdátlan és az a kutya, mely gyakran vagy rendszerint felügyelet nélkül csatangol. Gy. **711.** 601. *V. ö.* B. (II. 66.) M. (II. 607.) N. (II. 687.)

A közlekedési vállalatok felelősek mindazokért a károkért, a melyek rendes óvatosság mellett el lettek volna kerülhetők, akár a közlekedési eszközök hiányosságából, akár a vállalat alkalmazottjainak mulasztásából eredtek azok. B. **54.** 89. *V. ö.* B. (II. 135.)

Ha a közlekedési vállalatot az óvatosság körül gondatlanság nem terheli, tőle a kocsiösszeütközés okából kártérítés nem követelhető. B. **92.** 151. *V. ö.* B. (I. 264.) Po. (II 765. 797.)

Az 1874 : XVIII. t.-cz. rendelkezései a villamos vasutak üzemében előfordult balesetekre is alkalmazandók. Po. **561.** 504.

A villamos vasutat terheli annak a bizonyítása, hogy a sérült egyén nem a vasutnak vagy közegeinek vétkessége, hanem a saját vigyázatlansága következtében szenvedte sérüléseit. Po. **561.** 504.

A cseléd által a gazda megbízásának teljesítése körében okozott kárért a gazda felelős. Po. **549.** 481. T. **684.** 580.

A gazda minden kárért, melyet alkalmazoltja a hivatásához tartozó munka körében másoknak okoz, akkor is felelős, ha az alkalmazott a munkát a gazda különös utasítása nélkül vagy tilalma ellenére végezte. K. **363.** 344. Po. **845.** 480.

A gazdát a felelősség közvetlenül terheli és nem függ attól, hogy a kár az azt előidéző alkalmazottól behajtható-e vagy nem. Po. **545.** 480.

Az a körülmény, hogy valamely kár az alkalmazás körébe eső járatlanság által idéztetett elő, már alkalmas annak a megállapítására, hogy a gazdát alkalmazottjának megválasztása körül gondatlanság terheli. B. **6.** 10. *V. ö.* B. (I. 204. II. 20. 48. 96. 171.) K. (II. 523.) Po. (II. 805.) C. (F. II. 388.)

Ha a kár a peres felek alkalmazottjainak közös hibájából és mulasztásából ered és a közrehatás mérvére vonatkozó adatok be nem szerezhetők, a kár megtérítése is egyenlő arányú kötelezettség. B. **6.** 10. *V. ö.* B. **37.** 56. B. (II. 20.) C. (F. II. 101.)

A ki a tutajozást nem a törvényben (1879: XXXI. t.-cz. 183. s köv.

§§.) előírt vállalkozóval, hanem e czélból általa közvetlenül felfogadott tulajosokkal eszközölteti, az okozott kárért azzal a felelősséggel tartozik, a melyet az 1879. évi XXXI. t.-cz. 201. §-a a vállalkozóra megállapít. T. **684.** 580.

A kártérítés egyes eseteit l. továbbá a Magánjog és a Kereskedelmi jog egyes czímei és a Váltójog alatt.

γ) *A jogtalan gazdagodás.*

A jogtalan gazdagodás fogalmához. B. **58.** 94. N. **452.** 413. Sz. **598.** 524. *V. ö.* Gy. (II. 457. 495. 512.)

Az érdekeiben sérelmet nem szenvedett fél a másik fél kárával nem gazdagodhatik. D. **233.** 281.

δ) *A teljesítés ideje. Késedelem.*

L. Kamat a. is.

Ha nincs megállapítva, hogy a havi részletfizetések a hó melyik napján teljesítendők, a fizetés a naptári hó bármely napján késedelem nélkül teljesíthető. P. **497.** 457.

A késedelemből eredő jogait elveszti az a hitelező, a ki a részletfizetéseknél beállt késedelem ellenére minden fentartás nélkül elfogadja az újabb részleteket. B. **186.** 232. *V. ö.* Po. (II. 802.) C. (F. III. 33. IV. 65.)

Ha a hitelező a késedelmes részletfizetés miatt annak idejében jogával nem élt, ez okból a végrehajtást folytatni többé nem jogosult. P. **497.** 457.

ε) *A kamat.*

L. Késedelem a. is.

Kamat csak szerződés vagy törvény alapján követelhető. Gy. **670.** 565.

A foglaló kétszerese után kamat nem itélhető meg. B. **243.** 253. *V. ö.* D. (II. 395. 400.) N. (II. 715.)

Kamatok kamatja — külön kötelezés esetét kivéve — meg nem itélhető. B. **187.** 237.

Kamat követelhetése kölcsönös elszámolás esetén. Po. **569.** 510. *V. ö.* C. (F. I. 209.)

Ingatlan elvont hasznának egyenértéke után csak a kereset beadásától jár késedelmi kamat. B. **187.** 232. *Azonos:* Ko. (II. 593.)

A kereset megindításától kártérítési tőke után is jár késedelmi kamat. B. **66.** 106. Sz. **670.** 565. *Azonos:* D. (II. 399.) Gy. (II. 442.) P. (II. 757.) Sz. (II. 852.) T. (II. 902.)

Mivel a kártérítéshez való jog a kár bekövetkezésének pillanatában nyilik meg, ettől az időponttól az okozott kár után a kamat, mint késedelmi kamat, követelhető. Gy. **343.** 320. *V. ö.* P. (II. 726.)

Ha a felperes nem egy már kiadott, hanem jövőben kiadandó összeget számít fel kártérítésül, az alperes lejárat hiányában késedelmi kamat fizetésére nem kötelezhető. M. **432.** 407.

A szavatossági hiba miatt szükséges gyógyítási költségek után kamat a kifizetés napjától jár. B. **40.** 63.

Munkabér utáni kamat esedékessége. Po. **577.** 514. *V. ö.* C. (F. IV. 176.)

Hitbér utáni kamat esedékessége. Sz. **655.** 560.

Hagyomány után az örökség megnyiltától jár kamat. Sz. **651.** 560.

Az adós a késedelmi kamat fizetésének kötelezettsége alól csak akkor szabadul, ha a tartozás összegét birói letétbe helyezi. M. **419.** 402. *V. ö.* B. (II. 177.) D. (II. 400.)

Az engedményezett követelés behajthatatlansága esetén visszatérítendő érték utáni kamat esedékessége. D. **253.** 258.

Az 1883. XXV. t. cz. 19. §-a csak szerződési kamatra, de biróilag megitélt vagy késedelmi kamat elévülésére nem alkalmazható. B. **201.** 237. Gy. **343.** 328. P. **500.** 461. Sz. **668.** 565. *V. ö.* B. (I. 338. 446. II. 11. 189.) Gy. (II. 471. 509.) Sz. (II. 878.) T. (II. 902.) C. (F. III. 267. 268. 341. 349.)

Három éven túli kamat megitélhetése. K. **375.** 348.

ζ) *Az egyetemleges kötelem.*

L. a Kezesség, az Örökjog és a Váltójog a. is.

Az egyetemleg kötelezettek egyike részéről történt teljesités a kötelmet megszünteti; a kötelem tehát és az annak biztositására szolgáló zálogjog engedmény tárgya nem lehet. Sz. **595.** 526. *Azonos:* B. (I. 313. 316.) Gy. (II. 428.) C. (F. IV. 283. 858.)

A kártérítésre egyetemlegesen kötelezettek egy perbe idézhetők. B. **129.** 206.

Egyetemleges kötelem eseteit l. Kezesség, Örökjog és Váltójog a.

η) *A szerződések általános tanai.*

L. az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §., a Magánjog általános tanai s a Kereskedelmi jog a. is.

A szerződések értelmezésénél nem annyira azok betűszerinti értelme, mint inkább a felek akarata az irányadó. B. **22.** 30.

Nem a felek által használt szavak betűszerinti értelme, hanem a felek akarata s az általuk létesített ügylet jogi természete szerint magyarázandó a szerződés. Gy. **316.** 308. *Azonos:* B. (I. 135. 473. II. 55. 177.) Gy. (II. 512.)

A szerződések első sorban nyelvtanilag magyarázandók. Sz. **609.** 541.

A szerződések szavai összefüggésükben értelmezendők. B. **100.** 163.

A szerződés a kötelezett fél előnyére magyarázandó. Gy. **332.** 320. *Azonos:* Gy. (II. 506.)

A homályos kifejezés annak a kárára magyarázandó, a ki a szerző-

désből jogokat érvényesíteni kíván. K. **368.** 364. *V. ö.* Gy. (II. 503.) M. (II. 665.) C. (F. I. 255. 265.)

A szerződés lényeges kellékeit tartalmazó ideiglenes szerződés a benne foglalt kötelezettségekre nézve kötelező, ha a végleges szerződés kiállítása bontó feltétel gyanánt ki nem köttetett. B. **17.** 23. *Azonos :* C. (F. III. 909.) *V. ö.* B. (I. 518. II. 237.) C. (F. I. 165, II. 169. 270.)

A ki a szerződés előnyeit elfogadja, annak hátrányait is elfogadni tartozik. Gy. **306.** 296.

Kétoldalú szerződés teljesítését jogosan csak az a fél követelheti, a ki a maga kötelezettségét mindenben teljesítette vagy kész annak teljesítésére. B. **87.** 143. **98.** 160. *Azonos:* B. (I. 343.) Gy. (II. 432.) M. (II. 665.) C. (F. I. 50. 182.)

Az a szerződő fél, a ki elvállalt kötelezettségének eleget nem tesz és saját ténye folytán eleget sem tehet, nem követelheti azt, hogy a jogügylet ellenfelére fennállónak és kötelezőnek mondassék ki. P. **523.** 469. *V. ö.* Gy. (II. 432.)

Az a fél, a ki követelésének egy részét az ellenfél által egyezségileg elvállalt kötelezettségnek határidőhöz kötött teljesítésétől teszi függővé s a ki az egyezségnek a határidő be nem tartása ellenére foganatot szerez, a feltételtől elállottnak tekintendő s az egyezségi összeget is és a feltételesen elengedett követelést is nem követelheti. P. **529.** 471.

Nevelő intézetben diphteritissel fertőzött lakás kijelölése a szerződés teljesítésének nem tekinthető. Sz **642.** 559.

Szerződéstől elállás esetén az ügylet megkötését megelőző állapot áll vissza. N. **454.** 417. *V. ö.* B. (I. 487. II. 164.) D. (II. 353.)

Az előleget a fél akkor sem tarthatja meg, ha a szerződés az előleget adó fél mulasztása miatt nem ment teljesedésbe. D. **258.** 268. *V. ö.* B. (I. 119.) M. (II. 639.) C. (F. I. 316.)

A szerződés érvényessége az irásba foglalástól csak akkor függ, ha kikötik a felek, hogy a szóbeli megállapodások addig, míg azok írásba nem fogtaltatnak, kötelezőkké nem válnak. B. **88.** 145. *Azonos :* B. (I. 518.) C. (F. II. 169. 270. IV. 46. 336.)

A lekötelezésre vonatkozó feltétel megállapítása az irásbeli szerződéssel ellenkező kikötésnek nem tekinthető, hanem csak azt kiegészítő megállapodás, mihezképest annak szóval kikötése bizonyítható. Po. **568.** 510.

Irásbeli egyezség érvényességének feltétele gyanánt szóval tett kikötés az irásbeli egyezséggel nincs ellentétben, hanem annak csak kibővítése. P. **523.** 469.

Az okirattal nem ellenkező, csak az ügylet közelebbi meghatározására szolgáló megállapodások az okirat mellett tekintetbe veendők. B. **67.** 108. *V. ö.* Gy. (II. 491.) C. (7. III. 194. 343. 420.)

Irásbeli szerződéssel ellenkező szóbeli megállapodás figyelmen kivül hagyása. Sz. **609.** 541. *V. ö.* B. (II. 6. 128.) M. (II. 636.) Sz. (II. 870.) C. (4. II. 53. 38 F. III. 17. 36.)

ϑ) *A kötelem biztosítása.*

Kötbér. Foglaló. Óvadék.

Az elvállalt kötelezettség biztosítására kikötött összeg kötbér. K. **344.** 329. *V. ö.* B. (I. 149. 333.) D. (II. 400.) Po. (II. 802.)

Kötbér, mint a kötelem teljesítésének biztosítására kikötött összeg és előre figyelembe vett kár megtérítésére szerződésileg megállapított összeg közötti különbség. B. **48.** 77. *V. ö.* B. (I. 149. 354. II. 104. 111.) K. (II. 571.) C. (F. II. 15. IV. 265. 279. 286.)

Kötbér csak a főszerződésből kitünő vagyoni érdek sérelme esetén itélhető meg. D. **283.** 281. *Azonos :* C. (F. II. 15.)

Ha megszünt az a vagyoni érdek, melynek biztosítására a kötbér kiköttetett, a kötbér is elveszti jogi hatályát. K. **344.** 329.

A kötbér a szerződés késedelmes teljesítésének fentartás nélkül elfogadása és a viszonkötelezettség teljesítése, vagy a teljesítés feltétlen elvállalása által hatályát veszti. B. **48.** 77. *Azonos :* Po. (II. 802.) *V. ö.* C. (F. III. 33.)

A felek (kereskedelmi ügyben) megállapodhatnak abban, hogy a kötbér követelése fentartástól ne függjön. B. **108.** 176. *V. ö.* C. (F. III. 33.)

Csak kölcsönnél nem lehet a kötbér 8 százaléknál nagyobb. Sz. **617.** 554. *V. ö.* P. (II. 756.) C. (F. II. 348. III. 34.)

Foglalóként igért összeg átadása nem követelhető. Sz. **649.** 558. *V. ö.* B. (II. 11.) C. (F. III. 232.)

Foglaló adása a jogügylet feltétlen megkötését nem bizonyítja. Sz. **656.** 561.

A szerződés felbontása s a foglaló visszatérítése vagy kétszerese csak szerződésszegés vagy teljesítési késedelem esetében követelhető. Po. **547.** 482. *V. ö.* (II. 119.) Sz. (II. 857.)

Ha a szerződő felek egyike sem tekinthető vétlennek, sem az adott foglaló kétszerese vissza nem követelhető, sem a kapott foglaló meg nem tartható, hanem az előbbi állapot áll helyre. B. **79.** 131.

A foglaló összegét meghaladó kár bizonyítva nem lévén, a foglaló kétszerese mellett kár meg nem itélhető. Sz. **609.** 541.

A szerződéshez hű fél a foglaló összegét meghaladó kárát a szerződésszegő féltől csak annyiban követelheti, a mennyiben kára a foglaló kétszerese által fedezve nincs. B. **235.** 251. K. T.

A kötelezettség teljesítésének biztosítására biztosíték adása esetén a jogosult végrehajtás mellőzésével kizárólag a biztosítéki összegből nyerhet kielégítést. B. **159.** 221. *V. ö.* K. (II. 563.) C. (F. III. 185.)

ι) *A kötelem átruházása.*

Engedmény. Utalvány. Átvállalás.

Engedmény tárgya csak már tényleg létező követelés lehet. Sz. **613.** 548.

Az engedménnyek minden irányban való joghatályosságához az adós hozzájárulása nem szükséges. T. **702.** 594.

Az adós jogállását a hitelező személyében beállott változás engedmény esetén sem érinti. B. **169.** 235.

Jogi hatálya annak a körülménynek, hogy az engedmény az adóssal csak a per során közöltetett. B. **132.** 212. *V. ö.* C. (F. I. 118.)

Engedmény útján való felperesi jogutód ugyanazon perben marasztalható a viszonkereseti követelésben, ha engedmény folytán a perbe akkor lépett be, a midőn a viszonkereset már a jogelőd ellen érvényesítve volt. Ko. **384.** 356 *V. ö.* C. (F. II. 156.)

Engedményes ellen beszámítás. B. **196.** *V. ö.* B. (I. 33. 318. II. 141. 208.) C. (F. III. 357.)

Az engedményező a visszteher mellett engedményezett jog érvényesíthetéseért, vagyis fennállásáért szavatol és annak érvényesíthetlensége esetén a kapott értékét visszatéríteni tartozik. D. **253.** 258. *Azonos:* B. (I. 408.) Po. (II. 738. 757.)

Szerződés teljesítését az engedményes csak akkor követelheti, ha a maga részéről a kötelezettséget legkésőbb a keresettel egyidejűleg teljesítette vagy biztosította. B. **87.** 143.

Adósság átvállalása. N. **485.** 446.

Mind az átvállalás, mind az utalványozás teljességéhez valamennyi érdekelt hozzájárulása szükséges. Gy. **722.** 610. *Azonos:* B. (I. 323. 461.) K. (II. 566.) C. (F. I. 204. II. 312.)

Ha az utalványozó az utalvány által az utalványos irányában fennálló tartozását kivánja törleszteni, adóssági kötelezettségétől nem az utalvány elfogadása, hanem csak a valóságos fizetés által szabadul meg. B. **183.** 231.

Az átvállalás és az utalványozás közötti külömbség. Gy. **722.** 610. *V. ö.* C. (F. IV. 428.)

Az, a ki az adósságot egyedül őt terhelő személyes tartozásként átvállalja, külön kikötés nélkül is köteles azt, a kitől az adósságot átvállalta, oly helyzetbe hozni, hogy ez a kötelezettség alól szabaduljon. P. **516.** 467. **534.** 473.

ϰ) *A kötelem megszűnése.*

Teljesítés. Lemondás. Egyesülés. Újítás.

L. Tévedés, Elévülés, Szerződések a. is.

Az adós tartozásának kifizetését a biróság által történt átruházások eseteinek kivételével joghatályosan rendszerint csak a hitelezőnek vagy erre kijelölt meghatalmazottjának teljesítheti. T. **678.** 571.

Az az adós, a ki tartozását birói kényszer folytán helyezi birói letétbe, fizetést teljesít. P. **502.** 463. *V. ö.* B. (II. 177.) D. (II. 400.)

A fél által tartozásának fennállása alatt a hitelezőnek küldött összeg a fél saját és nem harmadik személy tartozásának törlesztésére küldöttnek vélelmezendő. P. **515.** 466.

A tartozását birói kényszer alatt birói letétbe helyezett adós jogosan

követelheti, hogy a kifizetéssel egyidejűleg a törlési nyugta részére kiadassék és a zálogjog töröltessék. P. **502.** 463.

Az egyetemleg kötelezettek egyike által történt teljesítés a kötelmet megszünteti. Sz. **599.** 526. *Azonos:* B. (I. 315. 316.) Gy. (II. 428;) C. (F. IV. 283. 458.)

A beszámításra csak birói érvényesítésre megérett és lejárt követelés alkalmas. B. **196.** 235.

A lejárt követelés ellenében a lejárt valódi, hasonnemű és határozott ellenkövetelések beszámíthatók. Gy. **314.** 305. *Azonos:* B. (I. 106.) C. (F. I. 69.)

A beszámítás az engedményes ellen is érvényesíthető. B. **196.** 235. *V. ö.* B. (I. 23. 318. II. 141. 208.) C. (F. III. 357.)

Joglemondás állapítandó meg, ha az adós tartozásáról váltót ad a nélkül, hogy hitelezője irányában formált követelésének érvényesítéséhez való jogát fentartaná. B. **221.** 246. *V. ö.* B. (II. 328.)

Joglemondáshoz kifejezett nyilatkozat nem szükséges, hanem az concludens tényekből is megállapítható. B.**103.** 167. 221. 246. *Azonos:* C. (F. IV. 65. 352.)

Kiskorúnak oly értelmű üzenetét, mely szerint «nem fogad el semmit», joglemondásnak tekinteni nem lehet. D. **260.** 271.

Joglemondás megállapítása. T. **703.** 595.

Ha a jelzálogul lekötött ingatlan tulajdonjogát a zálogjogilag biztosított követelés tulajdonosai szerzik meg, a követelésnek és a kötelezettségnek egy személyben egyesülése következtében a személyes adós a kötelezettség terhe alól ellenkező kikötés hiányában felmentettnek tekintendő. B. **156.** 220.

A nyilvánkönyvi jogok és kötelezettségek confusio által nem szünnek meg. Po. **562.** 505. **573.** 512. *Azonos:* B. (I. 268. II. 141.)

Az összeszámolás és ennek eredményéről okirat kiállítása új kötelmet nem létesít ugyan, de az azzal elismert kötelezettség csak az akaratkijelentések érvénytelenítésére fennálló jogelvek alapján vagy tiltott ügylet czímén támadható meg. Sz. **605.** 535.

Az összeszámolás magában véve nem fogadható el jogczímül valamely követelés érvényesítésére s ahoz sem ad jogot, hogy a fizetések, a mennyiben azok fejében ellenszolgáltatás járt, ennek teljesítése nélkül megtartassanak. B. **20.** 27. *V. ö.* Gy. (II. 412. 433.) Po. (II. 803. p.) C. (F. II. 25. 38. 87. 222. III. 271. IV. 27. 76. 134. 376.)

b) *Az adásvevés. A szavatosság.*

L. Dologbeli jogok és Szerződések a. is.

A magánjog szabályai szerint az eladó átadási késedelme első sorban csak a szerződés teljesítésének igénylésére, a szerződéstől elállásra s a vételár visszakövetelésére pedig csak akkor jogosítja fel a vevőt, ha az eladó teljesíteni nem képes. Gy. **308.** 294. *V. ö.* B. (I. 346. 480. II. 164.) D. (II. 364.) Gy. (II. 468. 497.) K. (II. 523. 570.) P. (II. 749.) C. (F. III. 420.)

Egyedileg meghatározott ingók (a haszonbérelt területen termett gabona) átadása nem követelhető, ha a teljesítésben az eladót önhibáján kívül (a gabona az ingatlan tulajdonosának adósságaiban elárvereztetett) megakadályoztatott. D. **295.** 284. *Azonos:* L. (II. 878.) C. (F. III. 204. 389.)

A vevő szerződésszegése esetén csak az eladó van jogosítva a foglaló megtartására; a szerződés teljesítésére egyetemlegesen kötelezett vevőtársak között fennálló kötelmi viszonyból pedig abban az esetben, ha a szerződéstől nem az összes vevőtársak lépnek vissza, a szerződésszegő félre vevőtársai irányában csak kártérítési kötelem keletkezik. B. **203.** 238.

Az osztálysorsjegy csak abban a játékban való részvételre ad jogot, a melyre kiállíttatott s a következő osztályra csak elővételi jogot ad a tulajdonosnak. B. **130.** 207.

Rosszhiszeműség megállapítása részvények tulajdonjogának megszerzése körül. B. **25.** 37.

Részletfizetések be nem tartása esetén az egész vételár követelhető. D. **267.** 276. Ko. **406.** 382.

Bizonyitási teher a hitelben vásárlás tekintetében. B. **236.** 251.

Szavatosságnak csak visszteher mellett kötött jogügyletek esetén van helye. Sz. **676.** 569. *Azonos:* Po. (II. 819.)

Az eladót csak a vele szerződő vevővel szemben terheli szavatosság. Sz. **613.** 548.

Az a körülmény, hogy a vevő a vételárhátralékról a szóbeli vételi szerződéssel egyidejüleg fizetési kötelezettségét feltétlenül megállapító irásbeli kötelezvényt állított ki, nem érinti az eladónak a szóbeli szerződéssel vállalt szavatosságát. B. **5.** 7.

A magánjog szerint a vevő a megvett állatnak a vételkor közönséges figyelem mellett észre nem vehető, rejtett hibája következtében csak akkor bonthatja fel a vételt, ha az állat olyan gyógyíthatatlan hibában szenved, a mely előreláthatólag elpusztulását vonja maga után, vagy az állat használhatóságát és munkaképességét állandóan és lényegesen korlátolja. B. **40.** 63.

Az eladó külön kikötés nélkül is minden olyan rejtett hibáért felelős, a mely az állatban az eladáskor megvolt. N. **457.** 424. *V. ö.* B. (II. 25.) N. (II. 701.) Po. (II. 810.) C. (F. I. 219.)

Az eladó kikötés hiányában is felelős akkor, ha a betegség (sertésvész) csírája az állatban az eladáskor megvolt. T. **696.** 592.

Az a körülmény, hogy az idült tüdővész (influenza pectoralis) szavatossági hiba gyanánt tételes törvénynyel nincs megállapítva, az eladót a kártérítési kötelezettség alól nem menti fel. N. **457.** 423. *V. ö.* B. (I. 310.) Po. (II. 808.)

Ha a vevő az állat gyógykezeltetésével az eladót érhető kár elhárítására szükséges intézkedéseket megtette, a vevő kárkövetelési jogát nem érinti az, hogy a vevő az eladót az állat betegségéről nem, hanem csak annak elhullásáról értesítette. N. **457.** 423. *V. ö.* B. (II. 29. 88.) N. (II. 719.)

A ló csökönyössége, mint szavatossági hiba. B. **8.** 14. *V. ö.* Po. (II. 734.)

Az eladó szavatosságát nem szünteti meg az, hogy a vevő az állatot tovább eladta, ha az állat a szavatossági időn belül hullott el. B. **5.** 8.

A sertésvész bonczjegyzőkönyv hiányában is megállapítható. B. **192.** 234. *Azonos:* B. (II. 25.)

Az eladó szavatossága nem terjed egyébre, mint az ügylet tárgyát képező dologra s az azzal együtt átruházott jogokra. Sz. **601.** 529.

Szavatossági kötelezettség terjedelme. B. **5.** 8. *V. ö.* B. (I. 310. II. 29.) Gy. (II. 455.) Po. (II. 808. 812.) Sz. (II. 842.)

A jóhiszemű eladó csak a dolog árát és a hiba megállapításának költségét tartozik megtériteni, de vesztett hasznot nem. D. **285.** 281.

A szavatossági hibában szenvedett ló szállításának, ismételt megvizsgálásának és tartásának költsége nem itéltetett meg, mert ennek felmerültét a ló árverési eladásával ki lehetett volna kerülni. B. **78.** 129. *Azonos:* B. (I. 310.) Sz. (II. 842.)

A lovak rühkórja csak a gyógyítási költség és a nem használhatásból eredő kár megtérítésére nyujt jogczímet. B. **40.** 63.

Bizonyítási teher a szavatossági hiba keletkezésének időpontja tekintetében. B. **8.** 14. *V. ö.* B. (I. 310.) P. (II. 734.) Po. (II. 808.)

Azzal a ténynyel szemben, hogy az eladott lovon a vétel után 30 napon belül szavatossági hiba (tyúkhályog) észleltetett, az eladónak kell bizonyítania, hogy a betegség a vétel után keletkezett. B. **78.** 119.

Imaszékben való ülési jog átruházása. B. **87.** 143. Sz. **621.** 555.

A megtekintésre szóló vétel köztörvényi szempontból is ugyanolyan jogszabályok szerint birálandó meg, mint a minőket az 1875 : XXXVII. t.-cz. 359. és köv. §-ai felállítanak. T. **686.** 586.

A képviselőjelölt a pártjához tartozó egyéneknek kiszolgáltatott czikkekért csak akkor felelős, ha a megrendelése nélkül kiadott árúkat elfogadta s önczéljaira felhasználta vagy azok árát e nélkül is megfizetni kötelezte. B. **207.** 240.

A képviselőjelölt a választói részére a főkortes utasítására kiszolgáltatott étel- és italnemüek árát a vendéglősnek megfizetni nem tartozik, ha azokat nem rendelte meg, sem a megrendelésre megbízást nem adott. D. **262.** 274.

Az ingatlan vételárának nem holdanként, hanem egy összegben megállapítása. T. **699.** 593.

Ingatlan vétele esetén vízszabályozási költség viselése. Sz. **652.** 560.

Telekkönyvi átalakítás folyamán eladott ingatlanokra vonatkozólag szerzett tulajdonjog a telekkönyvi átalakítási eljárásra nézve kiadott 1869. évi 2579. sz. I. M. rendelet 7. §. *b)* pont értelmében a telekkönyvi hatóságnál feljegyeztethető s annak alapján az átalakítás alkalmával a tulajdonjog közvetlenül bekebelezhető lévén, vevő az ideiglenes adásvevési szerződés aláírását azon alapon, hogy ezen adásvételi szerződés alapján tulajdonjoga be nem kebelezhető, minden jogos ok nélkül tagadja meg. Ko. **381.** 352.

Az eladó felelőssége az ingatlan tulajdonjogáért. Po. **557.** 497.

Az eladó az ingatlan vételárának saját kezéhez kifizetését mindaddig nem követelheti, míg a vevőt a tulajdonjog bekeblezésére alkalmas helyzetbe nem hozta s a mennyiben a vevő az ingatlan birtokába bocsáttatott, csak a vételárnak birói letétbe helyezésére köteles, hacsak a telek-

könyvi állapot rendezését magára nem vállalta. B. **55.** 90. *V. ö.* B. (I. 321. 459. II. 92. 164.) D. (II. 364.) Gy. (II. 465.) M. (II. 636.) N. (II. 679. 709.) Po. (II. 820.) C. (F. II. 106. III. 350.)

Nincs helye arra irányuló keresetnek, hogy a telekkönyvi rendezésnek az eladó költségén eszközlésére jogosíttassék fel a vevő arra az esetre, ha az eladó a tulajdonjog bekebelezésére alkalmas szerződést nem ad. Po. **499.** 460.

Ha az eladó az eladott és birtokba vett ingatlan tehermentes átírására alkalmas szerződést adni nem képes, a vevő a már lejárt vételárnak és lejárt kamatjának birói letétbe helyezésére kötelezendő. Sz. **458.** 475. *Azonos*: B. (I. 8. 376.) P. (II. 762.) Po. (II. 764.) Sz. (II. 847.) C. (F. III. 8. 121. IV. 443. 466.)

Csak ellenkező kikötés hiányában alkalmazható az a jogszabály, mely szerint a jelzálogos követeléssel terhelt ingatlan vevője az ingatlan tehermentesítéséig a vételárnak az adósságra eső részét visszatarthatja. Gy. **715.** 607.

Ha a felek az eladott ingatlan tehermentesítésére határidőt ki nem kötöttek, a vevő csak a dolog természetének megfelelő határidő alatti tehermentesítést követelhet. Po. **547.** 482.

Az ingatlan eladójának szavatossága az eladott dolog birtokáért. B. **64.** 102. *V. ö.* B. (II. 351.) N. (II. 706.)

Az ingatlan eladójának szavatossága az ingatlan birtokáért az esetben, ha az ingatlan bérbe és albérbe van adva. B. **10.** 16.

Az ingatlan vevőjének közvetlen kereseti joga van az eladó bérlőjének albérlője ellen, ki a birtokbavételt akadályozza. B. **184.** 231.

Az eladó nem tartozik a vevőnek az alapon kártérítéssel, hogy az eladó bérlőjének albérlője a vevőt az ingatlan birtokbavételében megakadályozta, ha az eladó bérlőjének kellő időben felmondott. B. **184.** 231.

Jó- vagy rosszhiszeműség megállapítására irányuló tények ingatlan vétele esetén. T. **694.** 591.

Olyan vagyon, mely harmadik személynek a vevővel szemben is érvényesíthető, de a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozó zálogjogával van terhelve, adásvétel tárgyává érvényesen csak a zálogos hitelező hozzájárulásával tehető. B. **90.** 149.

A ki másnak már eladott ingatlanát ismét eladja, ha a második vevő a tulajdonjogot bekebelezteti, az első vevőnek az első szerződésbeli vételár és az ingatlannak a második eladás idejebeli forgalmi értéke közötti különbséget is megtériteni tartozik. K. **357.** 342. *V. ö.* Po. **557.** 497. M. (II. 652.)

Az a körülmény, hogy a megvett ingatlan nem mentes attól a tehertől, a melytől az eladó mentesnek állította, csak akkor vonja maga után a szerződés megszüntetését, ha a vétel tárgyának rendes használatát gátló szavatossági hiány nem pótolható, ha azonban a hiány (kegyúri teher) pótolható, csak annak pótlása, esetleg kártérítés követelhető. B. **1.** 1.

c) *Az ajándékozás.*

Nem tekinthető viszszterhes szerződésnek az életjáradéki szerződés, ha a teljes ellátás évi egyenértéke az átruházott ingatlanok évi jövedelmében fedezetét találja. Ko. **402.** 377. *V. ö.* Ko. (II. 593.)

Ha a kedvezményezett a biztosítási összeget a maga részéről minden ellenérték adása nélkül kapta, a közvetlen adósnak az a ténye, hogy a kedvezményezett javára a biztosítási díjakat lefizette, ajándékozásnak tekintendő. Következéskép a kedvezményezett e díjrészletek erejéig a biztosítási összeg keretén belül a hitelező irányában, mint megajándékozott, felelősséggel tartozik. Po. **554.** 492.

Az 1881: LX. t.-cz. 66. §-a nem zárja el a biztosított hitelezőjét attól, hogy a kedvezményezett ellen követelését keresettel érvényesíthesse. Po. **554.** 492.

Külön kikötés hiányában nem szavatol az ajándékozó azért, hogy az ajándékozott dolog a megajándékozottól valamely harmadik személy által elvonatni nem fog. L. **676.** 569.

A megajándékozott az ajándékozónak az ajándékozás idejében már fennállott tartozásáért az ajándékozott érték erejéig akkor felelős, ha az ajándékozó vagyontalansága miatt a tartozás tőle be nem hajtható. Sz. **668.** 564.

A megajándékozott az ajándékozott érték erejéig az ajándékozónak egész tartozásáért, tehát nemcsak a tőkéért, hanem a kamatokért is felelős. Lt. **668.** 564.

A megajándékozott az átvett ajándék tiszta értékét meg nem haladó összeg megfizetésére saját személyében és nemcsak az ajándékozott vagyon értéke erejéig kötelezhető. B. **175.** 228. *V. ö.* B. (I. 430. II. 85. 175.) D. (II. 398.) Gy. (II. 509.) N. (II. 706. 715.) P. (II. 724.) P. (II. 821. C. (F. II. 45. IV, 66. 144.)

A váltóhitelező jogosítva van a váltókötelezett (forgató) által történt ajándékozás hatályát megtámadni s a kielégítést a megajándékozottól követelheti. T. **692.** 590.

d) *A kölcsön.*

A kölcsönszerződés reális szerződés, mely csak a kölcsön tényleges átadásával létesül. Gy. **324.** 316. *Azonos:* B. (I. 313.)

A megigért kölcsön megadására az igérő nem kötelezhető, hanem csak a netán kiállított kötelezvény kiadására s az igéret meg nem tartásából származó kár megtérítésére köteles. Gy. **324.** 316.

Az a körülmény, hogy az adós a tőkekövetelést és annak az 1881. LX. t.-cz. 192. §-ának *a)* pontja szerinti időre járó kamatját a sorrendi tárgyaláson nem kifogásolta, nem fosztja meg az adóst attól a jogától, hogy a perben a tőkét érintő kifogásokat fel ne hozhasson, mert az adós az egész követelés ellen őt megillető kifogásokat tetszése szerint annak csupán egy részére is érvényesitheti. Po. **588.** 518.

Állami inségkölcsön visszafizetésének kötelezettsége. B. **42.** 67.

Zsákkölcsöndíj követelhetése. D. **258.** 268. *V. ö.* B. (I. 191.)

A kézizálog-kölcsönügylet csak akkor érvénytelen, ha az 1881: XIV. t.-cz. határozmányaival ellentétben köttetett. Po. **560.** 501.

e) *A bérleti szerződés.*

α) *Kibérlés.*

A lakbérleti szerződés fogalma megkivánja, hogy a szolgáltatás kölcsönössége, mint kötelezettség előre kikötve legyen ; a lakás tényéből nem következik szükségképen a bérfizetés kötelezettsége. B. **189.** 233. *V. ö.* B. (II. 81. 107.) C. (F. II. 403. III. 200.)

A bérleti szerződés hatályának és magának a bérleti időnek a kezdete fogalmilag és szükségképen nem esik össze. Sz. **609.** 531.

Bizonyítási teher a bérszerződés létrejötte s a lakás ingyenessége tekintetében. B. **189.** 233. *V. ö.* B. (II. 81.)

A házastársak a lakbérért a házassági együttélés és a közös használat alapján egyetemlegesen felelősek. B. **157.** 221.

Ha a bérlő a következő egy határidőre járó fizetésnél többet tett előre, ezt a fizetést az ingatlanra később zálogjogot nyert hitelezők ellenében a fizetésnek telekkönyvi feljegyzése nélkül nem érvényesítheti. B. **15.** 21. *V. ö.* C. (F. I. 98.)

A szék. főv. lakb. szab. 30. §-ának rendelkezése csakis a bérbeadó s a bérlő közötti jogviszony megbirálásánál nyerhet alkalmazást. B. **24.** 35.

A bérbeadó személyében beálló változás hatálya a bérleti szerződés külön kikötései tekintetében. B. **4.** 6. *V. ö.* B. (I. 135.) C. (F. II. 264.)

Képeknek a ház külfalára kifüggesztése a czég- és czímtáblák kifüggesztésével egy tekintet alá esik. (Szék. főv. lb. szab. 32. §.) B. **251.** 257.

A bérleti vagy haszonbérleti szerződést a bérlő teljes joghatálylyal csak a bérbeadó hozzájárulásával ruházhatja át. D. **280.** 280. *V. ö.* C. (F. I. 152. III. 224.)

A bérlő rendszerint jogosult a kibérelt dolgot albérbe adni. B. **152.** 219.

A bérlő rendszerint jogosítva van a bérleményt albérbe adni, ha ettől a szerződés őt el nem tiltja, vagy ha az albérbeadás a tulajdonos kára nélkül történhetik. B. **74.** 121. *V. ö.* D. (II. 368.) C. (F. III. 262.)

A bérlő jogosan követeli a bérleti szerződésnek azon az alapon megszüntetését, hogy a bérbeadó a bérlő lakásának albérbeadását megtiltotta azzal az indokolással, hogy a bérbeadónak ugyanabban a házban lakó leánya a katonatiszt részére történt albérbeadás következtében hírbe jön. B. **74.** 120.

Az eredeti bérbeadó s az albérlő között nincs kötelmi viszony. D. **280.** 280. *V. ö.* C. (F. III. 224.)

Ha az albérlő a tulajdonos által a főbérlő irányában teljesített felmondás ellenére a bérletben marad, nem a főbérlőnek, hanem a tulajdonos-

nak kell az albérlő ellen az ingatlan elhagyása iránti lépéseket megtenni. B. **10.** 17.

Lakrészek albérbe adása a véletlen esélyeitől függvén, az abból remélt jövedelem elmaradt haszonként meg nem itélhető. B. **66.** 106. *Azons:* B. (II. 5.)

Bérlet megszüntetésének kérdése az albérlő ténye alapján. Sz. **645.** 559.

Anyagi jogszabály, hogy a bérlemény teljes használhatatlansága esetén a bérlő fizetésre nem kötelezhető. Ko. **395.** 367. *V. ö.* (I. 5. II. 5.) Gy. (II. 196.) C. (F. I. 272. III. 10.)

A bérbeadó a bérbeadott dolognak szerződésszerű használatáért felelős lévén, a bérlőt a használatban megvédeni s a védelem elmulasztásából származó kárt, a vis major esetét kivéve, megtéríteni tartozik akkor is, ha ellene a szerződés teljesítését illetőleg jogellenes cselekvés vagy mulasztás nem bizonyíttatott. B. **63.** 101. *V. ö.* Gy. (II. 512.)

Kártérítés a bérelt helyiségnek használhatatlan állapota alapján. B. **2.** 3.

A bérbeadó kártérítési kötelezettségének megállapítása azon az alapon, hogy a bérleményt a lakhatási engedély hiánya miatt a bérlőnek át nem adhatta. A. **84.** 139.

A lakhatási engedély kiadásának megtagadása megállapítja a bérleménynek használatra való alkalmatlanságát, mihezképest ez alapon elállhat a bérlő a szerződéstől és nem nyer alkalmazást a lakbérszabályzatnak az a rendelkezése, hogy a hiányok birói szemle útján állapítandók meg. B. **29.** *V. ö.* B. (II. 5.) C. (F. IV. 432.)

A bérlő csak akkor van jogosítva a szerződéstől visszalépni, ha tőle a bérlemény jelentékenyebb része és hosszabb időre vonatik el, különsen csak teljesítést és kártérítést követelhet. B. **51.** 84. *V. ö.* B. (I. 5.)

A bérlemény használhatatlansága alapján nem követelheti vissza a bérlő az előre lefizetett bérrészletet, ha a bérleményt tényleg használta. B. **185.** 232. *V. ö.* C. (F. 403.)

Ha a bérlő a bérlett helyiségeket a hatóság tilalma ellenére állandóan használta, s annak nagymérvű nedvességét részben maga idézte elő: bérleszállítást jogosan nem követelhet. B. **13.** 19.

Lakbérleti szerződés megszüntetése azon az alapon, hogy a bérbeadó a bérelt lakás alatt lévő azt a helyiséget, a mely előbb raktár volt, utóbb istállónak használta s így a lovak bűze által a bérlőt a lakás használatában megháborította, B. **82.** 136.

Nem szünik meg a bérszerződés, ha a bérbeadó a bérlemény építésének idejére annak udvarában ideiglenes, az új házban pedig az eddiginél tágasabb és kényelmesebb üzlethelyiséget ad a bérlő rendelkezésére. D. **270.** 277.

Kártérítés a bérbeadó ellen azon alapon, hogy a bérlő ingóit a kilakoltatás alkalmával nem kellő gondossággal rakatta ki. B. **32.** 49.

A szerződés megszüntét nem vonja maga után az a ténye a bérbeadónak, hogy a bérlő által elhagyott lakásba behatol, annak egy részét kifesteti s abban kisebb átalakítási munkálatokat végeztet. B. **51.** 84.

Kibérelt munkahelyiségnek bizonyos időn át nem használhatásából származott kár megtérítéseképen nem a napi munkabérnek a nem használhatás idejére eső mennyisége, hanem csak az az összeg itélhető meg, a melyért más hasonló helyiség arra az időre kibérelhető lett volna. B. **2.** 2.

A bérbeadó kártérítési kötelezettsége azon az alapon, hogy házát a bérlet tartama alatt eladván, a vevővel szemben a bérlőnek a bérlet hátralevő idejére a bérletben maradását nem kötötte ki. B. **66.** 106. *V. ö.* C. (F. III. 417.)

Kártérítés a bérleménynek a bérlet hatálya alatt történt eladása alapján. Sz. **609.** 541.

Kártérítés a bérbeadó ellen azon az alapon, hogy a bérelt helyiségben folytatott üzlettel azonos körű üzlet céljára a bérbeadó jogutódja, a bérbeadóval történt kikötés ellenére, helyiséget bérbe adott. B. **4.** 6. *V. ö.* B. (II. 55.)

Lakkiürítés kérdésében a ház haszonélvezőjének perben állása nélkül érdemleges határozat nem hozható. N. **473.** 441.

Lakkiürítési kereset azon az alapon, hogy a bérlő a közös folyosón lármás madarat (fekete rigót) tartott és így a lakók nyugalmát állandóan megháborította. B. **166.** 225.

A bérleti szerződés a bérlőnek vagy háztartási tagjainak botrányos magaviselete alapján felbontható. Gy. **720.** 609.

Késedelmes bérfizetésnek fentartás nélküli átvételével elállott a bérbeaadó attól a jogától, hogy a bérletet azonnal felmondhassa. Sz. **672.** 566. *Azonos:* C. (F. IV. 238.)

β) *Haszonbérlet.*

Több évre kötött haszonbérletnél a haszonbérlő külön kikötés nélkül, rendkívüli baleset czímén csak akkor nem köteles haszonbért fizetni, ha a haszonbérlet tárgya egészben nem használtatik. Arányos levonásnak részben való használhatatlanság miatt a több évre kötött haszonbérleteknél helye nincs. Ko. **389.** 361. *V. ö.* P. (II. 727.) C. (I. 272. III. 415. IV. 190. 360. 386. 406. 470.)

A bérfizetés késedelme alapján sem szüntethető meg a haszonbéri szerződés akkor, ha az nemcsak haszonbéri, hanem részben munkabéri szerződés is. M. **418.** 400.

A haszonbéri szerződés kikötés esetén, felmondás mellett, február 1-ével is felbontható s a bérlő arra való tekintet nélkül, hogy ez időben ellenszolgáltatást nem nyer, a november-februári negyedre eső bért megfizetni köteles. B. **141.** 216.

A község, mint alhaszonbérbe vevő által vállalt az a kötelezettség, mely szerint a haszonbérlet tárgya után járó minden községi tartozást elvállal, nem értelmezhető akként, hogy a község azt a községi pótadót is fizetni tartoznék, a mely az alhaszonbérbeadókra a földtulajdonossal kötött haszonbéri szerződésük alapján őket terhelő kereseti adó után rovatott ki. B. **62.** 100. *V. ö.* B. (I. 451.) Po. (II. 769.) C. (F. II. 14. III. 48. IV. 196.)

A haszonbérlő ama szerződési kikötés alapján, mely szerint a haszonbérlet tartama alatt a haszonbérbeadóra kivetett összes adózásokat viseli, csak azokat az adókat köteles megtériteni, a melyek a fennálló törvényeknek megfelelő helyes adókivetés szerint a haszonbérbeadót jogszerüen terhelik. B. **41.** 64. *Azonos:* C. (F. IV. 197.)

Az a körülmény, hogy a haszonbérbeadó a helytelen adókivetés ellen annak idején fel nem szólalt, a haszonbérlő terhére nem eshetik. B. **41.** 64.

A kedvezőtlen időjárás következtében előállott magas vízállás az elemi csapás fogalma alá esik. T. **679.** 573. *V. ö.* P. (II. 727.) C. (F. III. 415.)

A vadászati jognak az 1883:XX. t.-cz. 3. §-a értelmében bérbeadása esetén a vadászati joggal és jövedelmeivel a felosztásig a vadászati terület egyes részleteinek tulajdonosai nem rendelkezhetnek, hanem az a felett való rendelkezés a községi képviselőtestület hatáskörébe tartozik. Gy. **313.** 302. *Azonos:* C. (F. IV. 71.)

A haszonbérlő a bérlemény tárgyát természetéhez és rendeltetéséhez képest szabadon használhatja, hacsak a használatnak valamely módját a szerződés különösen el nem tiltja. Po. **543.** 477. *V. ö.* C. (F. IV. 148.)

Nyerskő (terméskő) fejtése s eladása a kőbánya közönséges rendeltetéséhez tartozik. Po. **543.** 477.

A terméskő felgyártása annak a sziklából terméskőképen való használatra kirepesztésével be van fejezve. Po. **543.** 477.

A haszonbérbeadó felelőssége a haszonbérlő használatának harmadik személy által akadályoztatása esetén. B. **160.** 222. *V. ö.* B. (I. 3. 284.) Gy. (II. 512.)

A haszonbérbeadó felelőssége a haszonbérlő által okozott kárért. Po. **555.** 494.

Az, a ki a haszonbérlő helyett, minden fentartás nélkül óvadékot tesz le, az óvadékul letett értékpapirok szelvényeit a haszonbérbeadótól a haszonbérlő mellőzésével nem követelheti. B. **34.** 53.

A feles mívelési jogviszony a függő termés tulajdonjoga tekintetében a haszonbérlethez hasonló szempontok alá esik. B. **69.** 112. *V. ö.* P. (II. 756.) Sz. (II. 843.) C. (F. II. 152. 227.)

A feles bérviszony felmondásának időpontja. K. **359.** 343.

f) *A munkabéri szerződés.*

A hajóvontatási szerződés nem a fuvarozás, hanem a munkabéri szerződés fogalma alá esik. B. **106.** 173.

A munkabéri szerződés általános rendelkezéseitől eltérő azt az önálló alperesi állítást, hogy egyes munkát felperes díjtalanul tartozott volna teljesíteni, alperes köteles bizonyítani, mert ebből származtatja alperes az ő jogát. Ko. **405.** 381. *V. ö.* B. (II. 125.) C. (F. II. 410. 411.)

Bizonyítási teher a munka ingyenessége tekintetében. B. **224.** 247. *V. ö.* B. (I. 514. II. 81.)

A vállalkozó munkabérét ellenkező kikötés hiányában csak a munka

befejezte után követelheti. K. **362.** 344. *V. ö.* B. (I. 343.) D. (II. 372.) Po. (II. 805.)

A ki a megrendelő hibáján kívül nem teljesítheti a munkát, díjazásra nem tarthat igényt. B. **106.** 173.

A munkadíjat abban az esetben, ha azt sem szerződés, sem törvény nem állapítja meg, a biróság határozza meg és e határozatban nincs a középárhoz kötve. B. **36.** 55. *V. ö.* (B. II. 108.)

A munkaadónak nem áll kötelességében, hogy késedelmes vállalkozóját első sorban a szerződés teljesítésére perelje s kártérítésre csak akkor, ha előbb a szerződést a késedelmes vállalkozó rovására más által teljesíttette. B. **116.** 188. *V. ö.* B. (I. 343. II. 209.) Gy. (II. 1513.)

A munkaadó követelheti, hogy a késedelmes vállalkozó őt abba az állapotba helyezze, a melyben lett volna akkor, ha a vállalkozó a szerződést híven teljesíti, vagyis, hogy megtérítse neki azt a kiadást, a mibe a munkának szerződésszerű teljesítése kerül. B. **116.** 189. *V. ö.* B. (I. 343. II. 177.) D. (II. 372.) Po. (II. 805.) C. (F. III. 317. IV. 176.)

A ki az elvállalt munkát oly rosszul teljesíti, hogy az ki sem javítható, sem a szerződéses munkabért, sem a tényleg létesített munkának, sem a fel- és elhasznált anyagnak értékét követelni nem jogosult. P. **520.** 468.

A munkabérnek a hiányok pótlására szükséges részét a munkaadó visszatarthatja s erre vonatkozó beszámítási igényét mindaddig sikerrel érvényesítheti, míg a munkabért a vállalkozónak teljesen ki nem fizette. K. **351.** 339. *V. ö.* B. (II. 16.) M. (II. 653.) N. (II 699.) C. (F. IV. 128.)

Külön kikötés hiányában nem köteles az építtető a munkát szakértői szemle alkalmazásával átvenni, mihezképest a szemle elmulasztása nem akadályozza azt, hogy az építtető utóbb észlelt hiányok miatt a munka ellen kifogást tehessen. K. **351.** *V. ö.* B. (I. 427. II. 16. 191.) Gy. (II. 498.) M. (II. 653.) Po. (II. 805.)

Sem a munka átvételekor, sem a kikötött szavatossági időn belül fel nem ismert hiányok megállapítását czélzó szakértői szemle mindaddig foganatosítható, míg az épület eredeti állapotában az építtető egyoldalú intézkedéséből változás nem történt. K. **351.** 339.

Abból a körülményből, hogy a vállalkozó olyan hiány kijavítására hajlandó volt, a melyért jótállást nem vállalt, nem lehet arra következtetni, hogy a jótállási szerződés megváltoztatásával új kötelezettséget vállalt magára. B. **117.** 190.

Építőmester felelős a padló elgombásodása által okozott kárért, mert a feltöltésre törmeléket és szerves anyagokat tartalmazó földet használt fel. Ko. **394.** 366.

A felvállalt építési munkának a kiadott tervrajztól eltérő terjedelemben teljesítése. B. **137.** 214. *V. ö.* B. (II. 125.) K. (II. 574.) C. (F. II. 410. 411.)

A munkadíj nem fizetése okából a (hirlap nyomatása iránt kötött) munkabéri szerződés egyoldaluan felbontható. B. **150.** 219.

Fogorvosi munka díjazása. B. **36.** 55.

g) *A szolgálati szerződés.*

Gazda, cseléd közti viszony. Iparos, kereskedő és a segéd, tanoncz közti viszony.

A csapos sem nem iparos-segéd, sem szolgálatban nem áll. Sz. **650.** 560.

Az az érték vagy munka, melyet egyik fél a másiknak ingatlan vagyonába a közös gazdálkodás ideje alatt a közös jövedelem élvezete mellett, habár saját vagyonából, befektet, sikerrel sem e czímen, sem a szolgabért helyettesítő vagyonszaporodás, illetve szerzemény czímén nem követelhető akkor, ha az ellenfél vagyonának állagában a közös gazdálkodás ideje alatt gazdagodás nem állott elő. P. **575.** 470.

A szolgálat állandósítására nyujt vélelmet az, hogy a próbaidőre felfogadott gazdatiszt a próbaidő elteltével is teljesít szolgálatot. K. **355.** 342.

Az alkalmazott által a saját nevében és érdekében segítőtársul magához vett és fizetett egyén és a főnök között szolgálati viszony nem létesül. B. **230.** 249.

A hű kiszolgálás és gondozás kötelezettségében a betegápolási kötelezettség is benne foglaltatik. Gy. **341.** 326.

A bányászati alkalmazottaknak szolgálati viszonyából származott követelés megbirálására az 1854-iki osztr. bányatörvény IX. fejezetének rendelkezései alkalmazandók. B. **110.** 178.

A m. kir. államvasútak és személyzete között fennálló szolgálati viszony a szolgálati rendtartás és szabályzat, valamint a nyugdíjintézeti alapszabályok értelmében birálandó meg. B. **60.** 96.

A m. kir. államvasútak napbéres alkalmazottja, ha lopás miatt a műhelyfőnök által fegyelmi eljárás nélkül elbocsáttatott, nyugdíjigényét akkor is elveszti, ha ellene a lopás miatt büntető-feljelentés nem tétetett. B. **16.** 22.

A gazdasági ispán egyéves szerződése idejének kezdőpontja az 1876 : XIII. t.-cz. rendelkezései alá eső szolgálatok tekintetében fennálló gyakorlattól eltérőleg, a naptári év kezdetéhez nincsen kötve. B. **56.** 92. *V. ö.* P. (II. 737.)

Nemzeti szinházi tagnak arra alapított nyugdíjigénye, hogy pályájának folytatására hivatásának gyakorlása közben vált képtelenné. B. **73.** 118.

A főnök által a segédnek feltétlenül kötelezett remuneratio a fizetés tekintete alá esik. B. **107.** 174. *V. ö.* B. (I. 476.)

Az alkalmazottnak illetménye egy részének megvonásához való hozzájárulása következtethető abból a körülményből, hogy működését az illetményrész kiadásának megtagadása ellenére — minden fentartás nélkül folytatta. B. **234.** 251.

Nem sért a biró eljárási szabályt, ha nem keresi meg az iparhatóságot abban a kérdésben, hogy az alkalmazott fontosabb teendőket végző alkalmazottnak tekintendő-e, mert ezen kérdést a biróság van hivatva

megbirálni, s az iparhatóság minősítése csak a munkakönyv kiváltására bír súlylyal. B. **145.** 217. D. **263.** 275. *Ellenkező:* B. (II. 323.)

Napilap újdonsági rovatának vezetőjét három hónapi felmondás illeti meg. B. **44.** 70.

Munkavezető felmondási ideje három hónap. D. **263.** 275. *Azonos:* D. II. 361.) N. (II. 715.)

Gépgyári munkavezető felmondási ideje három hónap. P. **513.** 466.

Kőszénbánya műszaki vezetőjének felmondási ideje három hónap. B. **110.** 179.

A vasuti mozdonyvezető felmondási ideje hat hét. B. **145.** 217. *V. ö.* N. (II. 661 : a felmondási idő három hó.)

Üzleti levelező felmondása három hónap. B. **107.** 174.

Ha az alkalmazás meghatározott időre — felmondási idő kikötése nélkül — történik, az alkalmazott a meghatározott idő eltelte előtt, jogos ok hiányában, nem bocsátható el. Sz. **666.** 564.

Felmondás jogtalanságának megállapítása. Sz. **666.** 564.

Ha a gazda az alkalmazott gazdatiszt felmondását elfogadta, a felmondási határidő lejárta előtt akkor sem bocsáthatja el ok nélkül az alkalmazottat, ha erre őt a szerződés különben feljogosítaná. P. **531.** 471.

A segéd felmondás nélkül elbocsátható, ha főnöke üzletkörébe eső csak egy kereskedelmi ügyletet is kötött. D. **282.** 280.

A segéd azonnal elhagyhatja szolgálatát, ha ellene főnöke lopás miatt alaptalannak talált panaszt emelt. D. **263.** 275. *V. ö.* N. (II. 705.)

A főnöknek az az eljárása, hogy a könyvvivőt eltévedt árú ügyének rendbehozataláig szolgálatától felfüggeszti s az üzlethelyiségből kiutasítja, nem tekinthető a szolgálatból való elbocsátásnak és nem ad jogos okot a szolgálat elhagyására. P. **494.** 454.

Az a kereskedelmi alkalmazott, a kit a munkaadó szolgálatából el nem bocsát, és a ki törvényes ok nélkül szolgálatából — felmondás nélkül — kilép és azt a munkaadó felhívására, elfogadható ok nélkül újból el nem foglalja, a kilépés napjától fizetésre többé igényt nem tarthat. P. **494.** 455.

A felmondás elleni kifogás elmulasztása következtében a felmondás a szolgálati viszony felbontása iránt tett és elfogadott ajánlatnak tekintendő. N. **482.** 444.

A szolgálati viszonynak kölcsönös beleegyezéssel történt megszüntetése esetén kártérítés csak akkor követelhető, ha az kiköttetett. N. **482.** 445.

Az alkalmazottnak az üzletvezető által történt jogellenes elbocsátása a főnök irányában kötelezettséget állapít meg. D. **263.** 275.

Magasabb minősítéssel vagy tudományos képzettséggel biró alkalmazott vagy tisztviselő ellenében is irányadó az a jogszabály, mely szerint a szolgálatadó a szolgálati szerződést felmondás nélkül, rögtön felbonthatja, ha az alkalmazott a szolgálatból engedély nélkül, igazolatlanul távozik. Po. **585.** 517.

Az alkalmazottnak szabadságidőre való szerződésszerű igénye nem biztosítja számára a bármikor való eltávozás jogosságát. Po. **585.** 517.

Ha a tanviszony felbontását a tanoncz okozta: az iparos a betöltött tanidőre és még egy félévre járó tandíjnál egyéb kárpótlást nem követelhet. B. **30.** 45.

A gazdatiszt a természetbeni illetmény (kert- és földhasználat) átlagos értékét követelheti a felmondási időre. P. **531.** 472.

A felmondási időre eső járandóság megállapításánál a természetbeni járandóság pénzbeli egyenértéke is számításba veendő. B. **110.** 179. *Azonos:* D. (II. 361.) M. (II. 661.)

Ellenkező: A természetben élvezett ellátás, külön kikötés hiányában, a tényleg teljesített szolgálattal jár együtt, mihezképest annak egyenértéke jogtalan elbocsátás esetén sem ítélhető meg a szolgálatban nem töltött időre. Sz. **666.** 564.

A munkaadó köteles arról gondoskodni, hogy a gazdaságában használt gépek oly karban tartassanak, mikép az azokkal bánás a munkás testi épségét ne veszélyeztesse. P. **489.** 448. *V. ö.* B. (I. 94. II. 156.) C. (F. II. 80. IV. 440. 318. 416.)

Nem változtat a munkaadó felelősségén az a körülmény, hogy a megsérült munkás jövedelmet hajtó szolgálatban áll. P. **489.** 448.

A gazdatiszt az általa okozott kárnak járandóságába beszámítását türni tartozik. **498.** 458.

A cselédviszony nemcsak kifejezetten, hanem hallgatólagos tények által is megszünhetik. Po. **550.** 486.

A gazda felelőssége az alkalmazott által okozott kárért. L. Kártérítés a.

A családtag által teljesített szolgálatok. L. Családjog. a.

h) *A közvetítési, ügynöki szerződés.*

Közvetítési díj — kikötés hiányában — csak a foglalkozásszerü alkuszt illeti meg. B. **193.** 234, *V. ö.* Sz. (II. 841.)

A ki határozott díj fejében, költséggel járó szolgáltatásra vállalkozik, külön kikötés hiányában a költség megtérítését nem követelheti. B. **100.** 163.

Ingatlan adásvételének közvetítésére az 1875: XXXVII. t.-czikk 534—548. §-ai nem alkalmazhatók. Sz. **612.** 546.

A közvetítői tevékenységet kimeríti az, hogy a közvetítő a feleket kölcsönösen megismerteti s a fél megbizásából tudatja vele, hogy az általa venni kivánt árút kinél és hol kaphatja meg. B. **220.** 245. *V. ö.* B. (II. 298.) D. (II. 375.) Gy. (II. 494.) Sz. (II. 872.)

Az ügylet kezdeményezése s az erre irányzott előkészítő tevékenység magukban véve nem állapítják meg az alkuszdíj követelésére való jogosultságot. B. **53.** 88.

Ha a kölcsön közvetítésével megbizott ügynök csak megnevezett a kölcsönkeresőknek alkalmas szerződő társat, de a felek kölcsönös nyilatkozatait nem közvetítette, a kölcsön szerzéséért kikötött alkuszdíjat nem követelheti. B. **43.** 69.

Közvetítési díj csak akkor jár, ha a létrejött ügylet a közvetítő köz-

benjárásának eredményeként jelentkezik, vagyis ha a közvetítő tevékenysége s az ügylet létrejötte között okozatos összefüggés forog fenn. B. **205.** 239. *Azonos:* B. (I. 291. 400. II. 152.)

Ha az ügylet nem a közvetítési szerződésben megjelölt, hanem a megbizóra hátrányosabb feltételek mellett jött létre, a kikötött közvetítési díj nem követelhető. B. **126.** 201.

Annak a meghatározása, hogy tekintettel a felek szándékára, a tervezett és tényleg megkötött ügylet közötti eltérések figyelembe vételével a közvetítőt mily összegű közbenjárási díj illeti meg, a ténykérdés körébe tartozik. B. **126.** 201.

A megbízó a folyósított kölcsön fel nem vétele esetén csak akkor köteles a közvetítési díjat megfizetni, ha a kölcsön a megbizásnak mindenben megfelel, vagy ha a megbizó az eltérő feltételeket elfogadta. B. **67.** 108. *V. ö.* B. (I. 278. 291.)

Közvetítési díj esedékessége az esetben, ha a felek a közvetített ügyletről csak ideiglenes szerződést állítottak ki. B. **17.** 24. *V. ö.* B. (II. 194.)

A megbizóra közömbös az, hogy a közvetítéssel megbízott az ügyletkötést előidéző cselekményeket közvetlenül személyesen vagy más személy ténykedésének igénybevételével teljesíti. Sz. **612.** 546.

A közvetítéssel megbizott a rá bizott ügyletet, mint helyettesére, egy harmadikra is rábizhatja. B. **147.** 218. *V. ö.* B. (I. 471.)

Az alkuszi ügyletet a megbizó a közvetítés befejezése előtt egyoldaluan is felbonthatja, a mikor az alkusz nem a kikötött díjat, hanem csak az addig teljesített eljárásának díjazását és felmerült kiadásainak megtérítését követelheti. B. **67.** 108.

Az a körülmény, hogy a közvetítő az ügylet tényleges megkötésekor már nem volt életben, nem szünteti meg a megbizó fizetési kötelezettségét, ha az ügylet a közvetítő ténykedésének eredménye. Sz. **612.** 546.

i) *A megbízás.*

A meghatalmazási szerződési jogviszony külön kikötés hiányában, nem nyujt alapot a meghatalmazás alapján teljesített közbenjárásáért díjazás követelésére, ha azonban a meghatalmazó, a nélkül, hogy valamely meghatározott eredménynek a meghatalmazott által kieszközlése feltételkép megállapíttatott volna, önként ad a meghatalmazottnak pénzt, ez a tény feltétlen ajándékozásnak tekintendő. B. **76.** 124.

A megbizó felperessége. B. **76.** 124.

A megbizó a megbizottnak csak azokért a tényeiért felelős és a megbizóra a megbizottnak csak abból a tényéből származik kötelezettség, a mely tényt a megbizott a nyert megbizás korlátai között követ el. B. **50.** 277. 80. **57.** B. **86.** 142. 92. D. **273.** *Azonos:* B. (I. 182. 247. 270. II. 331.)

A megbizott megbizotti minőségének elhallgatása esetén személyesen felelős. D. **290.** 283.

A szerződő fél maga személyében felelős, ha a másik fél irányában kifejezést nem ad annak, hogy meghatalmazottkép jár el, vagy ha ennek hiányában a másik fél a meghatalmazási viszonyról egyébként tudomással nem bir. K. **349.** 335.

Pénzbüntetés behajtására foganatosított közigazgatási végrehajtási eljárásban kapott ügygondnoki megbizás csak a lefoglalt követelés behajtása céljából való perindításra, de nem magának a pénzbüntetésnek a behajtására jogosítja fel az ügygondnokot. Gy. **312.** 301.

A városi rendőrkapitány eljárásáért a rendezett tanácsú város nem felelős. D. **274.** 278. *V. ö.* K. (II. 564.) C. (F. III. 174.)

Építési anyagkezelő jogköre külön, hozzá nem utalt anyagszerek elfogadására nem terjed ki. D. **273.** 277.

Az, a ki a gazdaság részére tehenek vételével bizatik meg, ezzel még nem tekinthető arra is felhatalmazottnak, hogy a megbizója terhére takarmányt is vegyen. B. **57.** 92.

Idegen vagyon kezelésének elvállalására vonatkozó szerződés ismérvei. Gy. **316.** 308. *V. ö.* C. (F. III. 304.)

Lehetetlen feltétel mellett adott megbizás nem teljesítése miatt a megbizott kártérítésre nem kötelezhető. Ko. **383.** 355.

k) *A megbizás nélküli ügyvitel.*

A megbizás nélküli ügyvivő a harmadikkal kötött ügyletet megszüntetheti, ha eljárását az, a kinek érdekében az eljárás történt, jóvá nem hagyja s ebből kár nem áll elő. K. **352.** 341. *V. ö.* K. (II. 570.)

A megbizás nélkül eljáró felelőssége harmadik személyek irányában. K. **374.** 347.

l) *Az ellátási, tartási jogviszony. Kikötmény.*

Testvér testvérét törvénynél fogva nem köteles eltartani. M. **440.** 409.

Ha a gyám gyámoltját könyörületből tartja el, ezért díjat jogosan nem követelhet. M. **409.** 387.

Bizonyítási teher a tartás ingyenessége tekintetében. M. **440.** 409. *V. ö.* Gy. (II. 502.)

Az elvállalt tartási kötelezettséget a tartásra jogosultnak községi segélyezése nem szünteti meg. D. **299.** 285.

Az a községi eltartásra jogosult szegény a ki, a község hozzájárulása nélkül, tartásáról máskép gondoskodik, ennek a tartásnak a költségét a községtől nem követelheti. Po. **563.** 507.

Ha a községi eltartásra jogos igénynyel biró szegény eltartását nem a község, hanem más személy teljesíti, ez a községtől csak akkor követelheti a tartási költség megtérítését, ha a tartást a község megbizásából teljesítette. Po. **563.** 506.

Az egységes és meg nem osztható kikötmény az egyik házastárs halálával egészben a másikat illeti. Gy. **718.** 608. *V. ö.* D. (II. 397.)

Ellenkező kikötés hiányában a szülők részére kikötött életjáradékból az egyik szülő elhunyta esetén a másik az osztható tárgyaknak csak felét követelheti. Sz. **624.** 556.

A családi viszonyon alapuló tartási kötelezettség. L. Családjog a.

m) *A letéti szerződés.*

Az egyszerű őrzés elvállalásából külön kikötés és az őriző vétkességének hiányában vagyoni felelősség nem származik. P. **519.** 467.

Kártérítési igény azon az alapon, hogy a letéteményes a neki megőrzésre átadott biztosítási kötvényt, a letevő kedvezményezett hozzájárulása nélkül, a biztosítottnak kiadta s ez mást jelölt ki kedvezményezettül. K. **346.** 331.

A letett dolog kiadásának lehetetlenségéből a letéteményes ellen származó kereseti joga annak a személynek, a ki a dolgot a letevőtől megvette. D. **289.** 282.

Az, a ki a nevére hamisított váltó alapján részére tévedésből küldött váltóösszeget átveszi, letéteményesként felelős, mihez képest azt a küldő részére gondosan megőrizni s visszaadni köteles. B. **86.** 141.

n) *A társasági szerződés.*

A jótékonysági egylet új alapszabályai a tag irányában csak akkor alkalmazhatók, ha azok már a tag jogainak megnyilta előtt kormányhatósági jóváhagyást nyertek. B. **68.** 110.

A társulati szerződés határozmányai csak újabb szerződéssel, nem pedig közgyülési határozattal módosíthatók. B. **211.** 242.

o) *A kezesség.*

L. Egyetemleges kötelem a. is.

A készfizetői kezesség hatálya mindaddig tart, míg a kezesség joghatálylyal vissza nem vonatik. B. **46.** 73.

A sem határidőhöz, sem egyéb feltételhez nem kötött kezesség, mint korlátlanul elvállalt kötelezettség, mindaddig fennáll, míg a főadós kötelezettsége meg nem szünik. B. **46.** 73. *V. ö.* C. (F. IV. 17.)

A kezesség az üzleti összeköttetés egész tartamára kiterjed, ha a kezes az elvállaláskor azt bizonyos árúra kifejezetten nem korlátolja. Po. **549.** 485.

A kezesség rendszerint korlátlanul vállaltnak tekintendő, s ha a megszorítás magából az üzlet természetéből nem következik, azt a kezesség vállalásakor kifejezetten ki kell nyilvánítani. Po. **553.** 490.

Korlátlan kezességvállalás ez a nyilatkozat: «Fiam majd fizetni fog, és ha nem fizet, itt vagyok még én is». Po. **549.** 485.

Az egyszerű kezes ellen, a főadós fizetésképtelensége kimutatásának esetét kivévén, marasztaló határozat csak akkor hozható, ha a köve-

telés a főadóssal szemben érdemileg már eldöntetett, vagy egyidejüleg eldöntendő. K. **377.** 349.

A kezes felelőssége megszünik, ha a hitelező az egyenes adós irányában oly késedelmes volt, hogy e miatt a kezes visszkereseti jogát már nem érvényesítheti. K. **318.** 343. *Azonos:* C. (F 17. 32.)

A követelés (az egyenes főadóstól) behajthatatlansága kimutatásának elmulasztása csak azt eredményezi, hogy a kezes ellen a végrehajtás a főadós fizetésképtelenségének a bizonyításától teendő függővé. K. **364.** 344. *Azonos:* K. (II. 557.)

A kezes fizetéskötelezettsége megállapíttatott, mert a követelés az egyenes adósokon behajtható nem volt, és a kezes semmi bizonyítékot sem szolgáltatott arra nézve, hogy a követelés behajthatatlansága a hitelező késedelme, vagy egyéb mulasztása következtében állott be. Ko. **404.** 380. *Azonos:* M. (II. 650.) *V. ö.* C. (F. III. 213. 319.)

Ha a kezes elmulasztja az egyenes adós által teljesített fizetésről meggyőződni s ezt a fizetést a hitelezőnek ellenvetni, az általa teljesített fizetés megtérítését az egyenes adóstól nem követelheti. Nv. **144.** 392.

Valamely követelés behajthatatlansága csupán a megkisérlett végrehajtás sikertelensége által bizonyítható kétségtelenül. Nv. **422.** 403. *V. ö.* D. (II. 391.)

Ha nincsenek olyan tények, melyekből a váltótartozásra vonatkozólag magánjogi kezesség lenne megállapítható, a jogviszonyt a váltótörvény alapján kell megbirálni. Sz. **598.** 523.

A hitelező a kezest akár a főadóssal együtt, akár utólag külön perelheti. K. **364.** 344. *V. ö.* B. (I. 498.) C. (F. IV. 27.)

5. A családjog.

a) *A házastársak egymás közti jogviszonya. (Házassági vagyonjog.)*

α) *A hozomány.*

L. Igényper a. is.

A készpénzbeli hozomány jogi természete. Po. **552.** 489. *V. ö.* C. (F. IV. 374.)

A nejétől különváltan élő férj a hozomány kiadását jogosan nem követelheti. T. **689.** 588.

A férjnek át nem adott hozományra nézve a nőt harmadik személyekkel szemben a követelési jog megilleti. T. **705.** 596. *V. ö.* Gy. (II. 498.)

A szülők által nem hozomány, hanem más czímen igért összeg hozomány czímén sikerrel nem követelhető. T. **677.** 570.

Nem tekinthetők hozománynak azok az ingók, a melyeket a nő férje házához vitt, de melyek hozományul a férjének sem nem igértettek, sem ily czélból át nem adattak. M. **448.** 441. *Azonos:* N. (II. 711.) T. (II. 906.)

A hozomány a házasság tartama alatt is a nő tulajdona marad, melyre nézve a férj a házasság fennállásának tartamára a különleges (specificus) haszonélvezeti jogot csak tényleges átadás által szerezvén meg, a mennyiben ily átadás nem történt, a hozományi természetű vagyon a házasság fennállása daczára is a nőnek olyan szabad vagyona, melyre vonatkozó tulajdonjoga a férj hozományi haszonélvezeti joga által korlátozva nincsen. T. **705.** 596. *V. ö.* N. (II. 711.) T. (II. 906.)

A hozomány átadásának bizonyítása. Gy. **315.** 506. Ko. **403.** 379.

β) *Jegyajándék; hitbér.*

A jegyajándék visszakövetelésének elévülése. B. **75.** 121.

A nő hitbérét férje elhalálozása után bármikor követelheti. Sz. **655.** 560.

A nő hitbére hagyatéki teher és a férj javaiból fizetendő. Sz. **655.** 560.

γ) *A közszerzemény és a házastárs külön vagyona.*

L. Igényper a. is.

A házasság a házastársak között vagyonközösséget nem létesít. D. **292.** 203.

Nem bír a férj tulajdoni vagy rendelkezési joggal a házasság tartama alatt vásárolt arra a vagyonra, a mely részint már a házasság megkötése előtt a nő tulajdona volt törzsből, részint a nőnek a közös gazdaságon kívüli keresményéből szereztetett, és a nő külön tulajdona gyanánt nem a férjnél, hanem harmadik személyeknél külön kezeltetett. Po. **571.** 511. *Azonos:* B. (I. 296. 452. 511. 519. II. 192.) Gy. (II. 499.) K. (II. 552.) N. (II. 692.) C. (F. I. 274. 295. II. 135. III. 240. IV. 219. 229.)

Ahhoz, a mit egyik házastárs a házasság tartama alatt külön szerez, vagy bármi módon nyer, a másik házastársnak igénye nincs. Sz. **607.** 538.

Azok a dolgok, melyek a házasság tartama alatt a házasfelek, vagy azok valamelyikének tevékenysége által szereztetnek, oly szerzeményt képeznek, melyre nézve a házasság fennállási ideje alatt a kezelés és rendelkezés joga a férjet illeti. N. **465.** 437. *V. ö.* B. (I. 296. 355. II. 511.) C. (F. I. 274. 296. II. 135. IV. 219. 336.)

A nő a közszerzeményi ingatlan vagyonba az ő külön vagyonából befektetett összeget jogosan csak akkor követelheti vissza, ha megállapítható, hogy a közszerzeményi ingatlanok megszerzésére a férj külön (öröklött) vagyonából semmi sem fordíttatott. Gy. **339.** 325.

A nő tulajdonjogát nem veszti el az által, hogy a vagyonához tartozó egyes tárgyak felett férje is rendelkezik. Gy. **303.** 288.

A neje vagyonát kezelő férj a neje tartozására tett fizetések megtérítését mindaddig nem követelheti, míg a kezelésről el nem számolt. Gy. **321.** 314.

A fizetésnek a férj által eszközlése s a nyugta birtoka nem állapítja meg a férj vagyonából történt fizetés vélelmét akkor, ha a férj neje vagyonát is kezeli. Po. **567.** 509.

A férjével közös háztartásban élő nőt a harmadik személynek e háztartásban adott ellátásért csak akkor illeti meg a kereseti jog, ha a közös háztartás költségét külön vagyonából a nő fedezi. B. **59.** 95.

A nő azt, hogy a háztartás költségét külön vagyonából ő fedezi, a férj perben állása nélkül nem mutathatja ki. B. **59.** 95.

δ) *A házastársak kölcsönös tartási kötelezettsége.*

A családfő felelős a háztartásában élő neje s leánya által rendelt és felhasznált árúk áráért. D. **291.** 283.

A férj, mint családfő, a nő által vásárolt, a férj társadalmi állásával és vagyoni viszonyaival arányban álló, a nő s a gyermekek részére szükséges ruházati-, pipere- és divatczikkek árát megfizetni köteles. Sz. **657.** 561. *V. ö.* B. (I. 260.)

A családfő a neje gyógykezeltetésével járó kiadásokat akkor is köteles viselni, ha nejének külön vagyona van. T. **707.** 597.

A férj akkor köteles a különélő nőt eltartani, ha a különélés kizárólag a férj hibájából következett be. B. **85.** 140. *Azonos:* C. (F. I. 13. 29. 53. 155. 260. II. 377. 416. III. 290. IV. 34. 93. 260. 341. 431.)

Nem mondható a nő vétlennek, ha éjjelenkint kimaradt, és férjéhez, ki őt e miatt kiutasította, annak kérelme ellenére visszatérni nem akar. B. **85.** 140.

ε) *A házastársak jogügyletei; ezek alakja s hatálya.*

L. Hozomány, Közszerzemény és Közjegyzői törvény a. is.

A férj neje vagyona felett — megbizás hiányában — nem rendelkezik. terhére kötelezettséget nem vállalhat. D. **292.** 203.

Habár a férj neje üzletének vezetője is, mindazáltal nejének külön meghatalmazása nélkül, őt kötelező kezességi nyilatkozatot érvényesen nem tehet. Ko. **397.** 370.

A nő helyett tett fizetés megtérítését a férj csak akkor követelheti, ha a fizetésnek a visszakövetelés jogának fentartásával történte megállapítható. Gy. **321.** 314.

Az a házastárs, a ki a házassági kötelék fennállása alatt a másik házastárs által megvett és telekkönyvileg javára bekebelezett ingatlan vételárát tartozatlanul saját külön vagyonából kifizeti, a kifizetett összeget házastársától a házasság tartama alatt is visszakövetelheti. P. **532.** 472.

Házastársak felelőssége a lakbérért. B. **157.** 221.

A közös háztartásban elfogyasztott élelmi czikkekért a házastársak egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak. Po. **544.** 479. *V. ö.* C. (F. IV. 204.)

A közös háztartásban felhasznált árúkért első sorban a férj felelős,

de az ő vagyontalansága esetén a nő fizetési igérete alapján a nő a férj perben állása nélkül is marasztalható. B. **168.** 225.

A nő férje üzleti adósságaiért akkor sem felelős, ha őt a férj az üzlet jövedelméből ellátja. Gy. **717.** 608.

Ha a férj vagyontalanul halt el, a nő is felelős a férj részére kiszolgáltatott és a közös háztartásban felhasznált élelmi szerek és háztartási czikkek áráért. M. **436.** 408. *Azonos:* B. (I. 260.) *V. ö.* Gy. (II. 504. 515.) Po. (II. 809.) T. (II. 905.)

A házasság meg nem kötése esetére bármily teljesítés kikötése akkor is semmis, ha a teljesítés a szülők irányában köteleztetett, és ha a kikötött érték előre át is adatott. P. **438.** 474.

A házasfél azt, a mit házastársától valóban kapott, közjegyzői okirat hiányában is tartozik visszaszolgáltatni. P. **529.** 469.

Az a körülmény, hogy a végrehajtást szenvedett házastársának követelése nem alapszik közjegyzői okiraton, a követelést feltétlenül érvénytelenné nem teszi s annak a sorrendből kihagyását nem eredményezheti. P. **524.** 469.

b) *A szülők és a gyermekek közötti jogviszony.*

α) *A szülők és a gyermekek kölcsönös tartási kötelezettsége.*

L. a Házastársak kölcsönös tartási kötelezettsége a. is.

Ha a fiától tartást követelő szülő igénye alól marad még azon a legkisebb mértéken is, a mit a községi viszonyok figyelembevételével a szakértői megállapítás szerint havonként követelhetne: ezen legkisebb tartási összeg megállapításánál merőben közönyös az, hogy a tartásra kötelezett gyermek minő vagyoni viszonyok között van. Ko. **400.** 374. *V. ö.* C. (F. I. 102. II. 433. III. 27.)

Annál a ténynél fogva, hogy az anya minden fentartás nélkül hozzájárult ahhoz, hogy gyermekét egy harmadik személy nevelőintézetben elhelyezze s e körül maga is közbenjárt, az anya s az intézettulajdonos között olyan kötelmi viszony keletkezik, a melynek alapján az anya az intézeti tartás és nevelés költségét vagyoni viszonyaira s arra való tekintet nélkül megfizetni köteles, hogy az elhelyező harmadik személy a fizetési kötelezettséget elvállalta. B. **49.** 78.

β) *A természetes apa tartási kötelezettsége.*

A gyermek tartása elsősorban az apát terheli, az anyát másodsorban, ha az apa arra képtelen. M. **413.** 391. *Azonos:* C. (F. I. 58. II. 196. III. 88.)

Az atyaság elismerésére, a fogamzási időben történt közösülés bebizonyítása esetén, nincs befolyása annak a körülménynek, hogy a nő ez idő alatt egy alkalommal más férfiúval is közösült. M. **439.** 409. *V. ö.* Gy. (II. 491.) K. (II. 524.) Po. (II. 803.) C. (F. I. 26. 248. 267. II. 129. 193. 248. 393. 419. III. 82. 324, 325. 413. IV. 136. 332. 357. 412.)

Abból, hogy az anya gyermektartási igényének érvényesítése végett huzamos időn át nem lépett fel, nem következtethető, hogy e czímen tett költekezésének megtérítéséről lemondott volna. M. **413.** 391.

A gyermektartási díj utólagos megtérítését nem követelheti az anya akkor, ha a gyermek születése s a tartásdíj érvényesítése között jelentékenyebb időköz folyt le s az anya a fellépés elmulasztásának elfogadható indokát nem mutatja ki. M. **423.** 404. *Azonos :* Gy. (II. 504.) M. (II. 615. 623. 648.) N. (II. 710.) C. (F. I. 48. 58. 94. 129. 149. 209. 239. II. 278. 438. III. 88. 112. 341. 413. IV. 272. 319. 415.)

c) *A kiskorúság. A gyámság és a gondnokság.*

L. a Magánjog általános tanai Cselekvőképesség a. is.

A gyámhatóság hatáskörébe tartozik annak a megbirálása, hogy valamely jogügylethez gyámhatósági jóváhagyás szükséges-e vagy nem. B. **88.** 145.

Kiskorúak telkébe jóhiszeműen tett hasznos beruházás értékének megtérítése gyámhatósági jóváhagyás hiányában is követelhető. D. **271.** 277. P. **505.** 464. *V. ö.* C. (F. IV. 208.)

A gyámhatóság beavatkozási joga az apai hatalom alatt álló kiskorúak vagyonának kezelésébe. K. **366.** 345.

Az atyai hatalom alatt álló kiskorú ingatlanának bérlői a gyámhatóság által kijelölt gondnok kezéhez jogosan fizetnek. K. **366.** 345. *V. ö.* C. (F. IV. 482.)

d) *A családtag által teljesített szolgálatok.*

Az atyai vagyonnak a közös gazdálkodás ideje alatt gyarapodása nem jogczím arra, hogy a gazdaságot a haszonélvező özvegy megbizásából kezelt fiu e munkájáért díjat követelhessen. P. **511.** 465.

A családtagok közös gazdálkodásának esetén azok egyike sem követelheti az ő beleegyezésével a közös szükségletekre fordított külön jövedelmének visszatérítését. P. **514.** 466.

A családtagok a közös háztartásban egymásnak tett szolgálatokért külön kikötés nélkül jutalmazást a közösség megszüntetése után sem követelhetnek. N. **483.** 445. *Azonos :* B. (I 215. 340. II. 86. 87.) N. (II. 714.) P. (II. 742.)

Rokon rokonának adott szállásért díjat nem követelhet, ha megállapíttatik, hogy a megszállás a rokoni köteléknél fogva megtérítési kötelezettség nélkül történt. T. **695.** 591.

6. Az örökjog.

A hagyaték átadása előtt valamennyi örökös perben állása nélkül az örökösök ellen indított per érdemben meg nem birálható. T. **691.** 589. *Azonos:* B. (II. (54.) N. (II. 716.) Po. (II. 809.) C. (F. II. 295.)

A hagyaték bírói átadása után az ismeretlen örökösök nevében ügygondnoknak perbe idézése szükségtelen. Po. **580.** 515.

Hagyaték képviselete határőrvidéki perben. Sz. **631.** 557.

A hagyaték bírói átadása előtt az öröklésre hivatottak bármelyike követelheti a hagyatéki követelésnek nemcsak biztosítását, hanem bírói letétbe helyezését is. P. **502.** 463. *V. ö.* K. (II. 570.) Ko. (II. 581.) M. (II. 634.) C. (F. II. 177. IV. 259.)

A hagyaték átruházása előtt a hagyaték részére megitélt követelés bírói letétbe helyezendő. M. **434.** 407. *Azonos:* C. (F. II. 177.) *V. ö.* B. (II. 149.)

Hagyatéki teherként a hagyatéki leltár felvétele s a tárgyalás után felmerült tartozás is kimondható. M. **440.** 409.

A nő hitbére hagyatéki teher. L. **655.** 560.

Az örökösök az örökhagyó tartozásaiért örökrészük értéke erejéig harmadik személyekkel szemben a hagyaték bírói átadása után is egyetemlegesen felelősek; az öröklés aránya szerinti felelősség az örökösök közt csak egymással szemben áll fenn. Po. **565.** 508.

A hagyatéki vagyon birtokba vétele után bármelyik örököstől követelheti a hitelező az örökség erejéig a kielégítést. Sz. **668.** 565.

Az örökösök felelőssége a hagyaték terheiért. B. **181.** 230. *V. ö.* B. (I. 266. II. 79. 212.) N. (II. 712.) Po. (II. 812.) Sz. (II. 866.) C. (F. II. 295.)

A hagyatékot terhelő tartozások elsősorban a szerzeményből fedezendők. B. **181.** 230. *Azonos:* B. (II. 79.)

Szerzeményi vagyonnak csak az tekinthető, a mi az ági vagyon kiadása s a terhek kifizetése után a hagyatékban még megmarad. B. **181.** 230.

A hagyatéki vagyon jövedelméből az örökhagyó adóssága fejében teljesített fizetés megtérítését az özvegy az örökösöktől nem követelheti. D. **279.** 280.

Ellenkező:

Az örökösök az örökhagyó után maradt, az özvegyi haszonélvezetből kifizetett adósságot megtériteni tartoznak. Sz. **646.** 559.

A szükségörökös törvényes osztályrészre csak a hagyatéki terhek fedezése után jelentkező értékből tarthat igényt. Sz. **655.** 561.

Az unoka törvényes osztályrészébe minden beszámítandó, a mit szülője az örökhagyótól önállóságra jutás czéljából előre kikapott. B. **146.** 217. *V. ö.* F. (II. 183.)

A leánygyermek, ha az apai vagyon élvezetéből ki van zárva, az apai hagyatékból illő kiházasítást követelhet. D. **260.** 271.

Az özvegy haszonbérleti joga férje hagyatékában. Gy. **331.** 320.

Az özvegyi jog terjedelme. D. **279.** 280. *V. ö.* N. (II. 700.) Po. (II. 831.) C. (F. I. 159. 176.)

Örököstárs örököstársa ellen tulajdoni pert csak akkor indíthat, ha az illető örököstárs a hagyatékba tartozónak vitatott tárgyat nem öröködési, hanem más jogalapon vitatja magáénak. Gy. **712.** 603.

Végrendelet érvényessége felett mellékesen, tulajdoni perben dönteni nem lehet. Gy. **712.** 603.

A hagyaték biztosítására irányuló igény nem peres uton, hanem az 1868: LIV. t. cz. 588. §-a szerint a hagyatéki biróságnál perenkívüli úton intézendő el. Gy. **712.** 603.

A hagyomány az öröklési jog elfogadása s a hagyaték birtokba vétele alapján az örökös ellen a bírói átadás előtt is érvényesíthető. N. **461.** 430.

A végrendeleti örökös az örökség birtokbavétele után a hagyomány kiadása iránt a törvényes öröklésre hivatott perbe idézése nélkül perelhető. N. **461.** 431.

A hagyomány jövedelme a hagyományost rendszerint az örökhagyó halálától fogva illeti meg akkor is, ha a hagyatéki tárgyaláson a hagyomány kifizetésének ideje későbbre halasztatott. Sz. **604.** 533.

A hagyomány jövedelme nem illeti meg a hagyományost akkor, ha a hagyomány esedékességét maga az örökhagyó az örökség megnyiltánál későbbi időre tette. Sz. **604.** 533.

A hagyományos az örökhagyó tartazásáért csak akkor felelős, ha a hitelező kimutatja, hogy az örökösöknek jutott hagyatékból kielégítést nem nyert. M. **412.** 389. *Azonos :* Po. (II. 804.) Sz. (II. 870.)

A hagyományosok a hagyatéki tartozásokért csak a tényleg megkapott hagyományi összeg erejéig tartoznak felelősséggel. P. **493.** 453.

A hagyomány jogi természetén nem változtat az a kikötés, hogy a hagyományban részesült lelkész a részesedés fejében misét tartozik szolgáltatni. P. **493.** 453.

VII. A KERESKEDELMI JOG.

1875 : XXXVII. t.-cz.

25—36. §§. A kereskedelmi könyvek.

L. az 1893 : XVIII. t.-cz. 73 81. §§. a. is.

A bejegyzett kereskedő könyvek vezetésére törvény szerint kötelezve lévén, a könyvekkel való bizonyítás ellenében kizártnak csak akkor tekinthető, ha tényleg bebizonyul, hogy könyveket nem vezetett. Gy. **334.** 322.

A kereskedelmi könyvek bizonyító ereje. B. **3.** 4. **237.** 241. Gy. **308.** 294. Gy. **334.** 322. T. **691.** 589. *V. ö.* B. (I. 239. II. 325.) Sz. (II. 871.) C. (F. I. 303. III. 4.)

A 34. §. joghátránya csak a felmutatási kötelezettségnek meg nem felelő kereskedőt sujtja, de nem azt is, a kinek könyvei szabálytalanok. B. **241.** 252.

A külföldi főtelep könyvelése a belföldi fióktelep ügyleteire is kiterjed. B. **241.** 252.

37—60. §§. A kereskedelmi meghatalmazottak és a segédszemélyzet.

A kereskedelmi meghatalmazott fogalma. N. **466**. 438. *V. ö.* B. (I. 13. 187. 207. 400. II. 219.)

Kereskedelmi alkalmazott jogköre és annak korlátozása. Gy. **713**. 605.

Az üzletvezetői minőség bizonyítása. N. **466**. 438.

Az üzletvezetői minőség csak a kereskedelmi meghatalmazás tényének bizonyítása esetén állapítható meg. N. **466**. 438.

A gépszerelő külön megállapodás hiányában ügyletek kötésére felhatalmazva nem lévén, a gép hiányának vele való közlése az eladó irányában szükséges értesítést nem pótolja. B. **80**. 133.

Nincs helye kártérítésnek a czég ellen, ha a szerződő fél kellő gondosság mellett tudhatta, hogy az ügylet megkötésére nincs jogköre annak a kereskedelmi meghatalmazottnak, kivel az ügylet kötötte. P. **503**. 463.

Az ügynök hatásköre viszteher nélküli ügyletek kötésére ki nem terjed. B. **114**. 183. *V. ö.* (I. 187.)

Ha a czég az ügynököt megrendelések átvételére megbízta, nem védekezhetik sikeresen azzal, hogy a megrendeléskor tett kikötést az ügynök vele nem közölte. Po. **551**. 487.

Az ügynök előtt a megrendelt árú minősége tekintetében tett nyilatkozat joghatálya. Po. **586**. 517.

A biztosítási társaság ügynökének jogköre l. Biztosítási szerződés a.
A kereskedősegéd szolgálati viszonya l. Magánjog Szolgálati szerződés a.

61—257. §§. A kereskedelmi társaságok.

Ha a közkereseti társaság egyik tagjáról a társaság birtokába átment tárgyakra valamely hitelező már előzőleg zálogjogot nyert, zálogjoga alapján azokból a társaság birtokába jutás után is követelhet kielégítést. D. **257**. 267.

A közkereseti társaság egyik tagjának csődbe jutása miatt feloszolván, a csődbe nem jutott másik társtag nem kötelezhető boltbér fizetésére azon időtől, a midőn a közkereseti társaság már nem állott fenn. Ko. **388**. 361.

A közkereseti társaság hitelezői csőd esetét kivéve közvetlenül a társaság tagjaitól követelhetnek kielégítést. Ko. **408**. 386. *V. ö.* C. (F. III. 33.)

Részvényjegyzés hátralékos összegének megfizetése iránt a részvénytársaság által a részvényes ellen indított kereset a kereskedelmi törvényszék hatáskörébe tartozik. B. **119**. 193. *Azonos* : B. (I. 72.)

A törvény nem zárja ki, hogy a részvénytársaságnak a czégjegyzésbe történt bevezetése s kihirdetése előtt akár a társaság javára, akár terhére ügyletek létesüljenek. Po. **538**. 516.

Valamely létesítendő részvénytársaság nevében eljáró s annak részére ügyletet kötő személyek személyes felelőssége — külön elvállalás

hiányában — csak akkor állhat be, ha a czélba vett részvénytársaság nem létesül, vagy ha a megalakult részvénytársaság a nevében és részére kötött ügyletet jóvá nem hagyja. B. **128.** 204.

A részvénytársaság igazgatói által a részvénytársaság bejegyzése és kihirdetése előtti időben kötött ügyletek csak akkor kötelezők az utóbb bejegyzett és közzétett részvénytársaságra, ha azok az ügyletek a részvénytársaság szükségszerű folyományaként jelentkeznek vagy ha azok megkötése, illetve teljesítése az alapszabályokkal fedeztetik; ellenkező esetben a társaság nevében eljáró személyek személyes és egyetemleges felelősséggel tartoznak az esetben is, ha a bejegyzés utóbb megtörtént. B. **52.** 86. *V. ö.* B. (II. 93.)

Részvénytársaságot csak az igazgatóság, vagy a czégjegyzésre jogosultak kötelezhetik. Sz. **644.** 559.

Részvénytársasági vezérigazgató jogköre. Sz. **644.** 559.

A takarékpénztár követelésének átruházására nem a követelés behajtásával megbízott ügyvéd, hanem az igazgató van hivatva. D. **261.** 273.

A részvénytársaság felelőssége az igazgató eljárásáért. B. **35.** 53.

Az alkalmi egyesülésnél közösen szerződő résztvevők a szerződő harmadik személy irányában egyetemlegesen kötelezvék. Ko. **390.** 362.

259—335. §§. A kereskedelmi ügyletek általában.

L. a Magánjogban a Kötelmi jog a. is.

A felek szerződéses megállapodásával ellenkező kereskedelmi szokásra sikerrel hivatkozni nem lehet. B. **102.** 165.

«Ab Bahnhof Bistritz» átadási helyül a beszterczei vasúti állomást jelzi. K. **398.** 371.

«Ab Báránd» kifejezés értelme. Po. **595.** 521.

«Franco Steinbruch» kifejezésből abban az esetben, ha a rendeltetési hely vasutállomás, a vasútállomáson való teljesítés kikötésére lehet következtetni. B. **113.** 182.

A teljesítési hely meghatározása. Po. **595.** 521.

A felek az 1875. XXXVII. t. cz. 275. §-ának rendelkezésével szemben szerződésileg megállapodhatnak abban, hogy a kötbér követelése jogfenntartástól ne függjön. B. **108.** 176. *V. ö.* C. (F. III. 33.)

Az 1875. XXXVII. t. cz. 320. §-ának értelmezéséhez. B. **31.** 57. *V. ö.* B. (I. 65. 130. 248. II. 145. 242.) D. (II. 398.) Gy. (II. 509.) K. (II. 529.) T. (II. 892.)

L. továbbá a Magánjogban Kezesség, Szerződések s egyéb czimek a.

336—367. §§. A vétel és a vétel különös nemei.

Az ügynök ama kijelentése alapján, hogy az árú ingyen, kisérletkép küldetett, nincsen jogosítva az árú átvevője azt megtartani, hanem azért, ha nem is vétel, de gazdagodás czímén kötelezettségben áll. B. **114.** 183.

A kövezetvám a vasuti állomáson való teljesítés kikötése esetében az átvétellel járó költségek közé tartozik. B. **113.** 182.

Ha a vevő a szerződésszerű árú átvételét megtagadja, azonnal beáll az eladónak az a joga, hogy a felajánlott, de át nem vett árúk árát követelhesse. B. **98.** 160. *V. ö.* C. (F. IV. 183.)

Az eladó akkor is elküldheti az árút, ha a vevő jogellenesen előre kijelenti, hogy az átvételt megtagadja. B. **222.** 246. *V.* a. B. (II. 218.)

Kártérítés az átvétel megtagadása alapján. A. **249.** 256.

A vevő a szerződésellenesen fuvardíjjal megterhelt árút saját pénzén kiváltani s átvenni nem köteles. P. **536.** 476.

Az átvétel alatt az a tényleges állapot értendő, melynél fogva a vevő abba a helyzetbe jutott, hogy az árút megvizsgálhassa és tényleg birtokba vehesse. Sz. **673.** 567. *Azonos :* K. (II. 518.)

Az eladóval szemben átvételi időnek az az időpont tekintendő, a melyben az átvétel tényleg lehetővé vált. Sz. **679.** 507.

A 349. §-ban említett átvétel ugyanazon jelentőséggel bír, a melylyel az a kitétel a 346. 347. §§-okban is bír. Sz. **653.** 567.

Az eladó jogosítva van a váltó elfogadmányoktól feltételezetten engedett fizetési határidőre való tekintet nélkül az egész vételár azonnal való fizetését követelni, ha a vevő a kereskedelmi árúk értékét több hó után lejárandó részösszegekről szóló váltók beküldése mellett igérte, de a váltókat ki nem állította és eladónak el nem küldötte, a mi által a részletfizetés kedvezményét elvesztette. Ko. **406.** 382. *Azonos :* T. (II. 892.) C. (F. IV. 376.)

A vevő késedelmének megállapítása szempontjából csak a kereskedelmi üzleti élet rendszeres kezelésére befolyással bíró tárgyilagos körülmények jöhetnek tekintetbe, de a vevő üzletének concrét viszonyai a mulasztást nem mentik. B. **131.** 210. *V. ö.* B. (I. 201.)

Valamely minőségi kellék kifejezett kikötése nem jelenti azt, hogy az árúnak egyéb minőségi hiánya figyelembe nem vehető, hanem az árúnak a kikötött kelléken felül egyéb szükséges kellékre nézve a középminőségűnek kell lenni. B. **101.** 164.

Minőségi kifogás esetén nem szükséges az összes hiányok részletes felsorolása, hanem elég annak általánosságban megjelölése. B. **244.** 254. *V. ö.* D. (II. 357.) C. (F. IV. 111.)

Abban az állításban, hogy az egészséges, száraz takarmány-széna helyett küldött széna penészes, nedves, hasznavehetetlen széna, benne van annak állítása, hogy a küldött árú nem a megrendelt árú, hanem más tárgy volt. B. **99.** 162. *V. ö.* (II. 305. 319.)

Ha a vevő az árút a hiányok ellenére használatba vette s így nem képes azt abban az állapotban, a melyben átvette, visszaadni, az árú minősége ellen tehető kifogásától elállottnak tekintendő. B. **80.** 134. *Azonos* : P. (II. 732. 740.) 755. *V. ö.* Sz. (II. 831.)

Az árú kifogás nélküli átvétele esetén rejtett hiba érvényesítésekor is a vevőt terheli annak bizonyítása, hogy az árúban már az átvételkor megvolt az a rejtett hiba, mely miatt kifogást tesz. B. **131.** 210. *V. ö.* B. (I. 145. II. 249.) Gy. (II. 486. 506.) K. (II. 560.) N. (II. 713.) C. (F. III. 146.)

Rendelkezésre bocsátás időpontja s hatályai. D. **255.** 262.

A rendelkezésre bocsátás határideje. B. **244.** 253.

Az a körülmény, hogy a vevő az árú egy részét szakértői megvizsgálás czéljából visszatartja, nem zárja ki, hogy ezt a szemle foganatosítása után az észlelt hiány miatt visszaküldhesse. T. **682.** 577.

Az árúnak minőségi hiány miatt történt visszaküldése a rendelkezésre bocsátás joghatályával bir. T. **682.** 578.

A visszaszállítás költsége a kifogás alapossága esetén az eladót terheli. T. **682.** 578.

Az, a kinek árú megrendelés nélkül szállíttatik, nem köteles az árút visszaküldeni, vagy rendelkezésre bocsátani, hanem csak a küldő jelentkezéséig annak javára megőrizni. B. **31.** 47. *V. ö.* C. (F. III. 320. IV. 376.)

A vevő a rendelkezésre bocsátott árút (bort) csak megőrizni köteles, de azt kezelni nem tartozik, mihezképest annak a kezelés hiánya miatt megromlásáért nem felelős. P. **492.** 452.

Ellenkező:

A megőrzési kötelezettség alatt az árúnak a minőségével ellentétben nem álló helyes kezelés iránti való kötelezettség is értendő. D. **255.** 262. *V. ö.* Gy. (II. 501.) K. (II. 559.) Po. (II. 785.)

A vevő megőrzési kötelessége csak addig az ideig terjed, míg az eladó abba a helyzetbe jut, hogy az áru megőrzéséről gondoskodjék. K. **354.** 342.

Ha az árú rendelkezésre bocsátása után a vevő a romlás veszélyének ki nem tett árút eladja, az árú feltétlenül elfogadottnak tekintetik. D. **255.** 262. *Azonos:* P. (II. 740. 755. (*V. ö.* P. (II. 732.) L. (II. 831.)

A nyers fa nem romlás veszélyének kitett árú. D. **255.** 262.

Rendelkezésre bocsátható az osztható árúk egy része s a minőségnek megfelelő másik rész megtartható. Sz. **620.** 555.

A rendelkezésre bocsátás egészében visszavontnak tekintendő, ha a vevő utóbb a rendelkezésre egészben bocsátott oszható árúk megfelelő minőségű részét eladta. Sz. **620.** 554.

Az elfogadott rendelkezésre bocsátásban nyilvánult stornot az árú visszaküldésében tanusított késedelem mennyiben teszi hatálytalanná? Gy. **714.** 606.

A rendelkezésre bocsátás elfogadásával az eladó a vevőnek minden átvételi költségét megtériteni köteles, tekintet nélkül arra, hogy az (fogyasztási adó) visszakövetelhető-e vagy nem. P. **492.** 452.

A fedezeti váltó az árú rendelkezésre bocsátása esetén is forgatható, ha a vétel még biróilag nem mondatott ki megszüntnek. Po. **551.** 487.

A 349. §-ban megállapított hat havi elévülési idő az árú rejtett hiányára is alkalmazandó. Sz. **673.** 567. *V. ö.* B. (I. 274. II. 299.) Sy. (II. 493.)

Az 1875. XXXVII. t. cz. 349. §-ában megszabott elévülési határidő nem alkalmazható arra az esetre, mikor az eladó nem a megrendelt árút, hanem más tárgyat küld. B. **99.** 162. *V. ö.* B. (II. 305. 319.)

Ha a vevő az átvételben, illetve a fizetésben késik, az eladónak az árú letétele vagy eladása csak joga, de nem kötelessége. B. **98.** 160.

Az eladó a vevő rovására történt eladást (K. T. 347. §.) az árú átadására meghatározott helyen köteles teljesíteni. B. **249.** 256.

Az eladó átvételi késedelem okából csak akkor követelhet jogosan kártérítést, ha a szerződésnek a megállapított időben teljesítésére való képessége megállapítható. B. **79.** 131. *V. ö.* Gy. (II. 513.) M. (II. 665.)

A. K. T. 352. §-ában írt jogok egyikének igénybevétele folytán megszűnik az eladónak az a joga, hogy a törvény biztosította más további vagylagos jogosítványokat érvényesíthessen. Ko. **398.** 371. *Azonos:* B. (I. 162.) M. (II. 665.)

«Bei Übernahme der Waare ist und zwar successive sofort zu zahlen» kitételnek más értelem nem tulajdonítható, mint az, hogy a mennyi árút a vevő átvett, a fizetésnek az átvétel tényével azonnal kell történnie, következőleg az eladónak, hogyha a vevő késedelmére alapítottan kártérítési igényt akar érvényesíteni, ki kell mutatni, hogy az árú a vasúti állomásnál, mint szerződés-teljesítési helyen, átadásra készen állott. Ko. **398.** 371.

Fekbérköltség és az árú elárverezésével járó költség viselésének kérdése. B. **222.** 246. *V. ö.* D. (II. 363.) D. (II. 363.) Gy. (II. 513.)

Raktárdíj nem kereskedőnek nem jár. Sz. **639.** 558. *V. ö.* B. (I. 375.) D. (II. 363.) Gy. (II. 513.)

Ha a késedelmes fél a teljesítést már eleve megadja, nem köteles az ellenfél az utólagos teljesítésre időt engedni. (K. T. 354. §.) D. **276.** 279. *Azonos:* B. (I. 235.) *V. ö.* B. (I. 117.) Gy. (II. 482.) K. (II. 561.) Po. (II. 824.) C. (F. II. 162. IV. 304.)

A késedelmes eladó mindaddig jogosan szállíthat, míg a vevő elállásáról értesítve nem lett. Az elállásról és a kártérítési követelésről értesüléskor áll be az eladónak az a kötelezettsége, hogy az utólagos teljesítésre engedélyt kérjen. M. **417.** 398. *Azonos:* (B. I. 162. II. 218.) K. (II. 562.) Po. (II. 809.) C. (F. II. 162.)

Az 1875: XXXVII. t.-cz. 354. §-ának az utólagos teljesítési határidő engedélyezésére vonatkozó rendelkezése csak szállítási késedelem, de nem hiányos teljesítés esetében alkalmazható. Po. **551.** 487.

Az 1875. XXXVII. t. cz. 356. §-ának 2. pontja mely kereskedelmi ügyletekre alkalmazható? B. **506.** 464.

Arú szállítása iránt kötött ügyletből eredő követelés, ha az ügylet valódi czélja tényleges szállítás volt, biróilag érvényesíthető s így az árkülönbözetről kelt kötelezvényre alapított követelés megitélendő. Sz. **605.** 535.

A kártérítés mérve árkülönbözet alapján csak oly árúknál állapítható meg, a melyeknél a teljesítés helyén piaczi vagy tőzsdei ár jegyeztetik. M. **417.** 398.

Árkülönbözet elmaradt nyereségként nem fix ügylet esetében is követelhető. Gy. **318.** 312.

Piaczi vagy tőzsdei árral biró árúknál az elmaradt nyereség meghatározására nem fix ügyeletnél is az eladási ár és a piaczi vagy tőzsdei ár közötti különbözet szolgál alapul. Gy. **318.** 312.

A piaczi ár nem tanukkal vagy szakértőkkel, hanem csakis hivata-

los árjegyzékkel bizonyítható. M. **417.** 398. P. **490.** 449. *Ellenkező:* B. (II. 326.)

Az árpa piaczi árral biró árú. Gy. **318.** 312.

A vevő akkor is követelheti a késedelmes eladótól elmaradt hasznának megtérítését, ha az árú hiánya miatt meg nem kötötte a továbbeladási ügyletet, melyet rendes üzleti viszonyok mellett haszonnal megköthetett volna. B. **112.** 181. *V. ö.* B. (I. 156. 399. 444. II. 59. 232. 326.) C. (F. I. 253. III. 115.)

Kivételes körülmények közbejöttét a késedelmes eladó tartozik bizonyítani. B. **112.** 181.

A fedezeti vétel csak joga, de nem kötelessége a szerződést álló vevőnek. B. **112.** 181. *Azonos:* B. (II. 232.)

Tőzsdei vagy piaczi árral nem bíró árúknál az 1875: XXXVII. t. cz. 356. §-ának 2. pontja esetében a késedelmes eladótól csupán a netán meg is állapítható bolti árra alapított árkülönbözetet nem, hanem egyéb bizonyítható kárán felül azt az összeget követelheti a vevő, a mely a tényleg beszerzett árú vételára s a késedelmes eladóval kötött szerződésben meghatározott ár közötti külömbözetet képezi. P. **490.** 449.

Sem tőzsdei, sem piaczi árral nem biró árúknál kártérítés czimén csak a fedezeti vétel és a szerződési ár közötti külömbözet követelhető, de az árú netán bekövetkezendett eladásából származható vesztett haszon nem itélhető meg. D. **276.** 279. *Azonos*: B. (I. 156. 399. 443. II. 54.) C. (I. 253.)

Az árú feloszthatóságának a felek akarata és a szerződés minősége alapján kizártsága. M. **421.** 403.

Az eladó tartozik bizonyítani, hogy az árú a kikötött kellékeknek és a mustrának megfelel. P. **490.** 449

A mustra azonosságának bizonyítása a vevőt terheli. Gy. **342.** 327.

Olyan mustrának felmutatása, melyre nézve az, hogy épen ez az adott mustra, bizonyítva nincs, hatályában a mustrának fel nem mutatásával egyenlő. Gy. **342.** 327.

A mustra fel nem mutatásából nem vonható vélelem az árú mustraszerűségére akkor, ha az eladó az árúval rendelkezvén, az összehasonlítás a mustra felmutatása esetén sem lenne megejthető. D. **288.** 282.

393—433. §§. A fuvarozási ügylet és a vasuti árufuvarozás.

(1892 : XXV. t.-cz. Vasuti üzletszabályzat.)

Az, a kivel a fuvarozó a fuvarozást tényleg teljesítteti, a fuvarlevél hiányában nem lép a feladóval, illetőleg a czimzettel közvetlen jogviszonyba. Sz. **602.** 531. *V.* ö. B. (I. 230. II. 253. 313.)

A fuvarozó a fuvaridő betartásáért csak annyiban felelős, a menynyiben az kiköttetett, vagy szokásos volt és felelőssége ez esetben is csak a fuvaridő elmulasztása által okozott kárra terjed ki. Gy. **310.** 298.

A fuvaridő betartása körül késedelmes fuvarozó sem felelős azért a

kárért, mely a fuvarozott árúkban nem az ő gondatlansága, hanem erőhatalom által okoztatott. Gy. **310.** 298.

A feladó felelőssége az árúnak utasítástól eltérő szállítása alapján. Sz. **600.** 526.

A vasuti üzletszabályzat «átvevő» kifejezése alatt nem azt a személyt, a ki az árút, bár az hozzá czímezve nem volt, tényleg átvette, hanem a kijelölt átvevőt, vagyis a czimzettet kell érteni. B. **252.** 257.

Ha a fuvarlevélben czímzettként megnevezett sem az árút, sem a fuvarlevelet át nem veszi, a fuvarozási szerződésbe be nem lép. B. **94.** 155.

A vasúti üzletszabályzat 53. §. 8. pontjának helyes értelme szerint a helytelenül bevallott árúnak más helyesen bevallott árúval együvé csomagolás esetében a díjpótlék csak a helytelenül bevallott árú súlya, nem pedig az egész csomag összes sulya után követelhető. B. **94.** 155.

A hamis vagy hiányos bevallás következtében a vasutat megillető díjpótlék (üzletszab. 53. §. 8. p.) nem esik a 61. §. 4. pontja szerinti pótdíj fogalma alá, hanem kötbér jellegével bir. B. **218.** 244. *V. ö.* B. (I. 230. II. 279.)

Az üzletszabály 61. §-ának 4. pontjában szabályozott egy évi elévülési idő csak arra az esetre nyer alkalmazást, a mikor a vasút tévedésből helytelen díjszabást alkalmazott vagy a fuvardíjak és illetékek megállapítása körül számítási hibába esett. B. **218.** 244. *V. ö.* C. (F. I. 220.)

A vasuti üzletszabályzat 64. §-a az árú elveszése czímén támasztott kártérítési igény esetén nem alkalmazható. B. **115.** 185.

Árú elveszéséből származtatott kártérítési igény elévülése. B. **120.** 194. *V. ö.* B. (I, 114. II. 313.)

A vasúti üzletszabályzat 79. §-a alapján nem lehett elveszettnek tekinteni azt az árút, a melyről a feladó tudta, hogy az rendelkezésére áll. B. **115.** 185.

Az átvételre nem jogosult személynek kiadott szállítmány a fuvarozási szerződésnél érdekelt összes felekre nézve elveszett. B. **120.** 194. *Azonos :* A. (I. 114. II. 313.)

A vasút kártérítési kötelezettsége a fuvarozott árúnak a czímzett helyett hasonnevű más egyén részére történt kiadása esetében. B. **99.** 159.

«Félkocsirakomány» nemcsak az árú mennyiségének, hanem az elküldés módjának megjelölésére is szolgáló kifejezés. Sz. **600.** 526.

Érdekkár esetén a kár mennyisége bizonyítandó. Sz. **637.** 558. *Azonos:* Sz. (II. 830.)

453—514. §§. A biztosítási ügylet.

A koczkázatnak határozott viszontszolgáltatás, azaz díj ellenében való elvállalása alkotja meg a biztosítási ügyletet. B. **125.** 200.

A biztosítás nem jöhet létre a nélkül, hogy a felek a díj iránt megállapodnának. B. **125.** 200.

Minthogy a könyvekbe bevezetett biztosítási ajánlatnak a törvény ugyanazt a hatályt tulajdonítja, mint a biztosító által kiállított kötvénynek, kétségtelen, hogy az ajánlatnak ugyanazokat a kellékeket kell magában

foglalnia, a miket a törvény a kötvény tekintetében megkíván. B. **121.** 196.

A mennyiben a biztosítási ajánlat a kötvény tekintetében megkivánt kellékeket nélkülözi, nem alkalmas arra, hogy annak a biztosító által vissza nem utasítása alapján szerződés létre jön. B. **121.** 195.

Ha a biztosítási ajánlat a fizetendő díj számszerű meghatározását nem tartalmazza, hanem csak a biztosító társaság díjszabására utal, a szerződés csak abban az esetben tekinthető léttrejöttnek, ha a biztosító bizonyítja, hogy az ajánlattevő a díjtáblázatnak a kérdéses díjtételre vonatkozó rendelkezéséről az ajánlat időpontjában tudomással birt. B. **122.** 197.

Az ajánlatban a díjtáblázatra való hivatkozás csak akkor elegendő, ha a táblázat az ajánlattevő előtt az ajánlat tételekor ismeretes volt. B. **125.** 200. *V. ö.* B. (I. 105.)

A könyvekbe való bevezetés s a kötvény kiállításának időpontja közötti eltérés hatálya. B. **133.** 213.

Biztosítási ajánlat elfogadása feletti határozat a társaság igazgatóságának jogkörébe tartozik. B. **127.** 202.

A biztosítási ajánlattól eltérő szóbeli megállapodás érvénytelen. B. **130.** 113. *Azonos:* B. (I. 105. 315. 461.)

Az ügynökökkel az ajánlat megtételekor létesült szóbeli megállapodás figyelembe nem jöhet. B. **122.** 197. *Azonos:* B. (I. 60. 63. 105. 315. 460. II. 63. 227. *V. ö.* K. (II. 537.)

Az ügynökkel az irásbeli ajánlattól eltérőleg létrejött szóbeli megállapodás akkor sem vehető figyelembe, ha az ügynök az ajánlattevőt tévedésbe ejtette. B. **127.** 202.

Az ügynök nem tekinthető az ajánlattevő megbizottjának oly nyilatkozatok tekintetében melyekre nézve a kitöltendő ürlapban sem rovat, sem kérdés nem foglaltatik. B. **925.** 200.

Ha a fél az ügynöknek átadott ajánlatot olyan időpontban vonja vissza, a mikor azt az ügynök a társasághoz még nem továbbította, az ajánlat hatályát veszti. B. **127.** 202. *Azonos:* B. (I. 96.)

Az írásbeli biztosítási ajánlat visszautasítása szóval is történhetik és a visszautasítás ténye tanúvallomások által is bizonyítható. B. **27.** 41.

A biztosítási díj fizetésére vonatkozólag létrejött külön megállapodás akkor is érvényes, ha szóbeli úton jött létre. B. **9.** 15.

A létrejött biztosítási szerződés alapján esedékessé váló díj fizetésére vonatkozó halasztás szóval is érvényesen adható. B. **102.** 165.

Érvénytelen a biztosítási kötvénynek az a feltétele, hogy a biztosítás csak akkor lép hatályába, ha az első díj kifizettetett. B. **133.** 213. *Azonos:* B. (I. 22. II. 63.)

Ellenkező:

A biztosítási feltételekben érvényesen kiköthető az, hogy a biztosítás hatálya csak az első díjrészlet lefizetésével veszi kezdetét. B. **95.** 146.

E kikötéstől azonban elállott a biztosító akkor, ha a kötvényt a díjfizetés előtt kiadta. B. **95.** 156.

A biztosított fél életkorának kitétele a kötvénynek nem lényeges kelléke. B. **248.** 255.

Biztosítási ügyekben az életkor meghatározásánál az év oszthatlan időegységnek tekintendő. B. **248.** 256.

A kárbiztosításból harmadik személy részére csak akkor származik jog, ha a szerződést megkötő biztosítottat a biztosítással megbízta, vagy ha a biztosított a szerződést — bár megbizás nélkül — a harmadik személy javára is kivánta megkötni, a biztosító irányában pedig csak akkor, ha biztosításnak a harmadik személy javára, megkötése a szerződésben világos kifejezést nyert. Sz. **610.** 543.

A biztosítottnak az a joga, hogy az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyébe más kedvezményezettet jelölhessen ki, nem függ attól, hogy e jogának érvényesítésekor a biztosítási kötvénynek birtokában legyen. K. **346.** 331.

A biztosítási szerződésből eredő igény elévülésének kezdőpontja. B. **9.** 15.

Az első díjrészlet fizetésének elmulasztásával a biztosítási szerződés hatályát nem veszti el. B. **95.** 156. *V. ö.* B. (I. 106. 235. 435.) K. (II. 529.) C. (F. III. 333.)

Ha a biztosított a díjfizetés elmulasztásával a biztosítási szerződés megszüntét okozza, a biztositásnak hosszabb tartamára tekintettel adott engedményt (rabatt) visszatériteni tartozik. Gy. **709.** 599.

A visszatérítendő rabatt összegének kiszámítása. Gy. **709.** 599.

VIII. A VÁLTÓJOG.

1876 : XXVII. t.-cz.

Váltóbeli egyetemleges kötelezettség esetén is alkalmazandó az a jogszabály, a mely szerint az egyetemleg kötelezettek egyike részéről történt teljesítés a kötelmet megszünteti, a kötelem tehát és az annak biztosítására szolgáló zálogjog engedmény tárgya nem lehet. Sz. **599.** 526.

A váltóbirtokos a váltókötelezettség biztosítására szolgáló zálogjogot a fizetést teljesítő forgatóra joghatályosan nem engedményezheti. Sz. **599.** 526.

Az a kibocsátói váltókötelezett, a ki a váltóbirtokos által ellene vezetett végrehajtás folyamán a váltóbirtokos követelését kifizetvén, a váltót utóforgatmány útján megszerezte, nem szerzi meg egyúttal a váltóbirtokosnak az elfogadó elleni végrehajtási zálogjogát is, mihezképest azon az alapon, hogy a váltóbirtokos az elfogadó ellen szerzett kielégítési alapot a zár alól feloldotta, a váltóbirtokos ellen kártérítési igényt nem érvényesíthet. B. **72.** 117.

A váltónak óvatolása által már megszerzett viszkereseti igényt az a körülmény, hogy utóbb az egyenes kötelezettek valamelyike fizetést ajánl, fennállásában nem érinti. B. **96.** 158.

A fizetést teljesítő forgató nem lép be hitelezőkép az eredeti váltó-

jogi viszonyba, hanem előzői ellen külön, önálló jogot nyer. Sz. **599.** 526.

A forgatói váltókötelezett az általa perelés következtében kifizetett váltó óvási s perlési költségének megtérítését az elfogadótól jogszerűen nem követelheti. D. **268.** 276.

A kibocsátónak a forgató ellen viszkereseti joga nincsen. Sz. **598.** 524. *V. ö.* P. (II. 759.)

A váltókezesség fogalmához. Sz. **598.** 523.

Váltóperbeli itélet alapján fizetett összeg köztörvényi úton visszakövetelhető. Sz. **949.** 559.

A váltóhitelező megtámadási joga a forgató által tett ajándékozás tekintetében. T. **692.** 590.

Váltóbirósági hatáskör. L. 1893. XVIII. t. cz. 1. §.

IX. PÉNZÜGYI TÖRVÉNYEK ÉS SZABÁLYOK.

A fogyasztási adó szedésére jogosult által illetéktelenül behajtott öszszeg visszatérítését tárgyazó ügy nem a biróság, hanem a pénzügyi hatóság hatáskörébe tartozik. K. **347.** 332. *V. ö.* D. (II. 348:)

Nem tartozik a polgári biróság hatáskörébe annak megbirálása, hogy a jövedéki kihágási ügyekben szükséges biztosítást a pénzügyi hatóság helyesen rendelte el. N. **459.** 426.

Az italmérési adóra fennálló albaszonbérbeadási tilalom megszegése a tilalom ellenére létesült szerződés feltétlen érvénytelenségét nem vonja maga után. Gy. **315.** 308. K. **355.** 342.

Adóvisszatérítési igény elévülését meghatározó rendelkezések csak az állam vagy más hatóság irányában alkalmazandók, de nem alkalmazhatók azok a beszedő közeg által jogtalanul beszedett és be nem szolgáltatott összeg megtérítésének követelésére. Po. **559.** 500. *V. ö.* C. (I. IV. 514.)

A kincstár a jövedéki birság zálogjogával terhelt és birói foglalás alá vett beváltási ár kiadását mindaddig megtagadhatja, még a jövedéki birság czímén lerovandó összeg megállapítva nincs. N. **454.** 427.

Csak a jövedéki kihágás tárgyaira s az elkövetés eszközeire állapít meg a dohánycsempészet törvényes zálogjogot. N. **459.** 426.

Az 1887. XLIV. t. cz. 16. §-a a dohányjövedéki kihágásoknak csak azon eseteire alkalmazandó, melyek a bejegyzett dohánymennyiségnél kisebb mennyiségű dohány beszállítását szükségképen magukban foglalják. N. **459.** 426.

FELÜLVIZSGÁLATI HATÁROZATOK.

BUDAPESTI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

1.

Az a körülmény, hogy a megvett ingatlan nem mentes attól a tehertől, a melytől az eladó mentesnek állította, csak akkor vonja maga után a szerződés megszüntetését, ha a vétel tárgyának rendes használatát gátló szavatossági hiány nem pótolható; ha azonban a hiány (kegyúri teher) pótolható, csak annak pótlása, esetleg kártérítés követelhető.

A per tárgyalásának felfüggesztése addig, míg az ingatlant terhelő kegyúri kötelezettség létezése felett a közigazgatási hatóság dönt, — a közigazgatási eljárásnak záros határidőben megindítására irányuló utasítás mellett. (1893: XVIII. t.-cz. 44. §.)

(1898 június 23. 1898. I. G. 107. sz. a.)

Tényállás. A felperes keresetét arra alapitotta, hogy az alperes bélai és aradi birtokát 1897 szeptember hó 20. napján megvásárolván, alperes azt jelentette ki, hogy a bélai birtokot kegyúri kötelezettség nem terheli, mivel az 10000 frt letétele által megváltatott. Később azonban az derült ki, hogy az állitott megváltás nem történt meg, sőt inkább felperes kegyúri kötelezettség teljesítésére hivatván fel, kénytelen volt a bélai templomot 278 frt 40 kr. költséggel kijavíttatni; minek következtében alperestől eme 278 frt 40 kr. megtérítését követeli. Az alperes az említett kijelentésnek a tételét tagadta. — Az nem volt vitás a felek között, hogy az alperes 11 éven át, míg az uradalom tulajdonosa volt, a kastélyához tartozó, szóban lévő uradalmi kápolnát javíttatta, továbbá, hogy a felperes a javítási munkát a róm. kath. plébános felhivására teljesítette. — A felebbezési biróság elutasította a felperest keresetével, mert nem találta bizonyítottnak a javitási költségnek alperes által elvállalását és mert az alperes által a teher fennállása tekintetében történt megtévesztés csak a szerződés megszüntetésének követelésére nyújthat jogos alapot.

A kir. itélőtábla: A keresetnek ténybeli alapjából nyilvánvaló, hogy felperes szavatossági igényt kivánt alperes ellen érvénye-

siteni és pedig azon az alapon, hogy a vétel tárgyát képező ingatlan nem mentes attól a tehertől, melytől az alperes mentesnek állította. A fennálló jogszabályok szerint ilyen eset a szerződés megszüntetését csak akkor vonja maga után, ha a szavatosság alapjául szolgáló hiány olyan, mely a vétel tárgyának rendes használatát gátolja, ha azonban a hiány pótolható, csak annak pótlása és esetleg kártérítés követelhető. A fenforgó esetben a vitatott hiány nem gátolja a vétel tárgyát képező ingatlan rendes használatát, maga a felperes is csak a hiány pótlása iránt inditott keresetet. Téves szempontból indult ki tehát a felebbezési biróság, midőn azt mondta ki, hogy a vitatott hiány a szerződés megszüntetését vonná maga után, ez pedig nem követeltetvén, nincs szükség annak megállapitására, hogy a vitatott kijelentés tétetett-e és a hiány fenforog-e. De téves álláspontot foglalt el az elsőbiróság is, mikor annak a kérdésnek eldöntésébe bocsátkozott, hogy a vétel tárgyát kegyuri kötelezettség terheli-e; mert a m. kir. minisztertanács az 1869 : IV. t.-cz. 25-ik §-a alapján 1897. évi junius 23-án ad 32,915 I. M. 1897. sz. a. kelt határozatában kimondta, hogy annak a kérdésnek eldöntése, hogy létezik, vagy keletkezett-e valamely egyházra vagy egyházi javadalomra nézve magán kegyuri jogviszony, közigazgatási útra tartozik. Minthogy pedig a jelen per kimenetele attól függ, hogy a felperes által megvett bélai birtokot kegyuri kötelezettség terheli-e, ennek a kérdésnek eldöntése pedig, a mint fennebb kifejtetett, közigazgatási útra tartozik, az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-ához képest mind a két alsóbiróság itéletének feloldásával a jelen per tárgyalását addig, míg a kegyuri kötelezettség létezése felett az arra illetékes közigazgatási hatóság végérvényesen dönt: az 1893:XVIII. t.-cz. 44. §-a értelmében felfüggeszteni, azonban, alperes jogainak biztositása végett felperest a közigazgatási eljárásnak záros határidő alatt leendő megindítására jogkövetkezmény terhe alatt kötelezni s a megindítás ez idő alatti igazolásának elmulasztása esetére az alperest a tárgyalás folytatásának kérésére feljogositani kellett.

2.

Kibérelt munkahelyiségnek bizonyos időn át nem használhatásából származott kár megtérítéseképen nem a napi munkabérnek a nemhasználhatás idejére eső mennyisége, hanem csak az az összeg ítélhető meg, a

melyért más hasonló helyiség arra az időre kibérelhető lett volna.

Kártérítés mérvének felülvizsgálata. (1893 : XVIII. t.-cz. 65. §., 185. §. a.)

Felülvizsgálat az 1893 : XVIII. t.-cz. 110. §-a esetében. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1898 június 23. 1898. I. G. 110. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem bir alappal alperesnek a kártéritési kötelezettség megállapitása körüli anyagi jogszabály megsértésére irányuló panasza, mert a felebbezési biróság által itéletében megállapitott tényállás szerint, mely a fenti törvény 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, felperes az alperestől kibérelt lakásba 1895. évi augusztus 3-án jogositott volt bemenni, a mely azonban teljesen használható állapotban csakis azon hó 12-én volt, ezen idő alatt, vagyis 9 napon át felperes nem dolgozhatott abban, tehát alperesnek azon ténye folytán, hogy felperesnek a kibérelt összes helyiségeket a Székesfehérvár városi lakbérleti szabályok értelmében a bérlet kezdetétől számitott 3 napon használható állapotban át nem adta, felperesnek kártéritéshezi joga kétségtelenűl meg van a fenti 9 napra. Azonban alperesnek az anyagi jogszabály megsértésére alapitott panaszát a kár összegére nézve alappal birónak kellett venni; mert a fenti tényállásból kitünik, hogy alperes a felperes személyét és alkalmazottait a napi munka teljesitésében nem gátolta, tehát felperes az alperes által abban, hogy a mennyiben a kibérelt lakásban üzlete végzésében gátolva volt, másutt, más helyiségben ő és alkalmazottjai napi munkájukat végezhessék, megakadályozva nem lett, a felebbezési biróság tehát akkor, midőn a bérelt helyiségeknek 9 napon át való nem használhatásából eredő kár mennyiségének alapjául a szakértő által véleményezett napi munkabért vette, anyagi jogszabályt sértett meg, miután napi munkabérről csakis valamely munka teljesitése iránt szerződő munkaadó es a munka teljesitésére napi bér mellett vállalkozó között lehet szó. Felperes tehát kármegtéritésként csakis azt követelheti kárösszegül, a mely a bérelt szabóműhelyül szolgáló helyiség nem használhatásából reá, egy más hasonló helyiség esetleges bérléséből kiadásként származhatott, felperes pedig azt, hogy őt ily helyiség kibérlésében alperes meggátolta volna, nem is állitotta, tehát felperes csakis a nem használható helyiség helyett más

hasonló helyiség bérének megtérítését követelheti alperestől. Minthogy pedig a biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 65. §-a értelmében a kár mennyiségét a körülmények figyelembe vételével legjobb belátása szerint állapithatja meg, ha a felek által ajánlott bizonyítékok arra megnyugtató eredményt nem nyújtottak, ezért tekintetbe véve azt, hogy 2 frtért a székesfehérvári viszonyok szerint az ottani szállodában is egy napra oly szoba, melyben felperes és alkalmazottai dolgozhattak volna, kapható, felperes kárának összegéül, egy szoba bérének 2 frtot számítva, a 9 napra 18 frt volt megállapitandó. A perköltségre vonatkozó jogszabály megsértésére alapított panaszt is alappal birónak kellett venni; mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 110. §-a akként rendelkezik, hogy a mennyiben a fél részben nyertes, részben pedig vesztes, a perköltség kölcsönösen megszüntetendő, már pedig a felebbezési biróság felperes túlzott kereseti követelésének csakis kis részét a leszállitás ellenére találta megitélhetőnek, — ily körülmények mellett a perköltség és a felebbezési költség is ama törvény alapján megszüntethető.

3.

A kereskedelmi könyvek bizonyító ereje. (1893 : XVIII. t.-cz. 64., 75. §§.; 1875 : XXXVII. t.-cz. 31—36. §§.)

(1898 június 24. 1898. I. G. 111. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletét, a többek között azon az alapon támadja meg a felperes felülvizsgálattal, hogy a kereskedelmi könyvekkel való bizonyításra fennálló jogszabály megsértésével utasittatott el a kereset egy részével a felebbezési biróság által — és az itélet elutasító részének megváltoztatását kérte. A felebbezési biróság itéletének indokaiból és ezzel összhangban a tárgyalási jkv. és mellékleteit képező okiratokból megállapitható, hogy a felebbezési biróság a könyveknek bizonyító erőt nem tulajdonitott és azt nyomozta, szemlével és tanúvallomásokkal azt kivánta felderiteni, hogy az a fa-anyag, a mit felperes czég a *B)* alatti könyvkivonat- és *C)* alatti naplókivonatban feltüntetett, az alperes által épitett bérházba beépitve feltalálható-e és mily értéket képvisel. Megjegyeztetik, hogy a könyvvezetés szabálytalan volta és hitelt nem érdemlősége tekintetében alperes semmit sem bizonyitott. Azonban a S. E. T. 64. §-nak az a rendelkezése, hogy valamely tény-

állás valósága vagy valótlansága a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján itélendő meg, csupán ott alkalmazható, a hol a biróságot a törvény nem köti a bizonyitékok mérlegelésénél törvényes bizonyító szabályhoz, úgyszintén ott, hol a bizonyitási teher szabályai ez által nem érintetnek. Minthogy azonban felperes annak a ténykérdésnek megállapitását, hogy a *B)* és *C)* alatti könyvkivonatban feltüntetett fa-anyagokat alperesnek hitelbe eladta és oda fuvarozva átadta, a könyvkivonattal kivánta eszközölni, arra tekintettel, hogy a S. E. T. 75. §-a a kereskedelmi könyvekkel való bizonyitást és annak erejét törvényes bizonyitási szabályhoz köti, a mennyiben elrendeli, hogy a kereskedelmi törvény 31—36. §§-ainak rendelkezései a kereskedelmi könyvekkel való bizonyítás és ennek ereje tárgyában ezentúl is alkalmazandók, minthogy pedig a törvény világos rendelkezése szerint bejegyzett kereskedőknek szabályszerűen vezetett könyvei, kereskedelmi ügyletekből eredő perekben, rendszerint nem teljes, eskű vagy más bizonyitási eszköz által kiegészithető bizonyitékul elfogadandók és e bizonyiték erejét nem kereskedők ellenében is 2 évi időtartamon belül fentartja, a felebbezési biróság ez idézett jogszabály megsértésével mellőzte a kereskedelmi könyveknek, mint bizonyitéknak, ezt a törvényes bizonyitási erejét azzal, hogy ennek semmi súlyt sem tulajdonitott, holott az az eset, a midőn törvény szerint a könyveknek bizonyitó erő a miatt nem tulajdonitható, hogy a peres felek által kölcsönösen vezetett kereskedelmi könyvek egyes tételei eltérők, vagy egyéb bizonyitási eszköz által a könyvek bizonyitó ereje lerontatott — egyáltalában nem fordul elő. — Ugyanazért azt kellett megállapitani, hogy a felebbezési biróság a S. E. T. 75. §-ában foglalt jogszabály megsértésével mellőzte a könyvek bizonyitó erejét és pedig annál is inkább, mert a per egyéb adatai is inkább megerősitik, mint leszállitják a könyvek bizonyitó erejét; — nevezetesen alperes maga beismeri, hogy felperes 359 frt értékű fa-anyagot szállitott részére, — a szakértő kimutatta, hogy az anyagoknak az a része, a mi a borházba beépittetett, 342 frt 65 kr. értéket képvisel; — a tanuk általánosságban vallották, hogy az a faanyag, a mit felhasználtak, felperes által szállittatott; — egyébként nyoma van annak a periratokban, hogy a faanyag egy részét alperes máshová használta fel (és pedig a kúthoz, pinczéhez), az pedig, hogy a faanyag egy részét alperes visszaküldötte volna felperesnek, a bizonyitási teher szabályai értelmében alperes által volt volna bizonyitandó, ez

azonban nem történt meg. Tekintettel továbbá arra, hogy felperes a könyvek által nyújtott nem teljes bizonyitékot eskü alatt tett vallomásával kiegészitette, azt kellett megállapitani, hogy a felebbezési biróság a bizonyitás iránt fennálló kötelező jogszabály megsértésével mondotta ki a felperes bizonyitékát elégtelennek és utasitotta el a keresetnek meg nem itélt részét. — Ennek következtében az elsőbirósági itélet neheztelt részének megváltoztatásával az alperest a kereseti egész követelésben el kellett marasztalni.

4.

Kártérítés a bérbeadó ellen azon az alapon, hogy a bérelt helyiségben folytatott üzlettel azonos körű üzlet czéljára a bérbeadó jogutódja, a bérbeadóval történt kikötés ellenére, helyiséget bérbe adott.

A jogosított (bérbeadó) személyében beálló változás hatálya a bérleti szerződés külön kikötései tekintetében.

A miatt, hogy az egyik szerződő fél a szerződést megszegte, a másik fél nem tartozik a szerződéstől elállani, hanem saját szerződési kötelezettségének teljesítése mellett a vétkes féltől kártérítést követelhet.

(1898 június 28. 1898. I. G. 119. sz. a.)

Tényállás: A felperes alpereseknek védgát-utcza 12. sz. házában 1895. augusztus 1-től 1896 augusztus 1-ig terjedő időre évi 800 frt bérért üzlethelyiségeket bérelt és szerződésileg megállapittatott, hogy alpereseknek joga lesz 1896 augusztus 1-től kezdve az évi bért 200 frttal felemelni, felperesnek pedig azt elfogadni vagy visszautasitani, s ha elfogadja, a bérelt lakhelyiségeket 1897 augusztus 1-ig megtartani. — Ugyanebben a szerződésben kiköttetett az is, hogy alperesek sem a szóban forgó házban, sem a védgát-utcza 10. sz. házukban a felpereséhez hasonló körű üzlet gyakorlása czéljából helyiséget bérbe nem adhatnak, nehogy felperesnek verseny okoztassék.

Alperesek fentebb emlitett mind a két házukat K. Zs.-nak egészben bérbeadták, ez pedig, jóllehet a felperessel kötött szerződés értelmében a bért 200 frttal felemelte, a védgát-utcza 10. házban R. S.-nak a felpereséhez hasonló körű üzlet czéljaira helyiséget bérbe adott, s ekkép felperesnek versenyt támasztott.

A kir. itélőtábla: A tényállásból nyilván kitünik, hogy az alperesek és K. Zs. közt létrejött szerződéssel a felperes és alperesek közt kötött bérleti szerződés alapján alpereseket megillető jogok

K. Zs.-nak engedményeztettek, s ekkép pusztán a jogositott személyében állott be változás, mely azonban felperesnek a bérleti szerződésen alapuló jogait és kötelezettségeit legkevésbbé sem érintette, s a mennyiben felperes az engedményezésről értesittetett, csak arra volt kötelezve, hogy az alperesek részére kötelezett szolgáltatásokat az engedményes irányában teljesítse, és tűrje, hogy ez, a bérszerződés szerint alpereseket megillető jogokat gyakorolja. Ha tehát, a mint a felebbezési biróság tényként megállapította, felperes és az engedményes közt a bérletre nézve új szerződés nem jött létre, egymagában az, hogy felperes jogosítottként az engedményest elismerte s tőle a szerződésileg kikötött bérfelemelést elfogadta, a felperes és alperesek közt létrejött bérszerződés hatályát egyáltalán nem érintette; valamint nem érintette ennek a szerződésnek hatályát az sem, hogy felperes a bérfelemelést akkor fogadta el, mikor már a szerződésszegésről tudomással birt; mert a szerződés megszegése törvény szerint kártérítési kötelezettséget vonván maga után, a miatt, hogy az egyik szerződő fél a szerződést megszegte, a másik fél nem tartozik a szerződéstől elállani, hanem jogositva van saját szerződési kötelezettségének teljesítése mellett a vétkes féltől kártérítést követelni. A mennyiben tehát nem is vitás, hogy felperes szerződési kötelezettségének eleget tett, s az is kétségtelen, hogy alperesek azt a szerződési kikötést, hogy felpereséhez hasonló körű üzlet céljaira a védgát-utcza 10. sz. házukban sem adnak bérbe helyiséget, megszegték, — felperesnek az ekkép vétkesen okozott versenyből netán származó kárát megtériteni tartoznak; következően ennek a jogszabálynak alkalmazásával törvénysértés el nem követtetett.

5.

Ha a biróság a már alkalmazott bizonyítékot anynyira meggyőzőnek tekinti, hogy meggyőződésének módosulását már eleve kizártnak látja: a felajánlott további bizonyítást mellőzheti. (1893: XVIII. t.-cz. 64. §.)

Az a körülmény, hogy a vevő a vételárhátralékról a szóbeli vételi szerződéssel egyidejűleg fizetési kötelezettségét feltétlenül megállapító írásbeli kötelezvényt állított ki, nem érinti az eladónak a szóbeli szerződéssel vállalt szavatosságát.

Szavatossági kötelezettség terjedelme (sertésvész esetén).

Az eladó szavatosságát nem szünteti meg az, hogy a vevő az állatot tovább eladta, ha az állat a szavatossági időn belül hullott el.

(1898 június 26. 1898. I. G. 121. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmének az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *c)* pontjára alapitott egyik panaszát az képezi, hogy a felebbezési biróság az itélete alapjául szolgáló tényállás megállapitásánál eljárási szabályt sértett meg, a mikor az alperesek által felmutatott magánjellegű bizonyitványt és az arra vonatkozólag kihallgatott tanú véleményét bizonyitékként fogadta el arra, hogy a felperes által alpereseknek eladott sertések közt kiütött kór a sertésekben már az eladás idejében is megvolt, és hogy eljárási jogszabályt sértett meg az által is. hogy a felperes által annak kimutatására felajánlott bizonyitásnak, hogy a sertések az eladáskor egészségesek voltak, helyet nem adott. Tekintve azonban, hogy a felebbezési biróság a perben felhozott tényállitások valóságát a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatásával itélte meg, és azokat az okokat, a melyek meggyőződését előidézték, tüzetesen felsorolta, és indokaiban kifejtette azt is, hogy a felperes által ajánlott további bizonyitást mi okból mellőzte; a S. E. T. 64. §-a szerint pedig a biróság a bizonyitékok mérlegelésénél a törvényes bizonyitási szabályokhoz csak az ezen törvényben kijelölt esetekben van kötve; s mivel a biróság, abban az esetben, ha a már alkalmazott bizonyitékokat annyira meggyőzőknek találja, hogy előre kizártnak látja meggyőződésének a még felajánlott bizonyitékok minőségére való tekintettel ezek által való módosithatását, a tényállás megállapitásánál a további bizonyitást mellőzheti: a felebbezési biróság a tényállás megállapitásánál az 1893 : XVIII. t.-cz.-nek a bizonyitásra vonatkozó szabályait miben sem sértette meg, eként felperesnek ide vonatkozó panasza jogos alappal nem bir. Felperes azt is panaszolja, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt mellőzött akkor, a mikor az alperesek által kiállitott és ezeknek fizetési kötelezettségét feltétlenül megállapitó irásbeli kötelezvénynyel szemben az ezt megelőző azt a szóbeli megállapodást, hogy felperes az eladott sertésekért két havi jótállást vállalt, érvényesnek fogadta el, holott az irásbeli szerződéssel egyidejüleg, vagy azt megelőzőleg

létrejött és az okirat tartalmával meg nem egyező szóbeli megállapodások az anyagi jogszabályok szerint érvénynyel nem birnak. Felperesnek ez a panasza is alaptalan, mert felperes követelését vételárhátralék képezi, következéskép keresetének alapja nem a vételárhátralékról alperesektől nyert kötelezvény, hanem az a vételi ügylet, mely mellett a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint alperesek 45 darab sertést 420 frt vételárért felperestől meg- és átvettek, olykép, hogy felperes a sertések egészséges voltáért két hóra szavatosságot vállalt, alperesek pedig a 420 frt vételárból 200 frtot nyomban kifizettek, a hátralékos vételárról pedig kötelezvényt adtak. — Alperesek vételárfizetési kötelezettsége tehát nem a kötelezvényből, hanem a felperessel kötött vételi ügyletből származik és a peres felek közti jogviszonyt is egyedül a vételi szerződés megállapitott feltételei függetlenül szabályozzák a vételárhátralékról kiállitott kötelezvénytől, a miből alperesekre mi külön kötelezettség sem származott, és a mely önálló szerződés jellegével távolról sem birván, csak azon tény okmányszerű bizonyitékául szolgálhat, hogy alperesek a vételárból még 220 frtot felperesnek meg nem fizettek. Helyesen mellőzte tehát a felebbezési biróság annak az anyagi jogszabálynak az alkalmazását, mely szerint a valamely jogügyletre nézve létrejött irásbeli okmány tartalmával ellentétes korábbi vagy egyidejüleg létrejött szóbeli megállapodások tekintetbe nem vehetők, mert a kérdéses kötelezvény által a peres felek közt jogügylet nem létesült, és a kizáróan bizonyitási eszköznek tekintendő okirat mellett a felek közt létesitett előző vételi ügyletre megállapitott feltételek hatályukban megállanak: következéskép a felebbezési biróság mi jogszabályt sem sértett meg az által, hogy annak megbirálásánál, hogy felperesnek alperesekkel szemben a vételárhátralék iránti követelése jogos-e, döntőknek a felek közt szóbelileg létrejött ügylet feltételeit és azt tartotta egyedül irányadónak, valjon felperes a maga részéről szerződésszerűen teljesitett-e. Már pedig meg lévén tényként állapitva az is, hogy felperes az eladott sertések egészséges voltáért két havi jótállást vállalt, hogy az eladott sertések közül 29 darab ezen jótállási időn belül sertésvészben elhullott, a felebbezési biróság ebből helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy felperes a vételárhátralékot alperesektől követelni nem jogosult, mert a vételi szerződés feltételeinek helyt nem álló felperest terhelő szavatosság következményeként az anyagi jogszabályok azt az elvet állitják fel, hogy a szavatossági hibában szenvedő állat eladójának

felelőssége az egész vételárra kiterjed és hogy a vevőnek szabadságában áll esetleg a szerződés teljes felbontását, esetleg az általa teljesitendő viszontszolgáltatás aránylagos leszállitását követelni; már pedig alperesek az anyagi jogszabályban gyökerező ezt a jogukat a perben kifogásként érvényesitették, a mennyiben a kikötött 420 frt vételárba az elhullott sertések ahhoz viszonyitott aránylagos értékét betudni kérték, s minthogy megállapittatott, hogy az elhullott 29 darab sertésre a vételárból a keresetileg követelt 220 frt hátralékot meghaladó összeg esik, a felebbezési biróságnak az az itéleti rendelkezése tehát, a mely által felperest keresetével egészben elutasitotta, teljesen törvényszerű, annál is inkább, mert az a körülmény, hogy alperesek a megvett sertések egy részét tovább eladták, felperes szavatosságát meg nem szünteti, miután az alperesek által a felperestől vett és tovább eladott sertések a felperest terhelő jótállási időn belül pusztultak el.

6.

Valamely büntethető cselekmény miatt csak akkor függeszthető fel a peres eljárás, ha a büntető hatóság határozata nélkül a polgári ügy alaposan el nem dönthető. (1868: LIV. t.-cz. 9. 10. §§.)

Ténymegállapítás az, hogy a kocsiösszeütközés következtében előállott kárt az egyik fél kocsisának járatlansága s a másik fél kocsisának vigyázatlansága okozta. (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.)

Ha a kár a peres felek alkalmazottjainak közös hibájából és mulasztásából ered és a közrehatás mérvére vonatkozó adatok be nem szerezhetők, a kár megtérítése is egyenlő arányú közös kötelezettség.

Az a körülmény, hogy valamely kár az alkalmazás körébe eső járatlanság által idéztetett elő, már alkalmas annak a megállapítására, hogy a gazdát alkalmazottjának megválasztása körül gondatlanság terheli.

A kár mennyisége ténykérdés. (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.)

(1898 június 30. 1898. I. G. 125. sz. a.)

Tényállás: Az Andrássy-úton a felperesnek a liget felé haladó bérkocsija az alperesnek a liget felől jövő magánfogatával akként ütkö-

zött össze, hogy az alperes kocsijának behajtott ernyője, illetve az azon levő vas könyök a felperes jobbról fogott lovának szügyébe hatolt, minek következtében a ló erős sérülést szenvedett, a kocsi pedig megrongálódott. Az összeütközés pillanatában a kifelé törekvő kocsik kettős sorban, a befelé jövők négyes- ötös sorban hajtottak és mind a két kocsi a sor szélén haladt. — A tanúvallomások mérlegelése alapján megállapította a felebbezési biróság, hogy az összeütközés pillanatában mind a két fél kocsisa az előttük hajtókat megelőzendő, a sorból kihajtott; az alperes kocsisa kitérés közben lovait megostorozva, az ennek következtében megugrott ló rántása a kocsi farolását idézte elő, a mi az öszszeütközésre befolyással volt és az alperes kocsisának a hajtásban való járatlanságára enged következtetést, megállapította továbbá a felebbezési biróság, hogy a felperes kocsisa is vigyázatlanságot követett el azzal, hogy a sorból ki- és előre hajtott, a mivel ily nagy kocsiforgalom mellett lényegesen hozzájárult az összeütközéshez. — Megállapította ez alapon a felebbezési biróság, hogy az összeütközés és az ebből származó kár előidézésében mind a két kocsis hibás volt és az nemcsak az alperes kocsisa járatlanságának, hanem a felperes kocsisa vigyázatlanságának is betudható. — E tényállás mellett megállapította a felebbezési biróság az alperesnek a kár körüli szavatosságát, mert bár a gazda az alkalmazottjai által is ezen alkalmaztatás körébe eső ténykedéssel okozott kárért csak az esetben felel meg, ha az alkalmazottjai megválasztásában terheli gondatlanság, azonban az a körülmény, hogy valamely kár ily, az alkalmaztatás körébe eső járatlanság által idéztetett elő, már alkalmas annak a megállapitására, mint a jelen esetben is, hogy a gazda ezen gondatlansága fenforog. De mivel a megállapitott tényállás szerint a károsított részről is vétkesség forog fenn, és a károsítás aránya meg nem állapítható, az alperes felelősségét csak a kár fele részéig állapitotta meg a felebbezési biróság. — A lovat a felperes három hóval előbb 235 frtért vette, a sérült lovat 12 frt 74 kr. árverési költség mellett 23 frtért adta el, gyógykezelésért 19 frt 50 krt., kocsijavításért 10 frtot fizetett, mihezképest a kár összegét 254 frt 24 krban, az alperes kártérítési kötelezettségének mérvét pedig 127 frt 12 krban állapította meg a felebbezési biróság.

A kir. itélőtábla: Alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság: 1. szabályellenesen mellőzte ama pergátló kifogását, hogy ez ügy folyamatba se volt volna tehető addig, míg az illetékes büntető hatóság meg nem állapította, hogy az alperes kocsisa kihágást követett el s ez idézte elő azt a balesetet, melyből felperes kártérítési igényét származtatja; 2. helytelenül állapította meg a tanuvallomásokból azt a tényállást, hogy a kocsiösszeütközés és ebből támadt felperesi károsodás előidézésében mindkét peres fél kocsisa hibás volt, még pedig az alperesé járatlanságánál, — a felperesé meg vigyázatlanságánál fogva;

3. anyagi jogszabályt sértett, midőn az így megállapitott tényállás mellett, a felperes szenvedte kárért, ám csak fele részben, alperest magát, nem pedig kocsisát tette felelőssé és kötelezte kártérítésre; és hogy a felperes lovának elárvereztetését alperesre nézve hatályosnak mondotta ki. Mindezeknek a panaszoknak azonban megállható alapja nincs: 1. mert az 1868: LIV. t.-czikknek, az 1893: XVIII. t.-cz. 13. §-a szerint az e törvényben foglalt sommás eljárásban is alkalmazandó 9. és 10. §-ai értelmében valamely büntethető cselekmény miatt csak akkor függeszthető fel a peres eljárás, ha a büntető hatóság határozata nélkül a polgári ügy alaposan eldönthető nem lenne. Jelenleg azonban az 1868: LIV. t.-cz. idézett szakaszainak alkalmazása annál kevésbbé indokolt, mert ha a felperes károsodásának előidézésében az alperes kocsisát büntethető cselekmény vagy mulasztás nem terhelné is, ez a fenforgó esetben az alperes kártérítési kötelezettségén mit se változtatna. A felebbezési biróság tehát mi szabályellenességet sem követett el, midőn ez ügyet előző büntetőhatósági eljárás hiányában is érdemleges megbirálás tárgyává tette s ily módon az alperes kifogását figyelmen kívül hagyta; 2. mert az 1893: XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint, a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás csak azon az alapon támadható meg, hogy ez itéletben valamely jogszabály megsértésével voltak tények megállapitva, figyelmen kívül hagyva, vagy felhozottaknak tekintve, — s az e részben emelt panaszt a tárgyalási jegyzőkönyv és mellékletei — mint egyedül használható bizonyítékok — támogatják. — A tárgyalási jegyzőkönyv és a mellékleteit képező tanuvallomások azonban alperes panaszát legkevésbbé sem támogatják; a felebbezési biróság itéletének indokolása azt tanusitja, hogy az az összes felperesi s alperesi tanuk vallomását méltatta s nem hagyta figyelmen kívül a per egyéb körülményeit sem: a mennyiben tehát ily módon jutott a felebbezési biróság annak felismerésére, hogy a károsodást alperes kocsisának járatlansága s a felperes kocsisának vigyázatlansága idézte elő, — s ezt, mint tényt meg is állapította; ez a megállapitás, mint a bizonyítékok szabad mérlegelésének az eredménye jelentkezik; 3. mert abból a nem is vitás tényből, hogy a fent érintett összeütközés alkalmával a felperes egyik lován a felperes kocsijának kiállott fedélrugója sulyos testi sértést ejtett és e sérülés a fentebbiek szerint az alperes kocsisának járatlansága és a felperes kocsisának vigyázatlanságából támadt, jogszerűen vonta le a felebbezési biróság, hogy a károsítás peres felek alkalmazottjainak

közös hibájából és mulasztásából eredt; ennek pedig, minthogy a közrehatás mérvére vonatkozó adatok beszerezhetők nem voltak, ismét jogszerű következménye az, hogy a kár megtéritése is közös, még pedig egyenlő arányú közös kötelezettség; mi azonban jelen esetben, annak fele részében, magát az alperest terheli, mert — mint a felebbezési biróság helyesen kifejtette, — alperes mulasztást követett el abban, hogy a fogatán olyan kocsist alkalmazott, a ki nem birt teljes jártassággal foglalkozásában s így feladatának kellőképpen meg nem felelhetett. A mi pedig a megsérült lónak az árverésen történt eladatását illeti, ez árverés legfölebb a kártérités mérvére van befolyással. S minthogy e részben a felebbezési biróság a per bizonyitékait az 1893 : XVIII. t.-cż. 64. §-a szerint szabadon mérlegelhette és felsorolta azokat az okokat, melyek a kár mennyiségének, mint ténybeli körülménynek megállapitásánál vezették: itélete e részben sem eshetik kifogás alá, sőt felülvizsgálati kérelem tárgyát is csak a *S. E.* 197. §-ában meghatározott alapon képezhetné, a miről azonban jelenleg szó sem lehet: mindezeknél fogva az alperes felülvizsgálati kérelmét elutasitani kellett.

7.

A felperest terheli a szerződés ama feltételeinek is bizonyitása, melyekből a kereseti követelés mennyisége is kitűnik. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.)

(1898 augusztus 31. 1898. I. G. 130. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-ának második bekezdéséből kitünik, hogy a sommás eljárásról szóló törvény a bizonyitási teher szabályait érintetlenül hagyta. Ezek szerint pedig felperes tartozik bizonyitani azokat a tényeket, melyekből keresetileg érvényesiteni kivánt joga következik. A mennyiben tehát felperes csaposság iránt létrejött szerződés alapján támasztotta keresetét, ő tartozik nemcsak a szerződés létrejöttét, hanem a jogszerű tényekkel együtt annak azokat a feltételeit is bizonyitani, melyekből nem csak kereseti követelésének származása, hanem annak mennyisége is kitünik. Önként következik ezekből, hogy alperesek tagadásával szemben felperesnek állott kötelességében azt is bizonyitani, hogy elsőrendű alperest a kimérésért a kimért italok árából 14%, avagy minden 14-ik forint illette-e, ennélfogva még ha a miatt utasitotta

volna is el a felebbezési biróság keresetével felperest, mivel keresetének tényalapját képező azt a körülményt alperesek tagadásával szemben nem bizonyította, az által jogszabályt nem sértett volna; annál kevésbé sértett a jelen esetben, mikor nem is felperesnek ez iránybani mulasztása, hanem az képezi a felebbezési biróság itéletének alapját, hogy e részben N. A. tanúnak és elsőrendű alperesnek eskű alatti vallomásával bizonyítottnak találta azt, hogy elsőrendű alperest a kimérésért az 1890., 1891. és 1892. évekre a kimért italok árának 14%-ja illette.

8.

A ló csökönyössége, mint szavatossági hiba. Bizonyítási teher a csökönyösség keletkezésének időpontja tekintetében. (1868: LIV. t.-cz. 152. §.)

(1898 augusztus 31. 1898. I. G. 134. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A fennálló jogszabályok szerint, ha a lovaknál az átadás után 30 nap alatt csökönyösség fedeztetik föl, az a vélelem foglal ugyan helyet, hogy a csökönyösség az átvétel előtt keletkezett, de ez a vélelem az ellenkező bizonyítást nem zárja ki. E szerint a jelen per eldöntésénél nem az a kérdés, hogy a szóban forgó ló jelenleg csökönyös-e, hanem az, hogy bizonyította-e alperes az idézett vélelemmel szemben azt, hogy a csökönyösség a felperes részére való átadás után keletkezett? A felebbezési biróság alperes részéről vitatott ezt a körülményt bizonyítottnak találta és erre vonatkozó meggyőződését az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-ának megfelelően indokolta. Felperes ugyan felülvizsgálati kérelmében azt igyekszik kimutatni, hogy a felebbezési biróság itéletében felhozott okok a helyes gondolkodás szabályainak meg nem felelnek és így a vitás körülmény nem a 64. §-hoz képest vétetett bizonyítottnak. Felperesnek ide vonatkozó érvelése azonban meg nem állhat, a mennyiben összes következtetései azon sarkalnak, hogy a kérdéses ló jelenleg csökönyös, holott a kérdés az, hogy a csökönyösség az átadás előtt keletkezett-e, vagy azután? Ennek a kérdésnek eldöntésénél pedig semmi súlylyal sem bir az *A)* alatti helyhatósági és *C)* alatti állatorvosi bizonyítvány; mert ezek pusztán azt a tényt konstatálják, hogy a kérdéses ló a vizsgálatkor csökönyösnek találtatott, már pedig B. J. szakértő véleménye szerint a csökönyösség 2 óra alatt is elő-

állhat, minélfogva az a körülmény, hogy a kérdéses ló az átadás utáni napon csökönyösnek találtatott, a felebbezési biróság által elfogadott tanuvallomások alkalmazásának utjában a helyes gondolkodás szabályai szerint nem állhat; nem állhat pedig annak daczára sem, hogy a szóban levő ló B. J. szakértő véleménye szerint ideges természetű és ennélfogva a csökönyösségre hajlandó, mert ugyanezen szakértő véleménye szerint az ily természetű lónál a környezet és helyzet változása idézhet ugyan elő csökönyösséget, de csak olyan fokban, hogy az pár heti jó bánásmóddal leküzdhető, a kérdéses lónál tapasztalt csökönyösség azonban olyan foku, mely pusztán a helyzet és körülmények változása által előállni nem szokott.

9.

A biztositási díj fizetésére vonatkozólag létrejött külön megállapodás akkor is érvényes, ha szóbeli úton jött létre. (1875: XXXVII. t.-cz. 468. 473. §§.)

A biztositási szerződésből eredő igény elévülésének kezdőpontja. (1875: XXXVII. t.-cz. 487. §.)

(1898 szeptember 1. 1898. I. G. 135. sz. a.)

Tényállás: A peres felek között a biztositási díj fizetésére nézve az a megállapodás jött létre és állott érvényben akkor is, a mikor a kereset alapját képező tűzbiztositási ügylet köttetett, hogy alperesnek a biztositási szerződésekből származó követelései évről-évre folyó számlára vezettessenek s a biztositási társulat követelése csak a folyó számlának az év végén eszközlendő lezárása után, illetőleg az azt követő év első napján válik esedékesekké.

A kir. itélőtábla: Az alperes felülvizsgálati kérelme alapján csak azt a kérdést kell eldönteni, hogy nem sértette-e meg a felebbezési biróság a keresk. törv. positiv rendelkezéseit és az elévülésre vonatkozó általános jogszabályokat azáltal, hogy az alperes elévülésre alapitott kifogásának helyet nem adott. A biztositási szerződésből eredő igények a keresk. törvény 487. §-a értelmében egy év alatt elévülnek ugyan, de az elévülési idő attól az időponttól számitandó, a mikor azok az igények érvényesithetők lettek volna. A biztositási szerződés érvényességéhez a keresk. törvény 468. §-a szerint szükséges az, hogy a szerződés irásba foglaltassék, de a biztositási dijra nézve, a mely a törvény 473. §-a szerint szabad egyez-

kedés tárgyát képezi, ugyanennek a szakasznak végső bekezdése szerint meg van engedve az, hogy a biztositási kötvény a dij lefizetése előtt kiadassék s ebben az esetben a dij kifizetése a szerződő felek által elhalasztottnak tekintendő. Minthogy tehát a törvénynek ezzel a rendeletével fentartatott a felek részére az, hogy a biztositási dij kifizetésére vonatkozó kötelezettséget a biztositási szerződésről kiállitott okiraton kivül külön szabályozhassák s az erre vonatkozó külön szerződés érvényessége már nincs ahhoz kötve, hogy az irásba foglaltassék, kétségtelen, hogy a biztositási dij fizetésére vonatkozólag létrejött külön megállapodás a kötelmi jogra vonatkozó általános jogszabályok szerint akkor is érvényes, ha az csak szóbelileg jött létre és igy a felebbezési biróság nem sértette meg sem a kereskedelmi törvény rendelkezéseit, sem az általános jogszabályokat akkor, a mikor az alperes kötelezettségének megállapitásánál a közte és a felperes között a biztositási szerződésekből származó követelések folyó számlára vezetése iránt fennállott szóbeli megállapodást a kereseti követelés lejárati idejének megállapitásánál kiindulási alapul vette. Minthogy végül ennek a megállapodásnak a czélja nem az volt, hogy a törvényben meghatározott elévülési idő szerződésileg meghosszabbittassék, hanem csak az, hogy a biztositási dij iránti követelés lejárása állapittassék meg, és igy a felülvizsgálati kérvényben felhozott az az állitás sem bir alappal, hogy a kérdéses megállapodás már a miatt is semmisnek volna tekintendő, mert az által a törvényben meghatározott s a szerződő felekre nézve feltétlenül kötelező elévülési idő meghosszabbitása czéloztatott; minthogy tehát a felebbezési biróság az anyagi jogszabályoknak megfelelően határozott akkor, mikor tekintettel arra, hogy a kereseti követelés lejártától számitva, annak a keresettel történt érvényesitéséig egy év még el nem telt, az alperes elévülésre alapitott kifogásának helyet nem adott: az alperest minden irányban alaptalannak bizonyult felülvizsgálati kérelmével elutasitani kellett.

10.

Az ingatlan eladójának szavatossága az ingatlan birtokáért az esetben, ha az ingatlan bérbe és albérbe van adva.

(1898 szeptember 9. 1898. I. G. 136. sz. a.)

Tényállás: Az eladott ingatlan jövedelmei a szerződés szerint 1897 május hó 1-től fogva illették a vevőt; mivel az ingatlan bérbe volt adva, az eladó a bérletet 1897 május 1-ére törvényszerűen felmondta; a bérlő a felmondást el is fogadta, azonban elmulasztotta a bérletet az albérlőjének kellő időben felmondani, az albérlő a bérletben 1897 május 1-e után is benmaradt. — Az ebből származó kár megtérítését a vevő az eladótól követelte az adásvevési szerződésből származó szavatossági kötelezettsége alapján.

A kir. itélőtábla: A tényállásból a felebbezési biróság helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperesek nem tartoznak kártérítéssel a felpereseknek, mert kártérítés csakis valamely szerződési kötelezettség megszegése, vagy pedig valamely vétkes cselekmény, avagy ily minőségű mulasztás okából követelhető, már pedig jelen esetben alperesek vétkes cselekményéről avagy mulasztásáról szó sem lehet, szerződési kötelezettségüket pedig felperesekkel szemben meg nem szegték, mert a keresethez csatolt adásvételi szerződés 3-ik pontjában az lett kikötve: «hogy vevők a megvett ingatlanok birtokába az adásvételi szerződés gyámhatósági jóváhagyása napján belépnek, annak jövedelmei azonban őket csak folyó évi 1897. május 1-étől fogva illetendik», — a miből tehát következik, hogy alpereseknek szerződésből kifolyó kötelezettsége csak abból állott, hogy a velük szerződéses viszonyban álló főbérlőjüknek értésére adják, hogy a bérlemény tárgya felett a rendelkezési jog 1897. május hó 1-jétől felpereseket illeti, és ennek a főbérlőnek a bérletet ez időre felmondják, ez pedig teljesíttetvén, azt a főbérlő el is fogadta, tehát mi sem állott utjában annak, hogy felperesek a kérdéses ingatlant ez időben birtokukba is vegyék, mert nem is állitották, hogy ebben a főbérlő őket megakadályozta, az albérlőnek pedig a joga a bérbeadóval szemben többre nem terjedhetett, mint a mivel a főbérlő birt, a miből ismét következik, hogy a mennyiben az albérlő a bérletben 1897. május 1-je után is benmaradt, nem alpereseknek, hanem felpereseknek, mint az időben már a kérdéses ingatlan tulajdonosainak kellett volna a jogellenesen eljáró albérlő ellen a törvényes lépéseket az ingatlan elhagyása iránt megtenni, ebbeli mulasztásukért tehát alperesek kártérítésre nem kötelezhetők.

11.

Mikor tekinthető a hallgatás beleegyezésnek?

(1898 szeptember 6. 1898. I. G. 143. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A puszta hallgatás beleegyezésnek csak akkor tekinthető, ha a fenforgó összes körülmények mérlegelése mellett semmi kétség sincs annak akaratára nézve, a ki hallgatott akkor, a mikor nyilatkozhatott és nyilatkozni tartozott volna. A felebbezési biróság azonban nem sértette meg ezt a jogszabályt. A felebbezési biróság által megállapitott tényállásnál mindenekelőtt figyelembe veendő ugyanis az, hogy az a nyilatkozat, a melyet a felperesek az alperes által hallgatással elfogadottnak kivánnak tekinteni, az I. rendű felperes által nem az alpereshez, hanem a jelen volt tanuk közül id. B. M.-hoz intéztetett; miért is első sorban annak kellene minden kétségen kivül megállapitva lenni, hogy az alperes a kérdéses kijelentést hallotta, arra figyelt, s ekként arról tudomással birt. Ez a körülmény azonban a felebbezési biróság itéletében foglalt tényállásban megállapitva nincs. Ezenfelül figyelmet érdemel az id. B. M., ifj. B. M. és V. I. tanuknak a felebbezési biróság által bizonyitékul elfogadott vallomásában emlitett, bár a tényállásba külön fel nem vett, az a körülmény is, hogy id. B. M. tanú a I. rendű felperes által a szóban forgó kijelentésben neki tett azt az ajánlatot, hogy menjen a haszonbérbe vett területre kertésznek, visszautasitotta. Ennek szem előtt tartásával pedig az alperes az esetben is, ha az I. rendű felperes kijelentését hallotta is, nyilatkozni köteles nem volt és pedig id. B. M.-el szemben ennek a megtévesztéstől való megóvása czéljából nem tartozott nyilatkozni azért, mert id. B. M.-ra az ajánlat el nem fogadása következtében közömbös volt, hogy az I. rendű felperesnek kijelentésében a haszonbér tartamára nézve foglalt állitás való-e vagy sem; a felperesekkel szemben pedig nem tartozott nyilatkozni a felebbezési biróság részéről felhozott abból az okból, mert a fentiek szerint a kijelentés nem hozzá intéztetett és semmi oly körülmény, mely nyilatkozását szükségessé tette volna, fenn nem forgott.

12.

A r. kath. püspöki szentszéknek magánjogi marasztalást tartalmazó ítélete annak a félnek, a kire a szentszék hatásköre ki nem terjed, személyes kötelezettségét meg nem állapíthatja. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §.)

(1898 szeptember 7. 1898. I. G. 145. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A házassági kötelék felbontásából származó vagyonjogi igények megbirálását a törvénykezési rendtartás külön ügybirósághoz utasítja, azoknak az eseteknek kivételével, melyekben a vagyoni viszonyokat a felek között külön a biróság előtt érvényesíthető szerződés szabályozza. Minthogy pedig a felek közt a házassági viszony még mindig fennállónak tekintendő, és felperes keresetét nem valamely külön szerződésre, hanem kifejezetten a váczi püspöki szentszéknek vagyonjogi marasztalást tartalmazó itéletére alapítja; a szentszék pedig annak a félnek, a kire hatásköre ki nem terjed, vagyis jelenben az alperesnek, személyes kötelezettségét meg nem állapíthatja: ennélfogva a felebbezési biróság a mérvadó jogszabályokat helytelenül alkalmazta, a midőn alperest, a kivel szemben saját illetékes birósága a házassági válóper érdemében még egyáltalán nem is határozott, egyedül a szentszéki határozat alapján fizetésre kötelezte. Ugyanazért alperes felülvizsgálati kérelmének helyet adni, ennek következtében a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetének a válóperbeli 200 frt költség iránti részével is, tehát teljesen, elutasitani s mint teljesen pervesztes felet az alperesnek okozott, de a fenforgó körülmények közt mérsékelten megállapított összes per- és jogorvoslati költség megfizetésére kötelezni kellett.

13.

Ha a bérlő a bérhelyiségeket a hatóság tilalma ellenére állandóan használta, s annak nagymérvű nedvességét részben maga idézte elő: bérleszállítást jogosan nem követelhet. (Szék. főv. lakbérl. szab. 20—22. §§.)

(1898 szeptember 7. 1898. I. G. 146. sz. a.)

Tényállás: A felperes a bérlemény nedvessége miatt bérleszállítást követelt. — Megállapíttatott, hogy a felperes az alperestől bérelt összes helyiséget folyton és tényleg használta, mindamellett, hogy annak nedvessége miatt a használatot az illetékes hatóság megtiltotta; megállapíttatott az is, hogy a bérlemény egyik-másik részének nagymérvű nedvességét felperes maga is idézte elő az által, hogy a helyiséget kellően nem szellőztette, sőt csukott ajtó mellett a konyhát tilalom ellenére mosásra használta a belenyíló szoba ajtaját nyitva tartván.

A kir. itélőtábla: Minthogy a székesfővárosi lakbérleti szabályok 20—22. §-ai szerint a bérlő csak abban az esetben köve-

telhet akár bérleengedést, illetve bérvisszatérítést, akár esetleg még kártérítést is a bérbeadótól a bérlemény fogyatékossága vagy használhatlan volta miatt, ha e használhatlanság a bérbeadó hibájából vagy ellenállhatlan erőhatalom folytán (vis major) támadt és a bérlő a bérleményt tényleg ez okból nem is használja; — mindezen esetek közül azonban egyik sem forog fenn, sőt a fenti tényállás szerint a nedvességet felperes maga fokozta rendellenes eljárásával s mindvégig tényleg használta az egész bérleményt, még pedig olyan mérvben, hogy a hatóság a tulzsufoltság miatt felperest meg is büntette: ennélfogva a felebbezési biróság nemcsak meg nem sértette, de sőt helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt, a midőn felperest bérleszállitás, illetve bérvisszatérités iránti jogosulatlan követelésével elutasította.

14.

A bíróság belátásától függ annak megbírálása, hogy az a tanu, ki kihallgatásakor életének 14. évét már betöltötte, bír-e a szükséges értelmi fejlettséggel, következéskép nem sért a bíróság eljárási szabályt akkor, ha a 14. évét betöltött tanunak megesketését a miatt, mert ez a tanu a bizonyítandó tény történtekor még 12 éves nem volt, mellőzi. (1893: XVIII. t.-cz. 91. §.)

(1898 szeptember 7. 1898. I. G. 147. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Azt állitják alperesek, hogy a felebbezési biróság lényeges eljárási szabályt sértett meg akkor, a mikor Sz. M. tanu megesketését mellőzte, mert a nevezett tanu kihallgatása idejében életének 14-ik évét már betöltötte s mert az a körülmény, hogy a bizonyitani kivánt tények megtörténtekor még nem volt 12 éves, az 1893: XVIII. t.-cz.-ben foglalt s a tanuhallgatásra vonatkozó szabályok szerint az eskü kivételét annál kevésbbé akadályozhatta, mert a nevezett tanu a kihallgatás alkalmával szabatos és kellő értelemre mutató feleleteket adott. Ebben a tekintetben való ugyan, hogy az 1893: XVIII. t.-cz. nem tartotta fenn mereven az 1868: LIV. t.-cz. 191. §-ában foglalt azt a rendelkezését, mely szerint azok a személyek, a kik a bizonyitandó tény történtekor életök 12 évét még be nem töltötték, tanuvallomásaikra meg nem eskethetők, de a 91. §. 1. pontjában foglalt azzal a rendelkezéssel, mely szerint a 14-ik évüket betöltött tanuk megesketését is csak abban az esetben engedte-

meg, ha azok az eskü jelentőségének felismerhetéséhez szükséges értelmi fejlettséggel birnak, a tanuvallomások bizonyító erejének mérlegelésére különben is hivatott biróság feladatává tette annak a megbirálását, hogy valamely tanu, a ki kihallgatása idejében életének 14 évét már betöltötte, bir-e a szükséges értelmi fejlettséggel? Ebből kiindulva a felebbezési biróságnak a felülvizsgálati kérvényben panaszolt az az eljárása, mely szerint a kihallgatása idejében már 14-ik évét betöltött Sz. M. tanu megesketése mellőztetett s ez azzal indokoltatott, hogy ez a tanu a bizonyított tény történtekor még 12 éves sem volt, nem ütközik a tanukihallgatásnál mérvadó jogszabályokba, mert a felebbezési biróság az idézett törvény 64. §-ában gyökerező jogánál fogva hivatva volt a tanu értelmi képességének megállapitására s ez az eljárása, a mennyiben a tanunak a bizonyitandó tény megtörténtekor még fejletlen életkorára hivatkozással kellően indokolta is az eskü kivételének mellőzését s igy a most idézett szakaszban meghatározott feladatának teljesen megfelelt, a felülvizsgálati eljárásban sikerrel meg sem támadható.

15.

Ha a bérlő a következő egy határidőre járó fizetésnél többet tett előre, ezt a fizetést az ingatlanra később zálogjogot nyert hitelezők ellenében a fizetésnek telekkönyvi feljegyzése nélkül nem érvényesítheti.

(1898 szeptember 9. 1898. I. G. 148. sz. a.)

Tényállás: A felperes, ki 1897 ápril 30-án kezdődő hatálylyal zárgondnokká kineveztetett, e minőségében inditott keresetet alperesek, mint bérlők ellen az 1897. évi augusztus—októberi évnegyedre járó 258 frt 75 kr. lakbér hátralék s jár. iránt. — Az alperes a végrehajtást szenvedő B. B.-nak édes atyja és az ő házában 258 frt 75 kr. negyedévi bérért lakást birt bérben; végrehajtást szenvedő 1897. évi márczius havában a házban teljesitendő átalakitási munkálatokkal alperest, ki épitész, megbizta és feljogosította ezt arra, hogy az 1897. évi május és augusztus 1-én esedékes negyedévi lakbérét azon munkálatok árába beszámíthassa, mely munkálatok dija 1046 frt 27 krt tett ki. — A munkálatokat alperes ebben az értékben teljesítette is, és ennek fejében sem májusban, sem augusztusban bért nem fizetett.

A kir. itélőtábla: Általános jogszabályt képez, hogy a bérbeadó a bérpénznek előre fizetését kikötheti ugyan, de ha a bérlő

egy határidőre járó fizetésnél többet tett előre, ezt a bérlő csak azon esetben teheti, ha azt a telekkönyvekbe feljegyeztette, különben a később zálogjogot szerzett hitelezők ellenében kifogással nem élhet. Kétségtelen, hogy a zárlat foganatosításával 1897. évi április 30-án kezdődőleg a jelzálogos hitelezők ama ház bérjövedelmeire zálogjogot szereztek, I. rendű alperes pedig azt, hogy az általa teljesített munkálatoknak díjába az első vagyis 1897. évi május 1-én esedékes lakbér utáni évnegyedekre járó lakbéreknek beszámítási és visszatarthatási jogát telekkönyvileg feljegyeztette volna, ki nem mutatta, s erre nézve a per adatai sem nyújtanak bizonyítékot. Alperesnek tehát a fenti jogszabály értelmében, a hitelezők zálogjogai ellenében csakis az 1897. évi májusi, mint a zárlat utáni első fizetési évnegyedre járó lakbér visszatarthatására illetve a munkálatok díjába való beszámítására volt joga, de nem a második határidőre vagyis az 1897. évi augusztus negyedre járó kereseti bérösszeg beszámítására. A felebbezési biróság tehát megsértette a fenti jogszabályt, midőn az 1897. évi április 30-án foganatositott zárlat utáni második fizetési negyedre vagyis az 1897. évi augusztus 1-én esedékessé vált kereseti lakbérre kimondotta, hogy az alperes azon tartozása az átalakítási munkálatok díjába való beszámítás által megszünt.

16.

A m. kir. államvasútak napbéres alkalmazottja, ha lopás miatt a műhelyfőnök által fegyelmi eljárás nélkül elbocsáttatott, nyugdíjigényét akkor is elveszti, ha ellene a lopás miatt büntető feljelentés nem tétetett.

(1898 szeptember 13. 1898. I. G. 150. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Kérdés tárgyát csak az képezi e perben, hogy maga után vonhatja-e a felperes kereseti igényének elvesztését az a körülmény, hogy a felperes mühelyfőnöke által az alperes kárára elkövetett lopás miatt formalis fegyelmi eljárás nélkül a szolgálatból elbocsáttatott, bár ellene büntető eljárás nem indittatott, sőt bünvádi feljelentés sem tétetett? A kir. itélőtábla ezt a kérdést igenlő értelemben oldotta meg s ennek következtében felperest a felebbezési biróságnak ugyanerre az alapra fektetett itélete elleni felülvizsgálati kérelmével elutasitotta; mert felperes saját kereseti előadása szerint alperesnél 1 frt 50 kr napibér mellett volt alkalmazva; ő

tehát a szolgálati utasitás 3. §-ának *b)* pontja alá tartozó napbéresnek tekintendő. A napbéres alkalmazottakat pedig a szolgálati utasitás 51. §-ának második bekezdése és a munkarendnek ezzel egybehangzó 37. pontja értelmében a 34. pont *b)* alpontjába ütköző vétség esetében szolgálatából a mühelyfőnök bocsátja el, még pedig a szolgálati utasitás 51. §-ának cziméből és tartalmából, valamint a 43. §. rendelkezéséből kitünően formalis fegyelmi eljárás nélkül. Minthogy pedig a szolgálati utasitás 5. §-a szerint az alkalmazottaknak a nyugdijintézet irányábani jogait és kötelességeit ennek az intézetnek szabályai határozzák meg; és minthogy az utóbbi szabályok 12. czikkének *b)* pontja szerint a nyugdijalap irányában minden igényét elveszti az, a ki a m. kir. államvasutak szolgálatából fegyelmi uton büntetéskép elmozdittatott: kétséget sem szenvedhet, hogy a felperesnek a mühelyfőnöke által lopás vétsége miatt kimondott elbocsátása ugyanezt a következményt vonja maga után. Nem változtat ezen az, hogy felperes ellen lopás vétsége miatt bünvádi feljelentés sem tétetett, mert a nyugdijintézet 12. czikkének szerkezetéből és tartalmából nyilván kitűnik, hogy abban az igények elvesztésének esetei taxative vannak felsorolva és pedig akkép, hogy az *a) b)* és *c)* pontokban felsorolt tények külön-külön, magukban véve is maguk után vonják a nyugdijalap irányában támasztható igények elvesztését, már pedig a megállapitott tényállás szerint kétségtelen, hogy felperes irányában a *b)* pontban körülirt feltétel fenforog, az a körülmény pedig, hogy a felperes terhére megállapitott tény bünvádi eljárásra is alkalmas volt, ép ezért bünvádi feljelentés esetén a súlyosabb minőségű *a)* pontbani feltétel is érvényesithető lett volna, a *b)* pont alkalmazását annál kevésbbé zárja ki, mert alperest az 1878 : V. t.-cz. 343. §-a a bünvádi feljelentés mellőzésére kifejezetten feljogositotta.

17.

A szerződés lényeges kellékeit tartalmazó ideiglenes szerződés a benne foglalt kötelezettségekre nézve kötelező, ha a végleges szerződés kiállítása bontó feltétel gyanánt ki nem köttetett.

(1898 szeptember 13. 1898. I. G. 151. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében az *E)* és *F)* alatti okiratok valódisága megállapittatott. Az *F)* alatti okiratban

határozottan elő van adva, hogy alperes a keresetben körülirt kávéházát az ugyanott megnevezett vevőknek 10250 frtért eladta, meg van állapitva az átadás napja, a vételár fizetésének módozatai, — sőt át nem adás esetére bánatpénz is van kikötve. Kétségtelen tehát, hogy az *F)* alatti okirat, és az *E)* alattihoz csatolt ennek megfelelő melléklet a vételügylet lényeges feltételeit tartalmazzák, s a mennyiben a szerződő felek amaz okiratokat aláirásaikkal ellátták, a vételügylet létrejöttnek tekintendő. Mit sem változtat azon az, hogy a szerződő felek ezeket az okiratokat ideigleneseknek nevezték s magukat arra kötelezték, hogy az átvétel napjául meghatározott 1897. évi október hó 1-én végleges szerződést fognak kiállitani, mely azonban meg nem történt; mert a végleges szerződés kiállitása bontó feltétel gyanánt ki nem köttetett, e nélkül pedig az ideiglenes szerződés, még ha az összes szerződési feltételeket nem is tartalmazza, a benne foglalt kötelezettségekre nézve, mint irásba foglalt és a szerződő felek által aláirt pontozat, kötelező. Maga alperes is a felebbezési biróság által valódinak megállapitott *E)* alatti keresetlevélben a vételi szerződés létrejöttét hangsúlyozta és épen a létrejött szerződés alapján követeli a vele szerződésre lépett vevőktől a kikötött 2000 frt bánatpénz megfizetését. Midőn tehát a felebbezési biróság ezek ellenére azt mondta ki, hogy a vitatott vételi ügylet nem jött létre, a szerződések keletkezésére vonatkozó anyagi jogszabályokat megsértette.

18.

A székesfőváros területén a mindenkori telektulajdonos által fizetendő járdakövezési költség egyedüli jogalapja a hatóság által történt kivetés, nem pedig a munkálat megkezdése és befejezése.

(1898 szeptember 15. 1898. I. G. 159. sz. a.)

Tényállás: A peres felek között 1897 február 19-én az A. alatti adásvételi szerződés jött létre, a mely szerződéssel alperes telkét a felpereseknek eladta és szavatosságot vállalt arra nézve, hogy az eladott ingatlant sem bekebelezett, sem be nem kebelezett teher nem terheli, a mennyiben tehát oly csatornázási vagy járdakövezési illeték követeltetnék, mely az ingatlant már ezen eladás előtt terhelte, azt eladó lesz köteles megfizetni; a felperesekre az általuk megvett háztelek után Budapest főváros számvevősége által 1897 szeptember 16-án 285 frt járdakövezési illeték vettetett ki oly kövezési munkálatok után, a melyet még az A. alatti szerződés megkötése előtt kezdettek meg és fejeztettek be.

A kir. itélőtábla: Az anyagi jogszabályok helyes alkalmazása tekintetében egyedül irányadó e perben az, hogy a kövezési munkálatok dija és költsége iránt a kötelezettséget mily jogalkotó tény és mikor hozza létre. A fennálló rendszabályok szerint a főváros területén eszközölt és a mindenkori telektulajdonos által fizetendő járdakövezési költségek egyedüli jogalapja a hatóság által történt kivetés, nem pedig a munkálat megkezdése és befejezte és minthogy a fentebbi tényállás szerint a kérdéses járdakövezési költség a főváros által csak 1897. évi szeptember 16-án vettetett ki, ez a kötelezettség az *A)* alatti szerződés megkötése idejében még egyáltalán nem létezett; az *A)* alatti szerződés világos rendelkezése szerint pedig alperes csakis az ingatlant a szerződést megelőző időtől terhelő illetékekért vállalván szavatosságot, a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, a midőn alperes fizetési kötelezettségének megállapitására a kövezési munkálatok elkészülésének időpontját véve alapul, alperest csak a szerződés megkötése után keletkezett oly tartozásért tette felelőssé, a melynek kifizetésére kötelezettséget nem vállalt.

19.

Az indokolási kötelezettség terjedelme (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

A dolog birtokosa birtokának jogczímét kimutatni nem tartozik.

(1898 szeptember 15.⁄1898. I. G. 160. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Habár a felebbezési biróság itélete indokaiban ki is emelte azokat az okokat, a melyek meggyőződését előidézték arra nézve, hogy I-rendü felperes igényét bizonyitottnak nem találta és habár az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a szerint a bizonyitékok mérlegelésénél az e §-ban emlitett kivételektől eltekintve a törvényes bizonyitási szabályokhoz kötve nincs is; mégis a törvény összes rendelkezéseivel kapcsolatban és egybevetésével az idézett §-nak helyes értelmezése szerint a bizonyitékok e szabad mérlegelésének elengedhetlen feltétele az, hogy az itéletben nyilvánuló birói meggyőződés a szolgáltatott összes bizonyitékok figyelembevételével alkottassék meg és az összes tényállitások figyelembevétele, vagy figyelmen kivül hagyása, úgy az összes szolgáltatott bizonyitékok alkalmazására vagy mellőzésére vonatkozó indokok tüzetes előadásával történjék olykép, hogy azok az okok, melyek a biróságot az itélet-

ben nyilvánuló meggyőződésének kimondására vezették, felismerhetők legyenek, vagyis kell, hogy a birói meggyőződés megalkotásánál az összes perbeli adatok számba vétessenek és hogy ennek megtörténte az itéletből ki is tünjék. Már pedig tekintve, hogy I-rendü felperes a per adatai szerint keresete támogatására felhozta azt is, hogy az a gőzmalom és ingatlan, a melyen az igényelt két ló lefoglaltatott, a csatolt iparigazolvány szerint az ő tulajdonát képezte és eként a lovak a foglaláskor az ő birtokában voltak; tekintve továbbá, hogy felperes annak kimutatására, hogy ugyanaz a két ló az ő saját pénzén vett tulajdonát képezi, nemcsak tanukat hivott fel, hanem az ő mint vevő nevére kiállitott járlatlevelet is csatolta; a felebbezési biróság azonban az I. r. felperes által ez irányban felhozott tényállitásokat és bizonyitékokat teljesen figyelmen kivül hagyta a nélkül, hogy itéletében az azok mellőzésére vonatkozó indokokat felsorolta volna; már pedig a peres kérdés megbirálásánál lényeges a felebbezési biróság által mellőzött ama tényállitás valóságának vagy valótlanságának megállapitása, hogy az igényelt lovak a foglaláskor az igénylő felperes birtokában voltak-e, ennek megállapitásánál pedig figyelembe veendő körülményt képez az is, hogy a kérdéses gőzmalom és istálló, hol a lovak a foglaláskor voltak, kinek képezi tulajdonát, lényeges pedig mindez azért, mert a fennálló anyagi jogszabályok szerint a dolog birtokosa birtoka jogczimét kimutatni nem tartozik és a S. E. T. 64. §-a a törvényes vélelmekre, valamint a bizonyitási teherre vonatkozó szabályokat érintetlenül hagyván, a tulajdon vélelmének fenforgása esetén, a bizonyitási teherre vonatkozó szabályok helyes alkalmazása is előtérbe lép; mert továbbá igényperben a tulajdonnak tényekből vont következtetés utján való megállapitása is helyet foghatván, az I. r. felperes által vitatott, tulajdona támogatására bizonyitékként becsatolt járlatlevelek figyelembevétele vagy figyelmen kivül hagyása is indokolandó lett volna; mindezeknek mellőzése által tehát a felebbezési biróság itéletében az idézett §-ban körülirt lényeges és az ügy eldöntésére befolyással biró eljárási szabályt sértett meg, úgy hogy e miatt itélete alaposan felül nem vizsgálható, miért is a felebbezési biróság itélete az I-rendű felperessel szemben az igényelt két lóra nézve érdemileg intézkedő részében az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* és *c)* pontja és a 204. §. második bekezdése alapján feloldandó és ugyanaz a biróság a fentebbi rendelkezésnek megfelelő további törvényszerű eljárásra volt utasitandó.

20.

Ténymegállapitás az, hogy az okirat nem színlelt, hanem valódi és a szerződő felek akaratának megfelel. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

Az összeszámolás magában véve nem fogadható el jogczímül valamely követelés érvényesítésére s ahoz sem ad jogot, hogy a fizetések, a mennyiben azok fejében ellenszolgáltatás járt, ennek teljesítése nélkül megtartassanak.

(1898 szeptember 21. 1898. I. G. 165. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes és vele együtt T. M. és neje a keresethez *A)* alatt másolatban mellékelt s 1896 julius 15-én kiállitott okiratban foglaltak értelmében alperesnek a tápiószelei határban levő földbirtokát feles művelésre kivették, a gyeplegelőt haszonbérbe vették, a már fölszántva volt földterületet megváltották, a földbirtokon volt takarmányfélét pedig megvették. Később és pedig az 1896. évi julius hó 19. napján pedig abban is megállapodtak az alperessel, hogy a földbirtokon termett, még kazalban levő elcsépeletlen gabona 550 frt vételárban szintén a felperesé és fent megnevezett társaié lesz, tény továbbá az is, hogy a keresethez *B)* alatt szintén másolatban mellékelt s 1896. évi julius hó 29. napján kelt okirat szerint id. T. M. úgyis mint a nejének megbizottja és ifju T. M. a jelenlegi felperes a keresethez *A)* alatt mellékelt okiratban foglalt egész jogügyletet hatályon kivül helyezettnek jelentették ki és kinyilatkoztatták, hogy abból folyólag egymás ellen semmi követelésük nincs. A felebbezési biróság az első fokon eljárt birósággal egyetértőleg a *B)* alatti okirat tartalmát felperesnek azzal a kifogásával szemben, hogy az szinlelt, valódinak és a szerződő felek akaratának megfelelőnek állapitotta meg, és ez a ténymegállapítás ebben a perben annál kevésbbé támadható meg, mert a felperes és a vele együtt szerződött T. M. és ennek neje T. É. az alperes ellen támasztott kártérítési követelésükkel az ide mellékelt periratok szerint épen azért utasittattak el, mert az *A)* alatti okiratban foglalt jogügyletnek a szerződő felek akaratából történt hatályon kivül helyezése és a *B)* alatti okirat tartalmának valósága már akkor megállapittatott, ez tehát felperesre nézve már mostani keresetének megindítása előtt itélt dolog volt. Ebben a perben különben sem lényeges az a kérdés,

hogy az *A)* alatti okiratban foglalt jogügylet a *B)* alatti okiratban foglalt nyilatkozatok után fentartatott-e szóbelileg a felperes és az alperes között, amennyiben a keresethez *E)* alatt mellékelt s alperes által nem kifogásolt okirat szerint, mely a peres felek között történt összeszámolás eredményét tünteti fel, kétségtelen az, hogy a peres felek között 1896. évi augusztus 15. napján, tehát a *B)* alatti okirat kiállitását követő időben az *A)* alatti okiratban foglalt jogügylethez hasonló szerződési viszonynak kellett fennállani, másrészről mert a felperes keresetében most már nem kártéritést követel az alperestől, hanem azt, hogy az *E)* alatti okirat tanusága szerint alperes kezéhez kifizetett 350 frt 42 kr. részére, mint tartozatlanul teljesitett, helyesen ellenszolgáltatást nem nyert fizetés visszatérittessék; ennek a keresetnek a megitélése tehát nem függ attól, hogy az *A)* alatti okiratban foglalt jogügyletnek a peres felek között történt fentartása megállapittassék. Minthogy tehát a kereset alapját az a tény képezi, hogy a felperes az *E)* alatt mellékelt okirat valódinak elismert tartalma szerint az alperes kezéhez 350 frt 42 krt kifizetett s ezt az összeget a felperes azért követeli vissza az alperestől, mert nem kapta meg az annak ellenében szerződésileg kötelezett ellenszolgáltatást: a kereset felett alapos határozat csak úgy hozható, ha megállapittatik az a szerződési jogviszony, a mely az *E)* alatti okirat szerint foganatositott összeszámolás alapját képezte, az abból származó jogokkal és kötelezettségekkel együtt tehát megállapittatik az, hogy a felperesnek 745 frt 42 krban kiszámitott tartozása honnan származott s annak kifizetése ellenében az alperes részéről minő ellenszolgáltatásra tarthatott igényt; továbbá, hogy az alperes teljesitette-e és mennyiben az őt terhelő kötelezettségeket és hogy a felperes részesült-e az általa kifizetett összegnek megfelelő értékü ellenszolgáltatásban? A tényállásnak ebben az irányban leendő megállapitása annál kevésbbé mellőzhető, mert az *E)* alatt mellékelt okiratban csak összeszámolásra történik hivatkozás, az összeszámolás pedig magában véve nem fogadható el jogczimül valamely követelés érvényesitésére s ahhoz sem ad jogot, hogy a részletfizetések, amennyiben azok fejében ellenszolgáltatás járt, ennek teljesitése nélkül megtartassanak. A felebbezési biróság pedig nem bocsátkozott annak a tüzetes megállapitásába, hogy az *E)* alatti okiratban emlitett összeszámolás minő szerződési jogviszony alapján történt, nem is kutatta azt, hogy felperesnek a most hivatkozott okiratban feltüntetett 745 frt tartozása miből keletkezett,

nem állapitotta meg azt, hogy az alperes a felperes által kötelezett 745 frt ellenében minő ellenszolgáltatást tartozott teljesiteni, hanem csak az emlitett összegből két részletben tényleg kifizetett 350 frt 42 krra nézve vizsgálta azt, hogy annak fejében a felperes minő ellenértékét kapott s ebben a tekintetben elfogadva az alperesnek és a tanunak esküvel is megerősitett vallomását, ténynként azt állapitotta meg, hogy a felperes a kereset tárgyává tett összeget nem a hatályon kivül helyezett *A)* alatti szerződés alapján, nem is a kazalban volt gabona vételárába, hanem az alperestől kapott 80 frt kölcsön, vala mint az alperestől vett széna és szalma vételára fejében, és a legelő, kis kert és lakás használatáért fizette-e, mellőzte a felebbezési biróság nemcsak a kölcsönügylet létrejöttének, valamint a kérdéses termények mennyiségének és értékének, az ingatlanokért fizetendő bér, vagy használati dij mennyiségének és értékének, hanem annak a megállapitását is, hogy ezek képezték-e csupán azt az ellenszolgáltatást, a melyben felperesnek az összeszámolás alkalmával terhére megállapitott 745 frt tartozás fejében részesülni kellett vagy, hogy ezek csak a tényleg kifizetett 350 frt 42 krnak képezték és pedig kölcsönösen elfogadott ellenértékét. Minthogy tehát a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás hiányos s annak az alapján nem dönthető el alaposan az a jogkérdés, hogy az alperes az *E)* alatti okirat szerint felperestől átvett 359 frt 42 kr. összeget egészben vagy részben jogosult-e megtartani s e miatt az ügy felülvizsgálatra nem alkalmas, a mennyiben a hiányos tényállás mellett azt sem lehet birálat tárgyává tenni, hogy a felebbezési biróság helyesen alkalmazta-e a mérvadó anyagi jogszabályokat: a felebbezési biróság itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-a értelmében a felperes felülvizsgálati kérelme következtében feloldani és a felebbezési biróságot a bizonyitási eljárásnak a fentebb megjelölt irányban leendő kiegészitése végett további eljárásra és újabb itélet hozatalára utasitani kellett.

21.

Lejárt szerződési kötelezettségnek teljesítése is követelhető lévén, e tekintetben jogviszony megállapitása iránti keresetnek kivételes körülmények kimutatása hiányában nincs helye. (1893 : XVIII. t.-cz. 16. §.)

(1898 szeptember 21. 1898. I. G. 166. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek abbeli joguk megállapitását, hogy a keresetlevélben körülirt kárbiztositásokat alperes helyett eszközölhessék, azon az alapon kérték, hogy alperes az *A)* alatti haszonbéri szerződésben magát eme kárbiztositásokra kötelezte, de azokat már az 1896. évben elmulasztotta, a jövőre nézve pedig megtagadta. E szerint magának a keresetlevélnek tartalmából kitünik, hogy alperesnek az a szerződési kötelezettsége, melyre nézve a jogviszony megállapitása kéretik, lejárt, következően mi sem gátolja felpereseket abban, hogy alperes ellen ennek a szerződési kötelezettségnek teljesitése iránt inditsanak keresetet. Minthogy pedig a teljesitésre irányzott kereset következtében a marasztalás előfeltételét képező jogviszony is, önként érthetőleg megállapittatik, nyilvánvaló, hogy ilyen esetben a jogviszony puszta megállapitása a felperes jogviszonyainak biztositására alperessel szemben rendszerint nem szükséges: olyan kivételes körülményeket pedig felperesek nem mutattak ki, melyeknél fogva a felperesek részére szükséges jogvédelem épen csak a jogviszony megállapitásában és nem a teljesitésre való köteleztetésben állana. Nem sértett tehát a felebbezési biróság eljárási szabályt, midőn az 1893 : XVIII. t.-cz. 16. §-ára utalással a megállapitási kereset mellőzhetlen jogalapjának hiányában felpereseket keresetükkel elutasitotta.

22.

A szerződések értelmezésénél nem annyira a szavak betűszerinti értelme, mint inkább a felek akarata az irányadó.

Szerződés értelmének felülvizsgálata. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1898 szeptember 27. 1898. I. G. 173. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjára alapitja, és a jogsértést abban találja: 1. hogy a felebbezési biróság a sommás törvény 73. §-ának ellenére tulajdonitott az *A)* alatti okiratnak olyan értelmet, a minőt az nem tartalmaz és 2. hogy a felebbezési biróság jogszabály megsértésével értelmezte az *A)* alatti okirat tartalmát, jóllehet az okirat oly világos rendelkezéseket tartalmaz, hogy az értelmezésre nem szorul, hanem szószerint veendő. A panasz azon-

ban egyik irányban sem bír törvényes alappal, mert a felebbezési biróság a kereseti követelés alapjául szolgáló *A)* alatti okiratot a határozathozatalnál nem mellőzte, hanem azt az itélethozatalnál figyelembe vette, midőn valónak fogadta el, hogy a felek az *A)* alattiban foglalt nyilatkozatot tették, a felebbezési biróság itéletében foglalt annak a kijelentésnek pedig, hogy az *A)* alatti adóslevélben kiköttetett, hogy alperes a tőketartozást 1900. évi február 1-éig teljesen törleszteni köteles és hogy ha alperes emez idő alatt mástól vásárolná a sört és nem felperestől, alperes minden egyes eset után 100 frt birságot fizet, a felebbezési biróság maga sem tulajdonitotta azt az értelmet, hogy alperes magában az okiratban nyiltan és kifejezetten csak a tőkehátralék kifizetéseig kötelezte magát a sörnek felperestől való beszerzésére, hanem eme kijelentést csak arra vonatkoztatta, hogy az adósság kifizetésére nyert halasztás és a sör bevásárlására vonatkozó korlátozás határideje összeesik; mert az itélet indokai II-ik pontjának kezdetén a felebbezési biróság azt állapította meg, hogy a vitás kérdés tekintetében a felek között határozott megállapodás nem történt és a felek erre vonatkozó akaratnyilvánitását nem is magából a szerződés szavaiból, hanem a szerződés szövegének értelmezéséből állapitja meg, a mi azonban csupán akkor nyujthatna megtámadásra jogszerű alapot, ha a szerződés minden tekintetben oly határozott és világos rendelkezést tartalmazna, hogy az értelmezés szükségessége ki volna zárva. Minthogy azonban a szerződés csak a tekintetben tartalmaz határozott rendelkezést, hogy alperes adósságának részletekben való törlesztésére 1900. évi január hó végéig halasztást nyert és hogy az azzal egybeeső határidőig alperes arra kötelezte magát, hogy sörszükségletét egyedül felperesnél szerzi be, másrészről a felebbezési biróság ténykként megállapitotta, hogy alperes adósságát még 1897. év július hóban teljesen kifizette, magában az okiratban nem lévén szabályozva az a kérdés, hogy az adósságnak a kitüzött határidő előtt való lefizetése megszünteti-e a szerződésnek a sör bevásárlására vonatkozó korlátozását, annálfogva a fenforgó esetben a szerződés magyarázatának kétségkivül helye van. Tekintve most már, hogy a szerződések értelmezésénél nem annyira a szavak betüszerinti értelme, mint inkább a felek akarata az irányadó, tekintettel továbbá arra, hogy alperes a hátralékos adósságból minden ujabb sörszállitmány beszerzésekor volt köteles részletfizetést teljesiteni, miből folyólag felperes főérdeke abban állott, hogy addig, mig követelése áll fenn, alperes

csak tőle vásároljon sört, nehogy a fizetési határidő felperes sérelmére odább tolassék, annálfogva nyilvánvaló, hogy ez a főérdek a hátralékos tőkének minden fentartás nélkül egy összegben való felvételével elenyészett, miből okszerüen következik, hogy a felek akarata az *A)* alatti megkötésekor nem terjedhetett másra, mint arra, hogy alperes addig köteleztessék a sörszükségletnek felperestől való beszerzésére, amig felperes követelése kielégitést nem nyert, vagyis a meddig a kamatmentes törlesztés előnyét élvezi.

23.

A károsultnak az a vagyoni különbözet téritendő meg, a mely vagyonának jelenlegi és amaz állapota között mutatkozik, a melyben az a károsítás bekövetkezése nélkül volt volna; ily alapon a kár mennyiségére vonatkozó megállapítás fölülvizsgálható. (1893 : XVIII. t.-cz. 65. §. 185. §. a.)

Kártérítés megállapitása a teleknek vizzel való elárasztása alapján.

(1898 szeptember 28. 1898. I. G. 175. sz. a.)

Tényállás: Az 1892. év őszén az alperes «Római fürdő» nevezetű birtokának határán árkot vont, a melyet a szomszédos birtokosok, mivel az az alperes területén lévő talajvizet természetes irányától elterelve az ő földjeikre vezette, sérelmesnek találván, a közigazgatósági hatóságnál panasz tárgyává tettek; ennek az eljárásnak folyamán a földmivelési m. kir. miniszter végérvényesen akként határozott, hogy az alperest a vizrendőri kihágás vádja alól részint elévülés, részint a szándékosság hiánya okából felmentette, ellenben, mivel az árok vizgyüjtésre alkalmasnak és a szomszéd birtokosok érdekeire károsnak bizonyult, az árok betömését rendelte el, mire az alperes az árkot az 1897. évben betömette. — A felperes, a ki az alperessel nem közvetlen szomszédos telkét 1893. évben vásárolta s annak hasznát 1893 augusztus hó 1-je óta élvezi, a miatt lépett fel keresettel, mert az alperes jogellenes cselekménye következtében vizzel elárasztott területét haszonbérlet utján nem hasznosithatta s igy az 1893—1896. években kárt szenvedett. — A felebbezési biróság részint tanúk vallomása, részint szemle alapján megállapitotta, hogy: 1. a felperes telke egy részében az 1893—1896. években vizzel volt boritva; 2. ennek következtében rendes kerti mivelésre nem volt alkalmas; 3. ezt a körülményt tisztán az alperes által húzott árok idézte elő, a mely a kárt okozó vizmennyiséget az alperes területéről a felperes mélyebben fekvő területére vezette le; 4. felperes az előbb rendszerint bolgár kertészeknek haszonbérbe adott területnek haszonbérlet

útján való hasznositását ez okból nem eszközölhette s ebből, valamint a mivelés akadályából, a felperest kár érte. — A kár mennyiségét 1893. évre, mivel augusztusban már bérbeadás nem volt lehetséges, az elmaradt szénatermés 10 frt értékében, 1894., 1895., 1896. évekre pedig az ingatlanra kivetett adónak és a szénából befolyt 40 frt jövedelemnek az évi 50 frt bérösszegből való levonása után fenmaradó összegben: 103 frt 17 krban állapitotta meg a biróság, a felperes hit alatti vallomását bizonyitékul fogadván el arra, hogy a telekért az előző években 50 frt évi bér fizettetett és hogy a valóságnak a többi számadat is megfelel.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott tényállás megtámadva nem lévén, az 1893: XVIII. t.-cz. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó. Ennek előrebocsátása után első sorban az alperesnek az a panasza vizsgálandó meg, hogy a felebbezési biróság megsértette azt az anyagi jogszabályt, hogy mindenki jogositva van a kártévőtől ama kárának megtéritését követelni, a melyet az neki jogellenes cselekményével okozott; megsértette pedig az alperes szerint azáltal, hogy a felperes kártéritéshez való jogát megállapitotta oly tényállás alapján, mely sem a felperes kárának fenforgását, sem annak az alperes által történt okozását nem tartalmazza. Ez a panasz azonban alaptalan. A felebbezési biróság ugyanis tényként állapitotta meg, hogy a közigazgatási hatóság az alperes által az 1893. évben a római fürdőnek nevezett birtoka határán ásott ároknak betömését rendelte el azért, mivel az a vizgyüjtésre alkalmasnak és a szomszédos birtokosok érdekeire károsnak bizonyult, s hogy ezt az árkot az alperes az 1897-ik évben tömette be. A tényállásnak idézett része és az a része. a mely a felebbezési biróság itéletének indokolásában 1—4 pont alatt van előadva, kétséget kizáró módon magukban foglalják annak megállapitását, hogy a felperes kárt szenvedett és hogy kárát az alperes jogellenes cselekménye idézte elő. A felebbezési biróság tehát az általa megállapitott tényállás alapján helyesen állapitotta meg a felperesnek a kártéritéshez való jogát ama jogszabálynál fogva, a mely fentebb idézve van. Továbbá az alperes felülvizsgálati kérelemmel támadta meg a felebbezési biróság itéletének a kár mennyiségére vonatkozó részét és a felperes e részben csatlakozott válasziratában a felülvizsgálati kérelemhez. Mind a két peres fél panasza anyagi jogszabály megsértésére van alapitva. A mi első sorban az alperesnek azt a panaszát illeti, hogy a felperesnek az 1894. évre nem jár kártérités azért, mivel a felperes maga jelentette ki, hogy az 1894. évben kárt nem szenvedett, ennek a panasznak

nincs törvényes alapja; mert a felebbezési biróság által megállapitott és e helyütt is irányadónak tekintendő tényállás szerint a felperes az említett évben is szenvedett kárt. A többi panaszpontok pedig olyanok, a melyek visszavezethetők arra az anyagi jogszabályra, hogy a károsultnak az a vagyoni különbözet téritendő meg, a mely vagyonának jelenlegi és ama állapota közt mutatkozik, melyben az a károsítás bekövetkezése nélkül volt volna; ily alapon pedig a kár mennyiségére vonatkozó megállapítás megbirálás tárgyává tehető a fenforgó esetben is, midőn a felebbezési biróság a kár mennyiségét az 1893: XVIII. t.-cz. 65. §-a értelmében legjobb belátása szerint állapította meg. Panaszolta ugyanis az alperes azt, hogy a felebbezési biróság figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy a felperes a keresetben megjelölt ingatlant az 1893. évben csak augusztus hóban vette birtokba. Ez a panasz azonban alaptalan; mert a felebbezési biróság itéletének indokolásából kétséget kizáró módon kivehető, hogy éppen a jelzett körülményre tekintettel állapította meg az 1893. évre a kár mennyiségét 10 forintban. További panasza az alperesnek, hogy a kár mennyiségének megállapitásánál a környéken általánosan szokásos haszonbéri összegeket kellett volna alapul venni, s ezért helytelenül járt el a felebbezési biróság, midőn nem a jelzett alapon, hanem a felperes önkényes vallomása alapján állapította meg a kár mennyiségét. Ennek a panasznak sincs azonban törvényes alapja. A felebbezési biróság ugyanis a kár mennyiségének megállapitásánál azt a haszonbéri összeget vette alapul, a mely a felperes ingatlana után a korábbi években fizettetett. Ez az eljárása pedig a fentebb irányadóul elfogadott jogszabálynak megfelel; mert a jelzett alapon a felperest ért vagyoni hátrány pontosabban meghatározható, mint az alperes által ajánlt alapon; az pedig, hogy a felebbezési biróság a felperes vallomásában említett haszonbéri összeget helyesen tekintette-e bizonyitottnak, mint ténykérdés, felülvizsgálat tárgyává nem tehető. Az előadottak következtében az alperes felülvizsgálati kérelmét, mint alaptalant, el kellett utasitani. A felperes a miatt emelt panaszt, hogy a felebbezési biróság a kártérítési összegből tévesen vonta le az ingatlan után évenkint fizetendő adót s az ily czimen levont 44 frt 39 krral és kamatával a marasztalási összeget felemelni kérte. A felperes panaszát részben alaposnak tekinteni s felülvizsgálati kérelmének 16 frt 83 kr. kártérítési összegre és kamatára nézve helyet adni kellett, mert a felebbezési biróság a kárösszeg megállapitásánál alapul azt a haszonbért vette, a melytől

a felperes a kárt okozó cselekmény következtében elesett; ebből pedig az ingatlan után járó állami adót csak az esetben lehetett volna levonni, ha az a föld nem használása miatt elengedtetett volna, a mi pedig a tényállás szerint nem történt, egyébként pedig az évi adó a kárösszegnek a felebbezési biróság által elfogadott alapon való kiszámitásánál a fentebb idézett jogszabálynál fogva tényezőként nem szerepelhet, s mert a felebbezési biróság évi 5 frt 61 kr. adót az 1894. 1895. és 1896. évekre vont le, ekként a helyes alapon kiszámitott kárösszegből 16 frt 83 krt vont le indokolatlanul a felperes hátrányára. Ellenben a felperes felülvizsgálati kérelmének többi részét el kellett utasitani; mert a felebbezési biróság az 1893. évi jövedelemből az adót nem vonta le s erre az esztendőre a kárösszeget nem is a haszonbér, hanem az elmaradt szénatermés értéke alapján állapitotta meg.

24.

Oly mellékdolgok, a melyek a fődolog czéljaira rendelvék, mint a fődolog tartozékai, annak sorsát osztják, mihezképest ezek a fődolog megvevőjének tulajdonába menvén át, ezekre a vevővel, mint jóhiszemű birtokossal szemben tulajdoni keresetet sikerrel nem támaszthat az, a ki a mellékdolgokat a fődologgal, bár a saját költségén, kapcsolatba hozta.

A szék. főv. lakb. szab. 30. §-ának rendelkezése csakis a bérbeadó s a bérlő közötti jogviszony megbírálásánál nyerhet alkalmazást.

(1898 szeptember 27. 1898. I. G. 176. sz. a.)

Tényállás: A felperes, lakásába 1895 augusztus hó 1-én történt beköltözésekor, megvette a lakás előbbi bérlőjétől a lakásban talált fürdőkádat, fürdőszobai kályhát és closet készüléket és az utóbbihoz deszkafalat készittetett, továbbá a lakásba saját költségén egy vaskályhát állittatott be. — Mikor a felperes 1896 április végén a lakásból kiköltözött, az alperes, ki a ház tulajdonjogát a bérlet tartama alatt, 1895 november 1-én szerezte meg, az említett ingóknak elvitelét nem engedte meg és azokat visszatartotta, a vaskályha kivételével, melyet a felperes elvitt. — Az ingók kiadása vagy 220 frt értékük megtérítése, valamint napi 1 frt használati díj fizetése iránt inditotta a felperes keresetét. — Az alperes azzal védekezett, hogy a visszatartott ingók már a házba állításuk által a háznak tartozékává és így az ő tulajdonává váltak; ez alapon az elvitt

vaskályha értékét viszonkeresetbe is vette. Az alsóbiróságok a felperes követelését megitélték, és az alperest viszonkeresetével elutasították, mert a megállapitott tényállás szerint a felperes által követelt ingókat a felperes saját személyes szükségletére s kényelmére állította be, illetve vette át oly módon, hogy azok a megállapitott tényállás szerint az épülettel állandó kapcsolatba nem kerültek és az ingatlan megsértése nélkül elvihetők voltak, a mi az alperes kijelentése szerint meg is történt, a mennyiben a fürdőkádat és a falat az alperes más helyiségbe átszállittatta; ehezképest ez ingók a ház tartozékának nem tekinthetők és rájuk a székes fővárosi lakbérleti szabályok 30. §-a alkalmazást nem nyerhet. — A felülvizsgálati biróság ellenben a felperest elutasította s a viszonkeresetben marasztalta.

A kir. itélőtábla: Az alperes a felebbezési biróság itéletét a keresetbe vett fürdő- és closetberendezés, ennek használati dija, illetve az imént felsorolt ingók értéke és a kamat, valamint a viszonkereset tekintetében rendelkező abban a részében, hogy felperest az általa elvitt vaskályha 11 frt 50 krnyi értékében nem marasztalta, anyagi jogszabály téves alkalmazása okából és azért támadta meg, hogy tekintettel dr. Á. K. tanu ama vallomására, hogy ő mint előző háziúr már előbb vette meg a fürdőberendezést s azt felperes meg nem szerezhette, tévesen alapitotta meg azt a tényállást, hogy azt felperes szerezte meg, — felperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjára hivatkozva, azért támadta meg a felebbezési biróság itéletét, mert alperest, a kereseti ingók kiadása helyett, a fentebb idézett t.-cz. 31., 148. és 149. §-aiban tartalmazott rendelkezések alapján előterjesztett kérelem ellenére, a kereseti ingóságok kiadása helyett, azok 200 frt értékének és kamatának megfizetésében, esetleg vagylagos kérelméhez képest, illetve a keresetbe vett használati dijban, a használat idejének egész tartamára kiterjedőleg nem marasztalta. A felülvizsgálati biróság alperes felülvizsgálati kérelmét, a fürdő és closetberendezés, valamint az alperes által elvitt vaskályha tekintetében, jogos alapon nyugvónak s a felebbezési biróság itéletében az imént felsoroltakra nézve foglalt rendelkezést anyagi jogszabály helytelen alkalmazásával, illetve a megfelelő jogszabály mellőzésével hozottnak találta, — mert a fenforgó esetben alkalmazandó anyagi jogszabály az, hogy oly mellékdolgok, a melyek a fődolog czéljaira rendelvék, mint a fődolog tartozékai, annak sorsát osztják; fenforgó esetben tehát a szóban forgó ház felszerelését képező fürdő- és closetberendezés, és vaskályha, mint eme ház tartozékai, a házzal együtt az alperes mint megvevő tulaj-

donába menvén át, s ezekre nézve alperessel, mint jóhiszemü birtokossal szemben, felperes tulajdoni keresetet sikerrel nem támaszthatván, a fentebbi jogszabály alkalmazásával őt, a fentebb felsoroltakra és hasznaikra, illetve értéküknre és annak kamatára nézve keresetével elutasitani, — s ugyancsak a fentebbi jogszabály alapján a felperes által alperes jóhiszemü birtokából elvont vaskályha értékében felperest alperes javára marasztalni kellett. Felperes felülvizsgálati kérelmének többi részével elutasítása, annak a kiemelésével, hogy a székesfővárosi lakbérleti szabályok csakis a bérbeadó és bérlő közötti jogviszony megbirálásánál nyerhetnek alkalmazást — a jóhiszemü vevőre vonatkozóan fentebb idézett jogszabály alkalmazásának okszerü folyománya.

25.

A jóhiszeműség kérdése nem ténykérdés, hanem jogkérdés, a melynek eldöntésénél nem eljárási, hanem anyagi jogszabálysértésről lehet szó. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. a.)

A felülvizsgálati kérelemnek nem megfelelő törvényhelyre alapítása nem gátolja annak az előterjesztett panasz alapján érdemi megbírálását. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. 190. §§.)

Rosszhiszeműség megállapítása részvények tulajdonjogának megszerzése körűl. (1875 : XXXVII. t.-cz. 173. 299. 300. §§.)

Ha a felperes a követelt ingó értékét ki nem mutatja, az érték megállapítása a végrehajtási eljárásra hagyandó fenn. (1881 : LX. t.-cz. 217. §.)

(1898 szeptember 28. 1898. I. G. 178. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Jóllehet a felperesek felülvizsgálati kérelmüket az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *c)* pontjára alapitották, ezen az alapon azonban azt panaszolták, hogy a felebbezési biróság a szolgáltatott bizonyitékok figyelmen kivül hagyásával állapitotta meg alperesnek a felperesek részéről kétségbevont jóhiszemüségét. Felperesek ekként a sértett jogszabályt tüzetesen kijelölvén, bár a jóhiszemüség nem tény-, hanem jogkérdés, melynek eldöntésénél nem eljárási, hanem anyagi jogszabály megsértéséről lehet szó, az a

körülmény, hogy felülvizsgálati kérelmük alapjául a törvény nem idevonatkozó pontjára hivatkoztak, nem szolgál okul arra, hogy felülvizsgálati kérelmük a tüzetesen előterjesztett panasz alapján érdemileg meg ne vizsgáltassék. A felülvizsgálati kérelemnek pedig helyet kellett adni; mert a ker. t. 173. §-a szerint a névre szóló részvényeknél a tulajdonjog kimutatására a részvények puszta birtoka nem elegendő, hanem azonkívül legalább is üres hátirattal a részvényeknek a birtokosra átruházása igazolandó; a mennyiben tehát a kir. járásbiróságtól megszerzett iratokból kitünik, hogy alperes legalább is 1894 október hó 11. napján, vagyis a 3282/1894. sz. kérvény beadásakor tudta, hogy P. F. a kereset beadása, vagyis 1886. május hó 18. napja előtt meghalt, az pedig, hogy a kereseti részvények 1886. évi augusztus 15-én állíttattak ki, a 6794/97. sz. jegyzőkönyvben megállapíttatott, nyilvánvaló, hogy alperesnek tudnia kellett, hogy P. F.-nek a részvények hátlapján levő aláirása hamis, s ekként azt is, hogy azokon P. F.-től származó üres forgatmány nincs, tehát azok birtokosa özv. P. F.-né a ker. t. 173. §. értelmében a részvényeket tulajdonul meg nem szerezte. Minthogy pedig a tulajdonjogot csak a tulajdonos ruházhatja át, nem fér kétség ahhoz, hogy alperes, a mikor a részvényeket özv. P. F.-nétől, tehát oly személytől vette meg, kiről tudta, hogy nem tulajdonos, az eljárása által elkövetett jogellenességről is birt tudomással és így őt a részvények vétele körül rosszhiszeműség terheli; már pedig a ker. t. 299. és 300. §-ai értelmében a korábban szerzett tulajdont, vagyis P. F. tulajdonát megszüntetni egyedül a jóhiszemü vétel lett volna alkalmas. Alperes vétele ellenben rosszhiszemü lévén, azzal szemben a korábbi tulajdonjog fennállónak, illetőleg a tulajdonos P. F. halálával örököseire átszállottnak tekintendő, a kik tehát visszatartott tulajdonukat bárkitől és így alperestől is visszakövetelhetik. Nem gátolja ezt az a vitatott körülmény sem, hogy a részvények özv. P. F.-né pénzén szereztettek; mert, a mint már fentebb is kiemeltetett, a részvények tulajdona a ker. t. 173. §-a alapján állapittatott meg, özv. P. F.-nének ezzel szemben csak az a joga marad fenn, hogy elhalt férje örökösei ellen a részvények vételére fordított pénzét követelheti, esetleg közszerzeményi igényét érvényesitheti. Ezek szerint a felebbezési biróság anyagi jogszabályt alkalmazott helytelenül, midőn elfogadva az elsőbiróság itéletének indokait, a megállapitott ténykörülményekből alperes rosszhiszemü eljárására következtetést nem vont; minélfogva a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával alpe-

rest a kereseti részvények kiadására és mint pervesztest az 1893 : XVIII. t.-cz. 109., 168. és 204. §-ai értelmében a per, felebbezési és felülvizsgálati költség megfizetésére is kötelezni kellett. A részvények értékének esetleges megtérítésére azonban alperest kötelezni ezuttal nem lehetett, mert alperes tagadásával szemben felperes a részvények értékét ki nem mutatta, minélfogva értéküknek esetleg szükségessé válható megállapitása az 1881 : LX. t.-cz. 217. §-ához képest a végrehajtási eljárásra volt fenhagyandó.

26.

A bizonyítékok szabad mérlegelése nem gyakorolható akként, hogy a bíróság a tárgyalások adataiból és a bizonyítékok közűl azok egy részét kiszakítva, ítéletet hozhasson, a nélkül, hogy indokolná a tárgyalás és bizonyításfelvétel többi részének mellőzését. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 185. c. 204. §§.)

(1898 szeptember 29. 1898. I. G. 182. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott ama tényallás mellett, hogy felperes az I. r. alperesnek nyolcz vagy tizennégy napra terjedő felmondását elfogadta és alkalmazásából csak ennek a felmondási időnek az eltelte után távolittatott el, ha ez a tényállás az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadóul volna elfogadható, nem volna alapja a felperes felülvizsgálati kérelmének, mert a felmondás és annak elfogadása, kapcsolatban azzal a ténynyel, hogy a felperes a felmondási idő alatt a kérdéses szállodában elfoglalt helyen megmaradt s jövedelmeinek élvezetében volt, anyagi jogszabályaink szerint kizárná a felperesnek azt a kereseti jogosultságát, hogy ő a felmondási időre bármi kárpótlást követelhessen. Ennek a pernek a felülvizsgálatánál tehát tekintettel arra, hogy a felülvizsgálati kérelem a fentebb kiemelt ténymegállapitás megtámadására is kiterjed, első sorban azt a kérdést kell eldönteni, hogy a felebbezési biróság az ügydöntő ténykörülmények megállapitásánál megtartotta-e az 1893 : XVIII. t.-cz.-ben s különösen ennek a 64. §-ában meghatározott jogszabályokat és nem nyujtott-e eljárásával alapot arra, hogy az általa megállapitott tényállás az idézett törvény 197. §-a értelmében megtámadható legyen. Az idézett törvény 64. §-a megengedi

ugyan a biróságnak azt, hogy a bizonyitékokat szabadon mérlegelhesse, de e mellett feladatává teszi a biróságnak, hogy valamely tényállitás valóságát, vagy valótlanságát a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján itélje meg és itéletének indokaiban tüzetesen adja elő azokat az okokat, a melyek meggyőződését előidézték s a melyek miatt valamely bizonyitást elégtelennek tartott, vagy a fél által ajánlott bizonyitást mellőzte; nem gyakorolható tehát a bizonyitékok szabad mérlegelése akként, hogy a biróság a tárgyalások adataiból és a bizonyitékok közül azok egy részét kiszakitva itéletet hozhasson a nélkül, hogy indokolná a tárgyalás és bizonyitásfelvétel többi részének mellőzését. A felebbezési biróság pedig azt a különben is bizonytalan tényállást, hogy a felmondás nyolcz vagy tizennégy napra megtörtént és hogy ezt a felperes elfogadta, az itélet indokai szerint egyes alperesi tanuknak a vallomása és I. r. alperesnek a törvényes figyelmeztetés után tett, de esküvel meg nem erősitett vallomása alapján állapitotta meg, és e mellett semmi okát nem adta annak, hogy a többi tanu vallomását s különösen az ugyancsak alperesek által hivatkozott H. L. tanunak lényeges adatokat tartalmazó vallomását és a felperesnek esküvel is megerősitett vallomását miért mellőzte és azzal a kérdéssel sem foglalkozott, hogy az állitólagos felmondás, tekintettel azokra a körülményekre, a melyek között az a tanuk vallomásaiból megállapithatólag történt s felperesnek a felmondásra tett nyilatkozatai, jogok és kötelezettségek megállapitására mennyiben szolgáltathatnak elfogadható alapot? A felebbezési biróság itéletének indokolásában észlelt ezek a hiányok annál is inkább szembeötlők, mert a felebbezési biróság is az elsőfokú biróság által foganatositott bizonyitásfelvétel eredménye alapján hozta meg itéletét, az első biróság pedig ugyanazon bizonyitási eljárás alapján azt állapitotta meg, hogy a felmondás a felperes részéről el nem fogadtatott, a két biróság tehát a ténykérdés megállapitását illetőleg egymással ellenkező álláspontra helyezkedett. Mindezeknek az alapján, a kir. itélőtábla felperesnek a tényállás megállapitása ellen irányzott felülvizsgálati panaszát indokoltnak találván, tekintettel arra, hogy ebben a perben I. r. alperes ama tényállitásának valóságát vagy valótlanságát kell első sorban megállapitani, hogy a felmondás megtörtént és elfogadtatott-e akként, hogy annak jogi hatály tulajdonitható? s az idevonatkozó tényállás megállapitása előtt a per az anyagi jog szempontjából meg nem vizsgálható, mert csak az alperes fent kiemelt tényállitásának valót-

lansága esetében jön előtérbe az a jogkérdés, hogy a felperes mennyi felmondási időre tarthat igényt? ez tehát és az ezzel kapcsolatosan felvetett többi jogkérdések az ügy jelen állásában el nem dönthetők: a felebbezési biróságnak felülvizsgálatra nem alkalmas itéletét az 1893: XVIII. t.-cz. 204. §-a értelmében feloldani s a biróságot további szabályszerü eljárásra utasitani kellett.

27.

Az írásbeli biztosítási ajánlat visszautasítása szóval is történhetik és a visszautasítás ténye tanuvallomások által is bizonyítható. (1893: XVIII. t.-cz. 64. §. 1875: XXXVII. t.-cz. 468. §.)

Ha a fél a per addigi folyamán nem vitatja azt, hogy a külföldön székelő biztosító társaság itteni vezértitkára az ajánlat visszautasítására nincs jogosítva, ezt a kifogást a felülvizsgálati eljárásban sikerrel nem hozhatja fel. (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.)

A perköltség viselésének kérdése jogkérdés, a perköltség mennyiségének megállapítása ténykérdés. (1893: XVIII. t.-cz. 108. 185. 197. §§.)

(1898 október 6. 1898. I. G. 183. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét a S. E. T. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjára alapitván, azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, a mikor a perben kihallgatott tanuk vallomását helytelenül mérlegelve, és ezenfelül a kereskedelmi törvény 468. §-ának rendelkezését figyelmen kivül hagyva, megállapitotta, hogy az alperes által tett biztositási ajánlatot a felperes társaság visszautasitotta, megsértette pedig azért, mert alperes a felperesi biztositó-társaság részéről kiállitott és az alperes által tett biztositási ajánlat visszautasitását tartalmazó okiratot felmutatni nem tudván, a tanuknak e tekintetben tett vallomása figyelembe nem jöhet, a mennyiben a hivatkozott törvényszakasz a biztositási ügyletek érvényességéhez irásbeli szerződést irván elő, a biztositási ajánlatnak visszautasitása érvényesen csak irásban történhetik, és ezt is csak a felperesi társaság londoni központja, de nem a czégvezetői és igazgatósági hatáskörrel nem biró F. S. vezértitkár teheti; — továbbá, hogy anyagi jogszabályt

sértett a felebbezési biróság az által is, hogy ugyancsak a perbeli tanuk vallomásának helytelen mérlegelésével megállapitotta azt is, hogy a felperesi könyvekben bevezetett biztositási szerződést később F. S. vezértitkár stornirozta, de ha a stornirozás megtörtént volna is, még akkor is köteles alperes a kereseti összeget, mint első dijrészletet, a mely oszthatlan, megfizetni, mert a biztositási ügyletnek elkönyvelése következtében felperes nehány hónapon át viselvén a koczkázatot, az első dijrészletet követelni jogosult. De jogszabálysértést lát felperes abban is, hogy a perköltség túlmagas összegben lett alperes javára megitélve. Felperesnek panasza azonban minden irányban alaptalan, mert a felebbezési biróság nem sértette meg a kereskedelmi törvény 468. §-a rendelkezését, a mikor a perben kihallgatott tanuk vallomásai alapján állapitotta meg mint tényt, hogy felperes az alperes által tett biztositási ajánlatot visszautasitotta, mert a keresk. törvény 468. §-a a biztositási ügylet érvényességéhez kivánja meg az ügyletre vonatkozó irásbeli szerződést, azonban azt, hogy az irásbeli ajánlat visszautasitása más módon mint irásbelileg, nem történhetnék, a törvény nem tartalmazza, a miből következik, hogy ez a ténykérdés tanuvallomások által is bizonyitható, a tanuknak vallomását pedig a felebbezési biróság a S. E. T. 64. §-a értelmében szabadon mérlegelhetvén, az azok alapján tett ténybeli megállapitásai és meggyőződésének okai, minthogy azokat itéletében tüzetesen felsorolta, felülvizsgálatnak tárgyát nem képezhetik. A mi pedig azt illeti, hogy F. S. mint a felperesi társaság budapesti vezértitkára jogosult volt-e az alperes által tett biztositási ajánlatot visszautasitani, a felülvizsgálati eljárásban már felülvizsgálat tárgyává azért sem tehető, mert felperes a per során F. S.-nak abbeli jogosultságát nem kifogásolta, a felülvizsgálati eljárásban pedig oly tényeket és bizonyitékokat, a melyek az első és a felebbezési biróság előtt nem voltak érvényesitve, csak akkor lehet felhozni, ha valamely eljárási szabály nem alkalmazása, vagy nem helyes alkalmazása forog fenn. Azt a panaszt illetőleg, hogy ugyancsak a tanuvallomások helytelen mérlegelésével állapitotta meg a felebbezési biróság azt is, hogy az alperesi ajánlatnak visszautasitása ellenére mégis elkönyvelt biztositási ügyletet később F. S. vezértitkár stornirozta, mint felülvizsgálat tárgyát nem képezhetőt szintén figyelmen kivül kellett hagyni, a tanuvallomások mérlegelésére nézve már fentebb kifejtett indokokból és még azért, mert annak megállapitása következtében, hogy felperes az alperesi

biztositási ajánlatot visszautasitotta, ez a körülmény a per elbirálására lényeges befolyással már nem bir. A perköltség mennyisége tekintetében emelt panasz pedig azért alaptalan, mert csak a perköltség viselésének kérdése képez jogkérdést, ellenben a perköltség mennyiségének megállapitása ténykérdés, mint ilyen felül nem vizsgálható. Mindezek szerint tehát a felebbezési biróság sem anyagi sem alaki jogszabályt nem sértett, a mikor megállapitotta, hogy felperes az alperesnek biztositási ajánlatát visszautasitotta és hogy az utóbb a felperesi könyvekben mégis helytelenül elkönyvelt biztositási ügyletet stornirozta, és ebből a tényállásból törvényszerüen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes az első biztositási dijrészletet sem köteles felperesnek megfizetni, ugyanazért felperesnek felülvizsgálati kérelmét elutasitani s a sikertelen felülvizsgálat költségének a S. E. T. 168. és 208. §. szerint való viselésére kötelezni kellett.

28.

A kereseti követeléssel összefüggésben álló beszámítási kifogás külön perre nem utasítható. (1893 : XVIII. t.-cz. 106. §.)

Az előleges bírói szemlének a fél közbenjötte nélkül megtartása nem szabálytalan akkor, ha a fél értesítése iránt kellő intézkedés történt, de az a fél hibája (elutazása) miatt sikertelen maradt. (1868 : LIV. t.-cz. 541. §., 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. c. p.)

(1898 október 7. 1898. I. G. 187. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetét az *A)* alatti haszonbéri szerződés 4. pontjára, alperesek pedig beszámittatni kért ellenkövetelésüket ugyanannak a szerződésnek 8. pontjára alapitották. Kétségtelen tehát, hogy úgy a felperes kereseti, mint az alperesek ellenkövetelése ugyanazon egy jogalapból származik és így egymással jogi összefüggésben áll. Abban az esetben pedig, ha alperes beszámitási kifogásként olyan ellenkövetelést érvényesit, mely a kereseti követeléssel összefüggésben áll, az 1893: XVIII. t.-cz. 106. §-a értelmében a biróság alperes ellenkövetelését még akkor sincs jogosítva külön perútra utasitani, ha az ellenkövetelés eldöntése a tárgyalás elhalasztását tenné szükségessé. Nem sértett meg

tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által, hogy a felperes részéről lejárt haszonbéri követelés iránt inditott jelen perben alpereseknek olyan ellenkövetelése felett is határozott, melynek megállapitása külön bizonyitási eljárás foganatositását tette szükségessé. Hasonlóan alaptalan felperesnek az a panasza is, hogy a felebbezési biróság a bizonyitási eljárás foganatositásánál lényeges eljárási szabályokat sértett meg; mert igaz ugyan, hogy az előleges birói szemle felperes közbenjötte nélkül tartatott meg, azonban az ügyiratokból az is kitünik, hogy felperes értesitése iránt a megfelelő intézkedés kellő időben megtétetett, annak pedig, hogy ez az intézkedés czélra nem vezetett, nem alperesek mulasztása, hanem a felperesnek hazulról hosszabb időre való eltávozása volt az oka; különben is azt a körülményt, hogy a cselédház helyreállitása feltétlenül szükséges volt, a felebbezési biróság nemcsak a kifogásolt előleges birói szemle eredménye, hanem J. Gy. tanu vallomása alapján is állapitotta meg; a miatt pedig, hogy az előleges birói szemlén kivül ennek az egy tanunak vallomását az érintett körülmény bizonyitására elegendőnek találta, felülvizsgálati kérelem az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében sikerrel még akkor sem volna emelhető, ha az előleges birói szemle olyan alaki hiányokban szenvedne, hogy mint bizonyiték figyelembe egyáltalában nem jöhetne.

29.

A lakhatási engedély kiadásának megtagadása megállapítja a bérleménynek használatra való alkalmatlanságát, mihezképest ez alapon elállhat a bérlő a szerződéstől és nem nyer alkalmazást a lakbérszabályzatnak az a rendelkezése, hogy a hiányok bírói szemle útján állapítandók meg. (Székes főv. lakbérl. szab. 19, 20. §§.)

(1898 október 14. 1898. I. G. 195. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes felülvizsgálati kérelmét az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjára alapitja és azt panaszolja, hogy: 1. a felebbezési biróság jogszabály megsértésével állapitotta meg a kártéritési kötelezettségét, mert őt a bérlemény lakhatóvá tétele tekintetében mulasztás nem terheli, hogy továbbá 2. birói szemle hiányában a Budapest székesfőváros lakbérszabályainak figyelmen kivül hagyásával állapitotta meg, hogy a bérelt helyiségek

a kibérlés czéljaira nem voltak használhatók. Alperes panasza azonban egyik irányban sem bir elfogadható alappal. Mert ugyanis a felebbezési biróság által megállapitott és a sommás eljárási törvény 197. §-a alapján meg nem támadott, tehát a felülvizsgálati eljárásban is irányadóul szolgáló tényállás szerint, felperes a bérelt helyiségek jelentékenyebb részét azért nem vehette használatba, mert alperes azokra lakhatási engedélyt a bérlet kezdete után 30 nap, illetve három hónap elmultával eszközölte ki. Minthogy pedig felperes az összes helyiségeket együttesen bérelte ki, a Budapest székesfőváros lakbérszabályainak 20. §-a szerint jogositva volt felperes az egész bérlettől a bérlet első napjától kezdődő joghatálylyal elállani, és ugyanazon §. értelmében alperestől szenvedett kárának megtérítését követelni, még pedig annyival inkább, mert hatósági intézkedés akadályozta meg felperest abban, hogy a bérlemény jelentékenyebb részét használatba vehesse, ilyen esetekben pedig a lakhatási engedély kiadásának megtagadásával minden kétséget kizáróan meg lévén állapitva a bérleménynek használatra való alkalmatlan volta, ennélfogva a jelen esetben nem nyerhet alkalmazást a lakbérszabályoknak az a rendelkezése, hogy a hiányok birói szemle útján állapitandók meg és mert felperes csak az egész bérlemény megtartására lévén kötelezhető, ha időlegesen annak egy részét használatba vette is, minthogy a bérlemény jelentékenyebb részét a bolthelyiségek átvétele után tizennégy nap mulva sem bocsájthatta alperes az ő rendelkezésére, annálfogva felperes jogositva volt az egész bérleménynek a bérleti idő kezdetétől való joghatálylyal való visszabocsátására.

30.

Ha a tanviszony felbontását a tanoncz okozta: az iparos a betöltött tanidőre és még egy félévre járó tandíjnál egyéb kárpótlást nem követelhet. (1884: XVII. t.-cz. 74., 176. §§.)

(1898 október 27. 1898. I. G. 205. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kár összegének meghatározására alapul a budapesti kereskedelmi iparkamarának 333. sz. átirata nem szolgálhat, mert el is tekintve attól, hogy a hatályban levő törvénynyel ellenkező szokás tekintetbe nem vehető, maga ez az átirat azt álla-

pitja meg, hogy általánosan követett helyi szokás nem létezik, az, hogy egyes ipartestületek, jelesül az esztergályos ipartestület békéltető bizottsága ilyen esetekben úgy a tandijat, mint az élelmezési kárpótlást meg szokta itélni, kötelező jogszabálynak már azért sem fogadható el, mert határozata az ipartörvény 141. §-a értelmében végleges hatálylyal nem bir. Magából az ipartörvényből, jelesül annak 74. §-ából pedig az következtethető, hogy az iparos akkor sem követelhet a betöltött tanidőre és még egy félévre járó tandijnál egyéb kárpótlást, ha a tanviszony felbontását a tanoncz okozta. Az idézett törvényszakasz ugyanis határozottan azt tartalmazza, hogy az iparost abban az esetben kárpótlásul félévi tandij illeti, másnemü kárpótlásra a törvényben még csak utalás sem történik, e kárpótlás pedig nem csupán a tanitásért, hanem a tanviszony felbontásáért rendeltetik, mig ellenben abban az esetben, ha az iparos adott okot a tanviszony megszüntetésére, ugyanez a törvényszakasz azt rendeli, hogy az iparos legalább is a más iparoshoz beszegődtetés költségét viseli, de e mellett utalást is foglal magában az ezenfelül törvény vagy szerződés értelmében még járó kárpótlásra. Abból; hogy ez utóbbi esetben a másnemű kárpótlásra utalás történik, az elébbi esetben pedig másnemü kárpótlás nem emlittetik, következtetés vonható arra, hogy a törvény a tanoncz szerződésszegése esetében a tandijon kivül egyéb kárpótlást nyujtani nem akart. Mig ellenben az ipartörvény 176. §-ának rendelkezése az iparosok és tanonczok, segédek vagy munkások között a munka- vagy tanviszony megszünéséből származó, tehát többrendbeli kártéritési követelésekre vonatkozván, e §-ban a többes szám használata egyáltalán nem nyujt alapot annak a feltevésére, mintha az iparost tanoncza ellenében több rendbeli czimeken illetné a tanviszony megszüntetése okából kártérités. E szerint kárpótlásul az összeg tekintetében nem kifogásolt tandij helyesen állapittatott meg, annál inkább, mert a tanonczszerződés mint ürlap sem tartalmazott a tanviszony megszüntetése esetére a kárpótlásra vonatkozó rendelkezéseket; de ha tartalmazott volna is, azok áthuzásából nem a kárpótlásról való lemondás, hanem az volna következtethető, hogy a szerződő felek e részben magukat a törvény általános határozatainak vetették alá.

31.

Az, a kinek árú megrendelés nélkül szállíttatik, nem köteles az árút visszaküldeni, vagy rendelkezésre bocsátani, hanem csak a küldő jelentkezéséig annak javára megőrizni.

A letéteményező a dolog épségéért csak mulasztás vagy gondatlanság esetében felelős.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 320. §-ának értelmezéséhez.

(1898 október 28. 1898. I. G. 208. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A megállapitott tényállás szerint felperes a szóban forgó árukat alperesnek minden megrendelés nélkül szállitotta, annálfogva a megállapitott tényállásból a felebbezési biróság nem helyesen vonta le azt a jogkövetkezményt, hogy alperes a megsemmisült áruknak az árát megfizetni azért tartozik, mivel a megrendelés nélkül szállitott és alperes kezeihez jutott öltönyöket alperes a felperesnek se rendelkezésére nem bocsájtotta, se pedig annak vissza nem küldötte; mert általánosan elfogadott jogszabály az, hogy az, a kinek árúk megrendelés nélkül szállíttatnak, az nem köteles arra, hogy a meg nem rendelt árúkat a küldőnek rendelkezésére bocsássa, vagy visszaszállitsa, hanem csak az áll feladatában, hogy a kezeihez jutott árukat a küldő jelentkezésére annak javára megőrizze, ily körülmények között tehát alperes is megfelelt kötelezettségének, midőn a megrendelés nélkül szállitott árukat őrizetbe vette azzal a czélzattal, hogy jelentkezés esetén a küldőnek kiszolgáltatja. Minthogy tehát a felebbezési biróság által megállapitott tényállásból jogszerűen az következik, hogy a küldött áruk az alperes által történt átvétel után is felperes tulajdonai maradtak és a felek között hallgatólag csupán letéti ügylet létesült, és általánosan elfogadott jogszabály az is, hogy a letéteményes a letevővel szemben a letétül elfogadott dolog épségeért csak annyiban felelős, a mennyiben azok megsemmisülésénél a letéteményest mulasztás vagy gondatlanság terheli, a fenforgó esetben pedig az árúk megsemmisülése tekintetében alperessel szemben mulasztás vagy gondatlanság meg nem állapitható, annálfogva felperes az előállott kárt alperesre jogszerűen át nem háríthatja. A felebbezési biróság ama jogi álláspontjának pedig, mely szerint abból a megállapitott tényállásból, hogy a peres felek között egy izben adásvétel jött létre, azt a jogi következtetést vonta

le, hogy a felek között üzleti összeköttetés állott fenn, következésképpen, hogy a fenforgó peres kérdés megbirálásánál a kereskedelmi törvény 320. §-a volna alkalmazandó, — azért nincsen megállható alapja, mert a felebbezési biróság tényként állapitotta meg, hogy alperes nem kereskedő és mert a második és harmadik szállitmány elárusitására alperes nem vállalkozott, egymagában álló vételi ügyletből pedig üzleti összeköttetés fennállására jogszerűen következtetést vonni nem lehet.

32.

A felülvizsgálat körébe tartozik annak megbírálása, hogy a megállapított tényállás alkalmas-e arra, mikép a bekövetkezett kár és a mulasztás között az okozati összefüggés megállapíttassék. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Feloldás annak megállapítására, hogy a kár mikor és mily tények folytán következett be. (1893 : XVIII. t.-cz. 35, 37, 204. §§.)

Eljárási szabályt sért a biróság, ha olyant is bizonyítottnak tekint a tanu vallomásával, a miről a tanu nem tesz említést. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §. 185. §. c. p.)

(1898 november 4. 1898. I. G. 218. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alapos a felpereseknek az a panasza, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértésével mondta ki azt, hogy a kártérítéshez való jog azért nem illeti meg őket, mert káruknak egyedül maguk az okai. A felebbezési biróság ugyanis e részben a tényállást akként állapitotta meg, hogy a felperesek ingóságaiknak lakásukból történt kirakása után azonnal megjelentek a helyszinén, a helyzetet látták és mégis elmulasztották azt, hogy ingóikat elvitessék, illetve biztonságba helyezzék. A tényállásnak e része azonban az alább kifejtettek szerint egymagában nem alkalmas arra, hogy a bekövetkezettnek állitott kár és a felperesek fentebb megjelölt mulasztása közt az okozati összefüggés megállapittassék. A felebbezési biróság ugyanis elfogadta az elsőbiróság által megállapitott tényállást azzal a kiegészitéssel, a mi itéletének indokolásában elő van adva. Elfogadottaknak tekintendők tehát az elsőbiróság által megállapitott tényállásnak következő részei is: u. m.

hogy a felperesek ingóságait azok lakásából az alperes atyja rakatta ki és hogy a felperesek kirakott ingóságai mintegy három hétig őriztettek az alperesnél s a kocsiszinben és a pinczében voltak elhelyezve. Az előadott körülmények figyelembe vételével pedig a felperesek által vitatott kár akkor is keletkezhetett, mikor a felperesek ingóságai a lakásból kirakattak, vagyis előbb, mintsem a felperesek a helyszinén megjelentek; továbbá keletkezhetett a kár azután is, mikor már a kérdéses ingóságok az alperes őrizetében voltak. Ezek szerint a fenforgó esetben az ügy érdemének megbirálásánál döntő ténykörülményt képeznek a következők, u. m. hogy a kár mikor és mily tények folytán következett be. Abban a tényállásban azonban, a mi a felebbezési biróság itéletének alapjául szolgált, a jelzett ténykörülmények megállapitva nincsenek. A felebbezési biróság ugyanis a kilakoltatást csak abból a szempontból birálta meg, hogy az jogos, vagy jogellenes volt-e? Ez azonban a jelen per eldöntésénél súlylyal nem bir; mert bármelyik eset forgott is fenn, az alperes felelősséggel tartozik akkor, ha a kár az ingóságok kirakásánál következett be, s ha a kirakás nem a kellő gondossággal történt. Továbbá a fentebb előadottakból kitünik, hogy a felebbezési biróság itéletének alapjául szolgáló tényállásban nemcsak a felpereseknek, hanem az alperesnek is van oly ténye megállapitva, a mi a kár okául szolgálhat, de nincs megállapitva, hogy a kár mikor következett be, ennek hiánya miatt pedig meg nem állapitható, hogy a felebbezési biróság részéről megállapitott tények közül melyik az, a mely a bekövetkezettnek állitott kárral okozatos összefüggésben áll. Az előadottak szerint tehát a felebbezési biróság által megállapitott tényállás nem alkalmas arra, hogy annak alapján az ügy érdemében itéletet hozni lehessen. De nem szolgálhat az emlitett tényállás az érdemleges itélet meghozatalának alapjául még azért sem, mert abban nincs megállapitva, hogy való-e, vagy sem a felpereseknek az az állitása, hogy kárt szenvedtek az által, hogy kirakott ingóságaik részben elvesztek, részben megromlottak. A felebbezési biróság ugyanis itéletének indokolásából kivehetőleg nem fogadta el az elsőbiróság által megállapitott tényállásnak azt a részét, a mely szerint a kár fenforgása megállapittatott. Az *A)* alatti jegyzék 1—2. tételei alatt megjelölt tárgyakra, u. m. egy bőrpénzestárczára 63 frttal s egy női aranyórára sodrott aranyláncczal, a felebbezési biróság azt állapitotta meg, hogy azok a felpereseknél tartózkodó R. S.-nak adattak át s e megállapitást Cs. J. és neje tanuk vallomásaira alapi-

totta. E ténymegállapitást azonban a felperesek megtámadták azon az alapon, hogy azok a tanuk, a kiknek vallomásaira a felebbezési biróság utal, nem vallották azt, a mi a felebbezési biróság itéletének indokolásában vallomásuk tartalmaként elő van adva. A felperesek e panaszának alaposságát az elsőbiróság által 1897 deczember 18-án felvett jegyzőkönyv Cs. J.-né tanu vallomása tekintetében bizonyitja; mert ez a tanu nem tett emlitést vallomásában arról, hogy hallotta volna R. S.-nak azt a kijelentését, hogy a pénz megvan, sem aranyórát és aranylánczot nem látott R. S.-nál, hanem azt adta elő, hogy az I. rendü felperes leánytestvérét az udvaron látta állani s kezében egy fekete bőrpénzestárcza és egy ezüst vagy nikkel óra volt. Cs. J.-né tanunak vallomására tehát a felebbezési biróság nyilván tévesen utalt és nem is indokolta, hogy ennek Cs. J. vallomásától eltérő vallomását mi okból tekintette Cs. J. vallomásával egyenlően bizonyitéknak. Ez a ténymegállapitás tehát az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-ának második bekezdésénél fogva irányadónak nem tekinthető. Az *A)* alatti jegyzék 3—21. tételei alatt felsorolt ingóságokat illetőleg pedig a felebbezési biróság itéletének alapjául szolgáló tényállás semmit sem tartalmaz a tekintetben, hogy való-e, vagy sem a felpereseknek az az állitása, hogy a kérdéses ingóságok részben elvesztek és részben megromlottak. Az előadottak következtében a felperesek felülvizsgálati kérelmének helyet adni, a felebbezési biróság itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-ának második bekezdése értelmében feloldani és a felebbezési biróságot megfelelő további eljárásra és újabb határozat hozatalára utasitani kellett.

33.

A vízi szolgalommal terhelt ingatlan tulajdonosa a vízi mű engedélyezéséből vagy annak létesitéséből származott sérelmeit csak a közigazgatási hatóság előtt orvosolhatja s kártalanítás iránti igényét sem érvényesítheti a sommás biróság előtt. (1893: XVIII. t.-cz. 1. §. 1885 : XXIII. t.-cz. 61, 156, 170. §§.)

A keresetváltoztatás értelmezéséhez. (1893 : XVIII. t.-cz. 31, 148. §§.)

(1898 november 10. 1898. I. G. 222. sz. a.)

Tényállás: A felperes mint földtulajdonos az alperesként perbevont pestmegyei sárközi ármentesitő társulattól azért követelt keresetét-

ben kártérítést, mert az alperes társulat az 1890. év telén az uszódszakmárszigeti földeken át állítólag a birtokosok tudta és beleegyezése és hatósági engedély kieszközlése nélkül és a nélkül, hogy az érdekelt tulajdonosokat kárpótolta volna, egy csatornát ásatott, azzal a felperesnek a keresetben megjelölt több ingatlanát kétfelé darabolta és azokból 700 négyszögölnyi területet elfoglalt. — Ennek alapján felperes kártérítés iránti követelését a vizjogról szóló 1885. évi XXIII. t.-cz. 61. §-a értelmében számította fel s ennek a kárnak a megtérítését vagy pedig az előbbi birtokállapot helyreállítását és azt kérte, hogy az alperes az elmaradt haszon és a birtok eldarabolása folytán szenvedett kárának a megtérítésére köteleztessék. — Ezt a keresetet a felperes a felebbezési eljárásban akként módosította, hogy kártérítés iránti követelését csak az elvont haszonra tartotta fenn.

A kir. itélőtábla: A kereset módositása által a felperes, tekintettel arra, hogy az elvont haszon megitélése iránti kérelem már a keresetben is benne foglaltatott, nem megváltoztatta, hanem csak leszállitotta keresetét, következéskép nem bir alappal a felülvizsgálati kérvényben felhozott az a panasz, hogy a felebbezési biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 148. §-ában foglalt alaki jogszabályt megsértette volna akkor, a mikor a kereset fentartott része felett érdemileg határozott. Az alperesnek az elsőfoku biróság előtt kellő időben előterjesztett, a felebbezési biróság előtt is fentartott és a felülvizsgálati kérvényben is érvényesitett pergátló kifogását azonban a kir. itélőtábla indokoltnak találta. Az alperesként perbevont pestmegyei sárközi ármentesitő társulat ugyanis a vizjogról szóló 1885 : XXIII. t.-cz. IV. fejezete értelmében vizrendezésre és vizhasználatra megalakult társulat, a melynek 13. sz. alatt bemutatott alapszabályai, ennek záradéka szerint kormányhatóságilag jóváhagyattak. Arról, hogy az igy törvényesen megalakult vizi társulatok, az engedélyokiratok megszerzése és a vizi művek létesitése körül miként tartoznak eljárni, a fent idézett vizjogi törvény intézkedik s ugyanez a törvény szabályozza azt is, hogy a vizi művek létesitéséből folyólag mennyiben van a közigazgatási hatóság és mennyiben a biróság előtti eljárásnak helye. A vizszabályozásra, vizhasználatra és a vizek elleni védelemre vonatkozó minden rendelkezés a törvény 156. §-a szerint a közigazgatási hatóság részére van fentartva s ugyanez a hatóság határoz a törvény 170. §-a értelmében a vizi szolgalommal terhelt ingatlanok tulajdonosainak nyujtandó kártalanitás nagyságára és módozataira nézve is, akkor, a mikor ebben a tekintetben az érdekeltek között egyezség jön létre és csak abban az esetben,

ha a kártalanítás kérdése egyezségileg nem rendeztetik, vagy ha az érdekeltek a közigazgatási hatóságnak a kártalanitásra vonatkozó határozatában meg nem nyugosznak, van helye az 1881 : XLI. t.-czikkben meghatározott kisajátitási, illetve kártalanitási eljárásnak, a melynek foganatosítására a most idézett törvény 43. §-a értelmében az a kir. törvényszék illetékes, a mely a kisajátítandó ingatlanok birtokbiróságát képezi. A hatáskörnek a törvény által ekként szabatosan történt meghatározásából önként következik az, hogy a vizi szolgalommal terhelt ingatlan tulajdonosa a vizi mű engedélyezéséből, vagy annak létesitéséből származott sérelmeit a közigazgatási hatóság előtt orvosolhatja és a kártalanítása iránti igényét is ott tartozik bejelenteni s ebben a tekintetben csak azután van helye birói eljárásnak, ha a földbirtokos a közigazgatási hatóságnak a kártalanitás kérdésében hozott határozatát magára nézve sérelmesnek találja. Minthogy tehát a kártalanítás vagy kártérités előfeltételeit ilyen esetekben a közigazgatási hatóság állapitja meg, s a kártalanitás eszközlése a közigazgatási hatóság eljárásának befejezése után sem a sommás biróság, hanem a kir. törvényszék hatáskörébe tartozik: a kir. itélőtábla a birói hatáskör ellen tett kifogást az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának 1. és 2. pontja alapján indokoltnak találta. Nem változtat a helyzeten az sem, hogy a felperes a vízjogi törvény 61. §-ának megfelelően felszámitott kárkövetelése helyett most már csak az elvont, helyesen elmaradt haszon megitélését kéri, mert keresetének jogalapja változatlanul maradt s az a kérdés, hogy a felperes, mint a vizi szolgalommal terhelt ingatlan tulajdonosa, jogosítva van-e kártalanitás czimén a vizi mű által fedett ingatlanainak az elmaradt hasznát követelni, szintén csak a fentebb megjelölt előfeltételek után a kir. törvényszék előtt indítható kártalanítási eljárás után oldható meg, annál is inkább, mert a felperes keresetének módositásával elállván attól, hogy a vízmű czéljaira elfoglalt ingatlanaira vonatkozólag birtokjogát érvényesitse, azon czimen, hogy a kérdéses ingatlanoknak a telekkönyvek szerint ő a tulajdonosa, az elvont hasznokat, mint a birtok jutalékát a kártalanitási eljárás keretén kivül per útján követelni joga nincs. Ennélfogva az alperes által előterjesztett pergátló kifogásnak helyt adni és ennek következtében az 1893 : XVIII. t.-czikknek a 208. §. szerint a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó 153. §-a értelmében a felebbezési biróság itéletének feloldásával a pert megszüntetni és a felperest az idézett törvény 204., illetve 168. §-a értelmében

az alperesnek okozott összes perköltség megfizetésére kötelezni kellett.

34.

Az, a ki a haszonbérlő helyett minden fentartás nélkül óvadékot tesz le, az óvadékul letett értékpapirok szelvényeit a haszonbérbeadótól a haszonbérlő mellőzésével nem követelheti.

(1898 november 10. 1898. I. G. 225. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes az anyagi jogszabály megsértését találja abban, hogy a felebbezési biróság még kereseti jogát sem állapította meg, holott a tulajdonos tulajdonát, éppen úgy mint annak járulékait és gyümölcseit bárkitől, a ki azt jogtalanul magánál tartja, visszakövetelheti. Úgy a felebbezési biróság által megállapított tényállásból, mint a per adataiból kétségtelen, hogy az értékpapirokat, a melyeket szelvényeivel együtt az alperestől B. Zs. egy külön perrel követel és a melyeknek szelvényeit felperes az alperestől jelen perrel szorgalmazza, az alperes haszonbérlője B. Zs. helyett ennek haszonbérleti óvadékául és minden kikötés vagy fentartás nélkül adta át az alperesnek felperes. A miből következik, hogy felperes fentebbi ténye által és tényével szemben közte és alperes közt olyan önálló jogviszony nem keletkezett, a mi jogot adna felperesnek arra, hogy állított tulajdonjoga alapján B. Zs. mellőzésével a letett értékpapirok szelvényeit az alperestől követelhesse. Nem sértett meg tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt, midőn a szelvények kiadása iránt inditott perben alperessel szemben felperesnek még kereseti jogot sem adott.

35.

Lejárt váltó elveszése alapján kártérítési igény csak már bekövetkezett tényleges kár esetében érvényesíthető.

A részvénytársaság felelőssége az igazgató eljárásáért.

(1898 november 11. 1898. I. G. 228. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek a felebbezési biróság itéletét felülvizsgálati kérelmük tartalmából kivehetőleg a S. E. T. 185. §. *a)*

és *c)* pontja alapján támadják meg és azt panaszolják, hogy helytelenül alkalmazta a felebbezési biróság a bizonyitási szabályokat, midőn azt tekinti bizonyitottnak, hogy H. J. saját személyében és nem az alperes részvénytársaság nevében járt el és fogadta el felperesektől a 450 frtos váltó rendezésére szükséges pénzt és csereváltót, és nem mint az intézet igazgatója, hanem mint magánszemély vállalkozott arra, hogy a 450 frtos régi váltót ajánlott levélben felpereseknek visszaküldje. Panaszolják továbbá, hogy mellőzte a felebbezési biróság a kereskedelmi törvény azon rendelkezését is, mely szerint a részvénytársaság igazgatója harmadik személyekkel szemben az igazgatóságot képviselvén, az ő eljárásáért a részvénytársaság felelős; végre, hogy helytelenül alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályokat az által, hogy kimondta, miszerint az alperes részvénytársaság igazgatója azzal, hogy a kereseti váltót felperesek czimére egyszerű levélben postára tette, elvállalt kötelezettségének eleget tett. Felpereseknek a S. E. T. 185. §. *c)* pontjára alapitott panasza azonban czáfolatot nyer a kir. járásbiróság itéletében foglalt és a felebbezési biróság által is egészben elfogadott azzal a tényállással, mely szerint tényként nemcsak az van megállapitva, hogy a kereseti váltó felperesek czimére egyszerű levélben postára adatott, és hogy a kérdéses váltó felperesekhez meg nem érkezett, hanem épen a felülvizsgálati kérelemben felpanaszoltak ellenére az is, hogy H. J. igazgató az alperes részvénytársaság nevében járt el, midőn a váltót 15 kr. ajánlati dij elfogadása mellett felpereseknek ajánlott levélben igérte megküldeni. De felperesek felülvizsgálati kérelme egyéb részében sem bir elfogadható alappal, mert habár a felebbezési biróság által megállapitott tényállás a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, e tényállás szerint pedig H. J. az alperes társaság igazgatója, az alperes nevében vállalkozott is arra, hogy a kereseti 450 frtos váltót felpereseknek ajánlott levélben küldi meg, és ennek ellenére azt egyszerű levélben adta postára, és a kérdéses váltót felperesek nem kapták meg, és habár jogszabályt képez, hogy a részvénytársaság igazgatója által a társaság nevében a czégjegyzésnek megfelelően elvállalt kötelezettségei, a részvénytársaságra is kötelezők, még sem sértett meg a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által, hogy felpereseket a fentebbi tényállás mellett is elutasitotta keresetükkel, mert valamely elvállalt kötelezettség nem teljesitése, csak azon vagyoni hátrány megtéritésére szolgálhat alapul, a mely a mulasztás által valakinek vagyonában

okoztatott, az tehát, hogy H. J. az alperesi intézet igazgatójának mulasztása folytán a kérdéses váltó elveszett, csak annyiban szolgálhat követelési alapul, a mennyiben e miatt felperesek vagyoni hátrányt szenvedtek, már pedig felperesek nem is állítják azt, hogy a kérdéses 450 frtos váltó elveszte által őket bármi tényleges kár érte volna, egy csak jövőben bekövetkezhető károsodás esélye pedig keresetükre jogos alapul nem szolgálhat.

36.

Felülvizsgálat alá esik az a kérdés, hogy egy vagy három szakértő alkalmazásának van-e helye. (1893: XVIII. t.-cz. 94. §. 185. §. c.)

A munka díját abban az esetben, ha azt sem szerződés, sem törvény nem állapítja meg, a biróság határozza meg és e határozatban nincs a középárhoz kötve.

Fogorvosi munka díjazása.

(1898 november 17. 1898. I. G. 232. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *c)* pontja alapján azt panaszolja, hogy lényeges eljárási szabály sértetett meg az által, hogy az elsőbiróság csak egy szakértőt alkalmazott, s a felebbezési biróság ezt a hibát nem hozta helyre, jóllehet a felperes a felebbezési tárgyalásnál három szakértő kinevezését kérte. A felperes szerint ugyanis a fenforgó esetben az 1893 : XVIII. t.-cz. 94. §-ának ötödik bekezdése nem alkalmazható, mert a fogorvosi műveletek megbecslése nem csekély és könnyü dolog; s mert nem forog fenn az az eset, hogy a több szakértő alkalmazása által felmerülő költség a per tárgyának értékével arányban nem állana. Ez a panasz azonban minden tekintetben alaptalan. A 2. alatti számlában elősorolt munkálatok közül ugyanis egyesek már megjelölésüknél fogva egyszerüeknek mutatkoznak s a felperes nem is jelölte meg azokat a munkálatokat, a melyek oly jelentékenyek lennének, hogy azok megbirálására több szakértő alkalmazása mutatkozott volna szükségesnek. Maga az a körülmény pedig, hogy az alperes részéről beszámíttatni kivánt követelés 339 forintot tesz, nem szolgálhat indokul több szakértő alkalmazására. Az előadottak következtében a felperesi felülvizsgálati kérelem ama részének, a mely az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *c)* pontjára

van alapitva, helyet adni nem lehetett. További panasza a felperesnek az, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg az által, hogy a szakértő véleményének elfogadása mellett az alperes fogorvosi munkadijait magasabb összegekben állapította meg a Budapesten általánosan elfogadott középáraknál. E panasz indokolására a felperes azt hozza föl, hogy a szakértő az alperes állítólagos szakképzettségére és keresettségére tekintettel nyilvánitotta az alperes felszámitását méltányosnak; a szakértőnek az alperes szakképzettségére és keresettségére vonatkozó egyéni nézete pedig nem lehet irányadó a munkadijak megállapitásánál. A mi első sorban a szakértő véleményének bizonyitó erejét illeti, ezt a felebbezési biróság a többször hivatkozott törvényczikk 64. §-ánál fogva szabadon mérlegelhette, miért is a szakértői vélemény elfogadása miatt panasz sikerrel nem emelhető. De különben is a felebbezési biróság az alperes által fölszámitott munkadijakat önállóan is mérlegelte, a mennyiben indokolása szerint a megállapitott tényállás figyelembevételével azokat megfelelőeknek találta. Ezek után nem volt alaposnak tekinthető a felperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg az által, hogy az alperes fogorvosi munkadijainak meghatározásánál a Budapesten állitólag szokásos középárakat nem alkalmazta. A fenforgó esetre ugyanis az az általánosan elfogadott anyagi jogszabály alkalmazandó, hogy a munkadijakat a biróság határozza meg oly esetben, midőn azok sem egyezség, sem törvény által nincsenek megállapitva. Az idézett jogszabály pedig nem kötelezi a biróságot a középárak alkalmazására; miért is a felebbezési biróság helyesen járt el, midőn indokolása szerint az alperes fogorvosi munkadijainak meghatározásánál a perbeli tényállásban megállapitott összes körülményeket vette figyelembe.

37.

Kárkövetelésnek csakis az olyan jogellenes cselekmény vagy mulasztás szolgálhat alapul, melynek elhárítása a károsítottnak tehetségében nem állott.

Midőn mind a két fél mulasztása oka a kárnak, a kárt egyenlően viselik.

(1898 november 24. 1898. I. G. 238. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét a S. E. T. 185. §. *a)* pontjára, vagyis anyagi jogszabály megsértésére alapitja,

azt adván elő, hogy miután alperes a rendőrség engedélye és a figyelmeztetés ellenére az engedélyében megjelölt útiránytól önkényesen eltérve, a készítés alatt álló kőúton vontatta gőzcséplőgépét, egyedül az alperes jogellenes cselekménye okozta a kárt, miért is annak összegében és a perköltségben marasztalandó lett volna. Az anyagi jogszabály megsértésére fektetett ezen panasza azonban alappal nem bír. Általános jogszabály ugyanis, hogy kárkövetelésnek csakis az olyan jogellenes cselekvény vagy mulasztás szolgálhat alapul, melynek elháritása az illető károsítottnak tehetségében nem állott. Már pedig a felebbezési biróság itéletében tényként megállapította, hogy felperes semmiféle intőjellel, tiltó táblával vagy egyéb jelzőkészülékkel nem tette felismerhetővé azt, hogy az általa készitett kőút a közforgalomnak átadva nincsen, az azon való közlekedés tilos, és hogy a kőút már mások által is használtatott. Ezen meg nem támadott ténymegállapitásból, mely a s. e. t. 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, helyesen vonta le a felebbezési biróság azon következtetést, hogy felperest is mulasztás terheli és alperes abban a vélelemben lehetett, hogy az azon úton való közlekedés szabad, és hogy úgy felperest, mint alperest mulasztás és felelősség terheli a kár bekövetkezése miatt, — és így helyesen alkalmazta a felebbezési biróság azt a jogszabályt, hogy midőn mindkét peres fél mulasztásának tulajdonitandó a károsítás, azok a kárt egyenlően tartoznak viselni.

38.

Az elmeállapot nem tekinthető nem szakértő tanúk által bizonyítható ténykérdésnek. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 197. §§.)

Az ügyvédi megbízás ok nélküli visszavonása esetében a kikötött jutalomdíj leszállításának nincs helye. (1874 : XXXIV. t.-cz. 55. §.)

A perköltség összege felülvizsgálati kérelemmel meg nem támadható. (1893 : XVIII. t.-cz. 108, 185. §§.)

(1898 november 24. 1898. I. G. 239. sz. a.)

Tényállás: Cs. L. a keresetben körülírt per vitelével a felperest megbizta. A felperes, mint Cs. L. ügyvédje, a perben mindaddig eljárt, míg a megbizás az alsóbirósági itélet meghozatala után 1895. évi május hó 16-án visszavonatott. Cs. L. a per folyama alatt 1894 decz. 25-én a

keresetlevélhez A. alatt mellékelt engedményt állította ki, mely szerint a per tárgyát képező összegből ügyvédi díjak fejében felperes részére a kereseti 500 frtot engedményezte. — Alperesek, Cs. L. örökösei az engedmény kötelező erejét azon az alapon támadták meg, hogy Cs. L. egész életében hülye volt s felperes az engedmény kiállítását különben is megfélemlítéssel eszközölte ki. A felebbezési biróság sem az egyik, sem a másik kifogást megállapíthatónak nem találta.

A kir. itélőtábla: Az alperesek panaszának nincs megállható alapja, mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében a biróság a bizonyitékok erejét szabadon mérlegeli, a mennyiben tehát nem találta megállapíthatónak azt a tényt, melyből alperesek a megfélemlitésre következtetést vontak, e miatt felülvizsgálatnak nincs helye; a mennyiben pedig a kihallgatott tanuk vallomásából sem vonta le azt a jogi következtetést, hogy Cs. L. az *A)* alatti engedmény kiállításakor cselekményeinek horderejét belátni s ekkép szerződést kötni képes nem volt, jogszabálysértést azért nem követett el, mert habár való is, hogy a kihallgatott tanuk Cs. L.-t gyenge elméjünek, hülyének állítják, de az elmeállapot nem képezvén a szakértelemmel nem biró tanuk által bizonyitható ténykérdést, a tanuk eme kimondása által Cs. L. elmegyöngesége, különösen pedig annak olyan foka, melylyel törvény szerint a szerződéskötési képesség hiánya van összekötve, meg nem állapitható, olyan ténybeli körülményeket pedig, melyekből az elme gyengeségének emlitett foka következtethető volna, nem tanusitottak, nem lévén ilyennek tekinthető az, hogy könnyen gondolkozó volt, magát mindenre ráhagyta venni és vagyonát más kezelte. E szerint nem lévén alapja az *A)* alatti engedmény jogi hatálya ellen felhozott kifogásoknak, a további vitás kérdés az, hogy a megbizás visszavonása jogos okul szolgálhat-e a kötelezett ügyvédi dij aránylagos leszállitására? Eltekintve attól, hogy a megbizás visszavonása már az elsőbirósági itélet meghozatala után történt és hogy a kötelezett jutalomdij aránylagos leszállitása iránti igény az 1874 : XXXIV. t.-cz. 55. §-a értelmében sajátlag külön per útján lenne érvényesithető, nemlegesen kellett ezt a kérdést eldönteni; mert alperesek nem is állitották, hogy Cs. L. a megbizást felperestől oly hiba miatt vonta el, mely a fegyelmi biróság által megrovatott, az a körülmény pedig, hogy felperes 500 frt tiszteletdijat követelt, a megbizás visszavonására jogos okul már azért sem tekinthető, mert szabadságában állott azt Cs. L.-nek el nem fogadni; minthogy pedig az

1874 : XXXV. t.-cz. 55. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a jutalomdij aránylagos leszállításának csak az e §-ban fölsorolt okok miatt van helye, az következik, hogy a megbizás oknélküli visszavonása esetében a jutalomdij leszállításának helye nincs : nem sértett jogszabályt a felebbezési biróság azáltal sem, hogy a kereseti jutalomdijat akár a felperes által végzett munka csekélyebb volta, akár a megbizás visszavonása alapján le nem szállitotta. A mi végül a perköltség összegét illeti, az 1893 : XVIII. t.-cz. 173. és 206. §-ának egybevetéséből nyilván kitünik, hogy felülvizsgálati kérelemmel a perköltség összege nem, hanem csupán viselésének kérdése támadható meg; a perköltség mennyisége ellen emelt felülvizsgálati kérelem tehát szintén el volt utasitandó.

39.

Állandó javadalmazással alkalmazott állatorvosnak az a mellékjövedelme, melyet a vele szerződési viszonyban állónak telepén elhelyezett idegen lovak kezeléséért ezek tulajdonosaitól húzott, a szerződés egyoldalú felbontása esetén, mint elmaradt haszon, nem követelhető akkor, ha ez a mellékjövedelem az orvosnak szerződésileg biztosított járandóságához nem tartozott.

Szerződés értelmezésének felülvizsgálata. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1893 deczember 1. 1898. I. G. 246. sz. a.)

Tényállás: A felperest az alperes lótelepén állatorvosául alkalmazta. — Az alperes egyoldalú felmondása következtében 1896 deczember végén abbanhagyta a felperes az alperes telepén állatorvosi működését és előző perben kelt jogerős itélet következtében 1897 május 1-ig terjedő időre járó fizetését és lakbérét megkapta. — A felperes ebben a perben elmaradt haszon czímén annak a jövedelemnek az 1897 május 1-ig terjedő időre eső részét követeli az alperestől, a melyet az alperes telepén elhelyezett idegen lovak felügyeletéért és gyógykezeléséért azok tulajdonosaitól húzott, azt vitatván, hogy ehez a jövedelemhez, mint az alperes állatorvosa jutott és attól az egyoldalú felmondás következtében elesett. Az elsőbiróság megitélte a felperes követelését azért, mert a felperes e mellékjövedelemre való kilátással vállalta el az alperes orvosának állását. A felebbezési biróság a felperest keresetével elutasította, mert megállapította, hogy a felperesnek nem volt kötelessége a telepen elhelyezett idegen lovak kezelése, hanem erre az alperestől csak engedélyt nyert és a lótulajdonosoknak tetszésétől függött az, hogy a felperes-

nek vagy bármely más, esetleg olyan állatorvosnak működését vegyék igénybe, a ki nem az alperes orvosa volt.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállásnak a felperes által beadott felülvizsgálati kérvénynyel meg nem támadott része szerint tény az, hogy az alperes részvénytársaság telepén állatorvosi minőségben alkalmazott felperes az ellene történt felmondás folytán és annak következtében, hogy az alperes telepén folytatott működése 1896. évi deczember hó végével tényleg megszűnt, az alperes részvénytársaság által egyoldalulag felbontott szerződésen alapuló jogainak érvényesitése végett előzőleg már folytatott egy pert az alperes ellen s ebben a perben jogerős itélettel kimondatott az, hogy a felperesnek az 1897. évi május hó 31. napjáig terjedő felmondáshoz van jogos igénye, mely időhatárig a felperest szerződésileg megillető fizetés és lakbér, illetőleg ezeknek a hátraléka a felperes részére meg is itéltetett. Ezzel a jogerős itélettel szemben, a mely azt is megállapitotta, hogy a peres felek között kötött s az alperes által felbontott szerződési viszony jogilag meddig állott fenn, már csak az tehető kérdésessé, hogy a felperes a részére megitélt összegben megkapta-e az alperessel szemben őt, a szerződés értelmében, megillető teljes vagyoni elégtételt. A felperes keresetében erre vonatkozólag azt adta elő, hogy ő az előző perben hozott itélet alapján csak a fizetésből és lakásból álló javadalmazást illetőleg nyert az alperestől kielégitést, de ezek mellett megilleti őt ugyancsak a szerződés értelmében bizonyos elmaradt jövedelem, a mi a szerződési jogviszony tényleges fennállása idejében abból származott, hogy ő az alperes részvénytársaság telepén elhelyezett vagy ott megbetegedett idegen lovak megvizsgálásáért és gyógykezeléséért a tulajdonosoktól minden egyes látogatásért 50 kr. dijat szedhetett; mert a szerződésnek szintén lényeges részét képező eme mellékkeresettől az 1896. évi augusztus hó 1. napjától a szerződési viszony megszüntéig, vagyis 1897. évi május hó 31. napjáig terjedő idő alatt az alperes szerződésszegése s különösen ama jogellenes ténye folytán esett el, hogy az alperes a telepen egy másik állatorvost is alkalmazott, a ki az orvosi látogatásokat dijtalanul tartozott teljesiteni. Már az eddig felhozottakból is kitűnik, hogy ebben a perben első sorban azt a kérdést kell eldönteni, hogy az a mellékjövedelem, a mely az orvosi látogatások után beszedett dijakból állott elő, a szerződésben kikötött olyan

javadalmazása volt-e a felperesnek, a melyért a vele szerződésre lépett alperes is felelősséggel tartozik, mert abban az esetben, ha az állapittatik meg, hogy a kérdéses mellékjövedelem a felperes szerződésileg meghatározott járandóságához nem tartozott, hanem kivül esett a peres felek között fennálló szerződési viszony körén: hiányzik az alap, a melyen az alperes vagyoni felelősségre vonható és ennek az elmaradt jövedelemnek a felperes javára leendő megtéritésére kötelezhető volna. Azt a szerződést, a mely a felperesnek az alperes részvénytársaság telepén állatorvosként történt alkalmazása iránt létrejött, a peres felek okiratba foglaltan nem csatolták a per irataihoz; azt tehát, hogy a kérdéses szerződés milyen lényeges feltételeket tartalmazott, a peres felek előadásai és különösen G. B. tanunak bizonyitékul a felperes által is elfogadott vallomása alapján kell megállapitani. A felebbezési biróság G. B. és Sch. J. tanuk vallomásának mérlegelésével foglalkozott itéletében s ezeknek az alapján azt állapitotta meg, hogy a telepen megfordult idegen lovak kezelése nem volt a felperesnek szerződésszerű kötelessége s nem az alperes társaságtól, hanem a tulajdonosoktól függött az, hogy lovaik kezelésével kit bizzanak meg és az alperes csak engedélyt adott arra, hogy az idegen lovakat a felperes, ha arra a tulajdonostól megbizást nyert, a szerződésben meghatározott dijért kezelhesse. A per lényeges körülményére vonatkozó ezt a megállapitást a kir. itélőtábla helyesnek, a szerződésnek megfelelőnek és az anyagi jog szempontjából is indokoltnak találta. Maga az a körülmény ugyanis, hogy a telepre hozott idegen lovak kezeléseért a szerződésben 50 kr. látogatási dij állapittatott meg, még nem nyújt alapot arra a következtetésre, hogy ezek a dijak a felperest szerződés szerint megilletett javadalmazás egy részét képezték, és hogy ennek a mellékjövedelemnek biztositása iránt abban a szerződésben a felperes az alperes ellen jogot szerzett, ez pedig megfelelő kötelezettséget vállalt, a felülvizsgálati kérvényben felhozott az a panasz tehát, hogy a szerződésnek a felebbezési biróság által történt értelmezése a látogatási dijak tekintetében ellenkezik a szerződésnek a G. B. tanu vallomása alapján megállapitható helyes értelmével, annál kevésbbé bir alappal, mert a nevezett tanu vallomása szerint az alperes társaság a nem is általa, hanem a szerződésen kivül álló harmadik személyek által, ezeknek a felperessel szemben kötelezhető önálló szerződési viszonya alapján fizetendő látogatási dijak befolyásáért semmi szavatosságot nem vállalt és azoknak a felektől való besze-

désére is esetről-esetre csak szivességből vállalkozott. Az a panasza sem állhat meg a felperesnek, hogy a szerződésnek a felebbezési biróság által történt értelmezése az alperes védekezésében sem találja alapját, mert az alperes védekezett az ellen, hogy a szerződés a keresetben meghatározott módon értelmeztessék, s felebbezésében annak is kifejezést adott, hogy ő a látogatási dijakat nem kilátásba helyezte, hanem csak megengedte, hogy azokat a felperes beszedhesse és így a felebbezési biróság a szerződés valódi értelmének a megállapitásánál az alaki jogszabályokat a felperes által panaszolt módon nem sértette meg. Annak megállapitásából, hogy az alperes a felperes által teljesitett orvosi látogatások dijára nézve a szerződésben semmi kötelezettséget nem vállalt, önként következik az, hogy a felperes, a ki az előző perben a szerződés szerint őt megillető összes követeléseire nézve teljes elégtételt kapott, a szerződésnek az alperes által egyoldalulag történt felbontása következtében nincs jogositva az alperes ellen további követeléssel fellépni s nincs jogositva követelni különösen annak az elmaradt jövedelemnek a megtérítését sem, a melyhez a szerződési viszony tényleges fennállása idejében kezelt lovak megvizsgálása és gyógyitása által jutott, mert ez a jövedelem nem az alperestől, hanem harmadik személyektől folyt be, ezek tetszésétől függött s azzal az állással, a melyet a felperes az alperes társaságnál elfoglalt, nem is állott szoros kapcsolatban, a mennyiben a tulajdonosok az alperes telepén elhelyezett lovaikat idegen orvosok által is kezeltethették. Minthogy már ezekből kétségtelen az, hogy az alperes a kereset tárgyává tett követelést illetőleg a felperesnek felelősséggel nem tartozhatik, a felebbezési biróság szükségtelenül bocsátkozott a felek által felhozott egyéb ténykérdések megállapitásába és jogkérdések elbirálásába, mert azok a per eldöntésére befolyást már úgy sem gyakorolhattak. A kir. itélőtábla tehát nem bocsátkozik annak a vizsgálatába, hogy alperesnek a szerződés helyes értelmezése mellett volt-e joga a szerződés hatályban léte idejében egy másik állatorvost alkalmazni, mert ez a kérdés tárgytalanná vált az által, hogy a felperes az előbbi perben a szerződésből őt megillető jogokra nézve teljes kárpótlást kapott. Nem vehette tekintetbe a kir. itélőtábla a felperesnek a felülvizsgálati kérvényben felhozott azt a panaszát sem, hogy a felebbezési biróság az eljárási szabályokat megsértette az által, hogy az első biróság által megállapitott azt a tényállást, hogy az alperes által alkalmazott második állatorvos az idegen lovak

kezelését dijtalanul tartozott teljesiteni, mellőzte a nélkül, hogy ebben a tekintetben bizonyítás-felvételt foganatosított és új tényállást állapitott volna meg, mert ezt a ténymegállapitást a felebbezési biróság is az ügy eldöntésére kifolyással nem birónak mondotta ki, annak mellőzésével és azzal, hogy ebben a tekintetben új tényállás meg nem állapittatott, a felperesnek jogsérelem nem okoztatott.

40.

A magánjog szerint a vevő a megvett állatnak a vételkor közönséges figyelem mellett észre nem vehető, rejtett hibája következtében csak akkor bonthatja fel a vételt, ha az állat olyan gyógyíthatatlan hibában szenved, a mely előreláthatólag elpusztulását vonja maga után, vagy az állat használhatóságát és munkaképességét állandóan és lényegesen korlátolja.

A lovak rühkórja csak a gyógyítási költség és a nem használhatásból eredő kár megtérítésére nyújt jogczímet.

A gyógyítási költség után kamat a kifizetés napjától jár.

(1898 deczember 2. 1898. I. G. 247. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alaposnak kellett elfogadni a felperesnek azt a panaszát, hogy a felebbezési biróság az általa megállapított abból a tényállásból, hogy az a két ló, melyet az alperes 1897. évi augusztus hó 1. napján felperesnek eladott, már az eladás alkalmával rühkóros volt, és hogy felperes eme kóros állapotot gondos körültekintés mellett sem ismerhette fel, helytelenül vonta le a jogkövetkezményeket, és ennek következtében helytelenül alkalmazta az anyagi jogszabályokat, midőn a szóban forgó adásvételt hatálytalannak jelentette ki, és alperest a vételár visszafizetésére és a lovak tartásdíjának megtérítésére kötelezte, mert jelen esetben a peres felek nem lévén kereskedők, a per megbirálásánál a kereskedelmi törvény alkalmazást nem nyerhet, az általánosan elfogadott magánjogi jogszabály pedig az, hogy a vevő a megvett állatnak a vételkor közönséges figyelem mellett észre nem vehető, tehát rejtett hibája következtében a vételt csak abban az esetben bonthatja fel, ha az állat oly gyógyithatatlan hibában szenved, mely előreláthatólag elpusz-

tulását vonja maga után, vagy legalább az állat használhatóságát és munkaképességét állandóan és lényegesen korlátolja. Minthogy azonban a lovaknál a rühkór gyógyítható és nem hagy maga után oly utókövetkezményeket, a melyek a ló használhatóságát csökkentenék és mint ilyen betegség nem tartozik ama főhibák közé, a melyek a hazai jogszokás szerint a vevőt a vétel felbontására és a vételár visszakövetelésére feljogositanák, hanem csakis arra szolgáltat jogczímet, hogy a vevő az eladótól a gyógyitási és ápolási költségnek és a betegség tartama alatt a nem használhatóságból eredő kárának megtérítését követelhesse, ha és a mennyiben eme kóros állapot már a vétel idején is megvolt a nélkül, hogy az az állat gondos megtekintése mellett is fölfödözhető lett volna. Minthogy továbbá ezt az általánosan elfogadott jogszabályt nem helyezte hatályon kivül, a magánjogi viszonyokat nem érintő, hanem egyedül az állategészségügyi rendőri intézkedésekről rendelkező 1888. évi VII. t.-cz. se: annálfogva meg kellett változtatni részben a felebbezési biróság ítéletét, és felperest a vételi szerződés hatálytalanítására, a vételár visszafizetésére és a tartásdij megtérítésére irányuló keresetével elutasítani, ellenben alperes felülvizsgálati kérelme is egyéb részében el volt utasitandó, mert a fentebb kifejtett jogelvek szerint az eladó a beteg állat gyógyitási és ápolási költségét megtériteni tartozik, a felebbezési biróság pedig megállapitotta, hogy a gyógyitási költség 10 frt 77 krt, az ápolási költség pedig 64 frtot tesz ki, ennek az összegnek megfizetésében tehát alperes jogszerűen marasztaltatott. Ez után az összeg után kamat azért nem volt megitélhető, mert meg nem állapittatott, hogy azokat felperes mikor fizette ki, következésképpen mely napon nyilt meg a kamat követelhetési joga.

41.

A haszonbérlő ama szerződési kikötés alapján, mely szerint a haszonbérlet tartama alatt a haszonbérbeadóra kivetett összes adózásokat viseli, csak azokat az adókat köteles megtériteni, a melyek a fennálló törvényeknek megfelelő helyes adókivetés szerint a haszonbérbeadót jogszerűen terhelik.

Az a körülmény, hogy a haszonbérbeadó a helytelen adókivetés ellen annak idején fel nem szólalt, a haszonbérlő terhére nem eshetik.

(1898 deczember 2. 1898. I. G. 248. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes panaszát, hogy a felebbezési biróság az anyagi jogszabályok megsértésével és helytelen alkalmazásával marasztalta őt a kereset értelmében, a felülvizsgálati biróság igazoltnak találta, mert felperes a kereseti összegből 163 frt 06 krt az 1896 október 1-én esedékessé vált haszonbér hátraléka fejében követeli, holott a felebbezési biróság itéletében megállapittatott, hogy ez az összeg úgy származott, hogy az 1896 okt. 1-én esedékes haszonbérre az alperes részéről befizetett összegből felperes eme 163 frt 06 krt az alperes által elvállalt 1895-iki adótartozásra vonta le, s ily módon az 1896. évi október 1-én esedékessé vált és nyilván teljes összegében befizetett haszonbért felperes amaz összeg erejéig megcsonkitotta. Igaz ugyan, hogy a felebbezési biróság itéletében megállapitott tenyállás szerint alperes az *A)* alatti haszonbéri szerződés alapján kötelezettséget vállalt felperes irányában a tekintetben is, hogy a haszonbérleti szerződés tárgyául szolgáló kastély és tartozékai után a haszonbérlet tartama alatt felperesre nehezedő összes adózásokat viseli s ha ezeket felperes róvná le, neki megtéritendi; ámde, minthogy a haszonbérleti szerződés eme pontjának értelme nem az, a mit annak a felebbezési biróság helytelenül tulajdonitott, hanem a dolog természeténél és annál a körülménynél fogva, hogy az *A)* alatti szerződésben az adók számszerűen megállapitva nincsenek, az, hogy alperes csakis azoknak az adóknak viselését, illetve megtéritését vállalta magára, melyek a fennálló törvényeknek megfelelő helyes adókivetés szerint a felperest jogszerűen terhelik; s minthogy a megállapitott tényállás szerint alperes közokiratokkal kivánta bizonyitani, hogy az 1895—1898. évekre felperesre a haszonbérlet tárgyai után követelt adók helytelenül rovattak ki s e kirovás helyesbitése iránt, ám az alperes panaszára az illetékes hatóságok az eljárást folyamatba tették s a helyesbités részben már meg is történt; továbbá: minthogy a köztudomás szerint az ily adók a közvetlen adóköteles fél bevallása alapján és ellen, tehát a fenforgó esetben a felperes bevallása alapján és ellen rovatnak ki; és igy felperes köteles volt volna felügyelni, hogy az adókivetés a fenálló szabályoknak megfelelő módon és mérvben történjék, s ekként az alperes az adókivetésnél előfordulható helytelenségekből előállható károsodástól ment maradjon; mindezeknél fogva kétségen kivül állónak kell tekinteni, hogy felperes az 1896 október 1-én esedékessé vált haszonbérre, tehát tüzetesen meghatározott rendeltetéssel teljesitett alperesi fizetést más

czélra, de különösen az 1895. évi adóra jogszerüen annál kevésbbé fordíthatta, mert az a ténykörülmény, hogy ebbe az alperes beleegyezett, megállapítva nincsen; s mert az a jogszabály, a mit a felebbezési biróság alkalmazott, hogy t. i. a hitelező, ha több követelése van az adós ellen, az ez által beszolgáltatott fizetést, tetszése szerint bármely követelésére felhasználhatja, már azért sem alkalmazható, mivel az alperes adóbeli tartozása, a kivetés helytelen volta miatt összegére nézve mindenesetre határozatlan, és a helyesbítési eljárás folyamatba tétele miatt vitás tartozás jellegével bír és így épen nem indokolatlan alperesnek az az eljárása, hogy azt az összeget, melyből felperes a 163 frt 06 krt önkényesen levonta, kifejezetten csak a haszonbérre, tehát oly tartozásának a lerovására kivánta fordíttatni, mely úgy alapjára, mint összegére nézve minden kételyen felül állott. E szerint a 163 frt 06 kr. összeget haszonbérhátralék czimén csakis a mérvadó jogszabályok megsértésével itélte meg felperesnek a felebbezési biróság. De a fentebb előadottak azt is nyilvánvalóvá teszik, hogy úgy a 163 frt 06 krban, mint adótartozásban, valamint a kereseti követelés 302 frt 12 krt tevő részében is szintén jogszabály sértésével marasztaltatott az alperes, mert, mint fentebb már kiemeltetett, az *A)* alatti szerződés 10. pontjának helyes és törvényszerű magyarázata szerint alperes felelőssége csak is a felperest jogszerüen terhelő adók tekintetében áll fenn, s ekként eme felelőssége alapján nagyobb mérvben nem marasztalható, mint annak az összegnek az erejéig, melyre nézve megállapitható, hogy felperesre törvényszerüen rovatott ki adóképpen. E szerint helytelen jogi álláspontra helyezkedett a felebbezési biróság, midőn az adókivetés helyesbitése iránt az alperes panaszára folyamatba tett hatósági eljárás eredményét olybá tekintette, a minek a felperes kereseti követelésére, illetve az alperes fizetési kötelezettségére mi befolyása sem volna. Mert ellenkezőleg a dolog jogilag úgy áll, hogy ha az adókivetés helyesbitésére vonatkozó hatósági eljárás azt eredményezi, hogy felperest az 1895. és 1896. évi adók a *B)* alatti községi kimutatástól eltérő kisebb összegekben terhelik, felperes az ezeket meghaladó összegre nézve alperestől megtérítést jogszerüen egyáltalán nem követelhet, bárha ez adókat a *B)* alatti kimutatás szerint rótta le; mert az a körülmény, hogy felperes a *B)* alatti szerinti adókivetés ellen annak idején fel nem szólalt, mint saját mulasztása, csakis a saját rovására eshetik.

42.

Állami inségkölcsön visszafizetésének kötelezettsége.

Az okirat tartalma az annak kiállítása idejében érvényben lévő törvények szerint bírálandó meg.

Az inségkölcsönről 1859. évben kiállított «Schuldschein» az osztr. prdts. 114. §-ában meghatározott közokiratnak nem tekinthető.

(1899 ápril 14. 1899. I. G. 255. sz. a.)

Tényállás: Az államkormány az 1859-i inség enyhítésére Temesmegye Babsa község részére vetőmag- és készpénz segélyt engedélyezett és utasította a község elöljáróságát, hogy a segélyt az arra szoruló községbeli lakosok között oszsza ki, az ekkép nyújtott kölcsönről adóslevelet állíttasson ki s azt terjeszsze fel. — Az elöljáróság a segélyt kiosztotta, a kölcsönről magánadóslevelet (Schuldschein) állíttatott ki, melynek tartalma szerint az azt aláirt községi lakosok a segélynek kölcsönkép átvételét kijelentik és a kölcsönnek visszafizetésére egyetemleges kötelezettséget vállalnak. — Az adóslevél aláirás helyett kézjegygyel van aláirva s a tintának és a vonásoknak hasonlóságából következtetve valamennyi kézjegy és a névirások is ugyanegy kéztől származnak. — Az adóslevél ezenfelül a községi birónak és jegyzőnek előttemező aláirásával és a község hivatalos pecsétjével van ellátva. — A felebbezési biróság az adóslevelet, mivel annak felvétele a község hivatali hatáskörébe nem tartozott, nem tekintette közokiratnak, de annak, mint magánokiratnak sem tulajdonított bizonyító erőt, mert a kézjegyeket aggályosaknak találta s mert az okirat nem emlékezett meg arról, hogy annak tartalma a kiállítóknak felolvastatott és megértelmeztetett volna. — Ezért hit alatt kihallgatta a felebbezési biróság a perbevont 77 alperest és vallomásuk alapján megállapítván, hogy az inségkölcsönben ők nem részesültek és az adóslevélnek az ő nevükkel ellátott kézjegyei nem tőlük származnak, a kir. államkincstárt keresetével elutasította.

A kir. itélőtábla: Felperes a felebbezési biróság itéletét kettős alapon támadja meg. Első sorban azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság a perbeli tényállást helytelenül állapitotta meg; második sorban pedig, hogy az itéletben idézett jogszabályt helytelenül alkalmazta. Felperesnek egyik panasza sem bir elfogadható alappal, mert a S. E. T. 197. §-a értelmében a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás csak azon az alapon támadható meg, hogy az itéletben valamely jogszabály megsértésével voltak tények megállapitva, figyelmen kivül hagyva, vagy felhozottaknak

tekintve; s e részben bizonyitékul csak a tárgyalási jegyzőkönyv és mellékletei használhatók fel; már pedig, hogy a felebbezési biróság itéletében a tényállás helytelenül állapittatott meg, ezt sem a tárgyalási jegyzőkönyv, sem a felperes által bemutatott okiratok nem bizonyitják; mert ha az utóbbiak szolgáltatnak is adatokat arra, hogy annak idejében az államkormány az 1859. évi inség enyhitésére Temesmegye inségbe jutott lakosai s ezek között Babsa község lakosai között is vetőmag és készpénz-segélyt osztatott ki, ezekkel az adatokkal még a keresetnek egyedüli alapját képező *A)* alatti s illetőleg *C)* alatti okiratokban foglalt tények valósága, vagyis, hogy a Babsa község lakosai között állitólag kiosztott gabona-kölcsönben az alperesek részesültek s ezért fizetési kötelezettséget ugyanazok vállaltak volna, meg nem állapitható. Minthogy pedig a felebbezési biróság a s. e. t. 78. §-a értelmében az okirat aláirásának valódisága bizonyitása tekintetében szakértők meghallgatásához kötve nem lévén, azt szabadon itélhette meg, és minthogy a királyi törvényszék itéletében, a s. e. t. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényként van megállapitva, hogy a *C)* alatti okiratot nem az alperesek látták el kézjegyükkel, és részletfizetést nem ők teljesitettek, ebből, a s. e. t. 64. és 99. §§. rendelkezéseinek megfelelő indokolással megállapitott tényállásból következtetve, a felebbezési biróság helyesen mondotta ki, hogy az alpereseket fizetési kötelezettség nem terheli, mert jogszabály: hogy senki sem kötelezhető arra, a mire őt törvény, vagy személyes felelőssége nem kötelezi. De nem alkalmazta helytelenül a felebbezési biróság a *C)* alatti okiratra, az 1859-ik évben érvényben volt osztrák prts. 117. és 123. §§-ait sem, mert általánosan elfogadott jogszabály, hogy az okirat tartalma az annak kiállitása idejében érvényben levő törvények szerint birálandó meg; a *C)* alatti okirat pedig az osztrák pptr. 117. és 118. §§-ai rendelkezéseinek a megállapitott tényállás szerint meg nem felelvén, a felebbezési biróság helyesen mondotta ki, hogy az, az abban feltüntetett személyek ellenében bizonyitó erővel nem bir; de nem tekintethetik az az osztrák ppts. 114. §-ában meghatározott közokiratnak sem, mert az azt előttemező községi elöljárósági tagoknak az a ténye, hogy a község egyes lakosai által állitólag vállalt kötelezettséget hivatalos minőségükben tanusitják, ezt az okiratot közokirattá nem minősiti, és nem menti fel a felperest — a bizonyitás általános elvein alapuló — ama kötelezettsége alól, hogy a megtámadott okirat valódiságát bizonyitsa, mert

magából abból a tényből, hogy az államkormány a község inséges lakosainak anyagi érdekeiről hivatalosan gondoskodott, az a következtetés, hogy a nyújtott inségkölcsönért az állam irányában a perbe vont alperesek vállaltak volna kötelezettséget, helyesen nem vonható le.

43.

Ha a kölcsön közvetítésével megbízott ügynök csak megnevezett a kölcsönkeresőknek alkalmas szerződőtársat, de a felek kölcsönös nyilatkozatait nem közvetítette, a kölcsön szerzéséért kikötött alkuszdíjat nem követelheti.

(1898 deczember 9. 1898. I. G. 257. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alapos az alpereseknek az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára fektetett az a panasza, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, midőn azokat a tényeket, a melyekben a felperesnek a kölcsönügylet létrejötte körül kifejtett tevékenysége nyilvánult, olyanoknak tekintette, mintha azok eredményezték volna a kölcsönügylet létrejöttét és a kölcsönösszegnek tényleges kiszolgáltatását. E panasz megbirálásánál első sorban súlylyal bir a felebbezési biróság által megállapitott tényállásból az a körülmény, hogy felperes a kölcsönügylet létrejötte előtt tudta, hogy a kölcsönadó intézet ügyvédével, dr. N.-el közvetlen érintkezésbe eredményesen nem lépett, s ezért az I. rendü alperes neve alatt irt dr. M.-nek azért, hogy attól a kölcsön feltételei iránt tájékozást szerezzen. A tényállásnak e része szerint tehát a felperes oly kölcsönügylet közvetitésére vállalkozott, a melynél ki volt zárva az, hogy ő a kölcsönadóval érintkezhessék, s a felebbezési biróság által megállapitott tényállás többi része sem tartalmazza azt, hogy a felperes a kölcsönadó intézetnél bármely további lépést tett volna, a szóban forgó kölcsönügyletben. A miket pedig az előadottakon felül a felebbezési biróság a felperes tényeiként megállapit, ezek a következők: ú. m. hogy a felperes a dr. M. ügyvéd által az I. rendü alpereshez czimzett, de tényleg a felperes kezéhez került levéllel küldött űrlapokat, a melyek a kölcsön engedélyezése iránt benyujtandó kérvényre vonatkoztak, az alperesekhez elvitte, az alperesekkel az ügyet megbeszélte és az űrlapokat kitöltötte. Az ismertetett tényállás szerint tehát a felperes csak egy irányban fejtett ki oly tevékenységet,

a mi az alkuszi ügylet körébe tartozik, t. i. hogy az alpereseknek, mint kölcsönkeresőknek oly alkalmas szerződőtársat nevezett meg, a ki hajlandó a kivánt kölcsönt megadni s ez irányú tevékenységéhez tartozott az is, hogy nem ugyan a saját neve, hanem az I. rendű alperes neve alatt a kölcsön feltételeit tartalmazó űrlapokat megszerezte, mivel ez a körülmény arra szolgál, hogy a kölcsönadni szándékozónak mint szerződőtársnak alkalmas volta kitűnjék. Ellenben a felperes nem fejtett ki tevékenységet abban az irányban, hogy a szerződő felek kölcsönös nyilatkozatait közvetitse, sőt ezt meg sem kisérelte azért, mert előre tudta, hogy ezt a kölcsönadónál eredménynyel nem teheti. Minthogy pedig általánosan elfogadott anyagi jogszabály az, hogy az alkuszdij csak az esetben jár, ha az ügyletet az alkusz közbenjárása hozta létre; s minthogy a fentebb előadottak szerint az a tevékenység, a mit a felperes kifejtett, egymagában nem volt alkalmas arra, hogy a fenforgó esetben a kölcsönügyletet létrehozza: ennélfogva a felperest nem illeti meg az a jog, hogy a kikötött alkuszdij megtéritését követelhesse. A mi pedig a felperesnek azt a tevékenységét illeti, a mit a fentebb részletesen ismertetett tényállás szerint az alperesek érdekében kifejtett, ezért az alperesek által részére fizetett 25 frtban nyert dijazást.

44.

Napilap újdonsági rovatának vezetőjét három hónapi felmondási idő illeti meg.

(**1898 deczember 9. 1898. I. G. 260. sz. a.**)

A kir. itélőtábla: A peres felek között egyedül az a jogi kérdés vitás, hogy az ujságvállalatnál alkalmazott felperest, mint az újdonsági rovat vezetőjét, hat heti vagy három hónapi felmondási jog illeti-e meg. A törvény kifejezetten nem tartalmaz semmi intézkedést az iránt, hogy a napi sajtónál alkalmazott egyéneket mily mérvü felmondási jog illeti meg, e szerint ily rendelkezés hiányában, ennek a jogi kérdésnek megbirálásánál a törvényhozónak más viszonylatban kifejezett akarata analogia útján veendő figyelembe. Ugyanis az 1884. évi XVII. t.-cz. 92. §-a az iparosok segédeire, az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 57. §-a pedig a kereskedők alkalmazottjaira a szerint, a mint azok alárendeltebb, avagy fontosabb munkakörben teljesitenek szolgálatot, két fokozatot állapit meg és ehhez képest

a felmondási időt kisebb vagy nagyobb időtartamban állapitja meg. A munkakör fontossága tekintetében felállitott osztályozás a szellemi munkával foglalkozók között az idézett analogia útján szintén helyet foghat. A biróság megállapitása szerint, a napi sajtóirodalom munkásai közül az ujdonsági rovatnak a vezetője a fontosabb munkakört ellátó egyének csoportjába illeszthető. E megállapodást a biróság abból az indokból meriti, mert e foglalkozás kiváló szellemi munkát tételez fel, úgyszintén abból, hogy az ujdonsági rovat vezetője ezt a munkakört önállóan látja el, végre abból, hogy a felperest e munkakörben alperes havi 145 frttal alkalmazván, e dijazással a munkálat fontosságát elismerte, ezekből okszerűen következik, hogy az ide vonatkozó jogszabályokat tévesen alkalmazta a felebbezési biróság akkor, midőn azt mondotta ki, hogy az ujdonsági rovatvezetőt hat hétnél több felmondási igény meg nem illeti. Ezek alapján felperes felülvizsgálati kérelmének helyet adni és a kifejtett jogszabály alkalmazásával felperes felmondási igényét három hóban kellett megállapitani.

45.

Oly esetben, midőn az átruházás következtében a hitelező a kielégítési alap elvonásával károsodik, a vevő rosszhiszeműsége alapján még ellenérték adása esetén is jogosítva van az átruházási jogügylet hatályosságát megtámadni.

A rosszhiszeműség kérdése jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Feloldás döntő körülmények megállapítása czéljából. (1893 : XVIII. t.-cz. 37. 204. §§. 185. §. c. p.)

(1898 deczember 11. 1898. I. G. 265. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes azt panaszolja [1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. a. *c)*], hogy a felebbezési biróság a keresettel megtámadott vagyonátruházási szerződés szinleges voltának kimutatására a perben hivatkozott bizonyitékait indokolatlanul mellőzte, és minthogy a kérdéses szerződés annak megkötése körülményeinél és főleg azon személyes viszonynál fogva, a mely az adós, eladók és a vevő alperesek között fennáll, annak szinlegességére mutat, mely a hitelező felperes érdekeinek kijátszása czéljából köttetett meg, ennél-

fogva a felebbezési biróság az adásvevési szerződést a végrehajtást szenvedők hitelezőjének irányában az anyagi jogszabály megsértésével tekintette joghatályosnak. A felperesnek ezen panaszai alaposak, mert ő e keresetét nemcsak arra alapította, hogy az alperesek megajándékozottaknak tekintendők, hanem arra is, hogy a kérdéses ingatlannak általuk történt megvétele által előle a kielégitési alap rosszhiszeműleg elvonatott. Már pedig elfogadott jogszabály, hogy a hitelező oly esetben, a mikor az átruházási jogügylet megkötése következtében, a követelésének kielégítésére szolgáló fedezeti alap elvonásával károsodik, az átruházasi szerződésnek irányában való jogi hatályosságát megtámadni jogosúlt. E megtámadhatóság további feltétele a vevő rosszhiszeműsége, ez pedig kétségtelenül fenforog akkor, ha az átruházási ügyletnek megkötésekor a végrehajtást szenvedőnek a hitelezője kijátszására irányuló szándékáról tudomással birt. Nem zárja ki a szerződésnek megtámadhatóságát a felebbezési biróság által megállapitott az a tényállás sem, hogy az adósok részére a megvett ingatlannak teljes ellenértéke kifizettetett; mert a hitelező felperes már a követelése kielégitésére szolgáló fedezeti alapnak elvonása által károsodott. A felebbezési biróság azonban a s. e. t. 37. §-ának rendelkezése ellenére, nem terjeszkedett ki mindazoknak a ténykörülményeknek a megállapitására, a melyek pedig döntő súlylyal birnak a szerződésnek megtámadhatására nézve, t. i. hogy a felperes követelése az adásvevési szerződés kötésekor már fennállott-e, hogy követelésének kielégitésére az adósoknak más vagyonában fedezetet nem talál-e és hogy az alperesek a vétel alkalmával az eladó adósoknak a felperes irányában már akkor fennállott tartozásáról tudomással birtak-e s végre, hogy az átruházás tárgyát képezett ingatlannak az átruházás ideje óta még mindig az adósok vannak birtokában. Minthogy pedig a tényállásnak ezek értelmében való megállapitása nélkül az adásvételi szerződés megtámadásának jogosultsága el nem dönthető: a felebbezési biróság itéletét a s. e. t. 204. §-a alapján fel kellett oldani s megfelelő további eljárásra és újabb határozat hozatalára utasitani kellett.

46.

A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás megtámadhatósága. (1893 : XVIII. t.-cz. 64, 185, 197. §§.)

A sem határidőhöz, sem egyéb feltételhez nem kötött kezesség, mint korlátlanúl elvállalt kötelezettség, mindaddig fennáll, míg a főadós kötelezettsége meg nem szűnik.

A készfizetői kezesség hatálya mindaddig tart, míg a kezesség joghatálylyal vissza nem vonatik.

(1898 deczember 22. 1898. I. G. 267. sz. a.)

Tényállás: Az I. r. alperes a felperes bérhelyiségeibe 1897 ápril végén beköltözködvén, a II. r. alperes kijelentette a felperes irányában, hogy az I. r. alperes bértartozásáért a készfizető kezességet elvállalja, mert a felperes csak az alatt a feltétel alatt fogadta el bérlőjéül az I. r. alperest, ha a bérért a II. r. alperes kezességet vállal. — Az 1897 május 1-én esedékes félévi bért az I. r. alperes megfizette, azonban 1897 október végén a helyiséget elhagyva, megszökött. — A felperes, ki a helyiséget 1898 május hó 1-től kezdődő időre másnak bérbe adta, az 1897 november hó 1-én esedékessé vált bért követeli a II. alperestől.

A felebbezési biróság: A megállapított tényállás mellett csak azt a jogi kérdést kellett a felebbezési biróságnak eldöntenie, hogy a II. r. alperes által a tartam meghatározása nélkül vállalt kezesség a november 1-én esedékes bérrészletre kiterjed-e? Ezt a kérdést a felperesre kedvező értelemben döntötte el a biróság, azt a jogszabályt tekintvén irányadónak, hogy valamely kölcsönös felmondás következtében időszakonkint kölcsönösen felbontható jogviszonyból származó kötelem tekintetében az időtartam meghatározása nélkül vállalt kezesség a jogviszony egész tartama s a kötelem fennállásának egész ideje alatt mindaddig fennáll, míg azt a kezességet elvállaló vissza nem vonja. Nincsen súlya e tekintetben annak az ellenvetésnek, hogy a bérrészletek időszakonkint esedékesek és így az egyik időszakban vállalt kezesség a következő negyedben esedékes bérre nem terjed ki, mert habár időszakonkint hallgatólag új szerződés létesül is, a jogviszony és az abból származó kötelem, a melynek biztositására a kezesség szolgál, változatlanul fenmarad. Ebben az esetben egyébként abból a tényből, hogy a felperes csak a kezesség feltétele alatt volt hajlandó a felperest bérlőül elfogadni, az is megállapitást nyer, hogy a felek szándéka a bérlet egész tartamára kiterjedő kezességvállalásra irányult, mert a feltétel kikötéséből nyilvánvaló, hogy a felperes az I. r. alperest nem tartotta olyannak, a ki a bérfizetés tekintetében személyében elegendő biz-

tositékot nyújt, a szerződés megkötésének ez a feltétele pedig a bérleti jogviszony tartama alatt nem változott, sőt az 'a körülmény, hogy az I. r. alperes a bérleti idő tartama alatt ingói hátrahagyásával eltávozott, épen a kikötés célszerűségét mutatja. Ennek következtében meg kellett az elsőbiróság itéletének felebbezett részét változtatni, s a II. r. alperest a kereset értelmében mint pervesztest, a pernek és a sikerrel járt felperesi felebbezésnek költségében el kellett marasztalni.

A kir. itélőtábla: A II. rendü alperes felülvizsgálati kérelmében a S. E. T. 185. §. *c)* pontjára alapitott panaszképp azt hozta fel, hogy a felperes által felhivott tanuk nem bizonyítván azt, hogy ő I. rendü alperes helyett mindazon időre elvállalta a készfizető kezességet, a mely idő alatt I. rendü alperes a felperestől bérelt helyiséget használta, a felebbezési biróság eljárási szabály megsértésével állapitotta meg, tagadása ellenére, ily irányban a tényállást. A S. E. T. 185. §. *a)* pontjára alapitott további panasza pedig az, hogy mivel a kezesség, mint terhes szerződés, szorosan magyarázandó, és minthogy az, a ki lakbérért határidő kikötése nélkül vállal kezességet, nem tekinthető kezesnek oly lakbérrészletekre, melyek a kezesség vállalásakor még fenn nem állottak és esedékesek sem voltak: a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg, midőn II. rendü alperest a főadósnak oly lakbértartozásáért teszi felelőssé, a mely a kezesség vállalásakor még fenn nem állott s melyre tehát a kezesség ki nem terjedhetett. A felülvizsgálati kérelem azonban egyik irányban sem bir elfogadható alappal. A S. E. T. 64. §-a szerint ugyanis a biróság a perben felhozott bizonyitékok mérlegelésével a törvényes bizonyitási szabályokhoz csak a törvényben kijelölt esetekben van kötve, egyébként pedig valamely tényállitás valóságát vagy valótlanságát a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján ugyan, de a bizonyitékok szabad mérlegelésével itéli meg; ezen szabad mérlegelésnek feltétele pedig csak az, hogy a tényállásból kitűnjék, hogy a biróság az itéletében nyilvánuló meggyőződésének megalkotásánál az összes perbeli adatokat számba vette. Már pedig a felebbezési biróság a törvény ide vonatkozó követelményének mindenben megfelelt, mert felülvizsgálattal megtámadott itéletében a felek előadásaira és a tanuk vallomásaira, ekként a per összes adataira való hivatkozással fel vannak sorolva azok az okok, melyek a felebbezési birót az itéletében foglalt tényállás megállapitására vezették. Minthogy pedig a felebbezési biró-

ság által megállapitott tényállás a S. E. T. 197. §-a szerint sikerrel csak azon az alapon támadható meg felülvizsgálattal, ha az jogszabály megsértésével állapittatott meg, II. rendü alperes azonban felülvizsgálati kérelmében semmi oly alaki jogszabályt sem jelöl meg, a mit a felebbezési biróság a bizonyitékok szabad mérlegelése mellett a 64. §. értelmében is szem előtt tartani tartozott, s a melyeknek megsértése vagy helytelen alkalmazása a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállásnak felülvizsgálattal való sikeres megtámadására a S. E. T. 197. §-a szerint egyedüli alapul szolgálhatna; II. rendü alperesnek ide vonatkozólag felhozott, de sem a tárgyalási jegyzőkönyv, sem annak mellékleteivel nem támogatott az a panasza tehát, hogy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás a felmerült bizonyitékokkal ellentétben állana, figyelembe vehető nem volt. A mi II. rendü alperesnek a S. E. T. 185. §. *a)* pontjára alapitott panaszát illeti, a felülvizsgálati biróság ezt sem találta alaposnak, mert a felebbezési biróság itéletében foglalt és a S. E. T. 197. §-a szerint a felülvizsgálatnál is irányadó tényállás szerint II. rendü alperes 1897. évi ápril végén, a mikor I. rendü alperes a bérlemény tárgyát képező helyiségeket felperestől bérbe vette, felperesnek azt a kijelentést tévén, hogy I. rendü alperes bérlettartozásáért a készfizető kezességet elvállalja, tekintve, hogy a birói gyakorlatban elfogadott anyagi jogszabályt képez, hogy a sem határidőhöz, sem egyéb feltételhez nem kötött kezesség, mint korlátlanul elvállalt kötelezettség, mindaddig fennáll, míg a főadós kötelezettsége meg nem szűnik, hogy továbbá jogszabály az is, hogy a készfizetői jótállás hatálya mindaddig tart, míg az joghatálylyal vissza nem vonatik, e jogszabály alkalmazása mellett a felebbezési biróság a fentebbi tényállásból helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy II. rendü alperesnek, az időszakonkint felmondható jogviszonyból származó kötelem tekintetében az időtartam meghatározása nélkül I. rendü alperesért elvállalt és vissza nem vont kezessége az I. rendü alperes és felperes közt létesült bérleti viszony egész tartamára, és a főadósnak ama bérleti viszonyból eredő kötelezettsége erejéig teljes hatályában fennáll, következéskép törvényszerűen tette felelőssé a felebbezési biróság II. rendü alperest mint készfizető kezest a kereseti azon bérhátralékért, melylyel I. rendü alperes felperesnek az 1897. évi novembertől 1898. évi áprilisig terjedő félévre adósává vált. A fentebb kifejtetteknél fogva tehát merőben téves I. rendü alperesnek felülvizsgálati kérelmében elfoglalt, de a fentebb

idézett jogszabályokkal meg nem egyeztethető az a jogi nézete, mintha a lakbérért határidő kikötése nélkül vállalt kezesség nem terjedhetne ki a kezesség elvállalásakor még fenn nem állott oly lakbérkövetelésre, a mely a bérleti viszony további tartama alatt keletkezett.

47.

Lényeges eljárási szabályt sért meg a felebbezési biróság, ha annak ellenére, hogy a fél az elsőbiróság által kitűzött eskütételi határnapról elmaradását a felebbezés mellé becsatolt orvosi bizonyítványnyal kívánja igazolni, szóbeli tárgyalás kitűzését mellőzi s a bizonyítványt figyelmen kívül hagyja. Feloldás. (1893 : XVIII. t.-cz. 99, 156, 177. §§. 185. §. c. 204. §.)

(1898 deczember 23. 1898. I. G. 274. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes a S. E. T. 185. §-ának *c)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelmében lényeges eljárási szabály megsértéseként panaszolja, hogy a felebbezési biróság a S. E. T. 99. §-ának helytelen értelmezésével, a felebbezés mellett bemutatott orvosi bizonyitványt figyelembe nem véve, sem igazolási kérelmének helyet nem adott, sem az eskü letételére új határnapot nem tűzött. Alperesnek a panasza alapos, mert igaz ugyan, hogy a S. E. T. 99. §-ának utolsó bekezdése szerint a kihallgatási határnap elmulasztása miatt igazolási kérelem külön előterjesztésének nincs helye, de minthogy a S. E. T. 156. §-a értelmében, ha a fél az eskü alatti kihallgatásra, vagy a mi ezzel egyértelmü, a már letett vallomásnak esküvel való megerősitésére meg nem jelent: a felebbezési biróság a meg nem jelenés okainak mérlegelése alapján dönti el, hogy a fél újabb kihallgatásra, vagy, mint a fenforgó esetben, eskületételre bocsátható-e, és minthogy a S. E. T. 177. §-ának rendelkezése szerint a felebbezett ügy nyilvános előadása esetében is, ha a felebbezés elintézhetése végett szükséges és az ügy tisztába hozatala a felek meghallgatását igényli, szóbeli tárgyalás tűzendő, tekintve, hogy az alperes a felebbezéshez ·/. alatt mellékelt orvosi bizonyitványnyal kivánta az eskületételi határnapról való elmaradásának vétlenségét bizonyitani, s tekintve, hogy az erre vonatkozó tényállás az elsőbirósági iratokból megállapitható nem volt, s ekként a felebbezési eljárásban a kiegészités szüksége törvény szerint bekövetkezett: a

felebbezési biróság a szóbeli tárgyalás kitűzését ennek daczára mellőzte és a ·/. alatti bizonyitványnak teljesen figyelmen kivül hagyásával hozott itéletet, ezáltal az ügy eldöntésére lényeges eljárási szabályokat sértett meg; ezért az alperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett adni, s a felebbezési biróság itéletének a S. E. T. 204. §. értelmében való feloldásával a kir. törvényszék a 177. §-nak megfelelő további eljárásra és újabb határozat-hozatalra utasitandó volt.

48.

A jogviszony minősítésére nézve nem a felek által használt elnevezés irányadó, hanem azt a biróság a vonatkozó tények alapján az anyagi jog szabályai szerint állapítja meg.

Kötbér, mint a kötelem teljesítésének biztosítására kikötött összeg és előre figyelembe vett kár megtérítésére szerződésileg megállapított összeg közötti különbség.

A kötbér a szerződés késedelmes teljesítésének fentartás nélküli elfogadása és a viszonkötelezettség teljesitése vagy a teljesítés feltétlen elvállalása által hatályát veszti.

(1898 deczember 29. 1898. I. G. 275. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes a felebbezési biróság itéletét kérvényének tartalma szerint anyagi jogszabály megsértése miatt azért támadta meg, mert a felebbezési biróság itéletében az 1875 : XXXVII. t.-cz. 275. §. intézkedését alkalmazta, ugyanerre a szakaszra való hivatkozás nélkül, holott nem kereskedelmi ügyletről van szó és nem kötbér, de a késedelemért a mulasztott napokra összeg szerint szerződésileg meghatározott kártéritési kötelezettség esete forog fenn. Továbbá, mert ha a kikötött összeg kötbérnek lenne tekintendő és ha a kereskedelmi törvény alkalmazást találhatna, akkor is jár a beszámitás útján érvényesitett összeg, mert a teljesités elfogadásánál a kötbér érvényesitéséhez való igényt külön fentartani csak akkor szükséges, ha a szerződéses megállapodásból az ellenkező nem következik. Előre bocsátja a kir. itélőtábla, hogy a felebbezési biróság nem állapitván meg, miként a per alapját képező ügylet a felek valamelyikére nézve kereskedelmi ügyletet képezne, ennélfogva az

1875 : XXXVII. t.-cz. 264. §-a alkalmazást nem találhat és a per a magánjogi jogszabályok alapján biráltatott el. A szerződő felek közötti jogviszony minősitésére nézve nem az az irányadó, hogy azt a felek minek nevezték el, hanem a minősítés a vonatkozó ténykörülmények alapján az anyagi jog szabályai szerint állapitandó meg. Felperes arra kötelezte magát a 3. szám alatti «Megrendelés» czimű okiratban, hogy a mennyiben a kikötött időre nem lenne készen, úgy napi 20 frt kárpótlást fizet mindaddig, míg az állványok készen lesznek. Ebben az okiratban nem foglaltatik annak megállapitása, hogy milyen kár fog előállani a késedelmes szállitás következményeként, a mit felperes, mint a kárnak okozója, napi 20 frttal megtériteni tartozik, de nem foglaltatik a perben sem adat arra nézve, hogy alperes a felperes késedelme miatt szenvedett kárt és az elsőbiróság előtt is nem bekövetkezett kárának megtéritése czimén, hanem csupán a késedelmes szállitás miatt érvényesitette a szerződésileg kötelezett és kárpótlásnak nevezett összeget. Ennélfogva a napi 20 frt nem tekinthető a késedelem miatt bekövetkezendő, előre figyelembe vett kár megtéritésére megállapitott, hanem csak a kötelem teljesitésének biztositása czéljából kikötött összegnek és mint ilyen a kötbér fogalma alá esik. Alperes eljárási jogszabály megsértését nem panaszolván, az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint a felülvizsgálatban is irányadó a felebbezési biróság által megállapitott az a tényállás, hogy alperes átvette a szállitott berendezést anélkül, hogy a késedelmes szállitás ellen kifogást tett volna, sőt a hátralékos vállalati összeg megfizetését is igérte. Minthogy pedig magánjogi szabályaink szerint a szerződés teljesitésének biztositására kikötött kötbér, a szerződés habár késedelmes teljesitésének fentartás nélkül való elfogadása és az ebből folyó viszonkötelezettség teljesitése, vagy a teljesités feltétlen elvállalása által hatályát veszti, a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, midőn a perben döntő tények mérlegelése után arra a következtetésre jutott, hogy alperes a kötbérhez való igényét elejtette és ennek következményeként alperes beszámitási kifogásának helyet nem adott.

49.

Annál a ténynél fogva, hogy az anya minden fentartás nélkül hozzájárult ahhoz, hogy gyermekét egy harmadik személy nevelőintézetben elhelyezze s e kö-

rűl maga is közbenjárt, az anya s az intézettulajdonos között olyan kötelmi viszony keletkezik, a melynek alapján az anya az intézeti tartás és nevelés költségét vagyoni viszonyaira s arra való tekintet nélkül megfizetni köteles, hogy az elhelyező harmadik személy a fizetési kötelezettséget elvállalta.

(1898 deczember 29. 1898. I. G. 276. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság az alperes kötelezettségét, szemben azzal a ténymegállapitással, hogy az alperes fiának a felperes nevelőintézetében történt elhelyezése következtében felmerült ellátási- és nevelési dijakra vonatkozólag Sz. Gy. fizetési kötelezettséget vállalt, nemcsak azért állapitotta meg, mert az alperes, mint anya, a gyermeke ellátásából és neveléséből származott költségeket törvénynél fogva viselni tartozik, hanem tekintettel a nevezett harmadik személy által ebben a tekintetben elvállalt kötelezettségre, főleg azért, mert a bizonyitásfelvétel eredményének mérlegelése után bizonyitottnak tekintette azt, hogy a gyermeknek a felperes intézetében történt elhelyezése alkalmával Sz. Gy.-ön kivül az alperes, mint anya is közbenjárt és hogy sem ő, sem pedig a felperes nem tett olyan nyilatkozatot, a melyből azt lehetne következtetni, hogy az alperes a tartás és nevelés költségének viselésétől a felperes hozzájárulásával mentesittetett. Kétségtelen ebből, hogy a felebbezési biróság az alperes kötelezettségét nem csupán a szülőknek törvényben meghatározott természetes kötelezettsége alapján, hanem ama kötelmi viszony alapján is megállapitandónak találta, a mely kötelmi viszony abból állott elő, hogy a gyermek tartására és nevelésére különben is törvénynél fogva kötelezett alperes minden fentartás és kikötés nélkül hozzájárult ahhoz, hogy gyermeke a felperes intézetében helyeztessék el. Minthogy tehát a kereset, a melyben a felperes a gyermek hátralékos ellátási és tartási dijának megitélését követeli, az alperesre is kötelező szerződésen alapul s az alperes azokat a dijakat a szerződésnek bár hallgatólag történt elfogadása következtében és tekintettel arra, hogy a szerződés a felperes részéről már az alperes érdekében teljesittetett, a kötelmi jog szabálya szerint feltétlenül megfizetni tartozik s ennek a szerződésen alapuló kötelezettségnek a megállapitására az sem birhat befolyással, hogy az alperes, mint anya, vagyoni viszonyaira tekintettel törvénynél fogva nem volna kötelezhető arra, hogy gyermekei neve-

lésére a kereseti követelésnek megfelelő összeget forditson: nem bir alappal a felülvizsgálati kérvényben felhozott az a panasz, hogy a felebbezési biróság az anyagi jogszabályok megsértésével határozott akkor, a mikor itéletében az alperest a keresetben követelt s vagyoni viszonyaival arányban nem álló tetemes tartási- és neveltetési dij megfizetésére kötelezte.

50.

A megbízó a megbízottnak csak azokért a tényeiért felelős és a megbízóra a megbízottnak csak abból a tényéből származik kötelezettség, a mely tényt a megbízott a nyert megbízás korlátai között követ el.

Jogkérdés annak szerződés értelmezése alapján megállapítása, hogy a középítési vállalkozók feletti felügyelettel megbízott állami közeg megbízatásának köre mire terjed ki. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.)

Vétlen a felülvizsgálati kérelem beadása körüli mulasztás, ha a más helyről póstán küldött kérelem a határidő utolsó napján d. e. 8 órakor a biróság székhelyére megérkezett, de a biróság belkezelési szabályai szerint a polgári iktató által aznap délután átvétetvén, csak másnap délelőtt adatott át a jegyzői irodának. (1881: LIX. t.-cz. 61. §.)

(1899 május 2. 1898. I. G. 277. sz. a.)

A kir. itélőtábla: I. rendü alperes a felebbezési biróság itélete ellen a S. E. T. 185. §. *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelmében panaszkép azt hozta fel, hogy a felebbezési biróság megsértette azt az anyagi jogszabályt, mely szerint a megbizó a megbizottnak csak azon ténykedéseért felelős, melyet ez megbizása körében teljesit; jelen esetben tehát, midőn a II. és III. rendü alperessel kötött anyag-szállitási szerződés értelmében, az anyagok beszerzése kizárólag a II. és III. rendü alperes vállalkozók kötelessége volt, míg a kincstár részéről a müvezetéssel megbizott királyi mérnök hatásköre csak a szükséges anyagok mennyisége és minősége meghatározására, és ezen anyagok megfelelő vagy meg nem felelő voltának megbirálására terjedt ki, I. r. alperest nem lehetett felelőssé tenni a müvezetéssel megbizott állami közegnek oly tényeiért,

a mi ennek megbizása körén kivül esett. A felülvizsgálati biróság ezt a panaszt alaposnak találta, mert habár a felebbezési biróság itéletében a S. E. T. 197. §-a szerint e helyütt is irányadó tényként meg is van állapitva az, hogy H. P. kir. főmérnök a II. és III. rendü alperes által elvállalt hid épitésénél I. rendü alperesnek a műszaki vezetéssel és felügyelettel megbizott közege volt, és hogy II. s III. rendü alperest a felperes kavicsföldjének elhordására és a vállalatnál való felhasználására H. P. kir. főmérnök utasitotta, mind a mellett a felebbezési biróság ebből a tényállásból helytelenül vonta le azt a jogi következtetést, hogy H. P.-nak az I. rendü alperestől nyert megbizás korlátai közt hatáskörében állott a hidépitésnél II—III. rendü alperes által felhasznált kavicsföld elvitelére utasitást adni, és H. P.-nak, mint I. rendü alperes megbizottjának eme tényeért a megbizó m. kir. kincstár felelős. Jogszabályt képez ugyanis, hogy a megbizó a megbizottnak csak azokért a tényeiért felelős, és a megbizóra a megbizottnak csak abból a tényéből származik kötelezettség, a mely tényt a megbizott a nyert megbizás korlátai között követ el. Annak a megbirálásánál tehát, hogy jelen esetben a kincstárt II--III. rendü alperesnek a H. P. utasitására elkövetett károsító tényeért mennyiben érheti felelősség, az vizsgálandó, hogy H. P. az I. rendü alperestől nyert megbizás korlátai közt járt-e el akkor, a mikor II—III. rendü alperesnek a föld elhordására utasitást adott. A 3 ·/. alatti szerződést kiegészitő általános feltételek 16. §-a a vállalathoz szükséges anyagok beszerzését, ezek minőségének elbirálását és a vállalat helyére való szállitását, a vállalkozók kötelességévé teszi; a 17. §. szerint pedig a vállalkozó mindennemü anyagot használhat, de beépités előtt azoknak a próbáknak köteles azt alávetni, melyeket a felügyelettel megbizott állami közeg az anyag minőségének megitélése végett szükségesnek tart, és az állami közeg által alkalmasnak nem talált anyagokat kárpótlás nélkül eltávolitani tartozik; a 12. §. szerint pedig köteles a vállalat tárgyát a jóváhagyott tervek és a szerződésben foglalt határozatok, valamint a felügyelettel megbizott állami közeg által adandó utasitások szigorú betartása mellett előállitani; és minthogy a 8. §. szerint a vállalat feletti felügyelettel megbizott állami közeg feladatát kizárólag a vállalat szerződésszerű kivitelének ellenőrzése képezi, ezen határozmányok helyes értelmezése mellett, a felügyelettel megbizott állami közeg hatásköre csak azokra a rendelkezésekre terjed ki, melyek a vállalat szerződésszerű előállitásának biztositására szükségesek, következés-

kép kiterjed ugyan arra is, hogy a vállalkozó által felhasználandó anyagok megfelelő minőségét megitélje, hogy e végből azokat felhasználás előtt a szükséges próbáknak kitegye, és a nem megfelelőket szerződésszerüekkel pótoltassa, viszont azonban a vállalkozót ezek a határozmányok a vállalat előállítására szükséges anyagok beszerzése tekintetében a felügyelettel megbizott szakközeg utasitásaihoz csak az anyagok előirt minősége tekintetében kötik, de nem korlátozzák abban, hogy a megfelelőknek talált anyagokat honnan állitsa elő. Helytelenül tulajdonitott tehát a felebbezési biróság az általános feltételek határozmányainak oly értelmet, mintha H. P. az I. rendü alperestől nyert megbizás korlátai közt jogositva lett volna II. és III. rendü alpereseket, mint épitő vállalkozókat az épitésre felhasználandó anyagok minőségének megjelölésén felül, ezeket kötelező oly utasitással is ellátni, hogy az anyagokat honnan, és jelesen a felperes tulajdonát képező területről szerezzék be, és megsértette a fentebb idézett jogszabályt, a midőn I. rendü alperest megbizottjának oly tényeért tette felelőssé, a mely ennek megbizatása körén kivül esett, és a mely tényből a fentebbi jogszabály szerint a megbizóra mi kötelezettség sem származik. Mindezeknél fogva I. rendü alperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett adni, és mivel az ügy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás mellett is alkalmas az eldöntésre, a felebbezési biróság itéletének részben való megváltoztatása mellett felperest I. rendü alperes irányában alaptalan keresetével elutasitani, és ugyanőt ezen alperes részére a S. E. T. 168. és 208. §§-ai értelmében az összes felmerült költség viselésére is kötelezni kellett. II. és III. rendü alperes a felebbezési biróság itélete ellen I. G. 303/5. szám alatt igénybe vett, de a felebbezési birósághoz csak 1898. évi október hó 14-én elkésetten érkezett felülvizsgálati kérelmük beadása körüli késedelmet igazolandók, I. D. 303/6. szám alatt előterjesztett igazolási kérelmükben mentségükre azt hozták fel, hogy felülvizsgálati kérvényüket 1898. évi október hó 12-én Nyitrán postára adván, és az még ugyanaz napon Budapestre indittatván, oda október hó 13-án meg is érkezvén, őket késedelem nem terheli. Tekintve, hogy a m. kir. posta- és távirdaigazgatóságnak az igazolással élő alperesek ügyvédjéhez 1899. évi január hó 28-án 1846. szám alatt intézett hivatalos értesitése szerint az alperesek által 1898. évi október hó 12-én este a nyitrai postahivatalnál és a budapesti királyi törvényszékhez czímzetten 219/6. szám alatt feladott ajánlott levele 1898. évi október hó 13-án

8—9 óra közt rendeltetési helyére beérkezett és azon okból, mert a czimzett a 8 óra után érkezett leveleket csak délután 2 órakor veszi át, a kérdéses ajánlott levél is csak délután 2 órakor kézbesittethetett, tekintve továbbá, hogy a budapesti királyi törvényszéknek, mint felebbezési biróságnak 1898. I. D. 303. szám alatt kelt jelentéséhez csatolt és a nyitrai postahivatal 219/6. jelzésével ellátott levélboríték azonos azzal, a melyben az alperesek felülvizsgálati kérvénye a felebbezési birósághoz 1898. évi október hó 13-án délután a rendes polgári iktató által átvétetett, a jegyzői irodába azonban csak október hó 14-én reggel 9 órakor került, és pedig azon okból, mert a felülvizsgálati biróságot illető és postán érkezett beadványok is a rendes polgári iktató által vétetnek át, és megelőző nap délutánján érkezettek is mindenkor reggel 9 órakor egyszerre adatnak át a jegyzői irodába; ekkép tehát kitűnvén, hogy az alperesek felülvizsgálati kérvénye a felülvizsgálati határidő utolsó napján, vagyis 1898. évi október hó 13-án reggel már Budapestre megérkezvén, az délután 2 órakor már a polgári iktató-hivatalba jutott, az tehát, hogy a kérdéses beadvány rendeltetési helyére csak 1898. évi október hó 14-én érkezett, az alperesek hibáján kivül eső, a felebbezési biróság jegyzői irodájánál divó és az alperesek által nem ismert ügykezelésben találja okát: mindezeknél fogva az igazolásnak helyet adni és a II. és III. rendü alperes által beadott felülvizsgálati kérelmet kellő időben beadottként el kellett fogadni, azonban igazoló alpereseket az 1881. évi LIX. t.-cz. 64. §-a értelmében az igazolással felmerült költség viselésére kötelezni kellett. Érdemben azonban II. és III. rendü alperest felülvizsgálati kérelmével el kellett utasítani, mert az a panaszuk, mintha az ő marasztalásuk felperes kereseti kérelmét túlhaladná, a felperes által az I. biróság előtti első tárgyaláson előadott kérelemmel már meg van czáfolva, de meghaladottá is vált az által, hogy I. rendü alperes felülvizsgálati kérelmének hely adatván, kimondatott, hogy ezt az alperest a kereseti követelés tekintetében felperesnek megtérítési kötelezettség nem terheli. Mert továbbá az a további panaszuk, hogy ők H. P.-nak a vállalat létesitésénél alárendelt közegei lévén és annak utasitásait feltétlenül teljesiteni tartozván, a föld elhordásáért csak a rendelkező közeg lett volna felelőssé tehető, szintén alaptalan, mert a 3 ·/. alatti szerződést kiegészitő általános feltételek szerint az anyag beszerzése kizárólag II. és III. rendü alperesek kötelessége lévén, és H. P.-nak az anyag honnan való beszerzésére adott utasitásait a

már előbb kifejtettek szerint követni nem tartozván, az idegen területről nyert anyag elhordásával okozott kárért, azon jogszabálynál fogva, hogy a kárt okozó cselekvény elkövetője az okozott kárt megtériteni tartozik, törvényszerüen állapitotta meg a felebbezési biróság az ő kártéritési kötelezettségüket; mert végre a kár mennyiségének megállapitása ténykérdést képezvén, a felebbezési biróság által megállapitott tényállás pedig a felülvizsgálati eljárásban is irányadó lévén, minthogy a felebbezési biróság a bizonyitékok mérlegelésénél a bizonyitási szabályokhoz csak a törvényben kijelölt esetekben van kötve, egyébként pedig valamely tényállitás valóságát vagy valótlanságát a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján itéli meg, és minthogy a kár mennyiségét a bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása mellett állapitotta meg, s az okokat, melyek ez irányban meggyőződését megérlelték, itéletében előadta, tehát a S. E. T. 64. §. követelményeinek megfelelvén, tényállása megállapitásánál mi jogszabályt sem sértett, alpereseknek a kár mérvére vonatkozó tényállás helytelen megállapitására vonatkozó panasza is merőben alaptalan.

51.

A bérlő csak akkor van jogosítva a szerződéstől visszalépni, ha tőle a bérlemény jelentékenyebb része és hosszabb időre vonatik el, különben csak teljesítést és kártérítést követelhet. (Székes főv. lakbérl. szab. 20. §.)

A szerződés megszüntét nem vonja maga után az a ténye a bérbeadónak, hogy a bérlő által elhagyott lakásba behatol, annak egy részét kifesteti s abban kisebb átalakítási munkálatokat végeztet.

(1899 január 13. 1898. I. G. 285. sz. a.)

Tényállás: Az alperes a felperesnek IX. ker. Erkel-utcza 20. sz. a. házában öt utczai és egy udvari szobából és a hozzátartozó mellékhelyiségekből álló lakást bérelt 1897. évi augusztus hónaptól kezdve. — Azonban a lakást már 1897. évi aug. hóban 1898. évi május 1-ső napjára felmondta, sőt 1897 október hó végén ki is költözött, a lakás kulcsait magával vivén. — Minthogy azonban a házmestert a lakás albérbe adásával megbizta, mikor bérleni szándékozók jelentkeztek, a lakás kulcsait a házmesternek átadta. — A kulcsok ekkép a házmesternél levén, felperes 1897. évi november hó elején a lakásban két szobát és egy elő-

szobát kifestetett, öt ajtónak festését kiigazíttatta, egy üveg- és egy rekeszfalat áthelyeztetett és egy kályhát eltávolíttatott, a mely munkálatok 4—5 napon át végeztettek be. — Alperes ezekről tudomást szerezvén, az 1898 febr.—májusi negyedre járó bér megfizetését megtagadta és az ezen bér iránt inditott jelen perben az 1897 nov.—1898. februári negyedre már kifizetett bér visszatérítése iránt viszonkeresetet támasztott és pedig azon az alapon, hogy felperes a lakásba hatolás és a munkálatok végeztetése által a bérleti szerződést megszegte s a lakással akkép rendelkezett, hogy az által a bérleti szerződést megszüntette.

A kir. itélőtábla: Nem szenvedhet ugyan kétséget, hogy a lakásba hatolás és a tényállásban említett munkálatok végeztetése által megsértette felperes alperesnek azt a jogát, melynél fogva a bérleti idő alatt a lakás kizárólagos használata alperest illette, ámde e jogsértés nem szolgálhat alapul arra, hogy alperes a szerződést megszüntnek tekintse. Felperes kifogásolt eljárása által ugyanis a lakásnak nem jelentékenyebb része és nem hosszabb időre vonatott el alperes rendelkezése alól; már pedig a bérlő csak akkor van jogositva a szerződéstől visszalépni, ha tőle a bérlemény jelentékenyebb része és hosszabb időre vonatik el; különben a bérbeadótól csak a szerződésszerű teljesítést és kártérítést van joga követelni. Felperes panaszolt tényei e szerint nem levén olyan minőségüek, melyek a szerződés megszüntét vonnák maguk után, még az a kérdés vizsgálandó, hogy felperes eme tényei által a közte és alperes közt létrejött bérszerződéstől elállt-e? Alperes nem is állitotta, hogy ő a szerződésnek lejárat előtti megszüntetésére ajánlatot tett volna; felperes kifogásolt tényei tehát eme megszüntetési ajánlat elfogadásának nem minősithetők; e nélkül pedig azokban felperesnek a szerződéstől való elállásra irányuló akarata azért nem ismerhető fel, mert azokból arra is lehet következtetni, — miként a per során maga alperes is következtetett, — hogy felperesnek a javitások eszközlése által az volt a czélja, hogy a szerződés lejártával, vagy mint felperes vitatja, annak tartama alatt albérlő részére a lakás könnyebben kiadható legyen. Nem levén ekkép felperes eljárásában sem szerződést megszüntető cselekmény, sem pedig a szerződés megszüntetése iránt a peres felek között megállapodás nem jövén létre, nem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt, mikor alperest a kereseti lakbér megfizetésére kötelezte, viszonkeresetével pedig elutasitotta.

52.

A részvénytársaság igazgatói által a részvénytársaság bejegyzése és kihirdetése előtti időben kötött ügyletek csak akkor kötelezők az utóbb bejegyzett és közzétett részvénytársaságra, ha azok az ügyletek a részvénytársaság szükségszerű folyományaként jelentkeznek vagy ha azok megkötése, illetve teljesítése az alapszabályokkal fedeztetik; ellenkező esetben a társaság nevében eljáró személyek személyes és egyetemleges felelősséggel tartoznak az esetben is, ha a bejegyzés utóbb megtörtént. (1875 : XXXVII. t.-cz. 160. §.)

Az ügyvédi megbízás adásának tényében az eljárásban felmerült munkadíj és készkiadás megtérítésére való kötelezettség is benne foglaltatik. (1874 : XXXIV. t.-cz. 54. §.)

A peres kérdés egységessége. (1893 : XVIII. t.-cz. 139. §.)

Okirat értelmezésének felülvizsgálata. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1899 január 18. 1898. I. G. 287. sz. a.)

Tényállás: Az alperesek, mint a bejegyzés alatt lévő «V. nyomdai s kiadói részvénytársaság» igazgatói a IV. r. alperesnek, kinek nyomdai s kiadói üzlete a társaságra szállott, üzleti adósságait átvállalván, a B. a. okirattal felhatalmazták a felperes ügyvédet arra, hogy a IV. r. alperes hitelezőivel tárgyaljon, a tárgyalás eredményéről jelentést és a megoldásra vonatkozó javaslatot tegyen, kijelentvén azt is, hogy a kérdés mielőbbi kedvező megoldását a maguk részéről is ohajtják. — Az ennek következtében teljesített eljárások díját és költségét követelte a felperes. — Minthogy a felek között nem volt vitás, hogy az alperesek a B. a. kiállításával a társaság nevében olyan időben jártak el, a mikor még a társaság bejegyzése és kihirdetése meg nem történt, a felebbezési biróság a K. T. 160. §-a alapján az alperesek személyes és egyetemleges felelősségét megállapította s nem fogadván el az alpereseknek azt a védelmét, mely szerint a B. a. okirat csakis azért állíttatott ki, hogy a felperest a hitelezőkkel szemben igazolja, az okiratnak fent ismertetett szövegén alapuló nyelvtani s az annak értelméből levont logikai magyarázat alapján azt akkép értelmezte, hogy a felperes részére megbizást tartalmaz; ehhez képest az alpereseket marasztalta.

A kir. itélőtábla: A jogkérdés alperesek irányában csupán egységesen lévén eldönthető, a S. E. T. 139. §. értelmében a felül-

vizsgálatot a többi alperesek nevében is beadottnak kellett tekinteni. III. rendü alperes felülvizsgálati kérelmét a S. E. T. 185. §-ának *a)* pontjára alapitja s panaszként felhozza, hogy a felebbezési biróság a kereskedelmi törvény 160. §-át helytelenül alkalmazta, midőn annak alapján alperesek személyes felelősségét állapitotta meg a kereseti követelés tekintetében, mert a hivatkozott 160. §. második bekezdésének alapfeltétele az, hogy a részvénytársaság utóbb tényleg be ne jegyeztessék; már pedig a jelen esetben a czégbejegyzés megtörtént, továbbá hogy anyagi jogszabályt sértett meg a felebbezési biróság, midőn az *B)* alatti okiratban kifejezésre juttatott nyilatkozatot a marasztalás alapjául elfogadta, mert abban az okiratban sem felhatalmazás, sem fizetési kötelezettség nem foglaltatván, elmarasztalásra hiányzik a jogczim. A panasz azonban egyik irányban sem bír jogos alappal. Ugyanis, habár kétségtelen, hogy alperesek a *B)* alatti okiratot, mint a bejegyzés alatt levő V. nyomdai s kiadói részvénytársaság alakuló közgyülése által megválasztott igazgatói állitották ki, ez a körülmény önmagában véve nem elegendő arra, hogy az emlitett okirat alapján felperes az őt megillető jogát, a társaság bejegyzése és közzététele után csakis a részvénytársaság irányában érvényesitheti, mert habár abból a körülményből, hogy a részvénytársaság mint ilyen a bejegyzés és kihirdetés előtt, czége alatt sem jogokat nem szerezhet, sem kötelezettségeket nem vállalhat, nem következik, hogy az igazgatók a részvénytársaság bejegyzése előtt annak javára és terhére ügyleteket egyáltalában nem köthetnek, mégis az ilyen időben kötött ügyletek csak abban az esetben tekintethetnek az utóbb bejegyzett és közzétett részvénytársaságra kötelezőknek, ha azon ügyletek a részvénytársaság alapitásának szükségszerű folyományaként jelentkeznek, vagy ha a kérdéses ügyletek vagy cselekmények megkötése, illetve teljesitése az alapszabályokkal fedeztetnék. Minthogy azonban az alperesi előadásból tényként meg nem állapitható, hogy a *B)* alatti okiratban emlitett adósságok átvállalása a részvénytársaság alapitásának feltételét képezte vagy hogy az adósság átvállalása tekintetében az alapszabályok rendelkeztek, felperes a *B)* alatti okiraton alapuló jogát csak abban az esetben érvényesithetné a részvénytársaság ellenében, ha a társaság a czégbejegyzés és közzététele után a *B)* alattiban foglalt felhatalmazást magára nézve is kötelezőnek elfogadta volna. Minthogy azonban ez irányban alperes részéről bizonyiték fel nem hozatott, kétségtelen, hogy a kereseti követelés

érvényesitésénél a KTK. 160. §-ának második bekezdésében foglalt intézkedés a felebbezési biróság által helyesen alkalmaztatott. De alaptalan az elmarasztalás jogczimének hiányára alapitott panasz is, mert a *B)* alatti okirat szerint, felperes a hitelezőkkel leendő tárgyalások megtartására utasittatván, s különben is az okiratban a felhatalmazásnak határozott kifejezés adatván, a felebbezési biróság a kérdéses okiratot helyesen minősitette megbizásnak, továbbá igaz ugyan, hogy a *B)* alatti okiratban felperesnek csak felhatalmazás adatott arra, hogy a dr. Sz. B. adósságainak a részvénytársaság által leendő átvállalása és ennek módozatai iránt a hitelezőkkel tárgyaljon, a nélkül, hogy a *B)* alattinak kiállitói felperesnek az eljárása és fáradozásából felmerülő dijai megtéritése iránt is nyilatkoztak volna, minthogy azonban a felperesnek adott megbizás teljesitése az ügyvédi hatáskör keretébe tartozik, az ügyvéd pedig az 1874 : XXXIV. t.-cz. 54. §. szerint a reája bizott ügyben tett készpénzbeli kiadásainak, úgy időveszteségének megtéritését külön kikötés nélkül a törvény alapján követelheti, kétségtelen, hogy magában a megbizatásnak tényében az eljárás következtében felmerült munkadij és készkiadás megtéritése iránti kötelezettség is benne foglaltatik, a miből következik, hogy alperesnek az elmarasztalás ellen felhozott az a panasza, hogy az a fizetésre ilyen irányban történt kötelezettség elvállalása nélkül, tehát anyagi jogszabály megsértésével történt, figyelembe nem jöhet.

53.

Az ügylet kezdeményezése s az erre irányzott előkészítő tevékenység magukban véve nem állapítják meg az alkuszdíj követelésére való jogosultságot. (1875 : XXXVII. t.-cz. 546. §.)

(1899 január 19. 1898. I. G. 288. sz. a.

Tényállás: Az alperes megbizást adott a felperes czégnek arra hogy bizonyos számú talpfák megvételét közvetítse, ezért a szokásos alkuszdíj megfizetését illetőleg magára kötelezettséget vállalt; a felperes czég közbenjárása, a mennyiben a felajánlott vételárt az alperes elfogadhatónak nem találta, sikertelen maradt és az adásvételi ügyletet az alperes által is elfogadott kevesebb vételár mellett nem a felperes czég, hanem egy másik alkusz hozta létre.

A kir. ítélőtábla: A felebbezési biróság a megállapitott tényállás alapján és tekintettel arra is, hogy alperes a felperes czégnek

adott megbizást az ügylet megkötése előtt kifejezetten vissza nem vonta, a felperes czégnek a kérdéses talpfák után 1/2 krjával számitott alkuszdijból álló kereseti követelését megitélte a keresk. törvény 546. §-a értelmében azért, mert az ebben foglalt jogszabály szerint alkuszdij csak akkor nem követelhető, ha az ügylet megkötése meghiusult, a fenforgó esetben pedig az ügylet tényleg megköttetett s az a körülmény, hogy az ügyletet egy másik alkusz hozta létre, a felperes czég követelési jogára a megállapitott tényállás mellett nem bir befolyással. Az alperes a felebbezési biróság itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontja értelmében főleg azért támadta meg, mert a felebbezési biróság a keresk. törvény 546. §-ában foglalt jogszabályt a fenforgó concret esetre helytelenül alkalmazta. Ezt a panaszt a kir. itélőtábla indokoltnak találta, mert a kereskedelmi törvény most idézett szakaszának a birói gyakorlat által elfogadott helyes értelmezése szerint az alkusz rendszerint csak akkor van jogositva megbizójától dijat követelni, ha az ügylet tényleges megkötése az ő közvetitő működésének eredményeként mutatkozik; az ügylet kezdeményezése s az erre irányzott előkészitő tevékenység azonban magukban véve még nem állapitják meg az alkuszdij követelésére való jogosultságot; minthogy tehát a felperes czég tevékenysége a megállapitott tényállás szerint csak ilyen előkészitő cselekményekre szoritkozott s az adásvételi ügyletet más alkusz s az alperesre nézve kedvezőbb feltételek mellett hozta létre: kétségtelen, hogy a keresk. törvény fentidézett szakaszában foglalt jogszabály nem szolgálhat alapul a felperes czég követelésének megitélésére.

54.

A közlekedési vállalatok felelősek mindazokért a károkért, a melyek rendes ovatosság mellett el lettek volna kerülhetők, akár a közlekedési eszközök hiányosságából, akár a vállalat alkalmazottjainak mulasztásából eredtek azok.

(1899 január 20. 1898. I. G. 291. sz. a.)

Tényállás: A felperes kocsija 1896. évi november 16-án fát szállitott a Lehel-utcza 23. sz. házba és lerakodás végett a villamos vasút vágánya és a járda közé állott. — Lerakodás közben, midőn az arena-út felől a 79. sz. villamos vasúti kocsi közeledett, a közvetlen a vágány mellett álló ló a csengetéstől megijedt és nyugtalankodni kezdett, mire

felperes kocsisa a lovak mellé állott és azokat csendesítette és úgy ő, mint az ott álló rendőr G. I. a villamos kocsi vezetőjének intettek a kocsi sebességének mérséklése végett, de eredmény nélkül, mert a villamos kocsi rendes menetgyorsasággal haladt el felperes kocsija mellett és a vágány mellett álló lovat elütötte és elgázolta, ezenfelül a kocsiban is kárt okozott. — A felebbezési biróság a felperest kártérítési keresetével elutasította, mert nem forogván fenn olyan eset, a mikor a villamos kocsi kalauza a menetsebességet a közlekedési szabályok értelmében mérsékelni tartozott volna, a kár okát a felperes kocsisának abban a mulasztásában találta, hogy a nyugtalankodó lovat a sinek mellől el nem távolította.

A kir. itélőtábla: Minthogy a tényállás szerint felperes károsodása abból származott, hogy alperes társaság villamos kocsija, habár a kocsi vezetője a sebesség mérséklésére felhivatott, mégis teljes sebességgel haladt el felperes kocsija mellett, és e szerint a köteles óvatosság szabályai megsértettek, minthogy továbbá általánosan elfogadott jogszabály az, hogy a közlekedési vállalatok felelősek mindama károkért, a melyek rendes óvatosság mellett el lettek volna kerülhetők, akár a közlekedési eszközök hiányosságából, akár pedig a vállalat alkalmazottjainak mulasztásából eredtek azok, annálfogva eme tényállással szemben szükségtelen annak a vizsgálata, hogy a villamos kocsi fékjének hiányos voltára, vagy pedig az alperes társaság alkalmazottjainak mulasztására vezethető-e vissza az, hogy a villamos kocsi sebessége nem mérsékeltetett akkor, midőn az felperes kocsija mellett elhaladt. E szerint tehát a felebbezési biróság az általa megállapitott tényállásból az anyagi jogszabályok megsértésével vonta le a jogkövetkezményeket, miért is a felperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett adni, és a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával alperes kártérítési kötelezettségét meg kellett állapitani.

55.

Az eladó az ingatlan vételárának saját kezéhez kifizetését mindaddig nem követelheti, míg a vevőt a tulajdonjog bekeblezésére alkalmas helyzetbe nem hozta s a mennyiben a vevő az ingatlan birtokába bocsáttatott, csak a vételárnak birói letétbe helyezésére köteles, hacsak a telekkönyvi állapot rendezését magára nem vállalta.

(1899 január 20. 1898. I. G. 293. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek felülvizsgálati kérelmüket az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára, vagyis anyagi jogszabály megsértésére alapitják, ezen panaszuk azonban alappal nem bir. Ugyanis általános jogszabályt képez, hogy az eladó az ingatlan vételárának kezéhez való megfizetését, a vevőtől, habár határozott fizetési idő köttetett is ki, mindaddig nem követelheti, a mig a vevőt oly helyzetbe nem hozza, hogy a megvett ingatlanra tulajdonjogát telekkönyvileg bekebeleztethesse, s a mennyiben az ingatlan a vevő birtokába bocsáttatott, az eladó csakis azt követelheti, hogy a vevő a vételárat birói letétbe helyezze, hacsak a rendezetlen tlkvi állapot rendezését a vevő magára nem vállalta. A felebbezési biróság által megállapitott és a S. E. T. 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó és meg nem támadott tényállás szerint, felperesek oly ingatlanokat adtak el alperesnek, a melyekre nézve felperesek még ma sincsenek azon helyzetben, hogy alperes részére olyan okiratot adhassanak, amelynek alapján alperesnek, a megvett ingatlanokra tulajdonjoga bekebeleztethető volna. A felebbezési biróság az elsőbiróság itéletéből elfogadta azt a ténymegállapitást is, hogy felperesek elismerték azt, mikép az általuk alperesnek eladott ingatlanok telekkönyvi rendezése pár hó alatt megtörténhetik, a felebbezési biróság tényként azt is megállapitotta, hogy alperes a kereseti vételárhátralékot, még a kereset megindítását megelőzőleg felperesek javára birói letétbe helyezte, de sőt felperesek a per adatai, vagyis az 1898. évi julius 11-én felvett tárgyalási jegyzőkönyv szerint alperes ügyvédének adtak megbizást a telekkönyv rendezésére, s igy ki van zárva az, hogy alperes a tlkvi állapot rendezését magára vállalta volna. Ezekből folyólag tehát helyesen vonta le a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértése nélkül azon jogi következtetést, hogy a mint felperesek a tulajdonjog bekebelezésére alkalmas okiratot adnak alperesnek, módjukban álland a hátralékos kereseti vételárat letéti kamataival a birói letétből kiutaltatni a nélkül, hogy joghátrányt szenvednének és hogy az alperes fizetésre nem kötelezhető.

56.

A gazdasági ispán egy éves szerződése idejének kezdőpontja az 1876 : XIII. t.-cz. rendelkezései alá eső

szolgálatok tekintetében fennálló gyakorlattól eltérőleg a naptári év kezdetéhez nincsen kötve.

(1899 február 9. 1898. I. G. 298. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati kérelmet az alperes arra alapítja, hogy a felebbezési biróság itéletének a meghozatalánál anyagi jogszabályt sértett meg az által, hogy figyelmen kívül hagyva azt az országos gazdasági szokást, a mely szerint a gazdatisztek egy évre jan. 1-től decz. 31-ig szoktak felfogadtatni, itéletét arra a kizártnak tekintendő megállapodásra alapította, hogy a fenforgó esetben a felfogadás 1897 évi junius 15-től számítva egy évre történt. Alperesnek ez a panasza alaptalan, mert birói gyakorlat által elfogadott jogszabály, hogy a kiválóbb szakértelmet igénylő alkalmazottként szerződtetett gazdasági ispán felfogadása, a mennyiben ez irányban külön megállapodás nem történt, egész évi időtartamra eszközöltnek tekintendő, de a birói gyakorlat az egy éves szerződési időnek kezdőpontját az 1876 : XIII. t.-czikknek rendelkezései alá eső szolgálatok tekintetében fennálló gyakorlattól eltérőleg, a naptári évnek kezdetéhez nem köti; s ekként a felebbezési biróság az által, hogy a felperesnek junius 15-én kezdődött szolgálati idejét is olyan egy évre terjedőnek tekintette, mint a melyre hivatkozással a felperes, az egy évi szolgálati bérének elmaradt részét jogosan követelheti, anyagi jogszabálysértést nem követett el.

57.

A megbízó a megbízottnak csak a megbízás korlátai között véghezvitt tényeiért felelős.

Az, a ki a gazdaság részére tehenek vételével bizatik meg, ezzel még nem tekinthető arra is felhatalmazottnak, hogy a megbízója terhére takarmányt is vegyen.

A felülvizsgálati kérelem csak arra irányulhat, hogy a felebbezési biróság által elutasított kérelem teljesíttessék, de az itélethozatal után felmerült tényeken alapuló igények felülvizsgálati kérelem útján nem érvényesíthetők.

(1899 február 1. 1898. I. G. 306. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság azt állapitotta meg, hogy harmadrendű alperesnek a csalamádé vásárlására meghatalma-

zása nem volt, másodrendű alperes felelősségét és ebből folyó fizetési kötelezettségét pedig abból vonta le, mert a csalamádé-vételt a tehenek vételével kapcsolatos ügyletnek találta. Téves azonban a felebbezési biróságnak ez a megállapitása és kérelmezőnek e miatt emelt panasza alaposnak találtatott. Mert ha egy gazdaság nagyobb számú tehenet vásárol, egyéb adatok hiányában ebből rendszerint nem az következtethető, hogy egyidejüleg takarmányt is kell vennie, a min a tehenek megéljenek, és ennélfogva az, a ki megbizásból teheneket vesz, megbizója terhére takarmányt is vehet, hanem a gazdálkodás menetéhez közelébb áll az a föltevés, hogy a gazdaság kellő mennyiségü takarmánynyal rendelkezik, a mit a tehenekkel kiván elfogyasztatni és a tehéntartásból folyó jövedelemben értékesiteni, azért vesz teheneket. Kapcsolatos volna a takarmányvétel a tehenek vételével, ha a takarmány a teheneknek a gazdaságba szállításáig volt volna szükséges, ámde ez az eset nem forog fenn, sőt még az sincs megállapitva, hogy másodrendü alperesnek nem volt elég takarmánya, holott a takarmányozás sokféle módja mellett még a netáni hiány is pótolható lett volna más módon is, mint csalamádé vétele által. Minthogy pedig a felebbezési biróság itéletében meg nem támadott tényállásként az van megállapitva, hogy harmadrendű alperesnek a csalamádé megvételére megbizása nem volt és nem tartozott hatáskörébe, hogy a gazdaság részére megbizás nélkül vásárolhasson, minthogy a felebbezési biróság itéletében foglaltak szerint a megvett csalamádé nemcsak fel nem használtatott a gazdaság czéljaira, de a gazdaság annak birtokába sem jutott és igy másodrendű alperes a felperes kárával nem is gazdagodott, minthogy a megbizó a megbizottnak csak ama tényeiért felelős és csak ama tényekből keletkezik reá nézve kötelezettség, a miket a megbizás korlátai között tesz, ellenben olyan önálló tényeiért, melyek a megbizásból nem folynak, azzal okilag össze nem függnek, a megbizó felelősséggel nem tartozik, nem is véve számba azt a körülményt, hogy felperes azt a köteles gondosságot is elmulasztotta, a mivel az eladó a vevőnek tartozik, hogy t. i. az eladás tárgyát az átadásig a vevő költségén annak részére biztositsa, holott tudta, hogy bérlete megszüntével a le nem vágott csalamádéhoz úgy az ő, mint a vevő joga elenyészik, harmadrendű alperes csalamádé-véteteért másodrendű alperes felelősséggel nem tartozik, miért is másodrendű alperes felülvizsgálati kérelmének e részben helyet adni s a felebbezési biróság itéletének megváltoztatása mellett vele szemben fel-

perest keresetével elutasitani s mint pervesztest, a perköltségek megfizetésére kötelezni kellett. A felülvizsgálati kérvényben előterjesztett ama kérelemnek azonban, hogy a felebbezési biróság itélete alapján kifizetett marasztalási összeg visszafizetésére köteleztessék felperes, helyet adni nem lehetett, mert a felülvizsgálati kérelem csak a megtámadott itélet megváltoztatására, következőleg csak arra irányulhat, hogy a felebbezési biróság által elutasitott kérelem teljesittessék (1893 : XVIII. t.-cz. 190. §. 2.), de az itélethozatal után fölmerült tényeken alapuló igények felülvizsgálati kérelem útján nem érvényesíthetők.

58.

A végrehajtási árverés útján eladott ingatlanra vonatkozó zálogjogi elsőbbségi jog per útján csak akkor érvényesíthető, ha az elsőbbség mellőzésével kielégített követelés már nem állott fenn vagy színleges volt. (50. sz. curiai dtv.)

A jogtalan gazdagodás fogalmához.

(1899 február 3. 1898. I. G. 308. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A mi a felperesnek azt a panaszát illeti, hogy a felebbezési biróság helytelenül mellőzte az ügy eldöntésénél a jogtalan gazdagodásra vonatkozó anyagi jogszabályokat, ez a panasz alaptalan. A felebbezési biróság által megállapitott s a fentebb hivatkozott törvényczikk 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint ugyanis az alperesnek ama követelései, a melyekre nézve a keresetben megjelölt ingatlan-jutalék árverési vételárából a jogerőre emelkedett sorrendi végzés alapján kielégítést nyert, valódiak voltak. Helyes ennélfogva a felebbezési biróság által elfoglalt az a jogi álláspont, hogy az alperes nem gazdagodott jogtalanul a felperes, mint későbbi jelzálogos hitelező kárára, s ezért nem is keletkezett közte és a felperes közt oly kötelmi viszony, a melyből folyólag az alperes által a végrehajtási tömegből felvett összeget a felperes követelni jogosult, az alperes pedig kiszolgáltatni köteles lenne. A felperes ama további panasza pedig, hogy a felebbezési biróság tévesen értelmezte az 1886: XXIX. t.-cz. 58. §-át, az ügy eldöntésénél súlylyal nem bír, s ezért annak érdemleges megvizsgálását mellőzni kellett. A fentebb már részben ismertetett perbeli tényállás szerint ugyanis a keresetben meg-

jelölt az az ingatlan-jutalék, a melyre úgy a felperesnek, mint az alperesnek követelése zálogjoggal bejegyezve volt, végrehajtási árverés útján adatott el, s a kielégitési sorrend megállapittatott; a csatolt telekkönyvi iratokból pedig az is kitűnik, hogy a felperes a sorrendi végzés ellen jogorvoslattal nem élt, jóllehet a sorrendi tárgyalásról nemcsak értesítve volt, hanem azon meg is jelent. Az ügy ily állása mellett tehát az a kérdés volt eldöntendő, hogy a felperes, mint volt jelzálogos hitelező, a kielégítési sorrendben mellőzött elsőbbségi jogát per útján érvényesítheti-e az alperes ellen, a kinek követelése az ő mellőzésével soroztatott és elégittetett ki. Ennek a kérdésnek eldöntésénél pedig, a mint az alább előadottakból kitűnik, az 1886: XXIX. t.-cz. 58. §-ának értelmezésére nem kell kiterjeszkedni. Az állandó birói gyakorlat szerint ugyanis, mely a magyar királyi Curia 50. számú teljes ülési döntvényében is kifejezést nyert, a fenti tényállás mellett a vitatott elsőbbségi jog per útján rendszerint nem érvényesithető; mert a végrehajtási törvény az elárverezett ingatlan vételárának mikénti felosztását szabályozó rendelkezéseiben minden hitelezőnek elég alkalmat és módot nyujt jogának érvényesítésére. Kivételesen helye van ugyan a fenti tényállás mellett is az elsőbbségi jog per útján való érvényesitésének, de e kivételes esetben az egyik és első föltétel az, hogy a perrel megtámadott hitelezőnek az a követelése, a mely sorozva és kielégitve lett, már nem állt fenn, vagy színleges volt. Ez az előfeltétel azonban a jelen esetben hiányzik: mert a fentebb ismertetett tényállásban az alperes követelésére nézve az állapittatott meg, hogy az valódi volt.

59.

A férjével közös háztartásban élő nőt a harmadik személynek e háztartásban adott ellátásért csak akkor illeti meg a kereseti jog, ha a közös háztartás költségét külön vagyonából a nő fedezi.

A nő azt, hogy a háztartás költségét külön vagyonából ő fedezi, a férj perben állása nélkül nem mutathatja ki.

(1899 február 9. 1898. I. G. 311. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a felperes kereseti jogát azért állapította meg, mert felperes kereseti követelése abból

az önálló tevékenységéből származik, hogy alperest élelmezésben részesitette, és mert alperes, B. H. tanu vallomása szerint is elismerte, a felperesnek a kereseti követelés iránt való jogosultságát. Minthogy alperesnek a tanu előtt tett kijelentése nem a saját kötelezettségének fennállására és nem is ténykedésre, hanem arra vonatkozik, hogy felperesnek ellene lehet-e vagy sem követelése, ez pedig az alperes elismerésétől függetlenül, a perben megállapitott tények alapján és a vonatkozó anyagi jogszabályok alkalmazásával megoldandó oly jogkérdést képez, a mely ellen felülvizsgálatnak van helye; ennélfogva a felülvizsgálati biróság alperesnek fentebbi elismerése mellett is, belebocsátkozott annak birálatába, hogy felperesnek van-e joga az alperes ellen az ellátásából kifolyólag keresettel fellépni. Ehhez képest tekintettel arra, hogy a felebbezési biróság itéletében tényként van megállapitva, hogy felperes férjével közös háztartásban élő nő, mig ellenben az, hogy ezen közös háztartás költségei a nő külön vagyonából fedeztettek volna, nemcsak hogy meg nincs állapitva, de ezt a férj perben állása nélkül felperes nő ki sem mutathatná, már pedig azon anyagi jogszabálynál fogva, hogy a közös háztartásban élő házastársak között rendszerint a férj van hivatva a háztartás költségeit viselni, következik, hogy a férj által ellátandó háztartásból származható kereseti jog is csak a férjet, mint a háztartás fejét, illetheti meg. Alaposnak kellett tehát elfogadni alperesnek arra alapitott felülvizsgálati panaszát, hogy a felebbezési biróság a fentebbi anyagi jogszabály figyelmen kivül hagyásával helytelenül jutott arra a jogi következtetésre, hogy a férjével közös háztartásban élő felperest, alperesnek ezen háztartásban nyert ellátásáért a kereseti jog megilleti; miért is alperes felülvizsgálati kérelmének helyet adva, tekintettel arra, hogy a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás az ügy érdemi eldöntésére alkalmas, a s. e. t. 204. §-ához képest az ügy érdemében itélve, a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával felperest a fentebb kifejtetteknél fogva kereseti jog hiányában keresetével el kellett utasitani.

60.

A m. kir. államvasútak és személyzete között fennálló szolgálati viszony a szolgálati rendtartás és szabályzat, valamint a nyugdíjintézeti alapszabályok értelmében bírálandó meg.

A fegyelmi úton elbocsátott államvasúti alkalmazott csak akkor kereshet a biróság előtt elégtételt, ha elbocsátása, illetményeinek és nyugdíjigényének elvonása jogellenesen történt.

Ennek a jogellenességnek a fenforgását a szolgálati rendtartás és az ezzel kapcsolatos rendszabályok alapján kell megbírálni.

(1899 február 9. 1898. I. G. 312. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Azt a jogviszonyt, a mely egyrészről a magyar királyi államvasutak, másrészről pedig a vasuti vállalat czéljainak és hivatásának megvalósitása végett alkalmazott személyzet között fennáll, a közmunka és közlekedési magyar királyi miniszter által 6830/87. szám alatt kiadott s az 1887. évi ápril hó 1-ső napján életbe lépett szolgálati rendtartás és szabályzat, valamint a nyugdíjintézetnek kormányhatóságilag megerősitett alapszabályai határozzák meg, mert ezek helyettesitik, illetőleg foglalják magukban azt a szolgálati szerződést, a melyben úgy a vasutvállalatnak, mint alkalmazottjainak a közöttük fennálló szerződési viszonyból származó jogai és kötelezettségei kölcsönösen meg vannak állapitva. A peres feleknek ebből az egymáshoz való jogviszonyából önként következik az, hogy a magyar királyi államvasutaknál alkalmazott s állásából öszszes illetményeinek elvonása és nyugdíjhoz való igényének elvesztése mellett fegyelmi úton elbocsátott felperes csak abban az esetben kereshet a biróság előtt elégtételt, ha állásából jogtalanul bocsáttatott el s illetményeinek és nyugdíjigényének elvonása is jogellenesen történt; továbbá, hogy a biróság a felperesre is kötelező szolgálati rendtartás és az ezzel kapcsolatos rendszabályok alapján tartozik elbirálni azt, hogy fenforog-e a felperes által panaszolt jogsérelem. Az elsőfokú biróságnak a felebbezési biróság által úgy a tényállás megállapitása, mint a jogkérdés eldöntése tekintetében elfogadott itélete szerint tény az, hogy a felperest a szolgálati rendtartásban foglalt szabályoknak megfelelően megalakult és eljárt fegyelmi bizottság mozditotta el állásától a szolgálati rendtartás 52. §-ának 6. pontja értelmében azért, mert az idézett rendtartás 53. §-ába ütköző súlyos fegyelmi vétséget követett el. Igaz ugyan, hogy a fegyelmi bizottság határozatában a felperest terhelő fegyelmi vétség csalárd eljárásnak minősittetett, s nem állapittatott meg, hogy ez a vétség az 53. §. melyik pontjába ütközik, ez a szabálytalanság azonban, tekintettel

arra, hogy a felperes terhére egy a büntető törvények súlya alá is eső cselekmény tényálladéka vétetett bebizonyitottnak, a felperes előnyére annál kevésbbé szolgálhat, mert a büntető törvények súlya alá eső cselekmények az 53. §. *c)* pontja szerint fel vannak véve a fegyelmi úton is megtorlandó cselekmények közé, továbbá, mert a most idézett pontban foglalt amaz általános rendelkezés alól, mely szerint a fegyelmi eljárás meginditásának ilyen esetekben rendszerint csak a büntető biróság itéletének meghozatala után van helye, az 55. §. kivételt tesz és megengedi, hogy abban az esetben, ha a fegyelmi vizsgálat eredménye a valódi tényállás szerint kétséget nem hagy fenn, az elbocsátás fegyelmi úton a birói itélet hozatala előtt is kimondassék és végrehajtassék. A fegyelmi bizottság által hozott határozat érdemi felülvizsgálatába pedig a biróság nem bocsájtkozhatott: mert a szolgálati rendtartás 44. §-a szerint a fegyelmi bizottság a bizonyitékokat szabadon mérlegelheti; továbbá, mert a felperes a szolgálati rendtartás 48. §-a szerint a fegyelmi bizottságnak az üzletvezető által megerősitett határozata ellen is élhetett volna jogorvoslattal, s a mennyiben azt nem vette igénybe, az a határozat jogerőssé s reá nézve kötelezővé vált. Ilyen körülmények között és tekintettel arra, hogy a fegyelmi bizottság kérdéses határozata a büntetés kiszabása és az összes illetmények, valamint a nyugdijhoz való jogosultság s általában a nyugdíjalap irányában szerzett igények elvonása tekintetében is megfelel a szolgálati rendtartásban és a nyugdij-szabályzatban foglalt szabályoknak és igy a felperes ellen lefolytatott fegyelmi eljárás semmi tekintetben nem volt jogellenes: a felebbezési biróság a peres felek közötti jogviszonyt saját hatáskörében helyesen itélte meg s ennek a jogviszonynak megfelelő határozatot hozott akkor, a mikor az elsőfokú biróságnak a felperest keresetével elutasitó és őt a perköltség megfizetésére kötelező itéletét helybenhagyta.

61.

A ki valamely szerződési viszonyból kifolyólag kártérítést akar követelni, azt csak úgy követelheti, ha maga is mindenben eleget tett szerződési és abbeli kötelezettségének, a melylyel kártérítési igénye szoros összefüggésben van.

(1899 február 10. 1898. I. G. 315. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek felülvizsgálati kérelmükben azt panaszolják, hogy a felebbezési biróság megsértette azt az anyagi jogszabályt, hogy kárának megtérítését az a szerződő fél is követelheti, ki maga részéről mulasztást követ el, mert az a körülmény, hogy a másik felet is kár érte, jogszerű okot képez arra nézve, hogy ez is követelhesse kárának a megtérítését, de nem menti őt fel szerződési kötelezettsége alól. Ez a panasz alaptalan, mert a felebbezési biróság itéletében a S. E. T. 197. §-a szerint e helyütt is irányadó, és a peres felek közt létrejött irásbeli szerződéssel egyező azt a tényállást állapitotta meg, hogy felperesek albérbe vették alperestől a «Nemzeti szálloda» vendéglői üzletét oly feltétellel, hogy felperesek a vendéglőt elsőrangú szállodának megfelelően, kellő személyzet mellett vezetik, viszont, hogy a szálloda szobáiban elfogyasztott ételek és italok csakis a felperesektől lesznek beszerzendők; és megállapitotta azt is, hogy felperesek eme szerződési kötelezettségüknek eleget nem tettek, a mennyiben élvezhetetlen ételeket és italokat szolgáltattak ki a vendégeknek, és hogy a vendéglőt olyan időben, a mikor annak a vendégek rendelkezésére kellett volna állani, személyzet nélkül hagyták, viszont, hogy alperes, a ki több izben sikertelenül figyelmeztette felpereseket ebbeli szerződési kötelezettségük teljesitésére, több izben saját konyhájáról kávét, teát, csokoládét, tojást, sőt kivülről hozatott sonkát és vagy 10—12 esetben ételt szolgáltatott ki szálló vendégeinek, sőt egy alkalommal egy vendéget reggelizni a «Korona» kávéházba utasitott; továbbá, hogy az alperes által saját konyhájáról kiadott ételek és italok értéke a 10 forintot, a «Korona» vendéglőből hozatott ételek nyeremény-jutaléka a 6—7 forintot meg nem haladja. Eme tényállás alapján pedig helyesen utasitotta el felpereseket 450 forintra nézve kártéritési keresetükkel a biróság, mert általánosan elfogadott jogszabály az, hogy a ki valamely szerződési viszonyból kifolyólag kártéritést akar követelni, azt csak úgy követelheti, ha maga részéről is szerződési és abbeli kötelezettségének, a melylyel kártéritési igénye szoros összefüggésben van, mindenben pontosan eleget tett, minthogy azonban e megállapitott tényállás szerint felperesek fent említett szerződési kötelezettségüknek eleget nem tettek, alperestől, a kinek vagyoni érdekében, sőt hivatásszerü kötelességében állott, hogy szállodai vendégei ételek és italok tekintetében kifogástalanul legyenek kiszolgálva, azért, hogy vendégeit több izben saját konyhájáról és kivülről hozatott étel- és italneműekkel kiszolgálta, kártéritést követelni nem jogosult.

62.

A község, mint alhaszonbérbe vevő által vállalt az a kötelezettség, mely szerint a haszonbérlet tárgya után járó minden községi tartozást elvállal, nem értelmezhető akként, hogy a község azt a községi pótadót is fizetni tartoznék, a mely az alhaszonbérbeadókra a földtulajdonossal kötött haszonbéri szerződésük alapján őket terhelő kereseti adó után rovatott ki.

(1899 május 2. 1899. I. G. 318. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság ténykként állapította meg, hogy az a községi adó, a melynek a megtérítését a felperesek az alperestől követelik, a felpereseknek, mint haszonbérlőknek, kereseti adója után vettetett ki. Ezt a ténymegállapítást a felperesek a S. E. T. 197. §-ában megjelölt alapon meg nem támadván: ugyanennek a törvényszakasznak értelmében ebben a felülvizsgálati eljárásban is ez a tényállás az irányadó. Erre való tekintettel pedig a felebbezési biróság az *A)* alatti haszonbéri szerződésnek helyes értelmezésével eldöntötte a felek közötti jogvitát; mert, ha az alperes község, mint alhaszonbérbe vevő, a szerződés 4-ik pontja értelmében kötelezettséget is vállalt arra, hogy a haszonbérletnek tárgya után járó községi tartozásokat, tehát megkülönböztetés nélkül mindennemű községi adóknak fizetési kötelezettségét viselendi, ez a szerződéses megállapodás semmi esetre sem értelmezhető akként, hogy az alperes község azt a községi pótadót is fizetni tartoznék, a mely a felperesekre, mint főhaszonbérlőkre, a földtulajdonos auréniai perjelséggel kötött haszonbéri szerződésük alapján őket terhelő III. osztályú kereseti adójuk után rovatott ki; nem értelmezhető pedig akként abból az okból, mert már ez az adótartozás nem a peres felek közötti haszonbéri szerződésnek a tárgyára, hanem a felpereseknek keresetére, tehát a haszonbérlet tárgyának adójától merőben különböző más adónemre vonatkozik. De nem sértett a felebbezési biróság itélete a jogi tény hatályosságára vonatkozó anyagi jogszabályt sem az által, hogy figyelembe nem vette a perben megállapitott azt a ténykörülményt, hogy az alperes egy izben a vitás adótartozást már kifizette; mert a kereseti követelést az annak alapjául szolgáló szerződés szempontjából birálván el, s ez úton a kérdéses fizetés tényének jogi jelentősége tekintetében a felperesekétől eltérő

következtetésre jutván; e ténynek méltatását az itélet hozatalánál jogosan mellőzhette.

63.

A bérbeadó a bérbeadott dolognak szerződésszerű használatáért felelős lévén, a bérlőt a használatban megvédeni s a védelem elmulasztásából származó kárt, a vis major esetét kivéve, megtériteni tartozik akkor is, ha ellene a szerződés teljesítését illetőleg jogellenes cselekvés vagy mulasztás nem bizonyíttatott.

(1899 február 16. 1898. I. G. 319. sz. a.)

Tényállás: A peres felek között szerződés jött létre, melynek értelmében a felperes évenkint 500 frtban megállapított bérösszegért három évi időtartamra bérbe vette alperestől, mint a S. fürdő bérlőjétől, a fürdőtelepen levő kisebb korcsma épületeit azzal a joggal és kötelezettséggel, hogy abban a helyiségben az alperestől átveendő szeszes italokat tartozik kimérni, de az elárúsitott italokért befolyandó összeg 5 százaléka csapbér czímén a felperest fogja megilletni; megállapította e szerint tehát a felebbezési biróság, hogy a felek között létrejött szerződés nemcsak a ház bérletére szorítkozott, hanem kiterjedt az italmérési jog gyakorlásának átengedésére is; megállapittatott továbbá az is, hogy a pénzügyi hatóság a felperes által bérelt korcsmahelyiségre vonatkozólag az italmérési jog gyakorlását a szerződési idő tartama alatt két izben is betiltotta és e miatt a felperes az italmérési jog gyakorlásában bizonyos időn át akadályozva volt, még pedig nem saját hibája miatt, hanem azért, mert a pénzügyi hatóságok abban a meggyőződésben voltak, hogy az alperes italmérési engedélye nem terjed ki arra, hogy annak az alapján a korcsmáltatást a felperesnek bérbe adott kis korcsmában is gyakorolhassa.

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó eme tényállásból kétségtelen, hogy a felperes, a ki a szerződésnek a maga részéről teljesen eleget tett, mert nem vonatott kétségbe, hogy a szerződésben kikötött évi 500 forint bért, illetőleg haszonbért a szerződés egész időtartamára kifizette, kárt szenvedett azáltal, hogy a szerződésből származó jogait bizonyos időn át nem gyakorolhatta; ebben a perben tehát azt a kérdést kellett első sorban eldönteni, hogy az alperes a megállapított tényállás mellett kötelezhető-e ennek a kárnak a megtéritésére? Minthogy az a szerződő fél, a ki másnak valamely dolgot bérbe vagy haszonbérbe ad, a kötelmi jog általános szabályai szerint

szerződő társával szemben szavatolni tartozik azért, hogy az a dolog a szerződésben meghatározott módon a szerződésben kikötött idő tartama alatt használható leend, s ebből a kötelezettségéből folyólag szerződő társát az annak birlalatába adott dolog vagy jog használatában megvédeni, s a mennyiben azt elmulasztaná, az ebből származó kárt, a vis major esetét kivéve, megtériteni tartozik, minthogy továbbá a fenforgó esetben az a hatósági intézkedés, mely szerint a haszonbérbe adott italmérési jog gyakorlása betiltatott, a vis major körébe azért sem sorozható, mert alperest az italmérési engedély megszerzése körül mulasztás terheli, s mert az a körülmény, hogy az alperes a kérdéses italmérést, mint már megszerzettnek vélt jogot, jóhiszeműleg adta haszonbérbe felperesnek, a felperessel szemben fennálló kötelezettségén mit sem változtathat, és így a felebbezési biróság az irányadó anyagi jogszabályokat tévesen alkalmazta akkor, a mikor az alperes kártéritési kötelezettségét azért nem állapitotta meg, mert az alperes ellen a szerződés teljesitését illetőleg jogellenes cselekvés vagy mulasztás nem bizonyittatott: a felebbezési biróság itéletét a felperes indokoltnak talált felülvizsgálati kérelme alapján megváltoztatni, az alperes kártéritési kötelezettségét megállapitani és ehhezképest a felebbezési biróságot a kár menynyiségének megállapitása végett szükséges további eljárás foganatosítására és új itélet hozatalára utasitani kellett.

64.

Az ingatlan eladójának szavatossága az eladott dolog birtokáért.

(1899 február 17. 1898. I. G. 320. sz. a.)

Tényállás: A felperes olyan ingatlan vételára fejében követeli a keresetbe vett összeget alperestől, a mely ingatlanra alperes telekkönyvileg a tulajdonjog bekebelezését kieszközölte ugyan, de annak birtokába nem juthatott, mert arra az ingatlan birlalója erősebb jogot vél érvényesíthetni, sőt maga felperes is vitatja, hogy alperest a szerződés megkötésénél rosszhiszeműség terhelte, minek következtében az alperes által az ingatlan birlalója ellen folyamatba tett perben alperes védelmének elvállalását megtagadta és eme perben hozott elsőbirósági itélettel ki is mondatott, hogy az ingatlan birlalója az ingatlanra alperesnél erősebb joggal bir.

A kir. itélőtábla: A tényállásból a felebbezési biróság az anyagi jogszabályok megsértésével vonta le a jogkövetkezmé-

nyeket, mert jóllehet, általánosan elfogadott jogszabály az, hogy az ingatlan vevője a tulajdonjogot a telekkönyvi bekebelezés által megszerzi, és az eladó hátralékos vételár megfizetését rendszerint követelheti arra való tekintet nélkül, hogy a vevő a megvett ingatlannak birtokában van-e vagy sem? ez a jogszabály azonban a fenforgó esetben azért nem nyerhet alkalmazást, mert alperesnek az ingatlan birtokára támasztott igényét, az ez iránt folyamatba tett perben az első biróság nemcsak el nem ismerte, hanem a per tárgyát képező ingatlanra a birlaló tulajdonjogi igényét állapitotta meg jogosnak; oly szerződés alapján tehát, a melyről felperes maga is azt állítja, hogy roszhiszeműséggel köttetett, és a melylyel alperes részéről szerzett jog birói itélettel hatályát vesztettnek jelentetett ki, felperes alperestől fizetést jogszerűen mindaddig nem követelhet, míg alperesnek a szerződésen alapuló jogai birói itélettel fennállóknak jogérvényesen el nem ismertetnek.

65.

A tényállás körébe csak a felek jogalkotó tényei és nyilatkozatai tartoznak, az a kérdés, hogy ezekből a tényekből és nyilatkozatokból minő jogok és kötelezettségek származtak, már jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185, 197. §§.)

A jogfentartás kérdése, valamint a jogfentartás tárgyának és terjedelmének megállapitása az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. a.) pontja alapján felülvizsgálat alá esik.

Concludens tények mérlegelése a felülvizsgálati eljárásban.

(1899 február 16. 1898. I. G. 314. sz. a;)

A kir. itélőtábla: A királyi itélőtáblának az alapperben hozott itélete szerint ebben a perben az a döntő kérdés, hogy a felperes akkor, a mikor leányának, az 1895-ik évi január hó 30-án elhalt F. E-nek férjhezmenetele alkalmával megengedte azt, hogy a részére alperes, mint anyai nagyatyja által az árvapénztárba még az 1881-ik évben letett 660 forint tőkét, ennek 401 forint 62 krajczárra felszaporodott kamatával együtt felvehesse, fentartotta-e a jogot arra nézve, hogy a kamatokat a maga részére visszakövetelhesse? az újitott perben I. G. 84/898. szám alatt hozott végzésében pedig azt

is kiemelte a királyi itélőtábla, hogy a jogfentartás hatályát illetőleg ebben a perben különös jelentőséggel bir az, hogy felperes a kérdéses kamatokra vonatkozó követelési jogát leánya, F. E. ellenében is, vagy pedig ennek elhalálozása esetére csak az örökösei ellen tartotta-e fenn? A felebbezési biróság a királyi itélőtábla feloldó végzése következtében hozott újabb itéletében a jogfentartás tényét a legtágabb értelemben állapitotta meg, a mennyiben azt tekintette bebizonyitottnak, hogy felperes a kérdéses kamatokhoz való jogot a maga részére minden körülmények között úgy leánya, mint annak örökösei ellen fentartotta. A felebbezési biróság itéletében foglalt ez a kijelentés azonban nem csupán ténymegállapitást foglal magában, mert a tényállás körébe csak a feleknek jogalkotó tényei és nyilatkozatai tartoznak s az a kérdés, hogy ezekből a tényekből és nyilatkozatokból minő jogok és kötelezettségek származtak, már jogkérdésnek tekintendő; a felebbezési biróság itéletében foglalt ez a kijelentés tehát, mint ilyen, tekintettel arra, hogy a felebbezési biróság itélete az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontja alapján is megtámadtatott, felülvizsgálat tárgyát képezi. Azt a tényt, a melynek az alapján a jogfentartás megállapittatott, R. M-né, B. J. és G. K. tanúk vallomása alapján vette bizonyitottnak a felebbezési biróság s ez a tény az első biróságnak eme ténymegállapitás tekintetében a felebbezési biróság által is elfogadottnak tekintett itélete szerint abban áll, hogy F. E. kevéssel férjhezmenetele előtt a nevezett tanúk előtt úgy nyilatkozott, hogyha meghal, pénzét édes atyjára hagyja, mire felperes azt jelentette ki, hogy a tőkét nem kivánja, de a kamatokat nem engedi el. Ez a nyilatkozat kétségkivül a tényállás keretébe tartozik s az ügy felülvizsgálatánál az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-ára tekintettel, a királyi itélőtábla is abból indult ki, hogy ez a nyilatkozat valóban megtörtént. Annak megitélésénél azonban, hogy ennek a nyilatkozatnak minő hatály tulajdonitható, és hogy abból milyen jogok és kötelezettségek származtak, a királyi itélőtábla nem oszthatta a felebbezési biróság itéletében nyilvánuló felfogást, s nem állapithatta meg különösen azt, hogy abban a nyilatkozatban olyan határozott jogfentartás foglaltatik, a mely a kérdéses kamatkövetelésre vonatkozólag felperes javára leánya ellenében ennek örököseire is átháramló személyes kötelezettséget vont volna maga után. A tanúk vallomása szerint ugyanis a kérdéses alkalommal felperes leányának esetleges elhalálozásáról volt szó, s ekkor jelentette ki a felperes, hogy a kamatokat nem engedi, ez a nyilatkozat pedig, tekintettel

arra az eshetőségre, melyre vonatkozólag az tétetett, feltétlen jogfentartást nem foglal magában és épen nem zárja ki azt az értelmezést, hogy ez a jogfentartás nem vonatkozott másra, mint arra, hogy felperes a kérdéses kamatokból álló készpénz, mint tőle eredőnek tekinthető ági vagyon erejéig leánya hagyatékából örökösödni kivánt. De nemcsak a tanúk vallomása által bizonyitott nyilatkozatnak szoros értelemben magyarázandó tartalma, hanem a felperesnek a tényállás keretében a felebbezési biróság által is megállapitott későbbi tényei is azt bizonyitják, hogy felperesnek a kérdéses nyilatkozatban foglalt jogfentartással elérni kivánt czélja csak az volt, hogy a leánya részére önként átengedett kamat-jövedelemre vonatkozólag a leánya utáni örökösödést szemben azzal a tényével, hogy a kérdéses összeget soha sem vette birtokába, fentartsa. A felperes ugyanis a megállapitott tényállás szerint a mellett, hogy leánya, mint személyes adós, ellen annak életében soha sem támasztott követelést, akkor, a mikor leányának és kiskorú unokájának a hagyatéka együttesen tárgyaltatott, nem tett kifogást az ellen, hogy a kérdéses kamatjövedelem a hagyatékhoz tartozónak tekintessék, s mint ilyen, első sorban kiskorúságában elhalt unokája hagyatéki tömegére szálljon át; és nem is lépett fel a hagyaték, illetőleg az örökös ellen, mint az elhalt örökhagyó hitelezője, hanem a kérdéses kamatokra, mint tőle származó vagyonra, támasztott igényt, mihez képest a hagyatéki biróság őt ennek az örökösödési igénynek az érvényesitése végett perre is utasította. Felperes most kiemelt concludens tényeiből is csak azt lehet következtetni, hogy ő a tanúk által bizonyitott nyilatkozatával is csak örökösödési igényt kivánt biztositani; minthogy pedig a csak erre irányzott jogfentartás nem adja meg, hanem egyenesen kizárja a felperes kereseti jogát abban a tekintetben, hogy ő a kérdéses kamatjövedelmet F. E. biróilag elismert örökösétől, az alperestől, az 1877 : XX. t.-cz. 16. §-a alapján követelhesse; minthogy továbbá a felebbezési biróság itélete a jogfentartás tárgyának és terjedelmének megállapitására vonatkozó részében, tehát e jogkérdés eldöntését illetőleg téves alapon nyugszik és igy az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára is alapitott felülvizsgálati panasz ebben a tekintetben indokoltnak mutatkozik; minthogy végül a felülvizsgálati biróság az idézett törvény 203. §-a értelmében a jogszabályok alkalmazása tekintetében nincs a felek által felhozottakhoz kötve és igy az a körülmény nem gyakorolhat befolyást a felülvizsgálat eredményére, hogy a felebbezési biróság a jogfentartás tárgyának és ter-

jedelmének megállapitásával nem a bizonyításra és vélelmekre vonatkozó jogszabályokat, hanem azokat az általános jogszabályokat sértette meg, a melyek az egymással jogviszonyban álló felek jogainak és kötelezettségeinek megállapitásánál irányadóul szolgálnak, az alperes felülvizsgálati kérelmének helyet adni s ennek következményeként a felperest újított keresetével elutasitani és az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. és 204. §-ai alapján az újított perben felmerült öszszes perköltség és felülvizsgálati költség megfizetésére kötelezni kellett.

66.

A bérbeadó kártérítési kötelezettsége azon az alapon, hogy házát a bérlet tartama alatt eladván, a vevővel szemben a bérlőnek a bérlet hátralevő idejére a bérletben maradását nem kötötte ki.

A kereset megindításától kártérítési tőke után is jár késedelmi kamat.

Elmaradt haszonnak csak az tekinthető, a mire a károsodott fél a dolgok rendes menetével vagy a tett intézkedéseknél fogva közönséges szorgalom mellett számíthatott.

Lakrészek albérbe adása a véletlen esélyeitől függvén, az abból remélt jövedelem elmaradt haszonként meg nem itélhető.

(1899 február 23. 1898. I. G. 326. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott és a S. E. T. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint alperes a felperes által 1892. évi május hó 1-től 1898. évi ápril hó 30-ig terjedő hat évre bérben bírt házat időközben eladván, felperes a bérleményt a bérleti idő letelte előtt, 1896. évi augusztus elsején a miatt kényszerült elhagyni, mert alperes az új vevővel nem kötötte ki azt, hogy felperes a bérlet hátralevő idejére a bérletben maradhasson. Tekintve, hogy a bérlőt megilleti az a jog, hogy a bérleményt, a bérletnek szerződésileg kikötött egész tartama alatt háborítlanul bírhassa, s hogy eként alperesnek, mint bérbeadónak, kötelessége lett volna gondoskodei arról, hogy felperes a bérleménynek a szerződésileg kikötött bérleti időn át való használatától meg ne fosztassék, s így alperesnek felperes irányában

való szerződésszegése kétségtelen; tekintve továbbá, hogy anyagi jogszabályt képez, hogy a szerződésszegő fél a szándékos cselekménye által elkövetett szerződésszegés következményeként a másik szerződő félnek teljes kártérítéssel tartozik, a mely teljes kártérítés a szünő hasznok megtérítésére való kötelezettségét is magában foglalja, következéskép a felebbezési biróság nem sértett meg anyagi jogszabályt az által, hogy a szerződésszegő alperesnek teljes kártérítési kötelezettségét megállapitva, helybenhagyta az első biróság itéletének azt a részét, a mely által felperest az alperes szerződésszegése miatt esztergályos iparában ért jövedelemcsökkenés czimén megállapitott 50 forint kárösszeg és ennek késedelmi kamatainak megfizetésére az alperest kötelezte; és ekként, noha alperesnek a S. E. T. 185. §. *a)* pontjára fektetett, idevonatkozó panasza elfogadható alappal nem bir, és noha nincs törvényben gyökerező alapja azon további panaszának sem, hogy a felebbezési biróság jogszabály megsértésével állapitotta meg a kárösszeg után az ő kamatfizetési kötelezettségét, mert a birói gyakorlat által elfogadott jogszabálylyal az, hogy a kereset megindításának idejétől a kárösszeg után késedelmi kamat megitéltessék, ellentétben nincs; és végre jóllehet, alperesnek az a panasza is téves alapon nyugszik, mintha felperes a bérelt helyiségek albérletbe adásának meghiúsulta következtében vesztett hasznait követelni azért nem jogosult, mert ez az igénye a bérlemény lakhelyiségeinek a főváros 215/98. számú szabályrendelete 15. és 19. §-ai által tiltott módon való albérletbe adásán alapulván, ezen törvényellenes czimen alapuló követelés érvényesitése jogsegélyben nem részesithető; alaptalan pedig azért, mert a felebbezési biróság itéletében nincs megállapitva, és a per adatai sem szolgáltatnak adatot arra, hogy felperes az alperestől bérelt lakhelyiségeket a fentebbi szabályrendelettel tiltott módon túlzsúfoltan adta volna albérletbe, és hogy e miatt ellene rendőri eljárás volt folyamatban; mind a mellett tekintettel arra, hogy vesztett hasznot csak az képez, a mire a károsodott fél a dolgok rendes meneténél, vagy a tett intézkedéseknél fogva közönséges szorgalom mellett számithatott; már pedig a felebbezési biróság itéletében az sem lévén megállapitva, hogy felperesnek az alperestől bérelt ház lakhelyiségeinek a bérleti idő hátralévő tartamára albérlet útján való értékesitése a jelentkező albérlők részéről tett kötelezés által biztosittatott volna, e nélkül pedig ép ezért, mert az egyes lakások albérlete csak a véletlen esélyétől függ, az ily véletlentől várt bizonytalan haszon pedig

kártérítésként meg nem itélhető; a felebbezési biróság egyedül abból, hogy felperes a bérleti viszony fennállásának utolsó évnegyedében a lakhelyiségek albérbe adása által az e czímen keresetében felszámitott 223 frt 30 krajczár haszonhoz jutott, és hogy alperes nem bizonyitotta, hogy a bérleti szerződés fennállása esetén a további negyedévben felperes ugyanily jövedelemhez nem juthatott volna, helytelenül vonta le azt a következtetést, hogy felperes ugyanoly mérvű jövedelemtől esett el a bérlet megszünése által, a felebbezési biróság itéletének az a rendelkezése tehát, hogy felperesnek a lakhelyiségek albérletbe adhatásával elérni remélt vagyoni érdeke megtérítéséül igényelt 223 forint 30 krajczár követelését, szünt haszon czímén elfogadta és megitélte, megállható alappal nem bírván, az alperes felülvizsgálati kérelmének részben helyt adni, és a felebbezési biróság itéletének ez irányban való megváltoztatásával a felperest kereseti követelésének a fenti czímen alapuló 223 frt 30 krt tevő részével elutasítani kellett.

67.

Az okirattal nem ellenkező, csak az ügylet közelebbi meghatározására szolgáló szóbeli megállapodások az okirat mellett tekintetbe veendők.

Az alkuszi ügyletet a megbízó a közvetítés befejezése előtt egyoldalúan is felbonthatja, a mikor az alkusz nem a kikötött díjat, hanem csak az addig teljesített eljárásának díjazását és felmerült kiadásainak megtérítését követelheti.

A megbízó a folyósított kölcsön fel nem vétele esetén csak akkor köteles a közvetítési díjat megfizetni, ha a kölcsön a megbízásnak mindenben megfelel vagy ha a megbízó az eltérő feltételeket elfogadta.

Feloldás döntő körülmények megállapítása végett. (1893: XVIII. t.-cz. 35, 37, 204. §§. 185. §. c. p.)

(1899 február 24. 1898. I. G. 329. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alapos az alperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályok megsértésével marasztalta a kereseti követelésben. Első sorban ugyanis tévesen alkalmazta a felebbezési biróság a jelen esetben az általa idézett azt az anyagi jogszabályt, hogy az okirat kiállításával egyidejű oly szóbeli meg-

állapodás, mely az okirat tartalmával ellenkezik, tekintetbe nem vehető. Ez a jogszabály ugyanis a fenforgó esetben még akkor sem lenne alkalmazható, ha az alperes részéről vitatott szóbeli megállapodás a 2·/. alatti okirat kiállításával egyidejűleg történt volna is; mert az alperes által vitatott szóbeli megállapodásnak következő tartalma, ú. m. hogy a megszerzendő kölcsön olyan legyen, hogy arra az első öt évben tőketörlesztést teljesíteni ne kelljen, a kamatok és egyéb járulékok pedig 8%-ot meg ne haladjanak, nem áll ellentétben a 2·/. alatti okiratban foglalt következő kikötésekkel, ú. m.: «hogy a kölcsön 20,000 forint, vagy legalább 18,000 forint összegből álljon, második helyen nyerjen biztosítást, reális legyen és 1898. évi június hó 23. napjáig szereztessék meg», a mennyiben az állítólag szóbelileg történt kikötések a kölcsön minőségének csak közelebbi meghatározására szolgálnak. Az alperes ismertetett védekezésének helyes értelme tehát az, hogy a 2·/. alatti okirat nem tartalmazza mindazt, a mire a felek egymással megállapodtak, az ügy eldöntésénél pedig nem mellőzhető annak kiderítése, hogy a szerződő felek akarat-megegyezése mire irányult. De téves a felebbezési biróság álláspontja a részben is, hogy ha az alperes részéről vitatott s fentebb részletesen ismertetett szóbeli megállapodás a 2·/. alatti okirat kiállítása után történt volna is, az nem birna súlylyal az ügy eldöntésénél azért, mert újitásnak lenne tekintendő, újitás fenforgását pedig az alperes maga sem állítja. Téves pedig ez az álláspont azért, mert a szerződő felek nincsenek elzárva attól, hogy korábbi megállapodásaikat kölcsönös megegyezéssel módosítsák, annak helyébe új megállapodást létesítsenek, vagy a megállapodásokat kiegészitsék; a mi pedig különösen az alkuszi ügyletet illeti, erre nézve az állandó birói gyakorlat elfogadta azt a jogszabályt, hogy ezt az ügyletet az, a ki a közvetitésre a megbízást adta, a közvetités befejezése előtt egyoldalúan is felbonthatja, a mely esetben az alkusz nem követelheti a kikötött közvetítési dijat, hanem csak az addig teljesitett eljárásnak díjazását és felmerült kiadásainak megtérítését. A mi pedig a felebbezési biróság által alkalmazott azt a jogszabályt illeti, hogy az alkuszt a kikötött közvetítési díj megilleti akkor is, ha a kölcsön folyósíttatott, de a kölcsönt nyerő azt utóbb nem akarta felvenni, ez csak abban az esetben alkalmazható, ha a folyósitott kölcsön minden tekintetben olyan, a milyennek kieszközlésére az alkusz megbízást nyert, vagy e nélkül is, ha a kölcsönt kereső a vele közölt feltételeket elfogadta, de a kölcsön felvételétől utóbb elállt.

Az előadottak következtében azokon a ténykörülményeken kívül, a melyek a felebbezési biróság által megállapitott tényállásban megállapitást nyertek, döntőknek tekintendők még a következők is, ú. m.: való-e vagy nem az, hogy az alperes a 2·/. alatti okirat kiállitásával egyidejűleg s az emlitett okirat kiállitása után is kikötötte azt, hogy a kieszközlendő kölcsön olyan legyen, hogy arra az első öt évben tőketörlesztést teljesiteni ne kelljen, a kamatok és egyéb járulékok pedig a 8%-ot meg ne haladják, és hogy a felperes ily kölcsön kieszközlésére vállalkozott? továbbá való-e vagy nem az, hogy az alperes a kölcsönre nézve a fővárosi bank részvénytársaság által megszabott feltételeket elfogadta, s ha igen, mik voltak ezek a feltételek? Minthogy pedig a felebbezési biróság által megállapitott tényállás, mint már fentebb emlittetett, az imént elősorolt döntő ténykörülményeket nem tartalmazza, s e miatt az ügy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás alapján az eldöntésre nem alkalmas: ennélfogva az alperes felülvizsgálati kérelmének helyet adni, a felebbezési biróság itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-ának második bekezdése értelmében feloldani, s a felebbezési biróságot a rendelkező részben megjelölt további eljárásra és újabb határozat hozatalára utasitani kellett.

68.

A jótékonysági egylet tagjai által az egylet ellenében szerzett jogok érvényesítésének vagy megszüntetésének kérdése a biróság hatáskörébe tartozik. (1893: XVIII. t.-cz. 1. §.)

Szerződés értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

A jótékonysági egylet új alapszabályai a tag irányában csak akkor alkalmazhatók, ha azok már a tag jogainak megnyilta előtt kormányhatósági jóváhagyást nyertek.

(1899 február 24. 1898. I. G. 330. sz. a.)

Tényállás: A felperesnek elhalt férje néhai W. J. az alperesi egylet rendes tagjai közé felvétetett s ekkép közte és az alperesi egylet között a 3 ·/. alatt mellékelt alapszabályokban meghatározott jogviszony keletkezett. — Az alapszabályok 5. §-ának b) pontja szerint az alperesi

egylet rendes tagjának özvegye a 6. §-ban meghatározott tiszteletadományra tarthat igényt, mely által az egylet a 6. §. értelmében az özvegynek segélyére kiván lenni, és őt a legnyomasztóbb anyagi gond alól felszabadítani, esetleg keresetforráshoz juttatni. — A kereset tárgyát eme tiszteletadomány képezi. — Felperes azt vitatja, hogy a kereseti követelés polgári per tárgyává nem tehető s ha tehető volna is, felperesnek ahhoz kereseti joga nem származott, mert az alapszabályok 6. §-a ellenére felvételi okiratot felmutatni nem képes; de ha származott volna is ahhoz joga, azt az által, hogy W. J. belépési nyilatkozatában tudva valótlan adatokat vallott be s e miatt a tagok közül kizáratott, elvesztette, de különben is az nem 600, hanem legfölebb 200 koronát tehetne. — A felebbezési biróság a 600 korona követelést megitélte.

A kir. itélőtábla: Alperes felülvizsgálati panaszának nincs megállható alapja. Kétségtelen ugyanis, hogy a 3·/. alatti alapszabályok kölcsönös jogokat és kötelezettségeket állapitanak meg, az által tehát egyfelől az egylet, másfelől annak tagjai közt olyan magánjogi viszony keletkezett, melyből származó vagyoni követelések nem közigazgatási, hanem egyedül birói uton érvényesithetők. Nem állja ennek utját az alapszabályok 8. §. *B. a)* pontjának az a rendelkezése, hogy a tagsági jog megszünte felett az igazgató-tanács határoz, s ennek határozatát felebbezés esetében a *C. e)* pont szerint a közgyülés vizsgálja felül; mert alperesi egylet jogait és kötelezettségeit csak az alapszabályok szerint arra hivatott közegei által gyakorolhatja, azzal tehát, hogy az alperesi egylet helyett cselekvésre hivatott közegek az alapszabályokban kijelöltettek, nem szünik meg ezek cselekvése az egyik szerződő fél egyoldalu cselekvése lenni, melynek jogszerüségét megvizsgálni mindazokban az esetekben a biróság feladata, a melyben az egylet ellenében a tagok által szerzett jogok érvényesitése, vagy megszüntetése forog kérdésben, következéskép nem sértett jogszabályt a felebbezési biróság, mikor az alapszabályokat szerződésnek minősitette. Hasonlóan nem sértett jogszabályt a szerződés magyarázatánál és alkalmazásánál sem; mert eltekintve attól, hogy az alapszabályok nem tartalmaznak korlátolt jogokat, ideiglenes felvétel iránt rendelkezést, az 1898. augusztus 10-én felvett tárgyalási jegyzőkönyv tanusága szerint alperes maga is beismerte, hogy W. J. az egyletnek tagja volt; a tagsági viszonyából folyó jogai pedig az alapszabályok 7. §-ában foglalt feltételek bekövetkezése esetében szünnek meg. — Alperes nem is vitatta, hogy ellenében az 1. pontban meghatározott okon kivül más kizárási ok fenforgott volna. Ezen pont szerint pedig az a tag törül-

hető a tagok sorából, a ki belépési nyilatkozatában, vagy az orvosi vizsgálatnál tudva valótlan adatokat terjesztett elő. — E szerint nem elég annak bizonyitása, hogy W. J. már a belépéskor rákbetegségben szenvedett, hanem az is bizonyitandó lett volna, hogy egészségi állapotának jelentékenyebb megháboritásáról tudott. Erre pedig alperes bizonyitást fel nem ajánlott. — A rákbetegségnek nem egyenlő idő alatti lefolyása általános következtetés utján nem nyujthat elfogadható bizonyitékot arra, hogy W. J. közérzése az alperesi egyletbe felvételekor milyen volt; ennélfogva közömbös a jelen per kimenetelére annak bizonyitása, hogy W. röviddel belépése után előre haladt rákbetegségben gyógykezeltetett és közömbös orvosszakértői megállapitása annak, hogy a rákbetegség a közérzésben minő változást idéz elő. Nem forogván fenn a tagsági jogok megszüntét eredményező tények, felperesnek szerződésszerű joga a 3·/. alatti alapszabályok 5. és 6. §-ában meghatározott tiszteletadományhoz annál inkább törvényszerűen állapittatott meg; mert felperes tagadásával szemben alperes nem mutatta ki, hogy a 3·/. alatti új alapszabályok kormányhatósági jóváhagyással felperes jogainak megnyilta előtt elláttattak; e nélkül pedig azok felperes irányában alkalmazást nem nyerhetnek.

69.

Ha a függő termés nem a végrehajtást szenvedőt illeti, az árverési vevőnek csak az árverés után esedékes haszonbérhez van joga. (1881 : LX. t.-cz. 149. §.)

A feles mívelési jogviszony a függő termés tulajdonjoga tekintetében a haszonbérlethez hasonló szempontok alá esik.

(1899 márczius 3. 1898. I. G. 332. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1881 : LX. t.-cz. 149. §-a szerint ha az árverési feltételek ellenkezőt nem tartalmaznak, az ingatlannal együtt elárvereztetik a végrehajtást szenvedőt illető függő termés is. A törvény eme rendelkezéséből nyilvánvaló, hogy csak a végrehajtást szenvedőt illető függő termés árvereztetik el, ha pedig az ingatlan haszonbérbe van adva, vagyis ha a függő termés nem a végrehajtást szenvedőt illeti, árverési vevőnek csak az árverés után esedékes haszonbérhez van joga, — haszonbérlő pedig az ingat-

lant csak a gazdasági év végével tartozik a vevőnek átbocsátani, (1881 : LX. t.-cz. 181. §.) s ezt a jogot a törvény nem köti ahhoz, hogy a haszonbérleti jog telekkönyvileg bekebelezve legyen. A fenforgó esetben az elárverezett ingatlan egy része, a mint azt a felebbezési biróság a haszonélvezetre jogosult özvegy D. M.-né vallomásából és a per egyébb adataiból megállapitotta, az árveréskor felperesek feles mivelése alatt állt, mely jogviszony a függő termés tulajdonjoga tekintetében a haszonbérlethez hasonló szempontok alá esvén, minthogy az árverési vevő e részben nem szerezhetett több jogot, mint a mennyi végrehajtást szenvedőt megillette, kétségtelen, hogy az árverés a feleseknek a függő termés feléhez való igényét nem érinthette. Nem bir tehát alappal alpereseknek ama panasza, hogy ők az árverési feltételek szerint azonnal birtokba lépvén, az egész függő terméshez is joguk nyilt és felpereseknek esetleg is csak a szántás-vetés és a vetőmag értékének megtéritését volna joguk követelni, — hogy azért sem követelhetik a feletermést, mert ehhez való joguk telekkönyvileg bekebelezve nem volt, sőt azért sem, mert nem voltak haszonbérlők, hanem csak felesek. De nem bir alappal ama panaszuk sem, hogy özvegy D. M.-nénak haszonélvezeti joga a sorrendi tárgyaláson figyelembe vétetett és felperesek már azért sem léphetnek fel keresettel, mert a sorrendi tárgyaláson nem a haszonélvezőnek a vevővel szemben érvényesithető igényei, de a haszonélvező és az árverés előtti időből dologi joggal biró többi érdekeltek közt fenforgó kérdések biráltatnak el, a mi már a fentebb méltatott abból a körülményből is kitünik, hogy az ingatlannal csak a végrehajtást szenvedőt illető függő termés adható el és igy a haszonélvezőt illető függő termés egyenértéke az ingatlan vételárában benne nem foglaltatik.

70.

Ha a felülvizsgálati kérelem az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának a) pontjára van alapitva, nem vehetők figyelembe a felülvizsgálati kérelemnek a ténymegállapitások tévességére vonatkozó fejtegetései.

Mint tartozatlan fizetés, visszakövetelhető a szolgáltatás, ha a szolgáltatás idejében a kötelezettség feltételes volt és a feltétel még nem következett be.

A fél tévedése a szerződést csak akkor teszi érvény-

telenné, ha azt a másik fél felismerhette, vagy a tévedést a másik fél okozta.

(1899 márczius 9. 1898. I. G. 342. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes felülvizsgálati kérelmét az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára alapitván, a felülvizsgálati eljárásban irányadónak, az említett törvényczikk 197. §-ának első bekezdése értelmében, a felebbezési biróság által megállapitott tényállás tekintendő. Az előadottaknak pedig az a következménye, hogy az ügy eldöntésénél nem vehetők figyelembe a felülvizsgálati kérelemben foglalt azok a fejtegetések, a melyek arra vonatkoznak, hogy a felebbezési biróság itéletében foglalt egyes ténymegállapitások tévesek. Ezek előre bocsátása után alaptalannak kellett tekinteni a felperesnek azt a panaszát, hogy a felebbezési biróság helytelenül mellőzte a tartozatlan fizetésre vonatkozó anyagi jogszabályok alkalmazását. Ennek a panasznak megvizsgálásánál a felebbezési biróság által megállapitott tényállásból első sorban a következő körülmények veendők figyelembe u. m.: A felperes az 1890. évi május hó 15-én kelt *B)* alatti okiratban arra kötelezte magát, hogy az alpereseknek 500 frtot fizet az esetre, ha L. L.-né hitelező azt a 15000 frtos követelését, a melylyel a felperes volt adósa, s a melynek kifizetését az alperesek vállalták magukra, azonnal követelné, s az alperesek az említett követelés kifizetése végett kölcsönt vennének föl. Továbbá a felperes az 1890. junius hó 4-én kelt 2/. alatti okiratban megengedte, hogy az említett 500 frt az alperesek javára és az ő terhére beszámittassék. A felperes pedig a 2/. alatti okiratban foglalt jogügyletnek az emlitett 500 frt beszámitására vonatkozó részét amaz alapon támadta meg, hogy az alperesek voltak kötelesek kieszközölni L. L.-né hitelezőnél azt, hogy a kölcsönt náluk hagyja meg, s ő tévedésben volt arra nézve, hogy az alperesek ily irányban a lépéseket meg is tették, de sikertelenül, holott később megtudta, hogy az alperesek meg sem kisérelték a nevezett hitelezőt rábirni arra, hogy követelését náluk hagyja meg. Mindezeknek figyelembe vételével fenforoghatna a felperes által vitatott tartozatlan fizetés, de csak abban az esetben, ha a beszámitás idejében az 500 frt szolgáltatására vonatkozó feltétel még függőben volt; mert a tartozatlan fizetésre vonatkozó anyagi jogszabályok szerint visszakövetelhető a szolgáltatás, ha a szolgáltatás idejében a kötelezettség feltételes volt és a feltétel még nem következett be.

A felebbezési biróság által megállapitott tényállásból azonban az tűnik ki, hogy a 2·/. alatti okirat keletkezése idejében a felperes által vitatott halasztó feltétel már nem volt függőben. A felebbezési biróság ugyanis tényként állapította meg a következőket u. m.: hogy L. L.-né hitelező a 2·/. alatti okirat kelte előtt pert inditott 15,000 frtos tőke követelésének behajtása végett; továbbá, hogy az alperesek ugyancsak a 2·/. alatti okirat keltét megelőző időben az említett követelés törlesztésére két részletfizetést teljesitettek és pedig jelentékeny összegek erejéig és hogy az alperesek a részletfizetések teljesítése előtt jelentékeny összegű kölcsönöket vettek föl. Az előadott tényállás szerint tehát nyilvánvaló, hogy a beszámitás idejében a fentebb megjelölt feltétel vagy már bekövetkezett, t. i.: hogy L. L.-né a perhez ragaszkodott, s követelését az alpereseknél nem akarta meghagyni, vagy már be sem következhetett, ha t. i.: az alperesek fizettek a nélkül, hogy megkisérelték volna a hitelezőnél kieszközölni azt, hogy követelését hagyja meg náluk. Az előadottakból pedig az következik, hogy a jelen esetben tartozatlan fizetés fenn nem forog. Ezek után további kérdés az, hogy helyes-e a felebbezési biróság által az első birósági itéletből elfogadott az a jogi álláspont, hogy a fenforgó esetben a beszámításra vonatkozó jogügylet megtámadására nem szolgálhat elegendő alapul egymagában az, hogy a felperes annak megkötésénél tévedett, hanem, hogy a felperes azt is köteles bizonyitani, hogy az ő tévedését az alperesek idézték elő. Ezt az álláspontot helyesnek kellett tekinteni azért, mert az állandó birói gyakorlat elfogadta a következő anyagi jogszabályt u. m.: hogy ha a tévedésnek az igérő fél maga az oka, a szerződés megáll, s a tévedés a szerződést csak akkor teszi érvénytelenné, ha azt a másik fél felismerhette, a mivel egyenlő tekintet alá esik az is, ha a tévedést a másik fél okozta. Az idézett jogszabály alapján pedig helyesen utasította el a felebbezési biróság a felperest keresetével; mert a felebbezési biróság által megállapitott tényállásban nem nyert megállapitást sem az, hogy a felperesnek tévedését az alperesek okozták, sem az, hogy a felperes tévedését az alperesek felismerhették.

71.

Az itélet anyagi jogereje csak a jogviszonyra terjed ki, az itéletben megállapitott tények ellenben, mint csu-

pán eszközei a jogviszony megállapításának, itélt dolgot nem képeznek.

Váltóval biztosított kölcsönügyletnek köztörvényi úton érvényesítése.

(1899. márczius 10. 1898. I. G. 346. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes 1891. évi 57077 számú váltókeresetét alperesek, mint a beperesitett váltó elfogadójának örökösei ellen inditotta. — Ebben a perben tehát, a mint az a 27705/1892 sz. első, 3993/v. 1892 sz. másod és 1697/v. 1893 sz. harmadbirósági itéletekből is kitünik, birói eldöntés tárgyát az képezte, hogy felperesnek a beperesitett váltó alapján keletkezett-e néhai P. L. ellen váltójogi követelése? Ezekkel az itéletekkel eldöntetett, hogy felperest váltójogi követelés nem illette, minélfogva kétségtelen, hogy ez a jogviszony perujitás nélkül ujabb vizsgálat tárgyává nem tehető. — Az itéletnek anyagi jogereje azonban csak annak a jogviszonynak a megállapitására terjedt ki, az abban megállapitott tények ellenben, mint csupán eszközei ezen jogviszony megállapitásának, itélt dolgot nem képezhetnek; nem tekinthető tehát itélt dolognak az sem, hogy az emlitett váltóperben alkalmazott bizonyitékok eredményeképen az a ténykörülmény tekintetett bizonyitottnak, hogy a váltó értéke P. L.-nak le nem számláltatott, következően perujitás nélkül is jogában áll felperesnek a jelen perben azt bizonyitani, hogy P. L. a keresetbe vett kölcsönt tényleg megkapta, s a mennyiben a váltóperben megállapitott tények itélt dolog erejével nem birnak, az sem áll utjában a jelen keresetnek, hogy felperes a váltóperben később visszavont előadása szerint a szóban forgó váltót az «Egyesült fővárosi takarékpénztárnál» leendő leszámitolás czéljából mondotta kiállitottnak, s hogy e szerint a váltó kiállitása a kölcsön adását megelőzte. Az pedig, hogy a jelen keresetben vitatott kölcsönügylet következtében adott váltó az ügylet alapját képező kötelmet meg nem szüntette, s ennélfogva felperesnek joga van követelését a köztörvényi kötelem, mint a váltókereset alapjától eltérő más jogalapon perujitás nélkül is érvényesiteni, a királyi itélő-táblának I. G. 97. szám alatt* hozott végzésében már kimondatott; s minthogy ez a jogi álláspont az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-ának harmadik bekezdése szerint a felebbezési biróságra nézve kötelező,

* L. II. k. 204. l.

ebben pedig nyilván benne foglaltatik az, hogy az itélt dologra alapitott kifogás tekintetbe nem vehető, a felebbezési biróság nem sértett anyagi jogszabályt, mikor annak az eldöntött kérdésnek a vizsgálatára szoritkozott, hogy a kölcsönügylet valóban létre jött-e, vagy sem. Ennek a kérdésnek eldöntésénél szintén nem sértett eljárási szabályt a felebbezési biróság; mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében a bizonyitékok mérlegelésénél a tárgyalás és bizonyitás egész tartalma figyelembe veendő, a váltó kiállitásában, a felperesi könyvkivonat és zálogjog előjegyzésében jelentkező körülmények méltatása alapján pedig a kölcsönügylet létrejöttének valószinűségét a felebbezési biróság eljárási szabály sértése nélkül megállapithatta, ennek megállapitása után pedig felperes eskü alatti vallomása alapján alpereseket az 1893 : XVIII. t.-cz. 96. §-ának második bekezdése és 99. §-a értelmében törvényszerüen marasztalhatta.

72.

Az a kibocsátói váltókötelezett, a ki a váltóbirtokos által ellene vezetett végrehajtás folyamán a váltóbirtokos követelését kifizetvén, a váltót utóforgatmány útján megszerezte, nem szerzi meg egyúttal a váltóbirtokosnak az elfogadó elleni végrehajtási zálogjogát is, mihezképest azon az alapon, hogy a váltóbirtokos az elfogadó ellen szerzett kielégitési alapot a zár alól feloldotta, a váltóbirtokos ellen kártéritési igényt nem érvényesithet.

(1899 márczius 10. 1898. I. G. 347. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott és az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint felperes az alperes irányában a pernél becsatolt váltó alapján váltói kötelezettségben állott, mint ilyen a váltóbiróság által alperes javára itéletileg marasztaltatott és az alperes által az itélet alapján ellene vezetett végrehajtás folyamán alperes követelését kifizette, ez pedig a kifizetett váltót utóforgatmánynyal felperesre ruházta. Ennek az átruházásnak egyéb jogi hatályt tulajdonitani nem lehet, mint azt, a mit a felebbezési biróság is helyesen kiemelt, hogy felperes, mint a váltó kibocsájtója az általa beváltott váltó értékét előzője az elfogadó ellen, mint a váltónak az átruházás által legitimált birtokosa, külön uton vissz-

keresetileg érvényesithesse; ellenben eme beváltás tényével és a váltónak reá forgatmány utján történt átruházásával nem szerezte meg felperes egyuttal az alperes mint váltóbirtokos által a váltóbiróság határozatán alapuló, valamint az ennek végrehajtásával szerzett jogokat is, mert felperesnek váltóhitelezői minősége az elfogadóval szemben nem az átruházás, hanem a váltón elfoglalt kibocsátói állása szerint birálandó meg, ez alapon pedig ő az elfogadó ellenkövetelését marasztaló birói határozat kieszközlése nélkül sikerrel nem érvényesitheti; alperesre nézve pedig ez az átruházás felelősséget egyáltalán nem állapit meg, mert felperes akkor, a mikor, mint az elfogadóval egyetemleg kötelezett váltóadós, hitelezőjénél, az alperesnel a váltót beváltotta, csak saját fizetési kötelezettségének tett eleget, abból tehát, hogy a kielégitett hitelező a fizetéskor neki a nyugtatványozott váltót kiadta, ha e nyugtatványozást utóforgatmány alakjában tette is, alperesre mi felelősség sem származhatik; mert közte és felperes közt az a jogviszony, a mely a váltó alapján, mint hitelező és adós közt fenn állott, a követelés kifizetésével teljesen megszünt, és a váltó utóforgatása által alperesnek a váltó-itéletén alapuló jogai felperesre át nem szállván, de sőt alperesnek a váltó-itélet végrehajtásával az elfogadó ellen szerzett zálogjoga a megitélt követelésnek az egyik egyetemlegesen kötelezett adóstárs, a felperes által eszközölt fizetés következtében el is enyészvén, azt alperes, a követelés kifizetése után felperesre hatályosan át sem ruházhatta, következésképp felperes alperesnek abból a tényéből, hogy ez az elfogadónál végrehajtás utján szerzett kielégitési alapot a zár alól feloldotta, kárkövetelésre jogos igényt nem támaszthat. A felebbezési biróság tehát nem sértett meg anyagi jogszabályt, és épen nem jött ellentétbe a vt-nek az utóforgatmány joghatályára vonatkozó 14. §-ával, a mikor felperes keresetének, kárkövetelési alap hiányában, helyet nem adott; minélfogva felperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével el kellett utasitani.

73.

Nemzeti szinházi tagnak arra alapitott nyugdíjigénye, hogy pályájának folytatására hivatásának gyakorlása közben vált képtelenné.

A felülvizsgálati biróság megállapitása alá tartozik annak kimondása, hogy a szinész által használt arcz-

kenőcsök és álhaj, és a szinész betegsége között az oki összefüggés megvan. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A felülvizsgálati biróság a tényállást az iratok alapján kiegészítheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 170, 197, 208. §§.)

A felebbezési biróság ténymegállapításainál a tárgyalás egész tartalmát köteles méltatni. (1893 : XVIII. t.-cz. 64, 197. §.)

(1899 márczius 16. 1898. I. G. 350. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §. második pontjának rendelkezése értelmében, a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás csak az esetben irányadó, ha ez a megállapitás jogszabály megsértése nélkül, vagy figyelmen kivül hagyása nélkül volt megállapitva. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a tartalmazza azt a jogszabályt, hogy a biróság, a bizonyitékok mérlegelésének szabadsága mellett is, valamely tényállásnak valóságát, vagy valótlanságát a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján kell, hogy megitélje. A jelen esetben a felebbezési biróság megsértette ezt a jogszabályt, és ez által okot szolgáltatott a felülvizsgálatra, mert figyelmen kivül hagyta a meghallgatott orvosszakértőknek irányadóul szolgáló véleményét a tekintetben, hogy a felperes azt a betegségét, a minek következtében szinészi pályájától meg kellett válnia, a szinészek által használni szokott arczkenőcstől, álszakálltól és álhajtól megkaphatta, mert ezek a szinészi kellékek fertőző anyagok csiráinak tenyésztő helyéül szolgálnak. Szintén figyelmen kivül hagyta a felebbezési biróság, a tárgyalási jegyzőkönyv és ezek mellékleteiből kitünő, a felek között nem is vitás azokat az adatokat, hogy a felperes az «Ezer év» czimű szinmű előadásában még részt vett, az előadás folyamában rosszullétről panaszkodott, az előadás után beteg lett, orvosokat hivatott, kik utólag az E. F. G. alatt csatolt bizonyitványokat állitották ki, majd kórházba került, és ott műtétet állott ki, ennek a betegségnek és a műtétnek következése volt arczának eltorzulása, a mi is őt szinészi pályájának folytatására lehetetlenné tette. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 208. §. értelmében ennél az eljárásnál is alkalmazható a hivatkozott t.-cz. 170. §. 3. pontjának az a rendelkezése, a mely szerint a tényállás kiegészitéséül és pótlásául az iratok tartalmára hivatkozni lehet. Ugyanazért a fentebb részletezett ténykörülményekkel e biróság a felebbezési biróságnak tényállását kiegésziti. Az ilykép kiegészitett tény-

állás teljesen alkalmas annak a birói meggyőződésnek előidézésére, hogy a szinészek által köztudomás szerint használni szokott arczkenőcsök és álhajak, mint a fertőző anyagok közvetitői, és e szerint a fertőzésre teljesen alkalmas anyagok használása, és a betegség keletkezése között az összefüggés megvan. Jogosult tehát felperesnek az a panasza, hogy a tényállás, az eljárási szabályok helytelen alkalmazásával állapittatott meg. — Ugyszintén jogos felperesnek az iránti panasza is, hogy a felebbezési biróság azt a tényt, hogy felperes hivatásos működése közben vált pályájának folytatására képtelenné, az eljárási szabályok helytelen alkalmazásával állapitotta meg, és ebből a tényből következve, helytelenül alkalmazta az anyagi jogszabályokat is, mert a nemzeti szinház nyugdijintézetének alapszabályai, különösen ennek 10. §-a meghatározzák, hogy az a nemzeti szinházi tag, a ki hivatásának gyakorlata közben válik pályájának folytatására képtelenné, nyugdijigényére nézve fizetésének 50%-ával lesz kielégitendő. Tekintettel arra, hogy a felek között nem vitás az, hogy felperes 600 forint évi fizetést élvezett, és e szerint őt nyugdij czimén évi 300 forint az alapszabályok idézett rendelkezési szerint megilleti, a keresettel érvényesitett időre 243 forint 75 krajczár tőke, és ez összegek után a keresetinditástól, illetve a követelés fölemelésének napjától kezdve a törvényes késedelmi kamat követelése jogos, ugyanazért alperest ez összegnek, úgy pervesztességének következéseként az összes per-, felebbezési és felülvizsgálati költség fizetésére kellett kötelezni.

74.

A bérlő jogosan követeli a bérleti szerződésnek azon az alapon megszüntetését, hogy a bérbeadó a bérlő lakásának albérbeadását megtiltotta azzal az indokolással, hogy a bérbeadónak ugyanabban a házban lakó leánya a katonatiszt részére történt albérbeadás következtében hirbe jön.

(1899 márczius 23. 1898. I. G. 355. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság az itéletében tényként megállapitotta, hogy alperes nem engedte felperesnek, hogy ez az általa bérelt lakást V. Gy. katonatisztnek albérbe kiadja, nehogy alperesnek ugyanabban a házban lakó leánya hirbe jöjjön. Minthogy

pedig a S. E. T. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, ezen tényállás szerint kétségtelen, hogy alperes felperest megakadályozta abban, hogy ez az alperestől bérelt lakhelyiséget V. Gy.-nak albérbe kiadhassa, s minthogy a felebbezési biróság az alperes és V. Gy. személyi viszonyaira való tekintettel helyesen birálta meg a felperes és V. Gy. közt létesitendett albérleti viszonyt olyannak, a mely alperesnek sem anyagi, sem erkölcsi hátrányával nem jár, és a királyi itélőtábla által e perben már előzőleg elfoglalt arra a jogi álláspontra helyezkedve, hogy a bérlő rendszerint jogositva van a bérleményt albérletbe adni, ha ettől a szerződés által eltiltva nincs, vagy az albérbe adás a tulajdonos kára nélkül történhetik; helyesen vonta le az itéletében megállapitott tényállásból azt a jogi következtetést, hogy alperes az által, hogy felperest a bérelt lakhelyiségnek az alperesnek károsodásával nem járó albérbe adásában meggátolván, s ez által a bérlőt a bérleménynek a szerződés korlátai közt való használatában megakadályozván, szerződésszegést követett el, s ekként a felebbezési biróság nem sértett anyagi jogszabályt, a midőn a felperes és alperes közt kötött bérleti szerződést alperes szerződésszegése miatt a kereset értelmében megszüntnek mondotta ki.

75.

A félnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 96. §-a alapján az elsőbiróság előtt kivett esküje a felebbezési biróság előtt feltétlenűl döntő bizonyítéknak nem tekinthető.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 100. §-ában meghatározott eskühöz a peres feleknek egyértelmű megállapodása szükséges arra nézve, hogy valamely döntő ténykörülmény bizonyítása a felek melyikének esküjétől tétessék függővé.

A jegyajándék visszakövetelésének elévülése. (1894: XXXI. t.-cz. 5. §.)

(1899 ápril 6. 1899. I. G. 2. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 152. §-a szerint a felebbezési biróság előtt a per a felebbezési kérelem és ellenkérelem határai között újból tárgyalandó, és a felek a felebbezési biróság előtt oly tényállitásokat és bizonyitékokat is felhozhatnak, melyeket az első biróság előtt föl nem hoztak, vagy nem érvé-

nyesitettek és minthogy ugyanezen §. további rendelkezése szerint csakis az első biróság előtt tett és jegyzőkönyvbe foglalt beismerés, valamint a 100. §. értelmében letett, vagy megtagadott eskü tartja meg a felebbezési eljárásban hatályát, tehát úgy ebből, valamint az 1893: XVIII. t.-cz. 156. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy a felebbezési biróság elrendelheti, hogy az első biróságnál már felvett bizonyitás — ide értve a félnek eskü alatti kihallgatását is, — kiegészittessék, úgy azt is, hogy az első biróságnál eskü alatt kihallgatott félnek ellenfele is kihallgattassék, és megeskettessék, nyilvánvalóan az következik, hogy a félnek az első biróság által kivett vallomására kivett esküje a felebbezési biróság előtt feltétlen érvényre nem számithat, és hogy a félnek az első biróság előtt eskü alatt történt kihallgatása a felebbezési biróságnak az előtte lefolyt eljárásban felhozott és az első biróság előtt nem érvényesitett bizonyitékok szabad mérlegelésénél korlátokat nem szabhat és a felebbezési biróság az összes perbeli adatok mérlegelése mellett a tényállás tekintetében más eredményre juthat, mint a mire a félnek eskü alatti kihallgatása az első biróság meggyőződését vezette. Tekintve már most, hogy felperesnek az első biróság előtt eskü alatt kivett vallomása az 1893: XVIII. t.-cz. 100. §-ában meghatározott egyezségi eskünek nem tekinthető, mert ehhez a peres feleknek egyértelmű megállapodása szükséges arra nézve, hogy valamely döntő ténykörülménynek bizonyitása a felek melyikének esküjétől tétessék függővé, ily irányú megállapodás pedig a tárgyalási jegyzőkönyvből és mellékleteiből ki nem tünik, de az első biróság itéletének indokolása szerint is kétségtelen, hogy felperest az első biróság nem a S. E. T. 100, hanem 96. §-a alapján bocsátotta esküre, a felperes eskü alatt kivett vallomása tehát nem oly természetü, a mely a többször felhivott törvény 152. §-a szerint hatályát a felebbezési eljárásban is megtartaná: tekintettel tehát arra, hogy alperes az első biróság által a felperesnek eskü alatti vallomása alapján megállapitott annak a tényállásnak megdöntésére, hogy felperes a kereseti ékszereket alperesnek csak használatra engedte át, az első biróság előtt is felhivott, de ki nem hallgatott tanúra hivatkozván, annak kimutatására vállalkozott, hogy felperes a kereseti ékszerek közől a karpereczet neki, a többi ékszert pedig O. M.-nak ajándékba adta; a felebbezési biróság a fentebb kifejtetteknél fogva nem sértett meg eljárási szabályt az által, hogy az alperes által vitatott tények tekintetében az alperes által czélba vett bizonyitásnak helyet adott. És

minthogy a felebbezési biróság az itéletében foglalt tényállást a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján állapitotta meg és kiemelte azt is, hogy a tanúk vallomásai mellett felperesnek az első biróság előtt eskü alatt tett vallomását miért tartotta figyelmen kivül hagyandónak, és ekkép a S. E. T. 64. §-ának a bizonyitékok mérlegelésére vonatkozó rendelkezését betartotta, az ezen szabad mérlegelés eredményét képező, és jogszabály megsértése nélkül megállapitott és a S. E. T. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállást felülvizsgálat tárgyává tenni nem lehetett. Tekintve végre, hogy noha alperes azzal is védekezett, hogy felperesnek ellene azért sem lehet követelése, mivel ő a kereseti ékszereket felperestől 180 forintért megvette; a felebbezési biróság ez irányban a tényállás megállapitását helyesen mellőzte, mert felperes keresetének jogalapját kizárólag haszonkölcsönügylet képezi, ő ennek az ügyletnek az alperes által vitatott átváltoztatását tagadta, és mert ettől a védelmi állásponttól utóbb maga alperes is elállván, a per sorsa csakis azon fordulhat meg, vajon felperes a kereseti ékszereket alperesnek kölcsönkép, vagy jegyajándékul adta-e, mivel pedig a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint felperes a kereseti ékszerek közül a karpereczet alperesnek jegyajándékul adta, ellenben a keresztet és medaillont nem is ennek, hanem O. M.-nak adta ajándékba, e tényállás mellett pedig a felperes által felülvizsgálati kérelmében idézett és a haszonkölcsönügyletre vonatkozó jogszabálynak a peres kérdés eldöntésénél való alkalmazhatása ki van zárva, alaptalan felperesnek az a panasza is, hogy az általa idézett anyagi jogszabályt a felebbezési biróság helytelenül mellőzte volna, sőt ellenkezőleg az alperes által érvényesitett elévülési kifogás tekintetbe vételével helyesen alkalmazta a felebbezési biróság az 1894 : XXXI. t.-cz.-nek a peres kérdés eldöntésére egyedül irányadó 5. §-át, a midőn meg lévén állapitva az is, hogy alperes az eljegyzéstől 1894. évi julius vagy augusztus havában lépett vissza, felperesnek, az eljegyzés jeléül az alperesnek ajándékozott tárgyak visszakövetelésére vonatkozó igényét a visszalépés idejétől a keresetinditásig lefolyt és egy évet meghaladó idő folytán beállott elévülés következtében megszüntnek mondotta ki, és felperest keresetével ez alapon elutasitotta.

76.

A szerződési jogviszony minőségének, a szerződés feltételeinek és általában a szerződő felek akaratának a megállapitása a jogkérdések közé tartozik. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §. a.)

A megbízó felperessége.

A meghatalmazási szerződési jogviszony külön kikötés hiányában nem nyújt alapot a meghatalmazás alapján teljesített közbenjárásért díjazás követelésére, ha azonban a meghatalmazó a nélkül, hogy valamely meghatározott eredménynek a meghatalmazott által kieszközlése feltételkép megállapíttatott volna, önként ad a meghatalmazottnak pénzt, ez a tény feltétlen ajándékozásnak tekintendő.

(1899 ápril 6. 1899. I. 3. sz. a.)

Tényállás: A m.-i vasúti állomásnál korcsma üzlettel birt felperestől az italmérési jog az 1893-ik évben személyi megbizhatatlanság okából és a korcsmahelyiség hiányai miatt hatóságilag megvonatván, a felperes és testvére az alpereshez fordultak és az ő tanácsának és a hatóságok irányában történt közbenjárásának igénybe vételével kieszközölték, hogy a felperes bátyja: L. A. részére a kérdéses vasútállomásnál gyakorolható új italmérési jog engedélyeztetett és az is megengedtetett, hogy a korcsmahelyiségben felperes, mint üzletvezető alkalmaztassék. — Az alperes e közbenjárásáért L. A.-tól több részletben összesen 500 forintot kapott, mely összegről L. A. és a felperes egymás között elszámoltak. A felperes ezt az 500 forint összeget kamataival együtt azon a jogalapon követelte vissza keresetében az alperestől, mert az alperes a kérdéses összeg átvétele alkalmával annak a kieszközlését vállalta magára, hogy a kérdéses állomásra vonatkozólag kizárólagos italmérési jogot fog a felperes részére kieszközölni, minthogy pedig a kérdéses vasútállomásra egy harmadik személy javára még egy italmérési jog engedélyeztetett, nem következett be az a feltétel, a melytől függőleg alperes az 500 forint összeget jogosítva lett volna megtartani, következésképp a kérdéses összeget annál is inkább tartozik visszatériteni, mert ez iránt önmaga is kifejezetten kötelezettséget vállalt.

A kir. itélőtábla: Az a kérdés, hogy a peres felek között a kérdéses összeg átvétele és átadása alkalmával minő szerződési jogviszony keletkezett, jogkérdést képezvén, a felebbezési biróság az első biróság itéletében megállapitott tényállás elfogadása által meg

nem volt akadályozva abban, hogy a jogkérdésekben az első biróságtól ellenkező álláspontot foglalhasson el, s a felek között létrejött szerződési viszony lényegét és az abból származott jogokat és kötelezettségeket az első biróság itéletétől eltérő módon határozza meg; a felülvizsgálati kérvényben előterjesztett az a panasz tehát, hogy a felebbezési biróság a tényállás megállapitása tekintetében megsértette az eljárási szabályokat, nem bir elfogadható alappal azért, mert a felebbezési biróság itélete csak a jogkérdésben tér el az első biróság itéletétől, s mert a szerződés feltételeinek s általában a szerződő felek akaratának a megállapitása, tekintettel arra, hogy a szerződések az anyagi jogszabályok szerint értelmezendők, a jogkérdések közé tartozván, abban az esetben, ha a felebbezési biróság a peres felek között fennálló jogviszony lényegét tévesen állapitotta meg, — nem a tényállás helytelen megállapitásának, hanem az anyagi jogszabályok téves alkalmazásának esete forog fenn. Alperesnek a felülvizsgálati kérvényben foglalt azt az állitását sem találta indokoltnak a királyi itélőtábla, hogy a felperes nem bir jogosultsággal arra, hogy a testvére által adott 500 forintot saját nevében a maga részére visszakövetelhesse; mert L. A.-nak ebben a tekintetben is helyesen mérlegelt tanuvallomása alapján tényként megállapittatván a felebbezési biróság által is az, hogy ő a kérdéses 500 forintot a felperes helyett, tehát mint annak meghatalmazottja, adta át az alperesnek, ennek következtében anyagi jogszabályaink szerint a felperes és az alperes között jött létre szerződési viszony, és igy a felperes kétségkivül jogositott arra, hogy abból a jogviszonyból folyólag saját felperessége alatt inditson keresetet az alperes ellen. A peres felek között fennálló jogviszony lényegét és az abból származott jogokat és kötelezettségeket azonban a felebbezési biróság nem helyesen állapitotta meg és itélete ebben a tekintetben nem felel meg az irányadó anyagi jogszabályoknak. A felperes és az alperes között ugyanis annak következtében, hogy az alperes megbizást fogadott el a felperestől az utóbbitól elvont italmérési jog visszaszerzése és annak kieszközlése végett, hogy másnak arra a helyre italmérési jog ne engedélyeztessék, a meghatalmazó és meghatalmazott közti jogviszony jött létre, s az alperes ennek a megbizatásának meg is felelt, a mennyiben azt a felperes is elismerte, hogy neki a követendő eljárást illetőleg tanácsot adott, s ezenkivül az ügynek kedvező elintézését a hatóságoknál sürgette és előmozditotta. Maga ez a szerződési jogviszony, tekintettel arra, hogy al-

peres saját állitása szerint dijazást nem kivánt, s ez neki törvény alapján sem járna, nem nyujtana ugyan alapot arra, hogy az alperes közbenjárásának dijazását követelje; a mennyiben azonban a felperes illetve a meghatalmazottja az alperessel folytatott érintkezései közben önként adott az alperesnek a kereseti követelésnek megfelelő egyes összegeket, a felperesnek ez a ténye, ha a pénz átadása valamely meghatározott ellenszolgáltatás teljesitésének kikötése nélkül, illetőleg a nélkül történt, hogy valamely eredménynek az alperes által kieszközlése feltételként megállapittatott volna, anyagi jogszabályaink szerint ajándékozásnak tekintendő, s ebből kiindulva birálandó meg az a kérdés, hogy van-e joga felperesnek ezeket az összegeket az alperestől visszakövetelni. Nem állhat meg a felebbezési biróság itéletében foglalt az az érvelés, hogy az alperes azért nincs jogositva a kérdéses összegeket megtartani; mert azokat italmérési jog kieszközléseért, tehát olyan szolgálatért kapta, a melynek teljesitése nem ő tőle, hanem attól függött, hogy a kérvényező által a törvényes előfeltételek fenforgása igazoltassék, mert az alperesnek adott megbizás a dolog természete szerint is nem vonatkozhatott másra, hanem csak a közbenjárásra, a mit alperes a törvény korlátai között teljesithetett és teljesitett is s az a körülmény, hogy a siker a felperes által várt mérvben nem következett be, nem az alperes mulasztásának, hanem az ő akaratán kivül álló akadálynak tulajdonitandó. Ilyen körülmények között, s tekintettel a meghatalmazási szerződés lényegére és természetére, az a kérdés, hogy a megbizás egyenesen a kizárólagos italmérési jog kieszközlésére adatott-e? csak abban az esetben birhat fontossággal, ha az alperes a felperest saját hatáskörét és befolyását illetőleg tévedésbe ejtve, a kizárólagos italmérési jog kieszközlését kifejezetten magára vállalta, vagy pedig ha az is kiköttetett, hogy az alperes által felvett pénzösszeg abban az esetben, ha a kérdéses állomáson más is nyer italmérési jogot, visszafizetendő leend. A felebbezési biróság a *B)* alatt mellékelt levél alapján megállapitotta ugyan itéletében azt, hogy alperes annak kieszközlésére is vállalkozott, hogy a kérdéses állomáshoz második italmérési jog nem fog kiadatni, ezt a jogkérdésre vonatkozó megállapitást azonban a királyi itélőtábla nem találta indokoltnak: mert a kérdéses levél tartalma, a pernek a felebbezési biróság által nem mérlegelt többi adataival, s különösen az alperesnek esküvel megerősitett vallomásában foglaltakkal szemben ilyen következtetésre nem nyújt alapot. Minthogy tehát a bizo-

nyitásra kötelezett felperes az alperes tagadásával szemben nem bizonyitotta be azt, hogy a kereset tárgyává tett összeget feltételesen, visszakövetelési jogának fentartásával adta át az alperesnek, sőt a kereseti követelésből 350 forintra nézve ezt a fentartást egyenesen kizárja az első biróság által tényként megállapitott az a körülmény, hogy ez az összeg a már teljesitett közbenjárás után, tehát utólagosan adatott az alperesnek; az utolsó 150 forintra nézve pedig csak az vehető bizonyitottnak, hogy ez az összeg az italmérési jog kizárólagosságának kieszközlése végett adatott ugyan az alperesnek, de a nélkül, hogy az alperes erre vonatkozólag kötelező igéretet tett és sikertelenség esetén a visszafizetésre kötelezte volna magát: a királyi itélőtábla, tekintettel arra, hogy a felülvizsgálati biróság az 1893: XVIII. t.-cz. 203. §-a értelmében a jogszabályok alkalmazása tekintetében nincs a felek által felhozottakhoz kötve, a peres felek között a meghatalmazási viszony mellett a feltétlen ajándékozás esetét látta fenforogni, s a mennyiben erre vonatkozó anyagi jogszabályaink mellett a kereseti követelés meg nem itélhető, a felülvizsgálati kérvénynek azt a részét, a melyben az anyagi jogszabályok megsértése panaszoltatott, indokoltnak találta. Mindezek alapján a felebbezési biróság itéletét meg kellett változtatni, s a felperest alaptalannak bizonyult keresetével el kellett utasitani.

77.

A zárgondnok annak meghatalmazottjaként tekintendő, a kinek kérelmére s érdekében a zárlat elrendeltetett. (1881 : LX. t.-cz. 245. §.)

A zárlat alatt lévő üzlet üzemben tartásának költségét, a mennyiben az a zárlati jövedelemből és a zárlati tömegből fedezetet nem nyer, a zárlatot kérő tartozik viselni. (1881 : LX. t.-cz. 250. §.)

(1899 ápril 13. 1899. I. G. 11. sz. a.)

Tényállás: A felperesek, mint énekesnők, az akkor már zárgondnoki kezelés alatt álló orpheumban 1898 január havára szerződtetve lévén, az 1898 január hó 17-éig ott felléptek és e perben erre eső dijukat követelték. — A zárlat az alperesek kérelmére rendeltetett el; a kezelési utasításokkal ellátott zárgondnok számadásaiból értesültek az alperesek a zárlati jövedelem hova forditásáról és arról, hogy a zárlat csak veszteséggel tartható fenn, de a zárlat megszüntetése iránt kellő időben intéz-

kedést nem tettek. — E tényállás alapján az elsőbiróság marasztalta az alpereseket a fellépési díjban, ellenben elutasította a felpereseket annak az eljárásnak költsége iránti keresetükkel, a melyet követelésük behajtása iránt a zárlati tömeg ellen sikertelenül folytattak. — A felebbezési biróság az alpereseket ebben a költségben is marasztalta; mert a felperesek első sorban a zárlati jövedelemből, illetve a zárlati tömegből tartoztak kielégítést szerezni.

A kir. itélőtábla: Alperesek felülvizsgálati kérelmüket az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára alapitván, azt panaszolják, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, a mikor alpereseket a felperesek javára megitélt összegben elmarasztalta, mert alpereseket mint zárlatot kérőket a zárlati viszonyból kifolyólag a zárlat megszünte után felperesekkel szemben sem kártéritési, sem személyes fizetési kötelezettség nem terheli, a mennyiben az 1881 : LX. t.-cz. 250. §-a azt rendeli, hogy a zárlat tartama alatt felmerült költségek — a milyen a felperesi követelés is — a zárgondnoki kezelés alatt befolyt jövedelemből fedezendők, továbbá, hogy a mennyiben ezek a költségek a zárlat alatti jövedelemből fedezhetők nem lennének, és azokat a zárlatot kérő birói meghagyásra be nem szolgáltatná, ehhez a törvény csak azt a jogkövetkezményt fűzi, hogy akkor a zárlat feloldandó, azonban a zárlatot kérőnek személyes fizetési kötelezettségét meg nem állapitja. De panaszolják alperesek azt is, hogy téves a felebbezési biróságnak az a megállapitása, hogy a zárgondnok a végrehajtató meghatalmazottjának tekintendő, és mint ilyennek tényeiért felelős a végrehajtató is. Alperesek panasza azonban alaptalan, mert a felebbezési biróság itéletében megállapitott és a S. E. T. 197. §-a szerint e helyütt is irányadó, de meg sem támadott tényállás szerint alperesek, a kiknek érdekében a zárlat elrendelve lett, a zárlat tartama alatt ép a zárlat tárgyának fentartása és jövedelmezőségének előmozditása czéljából felperesek szolgálatát igénybe vették, tehát kétségtelen, hogy a felperesek részére szolgálatukért szerződésileg megállapitott dijazás az 1881 : LX. t.-cz. 250. §-ának helyes értelmezése szerint oly zárlati költséget képez, a melyet a zárlatot kérő előlegezni is köteles, a miből következik, hogy a felebbezési biróság akkor, a midőn a felperesek részére megitélt összeg megfizetésére alpereseket kötelezte, anyagi jogszabályt meg nem sértett. De nem sértett a felebbezési biróság jogszabályt ama kijelentésével sem, hogy a zárgondnok a végrehajtató meghatalmazottjának tekintendő, mert az 1881 : LX. t.-cz. 245. §. utolsó be-

kezdésének ama rendelkezéséből, hogy a zárgondnok jogai és kötelezettségei a meghatalmazottéval azonosak, nyilvánvaló, hogy a zárgondnok annak a meghatalmazottjaként tekintendő, a kinek kérelmére és érdekében kirendelve lett, vagyis jelen esetben alperesek meghatalmazottjaként, a mennyiben a felebbezési biróság megállapitotta, hogy a zárgondnok alperesek kérelmére és ajánlatára lett kirendelve.

78.

A tényállást határozottan és szabatosan kell az itéletben megállapitani. (1893 : XVIII. t.-cz. 121. §. 185. §. c.)

A felülvizsgálati biróság a tényállást az iratok alapján kiegészítheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 170, 197, 208. §§.)

A felülvizsgálati biróság által megállapítása annak, hogy az eladott lovon a vételt követő 30 napon belül tyukhályog észleltetett. (1893 : XVIII. t.-cz. 170, 197, 208. §§.)

Ezzel a ténynyel szemben az eladónak kell bizonyítania, hogy a betegség a vétel után keletkezett. (1868 : LIV. t.-cz. 152, 153. §§.)

A szavatossági hibában szenvedett ló szállításának, ismételt megvizsgálásának és tartásának költsége nem itéltetett meg, mert ennek felmerültét a ló árverési eladásával ki lehetett volna kerülni.

(1899 ápril 20. 1899. I. G. 21. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alaposnak kell tekinteni felperes felülvizsgálati kérelmét a tekintetben, hogy a felebbezési biróság a tényállást kellőleg nem állapitotta meg. Ez a panasz annál inkább jogos alapon nyugszik, mert a tényállás a tekintetben, hogy a tyúkhályogban szenvedő ló azonos, vagy nem azonos az eladott lóval, minden kétséget kizáró módon a felebbezési biróság által megállapitandó volt volna; e helyett azonban a felebbezési biróság itéletének indokaiban azt hozza fel, hogy alperes tagadásával szemben, az azonosság nem állapitható meg. Minthogy azonban a S. E. T. 208. §-a azt rendeli, hogy a mennyiben a jelen fejezet határozataiból más nem következik, a felülvizsgálati eljárásban a felebbezési eljárásra vonatkozó szabályok megfelelően alkalmazandók, ennek alapján a S. E. T. 170. §. 3. pontjának az az intézkedése, hogy a tényállás kiegészité-

seül, az iratok tartalmára lehet hivatkozni, itt annál inkább helyén van, mert az iratok tartalma az azonosság iránt meggyőző adatokat tartalmaz, a mennyiben a ló ismertető jelei iránt, a peres eljárásban úgy a felek előadása, mint az állatorvosok, állatgyógyintézet és állatorvosi akadémia igazgatói által kiállitott okiratok tartalma lényegileg megegyez abban, hogy a ló négy és fél éves, deresbe átmenő. czigányfekete szőrű, 160 cm. magas kancza ló, homlokán, orrán és a négy lábán fehér foltokkal; továbbá alperes nem vonta kétségbe, hogy ugyanezen ismertető jelekkel biró lovat adott el a felperesnek. A tekintetben, hogy a keresetben körülírt lovon észlelt és megállapitott tyúkhályog-betegség a vételt követő 30 napon belül tényleg jelen volt, szintén mellőzte a felebbezési biróság a tényállás megállapitását, azzal az indokolással, hogy felperes elfogadható bizonyitékot nem szolgáltatott arra nézve, hogy e betegség a szavatossági időben észleltetett volna. A fentebb kifejtettek értelmében az iratok tartalmára itt is lehet hivatkozni, a tényállás kiegészitése czéljából. A katonai állatorvosok a vételt követő 30 napon belül e betegséget észlelték és a katonai állatgyógyintézet igazgatója, valamint az állatorvosi akadémia igazgatósága, ugyane betegséget, jóllehet későbbi időben, megállapitották; sőt utóbb az is nyilvánvalóvá lett, hogy e betegség miatt a ló jobb szemére megvakult, bal szemére pedig egyedül a fényre reagál. A bizonyitékul alkalmazott okiratok eme lánczolata, tekintettel az azokat kiállitó közegek szakértelmére, nem hagy fenn arra nézve semmi kétséget, hogy az utóbb foganatositott szemle, az állatorvosok által megállapitott betegségre vonatkozván, ez a betegség a vételt követő 30 napon belül már észleltetett. A tényállásnak ekként való kiegészitése után a felebbezési biróság által megállapitott tényállás a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásnál irányadó. Ebből a tényállásból helytelenül vonta le a felebbezési biróság a jogszabályt azzal, hogy felperest keresetével elutasitotta. Ugyanis az állandó itélkezésben nyilvánuló anyagi jogszabály azt állapitja meg, hogy az esetben, ha a lovaknál az átadás után 30 napon belől tyúkhályog fedeztetik fel, az vélelmezendő, hogy az már a vétel idejében is megvolt. E szerint az átvétel idejében való egészségi állapot nem zárja ki az eladó szavatosságát, sőt a betegségnek 30 napon belőli észlelésének feltételével jogi vélelmet állapit meg arra, hogy a betegség a vétel, illetve eladás előtti időben keletkezett; tekintettel arra a körülményre, hogy a S. E. T. 64. §. utolsó pontja, úgy a törvényes vélelmek, mint a bizonyitási

teher iránt fennálló jogszabályokat továbbra is fentartotta, tekintettel arra, hogy a törvényes vélelemmel ellenkező álláspontot elfoglaló alperest terheli a bizonyitási kötelezettség arra nézve, hogy eltérő állitását bizonyitsa: megsértette a felebbezési biróság a bizonyitási teherre nézve fennálló anyagi jogszabályt azzal, hogy felperes terhére rótta alperes tagadásával szemben a bizonyitását annak, hogy a kérdéses betegség a vétel idejében keletkezett és figyelmen kivül hagyta a törvényes vélelemre vonatkozó anyagi jogszabályt. Mindezek alapján felperes felülvizsgálati kérelmét a S. E. T. 185. §. *a)* pontja alapján jogosultnak kellett tekinteni és ennek következtében a szerződés megszüntetése, úgy az előbbi állapot helyreállitása czéljából, az alperest a ló visszavétele mellett a vételár és ennek a kereset inditásától járó törvényes kamata, úgy a S. E. T. 109. §. értelmében a perköltség fizetésére kellett kötelezni. A ló szállitásával, ismételt megvizsgálásával és tartásával felmerült költséget ellenben alperes terhére megállapitani nem lehetett, mert a ló értékével arányban nem álló e költség, a lónak árverésen való eladásával kikerülhető volt volna, e szerint pedig e költséget nem az alperes okozta.

79.

Az eladó átvételi késedelem okából csak akkor követelhet jogosan kártérítést, ha a szerződésnek a megállapított időben teljesítésére való képessége megállapítható. (1875: XXXVII. t.-cz. 351. §.)

Ha a szerződő felek egyike sem tekinthető vétlennek, sem az adott foglaló kétszerese vissza nem követelhető, sem a kapott foglaló meg nem tartható, hanem az előbbi állapot áll helyre.

(1899 ápril 27. 1899. I. G. 25. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alaptalan az alperesnek felülvizsgálati kérelme abban az irányban, hogy a felebbezési biróság a megállapitott tényekből helytelen jogi következtetéseket vonva le, a vétel-ügyletre vonatkozó és a késedelmes fél kártéritési kötelezettségét megállapitó anyagi jogszabályok figyelmen kivül hagyása mellett kötelezte őt a kereseti összeg megfizetésére és utasitotta el viszonkeresetével. Ugyanis a felebbezési biróság által megállapitott, alperes által meg sem támadott és e helyütt is irányadó további tényállás szerint a peres felek közt 1897. évi augusztus hó 23-án kötött vételügylet fel-

tételeit nemcsak az képezte, hogy felperes az alperestől métermázsánkint 12 forint 50 krajczárjával megvett 500 métermázsa buzára a kötéskor adott 300 forintot két nap alatt 1000 forintra kiegésziteni és mihelyt az eladótól a buza átvétele végett értesitést kap, az alperesnek zsákokat küldeni és az átvételre jelentkezni tartozik, hanem az is, hogy az átvétel az eladást követő két héten belül két részletben a tisza-füredi vasútállomásnál volt teljesitendő. Jóllehet abból a szintén megállapitott további tényállásból, hogy felperes sem zsákokat, sem pénzt alperesnek nem küldött, hogy alperesnek az 1897. évi szeptember hó 2-án felvett 2 ·/. alatti óvásban foglalt arra a felhivására, hogy 1897. évi szeptember hó 4-ig az adott 300 forintot 1000 forintra kiegészitse, zsákokat küldjön és bezsákolás után a megvett gabonát átvegye, az 1897. évi szeptember hó 5-én alpereshez intézett *C)* alatti válaszában csak arra nyilvánitotta készségét, hogy szeptember hó végéig a zsákokat elküldje és a gabonát október hó végéig átveendi, ellenben a buzának 1897. évi szeptember hó 6-ikára kitűzött átvételét és a 300 forintnak 1000 forintra való kiegészitését megtagadta, felperesnek a szerződés betöltésénél való késedelme nyilvánvaló, minthogy azonban másrészt tényként van az is megállapitva, hogy az alperes saját termésű buzájának kicsépléséhez csak 1897. évi szeptember hó 6-án kezdett és azt csak szeptember hó 11-én fejezte be és hogy ennek a cséplésnek eredménye az 500 métermázsát meg nem ütötte; hogy továbbá az alperes által a 4. alatti szerint eszközölt eladást, a tényleges átadás csak az eladást követő pár nap mulva s csak 400 métermázsa buza erejéig követte és hogy ekként az alperes által felperesnek eladott 500 métermázsa buza a szerződésileg kikötött két héten belül és az alperes által a 2 ·/. alatti óvásban kitett határnapig alperes birtokában készletben meg sem volt, a felebbezési biróság ebből a megállapitott tényekből helyesen vonta le, mint jogi következtetést azt, hogy alperest szintén késedelem terheli; mert az a körülmény, hogy alperes a vétel tárgyát képező és meghatározott mennyiségű buzával az átadásra kikötött időben nem birt, már eleve kizárta, hogy felperes még ha maga részéről késedelembe nem esett volna is, és alperesnek a kivánt zsákokat eleve elküldte volna is, a szerződésnek megfelelő árut átvehessen. Tekintettel arra is, hogy a vevő által át nem vett árunak a K. T. 351. §-a értelmében való eladása lényegileg az ügyletnek az eladó részéről való teljesitését képezvén és az árunak valóságos létezését feltételezvén, a vevő késedelméből eredt

kárnak követelhetése pedig ahhoz lévén kötve, hogy eladó a szerződést maga részéről szintén teljesitse: következéskép annak az eladásnak, a mit alperes a *C)* alatti szerint 1897 szeptember 6-án saját fiával B. M.-val oly árura kötött, a mely az előbbi vevő részére átadás végett készletben meg nem volt, a K. T. 351. §-ban meghatározott hatályt tulajdonitani nem lehet, ez tehát a felperes és alperes közt az 500 métermázsa buzára nézve létrejött ügylet további fennállását és ez a szintén késedelmes alperes kárkövetelési jogát nem vonja maga után. Míg tehát egyrészt a mellett, hogy alperes a kérdéses ügylet betöltésénél szintén késedelembe esett, a késedelmes félnek pedig kárkövetelési joga nincs: a felebbezési biróság törvényszerűen utasitotta el alperest viszonkeresetével; addig másrészt tekintettel arra, hogy a peres felek között kötött vételi ügylet mindkét szerződő fél kölcsönös késedelme miatt foganatba nem ment, az ügyletnek a mindkét szerződő fél mulasztása következtében való megszünése esetében pedig az előbbi állapot visszaállitásának van helye akkép, hogy azt, a mit az egyik szerződő fél a szerződés-kötésből folyólag a másiktól kapott, ennek visszaadja: a felebbezési biróság a fennálló anyagi jogszabályoknak megfelelően kötelezte alperest arra, hogy a felperestől kapott 300 forintot ennek visszafizesse, még abban az esetben is, ha ez a 300 frt tényleg foglalóként és nem miként a felebbezési biróság itéletében helyesen kifejtette, vételári előlegként adatott is, mert anyagi jogszabály lévén az is, hogy ha a szerződő felek egyike sem tekinthető vétlennek, sem az adott foglaló kétszerese vissza nem követelhető, sem a kapott foglaló meg nem tartható: e jogszabály mellett tehát a szintén késedelmes alperesnek a kapott foglaló megtartásához sem lévén joga, az a kérdés, hogy a 300 frt foglalóul, vagy vételári előlegül szolgált-e a per eldöntésére mi befolyással sincs, alperesnek abban az irányban tett felülvizsgálati panaszát tehát, hogy a felebbezési biróság helytelenül minősitette a felperestől az ügylet megkötésekor kapott 300 forintot vételári előlegnek, tekintetbe venni nem lehetett.

80.

A gépszerelő külön megállapodás hiányában ügyletek kötésére felhatalmazva nem lévén, a gép hiányának vele való közlése az eladó irányában szükséges értesítést nem pótolja. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346. §.)

Ha a vevő az árút a hiányok ellenére használatba vette s így nem képes azt abban az állapotban, a melyben átvette, visszaadni, az árú minősége ellen tehető kifogásától elállottnak tekintendő. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346, 349, 350. §§.)

(1899 ápril 27. 1899. I. G. 27. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes a keresetlevélnek kétségbe nem vont tartalma szerint kereskedő, gépek eladása pedig kereskedelmi üzletének folytatásához tartozik, ennélfogva a kereset tárgyát képező ügylet a keresk. törv. 260. §-a értelmében részéről kereskedelmi ügyletet képezvén, az idézett törvény 264. §-ához képest a kereskedelmi törvény második részében foglalt határozatok alperes irányában is alkalmazandók. A kereskedelmi törvény 346. §-a értelmében, ha a más helyről küldött árú a kikötött, vagy a törvényi kellékeknek meg nem felel, a vevő erről a körülményről az eladót azonnal értesiteni köteles, s a mennyiben a hiány később mutatkozik, az értesitésnek a felfedezés után azonnal kell megtörténnie, különben az árú nem kifogásoltnak tekintetik. Alperes maga is beismerte, hogy azt az állitólagos hiányt, melyet a jelen per során érvényesiteni kiván, már akkor ismerte, mikor H. M. szerelő a felperestől vett gépet működésbe hozta, a mennyiben maga alperes vitatja, hogy eme hiány következtében H. M.-val ujabb megállapodásra lépett, a mi a *C)* alatti nem kifogásolt levél tanusága szerint 1896. évi julius hó 12. napja körül történhetett. Ekkor tehát alperesnek az utólag észrevett hiányról felperes czéget értesitenie kellett volna. Alperes azonban ezt elmulasztotta, s e helyett saját előadása szerint H. M.-val oly tartalmú megállapodásra lépett, melyből közvetlenül következik, hogy alperes a felperes czégtől vett gépet használta s ennélfogva azt olyan állapotban nem volna képes visszaadni, a minőben átvette. H. M. a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint a felperes czég által ügyletek kötésére, következően a megkötött ügyletek feltételeinek megváltoztatására felhatalmazva nem volt; ennélfogva az észrevett hiánynak vele való közlése a keresk. törv. 346. §-a szerint az eladó irányában szükséges értesitést nem pótolja. Igaz ugyan, hogy az alperesi kifogás a keresk. törv. 350. §-ának rendelkezése alá esnék, mely esetben az eladó a 346. és 349. §§-ok határozataira nem hivatkozhatik; eme törvényszakasz alkalmazását azonban kizárja az a körülmény, hogy alperes nem

csak az eladó értesitését mulasztotta el, hanem a vásárolt gépet is használatba vette és igy nem képes azt abban az állapotban visszaadni, a melyben átvette; ezekből pedig nyilván az következik, hogy alperes az árú minősége ellen tehető kifogásától elállott, minélfogva a nem kifogásoltnak tekintendő árú vételárát megfizetni tartozik. Ily helyzetben a per kimenetelére nem lévén befolyása annak, hogy a kérdéses gépnek alperes részéről vitatott hiányai valóban fenforognak-e, H. M. tanu kihallgatása pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 68. és 84. §-ai értelmében mellőzhető lévén: a felebbezési biróság sem anyagi sem eljárási szabályt meg nem sértett; minélfogva a felülvizsgálati sérelmet elutasitani kellett.

81.

Az 1874 : XXXV. és 1886 : VII. t.-czikkek ama rendelkezései, melyek a házastársak ügyleteinek alaki kellékeit szabályozzák, (54. 22. §§.) az e törvényeket megelőző időben kelt ügyletekre nem alkalmazhatók.

Nem keresetváltoztatás az, ha a felperes a kölcsönügylet érvénytelensége esetére az előbb kölcsön czímén követelt összegnek az érvénytelen jogügylet folytán visszaadását követeli. (1893 : XVIII. t.-cz. 31. §.)

Feloldás döntő tények megállapítására. (1893 : XVIII. t.-cz. 172, 173, 204. §§.)

(1899 április 28. 1899. I. G. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság az első biróság itéletét az abban felhozott indokok alapján hagyta helyben; az első biróság pedig azért utasitotta el a felperest keresetével, mert az 1886 : VII. t.-cz. 22. §-ánál fogva a keresetben megjelölt kölcsönügylet, mint házasfelek közti jogügylet, érvénytelen; az említett jogügyletnek teljesitését tehát, a mire a kereset eredetileg irányozva volt, követelni nem lehet. Ez a jogi álláspont azonban téves. Az 1874. évi XXXV. és 1886. évi VII. törvényczikkeket megelőző időben a házasfeleknek egymással kötött jogügyletei, alaki tekintetben nem voltak oly korlátozásnak alávetve, a milyen a hivatkozott törvényczikkek 54, illetőleg 22. §-aiban foglaltatik; az első biróság itéletében megállapitott tényállásból pedig nem tünik ki az, hogy a felperes által vitatott kölcsönügylet mikor jött létre, nevezetesen a fentebb meg-

jelölt törvények hatályba lépte előtt (a mi az *A)* alatti haláleset-felvételnek az életkorra és elhalálozás idejére vonatkozó adatai mellett kizártnak nem tekinthető) vagy az említett törvények hatályba lépte után. S minthogy az előadottak szerint az első biróság itéletében foglalt tényállás az ügy eldöntésére alkalmas nem volt; minthogy továbbá az ügy nyilvános előadása, a mint ez a felebbezési biróság 1898 október 18-án D. 254/2. számú végzésében is kiemelve van, az 1893 : XVIII. t.-cz. 172. §-a alapján történt, ennélfogva a hivatkozott t.-cz. 177. §-a értelmében tartozott volna a felebbezési biróság a tényállás tisztába hozatala végett tárgyalást kitűzni, s a kellően kiderített tényállás alapján határozni. Továbbá a felebbezési biróság az elutasitás indokolására felhozta még azt is, hogy a felperes részéről az alperesi érdemleges ellenkérelem előadása után tett következő kijelentés, u. m. hogy ha a kölcsönügylet érvénytelennek találtatnék, az esetben kéri az alperest az ügylet érvénytelensége folytán a kapott összeg visszaadására kötelezteтni, oly keresetváltoztatást képez, a mely az alperes ellenzése következtében helyet nem foghat. De ez az álláspont is téves. A felperes jelzett kijelentése ugyanis nemcsak a jog megváltoztatásának, de a kereseti kérelem megváltoztatásának sem tekinthető, hanem az oly esetleges kérelem, a melyet a felperes a kereseti kérelem mellett terjesztett elő. A felperes csak egy jogot kivánt érvényesiteni, még pedig azt a jogot, a mely őt, mint a kölcsönadó jogutódát, az alperessel, mint kölcsönvevővel szemben megilleti, s az említett jogot kivánta érvényesiteni akkor is, mikor első sorban azt kérte, hogy az alperes a kölcsön visszafizetésére köteleztessék és akkor is, mikor másodsorban azt kérte, hogy az esetben, ha a jogügylet érvénytelen, az alperes annak visszaszolgáltatására köteleztessék, a mit az érvénytelen jogügylet folytán kapott.

82.

Lakbérleti szerződés megszüntetése azon az alapon, hogy a bérbeadó a bérelt lakás alatt lévő azt a helyiséget, a mely a bérlet kezdetén raktár volt, utóbb istállónak használta és így a lovak szaga és bűze által a bérlőt a lakás használatában megháborította. (Főv. lakbérl. szab. 12. 13. 17. §§.)

(1898 ápril 28. 1899. I. G. 29. sz. a.)

Tényállás: A felperes 1898. évi május hó 1-ső napjától kezdődőleg alperesnek az Andrássy-úton 46. szám alatt lévő háza I. emeletén egy olyan udvari lakást vett bérbe, a mely lakás alatt akkor egy raktárhelyiségként használt istálló volt. — Ezt a lakást a felperes október hó végéig háborítatlanul használta, ekkor azonban az alperes a felperes megkérdezése és beleegyezése nélkül a kérdéses istállóba négy lovat helyezvén el, felperest a lakás használatában megháborította, a mennyiben az istállóban elhelyezett négy ló dobogása és a lovak lánczainak csörgése által a felperesnek és albérlőinek éjjeli nyugalma szokatlanul és el nem viselhető módon megzavartatott és a lovak trágyájából és az istállóból eredő bűz miatt a felperes lakásának rendes szellőztetése is lehetetlenné vált.

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati kérelemnek a felperes által eldöntött jogkérdésre vonatkozó részét azért nem találta alaposnak a királyi itélőtábla: mert a bérleti viszonyra vonatkozó általános anyagi jogszabályaink szerint a bérbeadó felelősséggel tartozik az iránt, hogy a bérlő a bérelt helyiséget a bérlet tartama alatt abban az állapotban, a melyben az a bérleti szerződés megkötése alkalmával volt, háborítatlanul használhassa, s a bérleti jogának gyakorlásában megháborított bérlő jogositva van arra, hogy az előbbi állapotba visszahelyezést s abban az esetben, ha ez a bérbeadó mulasztása miatt nem eszközölhető, a bérleti viszony megszüntetését is követelhesse. Ez az általános anyagi jogszabály nyervén alkalmazást a fő- és székváros lakbérleti szabályainak 12. és 13. §-aiban foglalt és a 17. §. szerint a bérbeadóra is kiterjesztett rendelkezésekben, a felebbezési biróság a megállapitott tényállás mellett, mely szerint a bérlőnek a bérelt lakhelyiségnek szerződésszerű használatában épen a bérbeadó részéről történt megháboritása bizonyitottnak veendő és tekintettel arra, hogy a bérbeadó az előbbi állapot helyreállitására a per folyamán hajlandónak nem nyilatkozott, a bérleti jogviszonyból származó jogok és kötelezettségek megállapitásánál irányadó általános anyagi jogszabályoknak és a székes főváros területén érvényben álló különös jogszabályoknak megfelelő itéletet hozott akkor, a mikor a peres felek között fennálló bérleti viszonyt megszüntnek nyilvánitotta és az alperest a bérleti viszony tényleges megszünte utáni időre eső bérösszeg visszatéritésére és mint vesztes felet a perköltség megfizetésére is kötelezte.

83.

Arankás lóheremag eladásából származó kártérítés iránti polgári pert az 1894 : XII. t.-cz. által előírt büntető eljárásnak kell megelőznie. (1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 185. §. b.)

Az eljárásnak a felülvizsgálati biróság által az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-a alapján felfüggesztése (1893 : XVIII. t.-cz. 44. §.)

(1899 ápril 28. 1899. I. G. 30. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes kártérítési igényét arra alapitja, hogy alperes mint kereskedő, nem arankamentes lóheremagot adott el neki termelés czéljából, a mit elvetvén, a kereseti kárt szenvedte. Az 1894 : XII. t.-cz. 51. §-a szerint lóheremagvakat, ha azok nem teljesen arankamentesek, termesztés czéljából forgalomba hozni tilos és az, a ki ily magvakat forgalomba hoz, a hivatkozott törvény 94. §. *k)* pontja szerint kihágást követ el, mely kihágás felett, ha a kár 60 koronánál nagyobb, a 97. §. értelmében a büntető törvények alapján az illetékes büntető biróság van hivatva határozni és a büntető biróság a 108. §. szerint a büntetéssel egyidejűleg a kártérítés érdemében is határoz. A törvény eme rendelkezéséből tehát kétségtelen, hogy akkor, a mikor felperes keresetében 60 koronát meghaladó mezei kárnak érvényesitését czélozza, a polgári biróság már csak akkor határozhat a kártérítés kérdésében, ha a kihágást képező büntetendő cselekménynyel egyidejűleg a kártérítés érdemében a törvény által megjelölt kivételes biróság bármi okból nem határozott vagy nem határozhatott. Minthogy pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. pontja és utolsó előtti bekezdése szerint, az a körülmény, hogy törvény szerint a polgári pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie, oly pergátló akadályt képez, a melyet a biróság az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe venni tartozik és ily esetben a hivatkozott törvény 44. §-a értelmében az előzetes eljárás befejeztéig, a polgári peres eljárás felfüggesztendő és ezt a 185. §. *b)* pontja értelmében a felülvizsgálati biróság is teljesiteni köteles; ennélfogva a hivatkozott törvényszakaszok értelmében a felebbezési biróság itéletét hivatalból feloldani és a büntető birósági eljárás befejeztéig a jelen eljárást felfüggeszteni kellett.

84.

A bérbeadó kártérítési kötelezettségének megállapítása azon az alapon, hogy a bérleményt a lakhatási engedély hiánya miatt a bérlőnek át nem adhatta.

(1899 május 5. 1899. I. G. 39. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság abból a meg sem támadott tényállásból kiindulva, hogy az alperes a felperesnek bérbe adott helyiségre nézve a bérleti idő kezdetén lakhatási, illetőleg használhatási engedélylyel nem birt s azért, hogy azt mégis bérbe adta, meg is birságoltatott, nem a székes-főváros területén érvényben álló lakbérleti szabályok 20. §. alapján adott helyet a felperes kártérités iránt inditott keresetének, hanem azért, mert a felperes, mint bérlő, eltekintve a bérelt helyiség hiányaitól, pusztán abból az okból jogositva volt a bérlettől egyoldalúlag elállani s a bérlemény nem használhatásából származó kárának megtéritését követelni a felperestől, mint bérbe adótól, mert ez a bérlet tárgyát képező helyiségre nézve a használhatási engedélyt kieszközölni képes nem volt és így nem volt abban a helyzetben, hogy a bérelt helyiséget a felperesnek, mint bérlőjének átadhatta volna. Ebből kétségtelen, hogy a felebbezési biróság itéletét nem a lakbérleti szabályok 20. §-ára alapitotta. Ezt a szakaszt a felebbezési biróság itéletének indokolásában csak annyiban hívta fel, a mennyiben a mellett, hogy a felperes jogosultságát a bérlettől való egyoldalú visszalépésre vonatkozólag megállapitotta, a lakbérleti szabályok idézett szakaszában kifejezést nyert jogelv alkalmazásával azt is kimondotta, hogy a bérlettől való elállás jogi hatálya a bérleti évnegyed első napjától veszi kezdetét. A felebbezési biróság tehát nem alkalmazta tévesen a lakbérleti szabályok 20. §-át, hanem az alperes jutott tévedésbe akkor, a mikor felülvizsgálati kérvényében azt állitotta, hogy a felebbezési biróságnak rá nézve marasztaló itélete a lakbérleti szabályok 20. §-ára alapittatott, ebből folyólag az alperesnek a felülvizsgálati kérvényben felhozott az a panasza, hogy a felebbezési biróság az idézett szakaszban foglalt jogszabályt a fennforgó concrét esetre nem helyesen alkalmazta, mint tárgytalan, figyelembe vehető nem volt. Ugyanezen okból mellőzte a királyi itélőtábla alperesnek az eljárási szabályok megsértésére alapitott panaszát és azért, mert a mennyiben a per nem a lakbérleti szabá-

lyok 19. és 20. §-ai alapján biráltatott el, a felebbezési biróság nem volt az idézett szakaszokban meghatározott bizonyitási eszközhöz, a birói szemléhez kötve s azt a lényeges körülményt, hogy az alperes a használhatási engedély hiánya miatt a bérleményt a felperesnek át sem adhatta, a lakhatási engedély kiadására hivatott hatóságnak saját hatáskörében kiállitott, tehát közokiratnak tekintendő okiratával a bizonyitásra vonatkozó jogszabályok értelmében bizonyitottnak tekinthette. Minthogy tehát a keresetben felhozott tényállitásokra tekintettel, a megállapitott tényállás szerint felperes a kérdéses bérleményt a bérbeadó alperes mulasztása miatt nem vehette használatába s ebből a mulasztásból anyagi jogszabályaink szerint önként folyik alperesnek az a kötelezettsége, mely szerint a mulasztásából felperesre háramlott kárt megtériteni tartozik és igy a felebbezési biróság az alperes kártéritési kötelezettségének megállapitásánál az általános anyagi jog szabályait sem sértette meg: a felebbezési biróságnak a kárösszeg mennyiségének megállapitása tekintetében meg nem támadott itéletét az anyagi jog szempontjából is indokoltnak kellett tekinteni annál is inkább, mert a lakbérleti szabályokban foglalt különös jogszabályok feltételezvén a bérbe adó tulajdonosnak a bérlemény tárgya feletti szabad rendelkezési jogosultságát, a bérlemény átadásának a tulajdonjog korlátoltsága miatt történt elmulasztásából keletkező jogok és kötelezettségek megállapitására ki nem terjednek: ezek meghatározásánál tehát az anyagi jog általános szabályai az irányadók.

85.

A férj akkor köteles a külön élő nőt eltartani, ha a különélés kizárólag a férj hibájából következett be.

Jogi kérdés az, hogy a házas fél bizonyos ténye a házastársi kötelességgel összefér, vagy abba beleütközik-e. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Nem mondható a nő vétlennek, ha éjjelenkint kimaradt és férjéhez, ki őt e miatt kiutasította, annak kérelme ellenére visszatérni nem akar.

(1899 május 16. 1899. I. G. 49. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes az anyagi jogszabályok helytelen alkalmazása okából él felülvizsgálattal. Az ideiglenes nőtartási

kötelezettség tekintetében, az állandó birói gyakorlat azt a jogszabályt követi, hogy a vétlen nőt, a férj abban az esetben köteles külön élése alatt is eltartani, ha az életközösség megszüntetése kizárólag a férj hibájából következett be. A felebbezési biróság itéletében előadott és a S. E. T. 170. §-a értelmében az ügyiratok tartalmával kiegészitett tényállás szerint való, hogy alperes férj, azzal a magaviseletével, hogy nejét házából kiutasitotta, közvetlen oka volt annak, hogy az életközösség a házasfelek között megszüntettessék, azonban fentebb idézett jogszabály értelmében, ez a feltétel csupán a nő vétlen voltával kapcsolatban vonja maga után azt a jogi következtetést, a mely a férj tartási kötelezettségét megállapitja és e szerint a férj magaviseletének oka a nő viselkedésében megtalálható. A felebbezési biróság itéletének indokaiban hivatkozik a házas felek közötti zsörtölődésre és összeszólalkozásra, valamint arra a tényre, hogy a felperes, az alperes ellenzése mellett is bálokba járt; azonban a nőnek e tényekben nyilvánuló magaviseletét, a házastársi kötelezettséggel összhangban állónak, vagyis olyannak fogadja el, a melyek fenforgása mellett is, a nő vétlennek mondható. Jogi kérdést képez az, hogy bizonyos tény a házastársi kötelezettséggel összeférő-e, avagy abba beleütköző és a felebbezési biróság e jogi kérdés eldöntésénél tévesen alkalmazta az anyagi jognak azt a megállapitását, hogy vétlennek csupán az a fél tekinthető, kinek a cselekménye az eredmény előidézésében semmi befolyással nem lehetett; — minthogy azonban a felebbezési biróság is megállapitotta, hogy felperes nő a férjének ellenzése mellett is éjjelenként kimaradt és a felperesnek ez a magaviselete okozta azt, hogy a házasfelek szóváltása czivakodássá fajult és a kiutasitásában rejlő vétkességet alperes helyrehozni akarta azzal, hogy nejét megkérlelte és visszatérésre birni akarta, azonban a nő merev magatartással a visszatérést megtagadta, ezek következtében pedig a nő teljesen vétlennek nem mondható abban, hogy a különélés bekövetkezett, mindezekből tehát az következik, hogy felperes egyedül a vétlen nő részére fentartott jogokat nem érvényesitheti.

86.

Az, a ki a nevére hamisitott váltó alapján részére tévedésből küldött váltóösszeget átveszi, letéteményesként felelős, mihez képest azt a küldő részére gondosan megőrizni s visszaadni köteles.

A megbízó felelőssége a megbízott tényeiért.

Csak az ügy eldöntésére lényeges eljárási szabály megsértése lehet felülvizsgálat alapja. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. c.)

Az eljárás felfüggesztése iránti kérelem, mint pergátló kifogás. (1893 : XVIII. t.-cz. 27, 44. §§.)

(1899 május 16. 1899. I. G. 52. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott és e helyütt is irányadó tényállás szerint arra a levélre vonatkozó postai átadó vevényt, a mely levél az alperes elfogadmányával ellátott és a felperesnél leszámitolás végett benyújtott 550 forintos váltóra szolgáló 495 forint 70 krajczár kölcsönösszeget tartalmazta, a mit felperes az alperes czimére postán küldött, maga alperes irta alá és a kérdéses levelet a postán az alperes jelenlétében és beleegyezésével vette át K. H. Tekintve tehát, hogy alperesnek azzal a tényével, miként ő a czime alatt rendeltetési helyére megérkezett kérdéses pénzeslevél átvételét igazoló postai vevény aláirása után K. H.-nak lehetővé tette, hogy ezt a pénzküldeményt ez átvehesse, a pénzeslevél átvevőjének és azzal rendelkezőnek jogilag csak az alperest lehet tekinteni, mert ha a kereseti összeget tartalmazó pénzes levelet tényleg K. H. vette is át, ez az átvétel az alperes beleegyezésével, az ő nevében történvén, ez a levél az alperes jogi birtokából került K. H. birtokába. Kétségtelen az is, hogy a felperes a kereseti összeget tartalmazó pénzes levelet abbeli tévedése következtében küldte alperesnek, mivel ezt tartotta a nála leszámitolás végett benyújtott váltó elfogadójának, holott a kérdéses váltón alperes elfogadói aláirása hamisnak bizonyulván kitünt, hogy felperes és alperes közt váltóügylet létre nem jött és hogy az alperesnek a váltóra küldött kölcsön-összeg ezt nem is illeti, következéskép a felperes által alperesnek tévedésből kölcsön czimén küldött összeggel, felperes, mint kölcsönt nyújtó, oly vélt kötelezettséget teljesitett, a mivel alperes irányában nem tartozott, viszont alperes ezen neki a felperes által tartozatlanul teljesitett fizetés elfogadásánál az átvett, de őt meg nem illető összegre nézve oly letéteményesként tekintendő, a ki ezt a jogalap nélkül kezeihez jutott vagyonértéket a kellő gondossággal felperes részére megőrizni és annak visszaadni tartozik. Nem változtat alperesnek eme felelősségén az sem, hogy állitólag ő a pénzt elfogadni nem

akarta és hogy őt a pénzküldemény elfogadására K. H. azzal az igérettel vette rá, hogy a pénzt majd K. H. vissza fogja küldeni, nem pedig azért, mert a pénzküldemény átvételénél K. H. már, mint az alperes megbizottja jelentkezik, a kinek a megbizás körébe eső tényei és mulasztásaiért, az alperes megbizó lévén a felelős: a felebbezési biróság a fennálló jogszabályok helyes alkalmazásával állapitotta meg alperes fizetési kötelezettségét, következéskép alperesnek az 1883 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelme mi elfogadható alappal sem bir. De ép oly alaptalan alperesnek a 185. §. *c)* pontjára fektetett az a panasza is, hogy a felebbezési biróság helytelenül mellőzte alperesnek arra a körülményre kért eskü alatti kihallgatását, hogy ő a kérdéses pénzküldeményt K. H. által megtévesztve, visszaküldés végett tényleg erre bizta: mert a fentebb kiemeltek szerint ez a körülmény beigazolás esetén sem szüntetvén meg alperes felelősségét, a per eldöntésére lényeges befolyással nem bir; mivel pedig a 185. §. *c)* pontja értelmében csak valamely lényeges, az ügy eldöntésére befolyással biró eljárási szabály helytelen alkalmazása képezheti sikeres felülvizsgálatnak az alapját, a felebbezési biróság pedig az által, hogy alperesnek az általa bizonyitani czélzott lényegtelen körülményre való eskü alatti kihallgatását mellőzte, az ügy eldöntésére befolyással biró eljárási szabályt nem sértett; mert végre a felebbezési biróság az által, hogy a jelen pert az alperes panaszára K. H. ellen épen a kérdéses levél kivétele körül elkövetett csalás miatt folyamatba tett bűnvádi eljárás befejeztétől függetlenül elbirálhatónak kimondotta, és alperes ez irányban emelt pergátló kifogásának helyet nem adott, eljárási szabályt szintén nem sértett, mivel, mint már fentebb kifejtetett, azzal, hogy alperest K. H. megtévesztéssel birta rá, hogy ő a pénzküldeményt K. H.-re bizta, alperes felperessel szemben sikeresen nem védekezhetvén, a bűnper adatai a jelen per elbirálására mi befolyással sem lehetnek, alperes pergátló kifogása tehát helyesen mellőztetett.

87.

Imaszékben való ülési jog átruházása.

Szerződés teljesítését az engedményes csak akkor követelheti, ha a maga részéről a kötelezettséget legkésőbb a keresettel egyidejűleg teljesítette vagy biztosította.

(1899 június 16. 1899. I. G. 53. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét az 1893 : XVIII. t.-czikk 185. §. *a)* pontjára alapitva, annak a jogszabálynak megsértését panaszolja, mely szerint kötelmi jogviszonyból folyó jogositványok másra átruházhatók, — megsértette pedig ezt a jogszabályt a felebbezési biróság az által, hogy felperesnek, mint engedményesnek keresetét azon az alapon birálta el és utasitotta el I. r. alperessel szemben, hogy az engedményező II. r. alperes nem teljesitette a tartozást és ennélfogva felperes nem követelheti I. rendű alperestől a teljesitést vagyis nincs ellene kereseti joga. A felebbezési biróság tényállásként azt állapitotta meg, hogy II. r. alperesnek az imaszékek át nem adattak és ebből azt a következtetést vonta le, hogy II. r. alperes az imaszékek tulajdonjogát teljesen meg nem szerezte és minthogy az engedményező II. rendű alperes több jogot, mint a mennyi megillette, át nem ruházhatott, felperest az eladó I. r. alperessel szemben, a kivel jogviszonyban nem áll, keresetével elutasitotta. Téves ugyan a felebbezési biróság álláspontja, mert nem az imaszék, hanem az imaszéken való ülési jog képezi a közforgalom és képezte az átruházás tárgyát, a szerződésből folyó, személyhez nem kötött jogok pedig, ha ellenkezője nincs kikötve: elidegenithetők, átruházhatók és az engedményes a szerződési feltételek teljesitése mellett az eladótól viszonteljesitést követelhet, felperes felülvizsgálati kérelmét mégis elutasitani kellett, mert a felebbezési biróság által hivatkozott ügyiratokból és mellékleteiből az 1893 : XVIII. t.-czikk 204. §-a értelmében megállapitható a peres felek között különben nem is vitás az a tényállás, hogy II. r. alperes a vételárba csak 30 frtot fizetett, a fenmaradt 200 frtot pedig akár II. rendű alperes, akár jogutóda: a felperes sem ki nem fizették, sem fizetés gyanánt letétbe nem helyezték, — minthogy pedig felperes az elsőrendű alperestől, a ki vele közvetlen jogviszonyban és kötelezettségben nem áll, teljesitést csak abban az esetben követelhetne, ha a maga részéről a kötelezettséget legkésőbb a keresettel egyidejűleg teljesitette vagy biztositotta volna, minthogy továbbá feltétlen teljesitésre irányzott keresetét nem pótolja a tárgyalás alkalmával tett az a nyilatkozata, hogy mihelyt I. r. alperes az átirásra alkalmas okiratot átad, tehát I. r. alperes teljesitése után felperes is fizetni fog, mert I. r. alperes felperes iránt, a kivel nem szerződött, a teljesités tekintetében bizalommal lenni sem tartozik, a felebbezési biróság az anyagi törvényeknek megfelelően határozott, midőn felperest I. r. alperessel szemben keresetével elutasitotta.

88.

A szerződés érvényessége az irásba foglalástól csak akkor függ, ha kikötik a felek, hogy a szóbeli megállapodások addig, míg azok írásba nem foglaltatnak, kötelezőkké nem válnak.

Az itélet új jogot rendszerint nem teremt, hanem csak a létező jogot állapítja meg kötelezően.

Nem jogerős itélet hatálya.

Ha a szerződő felek világosan ki nem jelentették, hogy a szerződésből származó valamely előnyt harmadik személy számára kötnek ki, abból jogok és kötelezettségek csak magokra a szerződő felekre származnak.

A gyámhatóság hatáskörébe tartozik annak a megbírálása, hogy valamely jogügylethez gyámhatósági jóváhagyás szükséges-e vagy nem. (1877 : XX. t.-cz. 113. §.)

Az eljárás felfüggesztésének kérdéséhez. (1893 : XVIII. t.-cz. 44. §.)

(1899 május 18. 1899. I. G. 62. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes végrehajtás megszüntetési keresetét az *A)* alatti egyezségre alapította. Alperesek ez ellen az egyezség ellen azt a kifogást tették, hogy az végleges hatálylyal létre nem jött és ha létrejött volna is, gyámhatósági jóváhagyás hiányában jogérvénynyel nem bir. Felülvizsgálati kérelmüket is e két főkérdésnek ellenkező irányban való eldöntése miatt anyagi jogszabály megsértésére s W. I. D. alperes ezenfelül eljárási szabály mellőzésére is alapitotta. A felülvizsgálati kérelemnek azonban egyik irányban sincs jogszerű alapja. A felebbezési biróság ugyanis a meggyőződését előidéző okok tüzetes előadása mellett tényként megállapitotta, hogy felperes czég L. R.-ot az egyezségnek W. I. D.-dal véglegesen leendő megkötésére meghatalmazta és az egyezség teljesithetése végett neki 4000 frt készpénzt és 26000 frt értékű váltót átadott; megállapitotta továbbá, hogy L. R. az egyezséget megkötötte és annak teljesitéseül a 4000 frt készpénzt és 26000 frt értékű váltót tényleg kiszolgáltatta, végül: hogy L. R. jelentése következtében felperes czég az egyezséget tudomásul vette. Ezekből a megállapitott tényekből nyilván következik, hogy az L. R. által megkötött egyezség hatálya a felperes czég utólagos jóváhagyásától nem

függött, hanem az a megkötés időpontjától kezdve a felperes czéget kötelezte, de kötelezte az W. I. D.-ot is; mert szemben azzal a megállapított ténynyel, hogy az egyezség tényleg azonnal végrehajtatott, annak a körülménynek, hogy W. I. D. részére az egyezség ellenpéldánya át nem adatott, jogi jelentősége nincs, különben is a szerződés érvényessége az irásba foglalástól csak akkor van függővé téve, ha az köttetik ki, hogy a szóbeli megállapodások addig, mig azok irásba nem foglaltatnak, kötelezőkké nem válnak, a jelen esetben azonban ilyen kikötés nem bizonyittatott. Az a panasz tehát, hogy az egyezség végleges hatálya anyagi jogszabály megsértésével állapittatott meg, alaptalan. Ép ilyen alaptalan az a miatt emelt panasz is, hogy a szóban levő egyezség gyámhatósági jóváhagyás nélkül is érvényesnek tekintetett; mert igaz ugyan, hogy a végrehajtás alatt álló követelés az 1893. évi 5349. szám alatt kelt első birósági itélettel W. I. D. kiskorú gyermekei részére itéltetett meg, de a periratok arról is kétségtelen tanuságot tesznek, hogy az *A)* alatti egyezség keletkezésekor ez az itélet felebbezés alatt állott. Jogi elv, hogy az itélet új jogot rendszerint nem teremt, hanem csak a létező jogot állapitja meg kötelezően. Ez a hatálya is azonban csak a jogerős itéletnek van. Ámde az 1893. évi 5349. számú itélet az *A)* alatti egyezség létrejöttekor jogerős nem volt, nem volt tehát kötelezően megállapitva, hogy az 1898 márczius hó 5-én kelt szerződéssel L. I. fiai czéggel szemben W. I. D., vagy pedig annak kiskorú gyermekei szereztek-e jogokat. Ennek a kérdésnek vizsgálatánál ennélfogva sem a szerződő felek nem voltak kötve az 1893. évi 5349. számú itélet megállapitásához, sem a biróság a jelen peres ügy eldöntésénél nincs ahhoz kötve, hanem alapul veheti magát a szerződést. Eme szerződés tartalma szerint W. I. D. ruházta át szerződési jogait az L. I. fiai czégre. Ez utóbbi czég pedig kötelezte magát az üzletből elérendő tiszta haszon fele részét W. I. D.-nek átengedni és tekintettel arra, hogy az első elszámolás csak 1890. évi május hó 1-én lesz, 1889. évi ápril 1-től kezdve W. I. D. és családja eltartása végett havi 120 frt előleget adni. Sem az egyik, sem a másik szerződő fél részéről nem foglaltatik a szerződésben olyan nyilatkozat, mintha az L. I. fiait terhelő emez ellenszolgáltatás nem a másik szerződő fél, hanem harmadik személy javára köttetett volna ki, ilyennek egyáltalán nem tekinthető az előlegezés indokát képező az a kijelentés, hogy az W. I. D. és családja eltartása végett adatik; már pedig ha a szerződő felek világosan ki nem jelentették, hogy a

szerződésből származó valamely előnyt harmadik személy számára kötnek ki, abból jogok és kötelezettségek csak magukra a szerződő felekre származnak. E szerint az említett szerződéssel W. I. D. szerezvén jogot, ugyanő arról akár viszteher ellenében, akár a nélkül gyámhatósági jóváhagyás nélkül lemondhatott. Nem sértett tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt ennek megfelelő kijelentésével, valamint nem sértett anyagi jogszabályt azzal sem, hogy a m. kir. belügyminiszternek, mint legfőbb gyámhatóságnak hasonló tartalmú döntését W. I. D.-nek még most is kiskorú Béla fiára vonatkozóan irányadónak elfogadta, mert az 1877 : XX. t.-cz. a kiskorúak érdekeit érintő egyezség jóváhagyását, vagy a jóváhagyás megtagadását a gyámhatóság hatáskörébe utalván: önként következik, hogy ily esetben eme hatóság hatáskörébe tartozik annak a megbirálása is, hogy valamely jogügylethez gyámhatósági jóváhagyás szükséges-e vagy nem. Igaz ugyan, hogy elvileg a perbiróság hatásköre kiterjed mindazokra az előkérdésekre, melyeket a főkérdés eldöntése végett meg kell oldani s épen azért a törvény nem is kötelezi a biróságot, hogy ily előkérdésnek az illetékes hatóságnál való eldöntéséig az eljárást felfüggeszsze, de ha azt czélszerűnek találja, az 1893 : XVIII. t.-cz. 44. §-a neki erre módot nyújt, minélfogva a felebbezési biróság a per folyama alatt keletkezett belügyminiszteri határozatot jogszabály sértése nélkül tekintetbe vehette; arra pedig a most kifejtetteknél fogva épen semmi ok sem forgott fenn, hogy a biróság és közigazgatási hatóság közt hatásköri összeütközés esete vétessék fel és annak eldöntése végett a m. kir. minisztertanács határozata kikéressék.

89.

A kereshetési jog nem olyan alapja a követelésnek, a mely felett az 1893 : XVIII. t.-cz. 167. §-a értelmében közbeszóló határozat hozható.

(1898 május 21. 1899. I. G. 70. sz. a.)

Tényállás: Az alperes, mint a vigadó bérlője, confetti ünnepélyek rendezésére bérbe adta K. S.-nek a vigadó termeit. — A felperesek ez ünnepélyeken való confetti-árúsítás jogát K. S.-től bérbevették és a confettit az alperes által kijelölt helyiségben helyezték el. — Mivel az ünnepélyek rendezése nem járt sikerrel, K S. a vállalatot abbanhagyta, a mikor a felperesek tulajdonát képező confettinek felhasználatlan része az alperes helyiségében maradt. — Később az alperes rendezett ily ün-

nepélyeket és azokon a confetti egy részét felhasználta, másik részét pedig tűzrendőri szempontból a hatóság kobozta el. — A felpereseket a tulajdonukat képező confettinek és egy mérlegnek 247 frt értéke iránt kártérítés czímén indított keresetükkel az elsőbiróság elutasította, mert elfogadta az alperesnek azt a védelmét, hogy az alperes a K. L. bértartozása alapján őt megillető törvényes zálogjogánál fogva jogosan tartja vissza a felperes ingóit s hogy ha felperesek a K. L. irányában őket terhelő szerződési kötelezettségeiknek eleget tettek, kereseti joggal K. S., de nem alperes ellen birhatnak. A felebbezési biróság megállapította a felperesek kereshetőségi jogát annak a jogszabálynak alapján, mely szerint valakinek más irányában alkalmazott jogtalan cselekménye a kártérítés tekintetében oly jogviszonyt teremt, a mely szerint a kárt szenvedő a kárt okozóval szemben keresettel fellépni jogosult, teljesen függetlenül attól, hogy az illetők egyébként is állanak-e egymással valamely jogviszonyban; minthogy azonban az elsőbiróság a kereset érdemében nem tárgyalt, az ügyet a felperes követelésének egyáltalában vagy mily mérvben való jogosultsága tekintetében hozandó határozat hozatala végett az 1893:XVIII. t.-cz. 167. §-a értelmében az elsőbirósághoz visszautasította.

A kir. itélőtábla: Az elsőbiróság itéletének indokolásából az tünik ki, hogy a felpereseket a következő okokból utasitotta el keresetükkel, ú. m.: mert a felpereseket a keresettel követelt jog az alperessel szemben nem illeti meg azért, mivel az alperessel szerződéses viszonyban nem álltak; s mert az alperesnek törvényes zálogjogával szemben, a mely őt, mint bérbeadót a hátralékos bérösszeg erejéig a bérlemény területén talált ingóságok tekintetében megilleti, a keresetben megjelölt ingóságoknak sem természetben való kiadása, sem értéküknek megtérítése nem követelhető. A kereset elutasitására okul hozatott fel tehát első sorban a jogalkotó tény hiánya s másodsorban az alperes oly joga, a melynek fennállásáig a keresettel követelt jog hatálylyal különben sem birna. A fentebb kifejtettekből tehát az tünik ki, hogy az első biróság a pert érdemlegesen birálta meg; miért is nyilvánvalóan téves a felebbezési biróságnak az a rendelkezése, a mely szerint az első biróságot a per érdemének eldöntésére s így olyannak teljesitésére utasitotta, a mit már teljesitett. S tévesen hivatkozott a felebbezési biróság az említett rendelkezésének indokolásánál az 1893 : XVIII. t.-cz. 167. §-ára; mert az esetben, ha a felebbezési biróság azt az álláspontot foglalta volna el, hogy valamennyi vitás követelés vagy azok közül egy vagy több követelés tekintetében csupán az alap felett hozható határozat, tartozott volna határozatát ily értelemben meg-

hozni, a mely esetben ama követelések tekintetében, a melyekre nézve a felebbezési biróság csupán az alap felett határozott, az első biróságot a követelés mennyisége tekintetében leendő határozathozatalra kellett volna utasitani. S minthogy a felebbezési biróság az által, hogy a fentebb kifejtettek ellenére az első biróságot arra utasitotta, hogy a per érdemében határozzon, oly lényeges eljárási szabályt sértett meg, a mely miatt az ügy e helyütt érdemleges megvizsgálás tárgyává nem tehető: ennélfogva a felperesek felülvizsgálati kérelmének az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *c)* pontja alapján helyet adni, a felebbezési biróság itéletét a hivatkozott törvényczikk 204. §-ának második bekezdése értelmében feloldani s a felebbezési biróságot a per érdemében határozathozatalra utasitani kellett.

90.

Oly vagyon, mely harmadik személynek a vevővel szemben is érvényesíthető, de a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozó zálogjogával van terhelve, adásvétel tárgyává érvényesen csak a zálogos hitelezők hozzájárulásával tehető. (1881 : LX. t.-cz. 74. §.)

(1899 május 24. 1899. I. G. 71. sz. a.)

Tényállás: K. E., mint eladó, H. I. és L. K., mint vevők között 1897. évi ápril hó 17-én kelt szerződés jött létre, melynek értelmében K. E. a mezőtúri temetkezési vállalatát, a melyre már akkor harmadik személyek 468 frt 69 kr. követelés erejéig végrehajtást vezetvén, azok szoros zár alatt voltak, alpereseknek eladta 1600 frt vételárért. A vevők a vétel tárgyát át nem vették és a vételtől való elállásukat is bejelentették pár nap mulva az eladónál; ugyancsak az eladott üzletre K. E. hitelezői 1897 ápril 27-én 753 frt, május 1-én 400 frt és május 6-án 150 frt erejéig további végrehajtásokat vezetvén, a vétel tárgya biróilag elárvereztetett.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott és felülvizsgálattal meg sem támadott tényállás az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó. Felperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelmében egyedüli panaszképp azt hozta fel, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg az által, hogy a K. E. és az alperesek közt létrejött adásvevési szerződést semmisnek tekintve, kimondotta, hogy a birói zár alatt lévő ingóságok a végre-

hajtást szenvedett által még a hitelezők kielégitése czéljából sem idegeníthetők el és hogy alperesek szerződésszegőknek nem tekinthetők s kártéritésre nem kötelezhetők. Felperes felülvizsgálati kérelmének azonban megállható alapja nincs, mert az 1881 : LX. t.-cz. 74. §-ára való tekintettel oly vagyon, mely harmadik személyeknek a vevővel szemben is érvényesithető, de a tulajdonos rendelkezési jogát is korlátozó zálogjogával van terhelve, érvényesen adásvétel tárgyává csak úgy tehető, ha az erre nézve kötött ügylethez a zálogos hitelezők is hozzájárulnak, mivel pedig az, hogy a K. E. és az alperesek közt létrejött adásvételi ügylet az összes érdekeltek hozzájárulásával jött volna létre, a felebbezési biróság itéletében megállapítva nincs, helyes a felebbezési biróságnak az az állásfoglalása, hogy az *A)* alatti szerint megkötött vételi ügylet érvényesen létre nem jött és helyesen vonta le a felebbezési biróság a fenti tényállásból azt a jogi következtetést is, hogy alperesek, kik felperes jogelődével érvényes szerződést nem kötöttek, vele szemben szerződésszegőknek nem tekinthetők; következéskép nem sértett meg anyagi jogszabályt az által, hogy felperest kárkövetelési alap hiányában keresetével elutasitotta.

91.

Csak az oly valótlan tényállítás szülhet kártérítési kötelezettséget, melynek valótlanságáról a félnek nincs módja meggyőződni s így egyedül annak alapján bocsátkozik az ügylet megkötésébe.

(1899 május 31. 1899. I. G. 90 sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság megállapitotta, hogy alperes a szóban lévő árverés alkalmával ennek tárgyaira vonatkozóan tett ugyan helytelen szóbeli kijelentést, de eljárásában mégis az árverést rendelő végzéshez és az árverési feltételekhez alkalmazkodott; továbbá, hogy ez árverési feltételeket alperes a felperes előtt fel is olvasta, ki ennek jeléül azokat sajátkezüleg alá is irta; végre, hogy felperes, mint az árverés alá került ingatlanok egyik tulajdonosa, ámbár az ő részét az árverési eljárás nem érintette, az árverés elrendeléséről eleve értesittetett, és tudta azt is, hogy a végrehajtást szenvedők kültelki birtoka korábban már eladatott s a tényleges birtoklás ehhez képest a vevő részéről gyako-

roltatik; hogy tehát felperes az árverés tárgyának felismerésében nem volt egyedül csak az alperes téves szóbeli kijelentésére utalva az árverésnél. A mennyiben pedig a felebbezési biróság az ekként szabályszerűen megállapitott fentebbi tényállásból azt a jogi következtetést vonta le, hogy az alperes téves szóbeli kijelentése nem volt alkalmas arra, hogy felperest az árverés tárgyára nézve tévedésbe ejthette légyen és igy abból kártéritési jog és kötelezettség a peres felek közt nem származott: ez a jogi következtetés teljesen megfelel a mérvadó anyagi jogszabálynak, mely abban áll, hogy csak az oly valótlan tényállitás szűlhet egyrészt kártéritéshez való jogot, más részt kártéritési kötelezettséget, melynek ily valótlanságáról a félnek se alkalma se módja nincs meggyőzédést szereznie s igy egyedül ez alapon bocsátkozik valamely ügylet megkötésébe; a tényállás szerint azonban felperesnek, a vele, mint az árverés alá került ingatlanok egyik tulajdonosával eleve közölt, az árverés alkalmával pedig, az általa mint árverési vevő által, azok felolvasása után ennek elismeréseül is sajátkezüleg aláirt árverési feltételekből elég alkalma volt meggyőződni arról, hogy mely ingatlanok képezik az árverés tárgyát; hogy a zsámboki 509. számú betétben *A)* I. 1—10. sorszm. a. bejegyzett tkvi jószágtestekből árverés alá vont részek a természetben, mely ingatlanoknak felelnek meg; hogy tehát az alperes szóbeli kijelentése, a mennyiben az árverési feltételektől eltért, csak is téves lehet; annál inkább, mivel felperes azt is tudta, hogy a végrehajtást szenvedők kültelki birtoka korábban már eladatott és a S. A. birtokában van.

92.

Ha a közlekedési vállalatot az óvatosság körül gondatlanság nem terheli, tőle a kocsiösszeütközés okából kártérítés nem követelhető.

(1899 június 9. 1899. I. G. 105. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Általános jogszabályt képez ugyan, hogy a közlekedési vállalatok felelősek mindazon károkért, a melyek rendes óvatosság mellett el lettek volna kerülhetők, akár a közlekedési eszközök hiányosságából, akár a vállalat alkalmazottainak mulasztásából eredtek azok. De jogszabályt képez az is, hogy ha a vállalatot az óvatosság körül gondatlanság nem terheli, úgy tőle kár

nem követelhető. A felebbezési biróság itéletében tényként megállapitotta, hogy a felperesnek ló által húzott kocsija, alperes társaság villamos erőre berendezett közúti kocsijával, amikor azon lámpa égett, a Csömöri-út kezdetén lévő megálló helynél összeütközött, továbbá, hogy a Csömöri-útnak az a része kövezés alatt állván, a kocsiút rendeltetése czéljaira használható nem volt, hanem felperes kocsija alperesnek a város felé közlekedő kocsija után a sineken haladt, és a közúti kocsi megállása után, a mellett elhaladni akart, a mikor a város felől jövő közúti kocsi azt elütötte, és hogy végre a kárt okozó kocsinak ott szintén megálló helye volt és az nagyobb gyorsasággal nem haladt, mint általánosságban a közúti kocsik a megállóhelyhez közeledve, haladni szoktak. Ezen, a felebbezési biróság által jogszabály megsértése nélkül megállapitott és meg nem támadott tényállás alapján, mely tényállás a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, helyesen vonta le a felebbezési biróság itéletében azon jogi következtetést, hogy a kárositást felperes kocsisának gondatlansága okozta és így alperestől felperes kárt nem követelhet, miután fenti tényállásból folyólag felperes kocsisa kellő gondosság mellett csak akkor térhetett volna le a város felé menetelő közúti kocsi sínpáráról, azt elkerülendő, ha előbb biztos tájékozást szerzett volna arról, hogy a város felől kifelé jövő közúti kocsi még nem közeledik, vagy pedig a közúti kocsik jövet és menet irányában haladó sínpárok között lévő területen a találkozó közúti kocsik között összeütközés nélkül elhajtani képes, midőn pedig ily előzetes tájékozás nélkül a két közeledő közúti kocsi közé kifordult, és az egyik kocsival összeütközött, mely különben a rendes gyorsasággal haladt csak a tényállás szerint, gondatlansággal járt el, míg arra nézve, hogy alperes alkalmazottját gondatlanság terhelné, tény megállapitva nincsen.

93.

A közadós által kötött bérleti szerződésből az 1881 : XVII. t.-cz. 22. és 48. §§-ai értelmében a csődtömeg irányában keletkezett bértartozás olyan tömegtartozás, a mely a 47. §. értelmében abból a tömegből elégítendő ki, a melyre a tartozás vonatkozik.

A tömeghitelező az általános csődtömegre is kiható marasztalást csak a csődbiróságnál eszközölhet ki. (1881 : XVII. t.-cz. 66. 129. 145. §§.)

A tömeghitelező pusztán a miatt, mert jogainak kiterjesztése czéljából követelését bejelentette, nem esik el attól a jogától, hogy követelését, mint tömegtartozást az 1881 : XVII. t.-cz. 170. 171. 172. §§-ai értelmében meghatározható külön tömeg terhére, a köztörvényi bíróság előtt érvényesíthesse.

(1899 június 9. 1899. I. G. 106. sz. a.)

Tényállás: Felperes bérbeadta az A) alatt csatolt s 1897. évi május 19-én kelt bérleti szerződéssel B. J. és társa czégnek a VII. ker. Columbus utcza 19. sz. a. lévő «Szidónia lak»-nak nevezett villát és tartozékait 1900. évi augusztus 1-ig, évi 1500 frt bérért. — A bérlő azonban 1898. évi augusztus 17-én csődbe jutván, felperes 1898. évi november 1-től 1899. évi február 1-ig esedékes 375 frtnyi bérösszeget követeli a csődtömegből. — Alperes beismerte, hogy a bérletet 1899. évi május 1-ére mondta fel, azonban azon az alapon kéri felperest keresetével elutasitani; mert követelését a csődbe bejelentvén, a felszámolási tárgyalásnál az kifogásoltatott és így keresetét a csődbiróságnál tartozott volna érvényesíteni; mert továbbá a mennyiben felperes, mint külön kielégítésre jogositott hitelező kivánna fellépni, köteles lett volna a kielégitési alapot megjelölni. — Az elsőbiróság marasztaló itéletét helybenhagyta a felebbezési biróság, mert az 1881 : XVII. t.-cz. 48. §-a 2-dik pontjában felhivott 22. §. értelmében, a mennyiben a közadós részéről kötött bérleti szerződés továbbra is fennáll, a csődtömegnek a szerződésbe való belépése folytán, a bérbeadónak bérkövetelése tömegtartozást képez, a mely az id. törv. 47. §-a szerint a csődtömeghez tartozó javakból első sorban elégitendő ki. — Ugyanennek a törvénynek 152. §-a szerint pedig a tömegtartozás bejelentés alá nem eső igény s a tömeg hitelezője igényét akár a csődbiróságnál, akár pedig a csődön kivül az erre illetékes biróságnál érvényesítheti. Igaz ugyan, hogy e szakasz rendelkezése szerint az eljárás *«rendszerint»* a csődbiróság előtt inditandó meg, azonban ha a tömeghitelezőnek, mint a fenforgó esetben is, követelése el nem ismertetik, a 170. § rendelkezésénél fogva a tömeghitelező a csődtömeg ellen a törvénykezési rendtartás szerint illetékes biróságnál keresettel érvényesitheti követelését. — Alperesnek tehát az a védelme, hogy az eljárt biróság a csődtörvény 145. §-ánál fogva hatáskörrel nem birt, alaptalan és pedig annál is inkább, mert a most felhivott szakasz rendelkezése, a mint a törvény VI. fejezete I részéből is kitünik, a bejelentés alá eső igény esetében jöhet csak alkalmazásba, a bejelentés alá nem eső igényekről a VI. fejezet II. része a fentebb megjelölt módon külön intézkedik. De alappal nem bir alperesnek a külön kielégitési jog tekintetében felhozott érvelése sem, mert felperes nem külön kielégitésre jogositott hitelezőként, hanem tömeghitelezőként, mint bérbeadó a bérlő ellen érvényesítette követelését.

A kir. itélőtábla: A csődt. 22. §-a értelmében a közadós által kötött bérleti szerződéseknél magának a törvénynek rendelkezésénél fogva a közadós helyébe a csődtömeg lép. A felmondási időre, tehát esetleg arra az időre, melyre a bérleti szerződés fentartatik, úgy az idézett t. sz., mint a csődt. 48. §-ának 2/. pontja értelmében bérlőnek maga a csődtömeg tekintendő; következően a bértartozás az utóbb idézett törvényhely rendelkezéséhez képest olyan tömegtartozást képez, mely a csődt. 47. §-ának második bekezdése értelmében abból a tömegből elégitendő ki, melyre a tartozás vonatkozik. A mennyiben a bérbeadó azt vélné, hogy a közadós ellen szerzett személyes igény alapján követelését, mint csődhitelező is érvényesitheti s annak kielégitését az általános csődtömegből is szorgalmazhatja, köteles azt a csődt. 66. és 129. §-ai értelmében bejelenteni, és ha az ekkép bejelentett követelés a felszámolási tárgyalásnál kifogásoltatott, igényét a csődt. 145. §-ának utolsó bekezdése értelmében magánál a csődbiróságnál érvényesiteni. A törvény eme rendelkezéseiből nyilván kitünik, hogy a tömeghitelező az általános csődtömegre is kiható marasztalást csak az érintett uton eszközölhet ki. Épenigy kitünik ez a csődt. hatodik fejezetének II. cziméből, mely a bejelentés alá nem eső igények érvényesitéséről rendelkezik. Ámde, a mint fentebb kimutattatott, a be nem jelentett igények az általános csődtömegre is kiható korlátlan marasztalást törvény szerint nem eredményeznek. Nem változtat ezen a csődt. 170. §-ának rendelkezése sem, mely már a csődvagyon felosztásáról, illetőleg a tömeghitelezők kielégitéséről rendelkezik, de egyátalán nem tartalmaz olyan intézkedést, mely a csődtömegnek a fentebbiekben kimutatott korlátolt felelősségét ez esetben megváltoztatná. Minthogy azonban a csődeljárásnak abban a szakában, melyről a 170. §. rendelkezik, a törvény kifejezetten megengedi, hogy a tömeghitelező követelését a törvénykezési rendt. szerint illetékes biróságnál érvényesithesse, követelésének érvényesitését pedig záros határidőhöz nem köti, minthogy továbbá a tömeghitelező pusztán az által, hogy jogainak kiterjesztése czéljából követelését bejelentette, nem esik el attól a jogától, mely őt tömeghitelezői minőségénél fogva bejelentés nélkül is megilleti: a felebbezési biróság tekintettel a fentebb kifejtettekre, nem sértett jogszabályt sem az által, hogy felperes követelését tömegtartozásnak minősitette, sem az által, hogy a csődt. 170, 171. és 172. §-ai értelmében meghatározható külön tömeg terhére felperes követelését megitélte. Ellenben minthogy a

tömegtartozás az általános csődtömeg ellen is kiható korlátlan joghatállyal csak a csődt. 145. §-ában meghatározott biróság előtt és az ott előirt uton itélhető meg: a felebbezési biróság jogszabályt sértett meg akkor, mikor a felperes részéről választott peruton alperest korlátlanul marasztalta; e részben tehát a felülvizsg. kérelemnek helyet adni és a megtámadott itéletet megfelelően megváltoztatni kellett.

94.

A vasúti üzletszabályzat 53. §. 8. pontjának helyes értelme szerint a helytelenül bevallott árúnak más helyesen bevallott árúval együvé csomagolása esetében a díjpótlék csak a helytelenül bevallott árú súlya, nem pedig az egész csomag összes súlya után követelhető.

Ha a fuvarlevélben czímzettként megnevezett sem az árút, sem a fuvarlevelet át nem veszi, a fuvarozási szerződésbe be nem lép. (Vasuti üzletv. 67. §. 1875: XXXVII. t.-cz. 268. §.)

(1898 június 10. 1898. II. G. 37. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság a per eldöntésénél a jelen esetben irányadó 1892. évi vasuti üzletszabályzat 53. §-a 8. pontjának rendelkezését figyelmen kivül hagyta, illetve helytelenül értelmezte, alaptalan, mert a felebbezési biróság itéletének indokolásában helyesen fejtette ki, hogy tekintettel az idézett pontban foglalt rendelkezésnek egész összefüggésére és annak az üzletszabályzat alapjául szolgáló berni egyezményhez tartozó végrehajtási határozmányok 3. §-ában foglalt rendelkezéssel való egybevetésére, valamint tekintettel főleg arra, hogy az üzletszabályzatnak a büntetés jellegével biró dijpótlékra vonatkozó ez a rendelkezése, mint büntető tétel, megszoritólag magyarázandó: az idézett 53. §. 8. pontjában emlitett «egész küldeménydarab» alatt, a mely után az idézett pontban érintett helytelen bevallás esetében bruttokilogrammonként 6 frt dijpótlék fizetendő, csak a helytelenül bevallott árúdarab értendő és hogy ehhez képest a helytelenül bevallott árúnak más, helyesen bevallott árúval együvé csomagolása esetében a dijpótlék csak a helytelenül bevallott árú súlya, nem pedig az egész csomagnak összes, tehát a helyesen bevallott árúnak súlya után is követelhető. E szerint a felebbezési

biróság nem sértett meg jogszabályt az által, hogy felperest I. r. alperes irányában kereseti követelésének 151 frt 69 krt meghaladó (a helytelenül bevallott gyufával együvé csomagolt egyéb árú súlya után számitott díjpótlék fejében követelt) részével elutasitotta. Alaptalan felperesnek az a panasza is, hogy a felebbezési biróság a keresk. törv. 268. §-ában foglalt anyagi jogszabályt sértette meg az által, hogy felperest II. r. alperes irányában egész kereseti követelésével elutasitotta, mert helyesen fejtette ki a felebbezési biróság azt is, hogy a fuvarlevélben czimzettként megnevezett II. r. alperes, ki az e részben a felebbezési biróság által megállapitott és a felülvizsgálati kérelemben meg sem támadott tényállás szerint sem az árút, sem a fuvarlevelet át nem vette, a vasuti üzletszabályzat 67. §-a értelmében a fuvarozási szerződésbe be nem lépett, a felperes által a feladóval (I. r. alperessel) kötött fuvarozási szerződés alapján tehát II. r. alperest felperes irányában semmiféle kötelezettség nem terheli, következően ő a fuvarozási szerződés alapján kirótt díjpótlékra nézve az ennek fizetéseért felperes irányában felelős I. rendű alperesnek nem adóstársa és ugyanazért a k. t. 268. §-ának az egyetemleges adóstársakra vonatkozó rendelkezése a fennforgó esetre egyáltalában nem alkalmazható.

95.

A biztosítási feltételekben érvényesen kiköthető az, hogy a biztosítás hatálya csak az első díjrészlet lefizetésével veszi kezdetét. (1875 : XXXVII. t.-cz. 468. §.)

E kikötéstől azonban elállott a biztosító akkor, ha a kötvényt a díjfizetés előtt kiadta.

Az első díjrészlet fizetésének elmulasztásával a biztosítási szerződés hatályát nem veszti el. (1875: XXXVII. t.-cz. 485. §. 4. p.)

(1898 június 24. 1898. II. G. 43. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Téves ugyan a felebbezési biróságnak az a jogi felfogása, hogy a biztositási feltételeknek az a rendelkezése, mikép a biztositás hatálya csak az első díjrészlet lefizetésével veszi kezdetét, érvénytelen volna, mert a keresk. törv. 468. §-a, melyre a felebbezési biróság ezen felfogását alapitja, csak arra nézve tartalmaz kötelező rendelkezést, hogy a biztositási szerződés irásban

kötendő, a részben azonban, hogy a biztositás mikor vegye kezdetét, a felek szabadon megállapodhatnak s a biztositási szerződés hatályát kölcsönös egyetértéssel valamely időpont vagy egyéb feltétel bekövetkeztétől is függővé tehetik; mindamellett a fenforgó esetben az ügy eldöntésénél nem lehet irányadó a bizt. feltételek érintett kikötése, azért, mert a megállapitott tényállás szerint alperes a biztositási kötvényt felperesek részére a dijak kifizetése előtt kiszolgáltatván, ezen ténye által — mely a keresk. törv. 473. §-a rendelkezése szerint a dijak hitelezését foglalja magában — a biztositási feltételek érintett kikötésétől maga elállott. A biztositási dij hitelezésének pedig természetszerű folyománya, hogy a biztositó a koczkázatot az alatt az idő alatt, melyre a hitelezett dij vonatkozik, viselni tartozik, s a biztositót csak az a jog illeti meg, hogy a dijakra vonatkozó igényét a biztositott irányában érvényesitheti. Nem jöhet figyelembe alperesnek az az érvelése, hogy mivel a kötvény kiadásával hitelezett első évi dijat — melyet a fizetés idejére vonatkozó megállapodás hiányában alperes mindenkor követelhetett — felperesek a 3·/. alatt csatolt 1896. évi október hó 7-ik napján kelt levéllel történt felszólittatásuk, sőt a 16959/896. sz. keresettel a miskolczi kir. járásbiróság előtti bepereltetésük daczára se fizették meg az 1896. évi deczember hó 10-ik napja, mint a káreset beállta előtt, a biztositási szerződés, mely a fentiek szerint a kötvénynek a dijak hitelezését jelentő kiadásával hatályba lépett — ezen hatályát a keresk. törv. 485. §. 4. pontja értelmében elvesztette volna; mert a ker. törv. id. rendelkezése nyilvánvalóan csak a visszatérő időszakban fizetendő dij lejáratkor vagy az erre engedett halasztás letelte előtt leendő megfizetésének elmulasztásához fűzi a szerződés hatálya megszüntének jogi következményét; itt azonban a megállapitott tényállás szerint nem visszatérő, hanem az első dijról van szó. Alperesnek az a panasza tehát, hogy a felebbezési biróság az ügy eldöntésénél a keresk. törv. 485. §-a 4-ik pontját helytelenül mellőzte, egyáltalán nem alapos. Minthogy ezek szerint a felebbezési biróság abból a nem vitás ténymegállapitásból, hogy a felperesek tűzkára azon egy évi időn belül következett be, melyre alperes által részükre az első évi dij hiteleztetett, helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes a dij hitelezésével hatályba lépett biztositási szerződés tartama alatt beállott tűzkárért a szerződés értelmében elvállalt kötelezettségéhez képest kártalanitást nyújtani tartozik s alperest a tüzkár fejében kölcsönös egyetértéssel megállapi-

tott kereseti összeg megfizetésére helyesen kötelezte: alperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével elutasitani kellett.

96.

A váltónak óvatolása által már megszerzett visszkereseti igényt az a körülmény, hogy utóbb az egyenes kötelezettek valamelyike fizetést ajánl, fennállásában nem érinti. (1876 : XXVII. t.-cz. 41. §.)

Megtámadási kereset. (1881 : XVII. t.-cz. 57. §. 2. p.)

(1898 szeptember 16. 1898. II. G. 51. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A váltó-törvény szerint, melynek értelmében a visszkereseti jog csak az esetben érvényesíthető, ha a váltót az intézványezett, vagy saját váltónál a kibocsátó, illetve telepített váltónál a telepes az óvás felvételére rendelt határidőn belül történt fizetés végetti bemutatás daczára sem fizeti ki, — a váltóbirtokos az előzői elleni visszkeresetét elveszti ugyan, ha az imént nevezettek által a lejáratkor felajánlott fizetést el nem fogadja, a dolog természete szerint azonban a váltónak óvatoltatása által már megszerzett visszkereseti igényt az a körülmény, hogy utóbb az egyenes kötelezettek valamelyike fizetést ajánl, fennállásában nem érinti; s igy alaptalan alperesnek a csőd törv. 30. §-ának megsértésére alapitott panasza; mert közadós R. L. azokat az összegeket, melyeknek visszafizetésére a másodbiróság által alperes köteleztetett, nem a követelés alapját képező váltó lejáratakor, hanem utóbb és pedig az óvás felvétele után fizetvén le, nem jöhet figyelembe alperesnek az a védekezése, hogy ő ezeket a fizetéseket a többi váltó-kötelezettek elleni visszkeresetének különbeni elvesztése kikerülése miatt volt kénytelen a közadóstól elfogadni. Alperest felülvizsgálati kérelmével tehát el kellett utasitani, mert a felebbezési biróság az által, hogy alperest az egyébként meg nem támadott tényállás alapján az általa a közadóstól a csődtörv. 27. §. 2. pontjában meghatározott válságos időn belül felvett 147 frt 89 kr. visszafizetésére kötelezte, jogszabályt sem meg nem sértett, sem helytelenűl nem alkalmazott.

97.

A vasút kártérítési kötelezettsége a fuvarozott árúnak a czímzett helyett hasonnevű más egyén részére történt kiadása esetében. (Vasuti üzletszab. 66. 75. 88. §.) A fuvarlevél adatainak tanuvallomás alapján megállapítása. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

(1898 szeptember 16. 1898. II. G. 52. sz. a.)

Tényállás: A kereset alapjául szolgáló fuvarozásról szóló eredeti fuvarlevélben B. I. czímzett neve mellett lakása megjelöléséül a 714-es szám ki volt tüntetve; alperes vasut a fuvarozott árút ennek daczára nem az illető községben 714. sz. alatt, hanem az ugyanott 426. sz. alatt lakó hasonnevű egyénnek szolgáltatta ki: felperes ennek következtében a kereseti összegnek megfelelő kárt szenvedett, mivel az árút tényleg átvett B. I. teljesen vagyontalan és az általa a felperesnek az árú vételáráról adott váltók, melyekre nézve felperes kijelentette, hogy azokon alapuló, illetve az árút átvett egyén ellen támasztható követelését alperesnek átengedi, be nem hajthatók.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a tényeket a S. E. T. 64. §-ának megfelelően a tárgyalás és a bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján a kihallgatott tanuk vallomásainak a per egyéb adataival egybevetve mérlegelése és a meggyőződést előidéző okoknak tüzetes előadása mellett állapitván meg, a megállapitott tényállás a S. E. T. 197. §-a értelmében e helyütt is irányadó, mert a felebbezési biróság nem sértett meg semmiféle jogszabályt és különösen semmiféle bizonyitási szabályt az által, hogy daczára annak, miszerint a szóban forgó árúra vonatkozó feladó-vevényen a czimzett neve és a rendeltetési hely, vasuti állomásnak megjelölése mellett házszám, sőt még a rendeltetési helyül szolgáló község sincs kitüntetve, a tanuk vallomását — egybevetve azokat a per egyéb adataival — bizonyitékul fogadta el arra, hogy az eredeti fuvarlevélben, melyet alperes beszerezni képes nem volt, a czimzett neve mellett a rendeltetési helyül szolgáló községen kivül a házszám is ki volt téve. Az ekként megállapitott tényekből pedig a felebbezési biróság helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes az árúnak nem a fuvarlevélben czimzettül kijelölt egyén, hanem más részére történt kiszolgáltatása által vétkes gondatlanságot követett el és az ebből eredő kárt felperesnek megtériteni köteles, mert a jelen esetben irányadó 1892. évi vasuti üzletszabályzat 66. §-a szerint

a vasut a fuvarlevelet és az árút a rendeltetés helyén a fuvarlevélben kijelölt czimzettnek köteles kiszolgáltatni, és mert ennélfogva alperes közegei, kiknek eljárásáért alperes az üzletszab. 9. §-a értelmében felelős, vétkes gondatlansággal jártak el akkor, midőn a házszámnak a fuvarlevélben kitüntetése daczára az árút más házban lakó hasonnevű egyénnek adták ki, az üzletszab. 75. és 88. §-ai értelmében tehát alperes az ebből eredő teljes kárt megtériteni tartozik. Az pedig, vajjon felperes eredetileg tényleg azzal az egyénnel kötött-e vételügyletet, a kinek az árút kiszolgáltatták, alperesre nem tartozik és kártéritési kötelezettségén mit sem változtat, mert alperes a fuvarozási szerződés alapján az árút a felperes által a fuvarlevélben kijelölt czimzettnek volt köteles kiszolgáltatni, a felebbezési biróság tehát nem sértett meg jogszabályt az által, hogy a per eldöntésénél nem helyezett súlyt arra, hogy kivel kötötte felperes eredetileg a vételügyletet.

98.

Kétoldalú szerződés teljesítését jogosan csak az a fél követelheti, a ki a maga kötelezettségét mindenben teljesítette vagy kész a teljesítésre. (1875 : XXXVII. t.-cz. 335. §.)

Ha a vevő a szerződésszerű árú átvételét megtagadja, azonnal beáll az eladónak az a joga, hogy a felajánlott, de át nem vett árúk árát követelhesse.

Ha a vevő az átvételben illetve a fizetésben késik, az eladónak az árú letétele vagy eladása csak joga, de nem kötelessége. (1875 : XXXVII. t.-cz. 347. 351. 352. §§.)

(1898 szeptember 23. 1898. II. G. 55. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati kérelemnek azért kellett részben helyt adni; mert a keresk. törvény 335. §-a szerint kétoldalu szerződésnél az, ki ellen a teljesités követeltetik, erre rendszerint csak az esetben kötelezhető, ha a másik fél saját részéről a szerződést teljesitette, illetőleg kész a teljesitésre; mert felperes az irásbelivel megegyezően szóval előadott keresetében az alperessel létrejött megállapodás alapján alperes rendelkezésére készletben tartott, alperes beégetett czégével jelzett 20.000 darab hordódugó vételára fejében követelvén 200 frtot, felperes keresete e részben is a létre-

jött szerződésnek alperes által való teljesitésére irányul, — mert felperes a felebbezési eljárás folyamán eskü alatt lett kihallgatása alkalmával, az erre vonatkozó tárgyalási jegyzőkönyv szerint, maga azt adta elő, hogy az alperes részére készletben tartott 20,000 darab hordódugón alperes czége beégetve nincs; mert e szerint a hordódugókészlet a keresetben felperes által megjelölt szerződésszerű kellékekkel nem birván, felperes nincs, illetve a kereset inditásakor nem volt abban a helyzetben, hogy maga részéről a hordódugót illetőleg a szerződést teljesithesse, következőleg e részben alperes sem kötelezhető a hordódúgó vételárának megfizetésére és e részben a szerződés teljesitésére, — és mert ezekből folyólag és tekintve, hogy felperes nem is vitatta, mintha a keresk. törv. 335. §-ában emlitett kivételek valamelyike forogna fenn, — a felebbezési biróság azáltal, hogy alperest a szóban forgó 20.000 darab hordódugó 200 frt vételárában és késedelmi kamatában marasztalta, a keresk. törv. idézett 335. §-ában foglalt anyagi jogszabályt sértette meg. A felülvizsgálati kérelem egyéb része azonban el volt utasitandó. A felebbezési biróság megállapitotta, hogy felperes a kikötött mennyiségű palaczkdugó felett, a kereset beadása idején és azóta is folyvást rendelkezett és hogy ezen dugók méreteiül az *A)* alatti számlában kitüntetett méretek a felperes által alperesnek korábban szállitott palaczkdugók méreteivel megegyeznek; hogy felperes az alperes rendelkezésére tartott palaczkdugó készletet alperesnek átvételre felajánlotta, de alperes az átvételt határozottan megtagadta. Minthogy pedig a felebbezési biróság az általa irányadólag megállapitott tényállásból helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes, a részére felperes által a létrejött megállapodásnak megfelelőleg készletben és rendelkezésére tartott palaczkdugók vételárát megfizetni tartozik, mert felperesnek annak folytán, hogy alperes azok átvételét megtagadta, azonnal beállott joga ahhoz, hogy alperestől az ennek felajánlott, de át nem vett dugók vételárát követelje; minthogy alperesnek a palaczkdugók vételára megfizetésére való kötelezése által a keresk. törv. 351. és 352. §-ai nincsenek megsértve, mert ezek szerint az eladónak, ha a vevőt az áru átvételében, illetve a vételár megfizetésében késedelem terheli, az árú letétele vagy annak a keresk. törv. 347. §-a értelmében való eladása jogában áll ugyan, de nem kötelessége, minthogy továbbá a felebbezési biróság azáltal, hogy egyuttal felperest a palaczkdugók átadására nem kötelezte, a keresk. törv. 335. és 345. §-át sem sértette meg, mert tényűl van

megállapitva, hogy felperes az árú átadására való készségét kétségtelenül kijelentette, azt pedig, hogy felperesnek az árú átadására való kötelezése mellőztessék, a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint a felebbezési tárgyalás folyamán maga alperes is kérte, és minthogy ezek szerint alperesnek panaszai, a mennyiben azok a palaczkdugók vételárában lett elmarasztalása ellen irányulnak, alaptalanok: alperes a palaczkdugók vételárának megfizetésére köteleztetése miatt előterjesztett felülvizsgálati kérelmével el volt utasitandó.

99.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 349. §-ában megszabott elévülési határidő nem alkalmazható arra az esetre, mikor az eladó nem a megrendelt árút, hanem más tárgyat küld.

Abban az állításban, hogy az egészséges, száraz takarmány-széna helyett küldött széna penészes, nedves, hasznavehetetlen széna, benne van annak állítása, hogy a küldött árú nem a megrendelt árú, hanem más tárgy volt.

(1898 szeptember 23. 1898. II. G. 57. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság az első biróságnak ténybeli megállapitásait elfogadva, tényül állapitotta meg, hogy felperes az alperes czégtől 10,000. kg. préselt, egészséges, száraz takarmány-szénát rendelt, illetve vásárolt majnai Frankfurtba szállitva, és hogy felperes álláspontja a felebbezési biróság előtt is az volt, hogy az alperes által küldött széna penészes, nedves s ez okból hasznavehetetlen volt. Tekintve, hogy az egészséges, száraz takarmány széna helyett küldöttnek állitott penészes, nedves, hasznavehetetlen széna a felek által kötött szerződésben meghatározott kereskedelmi czikknek nem tekinthető, — felperesnek azon állitásában, — hogy a küldött széna penészes, nedves s ez okból hasznavehetetlen volt, nyilván benne foglaltatik annak állitása, hogy a küldött áru nem a megrendelt áru, hanem más tárgy volt, és pedig annyival inkább, mivel felperes az ugyanezen követelés iránt előzőleg a frankfurti kir. törvényszék előtt alperes ellen inditott perben hozott M. és N. alatti, már az első biróságnál bemutatott itéletek becsatolásával az ezen itéletekben megállapitott arra az alapra

helyezkedett, hogy alperes neki nem a megrendelt árut küldötte, hanem más tárgyat. Minthogy pedig a keresk. törvény 349. §-ában megszabott elévülési határidő arra az esetre, midőn az eladó nem a megrendelt árut, hanem más tárgyat küld, egyáltalán nem nyerhet alkalmazást, a felebbezési biróság azáltal, hogy az elsőbiróság itéletében foglalt indokok elfogadásával felperest kereseti követelésével elévülés miatt utasitotta el, a keresk. törv. 349. §-át helytelenül alkalmazta a fenforgó esetre, s így anyagi jogszabályt sértett. Felperes felülvizsgálati kérelmének tehát a S. E. T. 185. §-a *a)* pontja alapján hely adatott. Tekintve már most, hogy elfoglalt álláspontjához képest a felebbezési biróság a tényállást arra nézve, hogy való-e, hogy az alperes által küldött széna penészes, nedves és hasznavehetetlen volt, meg nem állapitotta s így a felülvizsgálati biróság nincs azon helyzetben, hogy a kereseti ügy érdemében itélhessen, a felebbezési biróság itélete és eljárása a S. E. T. 204. §. 2-ik bekezdése értelmében feloldatott és a felebbezési biróság további eljárásra és a felülvizsgálati költségnek felek melyike által leendő viselése kérdésére is kiterjedő újabb határozat hozatalára utasittatott.

100.

A szerződések szavai összefüggésükben értelmezendők. (1875 : XXXVII. t.-cz. 266. §.)

Mennyiben tekinthető a felfüggesztő feltétel azon az alapon teljesedésbe mentnek, hogy annak bekövetkezését a másik fél hiúsította meg?

A ki határozott díj fejében költséggel járó szolgáltatásra vállalkozik, külön kikötés hiányában a költség megtérítését nem követelheti.

(1898 november 11. 1898. II. G. 75. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes tévesen magyarázza az 5/. alatti levelet, midőn annak azt az értelmet tulajdonítja, hogy az alügynökségek szervezéséért kikötött teljes jutalék az elfogadott biztosítások mennyiségére való tekintet nélkül őt megilleti. Helytelenül hivatkozik e részben a K. T. 266. §-ára, mert a szerződés szavai közönséges értelmükben veendők ugyan, de nem szabad azokat összefüggésükből kiszakitani. Már pedig figyelembe véve az 5/. alatti levél egész tartalmát, kétséges nem lehet, hogy az ott emlitett «lejá-

rat», nem időhatározás, (dies), hanem föltétel (conditió) jellegével bír, mert a levéliráskor bizonytalan volt, vajjon a majdan fölállitandó alügynökségek fognak-e biztositási ajánlatokat szerezni, s vajjon a fölperes szövetkezet azokat elfogadja-e? Nem sértette meg a felebbezési biróság azt a jogszabályt sem, hogy a felfüggesztett feltételt teljesedésbe mentnek kell tekinteni, ha annak bekövetkezését a másik fél hiusitja meg. Mert ez a szabály csak akkor alkalmazható, midőn az a fél, a ki a feltétel bekövetkezését meghiusitja, ezáltal valamely szerződéses kötelezettsége vagy a kölcsönös jóhiszeműség és gondosság ellen vét, mely minden kereskedelmi ügyletnek alapfeltételét képezi. Ámde a fenforgó esetben a felperes szövetkezet az ügynöki megbizást bármikor visszavonhatta, mert a megbizás nem adatott határozott időre, annak visszavonásából tehát a felperes hátrányára nem keletkezhetett oly kötelezettség, mely máskülönben őt nem terhelte volna. Az alügynökségek szervezésénél fölmerült készkiadások tekintetében is helyesen határozott a felebbezési biróság, mert a ki, mint ezuttal az alperes, határozott dij fejében valamely szolgáltatásra vállalkozik, melynek elvégzése költséggel jár, külön kikötés hijján annak megtéritését nem igényelheti. Az alperes, bár a K. T. 284. §-ára hivatkozik, maga sem állitja, hogy a szövetkezet a kikötött jutalékon felül még a készkiadásokat is megfizetni köteles volt, hanem azt vitatja, hogy a mennyiben a készkiadás a jutalékot meghaladja, a többlet megtéritendő. Azonban az 5·/. alatti levélben ily rendelkezés nem foglaltatik, s azt belemagyarázni sem lehet. Az alperes támadásának tehát helyt adni nem lehetett.

101.

Valamely minőségi kellék kifejezett kikötése nem jelenti azt, hogy az árúnak egyéb minőségi hiánya figyelembe nem vehető; hanem az árúnak a kikötött kelléken felül egyéb szükséges kellékre nézve is középminőségűnek kell lenni. (1875: XXXVII. t.-cz. 321. §.)

Feloldás az árú vitatott hiányainak tüzetes kiderítése végett. (1875: XXXVII. t.-cz. 346. §. 1893: XVIII. t.-cz. 37. §. 185. §. c.)

(1898 október 21. 1898. II. G. 67. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Téves a felebbezési biróságnak az a fölfogása, hogy a mennyiben a felek az árúnak valamely különös

kellékére, a fenforgó esetben a vétel tárgyát tevő laskakészitőgép munkaképességére nézve szerződésileg kifejezetten megállapodtak és az áru a kikötött különös kellékkel bir, annak egyéb netán létező minőségi hiánya figyelembe vehető nem volna. Mert valamely minőségi kellék kifejezett kikötése nem jelentheti azt, hogy az árunak más egyéb minőségi hiánya már szóba se jöhetne, hanem ilyen esetben is kötelező a K. T. 321. §-ában lefektetett az az anyagi jogszabály, hogy az eladó olyan árut tartozik szolgáltatni, mely a kikötött kelléken felül egyéb szükséges kellékeire nézve a középminőségnek megfeleljen. Minthogy pedig a felebbezési biróság az idézett anyagi jogszabály mellőzésével, elfoglalt álláspontjából kifolyólag nem tette vizsgálódása tárgyává azt, vajjon a szóban levő gép a kikötött szerződéses kelléken felül egyéb szükséges kellékeire nézve középminőségű-e? s jelesül a S. E. T. 37. §-ának figyelmen kivül hagyásával nem hozta tisztába azt, hogy alperesnek a minőségi hiányokra alapitott kifogása a gép szerkezetének és kivitelének mely részletesen előadandó hiányaira vonatkozik? és hogy a gépnek a vevő által részletesen megjelölendő szerkezeti és kiviteli hibái azonnal felismerhető, avagy rejtett hibák-e? végül hogy a kereseti ügylet helyi, vagy helykülönbség melletti vételügylet-é? ezek megállapitása nélkül pedig az ügy érdemi eldöntésre nem alkalmas: a kir. itélő-tábla felperes felülvizsgálati kérelmének a S. E. T. 185. §-a *a)* és *c)* pontja alapján helyt adott, s a felebbezési biróság itéletének és eljárásának feloldása mellett a felebbezési biróságot az idézett törvény 204. §-ához képest további eljárásra és a felülvizsgálati költségek ki által viselésének kérdésére is kiterjedő új határozat hozatalára utasitotta.

102.

A létrejött biztositási szerződés alapján esedékessé váló díj fizetésére vonatkozó halasztás szóval is érvényesen adható. (1875 : XXXVII. t.-cz. 312. 468. §§.)

A felülvizsgálati kérelemben felhozott új előadás figyelembe nem vétele. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A felek szerződéses megállapodásával ellenkező kereskedelmi szokásra sikerrel hivatkozni nem lehet. (1875 : XXXVII. t.-cz. 267. §.)

Tényállás: A biztositási kötvény értelmében az évi biztositási dij 1894 február 22-én volt fizetendő; az alperes társaság vezérügynöke azonban szóval 1894 szeptember 1-ig terjedő halasztást adott a felperesnek és a felebbezési biróság azt is megállapitotta, hogy a vezérügynökség hatásköre halasztások adására kiterjedt. — Ama kereset ellenében, melylyel a felperes a szeptember 1-e előtt bekövetkezett kárának megtéritését követelte, az volt az alperes védelme, hogy a szerződés az 1894 febr. 22-én esedékes dijnak a lejáratkor meg nem fizetésével hatályát vesztette, mert a halasztás nem érvényes, a mennyiben szóval adatott és nem felel meg annak a kereskedelmi szokásnak, mely szerint a halasztás csak a kötvényhez kiállitott függelék által történhetik érvényesen. — A felebbezési biróság marasztaló itéletet hozott.

A kir. itélőtábla: A fenforgó esetben közömbös az a kérdés, hogy alperes már a biztositás kezdetén halasztást adott-e felperesnek a biztositási dij fizetése tekintetében, s beleegyezett-e abba, hogy felperes a biztositási dijat minden évben február 22-ike helyett szeptember 1-én fizesse, és hogy e részben kifejlődött-e peres felek között az az évek sorára terjedő állandó gyakorlat, mely által a felebbezési biróság bizonyitottnak látta, hogy a halasztáshoz maga a biztositó társaság is hozzájárult, s következéskép a felülvizsgálati kérelemnek a felebbezési biróság ezekre vonatkozó megállapitásai ellen úgy az anyagi jog, mint az eljárási szabályok megsértése czimén emelt panaszpontjai méltatást nem igényeltek azért, mert a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint a nagykanizsai vezérügynökség, mint a kinek hatásköre a felebbezési biróság nem neheztelt megállapitása értelmében halasztások adására kiterjedt, beleegyezvén abba, hogy felperes az esedékes biztositási dijat az 1894. évre is szeptember 1-én fizesse, már ezen megállapitásból folyik az alperes azon kifogásának alaptalansága, hogy a biztositási szerződés, melynek alapján felperes a keresetbe vett kárösszeg megtéritését igényli, az 1894. évi julius 11-én, mint a mely napon felperesnek tüz általi károsodása bekövetkezett, a biztositási dij lejáratkor való meg nem fizetése következtében hatályában fön nem állott volna. Nincs a keresk. törvénynek olyan szabálya, mely a létrejött biztositási szerződés alapján esedékessé váló dij fizetésére vonatkozó halasztás érvényességét irásbeli alaktól tenné függővé: a felebbezési biróság tehát az által, hogy a dij fizetésére vonatkozólag a nagykanizsai főügynökség hozzájárulásával létesült halasztásnak az irásbeli alak hiányában is joghatályt tulajdonitott, a keresk. törvény 312. és 468. §§-aiban foglalt anyagi jogszabályokat sem meg nem

sértette, sem helytelenül nem alkalmazta. Alperesnek azt a panaszbeli állítását, hogy ő a felebbezési eljárásban vitatta, hogy a biztositási ügylet terén fennálló szokás szerint a dijfizetésre vonatkozó halasztásadás érvényesnek csak akkor tekintetik, ha az irásbeli alakban a kötvényhez kiállitott függelék által történik és hogy ezen kereskedelmi szokás bizonyitására szakértők meghallgatását is javaslatba hozta, sem a felebbezési biróság itélete, sem a felvett tárgyalási jegyzőkönyv és illetve annak mellékletei nem támogatják (S. E. T. 197. §.) azt a panaszát tehát alperesnek, hogy a felebbezési biróság eljárási szabályt mellőzött, midőn a felajánlt szakértői bizonyitást minden indokolás nélkül mellőzte, figyelembe venni nem is lehetett. De egyébként is az esedékes dijfizetésre vonatkozó halasztás sem biztositási ügylet megkötését, sem a bizt. szerződés feltételeinek módositását nem, hanem egyszerű hitelezési ügyletet képezvén, feleknek e részben létesült szerződéses megállapodása mellett a vitatott állitólagos keresk. szokásra sikerrel hivatkozni nem is lehet. A felebbezési bíróságnak e helyütt irányadó ténymegállapitása szerint alperes az 1894. évre eső dijnak szeptember 1-én leendő lefizetésére nézve felperesnek halasztást adván, alaptalan alperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság annak folytán, mivel felperes a biztositási dijat a szerződés értelmében megállapitott lejárati napon ki nem fizette, a biztositást hatálytalannak nem tekintette, a keresk. törv. 185. §-a 4-ik pontjának anyagi szabályát sértette volna meg, mert az idézett törvényhely értelmében is a biztositási szerződés hatályát csak az esetre veszti el, ha a visszatérő időszakokban fizetendő dij a lejáratkor vagy az e végre engedett határidő letelte előtt ki nem fizettetik: az esemény beálltának idején pedig a fentebbiek értelmében a felperes által nyert halasztás még el nem telt.

103.

A felülvizsgálati tárgyaláson felhozott új elévülési kifogás figyelembe nem vehető. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

Joglemondáshoz kifejezett nyilatkozat nem szükséges, hanem az concludens tényekből is megállapitható.

Jogkérdés az, hogy valamely tény joglemondást foglal-e magában. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1898 október 28. 1898. II. G. 70. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Előre bocsátja a kir. itélő-tábla, hogy a felülvizsgálati tárgyalás folyamán a kereseti követelés elévülésére vonatkozólag alperes által szóval előterjesztett új tényeket és ezekre alapitott elévülési kifogást, mint az első és a felebbezési biróságnál nem érvényesitetteket, a S. E. T. 197. §-ának utolsó bekezdése értelmében figyelembe vehetőknek nem találta. Mindazonáltal alperes felülvizsgálati kérelmének a S. E. T. 185. §-a *a)* pontja alapján hely volt adandó. A felebbezési biróság ugyanis a felek egyező előadása alapján meg nem támadott és így a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényül megállapitotta: hogy alperes gyára 1896. évi junius 23-án égett le; hogy a 2·/. alatti okirat az alperes kárigénye tekintetében a felek között létrejött megállapodást foglalja magában, hogy a 2·/. alatti okirat kiállitását eredményező tárgyalások folyamán felperesnek a kereseti biztositási díjhoz való igénye szóban nem volt és hogy felperes annál a megállapodásnál, melyről a 2·/. alatti okirat kiállíttatott, azt a kötelezettséget vállalta el, hogy a tüzeset folytán alperes által különböző czímeken támasztott kár megtérítéséül alperesnek 40.000 frtot minden levonás nélkül kifizet. Nincs jogszabály, melynél fogva joglemondáshoz kifejezett nyilatkozat volna szükséges, hanem joglemondás concludens tényekből is megállapitható: az pedig, hogy valamely tény joglemondást foglal-e magában? nem ténykérdés, hanem felülvizsgálat tárgyát képező jogkérdés. Minthogy a felebbezési biróság által megállapitott és irányadóul szolgáló fenti tényállás szerint felperes az alperessel kötött biztositási szerződésből folyólag a 2·/. alatti okirat kiállitásakor 1897. évi január 22-én, tehát a jelen per tárgyát képező és ugyanazon biztositási szerződésen alapuló biztositási díjkövetelésnek a kereset szerint 1896. évi julius hó 23-án bekövetkezett lejárta után a nélkül, hogy a kereseti biztositási díjhoz való igényét szóba hozta és annak érvényesitéséhez való jogát fentartotta volna, kötelezettséget vállalt arra, hogy alperesnek az őt ért tűzkár fejében 40,000 frtot minden levonás nélkül fog kifizetni; minthogy e szerint a felek közt létrejött megállapodásnál fogva felperes az alperes javára közmegegyezéssel megállapitott 40,000 frtból semmit sem volt jogositva levonni, tehát a biztositási szerződés alapján őt megilletett, már lejárt biztositási díj iránti igényét sem érvényesithette alperes ellen, ebből pedig okszerűen és jogosan következtethető és következtetendő, hogy felperes az alperes részére minden levonás nélkül kifizetni kötelezett

40,000 frttal szemben őt alperes ellenében megilletett, már lejárt és beszámitásra alkalmas kereseti dijkövetelés érvényesitését nem kivánta, arról lemondottnak tekintendő; minthogy ezen nem változtat a felebbezési biróság által megállapitott az a tény, hogy alperes beismerése szerint a 2·/. alatti okiratban foglalt felszámitásban «Berichtigungen und Rimanenzen» czimen levont 2386 frt 66 krban a kereseti biztositási dij benn nem foglaltatik; mert felperes a létrejött megállapodás értelmében a már előzőleg eszközölt levonások után egyezségileg megállapitott 40,000 frtnak minden levonás nélkül való kifizetésére kötelezvén magát, erre a kötelezettségére teljesen közömbös, hogy az egyezségileg megállapitott és minden levonás nélkül kifizetendő 40,000 frt milyen czimeken történt előző levonások után állapittatott meg a felek által és minthogy ezek szerint a felebbezési biróság azáltal, hogy a kereseti biztositási dijra felperesnek követelési jogát fennállónak kimondotta, alperesnek pedig fizetési kötelezettségét megállapitotta, figyelmen kivül hagyta azt az anyagi jogszabályt, mely szerint a felek közt létrejött egyezség a felek mindenikét kötelezi: alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni, felperest megszünt kereseti követelésével elutasitani és őt mint pervesztest a S. E. T. 204., illetve 168. és 109. §-a alapján a felmerült összes költség viselésére kötelezni kellett.

104.

Nem sért meg eljárási szabályt a bíróság, ha kihallgatja azokat a tanukat, a kiknek bejelentésére a felet mellőzés súlyával kötelezte, s a kiknek nevét a fél be nem jelentette, de őket a tárgyalásra magával hozta. (1893 : XVIII. t.-cz. 36. 64. §§.)

Joglemondás megállapítása jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Feloldás a tényállás szabálytalan megállapítása miatt. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 204. §§. 121. §. b.)

(1898 október 14. 1898. II. G. 72. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alaptalan a felülvizsgálati kérelemben felhozott az a panasz, hogy a felebbezési biróság eljárási szabályt sértett meg azáltal, hogy az 1898. évi április hó 19-ik napján hozott végzése ama rendelkezése ellenére, hogy alperest az általa felhivott

tanuk nevének és lakhelyének különmbeni mellőzés terhével, záros határidő alatt bejelentésére utasitotta és daczára annak, hogy alperes ennek meg nem felelt, az alperes által a tárgyalási határnapon előállitott tanuk kihallgatását mégis elrendelte és foganatositotta; alaptalan pedig ez a panasz azért, mert eltekintve attól, hogy felperes tüzetesen nem mutatott reá állitólag megsértett határozott jogszabályra, a S. E. T. 64. §-a értelmében a biróság a bizonyitás felvételét elrendelő végzéséhez nincsen kötve és elrendelheti a bizonyitás kiegészitését, a mikor annak szükségét fenforogni látja s mert a biróság a S. E. T. 37. §-a értelmében a tényállás tisztába hozatala czéljából nyomozó eljárást köteles követni. Téves ugyan a felebbezési biróságnak az a nézete, hogy az általa megállapitott abban a tényállásban, mely szerint felperes neki az alperes társaság egyik alkalmazottja által felajánlott 20 frt segélyt visszautasitva, kijelentette, hogy neki a táppénznél több nem kell és a baleset, illetve felgyógyulása után is az alperes társaság szolgálatában maradt, felperesnek a szóban forgó kártéritési igényről való lemondása foglaltatik, mivel felperes ezen kijelentéséből és ténykedéséből, a mely kártéritési igényével összeköttetésben egyáltalában nem áll, különös tekintettel arra, hogy felperes a segély visszautasitása idejekor még gyógykezelés alatt állván, a baleset következményeinek teljes tudatában sem volt, felperes a jelen keresettel követelt kártéritési igényéről történt lemondására okszerűen következtetni nem lehet. Minthogy azonban a felebbezési biróság itélete vonatkozó indokai szerint a felperes által felhivott K. L. tanu vallomásának csak azt a részét teszi mérlegelés és méltatás tárgyává, a mely arra a körülményre vonatkozik, hogy az alperes társaság gyártelepe kazánkovács-osztályában állanak a munkások részére szemóvó üvegek rendelkezésre és tényleg használtatnak is: de a tanu vallomása egyéb lényeges részével itélete indokaiban egyáltalában nem foglalkozik s ezen mellőzés okát sem hozza fel, minthogy a S. E. T. 64. §-a és 121. §-a *b)* pontja értelmében a biróság a tényállást csak a bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása mellett állapithatja meg, és itéletében tüzetesen előadni tartozik azon okokat, a melyek miatt a bizonyitást elégtelennek, illetve figyelmen kivül hagyandónak találta és minthogy ebből folyólag az, hogy az alperes társaság hajókovács-osztályán a szóban forgó baleset bekövetkeztekor a munkások részére szemóvó üvegek tényleg rendelkezésre állottak és hogy felperes erről a körülményről tényleg tudomással birt, illetve birhatott, törvény-

szerüen megállapitottnak nem tekinthető, a tényállás szabályszerű megállapitása nélkül pedig a felülvizsgálati biróság az ügy érdemében nem határozhat, eljárásának és itéletének a S. E. T. 204. §-a második bekezdése alapján feloldása mellett a felebbezési biróság további eljárásra és újabb határozat hozatalára utasíttatott.

105.

Az igazolás kérdésében hozott másodbírósági határozat ellen akkor sincs további jogorvoslatnak helye, ha a felebbezési bíróság e kérdés felett nem külön végzéssel, hanem az ügy érdemében hozott ítéletében határozott. (1881 : LIX. t.-cz. 59. §.)

Az illetéktelen biróság előtti perindításnak az elévülést megszakító hatálya. (1893 : XVIII. t.-cz. 28. §.)

A megtámadási jog elévülése. (1881 : XVII. t.-cz. 37. §.)

(1898 november 4. 1898. II. G. 74. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Minthogy az igazolás kérdésében, ha, mint a fenforgó esetben, az igazolási kérelemnek hely nem adatott is, a másodbirósági végzés ellen az 1881 : 59. t.-cz. 59. §-a értelmében további jogorvoslatnak helye nincsen, mert az ily végzés nem tartozik az ezen törvényszakaszban felsorolt azon végzések közé, a melyek ellen kivételesen további felfolyamodásnak van helye s minthogy e szerint a jogorvoslatnak szempontjából teljesen közömbös az, vajjon a felebbezési biróság az igazolás kérdése felett külön végzéssel, vagy az ügy érdemében hozott itéletében határozott, a felülvizsgálati kérelmet annyiban, a mennyiben az a felebbezési biróság itéletének az igazolási kérdést tárgyazó része ellen irányul, visszautasitani kellett. A mi a felülvizsgálati kérelemnek a felebbezési biróság itéletének a per érdemére vonatkozó része ellen irányuló panaszát illeti, a felebbezési biróság által megállapitott és e részben meg nem támadott tény az, hogy B. D. ellen a csőd 1896. évi szeptember hó 23. napján nyittatott meg, hogy felperes megtámadási keresetét első sorban a budapesti VI. ker. kir. járásbiróságnál 1897. évi márczius hó 20-án adta be, hogy ezen biróságnak a helyi illetékessége ellen emelt pergátló kifogásnak helyt adó és az eljárást megszüntető végzését helybenhagyó 1897. E. 184/. sz. a. hozott

felebbezési birósági végzés a felperesnek 1897. évi julius hó 24-ik napján kézbesíttetett, végre, hogy felperes újabbi keresetét a váczi kir. járásbiróságnál 1897. évi szeptember 16-ik napján adta be. Minthogy a felebbezési biróság helyesen mondotta ki azt, hogy a birói illetékesség kérdésében hozott másodbirósági végzésekre az 1881 : 59. t.-cz. 2. pontja nem alkalmazható, mert ezen szakasznak az az értelme, hogy oly másodbirósági végzések ellen van további felfolyamodásnak helye, a melyek az eljárást érdemben felfüggesztik, vagy megszüntetik, de nem az illetékesség kérdésében hozott végzések ellen is, a melyekre nézve a további felfolyamodást ugyanazon szakasz 4. pontja szabályozza, de a felek közt előzőleg folyamatban volt fent körülirt perben a kir. itélő-táblának 1897. II. H. 3. szám alatt * kelt határozatával már jogérvényesen megállapittatott, hogy a felebbezési biróságnak E. 184·/. sz. a. kelt végzése ellen kellő helyen és időben felfolyamodás be nem adatott, a felebbezési biróság helyesen mondotta ki azt, hogy emlitett végzése annak kézbesitése napján azaz 1897. évi junius hó 24. napján jogerőre emelkedett, hogy tehát a S. E. T. 28. §-a harmadik bekezdésében megállapitott 30 napi záros határidő a mondott naptól számitandó, és minthogy felperes újabbi keresetét a váczi kir. járásbiróságnál csak 1897. évi szeptember hó 16-ik napján és igy az 1897. évi julius hó 24. napjától számitandó 30 napi záros határidő letelte után adván be, ezen a napon az előzőleg a budapesti VI. ker. kir. járásbiróságnál 1897. évi márczius hó 20. napján beadott keresetnek a csődt. 37. §-ában megállapitott hat havi elévülés félbeszakitását maga után vonó magánjogi hatálya a S. E. T. 28. §-a értelmében már megszünt volt, az alperes által emelt elévülési kifogás szempontjából az újabbi kereset beadási idejének magánjogi hatálya az előző pertől függetlenül veendő elbirálás alá. Minthogy pedig a csődtörvény 37. §-a értelmében a megtámadási jog a csődnyitástól számitott hat hó alatt elévül és felperes keresetét a váczi kir. járásbiróságnál 1897. évi szeptember hó 16. napján, tehát a csődnyitástól (1896. évi szeptember 23.) számitott hat hó eltelte után adta be, ebből a tényből a felebbezési biróság az alperes vonatkozó kifogása folytán helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy felperes megtámadási joga elévült és ennek alapján felperest kereseti követelésével helyesen utasitotta el.

* L. a II. k. 341. lapján.

106.

A hajóvontatási szerződés nem a fuvarozás, hanem a munkabéri szerződés fogalma alá esik.

A ki a megrendelő hibáján kívül nem teljesítheti a munkát, díjazásra nem tarthat igényt.

Felülvizsgálatnak nem tárgya az, hogy valamely költség szükséges volt-e. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§.)

Okirat értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1898 november 18. 1898. II. G. 78. sz. a.)

Tényállás: Az alperes 1896 november 25-én megrendelte a felperesnél hajóinak Dunaföldvárról Budapestre vontatását és azt november 27-én megsürgette; a felperes értesítette az alperest, hogy gőzösét deczember 3-án indítja útnak, ha szabad lesz a Duna; e napon reggel 8 órakor, mikor az alperes Dunaföldváron feladott C. a. sürgönyében a gőzös elküldését kérte, Dunaföldváron még nem volt jégzajlás, midőn azonban a gőzös megérkezvén, a vontatást megkisérelte, oly nagy volt a jégzajlás, hogy csakis nagy koczkázat mellett lehetett volna vontatni, miért is az alperes emberei az életveszélylyal járó szolgálatot megtagadták és a felperes a vontatást nem teljesítette. — A felebbezési biróság itélete szerint a vontatási szerződés nem esik a fuvarozás fogalma alá, de anynyiban rokontermészetű, a mennyiben a vállalkozó nem csupán munkaerőt ad, hanem bizonyos eredmény, t. i. a helyváltozás előidézése képezi kötelezettségének tárgyát (locatio conductio operis, non operarum). Minthogy pedig a vontatás nem az alperes hibájából nem volt teljesíthető, ellenkező szokás nem bizonyíttatván, a munkabéri szerződésre irányadó jogszabály alapján a felperest a vontatási díj iránti keresetével elutasította.

A kir. itélőtábla: A tényállásból a felebbezési biróság a helyesen értelmezett felperesi levélben foglalt azon beismerésre is tekintettel, hogy a hajórakomány és a személyzet a legnagyobb veszélyben forogtak, helyesen vonta le azt a következtetést, hogy alperes embereinek nem lehet hibául felróni, ha az utazás folytatását, a mely életveszélylyel járt, megtagadták és így a vontatási, mint munkabéri szerződésre nézve érvényben álló azon általános elv alapján: hogy a ki a megrendelő hibáján kívül nem teljesitheti a munkát, díjazásra nem tarthat igényt, felperest vontatási díj czimén támasztott kereseti követelésével helyesen utasitotta el. Felperes felülvizsgálati kérelmében felhozott az a panasz tehát, hogy a

C) alattiban éppen alperes által követelt vontatás alperes hibája, illetve kormányosainak tiltakozása miatt maradt abban, a kifejtettek szerint annyival inkább alaptalan, mert a felperes által 1896 deczember 2-án irt 2'/. a. és alperes által erre válaszul irt *C)* alatti sürgönyök tartalmát egymással összefüggésben helyesen értelmezte a felebbezési biróság akként, hogy felperes már a *C)* alattinak feladása előtt megigérte, hogy gőzősét, ha a Duna szabad lesz, deczember 3-án útnak fogja inditani és igy a *C)* alattiban alperes sem új megrendelést nem tett, sem új utasitást nem adott. Felperes felülvizsgálati kérelmében felhozott az a panasza is alaptalan, hogy a szakértői bizonyitás költsége alperest terhelné, mert az, hogy valamely költség a S. E. T. 109. §. 1. bekezdésében emlitett kivétel alá esik, illetőleg hogy szükséges volt-e, felülvizsgálat tárgyát nem képezheti és igy a felebbezési biróság azáltal, hogy az elsőbiróság által elrendelt és foganatositott szakértői bizonyitás költségét a vesztes felperes által viselendőnek mondta ki, jogszabályt nem sértett.

107.

Üzleti levelező felmondása három hónap. (1884: XVII. t.-cz. 92. §.)

A főnök által a segédnek feltétlenűl kötelezett remuneratio a fizetés tekintete alá esik.

Feloldás a miatt, mert a bíróság nem indokolta, hogy a fél esküvel meg nem erősített vallomását miért fogadta el bizonyítékúl. (1893: XVIII. t.-cz. 64. 204. §§. 185. §. c.)

(1898 november 18 1898. II. G. 81. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság tényül állapitotta meg, hogy felperesnek munkakörét tarifa-calculatio, német levelezés és az expeditiós könyvek vezetése képezte, fizetése pedig havonként 110 frt volt, hogy felperes önállóan is dolgozott, s nem volt mindenben D. F.-nak alárendelve, hogy a felek 6 heti felmondási időben nem állapodtak meg, hogy felperes fontosabb irodai teendőket végzett, de vagyonkezeléssel nem volt megbizva, hogy U. J. tanu és S. Gy. kihallgatott alperesi czégtag nem voltak képesek előadni, hogy felperes S. Gy. alperesi czégtaggal szemben milyen sértő kifejezésekkel élt; hogy meg nem állapitható, hogy felperes alperes

akarata ellenére egy egész munkanapot szünetelt, hogy felperes hitelezői, ha jártak is nála, sem feltünést nem keltettek, sem munkájában hosszabb ideig fel nem tartóztatták, és hogy alperes felperest egyedül azért bocsátotta el, mert D. M.-mel összeveszett. Minthogy a felebbezési biróság a fentebbi irányadó tényekből helyesen vonta le azt a következtetést, hogy felperes azok közé a segédek közé tartozott, a kik más kikötés hiányában 3 havi felmondási időre tarthatnak igényt, hogy felperes a felmondás nélküli elbocsátásra okot nem szolgáltatott és hogy a három havi felmondási időre járó hátralékos fizetését jogosan követeli, s minthogy ennélfogva a felebbezési biróság sem anyagi sem eljárási jogszabályt nem sértett, midőn alperest felperes részére a három havi felmondási időre járó hátralékos fizetés fejében követelt, mennyiségileg nem vitás 165 frt tőkében és annak külön nem kifogásolt kamatában marasztalta: az alperes által a felebbezési biróság itélete ellen előterjesztett kérelemnek helyt adni nem lehetett, hanem őt azzal, mint alaptalannal el kellett utasitani. A mi a felperes által remuneratió czimén követelt 95 frtot és kamatát illeti: a kir. itélő-tábla helyesnek találja és elfogadja a felebbezési biróságnak azt a jogi álláspontját, hogy a főnök által a segédnek feltétlenül kötelezett remuneratio a fizetés tekintete alá esik; mert a remuneratio ily esetben a segéd járandóságának kétségkívül feltétlen kiegészitő részét képezi és a remunerationak feltétlen kötelezése semmi egyéb, mint a segéd járandósága egy része kielégitésének az év végére való utalása. Helyesen fejtette ki a felebbezési biróság azt is, hogy abban az esetben, ha S. Gy. alperesi czégtag felperesnek csak az esetre igért remuneratiót, ha felperes magát jól viseli, felperes a remuneratióra csak abban az esetben tarthat jogos igényt, ha szolgálatának és magaviseletének tárgyilagos méltatása mellett nem szolgáltatott okot arra, hogy alperes elégedetlenségét kihivja, és hogy felperesnek D. M. tisztviselő társával történt összeveszése és S. Gy. alperesi czégtaggal szemben tanusitott tiszteletlen magaviselete méltán felkölthette alperes elégedetlenségét és jogos okot képez a felperes jó magaviseletének feltétele alatt igért remuneratió adásának felperes részéről való megtagadására. Minthogy e szerint perdöntő ténykörülményt képez az, hogy alperes részéről felperesnek a remuneratio feltétlenül kötelezett és igy az a fizetés tekintete alá esik-e? avagy felperes jó magaviseletétől feltételezetten igértetett-e? minthogy e vitás ténykörülményre nézve a tényállás a felebbezési biróság által szabály-

szerűen megállapitva nincs, mert a S. E. T. 95. §-ának utolsó bekezdésében foglalt eljárási szabály szerint az esetben, ha mindkét fél eskü alatt kihallgattatott, a biróságnak döntenie kell a fölött, hogy melyik felet bocsátja vallomásának esküvel való megerősitésére, mert, habár a fenforgó esetben arra nézve, hogy a remuneratio feltétlenül, avagy felperes jó magaviseletétől feltételezetten igértetett-e? úgy felperes mint S. Gy. alperesi czégtag eskü alatt kihallgattatott, erre vonatkozó vallomására nézve egyik sem bocsáttatott esküre, mert a felebbezési biróság azt, hogy az eskü alatt kihallgatott mindkét fél közül, a remuneratióra vonatkozó vallomás megerősitése végett miért nem bocsátotta egyik felet sem esküre? és S. Gy. alperesi czégtagnak esküvel meg nem erősitett vallomását miért fogadta el bizonyitékul? a S. E. T. 64. §-ának megfelelőleg meg nem indokolta, mert ezek szerint a felebbezési biróság azt a tényt, hogy a remuneratiot alperes felperesnek feltételesen, felperes jó magaviselete esetére igérte, eljárási szabály megsértésével állapitotta meg; és minthogy a szóban forgó vitás ténykörülményre nézve a tényállás szabályszerű megállapitása nélkül a pert, a remuneratio fejében követelt 95 frtra nézve érdemben eldönteni nem lehet, a felebbezési biróság itélete és eljárása a felperes által remuneratió fejében követelt 95 frtra, kamatára és a per- és felebbezési költségre nézve a S. E. T. 204. §-a értelmében fel volt oldandó, és az idézett törvényszakasznak megfelelőleg a felebbezési biróság a feloldott részre nézve további szabályszerű eljárásra és a felülvizsgálati költségnek melyik fél által való viselése kérdésére is kiterjedő új határozat hozatalára volt utasitandó.

108.

A felek az 1875 : XXXVII. t.-cz. 275. §-ának rendelkezésével szemben szerződésileg megállapodhatnak abban, hogy a kötbér követelése jogfenntartástól ne függjön.

Okirat értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Felülvizsgálat alá nem esik az a megállapítás, hogy a szakértői szemlére s így annak költségére szükség nem volt. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§.)

(1898 november 25. 1898. II. G. 83. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A keresk. törv. 275. §-ának az a rendelkezése, melynél fogva nem követelhető a kötbér, ha a szerződés teljesitése fentartás nélkül elfogadtatott, nem parancsoló intézkedés, felperesnek az a panasza tehát, hogy a felebbezési biróság tévesen magyarázta azt a törvényszakaszt aképen, hogy ezzel szemben a szerződő felek szerződésileg megállapodhatnak abban. hogy a kötbér követelése jogfentartástól ne függjön, nem bir alappal, de a felebbezési biróság azt a tényt, hogy a peres felek szándéka a kötbér kikötésekor arra irányult, hogy alperes a kötbért a keresk. törv. 275. §-ától eltérőleg jogfentartás nélkül is levonhassa a vételárból, az $^{1}/F$ alatti okiratból helytelenül magyarázta ki és állapitotta meg, mert az $^{1}/F$ alatti okiratban e részben semmi kifejezett megállapodás nem foglaltatik, magából abból pedig, hogy alperes arra jogosittatott fel, hogy szállitási késedelem esetén a meghatározott kötbért a számlaösszegből levonhassa, nem lehet a felek oly szándékát következtetés útján megállapitani, hogy a kötbérnek a számlaösszegből levonhatásához alperes részéről a jogfentartást nem kivánták. Minthogy pedig a felebbezési biróság tényül megállapitotta, hogy alperes a késedelmes szállitást fentartás nélkül elfogadta, minthogy e szerint egyéb szerződési megállapodás hiányában ahhoz, hogy alperes a kikötött hitbért a számlaösszegből levonás útján érvényesithette, jogfentartás volt szükséges és igy alperes a szerződés teljesitésének fentartás nélküli elfogadása által a kötbérhez való igényét elvesztvén, a kikötött vételárt felperesnek levonás nélkül tartozik megfizetni: a felebbezési biróság az által, hogy alperesnek a kötbér levonásához való jogát részben megállapitotta, és felperest kereseti követeléséből 168 frt 54 kr résztőkére és kamatára elutasitotta, a keresk. törv. 275. §-ának mellőzésével jogszabályt sértett meg. A szakértői szemle költségeire vonatkozó panasz figyelembe vehető nem volt és felperes alperesnek e költségekben marasztalására irányuló felülvizsgálati kérelmével el volt utasitandó, mert a felebbezési biróság a S. E. T. 64. §-ának megfelelőleg tüzetesen indokolva megállapitotta, hogy a szakértői szemlére felperes kereseti követelése érvényesitése céljából nem volt szükség, a felebbezési biróságnak ez a megállapitása pedig felülvizsgálat tárgyává nem tehető.

109.

Feloldás a miatt, mert a kereset jogi s ténybeli alapja az iratokból nem tűnik ki s az ügynek nem tisztázott állásában az érdemi döntés lehetetlen. (1893: XVIII. t.-cz. 37. 204. §§. 185. §. c.)

(1898 november 25. 1898. II. G. 84. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Sem a keresetlevél tartalmából és az annak alapjául szolgáló *A)* alatti okirat szövegéből, sem a tárgyalási jegyzőkönyvekből és a felebbezési biróság itéletéből világosan és határozottan nem tünik ki az, hogy felperes jogelődje özv. S. A.-né a szóban levő s az *A)* alatti okirat szerint 285 frt 27 kr. értékben megállapitott ingóságokat alperesnek mely czélból és rendeltetéssel adta át; és nem tünik ki az sem, hogy felperes az ingók 285 frt 27 krban megállapitott értékének fizetését az alperestől mi jogczimen követeli. A felebbezési biróság tehát nyilvánvalólag eljárási jogszabályt sértett meg az által, hogy a S. E. T. 37. §-a ellenére nem gondoskodott arról, hogy felperes keresetének jogi és ténybeli alapját világosan és határozottan előadja és hogy viszont alperes is a keresetbe vett követelésnek felperes által előadandó jogi és ténybeli alapja ellenében védekezését megfelelően előterjeszsze. Minthogy pedig az ügynek egyáltalán nem tisztázott ilyen állásában az érdemi döntés teljesen lehetetlen: felperes felülvizsgálati kérelmének a S. E. T. 185. §-a *c)* pontja alapján helyt kellett adni s a felebbezési biróságot itéletének és eljárásának feloldása mellett az idézett törvény 204. §-a értelmében a megfelelő további eljárásra s a felülvizsgálati eljárási költségnek ki által viselése kérdésére is kiterjedő új határozat hozatalára kellett utasitani.

110.

A bányászati alkalmazottaknak szolgálati viszonyából származott követelés megbirálására az 1854-iki osztr. bányatörvény IX. fejezetének rendelkezései alkalmazandók.

Jogkérdés az, hogy az alkalmazott ténye vagy mulasztása lényeges kötelességsértésnek minősíthető-e? (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.)

Kőszénbánya műszaki vezetőjének felmondási ideje három hónap. (1854-i bányatörv. 201. §.)

A felmondási időre eső járandóság megállapításánál a természetbeni járandóság pénzbeli egyenértéke is számításba veendő.

Feloldás döntő tények megállapítása czéljából. (1893 : XVIII. t.-cz. 37. 197. 204. §§.)

(1898 deczember 2. 1898. II. G. 87. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A S. E. T. 203. §-a szerint a felülvizsgálati biróság a jogszabályok alkalmazása tekintetében a felek előadásához kötve nincs. Az 1884 : XVII. t.-cz. 183. §-a szerint pedig a bányászat az ezen törvényczikkben foglalt ipartörvény rendelkezései alá nem esik, hanem arra az id. törv. szab. VII. szerint az 1854. évi általános bányatörvény rendelkezései nyernek alkalmazást. Tekintve, hogy a felek e tekintetben egyező előadása, de az *A)* alatti okirat világos tartalma szerint is felperes alperesnek kárász-egregyi kőszénbányájához műszaki vezetőnek lett felfogadva, tekintve, hogy a kifejtettek szerint az ezen szolgálati viszonyból származtatott kereseti követelés elbirálásánál az 1854. évi általános bányatörvény IX. fejezetének rendelkezései jönnek alkalmazásba, tekintve, hogy a felhivott bányatörvény 203. §-a értelmében bányahivatalnok csak lényeges kötelességsértés esetében bocsátható el felmondás nélkül, tekintve, hogy az a tény, mely szerint felperes a husvéti ünnepekre a bányától eltávozott, miután arról, miszerint távolléte alatt a reá bizott bánya felügyelet nélkül ne maradjon, kellően gondoskodott, a felhivott 203. §. alá vonható lényeges kötelességsértésnek nem minősithető, a felhivott bányatörvény 201. §-a értelmében is felperest a három havi felmondási időre eső fizetése és egyéb járandóságai kétségtelenül megillették, a felebbezési biróság tehát az általános bányatörvény felhivott §§-aiban foglalt anyagi jogi rendelkezéseket sértette meg, midőn felperest kereseti követelésével elutasitotta. És minthogy a felebbezési biróság a tényállást a tekintetben, hogy felperesnek alperesnél mennyi volt a havi fizetése és hogy miben állott, s pénzben kifejezve mely összegre tehető felperesnek havi egyéb járandósága, meg nem állapitotta, a tényállásnak a felebbezési biróság által megállapitása hiányában pedig a felülvizsgálati biróság nincs azon helyzetben, hogy a per érdeme felett itéljen, (S. E. T. 197. 204. §§.) a felebbezési biróság itéletét a S. E. T. 204. §. máso-

dik bekezdése alapján kellett feloldani s a biróságot további eljárásra s újabb határozathozatalra kellett utasítani.

111.

Hitelezőkkel létesítendő egyezségre való megbizás esetén a megbízott részére kikötött ellenszolgáltatás feloszthatósága nincs kizárva.

Az eset minőségének az 1893 : XVIII. t.-cz. 110. §. alapján mérlegelése felülvizsgálat alá nem esik. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1898 deczember 9. 1898. II. G. 88. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felek szóbelileg nem állapitották meg azt, hogy felperes a kikötött dijat csak abban az esetben kapja meg, ha ő az I. r. alperes összes hitelezőivel 60%-os egyezséget létesit, és hogy ezeket az egyezségeket, a melyeket felperes, bár 60%-nál magasabb quota mellett, létesitett, alperesek elfogadták. Alperesek a felülvizsgálati kérvényben nem mutatván reá oly jogszabályra, melynek megsértésével lettek ezen tények megállapitva, ez a tényállás e helyütt a S. E. T. 197. §. első bekezdése értelmében mérvadó. A kir. itélő-tábla osztja a felebbezési biróság itélete vonatkozó indokaiban helyesen kifejtett azt a nézetet, hogy az *F*/1 alatt csatolt levélben foglalt az a kikötés, hogy felperes dijazásra csak a kiegyezés teljes lebonyolítása után tarthat igényt, nem feltétel, hanem csak időmeghatározás; és tévesnek tartja alpereseknek azon felfogását, mely szerint a felperes által elvállalt eljárás oszthatlan lenne és hogy ez okból a nem egészben teljesitett munka után a felperes dijazást nem igényelhet, mivel a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint a kérdésben forgó munka, illetve az ennek fejében a felperes részére kikötött ellenszolgáltatás oszthatatlansága szerződésileg kikötve nem lett, az ügylet természete pedig annak feloszthatóságát ki nem zárja. Nem sértett meg jogszabályt a felebbezési biróság az által sem, hogy a felperesi dijazás arányának megállapitásánál nem vette figyelembe azt, hogy a felperes az általa létesitett egyezségek legnagyobb részénél a kikötött 60%-nyi quotát be nem tartotta és igy felperes közbenjárási működése az alperesek által czélbavett 40%-nyi leengedést nem eredményezte, mert a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint alperesek a felperes

által 60%-nál magasabb quota mellett létesitett egyezségeket is elfogadván, a felebbezési biróság az arány kiszámitásánál ezen felperes által létesitett és alperesek részéről fentartás nélkül elfogadott egyezségeknek megfelelő dijösszegeket helyesen számitotta a felperes javára. A felebbezési biróság itéletének a per- és felebbezési költségre vonatkozó intézkedésénél nem sértett meg jogszabályt, mert a S. E. T. 110. §-a értelmében, abban az esetben, ha mindkét fél részben nyertes, részben vesztes, a biróság az eset minősége szerint az egyik felet az ellenfél összes költségében, ugyanannak egy részében is elmarasztalhatja, ez eset minőségének mérlegelése azonban felülvizsgálat tárgyát nem képezi.

112.

A vevő akkor is követelheti a késedelmes eladótól elmaradt hasznának megtérítését, (1875: XXXVII. t.-cz. 353. 272. §§.) ha az árú hiánya miatt meg nem kötötte a továbbeladási ügyletet, melyet rendes üzleti viszonyok mellett haszonnal megköthetett volna.

Kivételes körülmények közbejöttét a késedelmes eladó tartozik bizonyítani. (1868: LIV. t.-cz. 152. §.)

A fedezeti vétel csak joga, de nem kötelessége a szerződést álló vevőnek. (1875: XXXVII. t.-cz. 353. §.)

(1898 deczember 9. 1898. II. G. 90. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság annak kijelentése mellett, hogy az eladó alperes szegte meg a szerződést, a vevő felperest azért utasitotta el keresetével, mivel abból indult ki, hogy az árúk nem szállitása miatt, melyeknek se piaczi se tőzsdeára nincs, a vevő kárának, illetve elmaradt nyereségének megtéritését csak akkor követelheti, ha az árukat mástól drágábban szerezte be, vagy másnak haszonnal adta el. Ez a jogi felfogás azonban téves. Mert a K. T. 353. §-a szerint, bármily árú képezze a vétel tárgyát, az eladó késedelme esetében, a vevőt teljes kártérités illeti, mely az id. törv. 272. §-a rendelkezéséhez képest az elmaradt nyereségre is kiterjed. Már pedig a kereskedő, a ki továbbeladás végett árút rendelt, nemcsak akkor esik el valamely nyereségtől, ha ezt már előre harmadik személynek adta el, és nem szolgáltathatja ki, mert maga sem kapta meg, hanem akkor is, ha üzletében az árút haszonnal

eladhatta volna. Sőt kivételes körülményektől eltekintve, a minőknek közbenjöttét a késedelmes eladó tartoznék bizonyitani, a kereskedő számithat arra, hogy árui a szokásos üzleti haszonnal elkelnek. A vevő károsodása és az eladó felelőssége tehát egyaránt fenforog, akár már megkötötte a továbbeladási ügyletet, és ennek teljesitésében akadályoztatott a vevő, akár az áruk hiánya miatt meg sem köthette az ügyletet, melyet rendes üzleti viszonyok mellett, haszonnal megköthetett volna. Annak pedig semmi sem áll útjában, hogy az az ily módon elmaradt nyereség ténye és mennyisége — ez utóbbi a S. E. T. 65. §-ában meghatározott eljárási szabályok szerint is — a perben megállapittassék. A kifejtettekkel szemben az a lehetőség, melyet a felebbezési biróság nem tart kizártnak, hogy a felperes a porczellánt, melyről a per folyik, mástól beszerezhette volna, nem indokolhatja a kereset elutasitását, mert a fedezeti vétel csak joga, de nem kötelessége a szerződést álló vevőnek.

113.

«Franco Steinbruch» kifejezésből abban az esetben, ha a rendeltetési hely vasútállomás, a vasúti állomáson való teljesítés kikötésére lehet következtetni. (1875 : XXXVII. t.-cz. 265. §.)

A kövezetvám ez esetben az átvétellel járó költségek közé tartozik. (1875 : XXXVII. t.-cz. 341. §.)

(1898 deczember 22. 1898. II. G. 94. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperesnek saját álláspontja szerint a felek között kötött adás-vételi ügyletek «franco, Steinbruch» feltétel kikötése mellett jöttek létre. A felülvizsgálati biróság ebből az álláspontból kiindulva, a per eldöntése tekintetéből sem a kövezetvámra vonatkozó fővárosi szabályrendeletnek, sem a budapesti tőzsde szabványainak, sem a perhez csatolt okiratoknak méltatását nem látja szükségesnek; mivel a fentebb idézett kikötésnek jogi hatályát magából a kereskedelmi törvényből megállapithatónak találja. Az ügylet ugyanis, mely elbirálás tárgyát képezi, kereskedelmi ügylet, ennek megbirálásánál és értelmezésénél tehát a K. T. 265. §-a szerint nem annyira a használt kifejezések betüszerinti értelme, mint inkább a szerződő felek akarata szolgál irányadóul. Abból pedig, hogy mindkét fél kereskedő, hogy a szállitás tárgyát képezett szén-

nek rendeltetési helye vasuti állomással biró hely, (Kőbánya) és hogy vevő alperes nem kötötte ki kifejezetten azt, hogy a teljesitésnek nem a vasuti állomáson, hanem Kőbányán létező gyártelepén kell történnie, «franco, Steinbruch» és nem «franco Steinbruch vevő gyártelepe» lett teljesités helyéül megállapitva, okszerűen csak az következtethető, hogy felek szándéka az volt, miszerint a teljesités a kőbányai vasúti állomáson fog történni. A K. T. 341. §-ának azon rendelkezése mellett, mely szerint «egyéb megállapodás hiányában, vagy a mennyiben a helyi szokás mást nem állapit meg, az átadással, különösen a méréssel és mérlegeléssel járó költségeket az eladó, az átvétellel járó költségeket pedig a vevő köteles viselni», a perben további eldöntés tárgyát azon kérdés képezi, hogy a kövezetvám magánjogi tekintetben az átadással, vagy az átvétellel járó költség természetével és jellegével bir-e? Tekintve, hogy a kövezetvám nem olyan kiadás, mely elkerülhetlenül és szükségképpen összefüggne azzal, hogy eladó elvállalt kötelezettségének eleget téve, az árút a megjelölt vasuti állomáson szállitsa, hanem éppen ellenkezően a kövezetvám olyan költség, mely az eladó által már szállitott és átadott árúnak kézhezvételével és vevő alperes gyártelepére beszállitásával merült fel, a kövezetvám az átvétellel járó és így vevő alperest terhelő költségnek volt minősitendő.

114.

Perujítás makacssági itélet ellen. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §. 2. p.)

Az alappernek az ujító mulasztása következtében felmerült költségei akkor is az ujítót terhelik, ha az ujított perben nyertes lett. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §.)

Az ügynök ama kijelentése alapján, hogy az árú ingyen, kísérletkép küldetett, nincs jogosítva az árú átvevője azt megtartani, hanem azért, ha nem is vétel, de gazdagodás czímén kötelezettségben áll.

Az ügynök hatásköre visszteher nélküli ügyletek kötésére ki nem terjed.

Feloldás döntő körülmények kiderítése végett. (1893 : XVIII. t.-cz. 204. §.)

(1899 január 5. 1898. II. G. 103. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1881 : LIX. t.-cz. 69. §-ának 2. pontja értelmében új bizonyíték alapján kért perujításra nézve a törvényben megkülönböztetés azon irányban, hogy az alapperbeli itélet védelem avagy meg nem jelenés folytán hozatott-e? nem foglaltatván, a felebbezési biróság az által, hogy az alapperben meg nem jelenése miatt elmarasztalt alperes perujitási kérelmének a felhozott új bizonyítékok alapján helyt adott, eljárási szabályt nem sértett. De alaptalan alperes felülvizsgálati kérelme is annyiban, a mennyiben az a felebbezési biróság itéletének az alapperbeli költségre vonatkozó része ellen irányul, mert a felebbezési biróság itéletének vonatkozó indokainál fogva helyesen mondta ki azt, hogy az alappernek alperes mulasztása folytán felmerült költségei egyedül alperest terhelik. — Egyebekben azonban mindkét fél felülvizsgálati kérelmének hely adatott azért, mert az első biróság által a S. E. T. 64. §-a értelmében szabályszerűen megállapitott, s a felebbezési biróság által elfogadott, a S. E. T. 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint alperes a kereseti árút nem rendelte meg felperestől, hanem azt csak felperes ügynökének, Fl. V.-nak, azon kijelentése következtében vette át, hogy a tőzegért semmit sem kell fizetnie, azt felperes ingyen, ellenérték nélkül, kisérletkép küldötte, mert habár ebből a tényállásból a felebbezési biróság itéletének vonatkozó indokainál fogva helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy a kereseti árura nézve a felek közt vételi ügylet nem jött létre, mégis tekintettel arra, hogy az ügynök hatásköre viszteher nélküli ügyletek kötésére ki nem terjedvén, a felperes részvénytársaság által alperesnek küldött 9800 klgr. tőzegalom és a tartályát képező zsákok pusztán az ügynök jelzett nyilatkozatánál fogva felperes részéről alperesnek ajándékozottaknak nem tekinthetők, és ebből kifolyólag alperes, amennyiben az átvett, de tulajdonába át nem ment árut tényleg felhasználta volna, tekintve, hogy más kárával senki sem gazdagodhatik, annak, úgy felhasznált tartályainak az átvétel helyén és idején volt, rendszerinti értékét felperesnek megtériteni tartozik; — a felebbezési biróság azonban elfoglalt álláspontjához képest, a tényállást arra nézve, hogy az alperes által átvett tőzegalom és a vissza nem küldött 196 drb. zsák egészben vagy részben alperesnél természetben még jelenleg is megvan-e, vagy az alperes által már felhasználtatott, s esetleg mily részben használtatott fel? továbbá, hogy az áru és zsákok rendszerinti értéke az átvétel helyén és idején mennyit tett, és így

a nefán meg nem levő áru és zsákok felhasználása által alperes mily értékkel gazdagodott, a felperes rovására? meg nem állapitotta, ezen körülményeknek megállapitása nélkül pedig a felülvizsgálati biróság az újitott per érdeme és költségei tárgyában nem határozhat, a S. E. T. 204. §. 2. és 4. bekezdései szerint e tekintetben a fenti értelemben kellett határozni.

115.

A vasuti üzletszabályzat 79. §-a alapján nem lehet elveszettnek tekinteni azt az árút, a melyről a feladó tudta, hogy az rendelkezésére áll.

A vasuti üzletszabályzat 64. §-a az árú elveszése czímén támasztott kártérítési igény esetén nem alkalmazható.

Ha a kereskedő a másik fél tévedését felismeri, azt a kereskedői jóhiszeműségből kifolyó kötelezettségénél fogva eloszlatni tartozik.

A bíróság nem köteles az ügyvéd által képviselt felet a bizonyításra felhívni s mulasztásának következményeire figyelmeztetni. (1893 : XVIII. t.-cz. 37. §.)

(1899 január 13. 1898. II. G. 105. sz. a.)

Tényállás: 1897. augusztus 24-én felperes az a) alatti feladó vevénynyel egy láda árút adott fel a budapesti vasúti állomáson Temesvárra, S. S. czímzett részére leendő szállítás végett, mely küldemény kereskedelmi értéke a c) alatti számlának és S. M. vallomásának megfelelően 267 frtot tett ki. — A czímzett a Temesvárra szállitott árút el nem fogadván, a vasút a 2/F. alatti elismervényből kitünőleg 1897 szeptember hó 6-án értesitette felperest az árú át nem vételéről és felhívta őt, hogy küldeményére nézve 3 nap alatt másként rendelkezzék. A felperes 1897 szeptember 14 én a feladó állomás útján akként rendelkezett, hogy az árút részére küldjék vissza, rendelkező irata azonban, mint az az 1/F. alatti jelentésből kitünik, a vasúti közegek kezén elveszett. — Ennek folytán a vasút abban a téves hitben, hogy a felperes még nem rendelkezett a küldeménynyel, a 3/F. alatti elismervény szerint az árú át nem vételéről szóló értesitést és rendelkezés iránti felhivást, 1897 szeptember 30-án újból kézbesítette a felperesnek, ki az értesítést és a felhivást válasz nélkül hagyta. 1897 október 20-án letelt az üzl. szab. 79. §-ában meghatározott 30 nap. A vasut a 4/F. alatti elismervényből kitetszőleg 1897 november 2-án megint kiadta felperesnek az említett értesítést és felhivást, de felperes erre se válaszolt, hanem 1897 novem-

ber 15-én beadta a vasúthoz a kártérités iránti felszólamlását. Az 5/F. alatti szerint 1897 deczember 10-én újból kézbesitették felperesnek az értesítést és felhivást, 1897 deczember 21-én pedig, mint azt a B. alatti feladó vevény mutatja, a küldeményt Temesvárról visszahozatták Budapestre, felperes azonban, bár erről azonnal értesítették, az árú átvételét megtagadta. — A tényállás alapján azt vitatja a felperes, hogy az üzl. szab. 79. §-ában meghatározott 30 napi határidő leteltével, vagyis 1897 október 20-a után az árút elveszettnek tekintette s ennélfogva annak elismert kereskedelmi értékét az üzl. szab. 75. és 80. §§. alapján a vasúttól követeli.

A felebbezési biróság: Felperes érvelése alaptalan. Az üzl.-szab. 79. §-a ugyanis a keresetre jogosult javára csak vélelmet állapit meg, melynek fennforgásáról szó sem lehet akkor, ha a keresetre jogosultnak tudomása van arról, hogy az árú nem veszett el. hanem rendelkezésére áll. Már pedig a megállapitott tényállás szerint, az 1897. szeptember 14-iki rendelkezés után 1897. szeptember 30-án kézhez vett értesitésből és felhivásból, úgy ezen időpontban, mint azután, tehát 1897. október 20-án és azután is felperes jól tudta, hogy a küldemény nem veszett el, hanem a temesvári állomáson rendelkezésére áll. De ha az üzl.-szab. 79. §-ának lehetne is oly értelmezést adni, hogy az ott meghatározott határidő leteltével az árú akkor is elveszettnek tekintetik, ha a keresetre jogosult tudomással bir arról, hogy az árú nem veszett el, hanem az ő rendelkezésére áll, ez esetben sem lehetne felperes kártérítési igényének helyet adni, mert általános jogelv az, hogy az a szerződő fél, a kinek a másik szerződő fél valamely téves intézkedése hátrányára szolgál, első sorban tartozik megfelelő lépést tenni az iránt, hogy a téves intézkedés helyrehozassék, —felperesnek tehát, mihelyt az 1897. szept. 14-iki rendelkezés után 16 nap múlva vagyis 1897. szeptember 30-án a jelzett tartalmú értesitést és felhivást a vasuttól megkapta, s ebből látta, hogy a vasut az árú visszaküldése helyett, tévesen még akként intézkedik, mintha rendelkezés nem történt volna, kötelességében állott értesiteni a vasutat arról, hogy intézkedése téves s hogy ő már intézkedett az árú visszahozatala iránt, küldje hát vissza részére az árút. Ha ebbeli kötelességének teljesitését akár szándékosan, akár gondatlanságból elmulasztotta, vétkes mulasztást követett el, s ezáltal önmaga okozta azt, hogy a küldeményt 1897. október 20-áig részére a vasut vissza nem hozatta, az igazolt vétkessége által okozott kárt tehát, az üzl. szab. 75. §-a rendelkezéséhez képest a vasuttól nem követelheti. Ezzel szemben nem bir súlylyal felperesnek az

A/F. alatti értesitéssel igazolni kivánt az a védelme, hogy a vasut az üzl. szab. 70. §. 1. pontjában előirt értesitéseket gyakran elkésetten, azok kiállitása után több hét mulva szokta a feleknek kézbesiteni, s így ő joggal indulhatott ki abból a feltevésből, hogy az 1897. szeptember 30-án kapott értesités a 16 nappal korábban tett rendelkezést megelőző időből való; mert az értesitést, melyből megállapitani lehetne, hogy mikor állitották ki, és elkésetten kézbesítették-e, nem mutatta be, enélkül pedig semmi alapja nincs annak a feltevésnek, hogy ez esetben is elkésett kézbesítés történt; s mert felperes az 1897. szeptember 14-iki rendelkezés előtt 8 nappal vagyis 1897. szeptember 6-án már kapott egy értesitést és felhivást, semmi esetre sem lehetett tehát kétségben az iránt, hogy az 1897. szeptember 30-án kézhez vett értesités a rendelkezés utáni időből való. Mindezeknél fogva felperes kártéritési követelése alaptalan lévén, az első biróság itéletét megváltoztatni, felperest keresetével elutasitani, s mint pervesztest a S. E. T. 109. és 168-ik §-ai értelmében a per, és a sikeres felebbezés költségének viselésére kötelezni kellett.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a feleknek egyező előadása alapján tényül megállapította, hogy az az irat, a melylyel a felperes 1897 szeptember 14-én az árut Temesvárról Budapestre visszarendelte, a vasuti közegek kezén elveszett. — A felperesnek az az ellenvetése tehát, hogy ő a jelzett körülményt tagadta és most is tagadja, a S. E. T. 197. §-a értelmében figyelembe nem jöhet, mert a tárgyalási jegyzőkönyvek és mellékleteik előadását nem támogatják. Egyebekben a felperes nem támadja meg a megállapitott tényállást, melyből a felebbezési biróság a vasuti üzleti szabályzat 79. §-ának, valamint az általános jogelveknek helyes értelmezése és helyes alkalmazása mellett vonta le azt a jogi következtetést, hogy az árut, melyről a feladó felperesnek a kritikus 30 nap alatt és azon túl is tudnia kellett, hogy rendelkezésére áll, az üzl. szab. 79. §-a alapján elveszettnek tekinteni nem lehet. — A felperes jogi érvelése, mely ebben a tekintetben őt ellenkező eredményre vezette, a felebbezési biróságnak e helyütt is elfogadott, és kiegészitést nem igénylő indokai által megczáfoltatik. — Az üzleti szabályzat 64. §-ára pedig a felperes azért nem hivatkozhatik sikerrel, mert nem a szállitási határidő elmulasztása miatt kér kártéritést, hanem egyenesen arra alapitja követelését, hogy az árut, melylyel megkináltatott, elveszettnek tekinti. Az a körülmény pedig, hogy a felszólalás beadá-

sától a szállitmány visszaérkezéséig, azaz 1897 november 15-ikétől deczember 21-ikéig több mint 30 nap telt el, közömbös, mert a felszólalás nem az áru visszaküldését, hanem értékének megtérítését czélozta. — A kifejtettekkel szemben az üzletszabály 75. és 88. §-aira való hivatkozásnak tárgya nincs, mert az áru tényleg nem veszett el, hanem felperes maga tagadta meg annak átvételét, és az 1897 szeptember hó 30-diki értesités vétele után maga hiusította meg, hogy az haladéktalanul visszaküldessék. — A budapesti állomás ugyanis a szállitmány elküldése után már csak az üzenetváltást közvetitette a feladó felperes és a leadó temesvári állomás között, utóbbi pedig, mely utasítás nélkül az árut vissza nem küldhette, tévedésben volt, a mennyiben nem tudta, hogy a felperes a vonatkozó rendelkezést 1897 szeptember 14-én már megtette. Ezt a tévedést a felperesnek a szeptember 30-iki értesités nyomán fel kellett ismernie, a kereskedői jóhiszeműségből kifolyó kötelezettségénél fogva tehát a tévedést eloszlatni tartozott. A felperes azonban ezt elmulasztotta, és így maga okozta azt, hogy az áru továbbra is Temesvárott maradt. A panaszlott anyagi jogsérelem tehát nem forog fenn, de a felebbezési biróság az eljárási szabályokat sem sértette meg. — Ugyanis a S. E. T. 64. és 67. §-ai, melyekre a felperes utal, a bizonyitásnak hivatalból leendő elrendeléséről nem intézkednek, és a 37. §., mely még figyelembe jöhetne, sem kötelezi a biróságot arra, hogy az ügyvéd által képviselt felet a bizonyitásra felhivja és mulasztásának következményeire figyelmeztesse; valamely közös okirat felmutatását pedig a 81. §. világos szövege értelmében csak kérelemre lehet elrendelni. — Mindezeknél fogva felperest felülvizsgálati kérelmével elutasitani és a S. E. T. 204. §-ához képest a felülvizsgálati költség viselésére kötelezni kellett.

116.

A munkaadónak nem áll kötelességében, hogy késedelmes vállalkozóját első sorban a szerződés teljesítésére perelje s kártérítésre csak akkor, ha előbb a szerződést a késedelmes vállalkozó rovására más által teljesíttette.

A munkaadó követelheti, hogy a késedelmes vállalkozó őt abba az állapotba helyezze, a melyben lett volna akkor, ha a vállalkozó a szerződést híven teljesíti, vagyis

hogy megtérítse neki azt a kiadást, a mibe a munkának szerződésszerű teljesítése kerül.

(1899 január 13. 1898. II. G. 106. sz. a.)

Tényállás: Az alperes arra vállalkozott, hogy a felperes butorait tiszta lószőrrel 42 frt árban megtölti; ennek az alperes nem felelt meg, mert a megtöltést nem tiszta lószőrrel, hanem afrikai fűvel végezte s lószőrrel csak piquirozta. — Szakértői vélemény alapján megállapittatott, hogy a butoroknak tiszta lószőrrel megtöltése 105 frtba kerül. — A felperes azt vitatva, hogy az alperes a butorokat elrontotta, 240 frtot követelt kártérítés czimén. — A felebbezési biróság az alperest a lószőrrel való megtöltésnek és az alperes által teljesített töltésnek ára közötti különbségben elmarasztalta, ellenben a felperest követelésének többi részével elutasította, mert azt állapította meg, hogy a butor szövetében előállott romlást nem az alperes munkája, hanem a molyok okozták. — Azt a körülményt, hogy az alperes a munkára feltünő olcsó árban vállalkozott, azzal látta indokoltnak a biróság, hogy a butorokat a felperes nem sokkal előbb az alperesnél vásárolta. Az itélet ellen csak az alperes élt felülvizsgálati kérelemmel.

A kir. itélőtábla: A megállapitott tényállásból kiindulva, a felebbezési biróság nem sértett jogszabályt, midőn alperest az első biróság itéletének helybenhagyásával azon különbözetnek megfizetésére kötelezte, a mely a kialkudott 42 frt, és a kérdésben forgó butoroknak tiszta új lószőrrel kitöméséhez megkivántató, a szakértő által 105 frtban megállapitott költség közt mutatkozik, mert alperes a *B)* alatti levelében felperesnek azon kivánságát, hogy a kifogásolt crin d' afrique alsó réteget lószőrrel helyettesitse, csak feltételesen ajánlkozott teljesiteni és ezen ajánlatát el nem fogadás esetére előre is semmisnek nyilvánitotta, és mert törvényeinkben oly kötelező jogszabály, hogy a munkaadó késedelmes (morosus) vállalkozóját csak a szerződés teljesitésére perelhetné, kártéritésre pedig csak akkor, ha előbb a szerződést a késedelmes vállalkozó rovására más által teljesíttette, nem létezik. — Alaptalan alperesnek az a panasza is, hogy az itélet álláspontja szerint is felperes részére csak az a különbözet lett volna megállapitható, a mely a butorok jelenlegi értéke és a lószőrrel kitömés melletti értéke közt mutatkozik, mert a munkaadó joggal követelheti, hogy a késedelmes vállalkozó által azon állapotba helyeztessék, a melyben lett volna, ha vállalkozó a szerződést hiven teljesitette volna, tehát mindenesetre követelheti azt, hogy az arra nézve szükséges kiadás neki megfizet-

tessék. Végre alaptalan az a panasz is, hogy az itélet mást itélt meg, mint a mire a kereset irányult; mert felperes keresetében a miatt szenvedett kárának megtéritését is követelte, hogy alperes a butorokat tiszta lószőr helyett tengeri fűvel és afrikkal töltötte, — az előző pontban kifejtettek szerint pedig a megitélt összeg tényleg kártérítés czimén itéltetett meg felperesnek.

117.

A felülvizsgálati határidő elmulasztásának igazolása a posta késedelme alapján. (1881 : LIX. t.-cz. 63. §.)

Okírat értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Abból a körülményből, hogy a vállalkozó olyan hiány kijavítására hajlandó volt, a melyért jótállást nem vállalt, nem lehet arra következtetni, hogy a jótállási szerződés megváltoztatásával új kötelezettséget vállalt magának.

(1899 január 26. 1898. II. G. 107. sz. a.)

A kir. itélőtábla: *Az igazolás kérdésében.* Az 1898 D. 305/6. számu felterjesztő jelentéshez csatolt levélboriték, és a ·/. alatt bemutatott feladó-vevény bizonysága szerint az alperes felülvizsgálati kérelmét, mely az 1898. évi szeptember 28-án kihirdetett itélet ellen irányult, és 1898. évi október hó 14-én érkezett a felebbezési biróság jegyzői irodájába, Budapesten, 1898. évi október 12-én postára adta. Az 1898. II. G. 82. számu végzés pedig, melylyel a kir. itélőtábla a felülvizsgálati kérelmet, mint elkésettet, visszautasitotta, 1898. évi november 17-ikén adatott át az alperes képviselőjének. — A felebbezési határidő elmulasztása tehát a most mondott napon jutott az alperes tudomására, minélfogva az 1898. évi deczember 2-ikán, vagyis 15 napon belül beadott igazolási kérelmet az 1881. LIX. 63. §-a értelmében el kellett fogadni, és annak azért kellett helyt adni, mert a felülvizsgálati kérelemnek elkésett beérkezése nem az alperes mulasztásának tulajdonitandó, hanem a posta késedelmének, a melyért az alperes nem felel. — II. Áttérve *a felülvizsgálati kérelemre:* A felebbezési biróság a felek egyező előadása nyomán megállapitotta, hogy a felek viszonyát az *A)* alatti költségvetés szabályozza. - Továbbá: téves az alperesnek az a

panasza, mintha a felebbezési biróság az előleges szemle eredményét figyelmen kivül hagyta volna. — Épen ellenkezőleg az itélet indokolásából kétségtelenül kitünik, hogy a ténykérdésben, azaz az ivlámpák állapotára és a hiány okaira nézve a kir. törvényszék a szakértők véleményét magáévá tette. — Azonban éppen e kétrendbeli ténymegállapitásból, mely a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, következik, hogy a felebbezési biróság az *A*) alatti okiratot tévesen magyarázta, tehát a jogügyletek értelmezésére vonatkozó anyagi jogszabályok ellen vétett, midőn az alperest a kártéritésben elmarasztotta. — Ugyanis: az alperes czég által aláirott, *A)* alatti költségvetésnek ide vonatkozó része szószerint igy hangzik: «A fenti munkálatokért 18 havi jótállást vállalunk oly módon, hogy minden előforduló hiányt, mely szerkesztés, kivitel vagy hiányos szerelés folytán előfordulna, saját költségünkön felszólalásra azonnal rendbe hozunk dijtalanul.» A szakértők pedig azt találták, hogy a lámpák szerkesztés, kivitel és felszerelés tekintetében kifogás alá nem esnek, hanem csak utánszabályozást igényelnek, és hogy az utánszabályozás bármily szerkezetü lámpáknál használat közben időről-időre szükségessé válik. — Minthogy tehát az alperes nem mindennemű, hanem csak az *A)* alatti okiratban tüzetesen felsorolt hiányokért vállalta el a szavatosságot, a világitásnak 1896. julius havában bekövetkezett fogyatékossága pedig ezekkel a hiányokkal, sem azok egyikével okozatos összefüggésben nem áll, illetve ily hiányok egyáltalán nem forogtak fenn, ennélfogva a szerződés alapján, mely a felebbezési biróság tényállása szerint a felek között létrejött, az utánszabályozás által elhárítható és elhárítandó kárért az alperest felelőssé tenni nem lehet. Felhozza ugyan a felebbezési biróság azt is, hogy az alperes az utánszabályozás elvégzésére hajlandó volt; ámde ebből a tényből téves jogi következtetést von le. Mert az alperes a kérdéses munkára utólagos dijazás reményében, vagy üzleti előzékenységből, vagy azért is ajánlkozhatott, hogy a felperes, a ki egy izben már nála megrendelést tett, más alkalommal más vállalkozóhoz ne forduljon; de semmikép sem lehet az alperes készségét oly concludens cseleknénynek tekinteni, mely által az *A)* alatti szerződés megváltoztatásával új és terhes kötelezettséget vállalt volna magára, mely őt máskülönben nem terhelte.

118.

Feloldás az indokolási kötelesség elmulasztása miatt. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 121. 204. §§.)
Az ügyvédi képviseletben nem részesülő pernyertes fél csak kiadásainak és a per által igénybe vett időmulasztásának megtérítésére tarthat igényt. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. §.)

(1899 január 26. 1898. II. G. 112. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálattal élő II-od rendü alperes azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság lényeges eljárási szabály megsértésével állapitotta meg a marasztalás alapját képező azt a tényt, hogy ő az I-ső rendü alperes által vásárolt butorok vételáráért fizetési kötelezettséget vállalt, továbbá, hogy az elsőbirósági eljárás során felmerült költségek fejében jogszabály megsértésével marasztaltatott 11 frt 15 kr. + 23 frt 85 kr., vagyis összesen 35 frt megfizetésére. E panaszok mindegyike alapos, mert habár a biróság a kötelező bizonyitási szabályok eseteit kivéve a bizonyitékokat szabadon mérlegelheti, azonban a S. E. T. 64. §-a rendelkezései szerint a bizonyitékok szabad mérlegelésének elengedhetetlen előfeltétele, hogy az itéletben nyilvánuló birói meggyőződés a szolgáltatott összes bizonyitékok figyelembe vételével alkottassék meg s az összes szolgáltatott és felajánlott bizonyitékok alkalmazására vagy nem alkalmazására vonatkozó indokok tüzetes előadásával azok az okok, a melyek a biróságot az itéletben nyilvánuló meggyőződésére vezették, felismerhetők legyenek s kitünjék, hogy az összes perbeli adatok számba vétettek; már pedig a jelen esetben a felebbezési biróság az alperesi részről védelmül felhozott s az elsőbirósági eljárás során kihallgatott S. V. és F. V. tanuk vallomását mellőzve, az azokban előadott tények részletezését tüzetes méltatása tárgyává nem tette, a felebbezési eljárás során annak a körülménynek a bizonyitása czéljából felhivott S. V. és B. I. tanuk kihallgatását pedig, hogy a butorok még az ügylet létrejöttének napján elszállittattak, — a mely körülmény. ha való, a kihallgatott K. V. és F. I. ezzel ellenkező vallomásainak hitelt érdemlőségét befolyásolhatja, — minden indokolás nélkül mellőzte. A mi pedig II-od rendü alperesnek a költség összegének megállapitására vonatkozó panaszát illeti, ez szintén alapos azért, mert a S. E. T. 109. §-a nyilvánvaló értelme szerint a nyertes

fél ellenfelétől csakis a jog czélirányos érvényesitésére, vagy a védelemre szükséges költségeinek megitélését igényelheti s ezekhez a költségekhez munkadijak annyiban számithatók hozzá, a mennyiben a fél ügyvédi képviseletet vett igénybe, már pedig az ügyiratok tanusága szerint felperest ebben a perben az elsőbirósági eljárás során ügyvéd nem képviselte, hanem felperes részint személyesen, részint üzleti alkalmazottja utján járt el s ennek daczára a felebbezési biróság, jóllehet a S. E. T. 121. §. 6-ik pontja az indokolást minden irányban kötelességévé teszi, nem adta okát annak, hogy az első birósági eljárás során felmerült költségek fejében felperes javára, ki pernyertessége esetén is kiadásainak s a per által igénybe vett időmulasztásának megtéritésére tarthat csupán számot, mi alapon állapitotta meg a II-od rendü alperes terhére az első biróság által I-ső rendü alperessel szemben megállapitott 11 forint 15 krajczáron felül, még további 23 frt 85 krt, vagyis együttvéve 35 forintot. Ezek előrebocsátása után, minthogy a felülvizsgálati eljárásban a S. E. T. 197. §-a rendelkezése szerint a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás az irányadó, a felebbezési biróság itéletében foglalt tényállás azonban a fent kifejtett okoknál fogva az ügy érdemi eldöntésére e helyütt nem alkalmas: a felebbezési biróság itéletét a S. E. T. 204. §-a alapján feloldani s ugyanazt további eljárásra s uj határozat hozatalára utasitani kellett.

119.

Részvényjegyzés hátralékos összegének megfizetése iránt a részvénytársaság által a részvényes ellen inditott kereset a kereskedelmi törvényszék hatáskörébe tartozik. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §.)

(1899 február 23. 1899. II. G. 8. sz. a.

A kir. itélőtábla: Az első biróság itéletében foglalt, a kir. törvényszék részéről elfogadott tényállás szerint a felperes gőzmalmi részvény-társaság abból származtatja le követelését, hogy az alperes másodkibocsátásu részvényeket jegyzett és ez alapon a jegyzett összszeg hátralékos részének megfizetését az alperestől, mint részvényestől követeli. A kereset tehát a részvénytársaság és ennek tagja között a társasági viszonyból keletkezett. Minthogy pedig az ily keresetek a kereskedelmi eljárást szabályozó igazságügyminiszteri rendelet 6.

§-ának 5. pontja és 8. §-a értelmében rendes perutra és azon törvényszék kizárólagos illetékessége alá tartoznak, a melynél a részvénytársaság czége bejegyeztetett vagy bejegyzendő lett volna és ettől az illetékességtől a felek közmegegyezéssel sem térhetnek el; minthogy a S. E. T. 1. §-ának 1. pontja szerint a személyes keresetek, melyeknek tárgya 500 frtot meg nem halad, csak annyiban tartoznak sommás eljárás alá és a kir. járásbiróságok hatásköréhez, a mennyiben az ügy az összegre való tekintet nélkül a kir. törvényszékekhez utasitva nincs; minthogy az idézett törvény 27. §-a szerint a biróság az eljárás bármely szakában hivatalból tartozik figyelembe venni azt a körülményt, hogy az ügy tekintet nélkül az értékre, a sommás eljárás alá egyáltalán nem tartozik, valamint az illetékesség hiányát azokban az esetekben, a melyekben a rendes birói illetékességtől eltérésnek helye nincs; minthogy a S. E. T. 166. §-a azt rendeli, hogy a 27. §. esetében a felebbezési biróság a kérelem és ellenkérelem korlátaira való tekintet nélkül hivatalból tartozik az elsőbiróság itéletét feloldani és az eljárást megszüntetni; minthogy a S. E. T. 208. §. rendelkezéséhez képest ez a szabály a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó, mindennélfogva a S. E. T. 204. §-a értelmében mind a két első birósági itéleteinek feloldása mellett az eljárást megszüntetni és a felperest a helytelen fellépése által okozott költség viselésére kötelezni kellett.

120.

Az átvételre nem jogosult személynek kiadott szállítmány a fuvarozási szerződésnél érdekelt összes felekre nézve elveszett. (Vasuti üzletsz. 91. §.)

Árú elveszéséből származtatott kártérítési igény elévülése.

A perbehívás vagy a feladó reclamatiója az elévülést nem szakítja félbe.

A nyilt vagy hallgatag elismerésen kívül csak az igény birói érvényesítése szakítja félbe az elévülést.

(1899 márczius 9. 1899. II. G. 17. sz. a.)

Tényállás: A felperes czég által küldött árút az alperes vasut 1896 június 18-án nem a czímzettnek, hanem olyan egyénnek szolgáltatta ki, a kit a czímzett az árú átvételére fel nem jogosított. — A czímzett az ellene az árú vételára iránt inditott perben az alperes vasutat 1897 már-

czius 26-án szavatosként perbe hívta. — Miután a czimzett ellen inditott perben kimondatott, hogy az árú átvevője az átvételre jogosult nem volt, az eladó a vasut ellen kíván 1897 október 22-én beadott keresetével kártéritési igényt érvényesíteni azon az alapon, hogy az árút a vasut nem a czimzettnek, hanem másnak adta ki. — A felebbezési biróság a felperest keresetével elutasította, mert az egy évi elévülési idő eltelt és mert az alperes annál fogva, mivel a czímzett részére küldött árúkat folytonosan az az egyén szokta átvenni, a kinek most adattak ki, vétkes gondatlanság nem terhelvén, a három évi idő nem alkalmazható.

A kir. itélőtábla: A szállítmány, mely az átvételre nem jogosult személynek adatott ki, sem a fuvarozónak, sem a feladónak, sem a czimzettnek rendelkezésére nem áll s így a fuvarozási szerződésnél érdeklett összes felekre nézve elveszett. A felebbezési biróság tehát a fenforgó esetre helyesen alkalmazta a vasuti üzletszabály 91. §-át és azt helyesen értelmezte is, mert az idézett szakasz kifejezett rendelkezése szerint az elévülés a fuvarozási idő elmultával kezdetét veszi, tekintet nélkül arra, vajjon a feladó értesült-e és mikor értesült az áru elveszéséről. De helyesen mondotta ki a felebbezési biróság azt is, hogy a perbehivás, a melyre a felperes utal, az elévülés félbeszakitására nem alkalmas. Mert a nyilt vagy hallgatag elismerésen kivül csak az igény birói érvényesitésének lehet ily hatályt tulajdonitani, ehhez pedig megkivántatik, hogy a követelés megitélés végett a biróság elé terjesztessék. A perbehivásnak azonban ily jelentősége nincs, mert a perbehivó és a perbehivott közötti jogviszony az 1881. LIX. t.-czikk 10. §-a szerint eldöntés tárgyát nem képezi. Végül a *C.* ·/· alatti feladó vevénynyel tanusitott az a körülmény, hogy a felperes 1896. január 22-én felszólalással élt, közömbös, mert a reklamáczió, mint az igényjogosultnak egyoldalu és biróságon kivüli ténye az általános jogelvek szerint az elévülés folyását meg nem akasztja és az üzletszabály 61. §. 4. pontjához tartozó VII. póthatározmány tételes intézkedésénél fogva egyedül a dijvisszatéritési követeléseknél eredményezi az elévülés szünetelését.

121.

A mennyiben a biztosítási ajánlat a kötvény tekintetében megkívánt kellékeket nélkülözi, nem alkalmas arra, hogy annak a biztosító által vissza nem utasítása alapján szerződés létrejön. (1875 : XXXVII. t.-cz. 478. §.)

Jogkérdés az, hogy az okírat biztosítási ajánlatnak tekintendő-e vagy nem. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1899 márczius 23. 1899. II. G. 18. sz. a.)

Tényállás: A felperes első évi tűzbiztosítási díjat követel. Az alperes védelme az, hogy nem tett biztosítási ajánlatot, mert a B. a. okiratot, melynek alapján a kötvény kiállíttatott, csak a biztositani szándékolt tárgyak megjelölése s a felperes előzetes tájékoztatása czéljából irta alá és küldte be a felperesnek. A felebbezési biróság tényként állapította meg, hogy az alperes a B. a. okirattal biztosítási ajánlatot nem akart tenni, mert a B. a-nak a voltaképeni biztosítási ajánlatot tartalmazó nyomtatott első lapja sem kitöltve, sem alperes által aláirva nincs, továbbá annak utolsó lapján az «Unterschrift des Antragsstellers» helyén is hiányzik az alperes aláirása, hanem a B. a.-nak csakis a kérdéseket és feleleteket tartalmazó része van aláirva, a mi arra mutat, hogy a B. a. kérdőpontjaira vonatkozó adatokat az alperes csak a felperes előleges tájékoztatására töltötte ki s írta alá. Minthogy e szerint a B. a. okirat a biztositás tárgyait, időtartamát, összegét és díját szabatosan magában nem foglalja, minthogy habár a törvény az ajánlat kellékeit nem is írja elő, annak olyannak kell lenni, hogy a biztosító a lényeges adatok ismeretében az elfogadás iránt nyilatkozhassék: ez adatok hiányában a szerződést létrejöttnek a biróság nem tekintette s a felperest keresetével elutasította.

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság jogszabály sértésével állapitotta volna meg azt, hogy a *B.* ·/. alatti okirat a törvényes kellékekkel nem bir, holott a törvény az ajánlat érvényességét semmiféle kellékektől függővé nem teszi. Felperesnek ez a panasza alappal azért nem bir, mert a keresk. törvény 468. §-ának második bekezdéséből kétségtelen, hogy a biztositási ügylet érvényességéhez szükséges irásbeli szerződéssel egyenlőnek tekintendő a biztositó által elfogadott ajánlatnak a biztositó könyveibe történt bevezetése, mert ha a könyvekbe bevezetett ajánlatnak a törvény ugyanazt a hatályt tulajdonítja, mint a biztositó által kiállitott kötvénynek, úgy kétségtelen, hogy az ajánlatnak is ugyanazokat kell magában foglalnia, a mit a törvény a kötvénynél megkiván és a mennyiben az ajánlat ezeket a kellékeket nélkülözi, úgy nem alkalmas arra, hogy annak a biztositó által történt elfogadása, illetve vissza nem utasitása által biztositási szerződés létrejöjjön. A kir. itélőtábla tehát a felebbezési biróság álláspontját magáévá teszi, azzal az eltéréssel, hogy azt a kérdést, valjon a *B* ·/. alatti okirat biztositási ajánlatnak tekinthető-e vagy sem, nem ténykérdésnek, hanem felülvizsgálat tárgyát képez-

hető jogkérdésnek tekinti. A felülvizsgálatot kérő felperesnek az az érvelése pedig, hogy a szóbeli ajánlat is kötelező, tekintve, hogy a kereset tárgyát képező dijkövetelés nem szóbeli ajánlat alapján létesült szerződésből van származtatva, méltatást nem igényel.

122.

Ha a biztosítási ajánlat a fizetendő díj számszerű meghatározását nem tartalmazza, hanem csak a biztosító társaság díjszabására utal, a szerződés csak abban az esetben tekinthető létrejöttnek, ha a biztosító bizonyítja, hogy az ajánlattevő a díjtáblázatnak a kérdéses díjtételre vonatkozó rendelkezéséről az ajánlat időpontjában tudomással bírt.

Az ügynökkel az ajánlat megtételekor létesült szóbeli megállapodás figyelembe nem jöhet.

Feloldás döntő ténykörülmények kiderítése czéljából. (1893 : XVIII. t.-cz. 37. 204. §§. 185. §. c.)

(1899 márczius 16. 1899. II. G. 19. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Habár helyes a felebbezési biróságnak az a jogi felfogása, hogy a kereseti igény elbirálásánál az alperes és Sz. G., mint felperesnek az ügylet közvetitésére nézve megbizott ügynöke között az *A)* alatti irásbeli ajánlat megtétele alkalmával állitólag létrejött az a szóbeli megállapodás, hogy a kötendő biztositás után fizetendő évi dij összege csak 474 korona leend, figyelembe nem jöhet s ekként a felebbezési biróság az által, hogy az imént érintett közömbös körülmény kiderítése czéljából az alperes által javaslatba hozott tanubizonyitást el nem rendelte, jogszabályt nem sértett meg, mégis tekintettel arra, hogy az *A)* alatti ajánlat a fizetendő évi dij összegének számszerü meghatározását nem tartalmazza, hanem e részben az *A)* alatti ajánlat 13-dik sorszáma alatt csupán a felperes biztositó-társaság dijfizetési módozatára történik utalás s igy az ezen tartalmu ajánlat elfogadásával peres felek között a szándékolt ügyletre vonatkozólag a kölcsönös megegyező akarat-elhatározás létrejöttnek csakis úgy volna elfogadható, ha felperes, kit e részben mint követelő felet a bizonyitási kötelezettség terhel, azt is kimutatta volna, hogy alperes előtt az *A)* alatti ajánlat kiállitása alkalmával vagy ezt megelőzőleg a társulatnak a dijak összegét feltüntető dij-

táblázata felmutattatott, vagy hogy alperes a díjtáblázatnak a kérdéses díjtételre vonatkozó rendelkezéséről e nélkül is az ajánlat kiállítása időpontjában tudomással birt, erre vonatkozólag azonban a felebbezési biróság a S. E. T. 37. §-ában előirt lényeges eljárási szabály megsértésével a tényállást kideriteni és megállapitani elmulasztotta, minek hiányában a felebbezési biróság itéletében foglalt tényállás alapján e helyütt az ügy eldöntésre nem alkalmas, a S. E. T. 204. §-a rendelkezéséhez képest a felebbezési biróság itéletét és eljárását feloldani s a felebbezési biróságot további eljárásra s új határozat hozatalára utasitani kellett.

123.

Ha a felperes által vitatott alapon valamely kár fenforgását megállapítani nem lehet, felesleges annak kiderítése, hogy forog-e fenn a kártérítési kötelezettség alapjául szolgálható mulasztás.

A ténykérdés körébe tartozik annak megállapítása, hogy a munkás keresőképessége az őt ért baleset következményeképen megfogyatkozott-e vagy nem. (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.)

(1899 ápril 6. 1899. II. G. 24. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes félreérti a felebbezési biróság érvelését, midőn felülvizsgálati kérelmében azon jogszabályok megsértését panaszolja, melyek a gyári üzemben szükséges óvintézkedések elmulasztása folytán keletkezett balesetekért a munkaadó felelősségét megállapitják. Egészen más tekinteteken alapszik a megtámadott itélet. A kir. törvényszék ugyanis, miután kérdezési jogát gyakorolta és kimeritette és ekképen a tényállás kiderítésére irányuló feladatának eleget tett, az alperes mulasztására nézve megajánlott bizonyitás mellőzésével azért utasitotta el a felperest keresetével, mert a per összes vonatkozó adatait mérlegelve arra a meggyőződésre jutott, hogy a felperes vitatta alapon valamely kár fenforgását megállapitani nem lehet, t. i. nem állapítható meg sem az, hogy 1893. évben a balesetet követő gyógyitás és munkaképtelenség hat havi tartama alatt a felperesnek a betegsegélyző pénztár járulékait felülhaladó kiadásai voltak; sem az, hogy 1898. évben midőn a szolgálatból elbocsáttatott, az ő kereső képessége az évek-

kel előbb történt baleset következményekép egyáltalán, illetve mely mértékben megfogyatkozott. A ténykérdés körébe tartozó ez a megállapitás, mely a S. E. T. 64. §-ának rendelkezéséhez képest kimerítően lévén megokolva, felülvizsgálat alá nem vonható, fölöslegessé teszi annak kideritését, vajjon történt-e oly mulasztás, mely kár fenforgása esetében az alperes társaságnak megtéritési kötelezettségét vonná maga után. Ebből pedig folyik, hogy a felebbezési biróság a felperes részéről felhozott tanuk kihallgatásának mellőzése által jogszabályt nem sértett meg.

124.

Közönséges értelemben 24 óra alatt egy egész nap lévén értendő, az időszámitásnál nem az óra és percz, hanem az egész nap jön tekintetbe. (1875 : XXXVII. t.-cz. 265. §.)

(1899 április 13. 1899. II. G. 27. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati kérelemben felhozott panaszpontok közül az, melylyel alperes a felebbezési biróság itéletét azon az alapon támadja meg, hogy a nevezett biróság a szerződéstől való visszalépését elkésetten történtnek mondotta ki, alapos. A felebbezési biróság ugyanis a tárgyalásnak és a kihallgatott tanuk vallomásának a S. E. T. 64. §-a értelmében való mérlegelése alapján bizonyitottnak vette és tényként állapitotta meg, hogy alperes az 1897. évi augusztus hó 4-én déli időtájban, 24 órai visszalépés fentartásával kötött adás-vételi szerződéstől való elállásáról, felperest a foglaló visszaküldése mellett már másnap délután 3—4 óra között levélileg értesitette. A felülvizsgálati eljárásban irányadó ezen tényállás alapján pedig ki kellett mondani, hogy alperes a szerződéstől való visszalépéssel nem késett el, mert a kereskedelmi ügyletek megbirálásánál és értelmezésénél a K. T. 265. §-a szerint nem annyira a használt kifejezések betü szerinti értelme, mint inkább a szerződő felek akarata szolgál irányadóul. Már pedig közönséges értelemben 24 óra alatt egy egész nap lévén értendő, az időszámitásnál nem az óra és percz, hanem az egész nap jöhet tekintetbe. Ehhez képest pedig alperes a szerződés megkötése után, már másnap délután 3—4 óra közt felperessel bebizonyitottan közölt visszalépési kijelentésével el nem késvén, felperes a bontó feltétellel kötött s a kellő időben tör-

tént visszalépés által hatályát vesztett adás-vételi szerződésből jogokat nem érvényesíthet. A felebbezési biróság tehát anyagi jogszabályt sértvén meg az által, hogy az időszámitásnál nem az egész napot vette tekintetbe: a felülvizsgálati kérelemnek a S. E. T. 185. §-a *a*) pontja alapján helyt kellett adni s a felebbezési biróság itéletének megváltoztatása mellett felperest keresetével el kellett utasitani.

125.

Az ajánlatban a díjtáblázatra való hivatkozás csak akkor elegendő, ha a táblázat az ajánlattevő előtt az ajánlat tételekor ismeretes volt.

Az ügynök nem tekinthető az ajánlattevő megbizottjának oly nyilatkozatok tekintetében, melyekre nézve a kitöltendő ürlapban sem rovat, sem kérdés nem foglaltatik.

Feloldás döntő tények kiderítése végett. (1893: XVIII. t.-cz. 37. 204. §§.)

(1899 ápril 13. 1899. II. G. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kereskedelmi törvény értelmében a koczkázatnak határozott viszontszolgáltatás, azaz dij ellenében való elvállalása alkotja meg a biztositási ügyletet (463. és 498. §§-ai); a dij szabad egyezkedés tárgya (473. és 506. §§-ai) és a szerződést magában foglaló kötvénynek lényeges kelléke (469. §. 6. pontja és 500. §.) A biztositás tehát nem jöhet létre a nélkül, hogy a felek a dij iránt megállapodnának. A dijtáblázatra való hivatkozás csak akkor elegendő, mert a felek megegyezését csak akkor eredményezheti és akkor juttatja kifejezésre, ha a táblázat az ajánlattevővel előzetesen vagy egyidejüleg közöltetett, vagy egyébként előtte ismeretes volt. — Téves ennélfogva a felebbezési biróságnak az a jogi felfogása, mintha a dijtáblázatra utaló ajánlat aláirásával és benyujtásával az ajánlattevő a táblázat tételeit magára nézve kötelezőknek elfogadná akkor is, ha azokat nem ismeri. Az első biróság itéletéből átvett az az indok pedig, hogy az ajánlattevő az elébe tett ürlap teljes és helyes kitöltéséért felelős és hogy a kitöltésre nézve bizonyos körülmények mellett a biztositó-társaság ügynöke az ajánlattevő megbizottjának tekintendő, a fenforgó esetre rá nem illik, mert a *C)* ·/. alatti irat, illetve a benne felvett kérdőív, a dij

összegének tüzetes meghatározására irányuló rovatot vagy kérdést nem tartalmaz, az a hallgatólagos meghatalmazás pedig, melyről az elsőbiróság szól, nem terjedhet ki oly nyilatkozatokra, melyekre nézve a kitöltendő ürlapban sem rovat, sem kérdés nem foglaltatik, a melyek tehát a kitöltés körén kivül esnek. A kifejtettekhez képest a kereset alapjául szolgáló biztositási szerződés létrejötte attól függ, vajjon a dij összege, 978 korona, a *C* ·/. alatti ajánlatban az aláíráskor már ki volt-e tüntetve, vagy azt az alperes maga irta-e be, vagy annak kitételére az ügynököt külön felhatalmazta-e, vagy végül vajjon a felperes társaságnak dijtáblázatát ismerte-e? A felülvizsgálati kérelemnek tehát a S. E. T. 185. §-ának *a)* pontja alapján helyt kellett adni. Minthogy azonban a felebbezési biróság saját jogi álláspontjából kifolyólag a fent jelzett lényeges kérdésekre vonatkozólag a tényállás megállapitásába nem bocsátkozott, a végleges eldöntésre nem alkalmas pert az idézett törvény 204. §-ának rendelkezéséhez képest a felülvizsgálati költség megállapitása mellett további tárgyalás és új határozat hozatala végett a felebbezési birósághoz visszautasitani kellett.

126.

Ha az ügylet nem a közvetítési szerződésben megjelölt, hanem a megbizóra hátrányosabb feltételek mellett jött létre, a kikötött közvetítési díj nem követelhető.

Annak a meghatározása, hogy tekintettel a felek szándékára a tervezett és tényleg megkötött ügylet közötti eltérések figyelembe vételével a közvetítőt mily összegü közbenjárási díj illeti meg, a ténykérdés körébe tartozik. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

(1899 ápril 20. 1899. II. G. 29. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint, — melynek jogszabály megsértésével történt megállapitását a felülvizsgálati kérelem sem panaszolja, — alperes a 2 ·/. alattiban foglalt 250 frt közvetitői dijat az *A) F)* alatti kötéslevélben meghatározott vételi ügylet megkötése és illetve az erre vonatkozó imént emlitett kötéslevélnek a vevőként ajánlott L. J. részéről való aláirása esetére kötelezte a felperesnek megfizetni; az alperes és L. J. között azonban a vételi ügylet nem ezen *A) F)* alattiban foglalt, hanem az *1) F)* alatti kötéslevélben körülirt és

az előbbitől úgy a vétel tárgyára, mint a fizetési módozatok és a vételár összegére nézve részben eltérő és az eladó alperesre nézve hátrányosabb feltételek mellett köttetett meg. Minthogy ezen tényállás szerint az a feltétel, melyhez a kérdésben forgó 250 frt fizetése alperes részéről köttetett, be nem következett, a felebbezési biróság az által, hogy felperesnek a 2 ·/. alattiban foglalt kötelezés alapján igényelt egész 250 frt követelhetéséhez való jogosultságát meg nem állapitotta, anyagi jogszabályt sem helytelenül nem alkalmazott, sem nem mellőzött, a felülvizsgálati kérelem ide vonatkozó panasza tehát alaptalan. De alaptalan a felülvizsgálati kérelem abban a részében is, melyben felperes azt vitatja, hogy részére a 2 ·/. alatti kötelezés tartalmától eltérőleg is a megkötött ügylettel kapcsolatos közbenjárásának dijazása fejében a felebbezési biróság által megitélt 150 frtnál nagyobb összeg lett volna megállapitandó, mert annak a meghatározása, hogy tekintettel a felek szándékára, a tervezett és a tényleg megkötött ügylet közötti eltérések figyelembe vételével a felperest mily összegü közbenjárási dij illetheti meg, a ténykérdés biróságának hatáskörébe tartozik s erre vonatkozó megállapitását a felebbezési biróság a per összes körülményeinek tüzetes méltatása s a meggyőződését előidéző okoknak előadása mellett a S. E. T. 64. §-a értelmében meg is indokolta, ezen mérlegelés azonban felülvizsgálatnak tárgyát, mely csak jogkérdés lehet, nem képezheti.

127.

Biztositási ajánlat elfogadása feletti határozat a társaság igazgatóságának jogkörébe tartozik.

Az ügynökkel az irásbeli ajánlattól eltérőleg létrejött szóbeli megállapodás akkor sem vehető figyelembe, ha az ügynök az ajánlattevőt tévedésbe ejtette.

Ha a fél az ügynöknek átadott ajánlatot olyan időpontban vonja vissza, a mikor azt az ügynök a társasághoz még nem továbbította, az ajánlat hatályát veszti.

Feloldás döntő tény megállapitása végett. (1893 : XVIII. t.-cz. 35. 204. §§.)

(1899 ápril 27. 1899. II. G. 32. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Irásban tett biztositási ajánlatnak el-, vagy el nem fogadása fölötti határozat, — eltekintve külön felhatal-

mazástól — magának a biztositó társaságnak, illetve az ezt képviselő igazgatóságnak jogkörébe esvén; az ily ajánlat feletti határozatnál a biztositó társaság igazgatósága előtt csakis a benyújtott irásbeli ajánlatban foglalt adatok és abban kikötött feltételek lehetnek irányadók, arról gondoskodni tehát, hogy az ajánlat az ajánlatot tevőnek akaratát kifejező módon töltessék ki, az ajánlatot tevőnek érdeke és kötelessége. Ebből következik, hogy a biztositási szerződés megkötésére fel nem hatalmazott ügynök és az ajánlatot tevő között létrejött, de az irásbeli ajánlatban nem foglalt szóbeli megállapodások, az irásbeli ajánlat mellett, a biztositási szerződés megkötésénél figyelembe nem jöhetnek, és hogy az irásbeli ajánlatnak a biztositó társaság képviseletére hivatott igazgatóság által elfogadása és annak megfelelő kötvény kiállitása által a biztositási szerződés, — az ügynökkel létrejött szóbeli megállapodásokra való tekintet nélkül, — az irásbeli ajánlat értelmében létesül. — Nem vehető e szerint figyelembe alperesnek az a panasza, hogy a 3 NB. és 4. NB. alatti kötvényekben az a feltétel, hogy alperes, a mennyiben a díjakat három éven át fizeti, három év után részes lesz a díjai után elérendő nyereség 50%-ában, nem foglaltatik, mert ily kikötés az alperes által aláirt ajánlatokban nem foglaltalik, és mert arról, hogy ez a feltétel az ajánlatokba felvétessék, alperes tartozott volna gondoskodni. — Nem lenne figyelembe vehető ez a panasz még abban az esetben sem, ha az ügynök alperest tévedésbe ejtette volna, mert alperes maga sem állitja, hogy felperes tudta, hogy alperes ajánlatát a vitatott feltételekhez akarta kötni, az pedig, hogy ez a felperes tudomására nem jutott, alperes hibájának lévén a következménye, a vétlen felperest e miatt joghátrány nem érheti. — A felebbezési biróság tehát nem sértett jogszabályt, mikor alperest a 4. NB. alatti, 4000 koronáról szóló biztositási kötvény alapján járó 151 korona 86 fillér első évi biztositási díjból a 40 korona foglaló levonása után fenmaradó 111 korona 86 fillér tőke és nem kifogásolt késedelmi kamata erejéig marasztalta. Más tekintet alá esik azonban alperesnek az a panasza, hogy ő a felperesi ügynöknek átadott ajánlatok közül a 2. NB. alatti, 20,000 koronára szóló egyik ajánlatot az ügylet megkötése előtt, tehát oly időpontban vonta vissza, a mikor még az ügynök az ajánlatot a társasághoz nem továbbitotta. — A biztositási ügynök ugyanis az őt alkalmazó biztositó társaságnak a biztositási ajánlatok átvétele és beküldésére megbizottja lévén, mindaddig,

míg az átvett ajánlatok kezénél vannak, és rendeltetésük helyére be nem küldettek, az ajánlattevő az ajánlatot visszavonhatja, s a visszavont ajánlat hatályát veszti és annak alapján szerződés nem létesülhet. — A mennyiben tehát valónak bizonyulna alperesnek az a kifogása, hogy a 20,000 koronára vonatkozó ajánlatot, mielőtt azt az ügynök a társasághoz beküldötte, visszavonta, alperes panasza alapos. És minthogy a felebbezési biróság a tényállást, eme kifogást illetőleg, meg nem állapitotta, ily tényállás hiányában pedig a pernek a 3 NB. alatti, 20,000 koronáról szóló biztositási kötvény alapján keresetbe vett 667 korona 25 fillér tőkére, kamatára, a perfelebbezési és felülvizsgálati költségekre vonatkozó része eldöntésre nem alkalmas. — A felebbezési biróság itéletét a S. E. 204. §-a alapján e részben feloldani és a felebbezési biróságot további eljárásra és ujabb határozat hozatalára utasitani kellett.

128.

A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás megtámadhatósága. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) Valamely létesítendő részvénytársaság nevében eljáró s annak részére ügyletet kötő személyek személyes felelőssége — külön elvállalás hiányában — csak akkor állhat be, ha a czélba vett részvénytársaság nem létesül, vagy ha a megalakult részvénytársaság a nevében és részére kötött ügyletet jóvá nem hagyja. (1875 : XXXVII. t.-cz. 160. §.)

(1899 ápril 27. 1899. II. G. 33. sz. a.)

Tényállás: Az alperesek, mint a létesitendő «Vörösmarty nyomdai és kiadói részvénytársaság» igazgatói az ezen részvénytársaságnak czégjegyzékbe történt bevezetése és kihirdetése előtt, ennek részére rendelték meg a kereseti árúkat, de sem a megrendelés alkalmával, sem később az árúk vételáráért személyes fizetési kötelezettséget nem vállaltak; a részvénytársaság 1898. évi február hó 1-én a czégjegyzékbe bevezettetett, 17-én pedig a bejegyzés ki is hirdettetett és a megalakult részvénytársaság a per folyamatba tétele előtt a keresetbeli vétel ügyletet maga részére kötelezőül elismerte és jóváhagyta.

A kir. itélőtábla: Felperes a tényállást, mint szerinte a valóságnak meg nem felelőt, felülvizsgálati kérelmében megtámadta és azt vitatta, hogy a felebbezési biróság előtt is fentartotta

és bizonyitani is megajánlotta azt, a már elsőbirósági eljárásban felhozott tényállítását, miszerint alperesek a keresetbeli árukat nem a létesitendő, fentebb megnevezett részvénytársaság részére rendelték meg, hanem alperesek az árukat a negyedrendű alperestől megvett, általuk személyesen vezetett és társas viszonyukban fentartott «Vörösmarty»-nyomda részére, tehát saját nevükben és saját üzletük czéljaira vásárolták. — A S. E. T. 197. §-a értelmében a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás csak azon az alapon támadható meg, ha az itéletben valamely jogszabály megsértésével voltak tények megállapitva, figyelmen kivül hagyva, vagy felhozottaknak tekintve és e részben bizonyitékul csak a tárgyalási jegyzőkönyv és annak mellékletei használhatók fel. — A felebbezési tárgyaláson felvett jegyzőkönyvek tartalmából azonban nem tünik ki, hogy felperes a most és az elsőbirósági eljárásban vitatott, a keresetlevél és a felebbezés irott tartalmával ellenkező tényállításait a felebbezési eljárásban is felhozta, illetőleg fentartotta volna, és ennek bizonyitására felperes a S. E. T. 160. §-a értelmében szerkeszthető és beadható iratot sem csatolt. — Ellenben a felebbezési biróság itéletének indokaiban határozott kifejezésre jut az, hogy felperes a hozzá intézett birói kérdésre kijelentette, hogy a bizonyitás felvételét csupán arra, a felebbezési biróság által döntőnek nem tartott körülményre kivánja kiterjeszteni: hogy a harmadrendű alperes a részvénytársaság részére megrendelt áruknak naponkénti szállítását kötötte ki, és hogy alperesek a nyomdának (t. i. a létesitendő részvénytársaság nyomdájának) vezetésével nem csak a negyed-, hanem a harmadrendű alperest is megbizták; de világos kifejezésre jut a felebbezési biróság itéletében az is, hogy felperes a felebbezési biróság itéletében megállapitott vitatlan tényállástól eltérő, jelesül az elsőbirósági eljárásban előadott tényállitást felhozni, avagy valamely új tényállitást érvényesiteni nem kivánt. Felperesnek a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás ellen intézett támadása tehát a kifejtetteknél fogva alaptalan lévén: a felebbezési biróság által megállapitott, fentebb ismertetett tényállást a S. E. T. 197. §-a értelmében ezen eljárásban irányadóul kellett elfogadni. — Ezen tényállás alapján pedig a felebbezési biróság helyesen mondotta ki, hogy alpereseknek, mint a létesitendő «Vörösmarty»-nyomda- és kiadó-részvénytársaság nevében eljárt személyeknek, az ennek részére rendelt áruk vételáráért való felelőssége az említett részvénytársaság létrejötte és a kötelezettségnek ez által a kereset

beadása előtt történt elvállalása, illetőleg a részére kötött ügyletnek utólagos jóváhagyása folytán megszünt, mert valamely létesitendő részvénytársaság nevében eljáró és annak részére ügyletet kötő személyek felelőssége, a személyes fizetési kötelezettség kifejezett elvállalása nélkül — már pedig ilyen kijelentést a *D)* alatti okirat sem bizonyit, — a K. T. 160. §-a második bekezdésének helyes értelme szerint csak akkor állhat be, ha a czélba vett részvénytársaság nem létesül, vagy ha a tényleg utóbb megalakult részvénytársaság a nevében és részére kötött ügyletet jóvá nem hagyja.

129.

Olyan esetben, midőn valamely jogellenes cselekményből több rendbeli igény keletkezik, a jogosult fél azok között szabadon választhat.

Az a körülmény, hogy a hitelező visszakövetelési jogát gyakorolhatná, őt a tömeggondnok elleni kártérítési keresettől el nem zárja. (1881 : XVII. t.-cz. 44. §.)

A kártérítésre egyetemlegesen kötelezett felek egy perbe idézhetők. (1868 : LIV. t.-cz. 75. §. 1881 : XVII. t.-cz. 153. §.)

(1899 május 18. 1899. II. G. 35. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A II. rendű alperes tömeggondnok felülvizsgálati kérelmében a S. E. T. 185. §-ának *a)* pontjára hivatkozik ugyan, de nem jelöli meg az anyagi jogszabályt, melyet megsértettnek vél, hanem csak azt fejtegeti, hogy közte és a fuvarozási szerződés alapján kártéritésre kötelezett elsőrendű alperes között jogközösség, tehát pertársaság nem forog fenn, és hogy vele szemben a felperes egyedül visszakövetelési igényt érvényesithet (csődtörvény 42—44. §-ai), melynek elbirálása a csődbiróságnak kizárólagos hatásköréhez tartozik. A panasz alaptalan. A kir. törvényszék itéletében foglalt és meg nem támadott tényállás szerint ugyanis a közadós által megrendelt és czimére elküldött, de ki nem fizetett 376 forint 99 kr. értékű lisztet az elsőrendű alperes (a fuvarozó), jóllehet 1898. évi szeptember 6-ikán a feladó felperestől ellenkező utasitást kapott, szeptember 16-án II. r. alperesnek (a tömeggondnoknak) kiszolgáltatta, utóbbi pedig, bár a vételügyletet a maga részéről teljesiteni, azaz a vételárt megfizetni nem akarja, az árut átvette s 306 forinton

eladta. — E tényállás szerint kétségtelen, hogy a felperes az árut a vételügylet teljesítéseül a vevőnek birtokába és tulajdonába bocsátani, a II. rendű alperes pedig azt a szerződés teljesítésekép elfogadni nem kivánta. — A tömeggondnok tehát, akár tudott az utasításról, — melyet a fuvarozó szeptember hó 6-ikán kapott, — akár nem, objective jogellenesen járt el, midőn átvette és a felperes rendelkezése alól elvonta az árut, mely a csődtömeget semmikép meg nem illette. — Minthogy pedig oly esetben, midőn valamely jogellenes cselekményből többrendbeli igény keletkezik, a jogosult fél azok között szabadon választhat, ennélfogva az a körülmény, hogy a felperes a csődtörvény 44. §-a alapján visszakövetelési jogát gyakorolhatná, őt nem zárja el attól, hogy kártérítés czimén az áru teljes értékét követelje a tömeggondnoktól. A felebbezési biróság tehát helyesen fejtette ki azt, hogy a kereseti követelés mind a két alperesnek közös, jogtalan cselekményéből, t. i. a jogellenes átadásból és átvételből származik, és ebből helyesen vonta le azt a következtetést, hogy a felperes a kártérítésre egyetemlegesen kötelezett alpereseket (a fuvarozót és a tömeggondnokot) egy perbe idézhette (ptr. 75. §), és a fenforgó pertársaságnál fogva a tömeggondnokkal szemben a csődbirósághoz fordulni köteles nem volt. (Csődtörvény 153. §-a.) Ez okból a felülvizsgálati kérelmet el kellett vetni.

130.

Az osztálysorsjegy díjának megfizetését tanusító s a sorsjegy szövegébe foglalt elismeréssel szemben a fizetés meg nem történtének bizonyítása. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.)

Abból a körülményből, hogy az elárusító az elküldött sorsjegy árával a felet könyveiben megterhelte s a sorsjegyet kisérő levelében tulajdonjogát fenn nem tartotta, nem lehet következtetni azt, hogy a sorsjegy árát hitelezni kivánta. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Az osztálysorsjegy csak abban a játékban való részvételre ad jogot, a melyre kiállíttatott s a következő osztályra csak elővételi jogot ad a tulajdonosnak.

(1899 május 12. 1899. II. G. 39. sz. a.)

Tényállás: A felperes az I. r. alperestől, mint főelárúsítótól, az osztálysorsjáték II. sorsjátékára a II. osztálytól kezdve egy darab egynegyed sorsjegyet vásárolt és a II. és III. osztályra szóló sorsjegyeket meg is kapta. A III. osztályra szóló sorsjegyet I. r. alperes az E. a. levéllel küldötte el a felperesnek, de a felperes annak árát sem az előző osztályra szóló sorsjegyen kitüntetett megújítási határidőben, sem az E. a. kisérőlevélben kitüntetett határnapig az I. r. alperesnek el nem küldötte, sem a sorsjegy megtartását tanúsító nyilatkozatot nem tett, hanem csak a sorsjegy húzása után 11 nap mulva küldötte be az árt az I. r. alperesnek, azt a reményét fejezvén ki, hogy azt az I. r. alperes ő helyette előlegezte. Az I. r. alperes az árt nyomban visszaküldte azzal, hogy a sorjegy felett másként rendelkezett. A felperesnek ama kérelmét, hogy a sorsjegyre esett nyeremény neki kiadassék, úgy az elárúsító I. r. alperes, mint a sorsjáték igazgatósága, a II. r. alperes elutasították. A felebbezési biróság a felperest a nyeremény (500 frt) iránti keresetével elutasította, mert azt, hogy az előző osztálybeli sorsjegy az ő tulajdona volt, csak az újabb osztályokra szóló elővételi jogot megállapító körülménynek tekintette, mert a K. T. 320. §-át a kereskedői minőség (felperesi részről) és az üzleti összeköttetés hiányának figyelembe vételével nem alkalmazta s mert megállapította, hogy az I. r. alperes a sorsjegy árát a felperesnek nem hitelezte, a mennyiben a hitelezés nem következtethető sem abból, hogy az I. r. alperes a felperest a sorsjegy árával megterhelte, sem abból, hogy a sorsjegy árának meg nem fizetését a vállalat igazgatóságának csak a húzás után jelentette be.

A kir. itélőtábla: Habár a II. r. alperes által kiállitott, a II. sorsjáték 3. osztályára vonatkozó 72,388. számú 1/4 *A.* sorsjegy tartalmában az ezen sorsjegyért járó 8 koronát tevő betétnek kifizetése nyugtatványozva van, mégis, minthogy a felebbezési biróság itéletének e részben felperes által sem panaszolt megállapitása szerint, felperes ezen sorsjegy vételárát az átvétel alkalmával nem fizette ki, hanem ezt csak a kisorsolásnak az 1898. évi julius hó 6. és 7. napján történt foganatositása után, az 1898. évi julius 18-án kelt 3·/. alatti levéllel egyidejüleg küldötte meg az I. rendű alperes főárusitónak, s igy a kérdéses sorsjegy szövegének a betéti összeg kifizetésére vonatkozó tartalma valótlannak bizonyult; a felebbezési biróság nem sértette meg a bizonyitási teherre vonatkozó anyagi jogszabályokat akkor, midőn a kérdéses sorsjegy emlitett tartalma mellett annak a bebizonyitását, hogy felperes a szóban forgó 1/4 sorsjegy tulajdonát a huzás előtt megszerezte és illetve, hogy annak vételára részére hiteleztetett, a követelő felperes feladatává tette; a felülvizsgálati kérelemnek idevonatkozó panasza tehát alaptalan. De alaptalan felperesnek abbeli panasza is, hogy a felebbezési biró-

ság azon kérdés eldöntésénél, hogy részére az E/E. alatti sorsjegy vételárát az I. rendű alperes hitelezte, azoknak a körülményeknek a jogi jelentőségét, hogy I. rendű alperes a kérdéses sorsjegy elküldése alkalmával őt a vételárral a könyveiben megterhelte, továbbá, hogy az E. alatti kisérő-levélben tulajdonjogának a vételár kifizetéséig leendő fentartása iránt nem nyilatkozott, — helytelenül mérlegelte volna; mert ezen körülmények egyikéből sem vonható le jogi következtetés arra nézve, hogy I. rendű alperes felperesnek a kérdéses sorsjegy vételárát tényleg hitelezte, nem annál kevésbbé, mivel az E. alatti kisérő-levélben, melynek kapcsán I. rendű alperes a kérdéses megújítási sorsjegyet megvétel czéljából felperes részére megküldötte, felperes figyelmeztetve is lőn, hogy a vételár még a huzást megelőzőleg, legkésőbb julius hó 1-én beküldendő, a mi nyilván ellene mond annak, hogy az eladási ajánlat hitelben való vásárlásra irányult volna, és mivel I. rendű alperesnek egyoldalú az a puszta cselekménye, mely szerint felperesnek előző hozzájárulása nélkül a sorsjegy elküldésével egyidejüleg felperest a sorsjegy értékével könyveiben megterhelte, a megterhelés alapjául szolgálható jogügyletnek a megterhelés időpontjában hiányában, hitelezési jogviszonyt meg nem állapit. — A felülvizsgálati kérelemnek idevonatkozóan felhozott az a panasza pedig, hogy a felebbezési biróság eljárási szabályt sértett volna meg az által, hogy szakértőknek arra való meghallgatását mellőzte, mikép kereskedelmi szokás szerint, ha az elárusitó a megvételre ajánlt sorsjegyet ajánlata kapcsán mindjárt megküldi, annak értékével a czimzettet könyveiben megterheli és azt, hogy a sorjegy értéke hozzá be nem folyt, a huzás megkezdése előtt az igazgatóságnak be nem jelenti, — az illető sorsjegy vételára hitelezettnek veendő, — alaptalan azért, mert sem a tárgyalási jegyzőkönyvek, sem az ezekhez a S. E. T. 160. §-a értelmében mellékelhető iratok nem támogatják felperes felülvizsgálati kérelmének azt a vitatását, hogy felperes szakértőknek az imént jelzett körülményekre leendő meghallgatása iránt a felebbezési biróság előtt kérelmet terjesztett volna elő. — Szakértői bizonyitást t. i. felperes a felebbezési biróság itéletének tartalma szerint csakis abban az irányban hozott javaslatba, hogy a sorsjegy elárusitójának jogában áll-e vételárt hitelezni is, ezt a bizonyitást azonban a felebbezési biróság, mint nem ügydöntő körülményre vonatkozót, indokoltan mellőzte. — Nem sértett meg eljárási szabályt a felebbezési biróság az által, hogy I. r. alperesnek és a II. r. alperes igazgatósági tagjainak

eskü alatti kihallgatását mellőzte, mert az ily módon bizonyitani kivánt az a körülmény, hogy valamely sorsjegy elveszése az igazgatóságnak a húzás napjáig bejelentendő, — a jelen per elbirálásánál merőben közömbös. — Az osztálysorsjátéknak, a vételi és a megújitási sorsjegynek jogi természete egyaránt megegyezik abban, hogy ezek mindenike csak abban az osztályban ad jogot a sorsjegy tulajdonosának a játékban való részvételre, a melyre vonatkozólag kiállíttatott, s így felperesnek az a panasza sem bir alappal, hogy a felebbezési biróság akkor, midőn az egyes huzásokra kiadott sorsjegyeket egymástól teljesen önálló egészeknek és csupán csak a következő osztályra vonatkozó ugyanazon számú sorsjegyet illető elővételi jog által egybekapcsoltaknak tekintette — ezen sorsjegyek jogi természetét félreismerte volna. — Minthogy pedig a felebbezési biróság itéletében foglalt s a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó abból a tényállásból kiindulva, hogy felperes a keresetben körülírt sorsjegy tulajdonát a huzás előtt meg nem szerezte, és illetve, hogy annak vételára részére nem hiteleztetett, — helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy felperesnek az ezen sorsjegyre esett nyeremény kiszolgáltatásának követelhetésére törvényszerű igénye nincs, és ekként az által, hogy felperest keresetével elutasította, anyagi jogszabályt sem alkalmazott helytelenül, sem nem mellőzött: — a minden részében alaptalan felülvizsgálati kérelmet elutasitani, és felperest a sikertelen felülvizsgálati eljárás költségének viselésére a S. E. T. 204. és 168. §-ai alapján kötelezni kellett.

131.

Ténykérdés az, hogy a vitatott minőségű hiány az átvételkor felismerhető volt-e. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346. §.)

A vevő késedelmének megállapítása szempontjából csak a kereskedelmi üzleti élet rendszeres kezelésére befolyással biró tárgyilagos körülmények jöhetnek tekintetbe, de a vevő üzletének concrét viszonyai a mulasztást nem mentik. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346. §.)

Az árú kifogás nélküli átvétele esetén rejtett hiba érvényesítésekor is a vevőt terheli annak bizonyítása,

hogy az árúban már az átvételkor megvolt az a rejtett hiba, mely miatt kifogást tesz.

Külföldi szakértő véleménye is elfogadható. (1893: XVIII. t.-cz. 64. 94. §§.)

(1899 május 12. 1899. II. G. 41. sz. a.)

Tényállás: Az alperes a kereseti árú megérkezéséről 1897. évi október hó 29-én kapott értesítést a vasuttól, de az árút, 20 tonna norvég és 15 tonna Schottisch heringet, csak 1897. évi november hó 3-án vette át és abból 15 tonna Schottisch heringet csak 1897. évi deczember hó 4-én vizsgált meg és ekkor értesítette felperest minőségi kifogásáról, mely okból a 15 tonna heringet felperesnek rendelkezésére is bocsájtotta; megállapíttatott, hogy az alperes az állított hibát, ha az az elküldéskor fennállott, az átvétel alkalmával az árú megvizsgálása útján felismerhette volna; az alperes az árút használhatatlansága okából megsemmisítette, de azt, hogy a kifogásolt hiba az árúban az átvételkor meg volt, nem bizonyította és az árú megsemmisítésével önmaga tette lehetetlenné e kérdésnek, továbbá annak tisztába hozatalát, hogy mi okozta az árú szétmállását és megromlását; azt az alperes kifejezetten kijelentette, hogy nem kivánja állítani, hogy csalás esete forogna fenn. Az alperes állítása szerint az árú minőségi hiánya abban állott, hogy a hering a mosásnál szétmállott és a tonnák felbontása után büdösödni kezdett. Előadta, hogy a hering megvizsgálását azért halasztotta el, mert üzlete kis terjedelmű, három napszámossal dolgoztat s így üzletének concrét viszonyai nem engedték meg, hogy a 20 tonna norvég hering feldolgozása előtt a 15 tonna Schottisch heringet megvizsgálja, a norvég hal feldolgozása után azonban rögtön hozzáfogott a Schottisch hering megvizsgálásához. A felebbezési biróság kimondta, hogy az alperes a hiányról szóló értesítéssel elkésett, mert a K. T. 346. §-ának helyes értelme szerint a vevő késedelmének megállapítása szempontjából csak a kereskedelmi üzleti élet rendszeres kezelésére befolyással biró tárgyilagos körülmények jöhetnek tekintetbe, de a vevő üzletének kis terjedelme, segédmunkásainak csekély száma nem szolgálhat okul arra, hogy a vevő heteken át késleltesse az árú megvizsgálását és kétségben hagyja az eladót az árú sorsa iránt, az alperes üzletének felhozott concrét viszonyai tehát nem mentik, azt a mulasztását, hogy a 15 tonna heringet, mely felett már október 21-én rendelkezhetett, csak öt hét mulva vizsgálta meg és kifogásolta.

A kir. itélőtábla: A tényállás az 1893: XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó; mert az a kérdés, hogy a vitatott minőségi hiány felismerhető volt-e az átvételkor, ténykérdést képez, a mely felülvizsgálatnak tárgyává nem tehető, és mert a felebbezési biróság azt, hogy alperes tanuinak

vallomását mely okból nem fogadta el bizonyitékul, a S. E. T. 64. §-ának megfelelően indokolta, a tanuvallomások mérlegelése pedig felülvizsgálat tárgyát nem képezheti. — A megállapitott tényállásból a felebbezési biróság vonatkozó indokainál fogva helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes a minőségi hiányról szóló értesitéssel és a rendelkezésre bocsájtással elkésett, és igy az *A)* alatti számlában foglalt egész áruküldeményt nem kifogásoltnak kell tekinteni, hogy még abban az esetben is, ha a 15 tonna Schottisch-hering minőségi hiányát rejtett hibának lehetne tekinteni, alperes kifogása azért sem jöhetne figyelembe, mivel a nem az átvételkor azonnal, hanem később felfedezett rejtett hibának bizonyitása már őt terhelte, de azt nem bizonyitotta, sőt az áru minőségének s az állitott megromlás okának megállapitását önmaga tette lehetetlenné, végre, hogy ezekből folyólag alperes a hátralékos vételárt és késedelmi kamatát, továbbá a S. E. T. 109. és 168. §-ai értelmében a perbeli és felebbezési költséget megfizetni köteles. — A felülvizsgálati kérelemben felhozott az a panasz, hogy a ker. törv. 346. §-ának azon kitétele: «a mennyiben ez a rendes üzleti kezelés mellett lehetséges», mindig a vevő üzletére vonatkoznék, a felebbezési biróság vonatkozó indokolásánál fogva alaptalan, valamint az a panasza is, hogy a felebbezési biróság a keresk. törv. 346. §-ának 2. és 3. bekezdésében a rejtett hibára vonatkozó intézkedéseket nem alkalmazta, — utóbbi azért alaptalan, mert a megállapitott tényállás szerint rejtett hiba esete nem forog fenn, de ha fenforogna is, a felebbezési biróság vonatkozó indokai szerint a jelen esetben nem bizonyittatott. — A mi végre a hites szakértőnek felperes által NB. alatt csatolt bizonyitványára vonatkozólag a felülvizsgálati kérelemben felhozott panaszt illeti, ez azért nem alapos, — mert tekintve, hogy oly törvény, mely a biróságot külföldi szakértő véleményének a S. E. T. 64. §-a értelmében elfogadásában akadályozná, nincs, a felebbezési biróság ezen bizonyitványnak figyelembe vétele által jogszabályt nem sértett.

132.

Az a körülmény, hogy *az engedmény az adóssal csak a per során közöltetett,* nem bir súlylyal akkor, ha az alperes maga sem állitja, hogy a vitás összeget az engedménynek vele történt közlése előtt az engedményezőnek vagy jogutódának kifizette volna, hanem

csak azt állitja, hogy a vitás összeget olyan egyénnek fizette ki, a ki az engedményezőnek nem jogutódja. *A perköltség mennyisége felülvizsgálat tárgyává nem tehető,* mert azt a biróság belátása szerint állapithatja meg. (1893 : XVIII. t.-cz. 109., 185. §§.) (1898 junius 13. 1898. I. G. 108. sz. a.)

133.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 468. §-ának rendelkezéséből az következik, hogy *a biztosítási ügyletek elbirálásánál* csak azok a feltételek jöhetnek figyelembe, melyek az elfogadott irásbeli biztositási ajánlatban foglaltatnak, ellenben az ettől eltérő *szóbeli megállapodások érvénytelenek.* Érvénytelen a biztositási kötvénynek az a feltétele, hogy *a biztosítás csak akkor lép hatályba, ha az első díj kifizettetett,* mert azt, hogy a biztositás, ha a biztositó könyveibe az ajánlatnak megfelelően bevezettetett, mikor kezdődik, a 468. §. megállapitja, ezzel ellentétes megállapodás tehát hatálylyal nem bir. *A bevezetés időpontja s a kötvény kiállításának időpontja közötti eltérés* (nov. 2. bevezettetett, nov. 12-én kiállittatott a kötvény) nem a szerződésileg kikötött biztositási idő tartamára, hanem csak a biztositás kezdetére nézve képez eltérést és a biztositottra jogsérelemmel azért sem jár, mert a biztositó a koczkázatot a 468. §. alapján már nov. 2-ától kezdve viselte, habár a biztositást a kötvényben csak nov. 12-étől kezdődő joghatálylyal tüntette is ki, minek ellenében a biztositott az első dijrészletet megfizetni köteles és legfeljebb azt követelheti, hogy a biztositó a kötvényt a könyvekbe történt bevezetésnek megfelelőleg állitsa ki. (1898 junius 24. 1898. I. G. 113. sz. a.)

134.

Nem létezik törvényes vélelem arra nézve, hogy az ingók annak képezik tulajdonát, a kinek azok birtokában vannak, mert ezt a vélelmet törvény sehol kifejezetten nem állapitja meg és ezt a joggyakorlat sem alkalmazza. Abból a tényből, hogy *közeli rokonok lépnek egymással jogügyletre,* önmagában véve nem vonható következtetés a hitelezők kijátszására vonatkozó szándékra, mert ez a következtetés csupán az erre nézve fenforgó közelebbi ténykörülményekből és viszonyokból vonható le. (1868 : LIV. t.-cz. 153. §.) (1898 junius 27. 1898. I. G. 115. sz. a.)

135.

Az a körülmény, hogy az engedményről kiállitott *okirat* az átruházás egyenértékének megkapására *beismerést tartalmaz,* nem zárja ki annak a bizonyitását, hogy az okiratnak ez a tartalma nem felel meg a tényleges valóságnak. (1893 : XVIII. t.-çz. 73. §.) (1898 junius 27. 1898. I. G. 117. sz. a.)

136.

A kereskedelmi törvény rendelkezéseivel is egyező általánosan elfogadott jogszabályt képez (köztörvényi ügy: sertések vétele), hogy késedelem esetén, *a késedelmes fél ellen első sorban a szerződés teljesitése követelhető* és az a szerződő fél, a ki a szerződés teljesitése helyett kártéritést kiván érvényesiteni, az erről az ellenfelet azonnal értesiteni és az utólagos teljesitésre kellő időt engedni köteles és csak ennek eredménytelen elteltével van joga a szerződés tárgyát hiteles személy közbenjöttével, de akkor sem magán úton, eladatni. (1898 junius 28. 1898. I. G. 123. sz. a.)

137.

Ha a vállalkozó a felvállalt (épitési) *munkát nem a kiadott tervrajz szerinti terjedelemben végezte,* ha egyébként az elkészitett épület használható és a kitűzött czélnak megfelel, a munka befejezése után az épittetőnek nem az épület lebontására és a tervrajzban megállapitott nagyságban leendő újból épitésre van követelési joga, hanem csak arra nyilik jogigénye, hogy a megállapitott munkadijból, a nem szolgáltatott anyagok és munkának megfelelelő értékkülönbözetet levonhassa. (1898 junius 30. 1898. I. G. 129. sz. a.)

138.

Az ingatlan haszonélvezőjét, avagy azt, a kire a haszonélvezeti jog átruháztatott, *csakis az ingatlan haszonélvezete illeti meg, és csakis azoknak a szükséges és czélirányos költségeknek a megtérítését követelheti az ingatlan tulajdonosától, a mely költségek az ingatlan állagának fentartására szükségesek és czélirányosak, ellenben a haszonélvező,* avagy az, a kire az a jog átruháztatott, a haszonélvezet tárgyát képező ingatlanon *átalakításokat az ingatlan tulajdonosának beleegyezése nélkül nem tehet,* és az ezen indokból teljesitett kiadá-

sainak megtérítését a tulajdonostól nem követelheti, amiből tehát következik, hogy a felebbezési biróság nem sértett anyagi jogszabályt, a midőn a jelen per tárgyát képező összegre nézve (melyet a felperes azon az alapon követelt a tulajdonosoktól, hogy ezek hozzájárulása nélkül a haszonélvezővel kötött szerződés alapján az ingatlanon lévő istállóhelyiséget szoba- és bolthelyiséggé alakitotta át) felperest keresetével elutasítá, de nem mellőzött eljárási szabályt sem, mert a most kifejtett jogszabály következtében felesleges annak a számszerű meghatározása, hogy az átalakitás mily összegbe került, és felesleges annak szakértők általi meghatározása is, hogy emelkedett-e az ingatlan értéke az átalakitás következtében, mert az átalakitást felperes a tulajdonosoknak megkérdezése és hozzájárulása nélkül csakis saját veszélyére tehette és kártéritési igénynyel legfeljebb a haszonélvezővel szemben léphet fel. (1898 aug. 30. 1898. I. G. 127. sz. a.)

139.

Az, a ki a váltót a váltóbirtokos aláirásával ellátott, de különben üres ügyvédi meghatalmazványnyal együtt *a követelésnek per útján leendő behajtása végett az ügyvédnek átadja, a per útján behajtott pénznek az ügyvédtől való átvételére is jogosult,* ha nincs megállapítva az, hogy a váltóbirtokos az ügyvédnek egyenes utasitást adott arra, hogy a behajtandó pénzt közvetlenül az ő kezéhez küldje el, mert az, a kinek a közbenjárását a váltóbirtokos ekkép igénybe vette, az eredeti váltó átadása mellett annak ellenértékét esetleg az adóstól is átvehette volna. (1874 : XXXIV. t.-cz. 48. §.) (1898 szept. 1. 1898. I. G. 138. sz. a.)

140.

Az ingatlan elvont haszna iránt támasztott igény a birtok kérdésével oly szoros összefüggésben van, hogy *az elvont haszon a birtok kérdésének előzetes vagy egyidejüleges eldöntése nélkül meg nem itélhető.* A felebbezési biróság által megállapitott és az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint pedig a felperes nem mutatta ki, hogy a birtok kérdése előzetesen eldöntetett volna, sem keresetét a a birtok megitélése iránt nem inditotta. E szerint tehát a felebbezési biróság itéletének elutasitó rendelkezése a fentebb előadott indokból megáll. (1898 szept. 1. 1898. I. G. 139. sz. a.)

141.

Ha a haszonbéri szerződés jogot ad a bérbeadónak arra, hogy a bérleti viszonyt, a mennyiben a bérlő szerződési kötelezettségének eleget nem tenne, előleges negyedévi felmondással akként is megszüntethesse, hogy a felmondási idő február elsejére eshessék, és világos rendelkezést tartalmaz arra nézve is, hogy ily felmondás esetében a bérlő az általa esetleg meg nem fizetett bérösszegért is felelős: akkor a bérlő nem hivatkozhatik sikerrel arra a vélelemre, mely szerint a haszonbérösszegnek megfelelő ellenszolgáltatást csak akkor nyer, ha részére az egész gazdasági év eredménye biztosítva van, hanem arra való tekintet nélkül, hogy a november, februári negyedre, a mely időre a bérbeadó a haszonbért követeli, ezért ellenszolgáltatást a termények betakarítása útján köztudomás szerint nem is nyerhet, ezt a bérösszeget, a mely különben már november elsején lett volna esedékes, és a melynek meg nem fizetése a felmondás indokául szolgált, megfizetni köteles.

A felebbezési költség összegét a biróság szabad belátása szerint állapithatván meg, a megállapitás eredménye felülvizsgálat tárgyát nem képezheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 168., 185. §§.) (1898 szept. 6. 1898. I. G. 141. sz. a.)

142.

A felülvizsgálati határidő elmulasztását igazoltnak kell kimondani, ha az ellenfél abba beleegyezik. (1881 : LIX. t.-cz. 59. §.) (1898 szept. 9. 1898. I. G. 142. sz. a.)

143.

Az igényper tárgyának értéke a lefoglalt ingók becsértéke. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §.) Ha a kereset főtárgya tekintetében ki van zárva a felebbvitel, a perköltség kérdésében sem lehet felebbezéssel élni. (1893 : XVIII. t.-cz. 181. §.) (1898 szeptember 9. 1898. I. G. 149. sz. a.)

144.

A kir. itélőtábla, minthogy *a felülvizsgálati kérvény alperesnek a beérkezett vétiv szerint szabályszerüen nem kézbesíttetett,* a mennyiben az A. P. Sz. által vétetett át, és igy alperesnek nem állott módjában eddig a felülvizsgálati kérelem ellenében a törvényben meg-

engedett védekezéssel élni: a mai napra *kitűzött tárgyalást felfüggeszti,* és egyuttal utasítja a kir. törvényszéket, mint felebbezési biróságot az összes iratok megküldése mellett, hogy itéletének az alperes részére történt szabályszerű kézbesítését igazoló vétivet csatolja az iratokhoz és az alperes helyett tévesen A. P. Sz.-nak kézbesitett felülvizsgálati kérelem II. példányát követelje vissza és azokkal együtt az összes iratokat ide sürgősen terjessze ismét fel. (1893 : XVIII. t.-cz. 193. s. k. §§.) (1898 szeptember 14. 1898. I. G. 155. sz. a.)

145.

A vasuti mozdonyvezető, ki a fennálló szabályok szerint külön előirt vizsgát, minősítést tartozik kimutatni, de jelentékenyebb fontosságu foglalkozásánál fogva is, olyan segédmunkásnak tekintendő, a ki a kereskedelmi segédekkel egy tekintet alá esik, ily minőségében őt az 1884 : XVII. t.-cz. 92. §-ának második bekezdése alapján ellenkező kikötés hiányában *hat heti felmondási idő illeti meg.* Nem sért a biró eljárási szabályt, ha *az 1884 : XVII. t.-cz. 99. §-a értelmében* a minősités meghatározása czéljából az iparhatóságot meg nem keresi, mert ennek a törvényszakasznak alapján *az iparhatóság által tett minősítés csak a munkakönyv ki- vagy ki nem váltására bír súlylyal,* egyéb igényt azonban meg nem állapít. (1898 szeptember 22. 1898. I. G. 158. sz. a.)

146.

A felebbezési biróság, habár itéletének rendelkező része nem szabatos, de a mint annak indokolásából kitűnik, itéletében egyedül azt a jogkérdést döntötte el, hogy *az unoka, a kinek szülője az örökhagyót túl nem éli, és szülője jogán a nagyszülő után közvetlen örököl, tartozik tűrni, hogy törvényes örökösödés esetén osztályrészébe minden beszámíttassék, a mit szülője az örökhagyótól önállóságra jutás czéljából előre kikapott.* De alperesek is csak arra alapitják felülvizsgálati kérelmüket, hogy a felebbezési biróság ezzel a kijelentéssel anyagi jogszabályt sértett meg, mert az ekként nyert kiházasítási tárgyak ajándékkép adottaknak tekintendők, és a törvényes osztályrészbe azok értéke be nem számitható. Alpereseknek ez a panasza azonban alaptalan, mert a felebbezési biróságnak megtámadott fenti kijelentése nem csak az általánosan elfogadott jogszabályoknak, de az 1840. évi VIII-ik t.-cz. 2. §-a ren-

delkezésének is teljesen megfelel, tehát anyagi jogszabálysértésről szó sem lehet. (1898 szeptember 15. 1898. I. G. 161. sz. a.)

147.

A kereskedelmi törvény 546. §-a alapján a kereskedelmi ügyletek körüli alkuszi közbenjárási dij tekintetében megállapitott különleges jogszabálytól eltekintve, általános jogszabályt képez az egyéb jogviszonyokból eredő ügyletek körüli közvetitésekre, hogy *a meghatalmazott a reá bizott ügyletet szükség nélkül egy harmadikra is reá bizhatja, mint helyettesére,* anélkül, hogy a meghatalmazótól erre nézve a meghatalmazásban világos engedély adatott volna, mely esetben az eredményért egyedül a meghatalmazott áll jót, míg ellenben, ha a meghatalmazványban helyettes-nevezés megengedtetett, ekkor csakis a személyválasztásban elkövetett vétségért felelős a meghatalmazott. E jogszabály alapján köteleztetett a kikötött közvetitési dij megfizetésére a megbizó annak ellenére, hogy a vevőt nem a megbizott, hanem egy harmadik egyén ajánlotta, a kit a közvetitésre viszont a megbizott szólitott fel. (1898 szeptember 20. 1898. I. G. 163. sz. a.)

148.

A felülvizsgálati biróság megbirálása alá tartozik az a kérdés, hogy a törvényes képviselőnek érdeke a kiskoru érdekével összeütközik-e, s ha ez érdekösszeütközést fenforgónak találja, az alsóbiróságok itéletének, melyekkel az apa s az általa képviseltnek tekintett kiskoru meg nem jelenés okából marasztaltattak, az árvaszéki ügyész kérelmére feloldásával az eljárást felfüggeszti s az elsőbiróságot az 1893 : XVIII. t.-cz. 8. §-ának értelmében való eljárásra utasitja. (1877 : XX. t.-cz. 30. §. *a)* 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 4. p. 128. §. 2. p. 166. §. 185. §. *b)* (1898 szeptember 22. 1898. I. G. 168. sz. a.)

149.

Ha *a kötvényt előttemező tanuk nem voltak együtt és egyszerre jelen,* az okirat nem felel meg az 1868 : LIV. t.-cz. 167. §. *b)* pontja rendelkezésének. (1893 : XVIII. t.-cz. 73., 77. §§.) (1898 szept. 29. 1898. I. G. 179. sz. a.)

150.

A munkát (hetilapnak kinyomatását) vállaló a munkabéri viszonyt egyoldaluan felbonthatja, ha a munkaadó az esedékes munkabért (minden pénteken 60—70 frtot) meg nem fizeti. (1898 szeptember 29. 1898. I. G. 181. sz. a.)

151.

Mivel *a felülvizsgálati kérelem nem előkészítő irat, hanem alapja a felülvizsgálati eljárásnak,* azt a hiányt, hogy abban a panasz elő nem adatott, sem a perben már használt előző felülvizsgálati kérelemre utalás, sem a szóbeli tárgyaláson való előadás nem pótolhatja. (1892 : XVIII. t.-cz. 190., 196. §§.)

Habár határozott törvényi rendelkezés hiányában általánosságban nem áll is meg az a kijelentés, hogy *a perujítás az alapperbeli költségre ki nem hat,* mindazonáltal akkor, mikor módjában állott az ujító félnek (alperesnek) az alapperben akként, mint az ujított perben tette, védekezni s azt elmulasztván, e miatt vált pervesztessé s marasztaltatott az alapper költségében: ezt csak a saját mulasztásának tulajdoníthatja s ez esetben az alapperbeli itéletnek a perköltségről szóló rendelkezése fentartandó. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §.)

Az alapper befejezése után felmerült új ténykörülmény (hogy a peres felek az alapperbeli itélet meghozatala után 100 frtban kiegyeztek) *perujításra* s így az alapperbeli itélet megdöntésére *indokul nem szolgál.* (1881 : LIX. t.-cz. 69. §. 1868 : LIV. t.-cz. 319., 320. §§.) (1898 nov. 4. 1898. I. G. 188. sz. a.)

152.

Téves a felebbezési biróságnak az a kijelentése, hogy az albérbeadás jogának kikötése nélkül a bérlő ezzel a joggal nem élhetne, minthogy az érvényben álló és a birói gyakorlattal is támogatott anyagi jogszabályt az képez, hogy *a bérlő rendszerint jogosítva van a kibérelt dolgot albérbe adni,* a mennyiben ettől a szerződés által eltiltva nincs, vagy a menynyiben az albérbe adás a tulajdonos kára nélkül megtörténhetik. (1898 október 9. 1898. I. G. 189. sz. a.)

153.

A tanuk vallomása a birósági iratok között foglaltatván, annak alapján *a tényállás az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is megállapítható, illetőleg kiigazítható.* (1898 október 20. 1898. I. G. 198. sz. a.)

154.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a alapján okirat mellőzésével *tanuvallomásokból is megállapíthatja a biróság, hogy az igénylő* nő a házasság tartama alatt vagyont *örökölt.* Azzal a vélelemmel szemben, mely szerint *az üzlet felszereléséhez tartozó ingók annak vannak a tulajdonában, a kinek, mint iparjogosultnak nevén az üzlet vezettetik* (a felperes igénylő nőnek), az alperes végrehajtatót terheli annak bizonyítása, hogy ezek az ingók a végrehajtást szenvedett férj tulajdonai. (1868 : LIV. t.-cz. 152., 153. §§.) (1898 október 20. 1898. I. G. 200. sz. a.)

155.

A felebbezési eljárás során előterjesztett keresetleszállítás a felülvizsgálat kizárása szempontjából befolyással nem bir. (1893 : XVIII. t.-cz. 181. §.) *Ha a felebbezési biróság itéletét a félnek kézbesítteti* s ez által annak a feltevésnek nyit tért, hogy az itélet a félnek törvény szerint kézbesitendő volt: a fél a felülvizsgálati határidő számítása tekintetében a biróság szabályellenes eljárása által megtévesztetvén, abból származó *mulasztása,* hogy a felülvizsgálat beadásának határidejét nem a felebbezési biróság itéletének kihirdetésétől, hanem kézbesitésétől számitotta, *vétlennek* tekintendő. (1893 : XVIII. t.-cz. 188. §. 1881 : LIX. t.-cz. 61. §.) (1898 decz. 23. 1898. I. G. 201. sz. a.)

156.

Habár az ingatlan átruházója az ingatlanon fekvő terhekért szavatol, abban az esetben, *a mikor a jelzálogul lekötött ingatlan tulajdonjogát a zálogjogilag biztosított követelés tulajdonosai szerzik meg,* a követelés és a dologi adósságnál fogva a kötelezettség egy személyben egyesül, mihezképest abból, hogy az egyesüléssel szemben a felek egyezségileg nem intézkedtek arra nézve, hogy a személyes adós fizetési kötelezettsége fenmaradjon, az következik, hogy *a*

személyes adós a további fizetési kötelezettség terhe alól felmentettnek tekintendő. (Az apa gyermekeire ruházta az ingatlant, melyre azoknak követelésük volt bekebelezve; a követelésről a szerződés nem intézkedett; a gyermekek az apjuknak az évi járulékot minden beszámítás nélkül nyolcz éven át kiszolgáltatták, ekkor azonban a bekebelezett követelés iránt ellene perrel léptek fel.) (1898 október 21. 1898. I. G. 202. sz. a.)

157.

A fennálló magánjogi szabályok értelmében a házastársakat a lakbérkövetelésre nézve akkor is egyetemleges felelősség terheli, ha a bérleti szerződést a férj kötötte, következően a feleség felelősségét nem a szerződéskötés, hanem a házassági együttélés és a lakás közös használata alapítja meg. (1898 november 3. 1898. I. G. 213. sz. a.)

158.

A birói zár alá vett ingók iránti igényperekben a s. e. t. 229. §-a szerint alkalmazandó 1881. évi LX. t.-cz. 98. §. értelmében a perköltség a lefoglalt ingóknak zár alóli feloldása esetében, a végrehajtónak jóhiszemüsége folytán kölcsönösen megszüntetendő. Minthogy pedig a felebbezési biróság által megállapitott és meg sem támadott azon tényállásból, — mely a s. e. t. 197. §. szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, — hogy a kérdéses géppel végrehajtást szenvedett is csépelt, hogy a gép a végrehajtás foganatositásakor végrehajtást szenvedett birtokában találtatott és hogy végül a foglaláskor a foglalás ellen kifogás nem tétetett, *a végrehajtónak ép jóhiszeműsége tűnik ki a foglalás foganatosítása* körül, minélfogva a perköltség a törvényes jogszabály helyes alkalmazásával lett az 1881 : LX. t.-cz. 98. §-ának rendelkezésénél fogva kölcsönösen megszüntetve. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 október 13. 1898. I. G. 224. sz. a.)

159.

A felek közötti jogviszonyt szabályozó szerződésben *a felek abban állapodtak meg, hogy az alperes által elvállalt munkateljesítésből eshetőleg eredő követelések biztosítására az alperes 500 forint biztosítéki összeget helyez el a felperesnél,* és felperest az a jog illeti meg, hogy netaláni követelését abból fogja kiegyenlíteni

és csupán a követelés összegét nem fedező többlet iránt érvényesíthet alperes egyéb vagyonára fedezeti jogot. Ebből a megállapodásból helytelenül vonta le a felebbezési biróság azt a jogi következtetést, hogy ez a felperest csak mint jogosultság illeti meg, de mint kötelezettség nem terheli, mert a szerződés a felek között ennek teljes mérve szerint, úgy a jogosultság, mint a kötelezettség szempontjából irányadó. A jelen esetben annál kevésbé engedhető ettől eltérés, mert a per adatai szerint a biztosíték összege felperes kezében van, és felperes még csak fel sem hozta, annál kevésbbé bizonyította, hogy a kereseti összegen túl egyéb követelése is érvényesítés alatt állana. Ezek alapján a felülvizsgálat e részeinek helyet adva, a felebbezési biróság itéletét akkép kellett megváltoztatni, hogy *a felperes a megitélt követelés erejéig, végrehajtás mellőzésével kizárólag a biztosítéki összegből nyerhessen kielégítést.* (1898 november 10. 1898. I. G. 233. sz. a.)

160.

Azért, hogy a haszonbérletnek tárgyát a haszonbérlő szerződésszerüleg használhassa, a haszonbérbe adó szavatol és a mennyiben ebben önhibáján kivül a haszonbérbevevő egy harmadik személy által törvényszerűen megakadályoztatik, az ez által felmerült kárért a vele szerződéses viszonyban álló haszonbérbeadó felelős; az a körülmény, hogy a kérdéses terület, a melynek termését egy harmadik személy, ki a terület birtokába sommás uton visszahelyeztetett, elvitte, vitás terület, csak az esetben szolgálhatna alperesek előnyére, ha a szerződésben az alperesek a fentebb említett szavatossági kötelezettségük alól felmentettek volna. (1898 november 17. 1898. I. G. 235. sz. a.)

161.

Minthogy jogszabály az, hogy az örökös az örökhagyóval ennek jogai és kötelezettségei tekintetében egy személynek tekintendő, kétségtelen, hogy a mikor *az 1881 : LIX. t.-cz. 50. §-a* magának az idézett félnek *a semmiségi kereset inditására* jogot ad, akkor ugyanezt *a jogot megadja az idézett fél örökösének is,* a ki a megsemmisittetni kérelmezett peres eljárás következtében a jogsérelmet tényleg szenvedné. (1898 november 18. 1898. I. G. 236. sz. a.)

162.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 94. §-a szerint *a biróság csak akkor van a felektől megnevezett szakértőhöz kötve*, ha a felek egy szakértő személyében állapodtak meg, kinevezhet egy szakértőt, ha több szakértő meghallgatása nem látszik szükségesnek és a több szakértő alkalmazása által fölmerülő költség a per tárgyának értékével nem áll arányban. Jelen esetben a szemle tárgya egy kisebb földmivesház értékének és az abba egy más épületből részben behasznált anyag csekély értékének meghatározása volt; mindezt a szakértőül alkalmazott községi biró, a kinek szakértelme egyébként nem is volt kifogás tárgya, annál inkább képes volt meghatározni, mert mint helybeli lakos, a helyi viszonyokról és így a behasznált régi anyag értékéről is kellően tájékozva lehetett. *A czélnak megfelelően intézkedett tehát az eljárt biróság, midőn egy szakértőt nevezett ki* és e részbeni intézkedése annál kevésbbé képezheti panasz tárgyát, mert a szemlének öt izben történt elhalasztása mellett volt ideje alperesnek e miatt kifogásait megtenni, de a szemlére vonatkozólag sem a szemlejegyzőkönyv, sem a felebbezési tárgyalási jegyzőkönyv semmiféle észrevételt nem tartalmaz. (1893 : XVIII. t.-cz. 34., 155. §§.) (1898 november 25. 1898. I. G. 242. sz. a.)

163.

Abból a körülményből, hogy a kereseti ingóságok már ismételve feloldattak a birói zár alól, res judicata nem származik, minthogy csupán ugyanazon felek közötti jogügyletnek birói érvényesitése az, a mi itélt dolgot képez, már pedig azt felperes maga sem állítja, hogy felperes ellenében mentettek volna fel a kereseti ingóságok a birói zár alól. Ugyanazért az előző itéletek e peres ügy eldöntésénél a jelzett jogi hatálylyal nem is birhattak. (1898 nov. 25. 1898. I. G. 243. sz. a.)

164.

Az egyezségi ajánlatból a vételügylet feltétlen megkötését alaposan következtetni nem lehet, a mennyiben az egyezségi ajánlat tétethetik egyéb okokon kivül a per elkerülése czéljából is; az egyezségi ajánlat tétele tehát perdöntő körülményt nem képez. A vételügylet jogi természetével épen nem ellenkezik, hogy az bontó feltétel alatt köttessék meg, ily esetben pedig a létrejött vételügylet

alapján eltérő megállapodás hiányában a vételár is kifizetendő lévén, *ha* e helyett *a vevő feltétlen fizetési igéretet tartalmazó kötelező jegyet állít ki, még az nem szolgálhat bizonyítékául annak, hogy a vételügylet feltétlenül köttetett.* (1898 deczember 16. 1898. I. G. 249. sz. a.)

165.

Az ügyvéd felétől csak a szükséges, vagy hasznos eljárásokért követelhet fáradozásához mért díjazást. Az a kérdés tehát, hogy a költségjegyzék tételei alatt kitüntetett munkálatok szükségesek, vagy hasznosak voltak-e? Ez a kérdés pedig a vonatkozó perek menetének ismerete nélkül megbirálható nem lévén: a tőzsde-biróságnál lefolytatott perek megszerzése szükséges. Szükséges eme periratok megszerzése azért is, mert azok megtekintése nélkül az sem állapitható meg, hogy felperes a per biróságánál miféle munkálatait számitotta fel s ennélfogva a perbiróság által megállapitott dijakban miféle munkálatok díjazása foglaltatik. Valamint szükséges az érintett periratok megszerzése még azért is, mert a még meg nem állapitott munkálatokért kiérdemelt dijak mértéke is szintén csak a per menetének ismerete alapján állapitható meg. Minthogy azonban a felebbezési biróság abból a *téves szempontból* indulva ki, *hogy egyedül az ügyvéd van hivatva annak megbirálására, hogy valamely cselekvény a pervitel czéljából szükséges-e,* a peres iratok megszerzését alperes kifejezett kérelme ellenére mellőzte, s ezzel *az 1893 : XVIII. t.-cz. 35. §-ában foglalt* azt a *lényeges eljárási szabályt* hagyta figyelmen kívül, mely szerint a biróság gondoskodni tartozik arról, hogy az ügy kimeritő tárgyalásban részesüljön; s minthogy e miatt az ügy eldöntésére befolyással biró körülmények felderitése elmaradt és az ügy végeldöntésre nem alkalmas: ennélfogva a felebbezési biróság itéletét a kir. itélőtábla feloldotta s a biróságot megfelelő további eljárásra és új itélet hozatalára utasitotta. (1874 : XXXIV. t.-cz. 54. §.) (1898 deczember 7. 1898. I. G. 251. sz. a.)

166.

A felebbezési biróság itéletében tényállásként meg van állapitva, hogy a felperes házában lakó alperes felperes külön engedelme nélkül egy fekete rigót tartott. Köztudomású dolog, hogy a *fekete rigó* erős hangú, lármás madár, melyet nem hangja vagy éne-

kének szépsége, de a miatt szoktak tartani, mert nehány dal-ütem elfütyölését betanulni képes, a mit aztán gépiesen, folytonosan ismétel. A per adatai szerint *alperes a rigót nappal a közös folyosón tartotta és minthogy a fekete rigónak* fentebb említett tulajdonságaiból következik, hogy *a házban lakók nyugalmát állandóan megháborítani alkalmas, felperesnek kétségtelenül joga volt a rigó eltávolítását követelni.* Tekintettel azonban arra, hogy felülvizsgálati kérelmében maga felperes azt adja elő, hogy a keresetinditástól két hétre alperesnek a madártartás miatt magánuton fel is mondott és ugyancsak felperesnek a felebbezési tárgyalási jegyzőkönyvben foglalt kijelentése szerint alperes a madarat a bérnegyed vége előtt eltávolította, sőt maga is elköltözött, nyilvánvaló, hogy *felperes más uton is elérhette és elérte czélját,* mint az azonnali lakkiürités esetleges alkalmazására irányzott keresetével, azért *alperest* az 1893: XVIII. t.-cz. 109. §. a alapján *a fölmerült fölösleges költségek viselésére kötelezni nem lehetett.* Ámde pervesztesnek fölperes sem tekinthető, vele szemben a fentebb hivott törvényszakasz tehát szintén nem alkalmazható, miért is a felülvizsgálati kérelemnek részben helyet adni, s minthogy a peres kérdés szakértők meghallgatása nélkül is eldönthető volt, a felebbezési biróság itéletének részbeni megváltoztatása mellett peres felek között *a perköltségeket kölcsönösen megszüntetni kellett.* (1893 : XVIII. t.-cz. 110. §.) (1898. nov. 20. 1898. I. G. 253. sz. a.)

167.

A törvény szerint kizárt jogorvoslati kérelem (igényperben helybenhagyó II. birói itélet ellen felülvizsgálati kérelem) következtében az ellenjegyző ügyvéd pénzbirsággal (10 frt) büntetendő, (1893 : XVIII. t.-cz. 205. §.) s részére dij és költség saját felével szemben sem állapitható meg, (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1898 nov. 25. 1898. I. G. 252. sz. a.)

168.

A férj, mint családfő, a család eltartásáról gondoskodni tartozván, a házastársak közös háztartásának czéljaira kiszolgáltatott és a közös háztartásban felhasznált árúkért első sorban a férj felelős; ha azonban a követelés kifizetésére a nő a maga személyében fizetési igéretet tett és a hitelezésnek a férj vagyontalansága s a nő vagyonossága következtében épen ez a közvetlen igéret szolgált

alapjául: akkor a nő, mint a hitelezővel közvetlen fizetési kötelezettségben álló egyenes adós, a férj perben állása nélkül is fizetésre kötelezhető. (1898 deczember 9. 1898. I. G. 261. sz. a.)

169.

Tanu kihallgatása hivatalból el nem rendelhető. (1893: XVIII. t.-cz. 82. §.) (1898 deczember 15. 1898. I. G. 262. sz. a.)

170.

A szerződésnek abból a rendelkezéséből, mely szerint az alperesek kötelesek «évenkint legkésőbb mindenkor november 1-éig 60 kgr. dinka és 60 kgr. fekete, a haszonbéres földjökön termett szőlőt adni», nyilvánvaló, hogy a kötelezettség teljesitése attól a feltételtől függ, hogy a kikötött években hozott-e annyi termést az a szőlő, a melynek terméséből a szolgáltatás teljesithető volt, hogy a kikötménynek a kötelezettek eleget tettek volna. (1898 deczember 15. 1896. I. G. 264. sz. a.)

171.

A jogellenes cselekmény elkövetéséből folyó kártérítési kötelezettség megállapításának nem feltétele az, hogy az ily cselekmény a büntető törvények súlya alá essék. (Az alperes bádogos, mivel munkadiját a vállalkozótól nem kapta meg, leszedte a háznak már befejezett bádogos munkáját, azt elvitte s a házat is megrongálta; az épitési költséget a felperes tulajdonos a vállalkozónak akkor már kifizette s a ház neki már átadatott. Az eljárásban és a marasztaló itélet elleni felülvizsgálati kérelmében azt is felhozta az alperes, hogy a felperes az ő cselekményét büntetőper tárgyává tette, a büntető biróság azonban abban büntetésre méltó cselekményt nem látott.) (1898 deczember 22. 1898. I. G. 271. sz. a.)

172.

A felülvizsgálati biróság abban az esetben, a mikor *a felülvizsgálati határidő elmulasztásának igazolása czéljából ténybeli adatok* kideritését tartja szükségesnek, ezek *beszerzésére határozattal a felebbezési biróságot hívja fel.* (1898 deczember 29. 1898. I. G. 277. sz. a.)

173.

Az ismeretlen helyen tartózkodású alperesek részére kirendelt ügygondnok felhatalmazása annálfogva, hogy az alperesek lakhelye ismeretessé vált, és az ujabbi idéző végzés saját kezükhöz kézbesíttetett, *megszüntnek tekintendő* akkor is, ha azt a biróság kifejezetten nem szüntette is meg; következéskép az ügygondnok által az alperesek nevében beadott felülvizsgálati kérelem visszautasittatott, mivel a felülvizsgálatot kérő annak beadására nem volt jogositva. (1868 : LIV. t.-cz. 268. §.)

Az *ügygondnoki díj mennyiségét* a biróság belátása szerint állapitván meg, e rendelkezése *felülvizsgálati kérelemmel sikerrel meg nem támadható.* (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 deczember 30. 1898. I. G. 279. sz. a.)

174.

A végrehajtási eljárás folyamán inditott *igénypernek* tárgyát az 1881 : 60. t.-cz. 96. §.-a rendelkezéséhez képest egyedül az igényelt vagyonnak a foglalás alól való felmentése képezvén, annak *értéke meghatározásánál is, az a vagyoni érdek lehet csak irányadó, mely az alperesként perben álló foglaltató hitelezőt az igényelt tárgyakhoz a foglalással szerzett zálogjogának fennállásához köti;* minthogy pedig a fenforgó esetben az alperes a felperes által igényelt ingókat, a keresethez mellékelt foglalási jegyzőkönyv tanusága szerint a végrehajtást szenvedő ellen *123 frt 35 kr. tőke, ennek 1894 szeptember 14-étől járó törvényes kamata erejéig foglaltatta le s a költségek,* a melyekre a végrehajtási zálogjog hatálya szintén kiterjed, *sem tesznek ki annyit, hogy az alperesnek a zálogjog fenállásához fűződő vagyoni érdeke a 200 frtot meghaladná,* az ilyen ügyekben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye, ennek következtében *a felülvizsgálati kérelmet visszautasítani* s az említett t.-czikk 205. §-ának rendelkezéséhez képest az azt *ellenjegyző ügyvédet pénzbirsággal büntetni kellett.* (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. 1881 : LI. t.-cz. 96. §. (1898 deczember 7. 1898. I. G. 282. sz. a.)

175.

Néhai Gy. Sz. ingatlanainak felét az 1892 aug. 17-én kelt adomány-okirattal visszteher nélkül az alperesre ruházta át, mely ügylet természeténél fogva, de a peres felek egyező kijelentései szerint is

ajándékozást képez. *A megajándékozott felelős az ajándékozónak* amaz *adósságaiért,* melyek az ajándékozás idejében fenállottak, feltéve, hogy az ajándékozó egyéb vagyonából vagy hagyatékából behajthatók nem voltak. Eme jogszabályra tekintettel, minthogy *a megajándékozott saját személyében is kötelezhető és nem csak az ajándékozott vagyon értéke erejéig, az átvett ajándék* tiszta értékét meg nem haladó összeg *megfizetésére,* minthogy továbbá felperes az ajándékozó adósságait állitólag kifizette és ebből kifolyólag követeli a kifizetett összeg egy részét a megajándékozottól, ennélfogva mint a hitelezők jogutóda jelentkezik és így a megajándékozott ellen kereseti joga van, a felebbezési biróság jogszabályt sértett, midőn felperest kereshetőség hiánya miatt, érdemleges indokokból elutasitotta. (1899 január 13. 1898 I. G. 286. sz. a.)

176.

A kereset *ingatlan tulajdonjoga iránt* indittatván, az 1893: XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja értelmében *sommás eljárás alá csak annálfogva tartozik,* hogy a per tárgyát képező ingatlannak a keresetlevélhez *B)* alatt mellékelt adóbizonyitvány alapján az idézett t.-czikk 4. §-ának második bekezdéséhez képest megállapitott értéke 200 frtot meg nem halad; minthogy pedig az 1893: XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében tekintet nélkül a per tárgyának minőségére, nincs helye felülvizsgálatnak, *ha a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad, ennélfogva alperesnek a törvény által kizárt felülvizsgálati kérelmét hivatalból vissza kellett utasítani.* A pénzbirság kiszabása mellőztetett. (1893: XVIII. t-cz. 205. §. 1898. deczember 7. 1898. I. G. 294. sz. a.)

177.

A kereset alapját képező egyezségben az alperes a felperesnek jutott ingatlant terhelő 120 forint tőke és járulékainak kifizetését nem kötelezte, hanem csakis az ingatlan tehermentesitésére vállalt kötelezettséget.

Minthogy pedig állandó birói gyakorlat szerint *azt, a ki kötelezettsége ellenére a zálogjog törlését nem eszközölteti, nem lehet a zálogos összegnek feltétlen fizetésében elmarasztalni, hanem csak abban, hogy a kérdéses összeget, annak az esetleges kárnak a biztosítására, a mely a zálogjog fennállása miatt a felperest érheti, birói kézhez fizesse*: a fellebbezési biróság ennek a jogszabálynak ellenére köte-

lezvén az alperest a felperesek részére való fizetésre, a felülvizsgálati kérelemnek e részben helyet kellett adni. (1899 márczius 30. 1898. I. G. 300. sz. a.)

178.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 110., 130. és 168. §§-ai szerint *a biróság részben való pervesztesség esetén a perköltség viselése iránt belátása szerint rendelkezhetik*, annálfogva a felebbezési biróság az által, hogy a nagyobb részben pervesztes alperest a per és felebbezés költségének viselésére kötelezte, jogszabály megsértést el nem követett. (1899 január 26. 1898. I. G. 302. sz. a.)

179.

A felperes keresetét 162 frt 50 kr. tőke és járulékai megfizetése iránt inditotta; az a körülmény, hogy felperes a per tárgyával kapcsolatban *az előzetes birói szemle költségének* megtéritését is követeli, *a per tárgya értékének meghatározásánál számításba nem jöhet*, mert ez a költség nem önálló kereseti tárgy, hanem csak mint a követelés érvényesitésével kapcsolatban felmerült költség, járulékos természetű.

E szerint a jelen per tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem haladván, az ilyen ügyekben pedig az 1893. évi XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak helye nem lévén: ennek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani kellett. A pénzbirság mellőztetett. (1893: XVIII. t.-cz. 205. §. 1896 márczius 15. 1898. I. G. 328. sz. a.)

180.

A felperes keresetét az iránt inditotta, hogy a selmeczbányai 1508. sz. telekjkönyvben A+3357. hrsz. a. felvett ingatlanból M. J. illetőségére az alperesek javára B. 2. 3. sorsz. a. bekebelezett tulajdonjog töröltessék s a C. 1. sorsz. a. jelzálogilag bekebelezett 162 frt 60 kr.-nak alpereseket illető 1/8-ad részére nézve alperesek törlési nyilatkozat kiállitására köteleztessenek. E szerint az 1893: XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontjára alapitott keresetnek az lévén a czélja, hogy az érintett ingatlannak M. J. illetőségét képezett s felperes előadása szerint 1/8 része az alperesek javára bekebelezett tulajdonjogi bejegyzéstől felszabaduljon, a per tárgyául e részben az említett jutalékra vonatkozó tulajdonjog tekintendő. *Ingatlanok tulajdonát*

tárgyazó perekben az 1893. évi XVIII. t.-cz. 3. §-ának 1. pontja szerint a per tárgyának értékét az ingatlan vitás részének értéke képezi, melyet felperes a néh. M. J. hagyatéki leltára alapján 54 frtra tett s utóbb adóbizonyitvány alapján 45 frt értékünek mutatott ki és így a per tárgyának értéke a 162 frt 60 kr. jelzálogi követelés $^1/_3$-ad részének, vagyis 54 frt 20 kr.-nak hozzászámitásával összesen 99 frt 20 kr. Minthogy pedig az 1893: XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében nincs helye felülvizsgálatnak az olyan perekben, melyekben a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frtot meg nem halad: ennélfogva felperes felülvizsgálati kérelmét hivatalból visszautasitani és az idézett t.-czikk 205. §-ának rendelkezéséhez képest az azt ellenjegyző ügyvédet birsággal büntetni kellett. (1898 deczember 30. 1898. I. G. 333. sz. a.)

181.

Az a jogszabály, hogy a hagyaték terheit az örökösök örökrészeik arányában mindnyájan viselni tartoznak, csak abban az esetben nyerhet alkalmazást, ha a hagyatékban egyforma jogi természetű vagyon foglaltatik s az örökösödési jogczím sem különböző, minthogy tehát a fenforgó esetben a hagyaték ági és szerzeményi vagyonból áll s az ági vagyont a felperes és örökös társai mint oldalági rokonok, a szerzeményi vagyont pedig az alperes mint hitvestárs örökölték s ilyen esetben az a jogszabály az irányadó, hogy a *hagyatékot terhelő tartozások első sorban a szerzeményből fedezendők,* a mi abból is kétségtelen, hogy a szerzeményi vagyonnak csak az tekinthető, a mi az ági vagyon kiadása és a terhek kifizetése után a hagyatékban még megmarad: a felebbezési biróság a mérvadó anyagi jogszabályoknak megfelelő itéletet hozott akkor, a mikor tekintettel arra, hogy az alperes tulajdonába jutott szerzeményi vagyon értéke a felperes által kifizetett s mennyiségre nézve most már nem vitás hagyatéki tartozások összegét meghaladja, az ekként teljesitett fizetést a szerzeményi vagyonban örökösödött alperes helyett az utóbb bekövetkezett események szerint ellenszolgáltatás nélkül teljesitett fizetésnek tekintette s ebből folyólag az alperest a helyette kifizetett összegek visszatérítésére kötelezte. (1899 márczius 2. 1898. I. G. 336. sz. a.)

182.

Felperes keresetét 72 frt 88 kr. tőke és járulékai megfizetése iránt inditotta, alperes pedig felperes ellen 255 frt tőke összeg erejéig viszontkeresetet támasztott. *Minthogy azonban alperes a felebbezési biróság itéletének alperest viszonkeresetével elutasító rendelkezésében megnyugodott és ez okból a jelen per értékének meghatározásánál egyedül a kereseti összeg az irányadó,* ez azonban járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad, az ilyen ügyekben pedig az 1893: XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye: ennek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani kellett. A pénzbirság kiszabása mellőztetett. (1893: XVIII. t.-cz. 205. §. 1898 deczember 22. 1898 I. G. 341. sz. a.)

183.

Abban az esetben, *ha az utalvány által az utalványozó az utalványos irányában fennálló tartozását kivánja törleszteni, adóssági kötelezettségétől* nem az utalvány elfogadása által, hanem *csak a valóságos fizetés által szabadul* meg és az utalványost az utalvány elfogadásából folyólag csak az a kötelezettség terheli, hogy első sorban az utalványozott ellenében kell kielégitést keresnie s csak akkor, ha ez nem vezet sikerre, fordulhat egyenes adósa ellen. (1899 márczius 10. 1898. I. G. 345. sz. a.)

184.

Az ingatlan eladója az eladott ingatlan bérletét bérlőjének 1897 május 1-ére felmondotta, ki a felmondást elfogadta. A vevő a megvett telek birtokába a szerződés szerint a szerződés gyámhatósági jóváhagyás napján 1897 január 27-én lépett és tulajdonjogát már január havában be is kebeleztette. 1897 május 1-én azonban, mikor az ingatlant el akarta foglalni, abban őt megakadályozta az eladó bérlőjének albérlője, a ki az ingatlant nem akarta elhagyni. A felebbezési biróság a felperest e tényállásra alapitott kártéritési keresetével elutasitotta, mert az albérlő elleni birói segélyt már a felperesnek kellett volna igénybe vennie s mivel azt elmulasztotta, az eladót nem terheli mulasztás a körül, hogy a felperes az ingatlant el nem foglalhatta. A kir. itélőtábla a felülvizsgálati kérelmet elutasitotta, mert a szükséges intézkedéseket megtette az eladó arra nézve, hogy a vevő a megvett ingatlant birtokába vehesse s ha ebben a vevőt mások jogellenes

cselekmény vagy mulasztás által megakadályozták, azért az eladó a vevővel szemben nem felelős. (1899 május 18. 1898. I. G. 353. sz. a.)

185.

Ha a bérlő a bérletet elfoglalta és azt annak ellenére, hogy az a kibérlés czéljaira használhatatlan volt, hosszabb időn át használta, így a bérbeadótól elvonta s a használat időtartamára járó előre lefizetett bérrészletet, a bérlemény használhatatlanságának okából sikerrel vissza nem követelheti. (1899 márczius 17. 1898. I. G. 354. sz. a.)

186.

A ki a részletfizetések teljesitésénél beállt késedelem bekövetkezése után is fentartás nélkül elfogadja az ujabb részleteket, az a késedelemből eredő jogaitól lemondottnak tekintendő, mivel eljárásával azt az akaratát nyilvánitja, hogy a mulasztás ellenére is a szerződés értelmében jár el s igy azt fentartja. (1889 márczius 23. 1898. I. G. 357. sz. a.)

187.

Minthogy az ingatlanok haszna a tőke utáni kamattal egy tekintet alá esik, kamatnak a kamata pedig — külön lekötelezés esetét kivéve — meg nem itélhető: nem sért a biróság jogszabályt akkor, a mikor az elvont haszon egyenértéke után késedelmi kamatként csak a kereset beadásának napjától itél meg kamatot. (1899 márczius 24. 1898. I. G. 360. sz. a.)

188.

Az állandó birói gyakorlat elfogadta azt a jogszabályt, hogy ha időszakonkint visszatérő fizetéseknél *a későbbi időszakra eső részlet lefizetése bizonyíttatik, az a vélelem, hogy a korábbi időszakra járó részlet is ki van fizetve;* mihezképest e vélelemmel szemben azt terheli a bizonyitás, a ki a korábbi részlet fizetésének elmulasztását állitja. (1868: LIV. t.-cz. 152., 153. §§.) A jogerős itélet anyagi hatálya abban nyilvánul, hogy végleg szabályozza a peres felek közötti viszonyt és ez által a peres felek között az anyagi jogviszonyra nézve maradandó állapotot teremt; mihezképest annálfogva, hogy a haszonbérbeadó a korábbi bérrészlet iránt inditott keresetével jogerősen elutasittatott, a jogerős itélet alapján az tekintendő valónak, hogy a

korábbi haszonbérrészlet le van fizetve. (1899 április 6. 1899. I. G. 1. sz. a.)

189.

Olyan általános jogszabály, melynél fogva, ha valaki másnál lakik, már ebből folyólag szükségképen fizetni is tartozik, nem létezik és csak a felek kölcsönös személyi, családi vagy egyéb viszonya szerint alakul, hogy megállapodás hiányában a lakás használatból ellenszolgáltatás keletkezik-e. De ha ilyen kötelezettség esetleg keletkezik is, abból még nem következik, hogy a felek között lakbérleti szerződés létezett, mert *a lakbérleti szerződés fogalma megkivánja, hogy a szolgáltatás kölcsönössége, mint kötelezettség, előre, eleve kikötve legyen.* Ha tehát a felperes keresetét arra alapitja, hogy közte és elhalt nővére között évi 40 frt bér mellett *lakbérleti szerződés jött létre, ennek a létrejöttét* a mellett a tényállás mellett, hogy a felperes nővére huzamos időn át a felperesnél lakott, *a felperes köteles bizonyítani s nem az elhalt nővére perbevont örökösei kötelesek azt bizonyítani, hogy a lakás ingyenes volt.* (1868: LIV. t.-cz. 152. §. 1899 ápril 13. 1899. I. G. 13. sz. a.)

190.

Valónak kellett tekinteni a felperesnek azt az állítását, hogy perbeli képviselője a felülvizsgálati kérelmet tartalmazó levelet oly időben adta a postára, hogy annak rendes körülmények közt 1898 deczember hó 29-ik napjának délutáni 3 óráig Balassa-Gyarmatra kellett volna érkeznie; *mert az alperesek a mai napra kitűzött tárgyaláshoz megidézésük ellenére sem jelentek meg,* s a felperesnek fentebb jelzett állitását kétségbe nem vonták. S minthogy *a fél képviselőjét nem terheli gondatlanság akkor, ha úgy intézkedik, hogy intézkedésének rendes körülmények közt sikerrel kell járni;* a rendes körülményektől eltérő esemény pedig a mulasztást vétlenné teszi: ennélfogva a felperes igazolási kérelmének helyet adni s a felperes felülvizsgálati kérelmét elfogadni kellett. (1881: 59. t.-cz. 61. §. és 1893: XVIII. t.-cz. 57. §. 1899 márczius 3. 1899. I. G. 15. sz. a.)

191.

Figyelmen kivül volt hagyandó a keresetváltoztatásra alapitott panasz, mert az 1893: XVIII. t.-cz. 15. §-a értelmében *a kereset kel-*

lékeihez nem tartozik, hogy felperes azokra a tényekre, melyekből keresetét származtatja, jogszabályt alkalmazzon, a mennyiben tehát felperes azon az alapon, hogy másod- és harmadrendű alperes az elsőrendű alperes részéről megrendelt munkálatok áráért saját személyükben fizetési kötelezettséget vállaltak, azok árát *tőlük, mint közvetlen adósoktól követelte, utóbb pedig a közte, valamint* másod és harmadrendű *alperes közt ekkép keletkezett jogviszonyt készfizető kezességnek minősítette, még az által keresetét meg nem változtatta.* (1893: XVIII. t.-cz. 31. §. 1899 május 3. 1898. I. G. 32. sz. a.)

192.

Alaptalan a felperesnek az a panasza, hogy bonczjegyzőkönyv hiányában nem volt volna megállapitható az a tény, hogy az állatok sertésvészben hullottak el, mert a sertésvésznek, mint ténynek megállapitásánál a felperes által idézett bizonyitási szabály előirva nincs. (1893: XVIII. t.-cz. 64. §. 1888: VII. t.-cz. 130. §. *e).* 1899 május 9. 1899. I. G. 43. sz. a.)

193.

Azt, a ki foglalkozására nézve nem alkusz, kikötés hiányában, közvetitési dij nem illeti. (1899 május 10. 1899. I. G. 44. sz. a.)

194.

A S. E. 38. §-a nem tartalmaz olyan rendelkezést, melynél fogva a személyes meghallgatás végett beidézett peres fél személyesen idézendő és igy az idézés az ügyvédje utján is eszközölhető. (1899 május 10. 1899. I. G. 45. sz. a.)

195.

Nem ütközik az eljárási szabályokba az a rendelkezés, mely szerint a követelésének tulnyomó részével elutasitott felperes az ellenfelének okozott per- és felebbezési, valamint az első felülvizsgálati költség megfizetésére köteleztetett: mert az 1893. évi XVIII. t.-cz. 110. §-a értelmében a perköltség megfizetésére az esetnek a biróság által mérlegelendő körülményei szerint a részben nyertes fél is elmarasztalható, továbbá mert *az a körülmény, hogy a felebbezési biróságnak első izben hozott itélete a felperes felülvizsgálati kérelme következtében feloldatott, annak a megállapitásánál, hogy a per költ-*

ségeit melyik fél tartozik viselni, nem irányadó. (1899 május 12. 1899. I. G. 47. sz. a.)

196.

Jóllehet a fennálló anyagi jogszabályok értelmében, ha az adósnak hitelezője ellen felszámitásra alkalmas követelése van, de a hitelező követelését másra átruházza, úgy az adós ezt a beszámitható követelését az engedményes ellen is érvényesitheti, mert *az engedményezésnél is alapelv az, hogy az adós jogállása a hitelező személyében beállott változás által érintetlenül maradjon;* ehez a beszámitáshoz azonban szükséges, hogy a beszámitás alá eső követelés a birói érvényesitésre megérett és lejárt legyen. (1899 május 12. 1899. I. G. 51. sz. a.)

197.

A felperes igazolasi kérelmét arra alapitja, hogy ügyvédének segéde a felülvizsgálati kérvényt boritékba tevén, a levélboritékot a balassa-gyarmati kir. törvényszék helyett tévesen és véletlenül a budapesti kir. törvényszékhez czimezte, ennélfogva a 14-ik napon postára feladott felülvizsgálati kérelem a törvényes 15-ik napon a budapesti kir. törvényszékhez érkezett, mely azt a balassa-gyarmati kir. törvényszékhez tevén át, ide csak a 30-ik napon érkezett meg.

Az igazolási kérelmet alperes ellenezvén, annak helyet adni nem lehetett, mert az 1881 : 59. t.-czikk 61. §.-a értelmében igazolásnak csak vétlen mulasztás esetében van helye, az ügyvédi gondatlanság miatt bekövetkezett téves levél-czimezés vétlen mulasztásnak nem tekinthető. (1899 május 19. 1899. I. G. 65. sz. a.)

198.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 229. §-ának harmadik bekezdése szerint érvényben hagyott 1881. évi LX. t.-cz. 97. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy igényperekben a másodbiróságnak az elsőbiróság itéletét helybenhagyó itélete ellen további jogorvoslat nem használható, következik, hogy az ilyen perekben a helyben hagyó másodbiróság itélete ellen a felülvizsgálati kérelem is nyilván ki van zárva. Minthogy pedig a jelen igényperben a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletét a per főtárgyára nézve helybenhagyta s igy a főkérdésben megváltoztatólag nem határozott, hanem csakis a per- és felebbezési költségre, vagyis a per melléktárgyát képező mellék-

kérdésben hozott megváltoztató határozatot, mely határozat helyességének kérdése a felebbezési biróság által a felebbezés tárgyát képező főkérdésben hozott határozatnak felülvizsgálatától el nem választható, kétségtelen, hogy *oly ügyekben, melyekben a felebbezési biróság itélete ellen ki van zárva a felülvizsgálat, mert a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletét helybenhagyta, maga az ügy, melyben a felebbezési biróság helybenhagyó itéletét hozta, felülvizsgálható nem lévén, a per- és felebbezési költség viselésének az ügy döntésétől függő mellékkérdésben sem lehet helye felülvizsgálatnak,* minek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani kellett. A pénzbirság kiszabása mellőztetett. (1893: XVIII. t.-cz. 205. §.) (1899 április 27. 1899. I. G. 73. sz. a.)

199.

A fél megbizottja az 1893: XVIII. t.-cz. 82. §-ának 2. pontja értelmében *csak tanúként* és nem félként *hallgatható ki. Ténykérdés az, hogy a kereseti összeg* visszafizetés kötelezettsége mellett, vagyis *kölcsön adatott.* (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) Magában véve az a körülmény, hogy *az adós a kölcsön kapott összeget a hitelezővel együtt elmulatta,* nem teszi az ügyletet olyanná, a mely *az erkölcsi fogalmakba ütközném,* ha nem állapittatik meg, hogy a kölcsön kapott összeg kártyázás folytatására adatott. (1899 május 26. 1899. I. G. 81. sz. a.)

200.

Kétségtelen ugyan, hogy az 1886. évi VII. t.-cz. 22. §-nak *b)* pontjában foglalt rendelkezés szerint a házastársak és így peres felek között is érvényes kölcsönügylet létrejöttéhez közjegyzői okirat kivántatik, de tekintve, hogy az idézett törvényszakasz utolsó bekezdése szerint, a jogügyletnek érvénytelensége esetében mindenik fél tartozik a másiknak azt, a mit tőle az érvénytelen jogügylet folytán kapott, visszaszolgáltatni, s ekként *felperes lényegileg kölcsönügyletből származtatott keresetével neje az alperes ellenében érvényesített követelésével azért, mert keresetét közjegyzői okiratra nem állapíthatta, elutasítható nem volt,* még is, minthogy a felebbezési biróság a keresetbe vett összegnek felperes részére történt visszafizetését tényként állapította meg, ugyanaz a biróság nem sértett meg jogszabályt akkor, a midőn felperest a visszafizetettnek megállapitott követelés iránt támasztott keresetével elutasitotta. (1899 május 26. 1899. I. G. 82. sz. a.)

201.

A királyi Curiának 65. számú döntvénye szerint az 1883: XXV. t.-cz. 19. §-a késedelmi kamatokra nem vonatkozik, s a késedelmi kamatok magával a főköveteléssel együtt évülnek el. A mennyiben tehát a *D.* a. kötelezvényben határozott lejárati idő foglaltatik, s ettől fogva alperest késedelem terheli, a kamatok emez 500 forint kölcsöntőkének felperest illető 1/3 része, vagyis 166 forint 66 2/3 krajczár után a kikötött és elmulasztott lejárati időtől, vagyis 1891. évi február hó 28-tól voltak megitélendők; míg a *C)* alatti 1000 forintos kötelezvény tartalma szerint a kölcsönösszeg csak egy év leforgása után válván követelhetővé és a kivánt időben levén fizetendő, a kamat, a mennyiben nem is állíttatott, hogy a kölcsön a jelen per meginditása előtt követeltetett, csak a per meginditásától fogva lett volna megitélhető, minthogy azonban alperes nem panaszolta, hogy a kamat megitélése körül jogszabály sértetett, felperes felülvizsgálati kérelme pedig e részben törvényszerű alappal nem bir, a felebbezési biróság itéletének erre vonatkozó részét megváltoztatni nem lehetett. (1899 május 30. 1899. I. G. sz. a.)

202.

A felperesnek az anyagi jogszabály megsértésére, vagyis az 1893. évi XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelmének helyet adni kellett, mert *külön megbizás nélkül, egyedül a szokásos ügyvédi meghatalmazás alapján az ügyvéd rendszerint nem jogosult arra, hogy az általa képviselt félnek már megitélt és már végrehajtási eljárás alatt lévő követelésének kiegyenlítésére, egy még netán ujabban birói úton érvényesitendő váltót fogadjon el,* és a mennyiben ezt mégis megteszi, emez eljárásáért felelős, de viszont kártérítésre ez esetben is csak akkor kötelezhető, ha bebizonyul, hogy az ügyvéd felének behajtásra váró követelését egyéb módon is behajthatta volna, és hogy az újabb váltóvétel a félre nézve káros volt. A mikor tehát a felebbezési biróság a most kifejtettek ellenére egyedül az alapon, mert felperes a váltók behajthatlanságát és a két követelésnek váltók nélkül való behajthatlanságát ki nem mutatta, felperest keresetével elutasitotta, helytelenül alkalmazta az anyagi jogszabályt, tehát felperes felülvizsgálati kérelmének helyet kellett volna adni. Tekintve azonban, hogy az alperes kártérítési

kötelezettségének megállapitásához a fentebbiek szerint szükséges ama tényállás, vajjon akkor, a midőn alperes elfogadta a *C)* és *D)* alatti váltókat felperes végrehajtás alatti követeléseinek kiegyenlitéséül, felperes eme követelései adósoktól behajthatók voltak-e vagy sem, a perben kiderítve nem lett, a minek következtében az ügy ez idő szerint eldöntésre nem alkalmas, ennélfogva a felebbezési biróság itéletét az 1893. évi XVIII. t.-cz. 204. §-a értelmében feloldani, és ugyanazt a megfelelő további eljárásra és újabb határozat hozatalára utasitani kellett. (1899 május 31. 1899. I. G. 91. szám alatt.)

203.

A felülvizsgálati kérelemnek azt a részét, a melyben azt panaszolja az alperes, hogy az ő fizetési kötelezettsége az anyagi jogszabályok megsértésével állapittatott meg, mert a felperes szerződésszegő, s mint ilyen a foglalóként adott összeget visszakövetelni joga nincs, azért nem találta indokoltnak a királyi itélőtábla: mert anyagi jogszabályaink szerint *abban az esetben, ha a szerződésszegés a vevő részéről forog fenn, csak az eladó fél van jogosítva a foglaló megtartására; a szerződés teljesítésére egyetemlegesen kötelezett vevőtársak között fennálló kötelmi jogviszonyból pedig abban az esetben, ha a szerződéstől nem az összes vevőtársak lépnek vissza, a szerződést szegő félre vevőtársaival szemben csak az a kötelezettség keletkezik, hogy az ezeknek okozott kárt megtériteni tartozik;* minthogy tehát a fenforgó esetben abból folyólag, hogy felperes az adás-vételtől visszalépett, társára az alperesre semmi kár sem háramlott, a mennyiben a szerződés a megállapitott feltételek mellett egy más személynek, mint vevőnek társul vételével véglegesen megköttetett s ezzel a felperes és az alperes között fennállott kötelmi viszony a tervezett adás-vételre vonatkozásában kölcsönösen felbontottnak tekintendő: az alperes a felperestől átvett s a vételárba az ő javára tényleg beszámitott s ezzel saját czéljaira forditott összeget anyagi jogszabályaink értelmében nincsen jogositva megtartani, következéskép a felebbezési biróságnak a keresetnek helyet adó itélete az anyagi jog szempontjából is indokolt. (1899 május 31. 1899. I. G. 92. sz. a.)

204.

Annak a kérelemnek, hogy a felebbezési biróság itéletének megsemmisitésével, helyesen feloldásával, és az eljárás megszünte-

tésével az iratok az állitólag fenforgó uzsoravétség megtorlása végett a büntető birósághoz áttétessenek, azért nem adott helyet a királyi itélőtábla: mert *az uzsora vétsége az 1883. évi XXV. t.-cz. 9. §-a értelmében a 10. §-ban meghatározott, de a fenforgó esetre nem alkalmazható kivétellel, hivatalból nem üldözhető, sőt a polgári biróság az idézett törvény 11. §-a értelmében a büntető eljárás folyamatban léte esetében is csak akkor függesztheti fel a káros hitelügylet érvényesítése iránt inditott eljárást, ha a vád alá helyezési határozat vele már közöltetett;* annak a vizsgálatába pedig, hogy az uzsora vétsége menynyiben forog fenn? saját hatáskörén belől a 12. §-ban meghatározott előfeltételek mellett, csak a sértett fél keresete folytán bocsátkozhatik; az alperesek egyikének a per folyamán fel sem hozott s csak a felülvizsgálati kérvényben előterjesztett erre irányzott panasza tehát az idézett jogszabályok mellett és tekintettel arra, hogy ez a panasz tárgyánál fogva nem is tartozik azok közé a pergátló akadályok közé, a melyek az 1893. évi XVIII. t.-cz. 27. §-ának utolsó előtti bekezdésében foglaltak szerint, úgy szintén a 44. §. értelmében az itélethozatal előtt a per bármely szakában figyelembe veendők, a peres eljárás és a hozott birói határozatok megsemmisitésére, helyesen a peres eljárás megszüntetésére vagy felfüggesztésére alapul nem szolgálhat. (1899 jun. 8. 1899. I. G. 102. sz. a.)

205.

A mi a felperesnek azt a panaszát illeti, hogy a felebbezési biróság helytelenül mellőzte az ügy eldöntésénél a következő anyagi jogszabályt, u. m. hogy ha az ügynök nem is végezi mindazt a teendőt, a mi a közvetitéssel jár, de a kezdeményező lépéseket az ügylet létrehozása körül az ügynök teljesiti, és az ügylet létrejötte érdekében lényeges tevékenységet fejt ki, ezért a tevékenységért megfelelő dijazásra tarthat igényt — ez a panasz nem bir alappal. A birói gyakorlat ugyanis a felperes által vitatott jogszabályt nem fogadta el, hanem elfogadta a felebbezési biróság által alkalmazott azt a jogszabályt, hogy *a közvetitési dij akkor jár, ha a létrejött ügylet a közvetitő közbenjárásának eredményeként jelentkezik, vagyis ha a közvetitő tevékenysége és az ügylet létrejötte közt okozatos összefüggés forog fenn.* Minthogy pedig a felebbezési biróság *tényként azt állapitotta meg,* hogy a jelen esetben a felperes tevékenysége és a keresetben megjelölt adás-vételi ügylet létrejötte közt *az okozatos összefüggés fenn nem forog:* ennélfogva a felebbezési biróság a birói gyakorlat

által elfogadott s fentebb idézett jogszabály helyes alkalmazásával utasitotta el felperest keresetével. (1899 junius 8. 1899. I. G. 103. szám alatt.)

206.

A felperes keresetét 216 frt 36 kr. tőke és jár. megfizetése iránt inditotta, azonban az *elsőbirósági eljárás folyamán az 1898. évi deczember hó 28-án felvett jegyzőkönyvben 199 frt 91 krra szállította le.* Minthogy e szerint a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem haladt, az ilyen ügyekben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye: ennek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani s az emlitett törvényczikk 205. §-ának rendelkezéséhez képest az azt ellenjegyző ügyvédet pénzbirsággal büntetni kellett. (1893 : XVIII. t.-cz. 205. §. 1899 ápril 21. 1899. I. G. 104. sz. a.)

207.

Abból a megállapitott és a S. E. 197. §-a szerint e helyütt is irányadó tényállásból, hogy alperes az *A)* alatti jegyzékben felsorolt czikkek kiszolgáltatását sem közvetlenül, sem közvetve meg nem rendelte és azok nem is az alperes, hanem oly egyének részére szolgáltattak ki, a kik az 1896. évi országgyűlési képviselőválasztáskor az alperes képviselőjelöltségét támogató párthoz tartoztak, jogszerűen vonta le a biróság azt a következtetést, hogy e czikkek áráért alperes felperes irányában felelősséggel nem tartozik, és igy a kereseti összeget megfizetni nem köteles; mert általánosan elfogadott jogszabály, hogy *a meg nem rendelt czikkek áráért harmadik személy egyáltalán nem, vagy csak akkor tartozik felelősséggel, ha a bár megrendelés nélkül kiszolgáltatott árukat elfogadta s önczéljaira felhasználta, avagy azok árát e nélkül is megfizetni kötelezte,* ily fizetési igéret tétele pedig szintén nincs megállapitva. (1899 junius 9. 1899. I. G. 108. sz. a.)

208.

A jelen kereset *ingatlan tulajdonjoga iránt indíttatván,* az az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja értelmében sommás eljárás alá csak annálfogva tartozik, hogy *a per tárgyát képező ingatlannak értéke a keresetlevél szerint 200 frtot meg nem halad;* minthogy pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében tekintet nélkül

a per tárgyának minőségére nincs helye felülvizsgálatnak, ha a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad, ennélfogva alperesnek a törvény által kizárt felülvizsgálati kérelmét hivatalból vissza kellett utasítani. (1899 ápril 21. 1899. I. G. 109. sz. a.)

209.

A végrehajtási eljárás folyamán inditott igénypernek tárgyát az 1881. évi LX. t.-czik 96. §-a rendelkezéséhez képest, egyedül az igényelt vagyonnak a foglalás alól való felmentése képezvén, annak értéke meghatározásánál is az a vagyoni érdek lehet csak irányadó, mely az alperesként perben álló foglaltató hitelezőt az igényelt tárgyakhoz a foglalással szerzett zálogjogának fennállásához köti; minthogy pedig a fenforgó esetben az alperes a felperes által igényelt ingókat, a keresethez mellékelt foglalási jegyzőkönyv tanusága szerint a végrehajtást szenvedő ellen 18 frt 28 kr. tőke erejéig foglaltatta le, s a költségek, a melyekre a végrehajtási zálogjog hatálya szintén kiterjed, sem tesz ki annyit, hogy az alperesnek a zálogjog fennállásához fűződő vagyoni érdeke a 200 frtot meghaladná s végül az igényelt tárgyak értéke 200 frton alul van, az ilyen ügyekben pedig az 1893. évi XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye: ennek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani s az emlitett t.-cz. 205. §-ának rendelkezéséhez képest az azt ellenjegyző ügyvédet pénzbirsággal büntetni kellett. (1899 ápril 21. 1899. I. G. 119. szám alatt.)

210.

Ha több felperes által folyamatba tett perek együttes tárgyalása rendeltetik is el, a vagyoni érdek megállapításánál mindenkor a keresetbe vett összeg minden felperesre külön-külön veendő tekintetbe; minthogy pedig felperesek a fenforgó esetben keresetüket egyenként 125—125 frt megvételére irányozzák, következésképen a keresetbe vett összeg egyenkint a 200 frtot meg nem haladja s e szerint eme perekben az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak helye nincsen. (1898 junius 30. 1898. I. H. 20. sz. a.)

211.

Igaz ugyan, hogy a B. D. ellen lefolytatott per irataihoz *J)* alatt mellékelt és az 1894. évi május hó 1-én tartott közgyűlésről felvett

jegyzőkönyv tanusága szerint, a társulati szerződéstől eltérően az igazgató-választmány bizatott meg a társulati illetékek behajtásával, ennek két tagja pedig a felperesi ügyvéd részére kiállított meghatalmazást aláirta; *minthogy azonban a társulat képviselete a társulati szerződésben szabályoztatott, a szerződés határozmányai pedig csak újabb szerződéssel, nem pedig közgyűlési határozattal módosíthatók*, ennélfogva a fentebb jelzett *J)* alatti jegyzőkönyv tartalmát — a mennyiben ide vonatkozik — a társulati szerződéssel szemben tekintetbe venni nem lehetett. (1898 november 18. 1898. I. H. 22. sz. a.)

212.

A végrehajtási eljárás folyamán inditott *igénypernek tárgyát* az 1881 : LX. t.-cz. 96. §-a rendelkezéséhez képest, egyedül az igényelt vagyonnak a foglalás alól való felmentése képezvén, annak értéke meghatározásánál is, *az a vagyoni érdek lehet csak irányadó, mely az alperesként perben álló foglaltató hitelezőt az igényelt tárgyakhoz a foglalással szerzett zálogjogának fennállásához köti*; minthogy pedig a fenforgó esetben az alperes a felperes által igényelt ingókat, a keresethez mellékelt foglalási jegyzőkönyv tanusága szerint a végrehajtást szenvedő ellen 66 frt 55 kr. tőke, úgy 34 frt tőke ennek 1895 május 18-tól járó törvényes kamata erejéig foglaltatta le, s a költségek, a melyekre a végrehajtási zálogjog hatálya szintén kiterjed, sem tesz ki annyit, hogy az alperesnek a zálogjog fennállásához fűződő vagyoni érdeke a 200 frtot meghaladná, az ilyen ügyekben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye, ennek következtében a felfolyamodást a királyi Curiának III. döntvénye alapján, a mennyiben azokban a perekben, a melyekben az összegre tekintettel felülvizsgálatnak helye nincs, felfolyamodás sem érvényesithető, vissza kellett utasítani. (1898 október 1. 1898. I. H. 21. sz. a.)

213.

A szóban forgó ingatlanrész a kereset szerint is a közuthoz van csatolva, az tehát tényleg a közutnak részét képezvén, *annak a kérdésnek eldöntése, hogy az jogszerűen a közuthoz tartozik-e vagy sem, nem birói, hanem közigazgatási utra* tartozik. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. 1898 november 19. 1898. I. H. 28. sz. a.)

214.

A felebbezési biróság végzésének az igazolás megtagadására vonatkozó részét meg kellett változtatni és a felebbezési biróságot további törvényszerű eljárásra utasitani, mert jól lehet a megjelent felek előtt kihirdetett itélet ellen a felebbezés az 1893. évi XVIII. t.-cz. 131. §-a szerint az itélet kihirdetésétől számitott 15 nap alatt beadandó, s a jegyzőkönyv tanusága szerint a neheztelt itélet alperes előtt 1897. évi október hó 1-ső napján kihirdettetvén, az az ellen 1897. évi október hó 26-ik napján beadott felebbezés elkésetten benyujtottnak tekintendő, mind a mellett *a felebbezés beadásának elmulasztását vétlennek kellett kimondani* és ehhez képest az igazolási kérelemnek helyet adni, *mert az elsőbiróság, habár az általa meghozott itéletet a felek előtt kihirdetettnek tekintette is, azt utólag az alperesi képviselő kezeihez kézbesíttette,* a mi annak a feltevésnek az elfogadására szolgáltat alapot, hogy az alperesi ügyvéd az itéletnek kihirdetéséről nem birt tudomással, és azért a felebbezésnek törvényes időben való benyújtását vétlenül mulasztotta el. (1881 : LIX. t.-cz. 61. §. 1898 deczember 30. 1898. I. H. 29. sz. a.)

215.

A felperesek keresetüket ingók kiadása vagy azok egyenértéke: 105 frt tőke és jár. megfizetése iránt inditották. A per folyamán felperesek a keresetbe vett ingók értékét 500 frtra emelték fel, *az értéket azonban alperesek tagadásával szemben mivel sem igazolták, sőt a felebbezési eljárás során 200 frtra szállitották le.* Minthogy e szerint a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad, az ilyen ügyekben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye: ennek következtében a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani s az említett t.-czikk 205. §-ának rendelkezéséhez képest az azt ellenjegyző ügyvédet *pénzbirsággal* büntetni kellett. (1899 junius 28. 1899. I. G. 139. sz.)

216.

Az 1868 : LIV. t.-cz. 35. §-ában nem kivételes, hanem a szerződés létrejöltének vagy teljesítésének helyéhez képest különös birói illetékesség szabályoztatik. Akkor tehát, mikor felperes alpereseket az idézett törvényszakasz értelmében illetékes biróság előtt vonta perbe, a rendes birói illetékességtől el nem tért; a miből önként

következik, hogy *az 1868 : LIV. t.-cz. 53. §. d) pontjának esete fenn nem forog* és az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. utolsó előtti bekezdésének az a rendelkezése, hogy az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe veendő az illetékesség hiánya azokban az esetekben, melyekben a rendes birói illetékességtől eltérésnek helye nincs, a jelen perben nem alkalmazható; minélfogva alpereseknek a birói illetékesség ellen az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának első bekezdése szerint elkésve előterjesztett kifogása tekintetbe nem vehető. (1899 február 16. 1898. I. H. 33. sz. a.)

217.

Az elsőbirósági itélet elleni felebbezés határideje 1898. évi deczember hó 30-án járt le, s az igazolási kérelem 1899. évi márczius hó 1-ső napján, tehát az elmulasztott határidőtől számitott félév eltelte előtt adatott be; minthogy pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 132. és 163. §-ai szerint a sommás perekben beadott igazolási kérelemre is alkalmazandó 1881 : LIX. t.-cz. 63. §-a értelmében *az igazolási kérelem hivatalból csak akkor utasítható vissza, ha az az elmulasztott határidőtől félév eltelte után, vagy a törvény által meg nem engedett esetekben nyujtatott be*, s ezek az esetek jelenleg fenn nem forognak: az igazolási kérelem hivatalból visszautasitható nem levén, a felebbezési biróság az 1881 : LIX. t.-cz. 64. §-a értelmében annak, esetleg az 1893. évi XVIII. t.-cz. 163. §. negyedik bekezdéséhez képest a felebbezésnek is szóbeli tárgyalására és további szabályszerű eljárásra volt utasitandó. (1899 junius 14. 1899. I. H. 9. sz. a.)

218.

Az üzletszabályzat 61. §-ának 4. pontjában szabályozott *egy évi elévülési idő* e szakasz világos értelme szerint *arra az esetre nyer alkalmazást, midőn a vasut tévedésből helytelen díjszabást alkalmazott, vagy a fuvardíjak és illetékek megállapításánál számítási hibába esett.* De nem nyerhet alkalmazást a jelenleg fenforgó esetre, mert a hamis bevallás adatainak — a mint ez nem is vitás — a tényleg alkalmazott díjszabás teljesen megfelelt. A felebbezési biróság itéletének vonatkozó indokai szerint kétségtelen, hogy *a hamis vagy hiányos bevallás következtében a vasutat az üzletszabályzat 53. §-ának 8. pontja értelmében megillető díjpótlék* nem esik az üzletszabályzat 61. §-a 4. pontja szerint után fizetendő avagy visszatéritendő pótdij fogalma alá, hanem az a feladó jogtalan cselekményére kisza-

bott magánjogi büntetés, a *kötbér jellegével* bir. Minthogy pedig a fuvarozási szerződésből származtatott kötbérkövetelés elévülésére nézve sem a kereskedelmi törvény, sem az üzletszabályzat külön rendelkezést nem tartalmaz; és minthogy *joghasonszerűségből elévülési szabályt akár büntetőt, akár polgárit alkalmazni nem lehet:* a felebbezési biróság a fenforgó esetre az általános magánjog elévülési szabályát helyesen alkalmazta és alperesnek az elévülést vitató egyedüli kifogását helyesen vetette el. (1898 junius 10. 1898. II. G. 38. sz. a.)

219.

A felülvizsgálati kérelemben felhozott az a panasz, hogy felperesek *a szavatosként perbe hivottnak felebbezési tárgyalási költségében helytelenül marasztaltattak,* szintén alaptalan, mert a felebbezési biróság nem sértett meg semmiféle jogszabályt az által, hogy az alperes részéről is perbehivott szavatosnak, ki a felebbezési tárgyaláson alperes védelmét elvállalva, a pert alperessel közösen folytatta és igy alperesnek pertársává lett, felebbezési tárgyalási költségében, mely az alperesi védelem költségéhez tartozik az alperesnek okozott költség fizetésére kötelezett pervesztes felpereseket marasztalta. (1898 junius 24. 1898. II. G. 44. sz. a.)

220.

A felebbezési biróság a felek előadása és a felhozott bizonyitékoknak a S. E. T. 64. §-ának megfelelő mérlegelése alapján, a meggyőződését előidéző okok tüzetes előadása mellett tényül megállapitotta, hogy *felperesnek alperes és F.-ék kölcsönös megismertetésében és abban nyilvánult közvetítő tevékenysége, hogy alperes megbizása folytán alperessel tudatta, hogy az általa venni kivánt árut kinél és hol kaphatja meg,* az alperes és F. J. közt Nagyváradon 1896 deczember 13-án a felperes által alperesnek megvételre ajánlottakkal ugyanazonos sertésekre nézve létrejött vételügylettel okozati összefüggésben áll, és ez ügylet létrejötte felperes közvetítő ténykedésének eredménye. Minthogy *a felebbezési biróságnak az a megállapítása, hogy a vétel-ügylet létrejötte felperes közvetítő ténykedésével okozati összefüggésben áll, mint tényekből vont ténybeli következtetés, tény megállapítását képezi* és hasonlóképen ténykérdés az is, hogy a létrejött vételügylet tárgyát képezett sertések a felperes által alperesnek megvételre ajánlottakkal ugyanazonosak-e? ezek a tények

tehát a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadók, mert alperes azokat azon az alapon, hogy valamely jogszabály megsértésével volnának megállapitva, meg nem támadja és minthogy a felebbezési biróság ezekből az irányadóul szolgáló tényekből helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperesnek fizetési kötelezettsége a 600 drb. sertés után darabonként 50 krban meghatározott közvetítési dijra nézve fennáll, és ehhez képest alperest felperes javára a kikötött közvetítési díj megfizetésére helyesen kötelezte: alperest felülvizsgálati kérelmével, mint alaptalannal, elutasitani kellett. (1898 szept. 9. 1898. II. G. 50. sz. a.)

221.

A felperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság az által, hogy felperes jogelődjének (alperes részvénytársaság hivatalnokának) a kereseti külön munkadijról való lemondását, erre vonatkozó kifejezett nyilatkozat bizonyitása nélkül megállapította, anyagi jogszabályt sértett meg, nem bir alappal, mert *joglemondást concludens tényekből is meg lehet állapítani.* — A felebbezési biróság a megállapitott irányadó tényekből helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy felperes jogelődje az 1894. év folyamán a rendes irodai időn kivül végzett munka díjazásáról, ha őt ez a külön díj megillette volna is, lemondottnak tekintendő, mert *midőn felperes jogelődje alperessel szemben* (meg nem szolgált előlegek czimén) *fennálló tartozásának teljes összegéről* a szigorúbb eljárás alá tartozó *váltót adott és ezzel tartozását elismerte,* a nélkül, hogy alperes irányában formált követelése érvényesitéséhez való jogát fentartotta volna, eme ténye alapján és ebből okszerüleg jogosan következtethető és következtetendő, hogy felperes jogelődje *volt követelésére nézve vagy kielégítettnek tekintette magát, vagy követelése érvényesítésétől elállott, ahhoz való jogáról lemondott.* (1898 október 14. 1898. II. G. 64. sz. a.)

222.

A keresk. törvény 352. §-a *a vevő késedelme esetében* arra jogosítja fel az eladót, hogy a szerződés teljesitését követelje, a miből a jogügylet kétoldalú természeténél fogva szükségkép következik, hogy maga is teljesithet, tehát *az árút átvétel végett a rendeltetés helyére küldheti.* Ekkép a fekbérköltséget és az árú elárverezését (a vevő az árút át nem vévén), nem a felperesnek hibája, hanem az alperesnek

átvételi késedelme okozta. *A keresk. törvény 342., 343. és 344. §§-ai nem rendelik, hogy az eladó a szerződés szerint más helyre küldendő árut megtartani köteles,* illetve elküldés végett a fuvarozónak nem adhatja át *azért, mivel a vevő jogellenesen előre kijelentette, hogy az átvételt megtagadja.* (1898 október 21. 1898. II. G. 66. sz. a.)

223.

A felebbezési biróság, a felek egyező előadása nyomán, megállapitotta, hogy A. R. az engedményező G. H. ellen végrehajtást vezetvén, a kereseti követelést letiltotta, és hogy az alperes a vonatkozó rendelvényt 1898 márczius 31-én vette kézhez. Az elsőbiróság pedig a követelés átruházását, melyet ugyancsak 1898 márcz. 31-én jelentettek be nála, az 1898 április 1-én kelt végzésével közölte az alperessel. A felebbezési biróság tehát *az 1881 : LX. t.-cz. 82. §-ában foglalt jogszabályt* sértette meg, midőn az alperest, a kinél a követelés korábban tiltatott le, sem hogy az engedményről értesülhetett, a kereseti tőkének és kamatnak az engedményes részére leendő fizetésére kötelezte. A felperes részéről *a felülvizsgálati tárgyaláson felhozott az az új állítás,* hogy A R. az engedményező G. H. ellen inditott keresetétől jogerősen elmozdittatott, a S. E. T. 197. §-ának rendelkezéséhez képest figyelembe nem jöhetett. (1898 november 4. 1898. II. G. 73. sz. a.)

224.

Ténykérdés annak megállapitása, hogy a könyvelő havi munkájával *mily összegű díjazást érdemelt ki.* (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) Azt *terheli a bizonyítás,* a ki a határozott díjazás kikötése nélkül teljesitett könyvelői *munka ingyenességét vitatja.* (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.) Az *1893 : XVIII. t.-cz. 110. §-ának* esetében egyik félnek a perköltségben elmarasztalása a *biróság belátásától* függ. (1898 november 11. 1898. II. G. 77. sz. a.)

225.

A felebbezési biróság itéletében megállapitotta, hogy alperes védekezése úgy az elsőfokban, mint a felebbezési eljárásban is túlnyomó részben czélirányos nem volt. A felebbezési biróságnak ez a megállapitása, minthogy *annak a megitélése, hogy a félnek valamely támadó, vagy védő eszköz igénybe vételére elegendő oka volt-e*

vagy sem és illetve, hogy a védekezéssel kapcsolatos költség előidézése a jog czélirányos érvényesítése és a védelem szempontjából indokolt volt-e, a biróság belátására van bízva, mint felülvizsgálattal meg nem támadható, a felülvizsgálati eljárásban is irányadó lévén: nem találta a kir. itélőtábla alaposnak alperes felülvizsgálati kérelmének azt a panaszát, hogy a felebbezési biróság az által, mikép a pervesztes felperest a felmerült per- és felebbezési költségek viselésére nem kötelezte, jogszabályt sértett volna meg; mert a S. E. T. 109. §. rendelkezése szerint *a vesztes fél sem tartozik megtériteni az oly költségeket, melyekről a biróság azt itéli, hogy a jog czélirányos érvényesítésére, vagy a védelemre nem voltak szükségesek;* sőt az id. törv. 113. §. rendelkezése szerint *az a fél, a ki egyes támadó vagy védő eszközt sikertelenül vesz igénybe és a biróság úgy itéli, hogy annak igénybe vételére elegendő ok nem volt, az ez által okozott költség viselésére kötelezhető, habár az ügyben nyertes is* — s így a felebbezési biróság akkor, midőn annak megállapitása után, hogy az alperes védekezése az egész vonalon túlnyomó részében czélirányos nem volt, a védekezés czélirányos csekélyebb részével kapcsolatos költségeket az eljárásnak a nem czélirányos védekezéssel okozott nagyobb költségei által mintegy kiegyenlitve — peres felek között úgy *az elsőbirósági eljárás során felmerült, mint a felebbezési költségeket is felperes pervesztessége daczára kölcsönösen megszüntette,* a sommás törvénynek a költségek viselését szabályozó s a panaszban felhivott 109. és 168. §-ait sem helytelenül nem alkalmazta, sem nem mellőzte. (1898 deczember 16. 1898. II. G. 80. sz. a.)

226.

Nem sértett meg *eljárási szabályt* a biróság az által, hogy alperest a teljes perköltség viselésére nem kötelezte, mivel *a S. E. T. 110. §-a* rendelkezése értelmében részbeni pervesztesség *esetén a fölött, hogy a perköltséget peres felek melyike és minő arányban viselje, a biróság az eset körülményeihez képest belátása szerint határoz.* (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* p. 1898 deczember 2. 1898. II. G. 86. sz. a.)

227.

Az alperes felülvizsgálati kérelmének az a része, a melyben hivatkozás történik az elsőbiróság itélete ellen általa beadott felebbezésnek tartalmára, a felülvizsgálatnál nem volt figyelembe vehető,

mert a S. E. T. 190. §-a szerint *magának a felülvizsgálati kérelemnek kell magában foglalnia azt az alapot, a melyen az itélet megtámadtatik, s ebben hivatkozásnak a felebbezés tartalmára már azért sem lehet helye,* mivel a felebbezés csak előkészitő irat, a mely a S. E. T. 142. §. rendelkezéséhez képest csak annyiban jöhet figyelembe, a mennyiben az a szóbeli tárgyaláson szóval is előadatott, míg *az irásbeli felülvizsgálati kérelem önálló alapja a felülvizsgálatnak.* (1898 deczember 16. 1898. II. G. 91. sz. a.)

228.

Abból a *concludens tényből,* hogy a hitelező alkalmazottja ellen az adóstól beszedett pénz elsikkasztása miatt bűnvádi panaszt emelt, alaposan lehet azt következtetni, hogy *a hitelező ezt az összeget az alkalmazottja által beszedett összegül elismerte:* arra nézve adósul ez utóbbit fogadta el, mihez képest az adós az alkalmazott kezéhez történt fizetés következtében tartozását kiegyenlitette. (1898 deczember 16. 1898. II. G. 92. sz. a.)

229.

Az ügyvédnek utazási költsége, mely annál fogva merült fel, hogy a fél vidéki ügyvédje a felülvizsgálati tárgyaláson személyesen jelent meg, *az ellenfél terhére nem róható* s azt az ügyvéd csak a saját felével szemben igényelheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. §. 1898 deczember 29. 1898. II. G. 99. sz. a.)

230.

A mellett a tényállás mellett, hogy *az alperes üzleti alkalmazottja a saját nevében és érdekében vette magához segítő társul a felperest és őt a saját jövedelméből fizette,* mellékes az a kérdés, hogy az alkalmazott üzletvezető volt-e s e minőségében segédek felvételére jogosult volt-e, s e tényállásból az következik, hogy *a felperes és alperes között szolgálati viszony nem jött létre.* (1898 deczember 29. 1898. II. G. 100. sz. a.)

231.

Alapos ugyan felperesnek a miatt emelt panasza, hogy a felebbezési biróság D. S. és P. J. tanúknak sem a kihallgatását nem rendelte el, sem itéletében az okokat, a melyek miatt e tanúk ki-

hallgatását mellőzhetőnek találta, elő nem adta: mégis *a felebbezési biróság által elkövetett ez a szabálytalanság fontossággal azért nem bir, mivel a felek között vita tárgyát képező kérdés maga a felperes által a perhez csatolt okirat alapján eldönthető.* (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §. 185. §. c. 1899 január 5. 1898. II. G. 102. sz. a.)

232.

Az eljáró kir. járásbiróságnak a per főtárgyára nézve jogerős itélete szerint felperes nem lett teljesen pernyertes, hanem 25 frt 19 kr. tőkére és kamatára nézve pervesztes lett; e szerint az 1893. évi XVIII. t.-cz. 109. §-a, mely csak arra az esetre intézkedik, ha az egyik peres fél egészben vesztes, a másik fél pedig egészben nyertes, a jelenlegi esetben nem alkalmazható, hanem alkalmazandó a felhivott törvénynek *110. §-a, mely a felek részbeni pervesztessége esetére parancsoló jogszabályt nem tartalmaz, hanem az eset minőségéhez képest a perköltségnek egészben vagy részben megszüntetését, vagy az egyik félnek a per összes költségében való marasztalását a biróság belátására bizza,* e tekintetben pedig, *a hol a törvény parancsoló rendelkezést elő nem ír, felülvizsgálatnak helye nem lehet.* (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. 1899 január 13. 1898. II. G. 111. sz. a.)

233.

Nem osztja a kir. itélőtábla a felebbezési biróságnak azt a nézetét, hogy a készpénzben előre adott fedezeti összeget az a fél, a kinek követelése tisztán differentiális ügyletből származik, az ilyen ügyletből eredő követelésére megtartani jogositva nincs. Mert *a naturalis obligatióból származó kötelmek,* jóllehet azoknak birói úton való érvényesitését a törvény meg nem engedi, sem nem tiltottak, sem nem érvénytelenek, és ehhez képest az ily természetű kötelmek *tekintetében tett szolgáltatások akár fizetésképen, akár előre adott fedezetképen történtek,* birói uton sikeresen vissza nem követelhetők. (1899 február 3. 1898. II. G. 114. sz. a.)

234.

Nem ütközik anyagi jogszabályba a felebbezési biróságnak az a kinyilatkoztatása sem, hogy még a mennyiben felperes (biztositási ügynök) részére ezek az illetmények (a fizetésen felül havi 20 frt ösztöndij) annak idején joghatályosan biztosittattak volna is —

miután tényül van megállapítva, hogy annak kiszolgáltatását alperes (a társaság) határozottan megtagadta, s felperes ennek utánna is a megbizási viszony értelmében a felperes érdekében továbbra is működött — azt most már ez okból sem követelhetné, mivel *abból a magatartásából, hogy noha vitatott illetményeinek kiszolgáltatását alperes egyszersmindenkorra megtagadta, felperes működését mégis minden fentartás nélkül tovább folytatta, helyesen vonható le az a következtetés, hogy a kérdéses illetmény megvonásához maga is hozzájárult.* (1899 február 3. 1898. II. G. 116. sz. a.)

235.

A felebbezési biróság itéletének felperest kamatkövetelésével elutasitó részében jogszabályt nem sértett, mert a keresk. törv. 277. §-a második bekezdése értelmében a szerződéshez hű fél a foglaló összegét meghaladó kárát a szerződésszegő féltől követelheti ugyan, de csak annyiban, a mennyiben kára a foglaló kétszerese által fedezve nincs, s mert a fenforgó esetben *az adott foglaló után felszámított kamat összege a foglaló összegét meg nem haladja,* s igy felperesnek a kamatélvezet elvonása által szenvedett kára a foglaló megitélt kétszerese által már kiegyenlíttetett. (1899 feb. 16. 1899. II. G. 4. sz. a.)

236.

A hitelben vásárolt áruk vételára iránt fellépő eladó tartozik a keresetének jogalapját képező hitelben vásárlás tényét bizonyitani. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §. 1899 február 16. 1899. II. G. 5. sz. a.)

237.

A felebbezési biróság ténymegállapitása szerint alperes a szerencseszerződés fenforgására nézve bizonyíték gyanánt egyedül a saját üzleti könyveinek felmutatását ajánlotta meg. Igaz ugyan, hogy a kereskedelmi könyvek általában véve a K. T. 31. §-ával szabályozott bizonyítékot képeznek, — *arra nézve azonban, hogy a felek szándéka a tényleges szolgáltatás kizárásával már eleve tisztán a felmerülhető különbözetekre irányult, a kereskedelmi könyvek bizonyítékot nem szolgáltathatnak.* (1899 február 16. 1899. II. G. 6. sz. a.)

238.

Az alperesnek a perköltség mennyiségére vonatkozó felszóla-

lása figyelmet nem érdemel, mert *az, hogy a perben felmerült készkiadásnak és a képviselő ügyvéd részéről végzett munkának mely összeg felel meg, nem jogi, hanem ténykérdés,* a melynek a biróság belátására bizott megoldását, a mint a S. E. T. 173. és 206. §-ainak egybevetéséből is kitünik, a felülvizsgálat körébe vonni nem lehet. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§. 1899 márczius 2. 1899. II. G. 14. sz. a.)

239.

Az a kérdés, *hogy a közadós fizetéseit megszüntette-e, és mikor szüntette meg? — továbbá, hogy hitelező erről tudomással bírt-e? nem jog-, de ténykérdést képez,* mely tehát felülvizsgálatnak tárgyát nem képezheti. (1881 : XVII. t.-cz. 27. §. 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

240.

Az a panasz, hogy a felebbezési biróság jogszabályt sértett az által, hogy *egyetlen végrehajtásnak eltüréséből a közadós fizetéseinek megszüntetését* és erről szerzett tudomását megállapitotta, és így a S. E. T. 197. §. 2. bekezdésének esete forogna fenn, alaptalan; mert *a megtámadási jog szempontjából annak a megállapítása tekintetében, hogy a közadós fizetéseit megszüntette-e, és a hitelező erről tudomást nyert-e; vagy sem? kötelező bizonyítási jogszabály nincs.* (1899 márczius 9. 1899. II. G. 16. sz. a.)

241.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 34. §-ában meghatározott joghátrány csak azt a kereskedőt sújtja, *a ki a könyvek felmutatása tekintetében reá rótt kötelességének meg nem felel;* de nem egyszersmind azt is, kinek könyvei a kereskedelmi törvény 25. §-ában előirt kellékekkel nem birnak, vagy a vezetést illetőleg egyéb szabálytalanságot tüntetnek fel; mivel ezek a körülmények csakis az illető könyvek bizonyító erejének a kereskedelmi törvény 31, illetve 32. §-a értelmében mérlegelésénél jöhetnek számba. Az a körülmény pedig, hogy az alperes által felmutatott *B)* alatti füzetet az alperesnek *nem helyben székelő fióktelepe, mely könyvelést egyátalán nem visz, hanem az alperes bécsi főtelepe vezette,* a kereskedelmi törvény 34. §-ában előirt jogkövetkezmény alkalmazásának szintén nem képezhette okát, mivel a részben, hogy a főtelep könyvelése a fióktelep ügyleteire is ki nem terjedhetne, — semmiféle tiltó jogszabály nincsen. *Az ügynöki*

közvetítő díjakra adott előleg az azt előlegező fél részére a leszámolásnál, mint előzetes törlesztés jelentkezvén, az anyagi jog helyes alkalmazására vall a felebbezési biróságnak arra vonatkozó állásfoglalása, hogy — mivel a kötött ügyletek stornirozása következtében visszafizetendő összegek az ügynöknek járó díjat nemcsak felemésztették, de az előre felvett díjakból még ő maradt adós — annak a kérdésnek az eldöntésénél, mikép felperest a javára foganatosított végrehajtási letiltás folytán a végrehajtást szenvedett részére szerződésileg megállapított közvetítői díjak fejében megilleti-e a kereseti összeg, *azok az előlegek, melyek a végrehajtást szenvedett részére még a végrehajtás foganatosítását megelőzőleg kiszolgáltattak, számításba veendők.* (1881 : LX. t.-cz. 82. §. 1899 márcz. 23. 1899. II. G. 21. sz. a.)

242.

Az ügyvéd járandóságai összegének meghatározása, mint nem jogkérdést tárgyazó rendelkezés, — felülvizsgálat tárgyává nem tehető. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §. 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. 1899 márcz. 23. 1899. II. G. 22. sz. a.)

243.

Az állandó birói *gyakorlat szerint a foglaló kétszerese után kamat megitélhető nem lévén,* a felebbezési biróság jogszabályt sértett, midőn a foglaló kétszerese után kamatot itélt. E részben tehát alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni, és felperest a megitélt 100 frt utáni kamatkövetelésével elutasitani kellett. (1899 április 6. 1899. II. G. 23. sz. a.)

244.

A felebbezési biróság tényként állapitván meg, hogy felperes a próba alá vett gépet már az ötödik napon alperes rendelkezésére bocsátotta, e tényállásnál fogva helyesen mondotta ki, hogy felperes a rendelkezésre bocsátással nem késett el. — E kérdés elbirálásánál ugyanis nem döntő az a ténykörülmény, hogy a gép egyik kerekének foga már a próba első napján eltörött; mert felperes, mint nem szakértő személy nem tudhatta, hogy a törést a gép szerkezeti hibája okozta. — Alperesnek az az ellenvetése tehát, hogy *a rendelkezésre bocsátásnak* a törés észlelése után *azonnal, vagyis már az első próbanapon kellett volna történnie,* és erre a körülményre alapitott az az

érvelése, hogy a felebbezési biróság e ténykörülményre való tekintettel a rendelkezésre bocsátásnak kellő időben történtét anyagi jogszabály sértésével mondotta ki, nyilvánvalólag alaptalan. Alaptalan alperesnek az a panasza is, hogy a felebbezési biróság jogszabályt sértett az által, hogy felperesnek a gép szerkezeti és kiviteli hibáit tárgyazó, de az 1/F. alatti rendelkezésre bocsájtó levélben nem említett, csak utólag felhozott kifogásait figyelembe vette; mert *az árú minőségének kifogásolása esetében a törvény (346. §.) nem kötelezi a vevőt az összes hiányok részletes felsorolására.* Elég ha a vevő a tapasztalt minőségi hiányokat általánosságban megjelöli. — Ezt pedig felperes, illetőleg megbizottja a gép munkaképességi hiányának megemlitése által az 1/F. alatti rendelkezésre bocsájtó első levelében megtevén, — helyesen mondotta ki a felebbezési biróság, hogy *a vevő felperesnek szabadságában állott minőségi kifogásait a per során részletezni és pótolni.* (1899 ápril 20. 1899. II. G. 30. sz. a.)

245.

Tévedésből az alpereshez került ingóknak első sorban nem pénzbeli egyenértékét, hanem azoknak csak természetben kiadását követelheti a tulajdonos akkor, ha a felek közötti jogviszony szerződéssel szabályozva és a tárgyak helyett közvetlenül azok értékének követelhetése szerződéssel biztositva nincsen, és ha a kereseti ingók az alperes birtokában abban az állapotban, a milyenben az alpereshez elküldettek, megvannak. — *A pervesztes felperes a perbe hivott fél költségének megtérítésére is köteleztetett,* mert a költséget is az ő fellépése okozta. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. §. 1899 április 20. 1899. II. G. 31. sz. a.)

246.

A S. E. T. 110. és 168. §-ai rendelkezései értelmében a biróság belátására van bizva, hogy részben pervesztesség és illetve a felebbezés részben sikeres volta esetén a perköltséget és illetve a felebbezés költségét egészben a vesztes fél terhére rója-e, vagy azt kölcsönösen megszüntesse, esetleg csak valamely részében itélje meg. — A felebbezési biróság tehát csakis az imént idézett törv. §§-okban előirt jogával élt, midőn arra való tekintettel, hogy felperes a keresetet a megitéltnél nagyobb összeg iránt tette folyamatba és követelésének meg nem itélt részét csak az alperes érdemleges védelmének előterjesztése után ejtette el, s ez által részben már az első fokon pervesz-

tessé vált, — az elsőbirósági eljárás során felmerült perköltséget peres felek között kölcsönösen megszüntette, továbbá a mennyiben az elsőbiróság itéletének a költség viselését tárgyazó része megváltoztatásával alperesnek felebbezése részben sikerre vezetett: — a felebbezés és előző felülvizsgálat költségeit csak részben állapitotta meg a marasztalt alperes terhére. E szerint pedig nincs törvényes alapja a felperes felülvizsgálati kérelme abbeli panaszolásának, hogy a felebbezési biróság imént érintett rendelkezései által jogszabálysértést követett volna el; miért is az alaptalan felülvizsgálati kérelmet elutasitani kellett. (1899 május 18. 1899. II. G. 36. sz. a.)

247.

Az 1881 : XVII. t.-cz. 27. §. 2/. pontja alkalmazhatásának nem képezi előfeltételét az is, hogy a tömeggondnok a csődhitelezőknek a megtámadott kielégítés által károsodását bizonyítsa, hanem e tekintetben elegendő az, hogy a közadós az egyik hitelezőjét a csődhitelezők rovására előnyben részesitette. (1899 május 12. 1899. II. G. 40. sz. a.)

248.

Alperes a keresk. törvény 500. §-ára is hivatkozva felülvizsgálati kérelmében, a 498. §-ban foglalt jogszabályok megsértését panaszolja. Nézete szerint a szerződés nem jött létre érvényes módon, mert a kötvény a biztositott fél életkorára nézve téves adatokat tartalmaz. Előre bocsátva azt, hogy a felebbezési biróság itéletében megállapitott, s nem vitás tényállás szerint, a biztositott alperes 1866. évi május hó 22-én született, hogy a *C)* alatti ajánlatot 1898 október 2-án irta alá, s hogy a kötvény őt harminczhárom évesnek tünteti fel: a felülvizsgálati kérelmet el kellett vetni. A keresk. törvény 498 és 500. §-ainak nem alkalmazásáról vagy helytelen alkalmazásáról ugyanis szó sem lehet, mert az idézett szakaszok szerint *a biztosított fél életkorának kitétele a kötvénynek lényeges kellékét nem képezi.* A szerződést pedig helyesen értelmezte a felebbezési biróság, midőn utalással arra, hogy *biztosítási ügyekben az életkor meghatározásánál az év oszthatlan időegységnek tekintendő,* kifejtette, hogy a kötvényben kitett életkor az alperes születési évének és az ajánlat kelte idejének megfelel. (1899 május 18. 1899. II. G. 43. sz. a.)

249.

Alperes felülvizsgálati kérelmében maga adta elő, hogy a teljesitési hely Mező-Tur volt, hogy a sertéseket Bécsbe szállittatta el és hogy azokat Bécsben D. Gy.-nek, tehát annak a kereskedőnek adta el, kinek felperes azokat eladni szándékozott. E beismert tényeknél fogva pedig kárt követelni jogositva nincs, mert ha alperes a sertések átvételét jogtalanul megtagadó felperes ellen a K. T. 352. §-án alapuló jogok valamelyikével kivánt élni, tekintve, hogy az idézett szakasz által adott vagylagos jogok közül az eladást választotta, *a K. T. 347. §-ának helyes értelme mellett tartozott volna az eladást az árú átadására meghatározott helyen és minthogy ez a hely a felek egyező előadása szerint Mező-Tur volt, tehát az említett helyen teljesíteni.* Minthogy azonban alperes a sertéseket beismerten Bécsben adta el, ez az eladás pedig a kifejtettek értelmében felperes rovására történtnek nem tekinthető: alperes kárának megtérítését sikerrel nem követelheti és így helyesen határozott a felebbezési biróság midőn alperest kártéritésre irányzott viszontkeresetével elutasitotta. (1899 május 25. 1899. II. G. 45. sz. a.)

250.

A felperes keresetét *182 frt 52 kr.* tőke és járulékai megfizetése iránt inditotta, alperesek pedig az 1898. évi szeptember hó 30-án felvett tárgyalási jegyzőkönyv szerint az ott felszámitott 242 frt 02 krnyi összegből úgy ezen jkönyv tartalmából, valamint az első és felebbezési biróság itéleteiből kitünőleg *csupán 136 frt 54 kr.* tekintetében érvényesitettek viszonkeresetet. Minthogy e szerint *úgy a kereset, mint a viszonkereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad,* az ily ügyekben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye: a felülvizsgálati kérelmet visszautasitani kellett. (1899 május 25. 1899. II. G. 51. sz. a.)

251.

A felperes az alperes házában udvari helyiséget birt bérben arra a czélra, hogy abban fénykép után arczképeket fessen. — Ilyen arczképpéldányokat kivánt a felperes üveg alatt fakeretben a ház utczai oldalára kifüggeszteni s mivel ezt az alperes nem engedte meg, elhagyta a bérleményt és kártéritést követelt. Az alperes —

védekezése szerint — azért tiltotta meg a képek kifüggesztését, mert a felperes igen nagy méretű képeket akart kifüggeszteni és pedig a ház kapujának oldalán oly helyre, a hol ezek helyesen alkalmazhatók nem voltak. — A felebbezési biróság abból indulva ki, hogy a felperes által érvényesitett kár tekintetében az alperes felelőssége attól függ, hogy az alperesnek volt-e alapos oka a képek kifüggesztését megakadályozni, vagy sem, ennek a kérdésnek a főv. lakbérszab. 32. §-a értelmében nem tartotta a biróság hatáskörébe tartozónak, mihezképest a S. E. T. 27. §-a 1. pontja alapján helyt adott annak a pergátló kifogásnak, hogy a kártéritési pert a fővárosi tanács előtti hatósági eljárásnak kellett volna megelőznie. A kir. itélőtábla e végzést helybenhagyta, mert a peres kérdés eldöntése annak az előzetes kérdésnek az eldöntésétől függ, hogy az alperes jogszerűen tagadta-e meg azt, hogy felperes a ház falára képeket függeszthessen ki oly módon, a mint azt czélba vette. Minthogy pedig *képeknek a ház külfalára való kifüggesztése a czég- és czímtáblák kifüggesztésével egy tekintet alá esik* és minthogy a lakb. szab. 32. §-a szerint *a czég és czímtáblák kiterjedése és kifüggesztésének helye iránt felmerült vitás kérdések elintézése közigazgatási útra tartatott fenn,* annálfogva emez előzetes kérdésben az eljárásra a biróság hatáskörrel nem birván, a felebbezési biróság törvényszerűen határozott, midőn alperes pergátló kifogásának helyt adva, a további eljárást beszüntette. (1898 decz. 30. 1898. I. H. 32. sz. a.)

252.

Az üzletszabályzat rendelkezéséhez képest «átvevő» alatt nem érthető az a személy, a ki az árút tényleg átvette, bár hozzá czímezve nem volt, hanem *érteni kell a kijelölt átvevőt, vagyis a czímzettet,* a kinek a vasut a rendeltetés helyén a fuvarozási szerződés teljesitéseül az árút átadni tartozott volna. Az üzletszabályzatnak a felülvizsgálati kérelemben felhivott szakaszai (64., 66., 73., 90. §§.) tehát nem illenek a megállapitott és meg sem támadott tényállásra, mely szerint a vasut a felperes árúját a rendeltetési helyre: Budapestre el sem szállitotta és azt a czimzett Sch. és F. czégnek ki nem szolgáltatta. E mellett pedig közömbös az, vajjon a nevezett czég más szállitmányt, melyet L. M. adott fel, átvett-e kifogás nélkül vagy nem. (1899 junius 2. 1899. II. G. 49. sz. a.)

DEBRECZENI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

253.

Sem reménybeli vásárnak, sem szerencseszerződésnek nem minősíthető az a jogügylet, melylyel az örökös meghatározott pénzösszegnek számokban is kifejezett és biróilag reá is ruházott hányadát ruházta át.

A szerencseszerződés tárgyát csak valamely előnyre való reménység képezheti.

Az engedményező az engedményezett jog érvényesíthetéseért, vagyis fennállásáért szavatol és annak érvényesíthetlensége esetén a kapott értékét visszatériteni tartozik.

A visszatérítendő érték utáni kamat esedékessége.

(1898 május 4. 1898. G. 36. sz. a.)

Tényállás: A közjegyzői okirat tartalma szerint alperes a néhai testvére: gróf S. F. hagyatékát képező 1935 frt 55 krnak 1/5 részét 387 frt 11 krban lehető kamataival együtt eladta teljes tulajdoni joggal E. B.-nak 387 frt 11 krért, egyszersmind feljogositotta vevőt arra, hogy miután a gr. S. F. hagyatéka a p.-i kir. járásbiróság által átruháztatott s az örökölt összeg az ugyanottani takarékpénztárba kamatozás végett letéteményeztetett, a kérdéses 387 frt 11 krt összes letéti kamataival együtt közvetlenül a maga részére kiutaltathassa és azt felvehesse.

A kir. itélőtábla: Az okirat alapján felperesek jogelőde nem gróf S. F. hagyatékához alperest illető öröklési jogot, nem is a hagyatéknak egy ötödrészét, hanem csupán a megjelölt 1935 frt 55 kr. egy ötödrészének felvételéhez való jogot szerezte meg és ennek az okiratnak alapján gróf S. F. hagyatékából alperes jogán egyebet nem követelhetett, mint az 1935 frt 55 krnak egy ötödrészét. Ezek szerint alperes nem valamely határozatlan öröklési jogot és nem is valamely már átszállott örökséget általában vagy is nem egy mennyiségileg meghatározatlan tárgyat, vagy jogot adott el, hanem meghatározott pénzösszegnek számokban is kifejezett hányadát, tehát egy minden

kétséget kizárólag meghatározott tárgyhoz való jogot ruházott át és megjelölte azt, mint olyant, mely reá biróilag már át is ruháztatott; valamint megjelölte azt a helyet is, hol az átruházás tárgya őriztetik. Az átruházás tárgyának ily pontos megjelölésével kötött jogügylet tehát sem reménybeli vásárnak, sem szerencse-szerződésnek nem minősithető, mert a szerencse-szerződés fogalma szerint annak tárgyát csak valamely előnyre való reménység képezi, a fenforgó esetben pedig nem valamely előnyre való reménység, hanem maga a pontosan meghatározott jog képezte a szerződés tárgyát. Tekintettel tehát arra, hogy a jogügylet tárgya ily pontosan megjelöltetett, hogy a megjelölt okirattal az átruházó a meghatározott tárgyhoz való minden jogát az átvevőnek átengedte, valamint tekintettel arra, hogy a szerződés tárgya a megjelölt készpénz felvételéhez állitólag már megállapitott jog volt, minden elidegenithető jog pedig másra ruházható és az az átruházott jog elidegenithetlen nem volt: a közjegyzői okiratban foglalt jogügylet tárgyánál és alakjánál fogva csupán visszterhes engedménynek tekinthető. Az engedményező azonban az engedményezett jog érvényesithetéséért vagyis fennállásáért, ellenkező kikötés hiányában, törvénynél fogva szavatol, annak érvényesithetlensége esetén a kapott értéket megtériteni tartozik, vagyis köteles megtériteni azt az értéket, melyet az engedményestől kapott. Mihez képest tekintettel arra, hogy a megjelölt okirat szerint alperes kifejezetten elismerte, mikép az átruházásnak megjelölt tárgyát 387 frt 11 kr. értékben ruházta át és ez az érték az engedményes által teljesen befizettetett, továbbá tekintettel arra, hogy gróf S. F. hagyatékához tartozott megjelölt összegből felperesek jogelődének az alperes jogán semmi sem jutott, mert az a beszerzett periratok szerint gróf S. F. özvegyének megitélt követelése fejében kiutaltatott, tehát az átruházott jog felperesi jogelőd hibáján kivül érvényesithetlenné, behajthatlanná vált: ennélfogva a felebbezési biróság nem sértette meg az anyagi jogszabályt akkor, a midőn alperest, mint engedményezőt az érvényesithetlenné, behajthatlanná vált követelés ellenértékéül kapott összegnek, a 387 frt 11 krnak visszafizetésére törvényes szavatosságánál fogva kötelezte és e tekintetben alperesnek felülvizsgálati kérelme alaptalan. Alperesnek további panasza az, hogy a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt sértette meg akkor, a midőn a megitélt követelés után kamatot és a megjelölt időtől fogva, valamint a lefolytatott perben felmerült kiadásokat is az ő terhére megállapitotta. Tekintettel arra, hogy a kérdéses

okirat szerint az engedményezés tárgya nem valamely kölcsönből eredő követelés, hanem csupán szám szerint meghatározott pénzösszeg volt; továbbá tekintettel arra, hogy a megjelölt okirat szerint az átruházott pénzösszeg csak lehetőleg kamatozónak jelöltetett meg, tehát annak kamatnélkülisége kizárva nem volt; valamint tekintettel arra, hogy a fent kifejtettek szerint engedményező csak azt az értéket tartozik megtériteni, melyet az engedményestől kapott és csupán az engedményezett jog valóságáért tartozik törvényes szavatossággal, ellenben annak érvényesithetéséért, behajthatásáért csak kikötés esetében szavatol, ily kikötés azonban a fenforgó esetben nem történt: ebből kifolyólag felperesek a megkisérlett érvényesitésre forditott kiadás megtéritését nem követelhetik, kamatot pedig csupán attól az időtől igényelhetnek, a mely időben az engedményezőnek adott értéket visszakövetelték; minthogy pedig az adott érték megtéritését csak a kereset beadása napján követelték, tehát alperes tartozása csak ezen a napon vált esedékessé, kamatkövetelésük csak ettől az időtől állapitható meg. Ennélfogva a felebbezési biróság itéletének a kamatokra és a megelőző perben felmerült kiadásra vonatkozó részét, alperes felülvizsgálati kérelme folytán, mint részben az anyagi jogszabályba ütközőt, a rendelkező részben kitett módon megváltoztatni és felpereseket keresetüknek a megitélt öszszeget meghaladó részével elutasitani kellett.

254.

A végrehajtást elrendelő végzés alapján foganatositott zálogjogi előjegyzés vagy bekeblezés sikerrel megtámadható a nélkül, hogy a végrehajtás elrendelése megtámadtassék. (1881 : XVII. t.-cz. 27. §.)

Ingatlanokra vonatkozó jogcselekmény megtámadása. (1881 : XVII. t.-cz. 27. §.)

Kereskedő közadós jogcselekményeinek megtámadhatóságánál nem a csődkérvény beadása, hanem a fizetések megszüntetése az irányadó. (1881 : XVII. t.-cz. 27, 242, 244. §§.)

(1898 július 13. 1898. G. 52. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1881. évi LX. t.-cz. 230. szakaszának első bekezdése szerint, a biztositási végrehajtás ingatlanokra,

a zálogjog előjegyzése által, a kielégitési végrehajtás pedig az 1881. évi LX. t.-cz. 136. szakaszának utolsó bekezdése szerint, a végrehajtási zálogjog bekebelezése, az előjegyzett zálogjog igazolásának bejegyzése, illetve a végrehajtási jog feljegyzése által foganatosíttatik, miből folyólag kétségtelen az, hogy a biztositási, illetve kielégitési végrehajtást elrendelő végzés alapján foganatosított zálogjogi előjegyzés és bekebelezés, illetve a végrehajtási jog feljegyzése, a végrehajtási eljárásnak részét képezi, a felperes tehát akkor, a mikor a biztositási, illetve a kielégitési végrehajtást rendelő végzés alapján foganatositott nyilvánkönyvi bejegyzéseket megtámadta, megtámadta magát a végrehajtási eljárást is, e mellett pedig nem volt semmi szüksége arra, a mi különben szintén czélra vezetne, hogy megtámadja a biztositási, illetve kielégitési végrehajtás elrendelésében nyilvánuló jogcselekményt is, mert az 1881. évi XVII. t.-cz. 27-ik §-ának második bekezdése szerint a megtámadás tárgyát csak azok a jogcselekmények képezhetik, a melyek által a fél kielégitést vagy biztositást nyer, már pedig a biztositási, illetve kielégítési végrehajtás puszta elrendelése, foganatosítás nélkül, sem kielégitést, sem biztositást nem ad, a felebbezési biróság tehát nem sértette meg az anyagi jogszabályt akkor, a mikor a biztositási, illetve kielégítési végrehajtás foganatositásában nyilvánuló jogcselekményt, mely a megtámadhatóság tekintetében magának a közadósnak cselekményét helyettesíti, a nélkül hatálytalanította, hogy a biztositási, illetve kielégitési végrehajtás elrendelésében nyilvánuló jogcselekmény hatálytalanitása iránt is intézkedett volna. De nem sértette meg a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt azzal sem, hogy a végrehajtási eljárásban rejlő jogcselekményt hatálytalanitotta annak daczára, hogy a biztosítás elfogadásakor még a csődkérvény be sem adatott; mert a felebbezési biróság ítéletében megállapitott s így az 1893. évi XIII. t.-cz. 197. §-ának első bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a közadós kereskedő volt, a kereskedő közadós jogcselekményeinek megtámadhatóságánál pedig az 1881. évi XVII. t.-cz. 27-ik, illetve 242. és 244-ik szakaszai szerint, nem a csődkérvény beadása, hanem a fizetések megszüntetése az irányadó, már pedig a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint a közadós kereskedő a fizetéseit már akkor megszüntette és erről az alperesnek tudomása volt, a mikor a biztositási, illetve kielégitési végrehajtás foganatosittatott, az a körülmény pedig, hogy a hatálytalanított jog-

cselekmény ingatlanra vonatkozóan jött létre, ebben a tekintetben különbséget azért nem tesz: mert a csődtörvény az ingatlanokra vonatkozó jogcselekmények megtámadhatóságára nézve eltérően rendelkezést nem tartalmaz és mert különben is az 1875. évi XXXVII. t. cz. 262. szakaszában foglalt rendelkezés csak az ingatlanok tekintetében keletkezett szerződésekre vonatkozik.

255.

Ha az árú rendelkezésre bocsátása után a vevő a romlás veszélyének ki nem tett árút eladja, az árú feltétlenül elfogadottnak tekintetik.

A megőrzési kötelezettség alatt az árúnak a minőségével ellentétben nem álló helyes kezelés iránt való kötelezettség is értendő.

A nyers fa nem romlás veszélyének kitett árú. (1875: XXXVII. t.-cz. 347. §.)

A rendelkezésre bocsátás megtörténte ténykérdés, annak kellő időben, vagyis joghatálylyal történte ellenben jogkérdés. (1893: XVIII. t.-cz. 185, 197. §§.)

Rendelkezésre bocsátás időpontja s hatályai. (1875: XXXVII. t.-cz. 346, 347. §§.)

(1899 január 18. 1898. G. 92. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében tényállásként megállapitotta azt, hogy az alperes a 4. és 5. számok alatt mellékelt fuvarlevelek szerint szállitott összes fa mennyiségét, valamint a 6. és 7. számok alatt mellékelt fuvarlevelek szerint szállitott fának egy részét a felperes jogelődének rendelkezése alá bocsátotta és megállapitotta azt is, hogy az alperes a rendelkezés alá bocsátott összes fát hiteles személy közbejöttével eladatta. Az 1875. évi XXXVII. t. cz. 347. §-ában szabályozott rendelkezés alá bocsátás jogi fogalmának szükségszerű következménye azonban az, hogy abban az esetben, ha a vevő a más helyről elküldött áru minősége ellen kifogását érvényesiteni kivánja s a minőség hiánya miatt az árut elfogadni nem akarja, az áru az eladó rendelkezése alatt maradjon; a rendelkezés alá bocsátás után tehát a vevő az eladó hozzájárulása nélkül az áruval másként nem intézkedhetik, csak úgy, a miként azt az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 347. §-a előirja;

vagyis köteles egyelőre az áru megőrzéséről gondoskodni, jogositott lesz az átvétel alkalmával, vagy később felmerült hiányokat szakértői szemle utján megállapitani s abban az esetben, ha az áru megromlásnak van kitéve és a halasztás veszélylyel jár, az árut, ha tőzsdei ára van, szabad kézből, egyébként pedig hiteles személy közbejöttével nyilvános árverés utján eladatni; a vevőnek minden ettől eltérő másnemű rendelkezése azt vonja maga után, hogy az áru feltétlenül elfogadottnak tekintetik. Minthogy pedig a felebbezési biróság itéletének adatai szerint az alperes nem is állitotta azt, hogy az áru a megromlás veszélyének volt kitéve, a megőrzés kötelezettsége alatt pedig az árunak a minőségével ellentétben nem álló helyes kezelés iránt való kötelezettség is értendő, minthogy az iparilag fel nem dolgozott nyers fák, a közönséges élet tapasztalatai szerint, fedett helyen, a megromlás veszélye nélkül, minden szakszerű kezelés és a kereskedői gondosság kifejtése nélkül is évek hosszú során át eltarthatók, sőt a kiszáradás folytán, ipari czélokra alkalmasabbá válván a tartás által, azok értékben még emelkednek is, ilyen áruknál tehát azok megtartásával a halasztás semmi veszélylyel nem jár: nem szenvedhet semmi kétséget az, hogy az alperes akkor, a mikor az árut ilyen veszély fennforgásának hiányában az eladó megkérdezése és hozzájárulása nélkül egyoldaluan eladatta, az 1875. évi XXXVII. t. cz. 347. §-ának világos rendelkezése ellenére járt el; ez az eladás tehát az eladó terhére nem róható s az, mint a vevő egyoldalu rendelkezése jelentkezvén, a vevőnek ezáltal a rendelkezése által jogilag az árunak kifogástalan átvétele nyer megállapitást, miből folyólag az áru a kikötött minőséggel birónak tekintetvén, az eladó a szerződéses vételár kifizetését jogosan igényelheti. A felebbezési biróság tehát az 1875. évi XXXVII. t. cz. 347. §-ának rendelkezését, vagyis az anyagi jogszabályt sértette meg azzal, hogy az alperes részéről az árverés tényében rejlő rendelkezést, a felperes terhére, a kifejtettek daczára, jogosnak elfogadta és az árverés alá bocsátott fának szerződésszerü árát a felperes javára meg nem állapitotta. De a felebbezési biróság megsértette az anyagi jogszabályt azzal is, hogy kimondotta, mikép a 6. és 7. számok alatt mellékelt fuvarlevelek szerint szállitott fákat az alperes a minőség hiánya miatt kellő időben bocsátotta a felperes rendelkezése alá s a rendelkezésre bocsátás mind a két szállitmányra vonatkozóan azért jár a kereskedelmi törvényben előirt jogkövetkezménynyel: mert a felperes engedményese (helyesen

engedményezője) elmulasztotta a faanyag minőségének szakértőileg való megállapítását. Annak előre bocsátásával, hogy az a kérdés, valjon a rendelkezés alá bocsátás megtörtént-e? bizonyítás tárgyát képezhetvén, kizárólag a felebbezési biróság jogköréhez tartozó ténykérdést képez, mig az a kérdés, hogy a rendelkezés alá bocsátás kellő időben és igy a kereskedelmi törvény által szabályozott joghatálylyal történt-e meg? már nem ténykérdést, hanem a felülvizsgálati biróság hatásköréhez tartozó jogkérdést képez; továbbá, hogy a felebbezési biróság itéletének helyes adatai szerint ebben az esetben, az adásvétel tárgyát csak általában megtekintett, az eladó telepén szétszórtan talált és igy nem egyedileg meghatározott áruk képezvén, az áruknak minősége és nemcsak az ugyanazonosság képezheti vizsgálat és kifogás tárgyát: a felebbezési biróság azért állapitotta meg tévesen azt, hogy a rendelkezés alá bocsátás kellő időben megtörtént, mert az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 346. §-ában foglalt rendelkezés szerint a vevő a más helyről küldött árut, a menynyiben az a rendes üzletkezelés szerint lehetséges, az átvétel után haladéktalanul köteles megvizsgálni és ha az a kikötött, vagy a törvényi kellékeknek meg nem felel, ezekről a körülményekről az eladót azonnal értesiteni tartozik és igy, miután az eladót az áru elfogadása iránt kétségben hagyni nem lehet, a vevő a hiányok felfedezése után azonnal nyilatkozni köteles, a jelen per tárgyát képező áruk minőségi hiánya pedig az átvétel napján — fennforgás esetén — egyszerű megtekintésre is felismerhető lévén, az alperes az utolsó szállitmányt az átvétel napján azonnal köteles lett volna megvizsgálni, a minőségi hiányt a rendelkezés alá bocsátással együtt az eladóval azonnal közölni tartozott volna, az alperes azonban az eskü alatt való kihallgatása alkalmával maga azt adta elő, hogy az áru az 1896. év május 21. napján érkezett meg a teljesitési helyre, annak a telep helyére való kifuvarozása néhány napot vett igénybe, az eladó pedig a kifuvarozás megtörténte után csak néhány nap mulva érkezett meg és a hiányokat annak csak akkor mutatta meg, sőt a rendelkezés alá bocsátás is csak akkor történt meg; ez a rendelkezésre bocsátás tehát mindenesetre elkésettnek veendő és, mint ilyen, az eladó irányában joghatályosnak nem tekinthető, annak daczára sem, hogy az árun az idő még akkor megromlást elő nem idézett, mert a felebbezési biróság itéletében foglalt az a kijelentés, hogy a rendelkezés alá bocsátás mindaddig joghatálylyal megtörténhetik, a mig az idő az anyagban romlást elő nem idéz, a tör-

ványben egyáltalában nem gyökerezik, de a törvényben a rendelkezés alá bocsátásnak joghatálya nincs ahhoz kötve, — a mit a felebbezési bizottság itéletében ide vonatkozóan megállapitott, — hogy az áru hiányait az eladó szakértőileg megállapitja-e vagy sem? az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 347. §-ának második bekezdése szerint ugyanis az eladónak csak jogában, de nem egyszersmind kötelességében is áll a hiányoknak szakértőileg megállapitása s igy annak elmulasztása a rendelkezés alá bocsátás joghatályára és következményeire befolyással egyáltalán nincs. A kifejtettek szerint az eladás a felperes hátrányára nem szolgálhatván, az áru kifogástalanul elfogadottnak és szerződésszerűnek tekintendő és minthogy a felperes jogelődje által szállitott árunak a fuvarlevelekkel igazolt sulya a szerződésben kitett sulynak megfelel és minthogy az alperes számitása szerint is egy köbméter diófa körülbelül 10 métermázsa sulylyal bir: el kell fogadni, mert annak ellenkezője most már az alperes egyoldalu intézkedése folytán ki nem mutatható, hogy a felperes által az alperes részére küldött 57,830 kilogramm sulyu fából 350 métermázsa olyan minőségű volt, a melynek árát métermázsánként 2 frttal, 178 métermázsa 30 kiló olyan minőségű volt, a melyet métermázsánként 1 frt 50 krral kellett számitani, az 50 métermázsa sulyu körtefa pedig 5 köbméter tartalommal birt, miből folyólag a felperes javára a szállitott fa értékében *a)* 350 métermázsa á 2 frt = 700 frt, *b)* 178 métermázsa, 30 kiló á 1 frt 50 krral = 267 frt 45 kr., *c)* 50 métermázsa — 5 köbméter körtefa á 10 frt — leszámitva a a Szatmárig esedékes 6 frt szállitási költséget = 44 frt, összesen 1011 frt 45 krt kell felvenni és minthogy az árunak jogellenes eladása következtében azok a költségek, a melyek a rendelkezés alá bocsátás folytán merültek fel, a hová a fekbér, kirakás, beszállitás és megmázsálással járó költségek tartoznak, a melyeket az alperes a 14. szám alatt mellékelt könyvkivonatban 8., 9., 11„ 12. és 15. tételszámok alatt összesen 28 frt 29 krban a felperes terhére vett fel, a felperest nem terhelhetik, ezeket a költségeket, a melyekre vonatkozóan az a kérdés, hogy ki által viseltessék, elválaszthatlanul összefügg azzal a kérdéssel, hogy az eladás jogos, vagy jogtalan-e? — a felperes terhéről törölni kellett.

256.

A már létrejött községi bérlet folytatásához szükséges bevásárlásokra nézve az 1886 : XXII. t.-cz. 110. §-a nem alkalmazandó.

A községi képviselőtestület teljesedésbe ment határozatának jogérvényességét nem szünteti meg az, hogy a határozat hozatalánál nem tartották meg a jegyzőkönyvre előírt szabályokat.

A község perbeli képviseletével megbízott megyei tiszti ügyész díjai a község irányában megállapítandók. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.)

(1898 deczember 7. 1898. G. 106. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1886 : XXII. t.-cz. 110. §-a csak a községi közvagyon elidegenitésére vagy változtatására, regále-jogoknak tulajdonjoggal való megszerzésére vagy elidegenitésére vonatkozik és csak ezekre nézve köti ki az ott részletezett szigorubb formai feltételeket; ellenben az idézett törvény 24. §-ának *b)* pontjában foglalt rendelkezésből is az tünik ki, hogy a hat évi időtartamnál nem hosszabb időre kötött haszonbérleti szerződés már a törvényhatósági jóváhagyás előtt is foganatba vehető; még kevésbé szükséges a 110. §-ban meghatározott szigorubb rendszabályok megtartása a már létrejött bérlet vagy haszonbérlet folytatásához, üzemben tartásához nélkülözhetetlen bevásárlásokra nézve, a minek az esete itt fennforog. Az a körülmény pedig egymagában, hogy a községi képviselőtestület határozatának hozatalánál a jegyzőkönyvvezetés szabályai meg nem tartattak, a meghozott és teljesedésbe ment határozatok érvényességét még meg nem szüntetheti. Midőn tehát a felebbezési biróság az erre vonatkozó indokainak részletes előadásával megállapitotta azt, mint tényt, hogy a felperes a szesz bevásárlására a községi képviselőtestület részéről valóban megbizatott, azt meg is vásárolta és birói tisztének megszüntével utódjának átadta s a szesz árának fedezetéül az A. alatti váltót fogadta el: helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt, midőn ezeknélfogva az alperes községet, melynek részére a szesz megrendeltetett és átvétetett, nemcsak a szesz árát képviselő váltó értékének, de mint olyan felet, ki a fedezetről a lejárat idejére gondoskodni tartozott volna, a fizetés elmulasztásából keletkezett költségek megfizetésében is

elmarasztalta. — Ellenben lényeges eljárási szabályt sértett a felebbezési biróság az által, hogy az alperes község képviseletével megbizott megyei tb. főügyész dijai és kiadásainak megállapitását ügyfele ellen is megtagadta: mert az 1886 : XXII. t.-cz. 116. §-a szerint jogában áll az illetékes vármegye alispánjának, ha azt szükségesnek találja, a beperelt község védelmére ügyvédet rendelni, úgy, hogy ez a községtől nyert meghatalmazást pótolja és azzal egyenlő hatályu, a miből az következik, hogy az ügyfele részére teljesitett szolgálatainak dija és tett kiadásainak megtéritése — nyilván való vétség esetét kivéve, — őt jogosan megilleti s ezek az ő részére az 1893: XVIII. t.-cz. 108. §-ának utolsó bekezdése és az 1868: LIV. t.-cz. 252. §-a szerint biróilag megállapitandók annál is inkább, mert, ha az ügyvéd és fele között a dijazásokra nézve külön szerződés létezik, azt a birói megállapitás ugy sem érinti s a dijak megállapitása nemcsak az ügyvédnek, de ügyfeleinek is érdekében áll.

257.

Ha a közkereseti társaság egyik tagjáról a társaság birtokába átment tárgyakra valamely hitelező már előzőleg zálogjogot nyert, zálogjoga alapján azokból a társaság birtokába jutás után is követelhet kielégítést. (1875 : XXXVII. t.-cz. 95. §.)

(1899 február 8. 1898. G. 128. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az anyagi jogszabály megsértését abban látja az alperes, hogy az ő nézete szerint, a felebbezési biróság a megállapitott tényállásból az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 95. §-ában foglalt jogszabály megsértésével az emlitett törvény helytelen magyarázásával és alkalmazásával vonta le a jogi következtetést. Az alperes véleménye szerint ugyanis az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 95. §-ának 2-ik bekezdésében az a rendelkezés foglaltatik, hogy az olyan vagyon tekintetében, mely a közkereseti társaság birtokába jutása előtt a társaság egyik vagy másik tagjának tulajdona volt, eme tag hitelezőinek azt a jogát, hogy abból a vagyonból kielégitést követeljenek, a törvény §. első bekezdésében foglalt és a közkereseti társaság javára szóló rendelkezés nem érinti. Az alperes törvénymagyarázata azonban helytelen, az arra fektetett panasz alaptalan, mert az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 95. §. 2-ik bekezdése helyesen csak úgy értelmez-

hető, hogy a törvény §. első bekezdésében foglalt és a közkereseti társaság vagyonát védő intézkedés nem akadályozza a társaságon kivül álló 3-ik személyeket abban, mikép a közkereseti társaság birtokában az egyik tagtól átvett javak tekintetében a behozatal idejekor már megszerzett jogaikat a szóban forgó vagyonra a társaság birtokába jutása után is érvényesithessék, vagyis ha az egyik tagról a társaság birtokába átment tárgyakra valamely hitelező már előzőleg zálogjogot nyert volna, zálogjoga alapján abból a vagyonból a kielégitést a társas czég birtokába jutása után is követelheti. Ebben az esetben azonban az alperes a lefoglalt tárgyakra ilyen érvényesithető jogot nem szerzett és maga az a körülmény, hogy az alperes egyik társtagnak hitelezett, részére nem állapitja meg azt a jogot, hogy az adósa által a társaságba vitt javakból kielégitést követelhessen. Ezek szerint, minthogy a felebbezési biróság az alperes szerint is alaki jogszabály megsértése nélkül azt a tényállást állapitotta meg, hogy a per tárgyát képező javak a végrehajtás foganatositásakor a közkereseti társaság üzletében és birtokában találtattak és minthogy a többször emlitett 1875. évi XXXVII. t.-cz. 95. §-a szerint a közkereseti társaság birtokában levő javak az egyik társtag adósságáért le nem foglalhatók: a felebbezési biróság az anyagi jogszabály megsértése nélkül rendelkezett akkor, a mikor kimondta, hogy a közkereseti társaság üzletében és birtokában levő tárgyak, az egyik társtag adósságáért le nem foglalhatók és a mennyiben lefoglaltattak, a zár alól feloldandók.

258.

Zsákkölcsöndíj követelhetése.

A perköltség kölcsönös megszüntetésének kérdése felülvizsgálat alá esik. (1893 : XVIII. t.-cz. 110. §., 185. §. a. pont.)

Az előleget a fél akkor sem tarthatja meg, ha a szerződés az előleget adó fél mulasztása miatt nem ment teljesedésbe.

(1899 február 22. 1898. G. 150. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A mi az alpereseknek az anyagi jogszabály megsértésére irányzott panaszát illeti, az annyiban alapos, a mennyiben a felebbezési biróság az alpereseket a keresetnek 200 frtot meghaladó része tekintetében t. i. a zsákkölcsöndij czimén

követelt 6 frtban is elmarasztalta és őket a perköltség megfizetésére is kötelezte. Mert a kérdéses zsákokat a felperesek nem kölcsön, hanem saját czéljukra, vagyis a végett adták át az alpereseknek, hogy ezekbe a zsákokba alperesek a tőlük a felperesek részéről megvásárolt terményeket elhelyezzék, a mennyiben pedig ezeket a terményeket az alperesek nem adták át akkor, a mikor azok átvétele végett a felperesek megjelentek, joguk volt a felpereseknek ezeket a zsákokat nyomban visszakövetelni s azért, hogy ezt megtenni elmulasztották és a kérdéses zsákokat hat hétig alpereseknél tartották, e czimen az alperesektől kölcsöndijat nincsen joguk követelni, e szerint a felebbezési biróság az anyagi jog megsértésével kötelezte az alpereseket a zsák kölcsön dij czimén követelt 6 frt megfizetésére. De megsértette a felebbezési biróság az anyagi jogszabályokat azzal is, hogy az alpereseket a perköltségek megfizetésére kötelezte. Ugyanis a kérdéses termények átvételére utolsó határnapul az alperesek 1898. év október hó 21-ik napját tüzték ki, a felperesek azonban az átvétel végett nem akkor, hanem 1898. évi október hó 25-én jelentkeztek, tehát olyan időben, a mikor már az alperesek ezeket a terményeket a felpereseknek átadni nem tartoztak. Ebből a mulasztásból származván a felpereseknek az előlegül adott összeg visszaköveteléséhez való joga, a per eme körülményénél fogva a perköltségeket a peres felek között kölcsönösen megszüntetni kellett. A felülvizsgálati kérelem egyebekben azonban alaptalan. Mert abból a körülményből, hogy a felperesek az alpereseknek a kérdéses 200 frtot két izben és különböző időben adták, ennek az összegnek előlegként és nem foglalóul való adása kétségtelen. Az előleget pedig az anyagi jog értelmében a fél akkor sem tarthatja meg, ha a szerződés az előleget adó fél mulasztása miatt nem ment teljesedésbe, következéskép a felebbezési biróság az anyagi jog értelmében intézkedett akkor, a mikor az alpereseket az előlegül felvett 200 frt visszafizetésére kötelezte, daczára annak, hogy a mulasztást a felperesek és nem az alperesek követték el.

259.

Okirat értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

A szerzőhöz intézett kérelem az iránt, hogy munkáját anyagi s erkölcsi támogatásban részesíthetés végett

mutassa be: nem létesít a támogatásra irányuló kötelezettséget.

(1899 márczius 23. 1898. G. 151. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Minthogy az *A)* alatti okirat 4. és 5. pontjainak egybevetéséből egész határozottan az tünik ki, hogy midőn az 1893. évi szeptember hó 2-án tartott értekezleten a felperest felkérték arra, hogy munkáját elkészitvén, azt a bizottságnak mutassa be a végett, hogy azt anyagi és erkölcsi támogatásban részesiteni módjában lehessen: ez a felkérés olyan módon és olyan körülmények között történt, melynél fogva abban sem megbizás a munka megirására, sem kötelező igéret az anyagi támogatásra nem foglaltatik, az a magyarázat pedig, hogy az értekezlet tagjai a felperesnek irói tiszteletdijat igértek, vagy neki erre a várakozásra csak okot adtak volna, kizárva van, még pedig tekintet nélkül arra, hogy a felperesnek élethivatása-e az irói foglalkozás, vagy nem. Az *A)* alatti jegyzőkönyv 4-ik pontjában ugyanis nem valamely munka megrendelése, hanem csak az a kijelentés foglaltatik, miszerint az értekezlet tagjai tudomással birván arról, hogy a felperes az ő felfogásukkal és törekvésükkel hasonló irányu munka megirásával már foglalkozik, csak felkérik a felperest arra, hogy ha ezzel elkészül, mutassa be azt a a bizottságnak a végett, hogy annak módjában lehessen azt erkölcsi és anyagi támogatásban részesiteni. Ez a határozat jogilag a felperest semmire sem kötelezi, de az értekezlet tagjait sem, mert abból eléggé kitünik, hogy a felpereshez intézett kérelemmel csak megszerezni akarták maguknak az alkalmat, hogy annak idején a munkának az ügy érdekében anyagi és erkölcsi támogatást nyujthassanak, de sem erkölcsi, sem anyagi támogatásra határozott kötelezettséget éppen úgy nem vállaltak, mint a hogy a felperest nem kötelezték, sem ő maga nem kötelezte magát sem a mű megirására, sem pedig annak a bemutatására. Hogy a 4-ik pontban foglalt határozatnak csak ez lehet a megfelelő magyarázata, az kitünik az *A)* alatti 5. pontjából is, mert abból kivilágosodik az is, hogy miképen vélték az értekezlet tagjai az anyagi támogatást eszközölhetni, t. i. akképen, hogy a szükséges költségek tekintetében kérelemmel H.-D. városához, mint ügyük nagylelkü patronusához akarnak fordulni. Ebből még inkább kitünik, hogy az értekezlet tagjai a maguk részéről semmi anyagi áldozatra kötelezettséget nem vállaltak, sőt kilátást sem nyujtottak, egyedül azt tervezték, hogy az értekezleten felkarolt ügy

költségeinek fedezéséhez általában H.-D. város támogatását kérik, a mi világosan kizárja azt, hogy akár ők kötelezték, akár a felperes hihette volna azt, hogy neki irodalmi munkájáért tiszteletdijat ők maguk fizetnek. Mindezeknél fogva helytelenül alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt, midőn az *A)* alatti jegyzőkönyv 4—5. pontjainak értelmét ellenkezően magyarázván, ebből folyóan az alperesek kötelezettségét a felperes által követelt tiszteletdij fizetésére, sőt még az egyetemleges kötelezettséget is megállapitotta.

260.

A leánygyermek, ha az apai vagyon élvezetéből ki van zárva, az apai hagyatékból illő kiházasítást követelhet.

Kiskorúnak oly értelmű üzenetét, mely szerint «nem fogad el semmit», joglemondásnak tekinteni nem lehet.

A feleknek a felebbezés szóbeli tárgyalásán előterjesztett kérelmei jegyzőkönyvbe veendők. (1893 : XVIII. t.-cz. 48, 160, 161. §§.)

(1899 ápril 6. 1899. G. 1. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes az anyagi jogszabály megsértéséül azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság egy nem létező jogszabályt állitott fel, kimondván, hogy a leány gyermek az apa hagyatékából kiházasitást követelhet, továbbá, hogy megsértette az anyagi jogszabályt az által is, hogy a keresetbe vett ingók helyett csak azok értékét itélte meg a felperesnek. De ez a panasz alaptalan, mert a felperes mint a néhai F. M. egyetlen leánya az örökhagyó egész vagyonát ujabb férjhezmenetele után is kizárólag haszonélvező özvegyétől, az apai vagyon jövedelméből illő kiházasitást követelhet annál is inkább, mert a magyar magánjog mai érvényében az erre vonatkozólag fennállott régibb jogelveket hatályon kivül nem helyezte, csak az ujabb jogfejlődés korlátai között megfelelően alkalmazza s az illő kiházasitáshoz való jogot, valamint az özvegynek férje hagyatékából, nemkülönben a leány gyermeknek is, ha ez az apai vagyon élvezetéből kizárva van, megadja. Mert továbbá az alperes férje hagyatékának tárgyalása alkalmával az iratok közt levő hagyatéki egyezség szerint kötelezte is magát arra, hogy leányát vagyonához képest neveltetni, ruháztatni, táplálni fogja és minden-

ben arra törekszik, hogy annak anyagi és szellemi gyarapodását előmozditsa, a miben a dolog természetéből folyóan annak illő férjhez meneteléről való gondoskodás és ezzel az illő kiházasitás is bennfoglaltatik. Minthogy pedig a felebbezési biróság mindkét peres fél egybehangzó előadása alapján megállapitotta azt, mint tényt, hogy a felperesnek szánt és legnagyobb részben el is készült kelengye darabjai a nélkül, hogy azokat a felperes megkapta volna, ez idő szerint már nincsenek meg, ennélfogva helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt abban is, hogy az alperest azok törvényszerüen megállapitott értékének, mely ellen az alperes sem a per folyamán, sem felülvizsgálati kérelmében érdemleges kifogást fel sem hozott, a megfizetésére kötelezte. Az alaki jogszabály megsértését pedig a felperes abban találja, hogy a felebbezési biróság az ő tanuit, kiknek kihallgatását az első biróság előtt kérte, ki nem hallgatta arra a körülményre, miszerint a felperes megizente neki azt, hogy nem fogad el tőle semmit, hanem e helyett erre nézve eskü alatt a felperest hallgatta meg. De ez a panasz is alaptalan, mert egy ilyen üzenetre jogokat alapitani nem lehet, annál kevésbbé, mert a felperes akkor, mikor még mint leány, özvegy anyjánál tartózkodott, még kiskoru volt és igy jogairól érvényesen le sem mondhatott. De alaptalan ez a panasz még azért is, mert szóbeli tárgyalás esetében a felebbezési biróság a bizonyiték alkalmazására nézve bármelyik félnek csak azokat a kérelmeit és inditványait tartozik figyelembe venni, melyeket az a felebbezési tárgyaláson szóval előterjesztett; az pedig a felebbezési tárgyalásról felvett jegyzőkönyvben nem foglaltatik, hogy az alperes ezt a kérelmet a felebbezési biróság előtt szóval előterjesztette volna, holott az 1893: XVIII. t.-cz. 48., 160. és 161. §§-ainak egybevetéséből az következik, hogy a feleknek a tárgyalásra vonatkozó szóbeli előadásaik és nyilatkozataik (48. §. 3. pont) jegyzőkönyvbe vétele nem szükséges, ellenben a felek *kérelmei* (48. §. 1. pont) mindenkor jegyzőkönyvbe veendők, a 161. §-ban éppen a jegyzőkönyv egyszerüsitése végett megengedett eltérés esetét kivéve. E szerint tehát az alperes, ki a jegyzőkönyv ellen az idézett törvény 197. §-ának második bekezdése alapján kifogást nem is tett, a felebbezési biróság előtt a tanuk kihallgatását nem is kérvén, az azt el sem rendelhette.

261.

A tévesztés vagy tévedés nem ténykedés vagy mulasztás, hanem tényekből és mulasztásokból vont következtetés és így jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Valótlan előadás nem tekinthető megtévesztésnek akkor, ha az ellenfélnek módjában van az előadás valótlanságáról meggyőződni.

A takarékpénztár követelésének átruházására nem a követelés behajtásával megbízott ügyvéd, hanem az igazgató van hivatva.

(1899 május 25. 1899. G. 29. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati panasz szempontjából annak eldöntése, hogy a peres felek közti szerződés létrejötte körül tévesztés vagy tévedés fenforog-e vagy sem? a felülvizsgálat körébe tartozik, mert a tévesztés és tévedés nem képez valamely ténykedést vagy mulasztást, hanem meghatározott tényekből és mulasztásokból vont következtetést, az ilyen következtetés pedig jogkérdést képez. Ebből folyólag annak elbirálása, hogy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerinti jogügylet kötésénél követett-e el a felperes oly cselekményt vagy mulasztást, mely alkalmas volt az alperest megtéveszteni és az alperes részéről csakugyan fennforgott-e tévedés? az itélet keretében megoldandó kérdést képez. A felebbezési biróság megállapitotta tényállásként azt, hogy a felperes a kérdéses követelést az 1892. évi január 6-án megvette, hogy ez a követelés 247 frt 90 krt tett ki, mely összegben az 1892. évi julius 6-án az alperes megbizottja kezéhez kifizettetett. Továbbá a felebbezési biróság azt is megállapitotta, hogy a felperes a kérdéses követelésnek az ő részéről való megvételére indokul azt adta elő az alperesnek, mikép ez a követelés behajthatlan és azt csak K. B. elleni haragból óhajtja megvenni. De megállapitott tény az is, hogy eme követelés behajtása iránt a végrehajtás az adósok ingóságaira akkor már foganatositva volt, a mikor a felperes vételi ajánlatát megtette. Tekintettel már most arra, hogy Sz. A. mint a végrehajtató m.-szigeti takarékpénztár igazgatója, ebbeli állásánál fogva hivatva volt arra, hogy a takarékpénztár követelésének átruházása iránt bárkivel is szerződést kössön és pedig inkább, mint a követelés behajtásával megbizott ügyvéd, kinek ilyen rendelkezés sem jogköréhez, sem állá

sához nem tartozott; a felperesnek az a ténykedése tehát, hogy a kérdéses követelés megvétele iránt a hitelező takarékpénztár igazgatójával lépett érintkezésbe, a felperes hátrányára nem szolgálhat. Továbbá tekintettel arra, hogy bár a felperesnek módjában állott az adósok vagyoni viszonyait közelebbről megismerni, azoknak általa lett vázolását az alperes, illetve az őt képviselő igazgató, valóknak elfogadni nem tartozott; sőt ép úgy állott módjában az alperesnek is a követelés fedezetéről tudomást szerezni és pedig annál inkább, mert megállapitható, hogy a felperesnek az ajánlata csak annak megtétele után jóval később fogadtatott el, mihez képest a felperesnek a követelés behajthatlanságára vonatkozólag tett puszta előadása, még az adósokhoz való családi viszonyának figyelembe vételével sem tekinthető alkalmas ténynek arra, hogy az által az alperes megtévesztethetett volna. Végül tekintettel arra, hogy az alperes részéről semmi olyan körülmények fel nem hozattak, melyek közrehatottak volna arra, hogy a felperesnek előadását valónak elfogadja vagy az ajánlatot a tényleges állapottal szemben kedvezőbbnek tüntették volna fel, következéskép az alperesnek eljárása tévedésből eredőnek nem mutatkozik. Minthogy pedig ezek szerint a felperesnek eljárása megtévesztésre alkalmasnak és arra irányzottnak nem tekinthető és minthogy az alperesnek cselekménye sem vehető tévedésből eredőnek, következéskép sem tévesztés, sem tévedés fenn nem forog, ennélfogva alperes tartozik az általa felperesre ruházott és annak daczára behajtott követelésnek kezéhez vett teljes értékét megtériteni. Ehez képest a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt sértette meg akkor, a midőn a peres felek közt létrejött jogügyletet, mint tévedésen alapulót, érvénytelennek kimondotta és ebből folyólag az alperest kötelezettségének teljesitése alól felmentette.

262.

A képviselőjelölt a választói részére a főkortes utasítására kiszolgáltatott étel- és italneműek árát a vendéglősnek megfizetni nem köteles, ha az ételek és az italok kiszolgáltatását a vendéglősnél sem maga meg nem rendelte, sem a megrendelésre másnak meghatalmazást nem adott. (1898 május 4. 1898 G. 35. sz. a.)

263.

Az üzletvezetőnek cselekvési körébe tartozván az, hogy a közvetlen vezetése alatt álló üzletben alkalmazottakat a szolgálatból

elbocsáthassa, *az üzletvezető által történt jogellenes elbocsátás a főnök irányában kötelezettséget állapít meg.* Az a körülmény, hogy a főnök a segéd ellen *lopás és orgazdaság miatt alaptalannak talált panaszt emelt,* feljogositja a segédet arra, hogy az (1884 : XVII. t.-cz. 95. §. a) p. értelmében a *szolgálatból felmondás nélkül azonnal kilépjen.* Nem az iparhatóság, hanem a *biróság van hivatva jogérvényesen megbirálni* azt, hogy a segéd *fontosabb teendőkkel* volt-e megbizva. Az a *munkavezető,* a ki működése rendes körében az üzlettel érintkező felektől munkát vállal, rajzol, szab, a többi segédnek a munkát kiadja, s munkájuk minőségére felügyel, ha munkakönyvvel van is ellátva, fontosabb teendőkkel megbizott egyénnek tekintendő s *három hónapi felmondási időre van jogos igénye* (1898 junius 2. 1898. G. 45. sz. a.)

264.

Nem képezi alaki jogszabály megsértését az, hogy az ügyvédnek a bizonyitási eljárás kiegészitése után nem nyujtott alkalmat a biróság észrevételeinek előterjesztésére, mert *az észrevételek előterjesztése csak annyiban szükséges, a mennyiben azt a biróság a tényállás megállapítására olyannak találja,* ebben az esetben pedig az észrevételek előterjesztése nélkül is megállapithatónak találta a biróság a tényállást és azt tényleg meg is állapította. (1898 junius 15. 1898 G. 51. sz. a.)

265.

Az alperes, mint vevő, 500 frtot igért a felperes kir. közjegyzőnek az eladóval kötött adásvevési szerződésügylet lebonyolitásáért és jelzálogkölcsön kieszközléseért. *Nem bír az alperes kötelezettségére befolyással az, hogy a felperes az ügyletnél nemcsak az alperes vevő, hanem az eladó megbizásából is járt el,* mert ebben az esetben az eladó és a vevő érdekei ellentétben nem állottak, a mennyiben mind a két fél érdeke abban találkozott, hogy az adásvételi ügylet létrejőjjön és befejeztessék, az eladó képviselete tehát nem volt jogi akadály arra nézve, hogy a felperes az alperestől is ugyanazt a megbizást fogadja el, melyre az eladótól szintén megbizást nyert. Valamint az eladó s a vevő találkozó érdeke, úgy a törvény sem akadályozta a felperest abban, hogy a megbizást elfogadja, mert az 1880 : LI. t.-cz. 27. §-a szerint a kir. közjegyző az 1874 : XXXV. t.-cz. 55. §-a alapján magánmegbizás teljesitését szabad egyezkedés mel-

lett elvállalhatja s a 4. §. értelmében csak olyan megbizást nem vállalhat, a mely állásával össze nem fér, egy *adásvételi ügylet lebonyolítása s egy jelzálogkölcsön kieszközlése pedig a kir. közjegyző állásával nem ellenkezik.* (1898 junius 15. 1898. G. 54. sz. a.)

266.

A váltót perlés következtében a felperes, mint forgató fizette ki; annak értékét az alperes (elfogadó) vette kézhez. A felperes a váltó ellenében kifizetett összeget követelte az alperestől. *Az óvás felvételével és a váltó perlésével felmerült költség megtérítése iránti keresetével elutasíttatott a felperes, mert a forgatói aláírással vállalt egyetemleges váltókötelezettsége alapján tartozott volna a váltót lejáratkor beváltani* s azáltal, hogy e kötelezettségének eleget nem tett, sőt a váltó bepereltetése után váltóvisszkeresetét nem tartotta fenn, mulasztást követett el, a melynek következményeit viselni köteles. (1898 aug. 3. 1898. G. 62. sz. a.)

267.

Annak a szerződési kikötésnek, mely szerint a czégnek, «*a butorvételári részlelek pontos be nem tartása esetén, felszólítás után joga van a perlésre*», helyes értelme az, hogy a perlési jog nemcsak a lejárt részletre, hanem az egész vételárra kiterjed (1898 augusztus 3. 1898. G. 63. sz. a.)

268.

Az *alperes* megszegte ugyan a szerződést azzal, hogy a *megrendelt és a felperes által cséplésre beszállított gépet nem fogadta el és terményeit mással csépeltette,* mégsem köteleztetett kártérítésre, mert ugyanabban az időben más helyütt tényleg el volt a felperes gépe foglalva s így a felperes a keresménytől el nem esvén, az alperes szerződésszegése következtében kárt nem szenvedett, az pedig, hogy a felperes gépe más években hosszabb ideig volt elfoglalva, pusztán az esélytől (termények mennyisége, időjárás stb.) függ és az is megállapíttatott, hogy a felperes oly terményeket csépelt, a melyeknek cséplésére előzőleg szerződése nem volt, tehát oly keresményhez jutott, melyet akkor, ha az alperesnél csépel, nem szerzett volna. (1898 aug. 17. 1898. G. 67. sz. a.)

269.

Állat visszavétele, a vételár visszafizetése s tartás megtérítése iránt inditott perben a *tartásdíj összege járulék.* (1893 : XVIII. t.-cz. I. 181. §§.) (1898 jul. 13. 1898. G. 72. és 74. sz. a.)

270.

Nem szünt meg a bérleti szerződés hatálya, ha a bérbeadó az építés idejére a bérlőnek az udvarban ideiglenes helyiséget adott át, az új házban pedig tágasabb és kényelmesebb üzlethelyiséget bocsátott rendelkezésére, mihezképest a felperes e helyiségért is csak a régiért kikötött bért követelheti jogosan. (1898 szeptember 21. 1898. G. 73. sz. a.)

271.

Kiskoruak telkébe teljesitett hasznos beruházás által (puszta telken ház, kut, ól, kamra, kerítés épitése) a telek értékében jelentékenyen növekedvén, a gyámhatósági jóváhagyás hiánya a beruházás értékének követelhetését nem befolyásolja, mert a kiskoruak anyja által *jóhiszemüen teljesített hasznos beruházás értéke feltétlenül a tulajdonos javára szolgál,* ajándékozásnak pedig határozott kijelentés hiányában — a beruházás nem minősíthető (1898 szept. 28. 1898. G. 76. sz. a.)

272.

Az *ügyvéd irnoka,* csupán ebből az alkalmazásából kifolyólag nem tekinthető oly meghatalmazottnak, kinek külön, erre a czélra szolgáló megbizás nélkül tett nyilatkozata (a felperes irányában tett fizetési igéret) főnökére nézve fizetési kötelezettséget vonhatna maga után (1898 október 5. 1898. G. 83. sz. a.)

273.

Az építési vállalatnál anyagkezelőként alkalmazott egyén alkalmaztatása köréből kifolyólag a dolog természeténél fogva csak arra van jogosítva, hogy az építési vállalatnál szükséges és hozzáutalt anyagokat kezelje, a miből okszerüen az következik, hogy ha megfelelő utalvány nélkül a felperestől anyagszereket fogadott el, úgy a megbizatása vagy alkalmaztatása körén kivül eső ama tényből kifolyólag nem terheli a vállalatot vagyoni felelősség, mert *a megbizó megbizottjának csak a megbizás körében teljesített eljárásáért felelős* és

mert az alperes vállalatnak a megbizás nélkül átvett anyagok birlalatában nincsenek. (1898 okt. 12. 1898. G. 84. sz. a.)

274.

Az 1886 : XXII. t.-cz. 86., 87. és 88. §§-aiból kitünik, hogy a község, illetőleg a rendezett tanácsu város kártéritési kötelezettsége az elöljáróság vagy általában a tisztviselői kar tagjainak hivatalos eljárásából keletkezett kárért csak feltételes, nevezetesen ahoz a feltételhez van kötve, ha a károsult a vétkes előljáró vagy tisztviselő vagyontalansága miatt kielégitést nem nyert, vagy ha nem lehet kideriteni, hogy a sérelmes határozatra kik szavaztak; de a felperes a két eset közül egyiknek a fenforgását sem bizonyitotta, sőt nem is állitotta; oly hivatalos személyeket, a kiknek eljárásából és határozataiból kárát származtatja, sem előzőleg, sem egyidejüleg perbe nem vont, *ezek perben állása nélkül pedig a fölött határozni nem is lehet, vajjon fönn forog-e ellenük és így másodsorban az alperes ellen a kártérítés kötelezettsége?* másrészt a mennyiben a felperes kárát *a városi rendőrkapitány* eljárásából származtatja, ez nem is választott, hanem az 1886 : XXII. t.-cz. 69. §-a szerint *kinevezett tisztviselő, kire az idézett törvény 88. §-a* s igy a rendezett tanácsu városnak ebben meghatározott kártéritési kötelezettsége az ő eljárásából keletkezett károkra *ki sem terjed.* (1898 deczember 21. 1898. G. 88. sz. a.)

275.

A váltóbirtokos nincs jogositva megtartani azt a váltót, melyet a felperestől azért kapott, hogy a fogyasztási és szeszadó-beszedési jognak nyilvános árverés útján való bérbeadásánál a felperessel szemben ne árverezzen, mert *az összebeszélés folytán a közhatóság részéről hirdetett nyilvános árverés eredményének csökkentésére* s igy egy harmadiknak: az államkincstárnak megkárositására *irányult szerződés az erkölcsi fogalmakba, sőt tételes törvénybe* (1879 : XL. t.-cz. 128. §.) *ütközvén,* biróság előtt érvényesithető követelés jogalapjául nem szolgálhat, — és mert a váltónak tiltott jogügylet folytán való megszerzése a váltó rosszhiszemü megszerzésével egyértelmü 1876 : XXVII. t.-cz. 80. §. (1890 október 26. 1898. G. 94. sz. a.)

276.

Ha a késedelmes fél a teljesítést már eleve megtagadja, bár fix ügylet nem forog is fenn, *a nem késedelmes fél a teljesítés helyett kártérítést követelhet vagy a szerződéstől elállhat a nélkül, hogy erről a K. T. 354. §-a értelmében a késedelmes felet előbb még külön értesíteni* és neki az utólagos teljesitésre kellő időt engedni tartoznék. Az oly árúknál, melyeknek sem tőzsdei, sem piaczi áruk nincsen, a vevő a késedelmes eladótól *kártérítés czímén csak azt az összeget követelheti, mely* az eladó késedelmessége folytán a vevő részéről tényleg beszerzett árúczikkeknek bizonyitott vételára és a késedelmes eladóval kötött szerződésben meghatározott ár között, *mint különbözet jelentkezik,* — ellenben az árúk netalán bekövetkezendett eladásából származható *vesztett haszon* nem itélhető meg, mert ha a kifejtettek ellenére meg is illethetné a vevőt az e czimen felszámitott kárköveteléshez való jog, ez a fenforgó esetben azért sem itéltethetett meg, mert ennek a kárnak a bekövetkezése és mennyisége csak attól a feltételtől függött, hogy a kérdéses áruk a felperes részéről vitatott idő alatt valóban a bemondott árban adattak volna el, a mi azonban nem bizonyittatott, már pedig vélelemre és általános következtetésekre alapitott elvont hasznokat megitélni nem lehet. (1898 november 23. 1898. G. 102. sz. a.)

277.

Felülvizsgálja a kir. itélőtábla azt a kérdést, hogy a fenforgó eset minősége olyan-e, hogy a csak *részben pervesztes fél* a perköltség bizonyos részében marasztalható volna. 1893 : XVIII. t.-cz. 110. 185. §§. (1899 január 25. 1899. G. 115. sz. a.)

278.

Az 1868 : LVI. t.-cz. 67. §-a szerint, mely az 1893 : XVIII. t.-cz. 13. §-ánál fogva a sommás perekre is kiterjed, több felperestárs az eljárás egész folyamán egy személynek tekintendő s a költségért mindegyik egészben egyetemleg felelős; ezért a *perköltség kérdése a felperestársakra nézve csak egységesen lévén elbirálható,* az e kérdésben csupán az I. r. felperes nevében beadott felülvizsgálati kérelmet a II. r. felperes nevében is beadottnak kell tekinteni. 1893 : XVIII. t.-cz. 139. 191. §§. (1898 deczember 31. 1898. G. 117. sz. a.)

279.

A felperes az örökhagyó ingatlanait özvegyi jogon élvezvén, ezen az alapon a felperest csak a tisztességes lakáshoz és eltartásához való jog illeti, ily körülmények között tehát *az örökhagyó után maradt hagyatéki vagyon jövedelméből az örökhagyó adóssága fejében teljesített fizetések megtérülését az özvegy az örökösöktől nem követelheti.* (1899 február 1. 1898 G. 119. sz. a.)

280.

A bérleti és haszonbérleti jog személyes jogok természetével birónak lévén tekintendő, *a bérleti és haszonbérleti szerződések a bérlő és a haszonbérlő részéről teljes joghatálylyal csak úgy ruházhatók át, ha az átruházáshoz a bérbeadó illetve a haszonbérbeadó hozzájárult,* ennek hozzájárulása nélkül az átruházásból csak az átruházó és a között a személy között keletkezik jogviszony, a kire a szerződés átruháztatott. Az *albérletnél* az eredeti bérbeadó és az albérlő között kötelmi viszony nincs. (1899 február 8. 1898. G. 125. sz. a.)

281.

A biróság alperes beismerését helyesen magyarázta, az a körülmény pedig, hogy mennyiben tekinthető valamelyik peres fél beismerése bizonyítéknak, bizonyítás-mérlegelést képez és a bizonyítékokat a biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében szabadon mérlegeli, melynél alaki szabályhoz kötve nincsen, az alapon tehát, hogy a biróság beismerés alapján tekintett bizonyítottnak valamely tényt, holott a fél ily beismerést nem tett, az itélet felülvizsgálattal meg nem támadható. (1899 február 15. 1898. G. 133. sz. a.)

282.

Minthogy az a segéd, a ki csak egy kereskedelmi ügyletet köt is, már a kereskedelmi ügylettel foglalkozott, a mivel főnökét többféle tekintetben is károsíthatja, nyilvánvaló, hogy *az 1884 : XVII. t.-cz. 94. §-ának* h) *és az 1875 : XXXVII. t.-cz. 59. §-ának 2. pontja* rendelkezésének súlypontja nem a kereskedelmi ügyletek többségén vagy a foglalkozás rövidebb vagy hosszabb gyakorlásán fekszik, hanem azon, hogy a segéd a kereskedelmi ügylettel nem a főnök részére s annak érdekében, hanem a maga vagy a más érdekében

foglalkozik; az a tény tehát, hogy a segéd egy ízben árverésen vásárol és a megvett árut nyereséggel eladja, de a nyereséget nem a főnöknek juttatja, feljogositja a főnököt arra, hogy a segédet felmondás nélkül elbocsássa. (1899 február 22. 1898. G. 146. sz. a.)

283.

A kötbér kikötése nem bir az önálló szerződések jellegével, hanem csak egy létesített szerződéses viszony biztositására szolgál; ennélfogva *a főszerződésből kell kitünnie annak az érdeknek, melynek biztosítására a kötbér szolgál és csak ennek az érdeknek sérelme esetén van helye a kötbér megitélésének.* Ebből folyólag, tekintettel arra, hogy a szerződésben nincs kijelölve oly érdek, melynek biztositására a kötbér kiköttetett és tekintettel arra is, hogy a felperes semmi kárt sem szenvedett azáltal, hogy az alperes tehermentesitési kötelezettségét a kikötött határidő s a kereset beadása után, azonban az itélet hozatala előtt teljesitette, a felperesnek az érdeke, melynek biztositására a kötbér kiköttetett, sérelmet nem szenvedett, végre tekintettel arra a jogszabályra is, hogy *az érdekeiben sérelmet nem szenvedett fél a másik fél kárával nem gazdagodhatik:* ebben az esetben nincs helye annak, hogy az alperes a teljesités késedelmessége daczára is, a kötbér megfizetésére köteleztessék. (1899 márczius 1. 1898. G. 138. sz. a.)

284.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 95. §-a *a fél eskü alatti kihallgatásának elrendelését csak akkor irja kötelezően elő, ha egyik félnek kihallgatása elrendeltetvén, a másik fél kihallgatása iránt az eskü letétele előtt kérelmet terjesztett elő;* ettől az esettől eltekintve azonban a biróság a per körülményeihez képest belátása szerint itél a fél kihallgatásának szüksége felett még akkor is, ha a döntő körülményre nézve más bizonyiték fenn nem forog. (1899 márczius 16. 1898. G. 142. sz. a.)

285.

A *jóhiszemü eladó szavatossága* csak abban áll, hogy a vételi szerződés felbontását és ennek következményeit türni tartozik, ez pedig *a vett dolog árán és a szavatossági hiba megállapításának költségein tul nem terjed,* ha tehát az eladónak az állat betegségéről

az eladáskor tudomása nem volt, a vevő részére vesztett hasznot megtériteni nem tartozik. (1899 márczius 23. 1898. G. 153. sz. a.)

286.

Törvény által kizárt jogorvoslatért *ügyvédi dij és költség* a megbizó féltől sem követelhető. (1868 : LIV. 252. §.) A felülvizsgálati kérelem visszautasitása esetén *pénzbirság mellőzése.* 1893 : XVIII. t.-cz. 205. §. (1898 decz. 28. 1898. G. 156. és 157. sz. a.)

287.

A *ló havi vaksága,* mint szavatossági hiba, az eladási ügyletet érvénytelenné teszi ugyan, de a lónak a használhatóságát nem zárja ki, mihezképest havi vakság esetén a ló használásával annak tartásdija ki lévén egyenlitve, az eladó *tartásdíj* fizetésére nem kötelezhető. (1899 április 13. 1899. G. 2. sz. a.)

288.

Annak következtében, hogy az eladó a szerződés tárgyát képező áruval rendelkezett, azt elárvereztette, lehetetlenné vált annak a mustrának a per folyama alatti összehasonlítása, mihezképest a mustrával a vevő által való felmutatása teljesen eredménytelen lett volna s *abból, hogy a vevő a mustrát fel nem mutathatja, nem vonható vélelem az árú mustraszerűségére.* 1875 : XXXVII. t.-cz. 363. §. (1899 április 13. 1899. G. 6. sz. a.)

289.

Abból, hogy *a letevő arra utasítja a letéteményest, hogy a nála levő árút egy harmadik személynek adja ki,* csak az következik, hogy ez a harmadik személy a dologhoz való joga alapján követelheti a letéteményesnél lévő ingóság kiadását, ha az megvan, de *a kiadás lehetetlenségéből első sorban csak a letevőnek keletkeznek igényei a letéteményes ellen,* de a harmadik személy, a ki az ingót a letevőtől megvette, a letevőt esetleg illethető jogokat a letéteményes ellen csak úgy érvényesitheti, ha ezeknek ő rá történt átruházását is kimutatja, a nélkül csak az eladó ellen fordulhat, mint vevő, igényeivel. 1889 április 20. 1899. G. 7. sz. a.)

290.

Az 1883 : XXV. t.-cz. 22. §-a a korcsmai hitel korlátozásával az ország egyes részeinek lakosságát kivánta megóvni az anyagi elpusztulástól; ez a rendelkezés azonban *a képviselőválasztási mozgalmak alatt tett megrendelésekre ki nem terjedvén,* nem menti fel a képviselőjelöltet az alól, hogy a megbizásából a választóknak kiszolgáltatott italnemüek árát a korcsmárosnak megfizesse. Ha a megbizott a megrendelés tételekor nem emliti, hogy a megrendelést megbizásból teszi s a másik fél a megrendelt dolgokat a megbizottba helyezett bizalmánál fogva szolgáltatja ki: *a megrendelésére hitelben kiszolgáltatott dolgok árának megfizetéseért megbizotti minősége ellenére személyesen felelős.* (1899 április 20. 1899. G. 9. sz. a.)

291.

A *családfő felelős* a veje és leánya által megrendelt és a kereskedő által hitelben kiszolgáltatott oly áruk vétáláért, melyeket a vele egy háztartásban élt családtagjai használtak fel. (1899 április 27. 1899. G. 12. sz. a.)

292.

Maga a házassági viszony férj és feleség között oly vagyonközösséget, a melyből kifolyólag a férj a feleség meghatalmazása nélkül annak vagyona felett rendelkezhetnék, és annak terhére kötelezettségeket vállalhatna, nem állapít meg és nincsen olyan jogszabály, a mely azt tartalmazná, hogy a férjnek a feleség meghatalmazása nélkül tett rendelkezése a feleséget kötelezné, nem sértett tehát anyagi jogszabályt a kir. tszék, mikor abból a tényállásból, hogy a férj nem volt felhatalmazva arra, hogy adósságát a felesége követelésével törleszsze, azt a jogi következtetést vonta le, hogy a feleség követelése a férj adósságával nem törleszthető. (1899 május 4. 1899. G. 21. sz. a.)

293.

Minthogy *igényperekben* a kereset a végrehajtásilag lefoglalt ingóknak a végrehajtási zár alól leendő feloldására irányul, *a kereset tárgyának értékét az igényelt ingóknak becsértéke képezi.* 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. (1899 május 4. 1889. G. 25. sz. a.)

294.

A *felperes jóhiszemüsége* nem indok arra, hogy az ő teljes pervesztessége esetén a *perköltség a felek között kölcsönösen megszüntettessék.* (1893: XVIII. t.-cz. 109. §. 1899 julius 20. 1899. G. 27. sz. a.)

295.

Bizonyos, nemcsak faj szerint, hanem egyedileg is meghatározott ingóságok (a P. S.-től haszonbérelt területen termett gabonának) átadására kötelezett féltől *nem követelhető a szerződés teljesülése akkor, ha abban az eladó önhibáján kívül* (mert az eladott gabona P. S. adóssága fejében zár alá vétetett és eladatott) *megakadályoztatik* akként, hogy az egyedileg meghatározott ingóságokat átadni módjában nem áll. (1899 junius 15. 1899. G. 35. sz. a.)

296.

A kárt szenvedő fél részére csak a tényleg szenvedett kárának megfelelő kártéritési összeg itélhető meg és *az elmaradt haszon vagy vélt nyereség (lucrum cessans) a köztörvényi kártérítésnek nem tárgya.* A felperes azért az ingatlanért, a mely ingatlan tulajdonjogának meg nem szerezhetése miatt az alperes kártéritésre köteleztetett, az alperes eladónak 300 frt vételárt fizetett, következően azáltal, hogy az emlitett birtok tulajdon- és birtokjogát elveszti. illetve az alperestől meg nem kaphatja, csak azt a 300 frt kárt szenvedi, melyet a birtokért az alperesnek tényleg fizetett, a birtoknak az érte fizetett vételárt meghaladó értéke már oly elmaradt haszon, mely a felperesnek meg nem itélhető. (1899 junius 8. 1899. G. 40. sz. a.)

297.

A tényállás keretébe az egyes tények, cselekmények vagy mulasztások megállapítása tartozik; ezeknek a megállapitott tényeknek, cselekményeknek vagy mulasztásoknak jogi viszonylata, jogos vagy jogtalan volta, jogszerűsége vagy jogszerütlensége pedig jogkérdés. A felebbezési biróság itélete szerint megállapitott az a tényállás tehát, hogy az alperes az ingatlan jogszerű kizárólagos tulajdonosa s hogy az erre vonatkozó szerződés aláirásával jogtalan, gondatlan,

vagy rosszhiszemü cselekedetet, vagy mulasztást el nem követett, nem tényállás, hanem az alperes jogának és cselekményének jogi elbirálását fejezi ki. (1899 junius 22. 1899. G. 44. sz. a.)

298.

Abból a tényből, hogy *a közadós ellen a megtámadott fizetést megelőző három hónap alatt kielégítési végrehajtásokat tömegesen kértek,* egybevetve ezt a csakhamar bekövetkezett csődnyitás tényével, helyes az a következtetés, hogy abban az időben *fizetéseit a közadós már megszüntette.* 1881 : XVII. t.-cz. 27. §. (1899 junius 22. 1899. G. 46. sz. a.)

299.

Külön kikötés hiányában nem szünteti meg az elvállalt *tartási kötelezettséget* az, hogy a tartásra jogosult a község részéről is részesül segélyben. (1899 junius 18. 1899. G. 48. sz. a.)

300.

A perköltséget illetőleg a jogszabályok alkalmazása szempontjából kérdés tárgya csak az lehet, vajjon az ellenfél ezt egyáltalán nem, vagy egészben vagy csak részben tartozik viselni, ellenben a *költség összegének kérdése ténykérdés,* melynek birálatába a felülvizsgálati biróság — a S. T. 197. §-ában emlitett szabálytalanság esetét kivéve — nem bocsátkozhatik. (1899 julius 13. 1899. G. 53. sz. a.)

301.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 214. §-a szerint, sommás ügyekben a felebbezési biróság végzései ellen használt felfolyamodás felett, ha a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 500 frtot meghalad, a kir. Curia határoz; az idézett szakasz 21. §-a alapján folyamatba tett *egyezségi ügyeket* pedig ugyanez a törvény szabályozván és azokat a kir. járásbiróságok hatásköréhez utasitván, ezek *is az idézett 214. §. rendelkezése alá esnek,* és a dolog természete, valamint az idézett §-ban felhozott 186. §. megfelelő alkalmazása szerint *ezekben és a felebbviteli biróság hatáskörére nézve a felfolyamodás tárgyának értéke irányadó.* Minthogy pedig ebben az esetben a kir. járásbiróság előtt létrejött egyezség szerint L. I.-nek esküjétől függővé

tett követelések összege 881 frt 50 krt tesz ki, de a felfolyamodás elintézésével esetleg a L. L. esküjétől függővé tett további 214 frt 82 kr követelés kérdése is összefügg, ennélfogva a felfolyamodással megtámadott birói határozat tárgyának az értéke 500 frtot meghaladván, az iratokat az 1893 : XVIII. t.-cz. 214. és 193. §§-ai alapján hivatalból a kir. Curiához kellett felterjeszteni. (1899 julius 27. 1899. H. 5. sz. a.)

GYŐRI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

302.

A biróság indokolási kötelessége. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §., 185. §. c.)

(1899 február 7. 1899. G. I. 1. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alapos a felülvizsgálati kérelem annyiban, a mennyiben I. és II. rendű felperesek a vételárkövetelésükre vonatkozó ténymegállapitást támadják meg. Az 1893:XVIII. t.-cz. 64. §-ának rendelkezése ugyanis megköveteli azt, hogy a biróság a a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának méltatásával állapitsa meg valamely tényállitás valóságát vagy valótlanságát, — s hogy a birói meggyőződés keletkezésére szolgáló okokat az itéletben tüzetesen adja elő. — A felebbezési biróság a törvény eme rendelkezéseit figyelembe nem vette, mert annak a tényállásnak a megállapitásánál, hogy a várkeszői 30. sz. tjkvben felvett házból a felpereseket illető jutalék tekintetében a peres felek sem a vétel tárgyára, sem a vételárra meg nem egyeztek, egész általánosságban csak a peres felek előadására, H. J. és K. G. tanuk vallomásaira s a felebbezési tárgyalás alkalmával csatolt nyilatkozatra hivatkozik, de nem jelöli meg a peres felek előadásaiból, a tanuvallomásokból s a felhivott nyilatkozat tartalmából azokat a kijelentéseket, a melyek a felebbezési biróságot a megállapitott ténynek valóságáról meggyőzték, holott a feleknek és a tanuknak vallomásaiból keletkezett birói meggyőződés csak akkor van indokolva, ha a biróság itéletében a vallomásokban foglalt azokat a ténybeli adatokat, a melyek a perbeli állitás valóságának vagy valótlanságának megállapitására szolgálnak, részletesen felsorolja. — Ez a fenforgó esetben annál kevésbé volt mellőzhető, mert az elsőbiróság az alperesek beismeréséből s a kihallgatott tanuk vallomásából épen az ellenkező tényt, vagyis azt állapitotta meg, hogy a kérdéses ház leégése után

a tulajdonosok a házat és házhelyet megbecsültetvén, alperesek kijelentették, hogy azt abban az árban megtartják és a tulajdonostársakat részük arányában kifizetik. — A felebbezési biróságnak tehát kötelessége lett volna kifejteni, hogy mennyiben nem felel meg az elsőbirósági ténymegállapitás az elsőbiróság itéletében felhozott bizonyítékoknak, vagy mennyiben lettek azok a bizonyitékok a felebbezési eljárásban meggyengitve vagy megczáfolva, és mely bizonyitékokkal? s a mennyiben az elsőbiróság itélete az alperesek beismerésére is van alapitva, hogy ezt a beismerést miért hagyta figyelmen kivül, illetve a mennyiben az visszavonatott, miért tekintette azt erejét vesztettnek? (1893: XVIII. t.-cz. 60. §.)

303.

Az a körülmény, hogy a férj vagyonát elárverezték, arra nyujt következtetést, hogy a férjnek nem volt pénze s így a nő által az árverésen megvett ingók árát ki nem fizethette.

A nő tulajdonjogát nem veszti el az által, hogy a vagyonához tartozó egyes tárgyak felett férje is rendelkezik.

(1899 február 7. 1899. G. I. 2. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság bizonyitva látta, hogy igénylő felperes az ingókat férje, a jelenlegi végrehajtást szenvedő ellen tartott árverés alkalmával részben közvetlenül, mint árverező s legtöbbet igérő fél, részben közvetve az árverési vevőktől megvette s azok vételárát kifizette. — Ezzel a ténynyel szemben a felebbezési biróság — kiindulva abból, hogy a házasság tartama alatt szerzett vagyonra nézve a férj az ellenkezőnek bizonyitásáig főszerzőnek vélelmezendő, — a szóban forgó ingókat birói zár alatt hagyta azért, mert felperes nem bizonyitotta be, hogy azokat saját külön vagyonából vette, hogy azok fölött kizárólag ő rendelkezik s azokat saját maga külön kezeli. — Jogszabály ugyan az, hogy a házasság tartama alatt szerzett vagyon kétes esetben a férj által szerzettnek vélelmezendő, ennek a vélelemnek alkalmazását azonban a jelen esetben kizárja az, hogy felperes igénylő nő a vagyont a férje ellen tartott árverés alkalmával vette, mert abból a körülményből, hogy a férjnek vagyonát elárverezték, okszerüleg arra

kell következtetni, hogy a férjnek nem volt pénze, abból tehát a megvett ingók árát ki nem fizethette. — Jogszabály továbbá az is (1881 : LX. t.-cz. 49. §.), hogy a házasfelek együttlakásának tartama alatt a házasfelek közös birlalásában levő ingóságok a férj ellen vezetett végrehajtás esetében rendszerint lefoglalhatók, ez a jogszabály azonban, mint az az idézett 49. §-ának a 92. §-ra utalásából is kitünik, nem szolgál akadályául annak, hogy a nő a kizárólagos tulajdonát tevő, bár férjével közösen birlalt ingóknak a foglalás alól felmentését igényelhesse s nincs olyan jogszabály, melynélfogva a nő a férje ellen vezetett végrehajtás esetében lefoglalt ingóknak zár alól felmentését csak akkor igényelhetné, ha azok fölött kizárólag ő rendelkezett s azokat saját maga külön kezelte, mert a nő tulajdonjogát nem veszti el az által, hogy a vagyonához tartozó egyes tárgyak fölött a házassági életközösségből folyólag nemcsak ő, hanem esetleg férje is rendelkezik. — Mindezek szerint a felebbezési biróság a jogszabályt helytelenül alkalmazta akkor, mikor a felülvizsgálati kérelem tárgyát tevő ingókat zár alatt hagyta, miért is ezekre vonatkozólag itéletét meg kellett változtatni s az elsőbiróság itéletét kellett helybenhagyni.

304.

Közeli rokonok közötti vételügyletnek a hitelező irányában hatályossága annak ellenére, hogy a hitelező követelése a vétel idejében már fennállott.

Nem alapszik törvényen az a vélelem, hogy a fiú a vétel megkötésekor az anyának a hitelezők kijátszására irányuló szándékáról tudomással birt.

A vevő azt, hogy az eladónak a hitelezője kijátszására irányuló szándékáról tudomással nem birt, csakis az 1881 : XVII. t.-cz. I. rész III. fejezetében meghatározott esetekben tartozik bizonyítani. (1868 : LIV. t.-cz. 152. 153. §§.)

(1899 február 6. 1899. G. I. 3. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében megállapitott s az 1893. évi XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint azt a két lovat, a melyet az alperes részére H. Fr.-né H. J. ellen 1898. évi február

22-én foganatositott végrehajtáskor lefoglaltak, felperes H. Fr.-nétől 1898. évi január havában megvette és birtokba is vette. — Ezzel a tényállással szemben a felebbezési biróság, kiindulva abból, hogy igénylő felperes a végrehajtást szenvedőnek fia s hogy az adásvétel létrejöttekor alperes végrehajtatónak követelése már fennállott s meg is volt itélve, a lefoglalt két lovat továbbra is birói zár alatt hagyta azért, mert szerinte vélelem szól a mellett, hogy felperes az adásvételi ügylet megkötésekor végrehajtást szenvedőnek a hitelezője kijátszására irányuló szándékáról tudomással birhatott s ezt a vélelmet megdönteni, illetve jóhiszemüségét bizonyitani meg sem kisérlette, már pedig a hitelező kijátszására irányuló szándékkal kötött ügylet a hitelezőkkel szemben jogi hatálylyal nem bir. — Minthogy azonban a vevő az eladónak bármely hitelezőjével szemben jogosan igényelheti, hogy az általa megvett és birtokba vett ingóságokat az eladónak adósságáért le ne foglalják, s minthogy a felebbezési biróság itéletében felhozott vélelem törvényen nem alapszik és a vevő jóhiszemüségét, vagyis azt, hogy az eladónak hitelezője kijátszására irányuló szándékáról tudomással nem birt, csak az 1881. évi XVII. t.-czikknek a jogcselekményeknek megtámadását szabályozó részében (I. rész, III. fejezet) meghatározott esetekben tartozik bizonyitani: a felebbezési biróság a jogszabályt helytelenül alkalmazta akkor, mikor a felperes tulajdonát képező két lovat zár alatt hagyta, miért is itéletét idevonatkozólag meg kellett változtatni s az elsőbiróságnak a két lovat zár alól felmentő itéletét kellett helybenhagyni.

305.

A biróságnak rendszerint mind a két fél által javaslatba hozott bizonyítást fel kell venni s az ellenbizonyítást csak akkor mellőzheti, ha annak sikerét a már felvett bizonyítás méltatása alapján kizártnak tekinti. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

Felülvizsgálat abban a kérdésben, hogy az ellenbizonyítás sikere kizártnak tekinthető-e. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 185. §§.)

(1899 márczius 7. 1899. G. I. 5. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Valamely tényállitásnak valóságát vagy valótlanságát a biróság az 1893. évi XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében

a tárgyalás és a bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatása alapján itéli meg. Ebből következik, hogy döntő kérdésben a biróságnak mind a két fél által javaslatba hozott bizonyitást fel kell venni s a biróság az egyik fél által ajánlott bizonyitás felvételét azon az alapon, hogy a másik fél által nyujtott bizonyitékok által a kérdést tisztázottnak tekinti, csak akkor mellőzheti, ha a tárgyalás és a már felvett bizonyitás anyagának méltatása alapján azt, hogy az ellenbizonyitás sikerre vezessen, kizártnak tekintheti. — Ennek a pernek döntő kérdését az teszi, hogy a csereügylet a felek közt felperes részére a tetszés szerinti visszalépés (felbontás) jogának fentartásával, vagy csak azzal a kikötéssel jött létre, hogy felperes az alperestől cserébe kapott lovat nem tetszés esetén alperesnek megfelelő árban eladhatja, s alperes felperestől azt megfelelő árban megvenni tartozik. — Ezt a kérdést a felebbezési biróság a felperes által az elsőbiróság előtt felhivott tanuk vallomása alapján a tetszés szerinti elállás fentartásának megállapitásával felperes javára döntötte el, s az alperes által felhivott tanuk kihallgatását mellőzte abból az indokból, hogy alperes az általa cserébe adott lónak visszavételére azon összeg megtéritése mellett, a melyet a szakértők (helyesen az 1893. évi XVIII. t.-cz. 94. §-ának utolsó pontja alá eső tanuk) az alperes által cserébe vett ló egyenértéke fejében megállapitottak, az elsőbiróság előtt hajlandónak nyilatkozott; hogy továbbá abban az esetben is, ha alperes tanui az általuk bizonyitani kivánt ténykörülményt igazolnák, a felperesi tanuk vallomása, mint a fenforgó körülmények közt valószinübb, lenne bizonyiték gyanánt elfogadandó. — Abból a körülményből azonban, hogy alperes az általa cserébe adott lovat az általa cserébe vett ló egyenértékének megtéritése mellett visszavenni hajlandó volt, — az, hogy a csereügylet nem az alperes által vitatott módon jött létre, még nem következik, sőt alperesnek ez a készsége, illetve ennek kijelentése, a mi a pernek a legrövidebb uton s a legkevesebb költséggel való megszüntetését czélzó ajánlatnál egyébnek nem tekinthető, összhangba hozható az alperes által elfoglalt azzal az állásponttal, mely szerint alperes a lovat felperes kivánatára megfelelő árban visszavenni tartozott. — De nem mellőzhető az alperes által felhivott tanuk kihallgatása a felebbezési biróság által felhozott második alapon sem, mert a felebbezési biróság — eltekintve alperesnek a fentiek szerint álláspontját nem gyengitő készségkijelentésétől — itéletében semmi olyan körülményt fel nem

hozott, a melynél fogva kizártnak volna tekinthető, hogy az alperesi tanuk vallomására súly fektettessék; ily körülmények között pedig az alperes által felhivott tanuk kihallgatásának mellőzése az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-ának fentemlitett rendelkezésébe ütközik.

306.

Annak másodfokú elbirálása, hogy a kir. járásbiróságok, mint polgári biróságok előtt inditott valamely keresetnek (1881 : LX. t.-cz. 30. és 92. §-ai; 1881 : LIX. t.-cz. 69. és következő §-ai) vagy valamely birói határozatnak (1881 : LX. t.-cz. 39. §-a), vagy jogorvoslatnak (1881 : LIX. t.-cz. 36. 57. 67. 68. §-ai; 1893 : XVIII. t.-cz. 138. és 210. §-ai; 1868 : LIX. t.-cz. 323. §-a), a keresettel, határozattal, illetve jogorvoslattal összefüggésben levő alapügyből folyó végrehajtásra, illetőleg annak további folyamára van-e halasztó hatálya? a végrehajtási eljárásban másodbiróságot gyakorló királyi itélőtáblának hatáskörébe tartozik.

(1889 ápril 8. 7. számú polgári döntvény.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 214. §-ának utolsó bekezdése szerint a kir. járásbiróságoknak sommás ügyekben hozott végzései ellen benyujtott felfolyamodás felett az idézett törvényczikk 125. §-ában megjelölt felebbezési biróság, ugyanennek a törvényczikknek 230. §-a értelmében pedig a járásbiróságoknak a végrehajtási eljárásban hozott végzései ellen használt felfolyamodása felett továbbra is az illetékes királyi itélőtábla határoz. — A törvénynek ezekből a rendelkezéseiből nyilvánvaló, hogy a kir. törvényszékeknek, mint felebbezési biróságoknak hatáskörébe a járásbiróságoknak azon végzései ellen benyujtott felfolyamodások feletti határozathozatal van utalva, a mely végzések magára a sommás ügyre — mint ilyenre — vonatkoznak, vagyis a melyeket a járásbiróság, mint a sommás pernek birósága, a sommás eljárás folyamán hozott; ellenben a járásbiróságok azon végzéseinek másodfokú megvizsgálása, a melyeket a járásbiróság a végrehajtási eljárást érintő kérdésben hozott, az illetékes kir. itélőtábla hatáskörébe tartozik. Ezek szerint annak a kérdésnek eldöntésénél, hogy a járásbiróság valamely végzésének másodfokú felülvizsgálására a

törvényszék, mint felebbezési biróság, avagy a kir. itélőtábla van-e hivatva? csak az lehet az irányadó, hogy a járásbiróság az illető végzést, mint a sommás pernek birósága, magára a sommás perre vonatkozólag hozta-e? vagy pedig a végzéssel a végrehajtási eljárást érintő kérdés felett határozott-e? és a felhivott 1893 : XVIII. t.-cz. 214. és 230. §-ai alapján nem lehet különbséget tenni a között, hogy a végzés tárgyát képező kérdés (jelesül a végrehajtás felfüggesztésének kérdése), mely törvényben, a végrehajtási eljárásról szóló törvényben (1881 : LX. t.-cz. 31., 39., 42., 93. §-ai), vagy a perrendtartásban (1881 : LIX. t.-cz. 36., 57., 67., 68. §-ai, 1868 : LIV. t.-cz. 323. §-a, 1893 : XVIII. t.-cz. 138. és 210. §-ai) van-e szabályozva? Minthogy pedig az a kérdés, hogy a járásbiróságok előtt inditott valamely kereset vagy valamely birói határozat, illetve használt jogorvoslat a végrehajtás folytatására, illetőleg a végrehajtás elrendelésére bir-e halasztó hatálylyal, a sommás pert és annak folyamát nem érinti, hanem a végrehajtási eljárásra vonatkozik és a biró akkor, midőn a végrehajtás felfüggesztése kérdésében — habár esetleg valamely keresetre, vagy kérvényre tárgyalást kitüző végzésben — határoz, lényegileg nem perbirósági, hanem végrehajtási teendőt teljesit; nem szenved kétséget, hogy a járásbiróságnak ily végzése, illetve a végzésnek a végrehajtási eljárásra vonatkozó ezen része ellen benyujtott felfolyamodás elbirálása a fent felhivott 1893 : XVIII. t.-cz. 230. §-a értelmében az illetékes kir. tábla hatáskörébe tartozik.

307.

Az a körülmény, hogy a fél részére kiadott itéletet a fél nevében, de az ő megbizása nélkül harmadik személy vette át, az 1881 : LIX. t.-cz. 39. §. k) pontjában megjelölt és az 50. §. értelmében kereset útján érvényesíthető semmiségi okot képez.

(1899 ápril 18. 1899. G. I. 12. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint a K. K. részéről 145 frt és W. L. részéről 236 frt 90 kr. tőke s járulékai iránt K. J. és neje N. J. ellen beadott keresetekre hozott idéző végzéseket és az ezen perekben hozott itéleteket N. J. nevében megbizás nélkül férje K. J. vette át és a kézbesitési vevényekre N. J. nevét megbizás nélkül ő irta alá. — K. J. ezen cse-

lekménye idézte elő, hogy a per birósága a jogerőre emelkedett itéletek alapján N. J. ellen a kielégitési végrehajtást úgy K. K., mint W. L. javára elrendelte. — Tekintettel arra, hogy peres ügyekben való eljárás alatt nemcsak az értendő, ha valaki a bírósághoz beadványt intéz vagy a maga, vagy a más nevében tárgyalásban, esetleg bizonyítás felvételénél, részt vesz, hanem eljárásnak tekintendő a peres fél részéről, vagy annak nevében teljesitett egyéb olyan ténykedés is, a mely a birói határozat hozatalára, vagy a meghozott határozat hatályosságára befolyással bir, nem foroghat fenn kétség az iránt, hogy K. J. akkor, midőn a neje elleni perekben hozott s ennek kézbesittetni rendelt itéleteket átvette s a kézbesitési vevényekre nejének nevét aláirta, ennek nevében járt el. — Miután pedig K. J. — a megállapitott tényállás szerint — ezen eljárásra megbizva nem volt, a K. K. és W. L. részéről K. J. és ennek neje: N. J. ellen lefolytatott, fentjelzett perekben K. J.-né N. J.-ra nézve az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §. *k)* pontjában megjelölt és az 50. §. értelmében kereset utján érvényesithető semmiségi ok fenforog. — Ezek szerint a kir. törvényszék a fennebb felhivott törvényekben foglalt jogszabályokat helytelenül alkalmazta, midőn az 1881. évi LIX. t.-cz. 39. §-ának *f)* pontjából kiindulva, az itéletnek harmadik személy által meghatalmazás nélkül történt átvételét sem találta az idézett törvényszakasz *k)* pontja alá vonhatónak.

308.

A magánjog szabályai szerint az eladó átadási késedelme első sorban csak a szerződés teljesítésének igénylésére, a szerződéstől elállásra s a vételár visszakövetelésére pedig csak akkor jogosítja fel a vevőt, ha az eladó teljesíteni nem képes.

Feloldás a tényállásnak mindazon irányokban meg nem állapítása miatt, melyek az ügynek a helyes jogszabályok értelmében való eldöntésére szükségesek. (1893 : XVIII. t.-cz. 35. 204. §§.)

A könyvek felmutatása akkor is elrendelhető, ha hitelesítet könyvkivonat van csatolva. (1893 : XVIII. t.-cz. 75. §.; 1875 : XXXVII. t.-cz. 31—35. §§.)

(1898 deczember 22. 1898. G. II. 78. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az *A)* alatt csatolt könyvkivonat 1. tételében elkönyvelt bor vételárát illetőleg vitás, vajjon felperes a szerződéstől elállani s a vételárt visszakövetelni jogosult-e? — E kérdés különbözőleg döntendő el, ha a szerződés legalább felperes részéről kereskedelmi ügyletet képez és ha nem ilyent képez, és máskép döntendő el, ha felperes a bort már átvette s csak raktáron hagyta alperesek jogelődjénél és ha a felperes a bort még át sem vette. — Ugyanis, ha a kérdéses ügylet a kereskedő felperes részéről kereskedelmi ügyletet képez, azaz, ha felperes a bort továbbeladás czéljára vette (keresk. tk. 258,, 260., 261. §-ai), úgy erre az ügyletre a keresk. tkvnek 264. §-a értelmében annak 353. §-a lévén alkalmazandó, felperes, mint vevő az eladónak átadási késedelme alapján a vételszerződéstől egyszerüen elállni jogosult s ebből folyólag, az előbbi állapot visszaállítását, t. i. az előre megfizetett vételárösszeg visszatéritését követelheti. — Az átadási határidő megállapitása esetleg a keresk. tk. 327. §-a alapján történhetik. — Ha pedig az ügylet felperes részéről kereskedelminek nem minősíthető, — mert kereskedő is vehet bort házi szükségletére — ha tehát az ügylet elbirálása nem a keresk. tkönyv, hanem az általános magánjog szabályai szerint eszközlendő, úgy a magánjognak az a szabálya alkalmazandó: hogy a vevőt az eladónak átadási késedelme magában véve csak a szerződés teljesítésének igénylésére, ebben az esetben csak a bornak természetben leendő kiadására jogositja; a szerződéstől elállásra és a vételár visszakövetelésére a vevő csak akkor van jogositva, ha az eladó teljesiteni már nem képes, azaz, ha a bort elidegenitette, vagy elfogyasztotta. — Ha végül felperes a bort már tényleg és véglegesen átvette és csak raktáron hagyta alperesek jogelődjeinél, akkor az a jogszabály a döntő, hogy a vevő a már tulajdonába átment bor kiadását, esetleg, ha ez már nem lehető, kártéritésül értékének, vagy ha csak kellő gondozás hiányában rosszabbodott, ebből eredő kárának megtéritését igényelheti; az első esetben az 1881 : LX. t.-cz. 217. §-ában megjelölt út igénybevétele mellett járhat el. — Minthogy a felebbezési biróság a vitás kérdést olyan jogszabály feltételezésével döntötte el, hogy a vevő az eladónak átadási késedelme alapján vagy a szerződés teljesitését követelheti, vagy pedig az adott értéket visszakövetelheti, a mi a fentiek szerint, így felállitva, téves, alperesek felülvizsgálati kérelme e ponton az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontja alapján indokolt. — Minthogy azonban a felebbezési biró-

ság a tényállást mindazokban az irányokban, a melyek az ügynek a fent kifejtett helyes jogszabályok értelmében való eldöntésére szükségesek, meg nem állapitotta, itéletének a borvételárösszegre, és mivel a megállapitott tényállás szerint felperes a keresetileg szintén visszakövetelt 4 hordót alperesek jogelődjének a kérdéses bornak e hordókba való lefejtése czéljából adta, a bor megléte esetére pedig alperesek a hordóknak külön kiadására nem kötelezhetők, a kérdés összefüggésénél fogva a hordók kiadására, esetleg értékük megtérítésére vonatkozó rendelkezéseit is az 1893: XVIII. t.-cz. 204. §-a alapján fel kellett oldani. — Kiemelendő az is, hogy a felebbviteli biróság itélete abban a tekintetben, vajjon a hordók meg nem léte esetére az egyenérték után kamatot itél-e és mily alapon? homályos, és igy e ponton felül sem volna vizsgálható; — és hibás az is, hogy alpereseket hordók természetbeni kiadására hagyatéki vagyon értéke erejéig (a mely érték határozatlan) marasztalja, holott ha a hordók megvannak, azok mint idegen tulajdon nem is a hagyatéki vagyonból adandók ki. — Az ellenfél kereskedelmi könyveivel való bizonyitás alperesnek kétségtelen jogát képezvén, az 1893: XVIII. t.-cz. 75. §-a s a keresk. tk. 31—35. §-ai értelmében a könyvek felmutatása akkor is elrendelhető, ha felperes könyveinek hitelesitett kivonatát csatolta. — A midőn tehát alperes felperes könyveinek felmutatását kérte, törvényes bizonyitási módot vett igénybe, a melyre nézve a felebbezési biróság még akkor is, ha a könyvek felmutatásának elrendelését mellőzendőnek találta, itéletében kiterjeszkedni s a mellőzés indokait előadni tartozott. — Ezt nem tevén, megsértette az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-ában kifejezett eljárási szabályt, s ez teszi szükségessé a felebbezési biróság itéletének az 50 frt kölcsönkövetelésre vonatkozó rendelkezésében való feloldását is és vissza való utasitását, hogy a tényállást e részben is szabályosan állapitsa meg. (1893: XVIII. t.-cz. 204. §.)

309.

A valószinűsítő tények megállapitásában nincs a biró ahhoz kötve, hogy e tények tényállásként való megállapítását a felek valamelyike kérte-e vagy nem. (1893: XVIII. t.-cz. 64. 96. §§.)

A ki a szerződés előnyeit elfogadja, annak hátrányait is elfogadni tartozik.

(1898 deczember 22. 1898. G. II. 79. sz. a.)

Tényállás: A szerződő felek a 2/. alatti szerződést, annak 1894 márczius 1-én bekövetkezett lejártával szóbelileg s mindenkor évről-évre annak kikötésével hosszabbitották meg, hogy az bérbeadó által félévvel előre felmondható ugyan, de a haszonbérlők erre a félévi felmondási időre haszonbért nem fizetnek.

A kir. itélőtábla: Minthogy már az elsőbiróság is azt állapitotta meg, hogy a szerződés módositásának ténye felől az időközben elhalt felperesi jogelődökön kivül egyedül alperesnek van közvetlen tudomása és felperesek ezzel szemben sem a felebbezésben, sem a felebbezési tárgyaláson nem jelentették ki, hogy arról ők is tudomással birnának és eskü alatti kihallgatásukat nem kérték (95. §.), az 1893:XVIII. t.-cz. 96. §-a volt alkalmazandó; — ennek alkalmazásával pedig a felebbezési biróság szabályt annál kevésbbé sértett, mert a 64. §. szerint való mérlegelés mellett azt találta, hogy oly ténykörülmények forognak fenn, melyek alperes vallomásának valóságát bizonyitják. — Megjegyzendő, hogy a biró a valószinűsitő tények megállapitásában nincs ahhoz kötve, hogy e tényeknek tényállásként megállapitását a felek valamelyike kérte-e, vagy nem? elég, ha a valószinűsitő körülmények a bizonyitott tényekből, vagy a jogviszony természetéből, vagy a peranyagból folynak. Azzal tehát, hogy a szerződési kikötés valószinűségét a haszonbérleti viszony természetes igényeiből származtatta le a felebbezési biróság, s feltételezte, hogy a gazdászati év végét nem tekintő felmondás jogáért s ebből eredő hátrányért alperes kárpótlást kötött ki magának abban, hogy a felmondástól folyó fél évre haszonbért nem fizet: szabályt nem sértett, mert a valószinűséget a haszonbérleti viszony természetéből meritette. Igaz ugyan, hogy a felebbezési biróság eme valószinűsitő körülmények között alperesnek büntetlen előéletét, életkorát és műveltségét is mérlegelés körébe vonta, holott ezek a körülmények a jogügylet meg-, vagy meg nem kötésének körülményeivel semmi összefüggésben sincsenek, de mivel a felebbezési biróság más oly körülményeket hozott fel, a melyek az egyéni és tárgyi meggyőződés felköltésére is teljesen alkalmasak s a biróság meggyőződésére ezek is hatottak, nincs helye ezen a vonalon a 204. §. alapján feloldásnak, sem a 64. §-on alapuló szabad mérlegelés jogából folyólag a felett való felülvizsgálatnak, hogy a valószinűsitő körülmények a felebbezési biróságot tényleg meggyőzték-e vagy sem? A mi felpereseknek az anyagi jog szabályainak megsértésére fektetett azt a panaszát illeti, hogy a T. K. által

létesített szerződésmódositás ennek nejét, mint a haszonbérbe adott ingatlan társtulajdonosát, nem kötelezi, s hogy ennek következtében felpereseket, mint a U. a szerződés alapján álló T. K.-né jogutódait a kereseti követelés megilleti s az legalább felében meg lett volna itélendő, — alappal azért nem bir, mert igaz, hogy tényként nincs megállapitva az, hogy T. K.-né is kifejezetten hozzájárult volna a szerződés módosításához, de mivel a szerződésnek férje által történt meghosszabbítását tűrte s ez alapon a haszonbért elfogadta, minthogy továbbá felperesek maguk is, mint T. K.-né jogutódai érvényesítették a T. K. által kikötött — nem a gazdászati év végére eső — félévi felmondásra való jogot, s e jog nélkül alperesnek márczius hóra fel nem mondhattak volna: annak a jogszabálynak alapján, hogy a ki a szerződés előnyeit elfogadja, annak a hátrányait is elfogadni tartozik, következik, hogy a férj által tett intézkedés a jelenlegi esetben a feleségre és jogutódaira is kötelező; a döntés tehát a hiányos tényállás mellett is a fenti jogalapon megáll.

310.

A fuvarozó a fuvaridő betartásáért csak annyiban felelős, a mennyiben az kiköttetett, vagy szokásos volt és felelőssége ez esetben is csak a fuvaridő elmulasztása által okozott kárra terjed ki.

A fuvaridő betartása körül késedelmes fuvarozó sem felelős azért a kárért, mely a fuvarozott árúkban nem az ő gondatlansága, hanem erőhatalom által okoztatott.

A gondatlanság fenforgása jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1899 január 19. 1898 II. G. 80. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A fuvarozási ügyletre vonatkozó jogszabályok, a mint azt a felebbezési biróság felhozta, röviden azt tartalmazzák, hogy a fuvarozó nem felelős a kárért, ha azt erőhatalom okozta, ellenben vétkes gondatlanságért a fuvarozó teljes kártérítéssel tartozik. Ezekhez a jogszabályokhoz járul még az a jogszabály, hogy a fuvarozó a fuvaridő betartásáért csak annyiban felelős, a mennyiben az kiköttetett, vagy szokásos volt és felelőssége ebben az esetben a fuvaridő elmulasztása, tehát a késedelem által okozott

kárra terjed ki. A felebbezési biróság által megállapitott tényállásból világos, hogy a felperes gyümölcsrakományának elpusztulását a fuvarozás idejében és helyén dühöngött vihar okozta, a mennyiben a Duna hullámai az alperesek által hajtott csónakon levő gyümölcsrakomány nagy részét a csónakról a Dunába sodorták. Az erőhatalom (vis major) tehát a felebbezési biróság által is meg van állapitva. Arra nézve, hogy alperesek a csónakot gondatlanul kezelték, vagy a vihar elől menekülve, azt gondatlanul kötötték volna ki, a felebbezési biróság ténymegállapitásában adat nincs s a felebbezési biróság a késedelmet gondatlanságnak minősitve, alperesek gondatlanságát abban látja fenforogni, hogy ezek a délután 5—1/26 óra között kitört vihart kikerülhették volna az által, ha nem késedelmeskednek, hanem a rendeltetési állomásra Nagy-Marosra még a vihar kitörése előtt beérnek. Ebben a kir. itélőtábla alperesek terhére gondatlanságot fenforogni nem látott, mert azt, hogy a vihar ki fog törni és hogy mikor és mily mértékben fog kitörni? senki és így alperesek sem láthatták előre, azért tehát, hogy közben pihenőt tartottak, a később beállott erőhatalom által okozott kárért kártérítési felelősséggel nem terhelhetők; a fenforgó esetben annál kevésbbé, mert a felebbezési biróság nem állapitotta meg, hogy a fuvarozásra valamely határozott idő kikötve volt volna, vagy hogy a fuvarozásnak ennél a neménél valamely, a szokás által elfogadott fuvaridő volna betartandó s így alperesek a fuvarozással késedelemben levőknek nem tekinthetők; és mert a fuvarozó gondatlansága a fuvarozó késedelmével a felelősség szempontjából különben sem azonositható, a mennyiben a fuvarozó gondatlansága a teljes kártérítésre, a fuvarozó késedelme pedig egyedül a késedelem által okozott kár megtéritésére ad a károsultnak követelési jogot, miből következik, hogy a fuvaridő betartása körül késedelemben levő fuvarozó sem felelős azért a kárért, a mely a fuvarozott árúkban nem az ő gondatlan eljárása, hanem erőhatalom által okoztatott. A fuvarozásra vonatkozó anyagjogi szabályokat tehát a felebbezési biróság helytelenül alkalmazta, ennélfogva a kir. itélőtábla a fent kifejtettek alapján a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitotta.

311.

A jelzálogkereset tárgyának értéke a zálogjoggal biztosított követelés tőkeösszege. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.)

(1899 január 12. 1898 G. II. 83. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye, ha a kereset tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frtot meg nem halad. Felperes keresete arra irányul, hogy alperesek, mint a felperesi követelés jelzálogául szolgáló ingatlanok tulajdonosai annak tűrésére legyenek kötelezendők, hogy felperes a jelzálogilag biztosított 200 frt tőkéből, ennek 1896 febr. 1-től számitandó 8% kamatából és 45 frt költségből álló követelését a jelzálogtárgyból kielégithesse. Habár felperes azt vitatja, hogy a jelzálogkeresetnél a tőke, kamat és a személyes adós ellen megitélt költség együttes összege veendő a jelzálogkereset főtárgyának és járulékot csak a jelzálogkereset meginditása óta folyó újabb kamat és az újabbi per költsége képezhet, a kir. itélőtábla mégis a kereset főtárgyának ez esetben csakis a 200 frt tőkekövetelést vehette s annak kamatait és a költséget járulékoknak kellett tekintenie. Mert a törvénynek oly intézkedése nincsen, a melyből az volna megállapitható, hogy a járulék jelzálogkereset esetén perjogi szempontból jellegét megváltoztatná; e nélkül tehát a tőkén felül jelentkező mindaz a követelés-igény, a mely akár a kamat, akár a gyümölcs fogalma alá sorozható, valamint a behajtási költség is járuléknak veendők, legyenek azok akár személyes, akár jelzálogkereseteknek tárgyai s mint önálló keresettárgy csakis akkor volnának a 181. §. tekintetében figyelembe vehetők, ha a felek beleegyezése alapján alakíttattak át tőkévé, vagy ha csupán maga a járulék képezi a per tárgyát. Minthogy az utóbb felsorolt két eset ezúttal fenn nem forog, a kereset tárgyának tőkeösszege pedig járulékok nélkül a 200 frtot felül nem mulja; a felülvizsgálati kérelemre az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. és 193., 208. és 144. §-ait kellett alkalmazni.

312.

Pénzbüntetés behajtására foganatosított közigazgatási végrehajtási eljárásban kapott ügygondnoki meg-

bízás csak a lefoglalt követelés behajtása czéljából való perindításra, de nem magának a pénzbüntetésnek a behajtására jogosítja fel az ügygondnokot.

Az ügygondnok, ha felhatalmazás nélkül perelt, a perköltségben saját személyében marasztalandó és díjat nem igényelhet. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. §.; 1868 : LIV. t.-cz. 252. §.)

(1899 január 12. 1899. G. II. 85. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperesként fellépő ügygondnok a keresethez *D)* alatt csatolt főszolgabirói határozattal és a *D)* $\frac{136/3}{1898.}$ számú felebbezési tárgyalási jegyzőkönyvhöz csatolt járásbirósági végzéssel is a B. F. ellen foganatositott közigazgatási végrehajtáskor lefoglalt és alperest terhelő 1500 frt birtokvételár követelés és az ebbe befoglalt s ugyancsak B. F. végrehajtást szenvedőt megillető kikötmény követelés behajtására nyert megbizást; ez a megbizás másnemű eljárás megindítására ki nem terjeszthető. A megbizás alapját a B. F. ellen a felső pulyai szolgabiróság által vadászati kihágás folytán hozott jogerős itéletnek a pénzbüntetést kiszabó része képezi, a mely pénzbüntetésnek behajtására foganatositott közigazgatási végrehajtási eljárásból folyólag kapta az ügygondnok a főszolgabirótól, mint végrehajtást foganatositó hatóságtól, az említett megbizást. A főszolgabirónak ez az intézkedése a m. kir. belügyminiszternek 38547/880. számú, a m. büntetőtörvénykönyvnek végrehajtása tárgyában kibocsátott rendelete és az eljárást szabályozó hasonszámú rendelet 85. §-a, végül a hasonszám alatt a pénzbüntetések behajtása és kezelése tárgyában kiadott utasitás 2. §-a alapján birálandó el. Ezek közül az eljárást szabályozó rendelet 85. §-a azt mondja ki, hogy a közigazgatási hatóságok által kiszabott pénzbüntetések behajtása tekintetében, a mennyiben ingó vagyonra vezetendő végrehajtásról van szó, a közadók behajtására vonatkozólag megállapitott szabályok alkalmazandók; alkalmazandók tehát az 1893 : XLIV. t.-cz. III. részében foglalt szabályok; s minthogy ennek a törvényczikknek követelések lefoglalására vonatkozó eljárást szabályozó 58. §-a ismét tovább az 1881 : LX. t.-cz. 79—82., 122., 124. §-aira utal, végeredményben a végrehajtási törvénynek idézett szakaszai nyernek alkalmazást. Ezek szerint tehát a főszolgabiró, mint a végrehajtást foganatositó hatóság, jogositva van a lefoglalt követelés behajtására ügygondnokot kirendelni. (1881 : LX.

t.-cz. 124. §-a,) s a közigazgatásilag ügygondnokul kirendelt egyén a lefoglalt követelés érvényesitése tekintetében a szükséges behajtási lépéseket a biróságok előtt megtenni is jogosult, a követelés behajtása czéljából tehát saját felperessége alatt pert is indithat: de mindeme törvényhelyek szerint arra fel sem hatalmazható, hogy az alapkövetelést, a jelenlegi esetben magát a pénzbüntetést behajtsa akként, hogy a csak magát a végrehajtót, mint a hitelezőt illető azt a jogot gyakorolhassa, a melynél fogva ez követelésének kielégithetése végett az elmarasztalt B. F. és alperes, mint leánya között létesült *C)* alatti adásvevési szerződésnek hatálytalanitását is követelhesse. H. A. ügygondnok tehát a végrehajtató közigazgatási hatóság megbizásán túlmenve, saját felperessége alatt, mint ügygondnok, olyan pert tett folyamatba, a melyre az ő ügygondnoki kirendelésében felhatalmazást nem nyert, sőt a fentiek értelmében törvény szerint nem is nyerhetett; következőleg felperes az általa meginditott per folyamatba tételére kereseti joggal sem bir. Nem sértett tehát a felebbezési biróság jogszabályt, a midőn itéletének elutasitó rendelkezését a többi, e mellett közömbös indok mellett a kereseti jog hiányára is alapitotta s alperes ebbeli kifogásának helyt adott. Ellenben az alperesi csatlakozási kérelemnek azért kellett helyt adni, mert felperes pervesztes, az 1893 : XVIII. t.-cz. 109., 168. és 204. §-ai értelmében tehát a költségekért felelős. Az ügygondnokot saját személyében azért kellett a költségben elmarasztalni, mivel felhatalmazás nélkül perelt és igy a per költségeit törvényellenes fellépésével egyedül ő okozta. Az ügygondnok ugyanebből az okból dijat a végrehajtatók ellenében a maga részére sem igényelhet.

313.

Magánjogi viszonyokban a közösen kezelt vagyonra és jövedelmekre vonatkozóan a közösségben álló tulajdonostársak csak egyetértően határozhatnak; meg nem egyezés esetén pedig az illető ügylet foganatosítása abbanhagyandó, következéskép eltérő törvényes rendelkezés hiányában szótöbbséggel határozat érvényesen nem jöhet létre.

A vadászati jognak az 1883 : XX. t.-cz. 3. §-a értelmében bérbeadása esetén a vadászati joggal és jövedel-

meivel a felosztásig a vadászati terület egyes részleteinek tulajdonosai nem rendelkezhetnek, hanem az a felett való rendelkezés a községi képviselőtestület hatáskörébe tartozik.

(1899 január 26. 1898. G. II. 89. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1883 : XX. t.-cz. 1. és 3. §-a kimondja ugyan, hogy a vadászati jog a földbirtok tartozékát képezi, továbbá, hogy az ebből befolyó jövedelem a tulajdonosokat birtokaránylag illeti, kimondja azonban az idézett 3. §. a vadászati jog gyakorlásának módját illetőleg azt is, hogy a 2. §. alá nem tartozó földbirtokon és a község tulajdonát képező területeken a vadászati jogot az egyhatárbeli földbirtokosok a községgel együtt legalább hat évi időtartamra bérbeadni kötelesek s hogy az évi tiszta jövedelem, ha a tulajdonosokat birtokaránylag megillető arányrész nem lenne megállapitható, egészen a községet illeti, mely azt közigazgatási czélokra forditani köteles; kimondja végül azt, hogy a bérbeadásnál az 1871. évi XVIII. t.-cz. 110., helyesebben jelenleg az ennek helyébe lépett újabb törvénynek, az 1886. évi XXII. t.-czikknek 120. §-ában megállapitott eljárási szabályok tartandók meg és a bérszerződés törvényhatósági joggal fel nem ruházott községekben mindig a megyei alispán jóváhagyása alá terjesztendő. A törvénynek idézett intézkedéseiből nyilvánvaló, hogy mihelyt a vadászati jogot az 1883 : XX. t.-cz. 3. §-a értelmében adták bérbe, e joggal és jövedelmeivel a vadászati terület egyes részleteinek tulajdonosai már nem rendelkezhetnek szabadon, s rendelkezési joguk az esetleg birtokaránylag megosztható jövedelem felosztásáig a községi közegekre száll át, a felosztásig tehát a vadászati joggal és annak jövedelmével úgy, mint községi vagyonnal kellett elbánni. A községi vagyon kezelési módja és a jövedelmek hovaforditása és felosztása tárgyában pedig az 1886. évi XXII. t.-cz. 112. §-a értelmében a képviselőtestület közgyűlésben határoz. Ezekből folyik, hogy a mennyiben a bérszerződés megkötése a község hatáskörébe tartozik, ugyanaz van hivatva a bérösszeg leengedése, illetve az esetleges ellenkövetelések beszámitásának elfogadása tárgyában is határozni; a tulajdonostársak bizonyos részének, habár többségének, határozata a képviselőtestületnek határozatát nem pótolhatja, mint egyeseknek nyilatkozata pedig csak akkor hatályos, ha a vadászati jog jövedelme birtokaránylag felosztható és akkor is csak osztályrészükre kiterjedőleg

intézkedhetnek hatályosan. A megállapitott és irányadó tényállás szerint (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) a jelenlegi esetben alperes, ki a Sióınaros község és volt úrbéresek tulajdonát képező területeken gyakorlandó vadászati jogot hat évre bérbe vette, a község megkerülésével az egyes birtokosokkal állitólag birtokossági gyűlésen akként egyezett ki, hogy ezek a harmadik évi bérösszegből 40 frtot leengedtek, másodizben pedig a hátralékos négy évi bérre nézve alperes ugyanazokkal akként egyezett ki, hogy a bérhátralék fejében beszámitotta a református hivek ellen fennálló több évi lelkészi borjavadalmazását. Tényállásként meg van továbbá állapitva az is, hogy a vadászati jognak első két évi — a község pénztárába befizetett — bérösszegét a tulajdonosok birtokaránylag felosztották, hogy e szerint a bérjövedelem nem illeti egészen a község pénztárát. Minthogy azonban a vitatott leengedési egyezséghez s az emlitett kielégitési módhoz az irányadó tényállás szerint a magántulajdonosok közül némelyek és a község hozzá nem járultak, s a képviselőtestület e tárgyban nem is határozott, minthogy enélkül a fenti törvényes rendelkezésből folyólag a birtokosság bizonyos részének egyezménye egészében nem hatályos; azt pedig, hogy birtokaránylag a 2. sz. a. nyilatkozatot aláiró állitólagos tulajdonosokat mily osztályrészek illetik, megállapitva nincs: alperes felperessel szemben a bérösszeg elengedésére és kiegyenlitésére nem hivatkozhatik, s alperes fizetési kötelme alól fel nem menthető. Az 1883. évi XX. t.-cz. 3. §-a tehát a vadászati jog gyakorlásának és kezelésének módját a fentiek szerint állapitván meg, nem lehet szó arról, hogy a felebbezési biróság az idézett anyagjogi szabályt sértette volna meg akkor, mikor az alperes által vitatott birtokossági állitólagos gyülés határozatát döntőnek el nem fogadta s téves alperesnek az az érvelése is, hogy az, vajjon a határozathoz a tulajdonosok mindegyike hozzájárult-e? közömbös s hogy elég a többségnek hozzájárulása. Épen ellenkezőleg jogszabály az, hogy magánjogi viszonyokban a közösen kezelt vagyonra és jövedelmekre vonatkozólag a közösségben álló tulajdonostársak csak egyetértőleg határozhatnak, meg nem egyezés esetén pedig az illető ügylet foganatositása abbanhagyandó. Ilyen kérdésekben tehát — a törvényben külön szabályozott kivételektől eltekintve — a többség akarata nem kényszeritő a kisebbségre, szótöbbséggel határozat érvényesen létre nem jöhet. Kivételt állapit meg a mezei birtokosság mezei vagyonának kezelése tekintetében az 1893. évi XII. t.-czikk, mely megengedi, hogy a

birtokossági közgyülés szótöbbséggel határozzon, de csak a törvényben tüzetesen felsorolt kérdésekben; már pedig a vadászati jognak és kezelésének, valamint bérjövedelme felosztásának kérdését az idézett törvénynek sem nyolczadik, sem más szakasza a közbirtokossági gyülés hatáskörébe nem utalja.

314.

A jogczím különbözősége a jogalap azonossága mellett a viszonkereset megengedhetőségét nem zárja ki. (1881 : LIX. t.-cz. 8. §.)

A lejárt követelés ellenében a lejárt valódi, hasonnemű és határozott ellenkövetelések beszámíthatók.

(1899 február 9. 1899. G. II. 2. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1893. évi XVIII. t.-cz. 23. §-a értelmében a sommás eljárásban is érvényben tartott 1881 : LIX. t.-cz. 8. §-ában megállapitott eljárási szabály az, hogy alperes abban az esetben, ha követelése a felperesi keresettel ugyanazonos jogalapból származik, feltétlenül élhet viszonkeresettel. A most elbirált esetben fel- és alperes kölcsönösen érvényesitett követeléseinek közös jogalapja az az ügynöki szerződés, a melynek alapján felperest alperessel szemben a díjazáshoz, alperest pedig felperessel szemben az ennek kezén levő értékek elszámolásához való jog illeti meg. Nem más jogalapon, hanem csak ugyanazonos jogalapból származó más jogczimen támasztotta tehát alperes viszonkeresetét felperes ellen; a jogczím különbözősége azonban a jogalap azonossága mellett a viszonkereset megengedhetőségét ki nem zárja. Anyagi jogszabálysértésképen hozza fel a felperes, hogy keresetbe vett havi fizetésének kiszolgáltatására a fizetések esedékességének napján alperest esetleges ellenköveteléseire tekintet nélkül feltétlen kötelezettség terhelte és hogy ennek daczára a felebbezési biróság a határozott lejárati naphoz kötött fizetések teljesitésére alperest függetlenül a felperest terhelő elszámolástól nem kötelezte. A kir. itélőtábla úgy találta, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt ezen a ponton sem sértett. Mert a felperes által megsértettnek vélt az a jogszabály, hogy a szerződés szerint kötelezett fizetések a szerződés szerint teljesitendők, fennáll ugyan, de ennek a jogszabálynak hatályosságát a most elbirált esetben kizárja az az anyagjogi sza-

bály, hogy a lejárt követelés ellenében a lejárt valódi, hasonnemű és határozott ellenkövetelések beszámíthatók. Minthogy pedig alperest a felebbezési biróság által felperesnek a tárgy. jegyzőkönyvbe foglalt beismerése alapján megállapitott tényállás szerint felperes ellen ilynemű, a beszámitásra mindenben alkalmas 2007 frt 56 kr. ellenkövetelés az 1896. évi deczember havában megejtett kölcsönös elszámolás alapján jogosan megillette: a felebbezési biróság a követelések beszámitására nézve fennálló anyagjogi szabálynak megfelelően járt el akkor, a mikor megengedte, hogy az alperes saját nagyobb ellenkövetelésébe a felperes követelését beszámithassa.

315.

A hozomány átadása és átvétele nemcsak közjegyzői okirattal, hanem más bizonyítási eszközzel is bizonyítható. (1886 : VII. t.-cz. 21—23. §§.)

Az 1886 : VII. t.-cz. 21. §-a kötelező bizonyítási szabályt állapit meg. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

A homályos kereseti kérelem értelme vagy a kereset egész tartalmának egybevetéséből, vagy az 1893 : XVIII. t.-cz. 37. §-a értelmében állapítandó meg.

A felebbezési biró, ha nyilvános előadás alapján dönt, a ténykérdéseket illetőleg a felebbezés keretén túl nem terjeszkedhetik. (1893 : XVIII. t.-cz. 177. §.)

(1899 február 16. 1899. G. II. 3. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1886 : VII. t.-cz. 21. §-ának első kikezdése és *a)* pontja kimondják ugyan, hogy ha hozomány átadása illetve átvétele tárgyában kiállitott elismervényekről van szó, az elismerésnek okirat által való bizonyitása esetén a bizonyitás csak közjegyzői okirattal történhetik; ámde sem az emlitett rendelkezésből, sem az 1886 : VII. t.-cz. 21—23. §-aiban foglalt egyéb rendelkezésekből egyáltalán nem következtethető, hogy a hozomány tényleges átadása és átvétele minden egyéb bizonyitási módnak kizárásával csakis és csupán közjegyzői okirattal volna bizonyitható, sőt épen az idézett 21. §. első bekezdésének és *a)* pontjának szavai világosan kifejezik, hogy a törvény csak az okirattal bizonyitás módját akarta korlátozni és csak a hozomány átvételéről és átadásáról szóló puszta elismervényeknél zárta ki azt, hogy ezek magán-

okirat alakjában is ki legyenek állíthatók, a bizonyitásnak más módját azonban nem zárta ki; a hozomány átadása és átvétele tehát e ténynél jelenlevő tanúk vallomása, az átvevő férjnek biróság előtt tett beismerése stb. útján épúgy bizonyitható, mint bizonyitható a hozományt átvevő férj örökösének be- vagy elismerése alapján, mivel az idézett törvényszakasz nyilvánvalóan csak a hozományt átvevő férj által kiállitott átvételi és átadási elismervényekre nézve rendelkezik. Ha az 1886: VII. t.-cz. 21. §-a a férj elismerését csak akkor tekinti hatályosnak, ha ez az elismerést közjegyzői okirat alakjában adja ki, úgy nyilvánvaló, hogy a törvénynek rendelkezése nem játszható ki úgy, hogy a férj tanuk előtt pusztán beismeri a hozomány átvételét, midőn pedig a tanuk e hozomány tényleges átadását és átvételét nem látták. Az 1886: VII. t.-cz. 21. §-a kötelező bizonyitási szabályt állapit meg, a felebbezési biróság tehát e tanúk vallomásának bármi bizonyitó erőt az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében sem tulajdoníthatott. Eljárási szabály, hogy a birói határozatnak alapja a kereseti kérelem és a mennyiben ez a kérelem homályos, annak értelme vagy a kereset egész tartalmának egybevetéséből állapitandó meg, vagy pedig a biró köteles az 1893: XXIII. t.-cz. 37. §-a értelmében gondoskodni arról, hogy a peres felek homályos kérelmeiket felvilágositsák. Az 1893: XVIII. t.-cz. 177. §-ában kifejezett eljárási szabály továbbá az, hogy a felebbezési biróság, ha a felebbezést nyilvános előadás alakjában dönti el, az első biróság előtt nem tárgyalt kérdések felett nem dönthet, hacsak e részben külön szóbeli tárgyalást nem rendel, s e szakaszból kitünik az is, hogy a felebbezési biró, ha csak nyilvános előadás alapján dönt, a ténykérdéseket illetőleg a felebbezés keretén túl nem terjeszkedhetik. A most elbirált esetben felperes kettős kereseti igényt érvenyesitett, t. i. özvegyi jogának nyilvánkönyvi biztositását és hozományának kielégitését kérte. A kereset kérelmi részének szövegezésénél azonban homály észlelhető, a mennyiben felperes látszólag özvegyi jogának és egyúttal hozományának csak biztositását kérné. A kereset egész tartalmából mégis világosan kivehető, hogy a biztosítási kérelem csak az özvegyi jogra vonatkozik, ellenben a hozományra nézve felperes a kielégitést kéri és csak tollhibából maradt ki a «fizetésére» szó. Az első birósági eljárásban a kereseti kérelmet a felek így fogták fel, az elsőfokú biró is itéletében így magyarázta, ehhez képest marasztalta alperest, s alperes felebbezésében a marasztalásnak ezt a módját (a fizetésre és nem bizto-

sitásra kötelezést) meg sem támadta. Ezek szerint a felebbezési biróság eljárási szabályt sértett akkor, a mikor a felperes keresetét akképen birálta el, mintha az a hozományi követelésnek csak biztosítására irányulna, midőn pedig ezt a felebbező alperes nem kérte, s midőn a felebbezési biróság a kereseti kérelem tényalapjának az 1893: XVIII. t.-cz. 177. és 37. §-ai értelmében való kiderítését mellőzte. Ugyanazért felperesek csatlakozási kérelmének az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §-ának *c)* pontja alapján helyt kellett adni épen azért: mivel a felebbezési biróság nyilvános előadás útján az első biróság előtt nem tárgyalt kérdés felett döntött, és a nyilvános előadást kérő felebbezés keretén túl terjeszkedett. Ezek indokolják a felebbezési biróság itéletének részleges megváltoztatását és azt, hogy vonatkozó rendelkezésében az első biróság itélete volt megfelelően visszaállitandó.

316.

Idegen vagyon kezelésének elvállalására vonatkozó szerződés ismérvei.

Jogkérdés az, hogy a szerződés a felek között megbizási (munkabéri) vagy alhaszonbéri szerződést létesített-e. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.)

Nem a felek által használt szavak betűszerinti értelme, hanem a felek akarata s az általuk létesített ügylet jogi természete szerint magyarázandó a szerződés.

Az álszerződés az abba burkolt valódi ügylet alapján birálandó el.

A kir. kincstár által a fogyasztási s italmérési adó albérbeadását illetőleg a községgel szemben felállított tilalom az ennek ellenére megkötött alhaszonbérleti szerződést érvénytelenné nem teszi.

(1899 ápril 20. 1899. G. II. 22. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Vitás és tényleg döntő e perben az, vajjon a *C)* alatti okiratba foglalt szerződés alhaszonbérleti szerződésnek vagy olyan munkabéri szerződésnek minősitendő-e, mely szerint felperes község K. G. végrehajtást szenvedőt az italmérési jövedelmek beszedésére csak kezelőjéül rendelte ki? Ez a kérdés a *C)* alatti okirat magyarázása utján lévén megoldandó, habár a felebbezési

biróság tényként állapitotta meg, hogy felperes és K. Gy. közt megbizási és nem alhaszonbérleti jogviszony létesült, mint jogkérdés, felülvizsgálat tárgyát képezi. A *C)* alatti okirat tartalmából, továbbá a felebbezési biróság által megállapitott egyéb tényekből, különösen pedig abból, hogy a szerződő felek megállapodása szerint K. Gy. nem a fogyasztási és italmérési adót fizetők által befizetendő adókat tartozott felperes községnek abban az arányban, a mint befolynak s a mikor tényleg befolytak, átszolgáltatni, hanem elvontan attól, vajjon az adózók mikor és mily adóösszegeket fognak fizetni, a sajátjából havonkint 187 frt 50 kr. változatlan összeget feltétlenül tartozott a község pénztárába befizetni s ha ennél több folyt be, ez K. Gy.-nak nyereségét, ha pedig kevesebb folyt be, veszteségét képezte: a kir. itélőtábla azt állapitja meg, hogy a *C)* alattiban foglalt ügylet nem, miként ezt a felek a *C)* alatti okiratban elnevezték s a felebbezési biróság is minősitette, megbizási, helyesen munkabéri szerződést, hanem burkolt alhaszonbérleti szerződést képez. Az a szerződés ugyanis, melynél fogva valaki más vagyonának kezelését és különösen jövedelmeinek beszedését elvállalja, épen abban birja lényeges jellemvonását, hogy a kezelő magát a befolyó jövedelmet őrizze meg és szolgáltassa át a megbizónak, különben sikkasztást követ el; lényeges tehát a megbizó részéről a jognak és a kapcsolatnak magukra az egyénitett jövedelmekre való fentartása. Midőn tehát felperes község nem azt a jogot kötötte ki, hogy K. Gy. a befolyó összegeket szolgáltassa át a községnek, hanem ezekre tekintet nélkül fizessen bizonyos meghatározott pénzösszeget, felperes község épen azt a kapcsot szakitotta meg, mely őt a befolyó adójövedelmekhez vagy ezek fejében keletkező hátralék-követelésekhez kötné s melyre tulajdoni igényét felperes alapitotta. A felebbezési biróság tehát akkor, a mikor a *C)* alattiba foglalt szerződést nem annak beltartalma, hanem elnevezése és az abban használt szavak szerint minősítette, tényleg megsértette az ügyletek magyarázatára nézve fennálló azt a jogszabályt, hogy nem a felek által használt szavak betüszerinti értelme, hanem a felek akarata és az általuk létesitett ügylet jogi természete az irányadó és hogy az álszerződés az abba burkolt valódi ügylet alapján birálandó el. Annak megállapitása után pedig, hogy K. Gy. felperesnek albérlője volt és abból a jogszabályból folyólag, hogy a bérlet tárgyának jövedelme a bérlet ideje alatt a bérlő tulajdona, következik, hogy a lefoglalt követelések K. Gy. tulajdonát képezik s igy azok felperes tulajdonát nem képezhetik, a foglalás alól

tehát fel sem menthetők. Alapos a felülvizsgálati kérelemnek az a pontja is, hogy a felebbezési biróság a kir. kincstár és felperes között a fogyasztási és italmérési adók bérbeadása tárgyában kötött szerződések 18-ik pontjában foglalt albérletbe adási tilalomból a felperes és K. Gy. közötti jogügylet érvénytelenségére helytelenül vont következtetést. Mert az albérletbe adásra nézve a kincstár részéről kikötött tilalom, a mely különben a szerződés érvénytelenitését ugyanennek tartalma szerint, feltétlenül még a szerződő felek között sem eredményezi, csakis a szerződésben résztvett ügyfelek jogviszonyait szabályozza, harmadik személyeknek e szerződésen kivül álló jogait tehát nem érinti.

317.

Az 1874 : XXXIV. t.-cz. 72. §-ának rendelkezései az ügyvéd tömeggondnoki teendőire nem terjednek ki.

Ha csődválasztmány alakítva nem lett, a megtámadási per inditására való felhatalmazást a hitelezők összeségének az 1881 : XVII. t.-cz. 106. 107. §-ai szerint alakult többsége adja meg a tömeggondnoknak.

Az a körülmény, hogy a tömeggondnok a megtámadási per inditására szükséges felhatalmazás kérését elmulasztotta, kártéritési kötelezettségét nem állapitja meg.

(1869 május 4. 1899 G. II. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1874. évi XXXIV. t.-cz. 72. §-át a felebbezési biróság erre az esetre helytelenül alkalmazta akkor, a mikor felpereseknek kárkövetelési jogát elévültnek mondotta ki, mert az idézett törvény az ügyvédeket ebben a minőségükben megillető jogokról és terhelő kötelezettségekről rendelkezik s ennek a törvénynek rendelkezései nem terjednek ki arra az esetre, a mikor az ügyvéd különös birói kinevezés alapján, az ügyvédi gyakorlaton kivül eső és sok tekintetben az ügyvéd teendőitől eltérő tömeggondnoki teendőket teljesit; mert ebben a minőségében az ügyvéd, mint a csődtörvény 100. §-ában körülirt különös jogokkal és kötelezettségekkel felruházott és a 104. §. értelmében a csődbiróságnak felügyeleti hatalma alatt álló vagyonkezelő, az általa okozott kárért a csődtörvény 100. §-a értelmében időre való korlátozás nélkül, tehát a rendes elévülési időn belül, bármikor felelősségre vonható. Ennek

az anyagjogi szabálysértésnek azonban a felülvizsgálati kérelem eredményére befolyása nincsen, mert a felebbezési biróság az elévülés indokán kivül érdemi okokból is elutasitotta felpereseket keresetükkel, e részben pedig anyagjogi szabály megsértése nem forog fenn. Ugyanis annak a kérdésnek elbirálásánál, vajjon alperes, mint tömeggondnok, kártéritési felelősséggel tartozik-e azért, mert a kezelése alatt álló S. R. csődügyében M. I. ellen, a ki a közadós ellen a csődnyitás előtt végrehajtást és árverést foganatositott, megtámadási pert nem inditott, a döntő suly azon fekszik, vajjon létezik-e oly törvényes rendelkezés, mely ezt a csődtömeggondnoknak feltétlenül kötelességévé teszi? Ilyen rendelkezése a tömeggondnok kötelességeit szabályozó csődtörvénynek nincsen, mert a csődtörvény 26. §-a értelmében a megtámadási jogot, rendszerint a csődtömeggondnok érvényesiti ugyan, ezt a jogát azonban a csődtörvény 160. §-a korlátozza, a mennyiben a tömeggondnok ezt a jogot a felszámolási határnap előtt csak a csődbiróság, a felszámolási határnap után pedig csak a csődválasztmány felhatalmazása alapján gyakorolhatja, míg ott, a hol csődválasztmány alakitva nem lett, a csődtörvény 157. és 264. §-ai alapján kifejlett birói gyakorlat értelmében ez utóbbi felhatalmazást a hitelezők összeségének, a csődtörvény 106. és 107. §-a értelmében alakult többsége adhatja meg. Igaz, hogy a tömeggondnok ezt a felhatalmazást a csődbiróságtól, a csődválasztmánytól, esetleg a csődhitelezőktől saját kezdeményezéséből is kérheti, az a körülmény azonban, hogy ezt elmulasztotta, a kártéritési felelősséget nem vonja maga után, a fenforgó esetben annál kevésbbé, mert a felebbezési biróság által megállapitott tények szerint, az 1895. évi julius hó 8-án megnyitott csődben a választmány alakitásának határideje 1895. évi szeptember hó 20-ára kitüzetvén, alperes azt, hogy a csődbiróságtól kérjen felhatalmazást, minden hátrány nélkül elmulaszthatta, a mennyiben a csődtörvény 37. §-ában meghatározott 6 havi elévülési határidő leteltétől tartania nem kellett, a választmány alakitására rendelt határidő után pedig a megtámadási per meginditásának elmulasztása már inkább felperesek, mint alperes mulasztására vezethető vissza, mert a mennyiben felperesek a megtámadási per meginditására sulyt helyeztek, nekik, mint egyedüli csődhitelezőknek módjukban állott a csődtörvény 106. §-ának megfelelően a csődválasztmányt megalakitani és általa a csődtörvény 160. §-a értelmében a per meginditására a tömeggondnokot felhatalmazni, ők azonban a választmány alakitására rendelt határnapon

meg sem jelentek. De módjukban állott felpereseknek, a csődtörvény 157. §-a értelmében választmány nem létében, mint egyedüli hitelezőknek a megtámadási per megindítására a tömeggondnokot közvetlen is utasitani, ily utasitást azonban ők a tömeggondnoknak nem adtak, végül módjukban állott még az is, hogy a csődtörvény 26. §-a értelmében a megtámadási per vitelére a tömeggondnok mellőzésével külön megbizottat rendeljenek. Mindezeket figyelembe véve a felebbezési biróság a csődtömeggondnok vagyoni felelősségére vonatkozó anyagjogi szabályokat nem sértette meg akkor, a mikor kimondotta, hogy alperes a felpereseknek kártérítéssel nem tartozik.

318.

A követelés jogalapjának megváltoztatását nem képezi az, hogy a kereset eredetileg a fedezeti vétel által szenvedett tényleges kár megtérítésére irányult, míg utóbb az árkülönbözetnek, mint elmaradt haszonnak fizetésére korlátoztatott. (1875 : XXXVII. t.-cz. 353. §.)

Árkülönbözet elmaradt nyereségként nem fix ügylet esetében is követelhető. (1865 : XXXVII. t.-cz. 353. §.)

Piaczi vagy tőzsdei árral biró árúknál az elmaradt nyereség meghatározására nem fix ügyletnél is az eladási ár és a piaczi vagy tőzsdei ár közötti különbözet szolgál alapul.

Az árpa piaczi árral biró árú.

Feloldás döntő tény megállapitása végett. (1893: XVIII. t.-cz. 204. §.)

(1899 május 5. 1899. G. II. 34. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes, mint vevő az átadásban késedelmes eladóval szemben a kereskedelmi törvény 353. §-ában neki biztositott jogok közül szabadon választhat, de ha már választott, választásától többé el nem állhat. A vevő az emlitett törvényhely értelmében három jog között választhat és pedig követelheti a szerződés teljesitését s a késedelemből eredő kár megtéritését, vagy követelhet pusztán kártéritést vagy elállhat a szerződéstől, a már választott jogtól való elállás tekintete alá tehát csak az az eset vonható, ha a vevő a fentebb megjelölt három jogalap egyikéről a másikra akar áttérni. Felperes a neki biztositott jogok közül a nem tel-

jesitésből eredő kárának követelését választotta és ettől a választott jogalaptól a per folyamán sem tért el, mert az, hogy a kereset eredetileg a fedezeti vétel által szenvedett tényleges kár megtérítésére irányult, míg utóbb a kár bizonyitása ezen az uton nem sikerülvén, az árkülömbözetnek, mint elmaradt haszonnak fizetésére korlátoltatott, a követelés jogalapjának megváltoztatását nem képezi, a menynyiben a kereskedelmi törvény 272. §-a a kár fogalma alá nem csak a tényleges kárt, hanem az elmaradt hasznot is bele vonja, az a vevő tehát, a ki a késedelmes eladóval szemben tényleges kárt nem bizonyíthat, még mindig követelheti a bebizonyítható elmaradt hasznot a nélkül, hogy ez által keresetének kártérítési jogalapja megváltoztatottnak volna tekinthető. Áttérve már most arra a kérdésre, van-e felperesnek elmaradt haszonhoz igénye? s miből áll az? e részben a felebbezési biróság a kereskedelmi törvény 356. §. 2. pontjának rendelkezését nem helyesen értelmezte akkor, a mikor abból a szakaszból azt vonta le, hogy árkülömbözet csakis fix ügylet fenforgása esetében követelhető, mert a 356. §. megállapítja a fix ügylet esetében a felek jogaira nézve irányadó elveket, de ezzel a meghatározással nincs kimondva, illetve ebből a rendelkezésből nem vonható le az, hogy nem fix ügylet esetében elmaradt nyereségként árkülömbözet nem követelhető s tekintettel arra, hogy az elmaradt haszon mennyiségét piaczi árral biró áruknál legbiztosabban épen az a külömbözet tünteti fel, mely az eladási ár és a teljesitési időben volt piaczi vagy tőzsdei ár között mutatkozik, jogszabályul el kellett fogadni azt, hogy nem fix ügyletnél is piaczi vagy tőzsdei árral biró áruknál az elmaradt nyereség meghatározására alapul az eladási ár és a piaczi vagy tőzsdei ár közötti különbözet szolgálhat s mint ilyen követelhető, a mint ezt a kereskedelmi törvény 353., 354. és 356. §-ai alapján keletkezett felsőbb birói gyakorlat is kétségtelenné teszi. (Lásd a kir. Curiának 694/887., 660/888. és 525/890. számu határozatait). Az árpa piaczi árral biró áru levén, a fentebb kifejtett jogelvek figyelembe vételével annak a kérdésnek elbirálásánál, vajjon felperes az által, hogy alperes az eladott árpát nem szállította, elmaradt haszon czimén mennyi kárt szenvedett? szükséges a ténymegállapitás arra nézve, hogy «Győrött», mint teljesitési helyen 1898. márczius 2-án, mint teljesitési időben mi volt a nagyban való eladásban az iratoknál levő mustra szerinti árpának piaczi ára? Minthogy erre a döntő tényre a felebbezési biroság itéletéből a tényállás megállapitása hiányzik s a pernek nincsenek olyan adatai, a melyek alapján a tényállás vonat-

kozó része az 1893. évi XVIII. t.-cz. 204. §-ához képest a felülvizsgálati eljárásban megállapitható volna, az idézett törvényszakasz értelmében a felebbezési biróság itéletét fel kellett oldani s további eljárást és új itélet hozatalát kellett elrendelni.

319.

A felülvizsgálatot az ingatlanok tulajdonjoga s birtoka iránti perekben a törvény kizárja. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.) A kizárt jogorvoslatért az ügyvéd *saját felével szemben sem igényelhet díjazást.* (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1899 jan. 10. 1898. G. I. 36. sz. a.)

320.

Felperes a felebbezési biróság előtt 1899. évi február hó 9-én tartott tárgyalásnál *keresetét egyedül a perköltségre nézve tartotta fenn s ennek folytán arra való tekintettel, hogy a kereseti követeléstől nem annak időközben eszközölt kifizetése folytán állott el, úgy tekintendő, mintha pervesztes volna.* Minthogy pedig a vesztes fél a nyertes fél perköltségének megtéritésében az 1893. évi XVIII. t.-cz. 109. §-ához képest elmarasztalandó s a 168. §. értelmében a sikertelen felebbezésnek költségét is viselni tartozik, a felebbezési biróság a jogszabályt helytelenül alkalmazta akkor, mikor az emlitett törvénynek a részben nyertesség, részben vesztesség esetére rendelkező 110. §-át véve alapul, a perbeli és felebbezési költséget a peres felek közt megszüntette. (1899 márczius 28. 1899. I. G. 9. sz. a.).

321.

A férj, a ki neje vagyonának jövedelmét akár rendszerint, akár csak egyszer-másszor kezelte, az általa neje tartozásának kiegyenlitésére, akár nejének életében, akár annak halála után fizetett összegek megtéritését mindaddig nem igényelheti, a míg a neje vagyonának általa kezelt jövedelméről el nem számolt. A férj az általa neje helyett fizetett összeget nejétől vagy ennek örököseitől csak akkor követelheti vissza, ha a fizetést oly körülmények közt teljesitette, a melyekből meg lehet állapitani, hogy a fizetést a visszakövetelés jogának fenntartásával tette. (1899 április 18. 1899 G. I. 10. sz. a.)

322.

Alperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság az 1893. XVIII. t.-cz. 106. §-ában foglalt eljárási, — s nem miként alperes

tévesen jelzi, anyagjogi — szabályt megsértette, alapos. A felebbezési biróságnak abból a kinyilvánításából ugyanis, hogy az alperes részéről a felebbezési eljárás során érvényesített beszámítási kifogás alapját képező ellenkövetelések a kereseti követeléssel «tulnyomó részben» nem állanak összefüggésben, egyszerüen következik, hogy az érvényesíteni czélzott ellenkövetelés, a kereseti követeléssel részben mégis összefüggésben áll. Már pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 106. §-ában foglalt rendelkezés szerint *csak abban az esetben utasítható alperes beszámítási kifogásával külön perutra, ha az ellenkövetelés a kereseti követeléssel összefüggésben egyáltalán nem áll*, a mely eset azonban a felebbezési biróság indokolása szerint jelenleg fenn nem forog. Ha pedig az ellenkövetelésnek bizonyos része a kereseti követeléssel való összefüggésénél fogva már e perben eldöntendő és ez a rész további bizonyitási eljárást úgyis szükségessé tesz: úgy az 1893 : XVIII. t.-cz. 106. §-ának magában a szakaszban kifejtett czélzatából folyik, hogy *ha további bizonyítási eljárás szükséges az ellenkövetelésnek a keresettel összefüggő része tekintetében, akkor nem lehet külön utra utasítani az ellenkövetelésnek a kereseti követeléssel nem ugyanazonos jogalapból eredő, tehát össze nem függő részét sem* csupán azért, mivel e rész is további bizonyitást igényel s mivel nem liquid. (1898 deczember 29. 1898. G. II. 81. sz. a.).

323.

Felperes a keresetben az őt illető $^2/_3$ rész gabonatermést 366 frt 66$^2/_3$ krra teszi, a melylyel szemben az alpereseket illető $^1/_3$ rész 183 frt 33$^1/_3$ kr.

Minthogy azonban jogszabály az, hogy *a ki valamely ingatlan már betakarított termésének bizonyos hányadát természetben követelni jogosítva van, hacsak ellenkező ki nincs kötve, a hányadot tisztán kapja,* s e hányadrészből a termelési költségek levonását türni nem tartozik, ellenben azokat a költségeket, a miket a termelő helyett és ennek gazdagodására az ingatlanba befektetett, ez utóbbitól követelni jogosult, világosan áll eme jogszabály alkalmazásának az a következménye, hogy a termelési költség az alpereseket illető $^1/_3$ rész termés értékéből le nem számítható, mert ezt a költséget egészen felperes tartozik viselni, a ki midőn a birtokot a gazdászati év közepén a lábon álló terméssel átveszi, olyan helyzetbe kerül, mintha a birtokot a gazdászati év elején vette volna át és művelés alá, a terhére eső művelési költség tehát az őt illető $^2/_3$ rész termés értékéből vonandó

le. A felperes által keresetbe vett 366 frt 66²/₈ kr.-ból tehát levonandó az a termelési költség, a melyet alperesek a házassági szerződés 5. pontjában felsorolt ingatlanokba az 1897. évi termés előállitása czéljából sajátjukból befektettek, nevezetesen 100 frt értékü vetőmag és 25 frt értékü igás napszám, valamint levonandó az a 44 frt érték is, a mit alperesek felperesnek az 1897. évi termésből már kiadtak és felperesnek csak az ezek levonásával fenmaradó 197 frt 66²/₈ kr. és ennek törvényes kamata volt megitélhető.

A jogszabály az, hogy *a ki szerződési kikötésnél fogva valamely — nem haszonbérben birt — ingatlant bizonyos meghatározott időpontban birtokba venni jogosult, nem kötelezhető arra, hogy e jogának érvényesítésével a következő gazdasági évet bevárja, hanem a hasznok attól a naptól, a melyen a birtokláshoz való joga megnyilt,* öt illetik és az ellenfelek, a kik az ingatlanokat jóhiszemüleg megmüvelték és a termésre előkészitették, csak ezeknek a költségeknek megtéritését igényelhetik, ezek a költségek pedig alperesek javára, a kik az ingatlanok megművelteténének idejében még azoknak jogos birtokosai voltak és felperes terhére tényleg be is vannak a fentiek szerint számitva. (1899 január 12. 1898. G. II. 82. sz. a.).

324.

A felperes azt a jogszabályt vitatja fenállónak, hogy a kölcsönösszeg kiszolgáltatására a hitelező, helyesebben az azt igérő, kényszeritendő annálfogva, hogy a kölcsön adását megigérte. Eltekintve azonban attól, hogy olyan jogszabály, a milyennek létét felperes feltételezi, nincs is, a felebbezési biróság azt állapitotta meg tényként, hogy a 272 frtos kötelezvény alapján felperes alperesnek adósává vált, helyesebben, hogy felperes a kölcsön összeget megkapta és nem azt, hogy felperes a 272 frt kölcsönösszeget alperestől meg nem kapta. Mert a magyar jog álláspontja szerint, miként azt a felebbezési biróság helyesen kifejtette, *a «kölcsön szerződés a realis szerződések egyike, mely csak a kölcsön tényleges átadásával jön létre, e nélkül nem létezik»*, a miből folyik a további jogszabály, hogy *a megigért kölcsön megadására az, a ki igérte, nem kötelezhető,* jogilag nem létező szerződésre jogot fektetni nem lehet. Ezekből következik, hogy felperes keresete teljesen nélkülözte a törvényes alapot s még ha felperesnek az a kereseti állitása való volna is, hogy alperes a kölcsönösszeget le nem számlálta, vagy másként meg nem adta, felperes keresete akkor sem vezethetett a kereseti jogalapon sikerre. A köte-

lezett kölcsön ki nem szolgáltatása ugyanis felperest csak arra jogosithatta volna fel, hogy a kiállitott kötelezvény kiadását igényelhesse, ha az igéret meg nem tartásából kára volt, kártéritést követeljen, végül ha felperes ingatlanának vételárából alperes a 272 frtos kötelezvényre jogos alap nélkül pénzt vett volna fel, a mi eddig meg nem történt, felperes nem megfelelő összegü kölcsönnek adását, hanem a jogos alap hiányában felvett összegnek visszatéritését követelhetné. (1898 deczember 29. 1898. G. II. 84. sz. a.).

325.

Habár *a vélelem a mellett harczol, hogy a mely ingók a gazdaságban felszerelésként használtatnak, azok a gazdaság tartozékát képezik,* de ez a fenforgó esetben egyáltalán nem irányadó, mert ténybeállásként az van megállapitva, hogy felperes az igényelt marhákat nem a végrehajtást szenvedettek által reá és nejére ruházott ingatlanok tartozékaiként vagy azokkal együtt vette át, hanem hogy azokat részben a maga pénzén vásárolta, részben maga nevelte. (1868. LIV. t.-cz. 153. §.) Alaptalan az a panasz, a mely ama jogszabály figyelmen kivül hagyására van alapitva, hogy a megajándékozott az ajándékozónak az ajándékozás idejében fennállott tartozásaiért szavatol, mert *a kereset ingóknak foglalás alól való felmentésére irányulván, e perben csakis az igényelt ingók tulajdonának kérdése képezheti eldöntés tárgyát,* azt a kérdést pedig, hogy felperes, mint állitólag megajándékozott felel-e és mennyiben a végrehajtást szenvedőnek kérdésben forgó tartozásáért? ebben a perben vizsgálat és eldöntés tárgyává tenni nem lehet. (1881 : LX. t.-cz. 92. §. 1899 január 19. 1898. G. II. 86. sz. a.).

326.

A *bizonyítási tehernek* általános szabályait az 1893. évi XVIII. t.-cz., 64. §-a utolsó bekezdésébe foglalt rendelkezése szerint, nem érintvén, sommás perekben is érvényében fennáll az 1868. évi LIV. t.-cz. 152. §-ában foglalt az az *eljárási szabály,* hogy minden ténybeli állitás bizonyitandó, a melyre az egyik vagy másik fél jogát vagy kifogását alapitja. Mindenki, a ki szándékosan közreműködik abban, hogy másnak kárt okozzon, az okozott *kár megtérítéseért felelős,* még abban az esetben is, ha reá a kárositásból haszon nem hárult. (1899 február 23. 1898. G. II. 87. sz. a.)

327.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben azt panaszolják, hogy tekintettel arra, hogy alperesek a kamatokra 1884. évtől 1896. évig folytonosan törlesztéseket eszközöltek, hogy felperesek kamatok fejében folyton alperesek tulajdonát képező szántókat használtak és az adósokkal fuvarozásokat teljesíttettek, a felebbezési biróság jogszabály megsértésével állapitotta meg azt, hogy felperesek alperesektől a kamatokat soha sem kérték s következőleg helytelenül alkalmazta az 1883. évi XXV. t.-cz. 19. §-át. Tekintve azonban, hogy *az elévülést csak a beadott kereset, avagy az adósoknak az elévülési kifogástól való kifejezett elállása szakasztja félbe*, de a felperesek által felhozott tényeknek ily hatály nem tulajdonitható, illetve a három évnél régibb időről hátralékban levő kamatok annak folytán, hogy alperesek felperesek részére folytonosan szolgálmányokat teljesitettek, melyeknek értéke még régibb kamatokra számoltatott el, követelhetőkké nem váltak, felpereseknek az anyagi jogszabály helytelen alkalmazására alapitott panasza alaptalan. (1899 január 19. 1898. G. II. 88. sz. a.)

328.

Az 1883. évi XXV. t.-cz. 24. §-a kihágásnak minősiti ugyan a korcsmai hitelre vonatkozó törvényes rendelkezéseknek az által elkövetett megszegését, hogy e törvény kijátszása czéljából a hitelező a korcsmai adósságokat valamely szinlelt ügylet (váltó, adóslevél) alakjában érvényesitette, ez a rendelkezés azonban *az ily jogügyletnek, a mennyiben az kötelmi jogviszonyt állapit meg, polgári jogi vonatkozásában érvényessége vagy érvénytelensége felett való határozathozatal jogát az illetékes polgári perbiróságok hatásköréből ki nem veszi*, hanem csak azt tartalmazza, hogy a kérdés büntetőjogi oldalának eldöntése, tehát a kihágás megállapitása és a büntetés kiszabása tartozik a büntető biróság hatáskörébe. (1899 január 26. 1898. G. II. 91. sz. a.)

329.

Alperes az igazolási kérelem indokául azt hozza fel, hogy a felebbviteli biróság D. 53/3—898. sz. itéletének kiadványára, melyet 1898. évi szeptember hó 30. napján alperes ügyvédje személyesen vett át, alperes ügyvédjének irnoka, ki középiskolai tanuló, tévedés-

ből 1898. évi október 1-ét jelezte érkezési időül, a minek következtében alperes ügyvédje ettől a naptól számitván a felülvizsgálati határidőt, a felülvizsgálati kérelem benyujtásának időpontja tekintetében vétlen mulasztás van. A kérelemnek jogosulatlanságát maga az alperes részéről előadott tényállás mutatja ki, mert a mint alperes előadja és az iratoknál fekvő vevény is mutatja, *a felebbviteli biróság itéletét alperes ügyvédje személyesen vette át s így az érkezési időt ismerve, kötelessége lett volna, ha kellő gondossággal jár el, az irnok feljegyzését ellenőrizni és épen, mivel a köteles gondosságot elmulasztotta, vétkes gondatlanságot követett el,* annyival inkább, mert *az ügyvéd az alkalmazottjának ügyvédi hatáskörében véghezvitt cselekményeiért felelős.* Ez a mulasztás tehát, melyet a fél megbizottja vétkes gondatlanságból okozott, az 1881. évi LIX. t.-cz. 61. §-a 2. bekezdése értelmében igazolás megadásának alapjául nem szolgálhat. (1899 február 9. 1899. G. II. 1. sz. a.)

330.

Az állatok által okozott károkat illetőleg anyagjogi szabály az, hogy a mennyiben a kár okozása körül az állatnak tulajdonosát vagy gondozóját vétkesség nem terheli, ez utóbbi a véletlen esetből folyó kárért kártérítéssel nem tartozik, hanem a véletlen eset következményei azt terhelik, a ki a véletlen által kárt szenvedett. (1899 február 23. 1899. G. II. 5. sz. a.)

331.

Kétségtelen jogszabály ugyan az, hogy *a haszonélvező rendszerint nem bir joggal arra, hogy a haszonélvezet alapját képező törzsvagyont elidegenítse* és hogy az ily elidegenitésben tudatosan s roszhiszemüleg résztvevők az állag tulajdonosnak kártérítéssel tartoznak, de e szabály módosulást szenved a haszonélvezet főalapját képező ingatlanokhoz tartozó *fundus instructusra* nézve, a melynek *egyes tárgyait a haszonélvező*, ha csak e részben szerződésileg korlátozva nincs, *a gazdászati szükséglethez képest ujakal való helyettesítés mellett s ennek czélzatával elidegeníteni jogosult;* s a haszonélvező kötelezettsége e részben csak arra terjed, hogy a törzsvagyont fentartsa s annyi és oly értékü felszerelést adjon haszonélvezete megszüntével vissza, mint a mennyit és a milyent átvett. Jogszabály továbbá az is, hogy *a haszonélvező a haszonélvezet jövedelméről szabadon ren-*

delkezik és magában véve az nem jogellenes, ha a fundus instructusnak elidegenitett tárgyáért befolyt pénzt, mely itt nem egyénileg tartandó fenn s nem letétként kezelendő, harmadik személynek átadja, mivel ezt a haszonélvezet egyéb jövedelméből pótolhatja. A jelenlegi esetben szintén a gazdasági felszerelés egyes tárgyainak, két ökörnek elidegenitéséről van szó, mely a peres felek közös anyjának, mint az atyai hagyatéki vagyont özvegyi jogon haszonélvezőnek kezén volt s a megállapitott és az 1893. évi XVII. t.-cz. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint az eladott ökrök vételára az anya, mint eladó kezeihez folyt be. *Az özvegyet férje összes hátrahagyott ingó és ingatlan vagyonában az életfogytig tartó haszonélvezeti jog* illeti meg. Tehát egyedül ő volt jogositott a marhaállomány és az ezért befolyt pénz felett is rendelkezni. Míg a 2. és 3. rendü alperesek, ha résztvettek is, mint felperes vitatja, az özvegy ténykedésében, ez a segédkezés csak a gazdasági teendők körül merült fel, a rendelkezésért azonban alpereseket felperessel szemben felelősség nem terhelte. Ha tehát az özvegy a kérdéses 2 ökröt el is adta, a mire a fentiek szerint s minthogy kifejezett elidegenitési tilalom kikötését felperes sem állitja, joga volt, valamint joga volt arra is, hogy az ökrökért befolyt vételárt akár alpereseknek, akár másnak pótlás feltétele mellett bármily czélra átadja, úgy alperesek sem ismerhettek fel jogellenes és tilos eljárást az anyának az ökrök eladására vonatkozó, valamint a pénzt állitólag alpereseknek átadó tényében és *ha alperesek nem jogellenes tényben működtek közre, akkor rosszhiszemüségükről szó nem lehetvén*, az ökrök vételárának megtéritésére, (a mely különben felperest úgy is csak örökrésze arányában és nem egészen illetné meg s a mely igény helyesen csak az osztályból folyó kölcsönös követelések teljes összevetésével volna alaposan elbirálható) kártérités czimén törvényes jogalap hiányában nem kötelezhetők. A mennyiben a peres felek közös anyja az igy elidegenitett ökrök árát nem pótolta, ezért kártérítést a felperes csak az özvegytől, illetőleg örökőseitől követelhet. (1899. február 23. 1899 G. II. 7. sz. a.)

332.

A szerződések, a mennyiben azok tartalma magyarázatra szorul, a kötelezett fél előnyére magyarázandók. (1899 márczius 16. 1899. G. II. 10. sz. a.)

333.

Felperesek az első birói itélet elleni felebbezésükben csakis feloldási kérelmet terjesztettek elő. Már pedig *az 1893. évi XVIII. t.-cz. 164. §-a szerint a felebbezési biróság a felebbezési kérelmen tul nem mehet, a felebbezésben foglalt kérelem alapján tehát csak azt vizsgálhatta, vajjon a panaszolt feloldási ok fenn forog-e vagy sem?* de a kereset érdemében nem dönthetett. Nem sérthetett és nem sértett tehát anyagi jogszabályt az által, hogy a keresetet II. rendű alperessel szemben el nem utasitotta. Alperesek felebbezésüket a 172. §. alapján nyilvános előadás utján kérték elintézni s mert abban csakis feloldást és új tárgyalás elrendelését kérték, a felebbezési biróság tartozott volna a 173. §. értelmében tárgyalás kitüzése nélkül az ellenfélt a felebbezésről azzal értesiteni, hogy a felebbezés kézbesitésétől számitandó 8 nap alatt a felebbezésre észrevételeit irásban benyujthatja. A felperes részéről benyujtott s csatlakozási kérelemnek czimzett beadvány, melyben az elsőbirósági itéletnek vagy annak valamely részének megváltoztatására vonatkozó kérelem nem is foglaltatik, a fentebb idézett 173. §-ban jelzett észrevételeknél egyébnek nem is tekinthető. Megsértette tehát a felebbezési biróság a S. T. 173. és 176. §-ait akkor, a mikor szóbeli tárgyalást rendelt s *minthogy nyilvános előadás esetében alpereseket terhelő felebbezési eljárási költségek fel nem merülhettek volna, a szabálysértés következtében felmerült ezen költségekkel alperesek nem terhelhetők*, ennélfogva a felebbezési biróság itéletének azt a részét, a mely szerint a felebbezési biróság alpereseket 15 trt 75 kr. felebbezési költségnek megfizetésére kötelezte, meg kellett változtatni. (1899 márczius 16. 1899. G. II. 12. sz. a.)

334.

Felperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 121 és 130. §-ának rendelkezését panaszolja megsértettnek az által, hogy a felebbezési biróság itéletében a tényállást önállóan nem fejtette ki, hanem az elsőbiróság által megállapitott tényállást elfogadva, arra utalt. Igaz, hogy az emlitett törvényszakaszok értelmében a tényállás úgy az első, mint a felebbezési biróság itéletének lényeges kiegészitő részét képezi, e törvényes rendelkezések azonban az 1893 : XVIII. t.-cz. 170. §-ának 3-ik kikezdésére való tekintettel *nem zárják ki azt, hogy a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletében kifejtett tényállást helyesnek el-*

fogadhassa s ha ezt a felebbezési biróság itéletében kifejezi, a felebbezési biróság itéletében a tényállás nem hiányzik, mert ebben az elsőbiróság itéletében megállapitott tényállás — annak a felebbezési biróság által történt elfogadása folytán — olybá veendő, mintha azt maga a felebbezési biróság adta volna elő és állapitotta volna meg. Ezen a ponton tehát a felebbezési biróság eljárási szabályt már azért sem sértett meg, mivel itéletébe a tényállás döntő részét még kifejezetten is átvette. Felperes anyagjogi szabálysértésnek vitatja azt, hogy a felebbezési biróság abból a tényből, hogy alperes azt jelentette ki, hogy könyveket nem vezet, nem vonta le azt a következményt, hogy ennek folytán felperes állitásai felelnek meg a valóságnak. A felebbezési biróság tévedett ugyan akkor, a mikor a bejegyzett kereskedőnek állitott I. r. alperes egyoldalú azon kijelentése alapján, hogy könyveket nem vezet, a könyvekkel való bizonyitást kizártnak tekintette; mert *a bejegyzett kereskedő könyvek vezetésére törvény szerint kötelezve levén, a könyvekkel való bizonyítás ellenében kizártnak csak akkor tekinthető, ha tényleg bebizonyul, hogy könyveket nem vezetett.* Mégis ezen a ponton a felülvizsgálati kérelem azért nem alapos, mert a felebbezési biróság más bizonyitékok alapján már tényként megállapitván azt, hogy a kereset alapját képező ügylet peres felek között kölcsönös elszámolás útján nyert befejezést, közömbössé vált annak a kérdésnek további vizsgálata, vajjon alperes vezetett-e kereskedelmi könyveket, és ha igen, miképen van a kereseti ügylet alperes könyveibe bevezetve? még pedig annál inkább, mert *felperes* a keresk. törvénykönyv 34. §-a ellenére *határozottan elő sem adta, hogy alperes kereskedelmi könyveinek mily tartalmát vitatja* s igy nem vehető ki, vajjon a kereseti követelésnek kiegyenlitésére vonatkozólag megállapitott egyezséget akarja-e ellenbizonyitékkal megdönteni és mely ponton. (1899 márcz. 23. 1899. G. II. 13. sz. a.)

335.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja értelmében birtokperek a sommás perútra csak 200 frt értékhatárig tartoznak, miből kiindulva és ugyane törvénynek 181. §-át figyelembe véve *birtokperekben felülvizsgálatnak helye rendszerint nincsen.* Ennek daczára felperesek felülvizsgálati kérelmét ebben az esetben visszautasitani azért nem lehetett: mert felperesek két különböző, de az elsőbiróság által egyesitett keresetben vagylagosan 104 frt 77 kr. és 104 frt

90 kr. összesen tehát 209 frt 67 kr. összegü készpénzkövetelést és ingatlan birtokának átengedésére irányuló igényt érvényesitenek, mert *vagylagos kereseti kérelemnél elegendő, ha az egyik igény teszi megengedhetővé a felülvizsgálatot,* — a mint a jelenlegi esetben a pénzkövetelésre vonatkozó igény azt tényleg megengedhetővé teszi; minthogy *egyesített kereseteknél a felülvizsgálati jog szempontjából az egyesített keresetekben érvényesített igények összértéke az irányadó;* mert igy nyilvánvaló, hogy felperesek egyesitett keresete már a készpénzkövetelést véve irányadóul 200 frtot felülmuló összegre irányulván, felpereseket az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében a felülvizsgálathoz való jog megilleti. Felperesek eljárási szabálysértést panaszolva, megsértettnek állitják az 1893 : XVIII. t.-czikk 1. §-ának 2. pontját az által, hogy alperesek viszonkeresetének, a mely tulajdonjog megitélésére irányul, — a felebbezési biróság helyt adott, holott ez a viszonkereset szerintük 209 frt 67 kr. értékü ingatlanokra vonatkozván, sommás perutra nem tartozik. A felülvizsgálatnak ezen az alapon helyt adni már azért nem lehet, mert felperesek az ellen, hogy a viszonkereset e perben legyen eldöntendő, az elsőbiróság előtti eljárásban kifogást az 1893 : XVIII. t.-cz. 23. §-a alapján nem tettek. Ha tehát az első és a másodfokú biróság a viszonkereset érdemleges tárgyalásába és eldöntésébe belebocsátkozott, felpereseknek e miatt felszólalni többé nem lehet (1893 : XVIII. t.-cz. 34. 155. és 199. §§.) *s a viszonkereset helytfoghatóságának kérdését csak a felülvizsgálati eljárásban fel nem vetheti.* (1899 április 13. 1899. G. II. 14. sz. a.)

336.

Való ugyan, hogy alperesek nem bérfizetés mellett használták a felperes haszonélvezetére fentartott házat, ennek daczára azonban az elvont hasznok felperest kártérités jogczimén megilletik annál az anyagjogi szabálynál fogva: hogy a ki mást jogos birtoklásában háborgat, vagy birtoklását lehetetlenné teszi, azt a kárt, a mit ez által a jogtalan cselekmény által okozott, a birtokában háboritott félnek megtériteni tartozik. (1899 ápril 20. 1899. G. II. 16. sz. a.)

337.

Nincs az 1893 : XVIII. t.-czikkben vagy valamely más törvényben *oly intézkedés, a melyből az következnék, hogy,* mint felperes vitatja, *csak az a pervesztes, a ki a tőkére nézve vesztette el a pert;*

ellenkezőleg az 1893 : XVIII. t.-cz. intézkedései a pervesztesség tekintetében ily megkülönböztetést nem tartalmazván, a törvény magyarázat szabályai szerint ebből éppen az következik, hogy ennél a kérdésnél nemcsak a kereseti tőke, hanem annak járulékai is figyelembe jönnek. Minthogy pedig felperes kamatkövetelésének egy részére pervesztes: a felebbezési biróság helyesen tekintette felperest részben pervesztesnek és a költség viselésének kérdésében az idézett törvény 109. §-ának alkalmazását helyesen mellőzte. Megsértve látja végre felperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. §-át azért: mert alperes azt a kifogását, a melynek alapján a kamat egy részére nézve a felebbezési biróság előtt pernyertes lett, csakis a felebbezési eljárásban hozta fel, holott ezt már az elsőbiróság előtt is érvényesíthette volna; és mert igy a felhivott 168. §. utolsó bekezdése szerint a felebbezési költségben alperest el kellett volna marasztalni. Ez a panasz szintén alaptalan; mert *a felhivott törvényszakasz nem állítja fel feltétlen és kötelező szabályként, hogy az új előadás alapján nyertessé vált fél, a felebbezési költségben vagy ennek részében elmarasztalandó, hanem ezt a biró belátására bizza;* a miből megint következik, hogy a felebbezési biró azzal, hogy alperest költségben el nem marasztalta, szabálysértést el nem követett, s határozata abban a tekintetben, vajjon belátása szerint az idézett szabálynak melyik esélyét kellett volna alkalmaznia, — felül sem vizsgálható. (1899 márczius 21. 1899. G. II. 18. sz. a.)

338.

Azt, hogy valamely tényállítás miként és mily bizonyítási eszközökkel bizonyítandó, nem az anyagi jog, hanem az eljárási jog szabályozza, s igy alperes érvelése, helyesen minősitve, a bizonyitásra vonatkozó eljárási szabályok megsértése ellen irányul. Mert *olyan* anyagjogi — de eljárási *szabály sem létezik, a mely eladott ló vitássá tett azonosságának bizonyítását a lólevél felmutatásahoz kötné,* ilyen jogszabályt tehát — melynek forrását az illető törvény vagy jogelv idézésével alperes különben sem jelöli meg — a felebbezési biróság nem is mellőzhetett, sem nem sérthetett. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

Végre az 1868 : LIV. t.-cznek az 1893 : XVIII. t.-cz. 101. §-a alapján a sommás eljárásban is alkalmazandó 541. §-a szerint *az előleges szemléhez az ellenfél akkor idézendő meg, ha idézése nem jár a czélt meghiusító időveszteséggel;* — az a körülmény tehát, hogy

alperest az augusztusban elhullott s igy gyors feloszlásnak induló lóhulla bonczolásáról a kollini cs. kir. járásbiróság nem értesíthette úgy, hogy alperes a szemle helyén és idején még megjelenhetett volna, a szemlét nem teszi szabálytalanná s nem fosztja meg bizonyitó erejétől, a mennyiben, ha a bonczolásra hosszabb, alperes megjelenését lehetővé tevő határidőt tüztek volna ki, kétségtelen, hogy a nyári melegben az eljárás czélja lett volna veszélyeztetve, a felebbezési biróság nem sértett tehát eljárási szabályt, a mikor ennek a szemlének adatait figyelembe vette. (1899 ápr. 13. 1899. G. II. 21. sz. a.)

339.

A felebbezési biróság által az 1893 : XVIII. t.-cz. 170. §-a értelmében, az elsőbiróság itéletéből elfogadott és ugyanazon törvény 197. §-a értelmében, a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint az a 250 frt, a mit felperes most követel, nem adatott mint hozomány az elhalt férj kezére, hanem ez az összeg felperesnőnek a házasság tartama alatt eladott háza vételárát képezi, a mit a férj által felvett kölcsönösszeggel együtt, a házasság tartama alatt közösen szerzett ingatlanok vételárának kifizetésére forditottak. E szerint a tényállás szerint a keresetbe vett 250 frt *felperesnőnek nem hozományát, hanem külön vagyonát képezte, s azt felperes joggal csak abban az esetben követelhetné vissza, ha az akár egészben, akár részben az elhalt férj vagyonába befektettetett volna és azt felperesnő vissza nem kapta volna.* Minthogy azonban ugyancsak a felebbezési biróság által tényként az is meg van állapitva, hogy úgy felperesnek, mint elhalt férjének örökölt vagyona is volt, és minthogy ugyanezen tényállás szerint felperesnő a házasság tartama alatt és az ő 250 frtjának befektetésével vásárolt ingatlanok felét tulajdonul kapta, *felperesnő a közszerzeményi ingatlan vagyonba az ő vagyonából befektetett összeget,* illetve ebből azt a részt, a mely a közszerzeményből a férjnek jutott részre esik, *jogosan csak akkor követelhetné vissza, ha megállapítható volna, hogy a közszerzeményi ingatlanok megszerzésére a férj külön (öröklött) vagyonából mi sem fordíttatott,* vagyis, hogy a házasság megszünte idejében a férjnek öröklött vagyona még csonkitatlanul megvolt s az örökösöknek jutott. Minthogy azonban ezt a felebbezési biróság meg nem állapitotta, s a vonatkozó tények megállapitására e perben minden alap hiányzik, a felebbezési biróság anyagjogi szabályt sértett akkor, a

mikor alpereseket a felperesnő oly külön vagyonának megtéritésére kötelezte, a melyre nézve nem állapitható meg az, hogy az elhalt férj vagyonába benne foglaltatik (1899 április 27. 1899. G. II. 23. sz. a.)

340.

A csődtörvény 26. és következő §-ai, nevezetesen a csődtörvény 27. §-ának 2. pontja alapján csak is oly jogügylet támadható meg, a mely a közadós jogügyletének tekinthető; ellenben *ha valamely hitelező nem a közadós jogügylete alapján és nem ennek vagyonából nyer kielégítést vagy biztosítást, hanem azt a közadós jogcselekményéből függetlenül más harmadik személy adja, az ily módon nyert kielégítés vagy biztosítás meg nem támadható.* Ezeknek a jogelveknek figyelembevételével, annak a döntő kérdésnek elbirálhatása czéljából, vajjon alperes kielégitése a közadós jogcselekményére vezethető-e vissza vagy sem? szükséges a tényeknek megállapitása a tekintetben, vajjon alperes: 1. beismert kielégitését az általa foganatositott biztositási és kielégitési végrehajtások alkalmával lefoglalt ingók árverésén, vagy azoknak szabadkézből való eladásakor befolyt vételárból kapta-e? 2. a mennyiben nem ezen uton nyert alperes kielégitést, úgy a kielégités közadós által történt-e? 3. a mennyiben a kielégités nem közadós, hanem valamely harmadik személy által történt, megállapitható-e, hogy ez a kielégités a közadós vagyonából vagy ezzel szemben elvállalt kötelezettség alapján, avagy idegen vagyonból történt? Minthogy ezeknek a döntő tényeknek megállapitása a felebbezési biróság itéletéből hiányzik, az abban e részben *megállapított az az egyedüli tény pedig, hogy alperes követelését megkapta, a fennebb kifejtett jogelvek figyelembe vételével a per eldöntésére nem elegendő;* a felebbezési biróság itélete feloldandó és az újabb tárgyalás elrendelendő volt. (1899 május 4. 1899. G. II. 27. sz. a.)

341.

A szerződésnek az a kitétele, hogy «J. H. geb. B. uns bis zu unserem Lebensende treu bedienen und gänzlich versorgen soll» — egyrészről világosan kizárja azt, (a mit alperes vitat) hogy ez a szerződés csak az alperes által a multban teljesitett szolgálatok jutalmazására lett volna megkötve; másrészről pedig «az életfogytig tartó hű kiszolgálás és teljes gondozás» fogalma ellenkező kikötés hiányában magában foglalja azt is, hogy alperes szerződő ellenfeleit

betegségükben külön dijazás nélkül ápolni köteles volt. Minthogy pedig a szerződésnek idézett szavai teljesen világosak, s a szerződő felek czélzatát kételyt kizárólag fejezik ki: nem lehet szó arról, hogy a felebbezési biróság a szerződés szavainak helytelenül kiterjesztő magyarázatot adott volna. (1899 május 10. 1899. G. II, 30. sz. a.)

342.

A kereskedelmi törvény 363. §-ának abból a rendelkezéséből, hogy ha a vevő a neki átadott mustrát fel nem mutathatja, az árú mustraszerűnek vélelmezendő, önként folyik, hogy a vevőnek azt a mustrát kell felmutatni, melyet az eladótól kapott; s hogy *olyan mustrának felmutatása, a melyre nézve az azonosság t. i. az, hogy épen ez az adott mustra, bizonyitva nincs, hatályában a mustrának fel nem mutatásával teljesen egyenlő. A mustra azonosságának bizonyítása* pedig, a mennyiben azt az eladó tagadja, épen annálfogva, hogy a keresk. tvk. 363. §-a értelmében ezt a bizonyitékot a vevő köteles megőrizni és felmutatni; *a vevőt terheli* és csak a mustra azonosságának bizonyitása esetében áll be az eladónak az a kötelessége, hogy az eladott árú szerződésszerű voltát bizonyitsa. (1899 május 18. 1899. G. II. 32. sz. a.)

343.

A felebbezési biróság itéletében elfogadott és e helyütt is irányadó tényállásból a kir. itélőtábla is azt a következményt vonja le, hogy felfolyamodással élő alperesek jogelőde T. J. tudatosan és szándékosan müködött közre abban, hogy a születésétől fogva süketnéma, és vagyona kezelésére képtelen H. I. árvatári vagyonát, valótlan tartalmú községi bizonyitvány alapján a gyámhatóság kiutalványozza és azután közreműködött abban, hogy H. I. vagyona (pénze) fejében részben értéktelen adóslevéllel kapjon kielégitést. Ilyen tényállás mellett, bár alperesek jogelőde községi közgyámi minőségben is súlyos kötelességszegést követett el: alperesek jogelőde felelősségének megállapitásánál nem az 1877: XX. t.-cz. rendelkezései, hanem az az általános magánjogi szabály az irányadó: hogy *az, a ki valamely jogellenes, szándékos, vagy vétkes cselekménye vagy mulasztása által kárt okoz, az ekép okozott kárt megtériteni tartozik.* Ennek a jogszabálynak alkalmazása mellett közömbös az, vajjon alperesek jogelőde mint közgyám első sorban felelős-e az okozott kárért, s vajjon szükséges-e ellenében a kereseti jognak

fegyelmi uton való előzetes megállapitása? valamint közömbös a mit alperesek tanukkal bizonyitani kivánnak, hogy jogelődük H. I.-t készpénzben elégitette ki és csak azután váltotta magához H. I. H. Istvánnak és nejének értéktelen kötelezvényét; mert a kártérités alapja már abban a jogellenes cselekményben megvan, hogy alperesek jogelőde szándékosan, valótlan tartalmú bizonyitványt kiállitva, a vagyona kezelésére képtelen süketnémát oly helyzetbe hozta, hogy vagyonával károsan rendelkezhetett és rendelkezett is; mig az a körülmény, hogy e káros rendelkezésből haszna T. I., vagy H. Istvánnak származott? a kártéritési kötelességnek alperesek jogelődével szemben való megállapitásánál semmi befolyással nem bir; és a tényállásnak ebben az irányban való megállapitása czéljából az itélet feloldására szükség épen ezért nincs. A kamatkövetelés megitélése ellen a felülvizsgálati kérelemben felhozott érvelések szintén nélkülözik a jogos alapot. Mert a m. kir. Curiának 65. számú döntvénye értelmében *az 1883 : XXV. t.-cz. 19. §-ának a kamat elévülésére vonatkozó rendelkezése csak a szerződésen alapuló kamatkövetelésre vonatkoztathaló, ellenben a késedelmi kamat elévülésére nem terjed ki;* és mert károsító cselekmény elkövetése esetében a kártérítéshez való jog már *a kár bekövetkezésének pillanatában* nyilik meg s a kártéritési követelés már ekkor válik esedékessé, *ettől az időponttól tehát az okozott kár után a kamat, mint késedelmi kamat, követelhető.* (1899 május 18. 1899. G. II. 33. sz. a.)

———

KASSAI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

344.

Az elvállalt kötelezettség biztosítására kikötött öszszeg kötbér.

Ha megszünt az a vagyoni érdek, melynek biztosítására a kötbér kiköttetett, a kötbér is elveszti jogi hatályát.

(1898 szeptember 1. 1898. G. 66. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Habár a peresfelek között fennállott bérleti szerződés 5-ik pontjában az a kikötés foglaltatik, hogy arra az esetre, ha a bérbevevő a bérelt helyiségeket az eddig birt üzlet czéljaira nem használja, a bérbeadó a bérleti szerződést azonnal felbontottnak tekintheti és egy évi bért (300 frt) követelhet; habár tehát a 300 frt fizetése az elvállalt kötelezettség biztositására köttetvén ki, nyilvánvalóan kötbér természetével bir; habár továbbá a felebbezési biróság tényként állapitotta meg azt, hogy az alperes az üzleti helyiségeket nem használta a kikötött czélra, és ebből folyóan rendszerinti körülmények között be is állott volna a kötbér követelhetésének jogosultsága; minthogy azonban a szerződés 5-ik pontjából határozottan megállapitható, hogy a bérelt helyiségeknek kereskedői üzletre való folytonos használata, illetve a 300 frt kötbér abból a czélból köttetett ki, hogy az üzlethelyiségtől a forgalom el ne vonassék s ezáltal a bolthelyiség, mint ilyen, értékben ne veszitsen, s a bérbeadó a bérbevevő cselekménye által kárt ne szenvedjen; ezekből a körülményekből kétségtelenül kitünik, hogy felperesre, mint bérbe vevőre, nézve ez a kár tényleg csak akkor állhatott volna elő, ha felperes a kérdéses üzlethelyiség birlalatában és tényleges használatában továbbra is megmarad. Tekintve azonban, hogy a háznak időközben történt eladása miatt ez az eset már be nem állhat, mert a ház eladása folytán a felperes bérleti joga megszünt, s igy megszünt az

a czél is, a melynek az elérésére a szerződés 5-ik pontja megállapittatott, mindezekből okszerűen következik, hogy a már be nem következhető kár biztositására kikötött 300 frt kötbér is elvesztette jogi hatályát. A felperes követelésének tehát jogalapja már nem lévén: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, a midőn a felperest ily körülmények között a kötbér iránti keresetével elutasitotta.

345.

Annak másodfokban elbirálása, vajjon a végrehajtás folyamán a kir. járásbiróságok előtt indítható s érdemben is azok részéről elbirálandó végrehajtás-megszüntetési, korlátozási, vagy felfüggesztési sommás keresetnek a végrehajtás folytatására nézve van-e halasztó hatálya, a végrehajtási eljárásban másodfokú biráskodást gyakorló kir. itélőtábla hatósági körébe tartozik.

(1898 október 19. 4. polgári határozat.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 214. §-ának utolsó bekezdése azt tartalmazza, hogy a kir. járásbiróságnak sommás ügyekben hozott végzései ellen benyujtott felfolyamodás felett az idézett törvény 125. §-ában megjelölt felebbezési biróság határoz; ugyancsak az idézett törvényczikk 230. §-a pedig azt rendeli, hogy a járásbiróságnak a végrehajtási eljárásban hozott végzései ellen használt felfolyamodás felett továbbra is az illetékes kir. itélőtábla határoz. A törvénynek ezekből a kifejezetten megkülönböztető intézkedéseiből kétségtelen, hogy a kir. törvényszékek — mint felebbezési biróságok — a kir. járásbiróságoknak csakis azokat a végzéseit vannak hivatva megvizsgálni, a melyekkel a kir. járásbiróság a sommás eljárásban és a sommás ügy tárgyára nézve határozott, és hogy a járásbirósági oly végzéseknek a megvizsgálása, a melyekkel a kir. járásbiróság nem is sommás eljárásban és nem is a sommás ügy tárgyára nézve, hanem a végrehajtás folytathatása kérdésében határozott, a kir. itélőtáblák hatósági körébe tartozik. Tekintve már most azt, hogy az a kérdés; bir-e az 1881 : LX. t.-cz. 30. §-a alapján a végrehajtás megszüntetése, korlátozása vagy felfüggesztése iránt inditott kereset a végrehajtás folytatására halasztó hatálylyal? a sommás ügynek szoros értelemben vett tárgyára nem vonatkozik; mert annak érdemét nem csak nem

érinti, de contradictorius eljárás tárgyát sem képezi; sőt az 1881 : LX. t.-cz. 31. §-a ennek a kérdésnek az elintézését kifejezetten az ellenfél meghallgatásának mellőzésével a pertől függetlenül és kizáróan magára a végrehajtásra vonatkozóan szabályozza; tekintve továbbá, hogy ezek szerint a kereset halasztó hatályának kérdése a pertől független és önálló perenkívüli eljárást igényel, a miből következik, hogy a keresetben előadott ily kérelem a per sorsát nem osztja; s tekintve végül, hogy az a körülmény, miszerint az elsőbiróság az 1881. évi LX. t.-cz. 31. §-ának második bekezdése alapján az iránt, hogy a végrehajtás megszüntetésére, korlátozására vagy felfüggesztésére irányuló kereset a végrehajtás folytatására halasztó hatálylyal bir-e vagy nem? a tárgyalást elrendelő végzésben határoz, ezt az önálló s a pertől független kérdést a kifejtettek szerint peres kérdéssé nem teszi: ki kellett mondani, hogy a kir. járásbirósági ily végzés nem az 1893 : XVIII. t.-cz. 214. §-ának utolsó pontjában, hanem ugyanama törvényczikk 230. §-ában megjelölt végzések közé tartozik és hogy annak megvizsgálása nem a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, hanem a kir. itélőtábla hatósági körébe tartozik.

346.

A biztosítottnak az a joga, hogy az eredetileg kijelölt kedvezményezett helyébe más kedvezményezettet jelölhessen ki, nem függ attól, hogy e jogának érvényesítésekor a biztosítási kötvénynek birtokában legyen. (1875 : XXXVII. t.-cz. 468. §.)

Kártérítési igény azon az alapon, hogy a letéteményes a neki megőrzésre átadott biztosítási kötvényt a letevő kedvezményezett hozzájárulása nélkül a biztosítottnak kiadta s ez mást jelölt ki kedvezményezettül.

(1898 deczember 7. 1898. G. 101. sz. a.)

Tényállás: A «Mutual» biztositó társaság részéről 2000 korona erejéig kiállitott életbiztositási kötvényt, melyben kedvezményezettül felperes volt megnevezve, — alperes 1895 évi február hó 16-án a felperestől elismervény mellett megőrzésre átvette, azt egy időn át magánál őrizte, később azonban 1895. évi november hóban a felperes férjének, S. J.-nek egyoldalú kérelmére és a nélkül, hogy felperesnek hozzájárulását kieszközölte volna, a kérdéses kötvényt S J.-nek kiszolgáltatta, ki azután utólag nővérét, S. M.-t nevezvén meg kedvezményezettül, ez

utóbbi S. J.-nek 1896. évi február hó 18-án bekövetkezett elhalálozása után ama kötvény alapján az 1000 frt biztosított összeget a biztosító társaságtól fel is vette. A biztosított összegnek a biztosító társaság részéről történt kifizetése után felperes és S. M. biróságon kivül oly egyezségre léptek, hogy az 1000 frt biztositási összegből 700 frt a felperest, 300 frt pedig S. M.-t illesse, mely egyezségnek alapján felperes a 700 frtot tényleg meg is kapta.

A kir. itélőtábla: A megállapitott tényállás szerint kétséget nem szenved, hogy a felperesnek kereset tárgyává tett károsodását nem az okozta, hogy alperes a nála letéteményezett életbiztositási kötvényt a felperes férjének mint biztositottnak, kiszolgáltatta, mert a biztositottnak a biztositási szerződés fennállása alatt kizárólagos jogában áll az általa már eredetileg megjelölt kedvezményezett helyébe más kedvezményezettet megjelölni, ez a joga pedig a keresk. törvény 468. §-a értelmében nincs attól függővé téve, hogy a biztositott akkor, a mikor ezt a jogát érvényesiti, a biztositási kötvénynek tényleg birtokában is legyen, a miből következik, hogy a felperes férje kedvezményezettként a felperes helyébe joghatályosan a saját nővérét jelölhette meg a nélkül, hogy erre a czélra szükséges lett volna magát a biztositási kötvényt az illető biztositó társulatnál bemutatni, a mennyiben erre nézve a biztositottnak szabályszerű alakban kiállitott és a biztositónak tudomására hozott egyoldalu nyilatkozata is elegendő. Ezekből kétségtelen az is, hogy az alperesnek a kötvény kiszolgáltatására vonatkozó cselekménye, mint előzmény és a felperes károsodása mint következmény egymással jogi tekintetben semmi okozati összefüggésben nem állanak. E szerint tehát a felebbezési biróság azt az anyagi jogszabályt, a mely szerint kártéritésre csak az kötelezhető, a ki a kárnak valósággal okozója volt, helytelenül mellőzte, midőn a fenforgó esetben alperest felperes részére kártéritésben marasztalta.

347.

A fogyasztási adó szedésére jogosult által illetéktelenül behajtott összeg visszafizetését tárgyazó ügy nem a polgári biróság, hanem a pénzügyi hatóság hatáskörébe tartozik. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §.; 1889 : XXVIII. t.-cz. 12. §.)

(1899 január 25. 1898. G. 111. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság alaki jogszabályt sértett meg az által, hogy a felperesi keresetet, melynek tárgyát az alperes, mint fogyasztási adószedésre jogosult község által a felperestől illetéktelenül beszedett húsfogyasztási adónak visszafizetése képezi, birósági útra tartozónak kimondotta s alperesnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. pontjára alapitott pergátló kifogását elvetette, mert az illetéktelenül beszedett húsfogyasztási adóilletékek visszatérítése tárgyában nem a biróságok, hanem a rendes jogorvoslatok épségben hagyásával a m. kir. pénzügyigazgatóságok hivatvák határozni. Ezt a panaszt a kir. itélőtábla, mint felülvizsgálati biróság, alaposnak találta, mert felperes keresete arra irányul, hogy alperes mint a fogyasztási adó bérlője az 1895. évi október, november és deczember hónapokban a 65-ik gyalogezred részére szállitott vágómarhák után húsfogyasztási adó czimén tőle illetéktelenül behajtott 490 frt 32 krnak visszafizetésére köteleztessék. Az 1896 : XXVI. t.-cz. 82. §-ának II. tétele szerint az illetéktelenül felvett közvetett adók és illetékek visszafizetését tárgyazó ügyeknek (1889 : XXVIII. t.-cz. 12. §. III. *a)* pont) a végérvényes elbirálása a m. kir. közigazgatási biróság hatáskörébe tartozván, tekintve, hogy ezen biróságnak felülvizsgálati hatásköre csakis a közigazgatási, illetve pénzügyi alsóbb hatóságok által meghozott határozatokra terjed: ebből kétségtelen, hogy a jelen kereset tárgya feletti eljárás nem a polgári biróság, hanem a pénzügyi hatóság hatáskörébe esik. E szerint a keresetbe vett jog érvényesitése egyáltalán nem tartozván polgári peres útra, már az elsőbiróság tartozott volna az 1893 : XVIII. t.-cz. 17., illetve 27. §-a értelmében a keresetet hivatalból visszautasitani, illetve az eljárást megszüntetni, s minthogy az elsőbiróság ezen kötelező jogszabályt követni elmulasztotta, az idézett törvény 166. §-ához képest a felebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira való tekintet nélkül hivatalból tartozott volna a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletét feloldani és az eljárást megszüntetni. Minthogy ekként az 1893 : XVIII. t.-cz. 166. §-ában emlitett feloldási eset a felebbezési eljárásban fordult elő: ennélfogva alperes felülvizsgálati kérelmének az idézett törvény 185. §-ának *b)* pontja alapján helyt adni s mindkét alsóbirósági itélet feloldásával a peres eljárást megszüntetni és a keresetnek visszaadását elrendelni kellett.

348.

Fedezeti váltó adása esetében a váltói úton hozott határozattal jogaiban sérelmet szenvedett fél, ha jogos kifogását a váltóbiróság előtt sikerrel nem érvényesíthette, a magánjog alapján őt megillető jogokat a polgári biróság előtt külön perrel érvényesítheti.

Ha a felek a rabbinatusnak, mint egyeztető hatóságnak, határozatát kölcsönösen magukévá tették, az rájok nézve érvényes és kötelező magánegyezség.

A rosszhiszeműen indított per költségének megtérítése.

(1899 márczius 9. 1899. G. 10. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperesek az 1893:XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjára fektetett felülvizsgálati kérelmükben elsősorban azt panaszolják, hogy a felebbezési biróság, a mennyiben váltójogi kérdések eldöntése hatásköréhez nem tartozik, ennek az anyagi jogszabálynak helytelen mellőzésével bocsátkozott a kereseti 500 frtos váltó létrejöttét megelőzően felek között fennállott jogügylet és a váltó minőségének birálatába, másrészt pedig az ügyet annak a jogszabálynak helytelen mellőzésével döntötte el, mely szerint az itélt dolog (res iudicata) többé vita tárgyává nem tehető. Ez a panasz azonban nem bir alappal, mert sem tételes törvény sem a törvénykezési gyakorlat nem zárja ki azt, hogy fedezeti váltó adása esetében a váltói, tehát kivételes birói úton hozott határozattal jogaiban sérelmet szenvedett fél oly esetben, midőn a váltóügyben eljárt biróság előtt jogos kifogását sikerrel nem érvényesíthette, a magánjog alapján őt megillető jogokat a magánjog általános szabályai szerint a polgári biróság előtt külön perrel érvényesíthesse, a mi különösen ebben az esetben áll, a midőn a felebbezési biróság itéletében megállapitotta tényként azt, hogy felperes: S. Á. elsőrendű alperesnek az ettől átveendő hordók vételárának biztositásául átadott, azonban ez által megállapodás-ellenesen S. L. másodrendű alperesre forgatott és ez utóbbi által a váltóbiróságnál beperesitett váltó értékének megitélése ellen azért nem védekezett, mert alperesek vele a sommás végzés kibocsátása után a munkácsi rabbinatus, mint közösen elfogadott egyeztető hatóság, előtt kiegyezvén, ott ama váltónak fedezeti minőségét elismerték és a váltónak 118 frt lefizetése ellenében

felperes részére leendő visszaadására magukat kötelezték. Tekintve már most azt, hogy nincsen hazai törvény, mely tiltaná azt, hogy a rabbinátusnak, mint pusztán egyeztető hatóságnak, bár általában joghatálytalan határozata, ha azt a felek, mint jelen esetben, kölcsönösen magukévá tették, reájuk nézve érvényes és kötelező magánegyezségnek ne tekintessék, ebből pedig önkényt folyik, hogy felek a fentebbiek szerint megkötött magánegyezséggel a váltó adásából és beperléséből közöttük keletkezett jogviszonyt teljesen megszüntették és annak helyébe a kérdéses egyezségben foglalt új jogviszonyt létesitették, a melyben vállalt kötelezettségnek felperes a 118 frt lefizetésének felajánlásával eleget is kivánt tenni, az alperesek ellenben annak megfelelni vonakodtak és minthogy az előadottak szerint a kereset alapjául kizáróan emlitett magánegyezség szolgál, nyilvánvaló, hogy azzal, miszerint annak elbirálásánál a felebbezési biróság a felperes és az elsőrendű alperes között létrejött alapjogügylet és illetve az abból folyóan átadott váltó minőségének meghatározására is kiterjeszkedett, sem váltójogi kérdéseket el nem döntött, sem itélt dolog újbóli birálatába nem bocsátkozott. Végül panaszolják alperesek azt is, hogy eljárási szabály mellőzésével marasztaltattak el 475 frt 80 kr. tőkének és az összes perköltségnek megfizetésében; ez a panasz azonban azért alaptalan, mert a felebbezési biróság tényként megállapitotta, hogy az alperesek az egyezségileg vállalt kötelezettség megsértésével kényszeritették a felperest a fizetésre, a mely fizetéssel az alperesek a felperes kárával gazdagodtak, a miből pedig következik, hogy alperesek a kérdéses váltó értékét végrehajtás útján behajtani jogositva nem lévén, ama rosszhiszemű eljárásuk folytán felmerült költség megtéritését felperestől nem igényelhetik, és a felperes által e czimen fizetett összeget felperes részére visszafizetni tartoznak.

349.

Jogkérdés az a kérdés, hogy a fél a kötelezettséget az okirat szerint a maga személyében, vagy másnak a képviseletében vállalta-e el. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

Szerződés értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

A szerződő fél maga személyében felelős, ha a másik fél irányában kifejezést nem ad annak, hogy meghatalmazottkép jár el, vagy ha ennek hiányában a má-

sik fél a meghatalmazási viszonyról egyébként tudomással nem bír.

(1899 márczius 9. 1899. G. 11. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság tény gyanánt állapitotta meg itéletében, hogy Sz. J. alperes a felperesek felebbezéséhez NB. alatt csatolt okirat szerint a terményekben okozandó károk megtérítésére vonatkozó kötelezettséget nem a saját személyében, hanem a boldvavölgyi h. é. vasút részvénytársaság nevében, mint ennek a társaságnak a képviselője vállalta. Az alperes által elvállalt kötelezettség jogi minőségének ez a megállapitása azonban nem ténykérdés, hanem a mennyiben a NB. alatti okiratban foglalt megállapodás tartalmának jogi értelmét az alperes tette vitássá, ezen okirat értelmének birói megállapitásával szoros kapcsolatban álló és attól feltételezett jogkérdésnek tekintendő. Felperesek, a kik felülvizsgálati kérelmükben ugyanerre az alapra helyezkednek, panaszukat arra alapitják, hogy a felebbezési biróság az által, hogy felpereseket azért, mivel velük szemben kötelezettnek nem az alperest, hanem a fent nevezett részvénytársaságot tekinté, keresetükkel elutasitotta, egyrészt helytelenül alkalmazta a meghatalmazási viszony jogi természetére vonatkozó jogszabályt, másrészt pedig helytelenül mellőzte azon anyagi jogszabályt, mely szerint abban az esetben, ha az egymással kötelmi viszonyba lépett felek közül az egyik fél a szerződés megkötésekor elhallgatta azt, hogy ő nem a maga részére, hanem a jogügyleten kivül álló valamely harmadik személy nevében kivánt csak szerződni, egyedül ő maga marad saját személyében kötelezett a most jelzett szerződéskötési szándék ismerése nélkül vele szerződött másik fél irányában. A felperesek panasza alapos, mert a NB. alatti okiratban arról, hogy alperes az általa szavatosként perbe hivott társaság nevében, mint annak a kártéritési kötelezettség elvállalására is vonatkozó egyezménynek a felperesekkel leendő létesitésére feljogositott meghatalmazottja járt volna el, egy szóval sem történt emlités, de a NB. alattinak egész szövegében egyetlenegy olyan kifejezés sem fordul elő, a melyből a nyelvtani vagy okfejtő magyarázat szabályai szerint következtetni lehetne arra, hogy az alperes magát a felperesek irányában nem a saját személyében akarta kötelezni, hanem kötelezettnek kivánta tekintetni az általa képviseltnek jelzett társaságot és mert az alperes által beterjesztett okiratokkal nemcsak nem igazoltatott, de sőt a

kihallgatott tanuk vallomásával meg is czáfoltatott alperesnek azon állitása, mely szerint felperesek a NB. alattinak kiállitásakor tudták volna azt, hogy alperes a vasuti társaságtól a fent említett terjedelmű meghatalmazással tényleg bir és hogy felperesek ezt a meghatalmazotti viszonyt már tudva és ismerve létesitették alperessel a NB. alatti egyezséget és azt ők is olyannak fogadták volna el, mely velük szemben a társaságot és nem magát az alperest kötelezi. Mindezekből pedig az is kétségtelen, hogy alperes a NB. alatti alapján őt csak a saját személyében terhelő kötelezettséget a boldvavölgyi h. é. vasút részvénytársaságra joghatályosan át nem háríthatja és illetve ez által felelősségét a felperesekkel szemben egyoldalulag meg nem szüntetheti, mig ellenben az a viszony, mely a vasutépitésre vonatkozólag a most említett társaság és az alperes közt fennáll, egyrészt nem zárja ki azt, hogy alperes a NB. alattival személyes kötelezettséget vállalt a felperesek irányában, másrészt pedig ama viszony a jelen per eldöntésére lényeges befolyással nincs.

350.

A jogellenes kényszer alatt tett kötelező nyilatkozat nem önmagában semmis, hanem csak megtámadható.

A jogellenes kényszer előfeltételei.

Törvénynyel biztosított jog érvényesítésével való fenyegetés jogellenes kényszert nem állapít meg.

A fenyegetés komolysága jogkérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

A költség összege ténykérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

(1899 május 31. 1899. G. 39. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az a panasz nem bir alappal, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg, a midőn elfogadta, hogy az alperesnek a felperes irányában tett kötelező igérete az alperes szabad akaratából eredt, az komoly és érvényes; mert habár jogszabály az, hogy az a fél, a ki az elfogadó féltől jogellenes és veszélyes fenyegetés által valamely szerződésre kényszerittetett, ezt a szerződést megtartani nem tartozik; de eme jogszabályból kétségtelen az is, hogy a jogellenes kényszer alatt tett kötelező nyi-

latkozat nem tartozik azok közé az ügyletek közé, a melyek önmagukban semmisek, vagyis a melyek eredetileg érvénytelenek; hanem hogy ez a szabály csak jogot ad arra, hogy a magát ilyen körülmények között kötelezett fél nyilatkozatának hatályosságát, akár kereset, akár kifogás útján megtámadhassa; az a felülvizsgálati panasz tehát, hogy az ekként tett kötelező nyilatkozat eredetileg érvénytelen, merőben alaptalan. De az alperesnek érvényesített megtámadása alapján sem volt ez a kötelező nyilatkozat hatálytalannak kimondható, mert a kényszer alatt tett nyilatkozatot a fél csak akkor nem tartozik megtartani, ha *a)* a szerződésre fenyegetéssel kényszeríttetett, vagyis az akaratnyilatkozat csakugyan a megfélemlítés által okoztatott; *b)* a fenyegetés jogellenes és súlyos, és *c)* a félelem alapos volt, ezek az előfeltételek azonban a jelen esetben fenn nem forognak. Az alperes ugyanis azt állitotta, hogy az után az idő után, a midőn fia ellen nagyobb összeg erejéig végrehajtást vezetett és annak vagyonát lefoglaltatta, a felperes irányában a kérdéses nyilatkozatot azért tette, mert a felperes az alperest avval fenyegette, hogy a kötelezés el nem vállalása esetében, 1. fia, a végrehajtást szenvedett T. F. vagyona ellen csődöt fog kérni, s 2. a felperes az alperest meggyilkolással fenyegette. Az 1881: XVII. t.-cz. biztositja a hitelező részére azt a jogot, hogy az előfeltételek fennforgása esetében adósának vagyona ellen a csőd megnyitását kérhesse; azonfelül tehát, hogy a felperesnek ez irányban tett nyilatkozata az alperesnek személyét közvetlenül nem is érintette, ez a körülmény az alperes álláspontjának helyességét azért nem igazolja, mert a törvénynyel biztositott jog érvényesítésével való fenyegetés a jogellenes kényszer megállapitására nem alkalmas. A felhozott másik kijelentéssel az alperes veszélyes fenyegetést kiván igazolni. Tekintve azonban, hogy a felperesnek ez a fenyegetése csak szóbeli volt, személyt meg nem nevezett, ölésre alkalmas eszközt nem használt, de még csak fel sem mutatott, és hogy a felperesnek ez a nyilatkozata a jelenvoltakra nem tette azt a benyomást, mintha ez a fenyegetés komoly volt volna, következően a felperes részéről tett megöléssel való fenyegetés még csak megközelitőleg sem bir komoly és az alperesben alapos félelmet támasztható veszélyes fenyegetés jellegével: az alperesnek ezen az alapon érvényesitett támadása sem alapos. De alaptalan a felperesnek csatlakozási kérelmében foglalt az a panasza is, hogy a felebbezési biróság az 1893: XVIII. t.-cz. 109. §-ának második bekezdé-

sét sértette meg avval, hogy a felperes ügyvédenek 12 frt fuvardiját az alperes ellen meg nem itélte; alaptalan ez a panasz azért, mert annak megállapitása, hogy a per tárgyára s a teljesitett munka s kiadás mérvére tekintettel a pernyertes felet minő összegü perköltség illette, a ténykérdés keretébe tartozik, a mely miatt felülvizsgálatnak helye nincsen.

351.

Külön kikötés hiányában nem köteles az építtető a munkát szakértői szemle alkalmazásával átvenni, mihez képest a szemle elmulasztása nem akadályozza azt, hogy az építtető utóbb észlelt hiányok miatt a munka ellen kifogást tehessen.

Sem a munka átvételekor, sem a kikötött szavatossági időn belül fel nem ismert hiányok megállapítását czélzó szakértői szemle mindaddig foganatosítható, míg az épület eredeti állapotában az építtető egyoldalú intézkedéséből változás nem történt.

A munkabérnek a hiányok pótlására szükséges részét a munkaadó visszatarthatja s erre vonatkozó beszámítási igényét mindaddig sikerrel érvényesítheti, míg a munkabért a vállalkozónak teljesen ki nem fizette.

(1899 június 28. 1899. G. 47. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes arra alapitja felülvizsgálati kérelmét, hogy a felebbezési biróság az által, mikép a kérdéses házépitésnél fenforgó hiányok pótlásáúl szakértőileg megállapitott 323 frt 73 krt a felperes követelésébe beszámitotta, helytelenül mellőzte azt az anyagi jogszabályt, mely szerint «az épitkezéseknél, ha a hiányok az átvételnél szakértői szemlével meg nem állapittattak, úgy később a hiányokra fektetett kifogás többé nem emelhető». Már pedig maga a felebbezési biróság tényként megállapitotta, hogy az 1897. évi május hó 1-jére elkészült épületnek átvételét az alperes 1897. évi augusztus hó 7-ig halogatta, mig a hiányok csak 1899. év tavaszán, vagyis az átvétel után egy és fél év mulva lettek megállapitva. Továbbá azt panaszolja felperes, hogy habár a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint a felek közt 1897. évi augusztus 7-én történt elszámoláskor alperes a munkabér kifizetését csupán

ahhoz kötötte, hogy felperes a három hó alatt előállható hiányokat kijavitani és pótolni tartozand, ebből a felebbezési biróság mégis tévesen vonta le azt a következtetést, hogy alperes az ekként kikötött határidőn túl előállott hiányok czimén is élhet beszámitási jogával, a minek következése pedig nyilvánvaló az, hogy az ily módon a felperesre háritott szavatosságnak tartama helytelenül lett oly hosszú időre kiterjesztve. A felperes támadása minden irányban alaptalan, mert hacsak maguk a felek viszonosan ki nem kötötték, hogy a munka befejeztével az épület átvétele szakértői szemle alkalmazásával történjék, egyáltalában nincs oly jogszabály, mely ezt kötelezővé tenné az építtetőre nézve, miből folyólag tehát az a körülmény, hogy alperes a kérdéses lakházat szakértői szemle nélkül vette át, az alperes részéről nem tekinthető olynemü mulasztásnak, mely a felperes által ahhoz füzni kivánt hátrányos következményekkel járna. A fenforgó esetben a szakértői szemlével megállapitott hiányok oly minőségüek, hogy azok mellett a kérdéses lakház a rendeltetésének megfelelő használatra nem alkalmas és egyszersmind oly természetüek, hogy azok sem az átvételnél, sem az ezt követő három havi időn belül felismerhetők még nem voltak, a minek ellenkezője egyébként nem is lett megállapitva. A minden terhes szerződésből, e szerint tehát a felek közt létrejött munkabéri szerződésből is ipso jure eredő szavatosság tartamának meghatározásánál, ha oly rejtett hibákról van szó, melyek sem a mű átvételénél, sem pedig a felek által kikötött ez utáni határidőn belül fel nem ismerhetők, hanem csak későbben váltak észlelhetőkké, nem a felek megállapodása szerinti határidő, hanem egyedül a törvény és illetve az e részben kifejlődött joggyakorlat szolgál alapul. Az ily minőségű hiányok megállapitását czélzó szakértői szemle tehát mindaddig foganatositható, míg az épület eredeti állapotában a tulajdonos egyoldalú intézkedése folytán változás nem történt, vagyis mig a fenforgó hiányok és hibák nincsenek még helyre pótolva. Abban az esetben, ha ekként az ilynemű hiányok fennforgása kétséget kizáró módon megállapittatott, a vállalkozó pedig, mihelyt a hiányokról értesült, azokat helyre nem állitja, de erre késznek sem nyilatkozik, az építtetőnek jogában áll a munkabérnek a hiányok pótlására szükséges aránylagos részét visszatartani, a miből okszerűen következik, hogy erre vonatkozó beszámitási igényét mindaddig sikerrel érvényesitheti, mig a munkabért a vállalkozónak teljesen ki nem fizette. Az itt kifejtett jogi álláspont

folyományaként alaptalan a felperesnek az a további panasza is, mintha a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett volna meg azzal, hogy habár alperes a lakházat az elszámoláskor átvette, ezutáni három hónapon belül pedig a kérdéses hiányok elő nem állottak, illetve meg nem állapittattak, még sem ismerte el fennállónak az alperes feltétlen fizetési kötelezettségét. Egyébként a felperesnek a felülvizsgálati kérelemben előterjesztett panaszai, még ha alaposak volnának is, a fenforgó esetben jelentőséggel azért nem birhatnának, mert a felebbezési biróság a beszámitási jogot az alperes javára nem csupán a törvényes szavatosság czimén, hanem még azon az alapon is érvényesithetőnek mondotta ki, hogy miután felperes a szakértők egybehangzó véleménye szerint az épitéshez részben rossz anyagokat használt és a hiányok ebből is származtak, felperes kártéritéssel tartozik az alperesnek, a felperes pedig a kártéritési kötelezettség fennforgásának ekként történt megállapitása miatt panaszt felülvizsgálati kérelmében nem emelt, a miből következik, hogy ha le is rontatnék a felülvizsgálati kérelemben megtámadott marasztalási jogalap, ekkor is még mindig érintetlen maradna a másik marasztalási jogalap, mely a felperes részéről támadás tárgyává nem tétetett.

352.

Ha a megbizás nélkül eljáró ügyvivő ténykedését az, a kinek érdekében az eljárás történt, magáévá nem teszi, sőt azt határozottan ki is jelenti s ebből károsítás nem áll elő, a megbizás nélküli *ügyvivő a harmadikkal kötött ügyletet megszüntetni jogosítva van.* (1898 szept. 7. 1898. G. 65. sz. a.)

353.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-a 3. pontjának nem tulajdonítható oly értelmezés, hogy a kötelezett fél azzal akadályozhassa meg a jogositott fél világos követelésének per, illetve viszonkereset útján való érvényesítését, hogy *korábban beadott keresettel támasztott követelésébe a jogosított fél világos követelését egyoldalulag beszámítja;* mihezképest nem gátolja a kereset érdemi megbirálását az, hogy az előzően beadott keresetben az ellenfél követelésébe a jelen sommás perben keresetbe vett összeget beszámította. (1898 október 6. 1898. G. 76. sz. a.)

354.

A vevő a más helyről küldött és rendelkezésre bocsátott árú megőrzéséről csak egyelőre tartozik gondoskodni, vagyis *gondoskodási kötelezettsége csak addig az ideig terjed, míg az eladó maga abba a helyzetbe jut, hogy az árú megőrzéséről gondoskodjék.* A vevőnek abból a tényéből tehát, hogy az április 7-én rendelkezésre bocsátott árút augusztus 25-én jogfenntartás nélkül átvette, a minőségi kifogástól elállásra kell következtetni. (1875 : XXXVII. t.-cz. 347. §.) (1898 október 27. 1898. G. 78. sz. a.)

355.

Abból a körülményből, hogy a három havi *próbaidőre felfogadott gazdatiszt ennek az időnek elteltével is teljesített szolgálatot, az a jogvélelem áll elő, hogy a gazdatiszt szolgálata állandósíttatott,* mihezképest őt jogtalan elbocsátása esetén egy évi fizetés és a természetbeni járandóságok egyenértéke illeti. (1898 október 27. 1898. G. 84. sz. a.)

356.

Alperes a felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg azáltal, hogy egy tiltott szerződési jogviszonyból származtatott követelést itélt meg a felperes részére: Ez a panasz alaptalan, mert kétségtelen ugyan, hogy az 1888 : XXXV. t.-cz.-ben foglalt rendelkezés, valamint a 2·/. alatt becsatolt szerződés 18. pontja értelmében *a felperes város, mint a megváltott italmérési adó beszedésére jogosult szerződő fél, el van tiltva attól, hogy az adóbeszedési jogát haszonbérbe adja, vagy az adóbeszedés jogát egy meghatározott évi összegért másnak átengedje, — ennek a tilalomnak a megszegése azonban* csak a kincstárt jogositja fel a várossal kötött szerződés megszüntetésére, de *nem vonja maga után a város és egy harmadik személy között az adó beszedése tárgyában létrejött szerződés feltétlen érvénytelenségét* és jogos alapul sem szolgálhat arra, hogy alperes a közte és a város között e tárgyban létesült szerződési viszonyból eredő kötelezettségének teljesitését megtagadja. (1898 november 17. 1898. G. 93. sz. a.)

357.

Az, a ki másnak már eladott ingatlanát jogellenesen másodszor is eladja s a második vevő a tulajdonjogot bekebelezteti, az első

vevőnek azt a különbözetet is köteles megtériteni, a mely az első vevő szerződésében kitett vételár és az ingatlanoknak a másodszori eladás idejében fennállott forgalmi értéke között mutatkozik. — *A kamatelévülés* hivatalból figyelembe nem vehető. (1883 : XXV. t.-cz. 19. § (1898. november 24. 1898 G. 94. sz. a.)

358.

A kezes felelőssége megszünik, ha a hitelező az egyenes adós ellen követelésének behajtása körül oly *késedelmes volt,* hogy e miatt a kezes az egyenes adós ellen az őt megillető visszkeresetet sikerrel többé nem érvényesitheti. E szabály a készfizető kezes irányában is alkalmazást nyer. (1898 deczember 29. 1898. G. 95. sz. a.)

359.

Nincs olyan jogszabály, mely a *feles bérviszony megszüntetésére* nézve egy évi felmondási határidőt feltételezne akkor, mikor a szerződés időtartama és a felmondás ideje meg nem határoztatott; sőt az a jogelv az irányadó, hogy *a felmondás a következő gazdasági évre kellően megtörténtnek veendő,* ha a felmondás időpontjában a feles haszonbérlő a használatában lévő földeknek a következő őszi vetés alá való megmunkáltatását még meg nem kezdette, mihezképest a szántási munka előtt április havában eszközölt felmondás kellő idejűnek mondatott ki. (1898 decz. 15. 1898. G. 100. sz. a.

360.

Kötelező eljárási szabály a fél eskü alatti kihallgatására nézve csak annyiban áll fenn, a mennyiben oly esetben, ha egyik félnek a kihallgatása elrendeltetett, annak megesketése előtt a másik fél is, de csak erre vonatkozó kérelmének előterjesztése esetében, kihallgatandó; ez esettől eltekintve a biró a fél kihallgatásának szüksége tárgyában belátása szerint határoz. (1893 : XVIII. t.-cz. 95. 96. §§.) (1899 február 1. 1899. G. 113. sz. a.)

361.

Helye van az újított perbeli itélet felülvizsgálásának abban az esetben, *ha az alapper tárgyának értéke 200 frtot meghaladott,* bár a perújítás 200 frton aluli értékre irányul. — *Nincs helye perújításnak akkor, ha az újító alperes a perújítási keresetben pusztán az alap-*

perbeli kereset tartalmának idézésére és a felperes kereseti követelésének tagadására szorítkozott a nélkül, hogy az alapkeresetbeli tényállitások megdöntésére alkalmasnak mutatkozó és bizonyitani kivánt valamely tényt vagy védelmi érvet felhozott volna. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §. 2. p.) (1899 február 23. 1899. G. 6. sz. a.)

362.

A vállalkozó tartozik a munkát a szerződésszerű megállapodáshoz képest bevégezni *s a munkabért* ellenkező kikötés hiányában *csak a munka befejezése után követelheti.* (A vállalkozó 3 hold terület rigolirozását vállalta el és a munkadij a munka befejezése után 14 nap mulva volt fizetendő; a vállalkozó csak 3539 négyszögölet rigolirozott; a munka, mint befejezett, át nem adatott és át nem vétetett; a területen még 257 négyszögöl rigolirozható, de fel nem rigolirozott terület van). (1899 márczius 2. 1899. G. 8. sz. a.)

363.

A szolgálati s ebből folyó megbizási jogviszony természeténél fogva az *alkalmazott,* illetve megbizott *által ezen alkalmaztatása körében okozott kárért a szolgálatadó* és tehát megbizó jogilag és anyagilag szintén *felelős.* (A tulajdonos szőlőfelügyelője a szőlőben lévő vizmosásba köveket, cserjéket, szőlőtőkéket hányatott be s ezzel az esővizet szabad lefolyásában meggátolván, a nagy tömegben lerohanó vizár, medrének elhagyásával, a felperes szomszédos szőlőjét iszappal, kővel és gazzal tele hordotta. — Az ekkép okozott kárért a felügyelőnek és a tulajdonosnak felelőssége kimondatott azért is, mert a felügyelő a vizmosásbeli munkálatot az 1894: XII. t.-cz. 13. §-ának második bekezdésében foglalt utasitás ellenére az illetékes hatóság közreműködésének igénybe vétele nélkül önhatalmulag foganatositotta). (1899 márczius 2. G. 9. sz. a.)

364.

A hitelező a nem készfizető kezest is akár a főadóssal együtt, akár utólag külön beperelheti s az a körülmény, hogy az egyenes adóstól a követelés behajtásának eredménytelenségét ki nem mutatta, a hitelező jogainak a kezes irányában való érvényesitésére akadályul nem szolgálhat, de csupán azt eredményezi, hogy a *kezes ellen a végrehajtás a főadós fizetésképtelenségének a bizonyításától*

teendő függővé; mihezképest a biróságnak az a rendelkezése, hogy a kezest csakis a főadós fizetésképtelensége esetére marasztalta, reá nézve sérelmesnek annál kevésbbé tekinthető, miután módjában áll a követelésnek a főadóstól való behajthatóságát hatályosan ellenőrizni. *A költség mennyisége* a készkiadás és teljesitett munka arányában lévén megállapitandó, annak helyessége *felül nem vizsgálható* és csupán a S. E. 197. §-a szerint támadható meg. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.) (1899 márczius 18. 1899. G. 12. sz. a.)

365.

Valamely *ingatlan birtoka iránt folytatott per befejezése után az elvont haszon külön per útján csak akkor követelhető*, ha az arra jogositott fél a birtokból kimozditott féllel szemben az elvont haszonra vonatkozó igényének külön per útján való érvényesitését a birtokperben kifejezetten fentartotta. (1899 márczius 16. 1899. G. 13. sz. a.)

366.

Habár az 1877 : XX. t.-cz. 15. §-a értelmében az apa rendszerint számadás kötelezettsége nélkül kezeli az apai hatalma alatt álló gyermekének vagyonát, azonban a 21—24. §§. rendelkezéseiből nyilvánvaló az, hogy *az atyai hatalom alatt álló kiskoruak vagyonának kezelésébe is a törvényben megjelölt esetekben az árvaszéknek beavatkozási joga van*, következésképp a kiskoru ingatlanának bérlői a bérnek kinek kezéhez fizetése tekintetében az árvaszéktől nyert utasitást figyelembe venni tartoznak és nincsenek jogositva annak a birálatába bocsátkozni, hogy az árvaszék határozata törvényes alapon nyugszik-e vagy sem. Minthogy pedig a bérlők az árvaszéki utasitás értelmében a bér egy részét a kiskoru részére kinevezett ideiglenes gondnok kezéhez lefizették, egy részét pedig birói letétbe helyezték, az apa a kiskoru nevében a bér iránt inditott keresetével elutasittatott. (1899 márczius 23. 1899. G. 16. sz. a.)

367.

A felülvizsgálati kérelemnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a alapján visszautasitása esetén *pénzbirság kiszabása mellőztetett.* (1893 : XVIII. t.-cz. 205. §.) *Ügyvédi munkadij és költség a megbizó fél irányában sem állapíttatott meg.* (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1899 febr. 23. 1899. G. 18. sz. a. 1899 junius 28. 1899. G. 23. sz. a.)

368.

Kétoldalu szerződéseknél *a homályos kifejezés* annak a kárára magyarázandó, a ki a szerződésből jogokat érvényesíteni czéloz. (1899 április 6. 1899. G. 21. sz. a.)

369.

200 frt tőke, 8% kamat és 60 frt biztositéki összeg erejéig bekeblezett zálogjog kitörlésére, ellenkező esetben 200 frt tőkének, 24 frt kamatnak és 60 frt biztositéki összegnek; vagyis összesen 284 frt tőkének birói letétbe helyezésére inditott per tárgyának értéke 200 frtot nem halad meg, mert *a kamat és biztosítéki összeg csak járulék.* (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §. 2. p. 181. §.) (1899 márczius 9. 1899. G. 24. sz. a.)

370.

Az az általános jogszabály, hogy *valamely jogügylet érvénytelenítése esetén az előbbi állapot állítandó helyre, gondnokság alatt álló személy irányában* csak akkor nem nyerhet alkalmazást, ha a jogügyletben résztvevő másik szerződő felet a jogügylet körüli eljárásban rosszhiszemüség terheli. (1899 április 13. 1899. G. 26. sz. a.)

371.

A felperes keresete arra irányul, hogy a felperes által az alperes kezébe óvadék czimén letett, azonban ebbeli minőségét már elvesztett 230 frtról szóló takarékpénztári betétkönyv visszaadására az alperes köteleztessék. Alperes a kereseti betétkönyvet időközben beváltván, az ekként felvett és az esedékes kamatokkal együtt összesen 256 frt 10 krt tevő készpénzből 33 frt 35 krt visszatartott, ellenben a fennmaradó 222 frt 75 krt 1897. év február hó 24-én a kereset folyamatba tétele után a felperes javára birói letétbe helyezte, s mely összeget a letétből felperes részére az első fokban eljárt tornallyai kir. járásbiróság az 1897. évi február hó 26-án 920/p. 97. sz. alatt kelt végzésével tényleg kiutalványozta. Ezekből nyilvánvaló, hogy *a kereseti takarékpénztári betétkönyv beváltása, illetve a beváltás folytán felvett összegből 222 frt 75 krnak letétbe helyezése és a felperes javára történt kiutalványozása után a felperes keresetének tárgyát* — összhangban az elsőbirói itélet ellen irányuló fel-

peresi felebbezési kérelem tartalmával — az alperes által a beváltott takarékpénztári betétkönyv ellenében *felvett 256 frt 10 krból visszatartott 33 frt 35 kr. visszafizetése,* tehát csupán 200 frton alóli érték *képezi.* (1899 márczius 16. 1899. G. 27. sz. a.)

372.

A végrehajtási eljárás folyamán inditott *igényper* tárgyát az 1881 : LX. t.-cz. 96. §-a rendelkezéséhez képest egyedül az igényelt vagyonnak a foglalás alól való felmentése képezvén, annak *értéke meghatározásánál is csak az a vagyoni érdek lehet irányadó, a mely az alperesként perben álló hitelezőt az igényelt tárgyakhoz a foglalással szerzett zálogjogának fennállásához köti.* — Minthogy pedig az alperes az ingókat 85 frt 34 kr. tőke, ennek 1897 jan. 1-étől járó 5% kamata erejéig foglaltatta le s ez a kamatkövetelés valamint a 20 frt 62 kr. perköltség és 22 frt 29 kr. végrehajtási költség összege, melyre a végrehajtási zálogjog hatálya kiterjed, nem tesz ki annyit, hogy az alperesnek a zálogjog fennállásához fűződő vagyoni érdeke a 200 frtot meghaladná: annálfogva nyilvánvaló, hogy a kereset tárgyának értéke 200 frton alul van. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§. 1899 márczius 23. 1899. G. 30. sz. a.)

373.

A hitelező az adósától kapott zálogtárgyat csak megőrizni tartozik, de azt *adósának beleegyezése nélkül használni nem jogosult és a jogellenes használat alapján adósának kártérítéssel tartozik. A kártérítési kötelezettség* nem szoritkozik csupán arra, hogy a használat által a zálogtárgy (bádoghajtó gép) értékében történt csökkenés az adós részére pótoltassék, hanem *kiterjed arra is, hogy a hitelező az általa jogellenesen gyakorolt használatból nyert vagyoni előnyt is adósának kiszolgáltassa,* miután az ilynemű használatot a hitelező a saját előnyére vagyonszerzés forrásává nem teheti, holott ellenkező esetben a kézizáloggal biztositott kölcsönügylet a törvény által tiltott uzsora ügyletté fajulhatna és ekként a hitelező jogtalan gazdagodására vezethetne. (1899 április 27. 1899. G. 31. sz. a.)

374.

Az, a ki másnak az ügyletében megbizás nélkül jár el, ebbeli működésénél harmadik személyek irányában úgy tekintendő, mintha

megbizottként járt volna el, következésképp alperes még akkor is, ha sógorától nem kapott is megbizást a legelő bérbeadására, szavatossággal tartozik a szerződés teljesítéseért és pedig nemcsak a saját, hanem a sógora jutaléka tekintetében is és a mennyiben azért, mert sógora a jutalékát már előbb másnak adta bérbe, a szerződés teljesitésére nem szoritható: a szerződés teljesitésének elmulasztásából eredő kárért felelős. (1899 május 4. 1899. G. 35. sz. a.)

375.

Az alperesek elévülési kifogásával szemben a kereset beadását megelőző *három éven tuli hátralékos kamatokat a felperes birói uton csak akkor követelhetné,* ha bizonyitaná, hogy az alperesek a hátralékos kamatok megfizetésére kötelezettséget vállaltak és igy ezzel elévülési kifogásukról előre lemondottak. (1899 junius 8. 1899. G. 41. sz. a.)

376.

Az alperesnek panasza az, hogy habár beszámitás iránti igényét már az elsőbiróságnál felhozta és azt a felebbezési eljárásban is kifejezetten fenntartotta, a felebbezési biróság a S. E. 148. §-át helytelenül alkalmazta, midőn a beszámitási kérelemnek helyt nem adott azért, mivel alperesek az elsőbiróság előtt beszámitási kifogásukat számszerűen határozottan nem érvényesitették, az pedig a felebbezési biróságnál már nem érvényesíthető. Ez a panasz az eljárási jogszabályok szempontjából kétségkivül alapos: mert *a sommás eljárásról szóló törvény 148. §-ának rendelkezése a beszámitási kifogásra nem vonatkozik:* miután ezen §. szerint csak új viszonkereset nem támasztható a felebbezési eljárásban: míg a 152. §. szerint a 148. §. korlátai között a peres felek védelem- és támadáskép oly új jogokat is érvényesíthetnek, melyeket az elsőbiróságnál fel nem hoztak; ennélfogva az alperes által a felperes keresete ellenében a felebbezési eljárásban ellenvetett beszámitás a 148. §. által kizártnak még az esetben sem volna vehető, ha az alperes azt az elsőbiróság előtt érvényesíteni elmulasztotta volna, — mi azonban ebben az esetben nem áll, mert az alperes az át nem vett czölöpfák fuvardijának a felperes követelésébe való beszámitását már az elsőbiróság előtt is kérelmezte. (1899 junius 15. 1899. G. 44. sz. a.)

377.

Jogi kérdés az, hogy a fél az általa tett igérettel *készfizetői vagy egyszerű kezességet vállalt-e* (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) *Az egyszerű kezes ellen,* a mennyiben a főadós fizetésképtelensége kimutatva nincs, *marasztaló határozat csak akkor hozható,* ha a hitelező követelése a főadóssal szemben érdemileg már korábban eldöntetett vagy egyidejüleg eldöntendő. (1899 jun. 28. 1899. G. 48. sz. a.)

378.

A felebbezési biróság végzésében tényként megállapitotta, hogy a felperes a jelen pert az általa ugyanazon alperes ellen az 1898/98. p. sz. alatti keresettel inditott előző per folyama alatt inditotta meg, a mely előző perben pedig tudomást szerzett arról, hogy alperesnek szabályszerű meghatalmazással ellátott ügyvédje van, miből folyóan tudomással kellett birnia arról is, hogy az alperes lakása az előtte ismert meghatalmazott útján könnyen megtudható, minthogy pedig felperes az alperes lakásának ez úton való megtudakolását meg sem kisérlette, hanem ezen *beigazolt jobb tudomása ellenére az előző perben használt községi bizonylat alapján alperest, mint ismeretlen helyen tartózkodó felet, vonta ismét perbe és hirdetmény útján idéztette meg, ebből* az eljárásából kétségtelen, hogy szándéka az alperes tudva levő lakhelyének a biróság előtti elhallgatására irányult és tekintve, hogy a felebbezési tárgyaláson szabályszerű meghatalmazással *az alperes képviseletében megjelent ügyvéd* felének az elsőbiróság előtt ügygondnok által lett képviseltetését érvényesnek el nem fogadta és annak védelméhez hozzá nem járult, hanem *az 1893 : XVIII. t.-cz. 166. §-ának az alkalmazását kérelmezte,* — mindezeknél fogva *a felebbezési biróság helyesen határozott, a midőn az elsőbiróság itéletét feloldotta, a perbeli eljárást megszüntette,* a felperest a felebbezési költségben is elmarasztalta. (1899 május 4. 1899. H. 3. sz. a.)

— —

KOLOZSVÁRI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

(A határozatok számai mellett zárjelben levő szám azt a sorszámot jelenti, a mely alatt a közölt határozat a kir. itélőtábla által összeállitott «Felülvizsgálati határozatok tárá»-ban előfordul.)

379. (83.)

Ha a ref. egyházközségtől nem pusztán a papi díjlevél alapján, hanem a tárgyalás rendén előterjesztett azon alapon is követeltetik kepejárandóság, hogy alperes egyházak a kepefizetésre személyesen kötelezett híveiktől a papot illető kepét beszedték és azt visszatartják: ezen kérdés felett döntésre a polgári biróság és nem az egyházi hatóság bír hatáskörrel.

(1898 márczius 7. 1898 H. 3. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság végzése abban a részében, mely szerint a felebbezési biróság az első biróság itéletét a papi földek (canonica portio) haszna fejében 1895. évi január hó 1-étől ugyanazon évi ápril 14-éig letelt időre felszámitott 33 frt 66 kr. követelést tárgyazó részében feloldotta, s e tekintetben az eljárást hatósági kör hiányából megszüntette, a magyarországi evangelium szerint reformált keresztény egyházra vonatkozó egyházi törvények 300 §. 5. pontján alapuló indokai alapján helybenhagyatik; egyebekben, s jelesen a kepe czimén további 323 forint 28 kr. kereseti követelést tárgyazó részében a felebbezési biróság végzése megváltoztatik, a kereset ebben a vonatkozásban birói utra és ahhoz képest a felebbezési biróság illetőségi köréhez tartozónak kimondatik s a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság e tekintetben további szabályszerű eljárásra utasittatik; mert: felperes alperesektől 323 forint 28 kr. kepejárandóságot nem pusztán az *A)* alatti papi dij-levél alapján, hanem a tárgyalás rendén előterjesz-

tett azon az alapon is követel, hogy alperes egyházak a kepefizetésre személyesen kötelezett hivektől a felperest illető kepét a fentebbi összegben beszedték és azt maguknál visszatartják. Alperesek a kereset alapjának megváltoztatása ellen kifogást nem emelvén, sőt annak érdemi tárgyalásába belebocsátkozván, az 1893: XVIII. t.-cz. 31. §-a értelmében a keresetnek ez az alapja fennáll. — Ezen az alapon pedig a kereset, az előbb érintett összeget tárgyazólag, a felperest illető s *alperesek által, felperes megbizása nélkül, állítólag behajtott kepe kiszolgáltatására lévén intézve, ebben a vonatkozásban* a kereset a polgári biróság hatásköréhez tartozik; *mert arról van szó, hogy alperesek a hivektől állítólag behajtott kepét megtarthatják-e, vagy felperesnek kiszolgáltatni kötelesek?* s nem arról, hogy felperest általában a kepe, mint papi járandóság, megilleti-e, vagy nem? — A vitás kérdés, mint az alperesek cselekményéből származtatott jogi kérdés, szorosan magánjogi kérdés lévén, az nem esik a hivatkozott egyházi törvények alá, hanem a közpolgári anyagi jogszabályok szerint birálandó el, annál inkább, mert az egyházi biróságok a 2. és 3. szám alatt befektetett itéletekkel a felett, hogy felperest két évre a kepe a hivekkel szemben megilleti, már itéltek. — Mindezeknélfogva a felebbezési biróság végzését a kepekövetelést tárgyazó részében megváltoztatni, arra nézve a felebbezési biróság illetőségét megállapitani s e tekintetben azt további szabályszerű eljárásra utasítani kellett.

380. (84.)

Ingatlanok iránti perben az elvont haszon czímén követelt kárigény a járulék jogi természetével birván, a pertárgy értékének megállapításánál jelentőséggel nem bír. (1893: XVIII. t.-cz. 3. és 181. §§.)

(1899 február 21. 1899. G. 10. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek kereseti kérelme arra irányul, hogy alperes a keresetben megjelölt ingatlannak birtokbaadására, ezen ingatlan elvont haszna czimén 180 forint kárösszeg, a felmerült és felperesek által hordozott — de számszerűleg meg nem jelölt — állami és községi adók s a perköltségek megfizetésére köteleztessék. — Minthogy a per tulajdonképeni tárgyát a keresetben *megjelölt ingatlan birtoka képezi, az egyidejüleg elvont haszon*

czimén követelt 180 frt kárigény pedig az osztr. ptkv. 912. §-a értelmében a járulékok jogi természetével bir; minthogy az egyidejüleg keresetbe vett állami és községi adók összege számszerüleg meghatározva nem lévén, ezek a kereset tárgya értékének megállapitásánál figyelmen kivül hagyandók; minthogy a felebbezési biróság előtt 1897. év november hó 7-én felvett tárgyalási jegyzőkönyv tanusitása szerint a kereseti ingatlan értékét a felek 100 forintban állapitották meg: kétségtelen, hogy a kereset tárgyának értéke — *járulékok nélkül* — 100 frtot tesz. Az 1893: XVIII. t.cz. 181. §-a értelmében azonban a felebbezési biróság itélete ellen felülvizsgálatnak nincs helye, ha a kereset tárgyának értéke, járulékok nélkül, 200 frt értéket meg nem halad. — Ennek következtében az alperes felülvizsgálati kérése az 1893. évi XVIII. t.-cz. 193. §-a értelmében visszautasitandó volt.

381. (85.)

Telekkönyvi átalakítás folyamán eladott ingatlanokra vonatkozólag szerzett tulajdonjog a telekkönyvi átalakítási eljárásra nézve kiadott 1869. évi 2579. sz. I. M. rendelet 7. §. b. pont értelmében a telekkönyvi hatóságnál feljegyeztethető s annak alapján az átalakítás alkalmával a tulajdonjog közvetlenül bekeblezhető lévén, vevő az ideiglenes adásvevési szerződés aláírását azon alapon, hogy ezen adásvételi szerződés alapján tulajdonjoga be nem keblezhető, minden jogos ok nélkül tagadja meg.

(1899 márczius 20. 1899. G. 13. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Anyagi jogszabálysértést lát alperes a felebbezési biróság marasztaló itéletében, mert a felebbezési biróság alperest a vételár első részlete megfizetésére kötelezte, jóllehet az adásvételi jogügylet létre sem jött, tekintettel arra, hogy az árverési feltételek 5. pontja értelmében a felek kifejezetten irásbeli szerződésben állapodtak meg, tehát annak aláirása előtt az általános ptkv. 884. §-a értelmében az ügylet megkötöttnek nem tekinthető; helytelenül állapitotta meg a vételár első részlete esedékességét a felebbezési biróság továbbá azért is, mert eladó (felperes) a szerződés teljesitésére nem képes, mert az eladott erdő sem telekkönyvileg,

sem telekkönyvön kivül felperest tulajdonjogilag meg nem illeti, hanem egyes magánbirtokosokat illet, következőleg nem is képes azt felperes alperesnek egy tagban (complexumban) birtokba bocsátani; sérelmes a felebbezési biróság itélete, mert a telekkönyvi átalakitás befejezte előtt adásvevési szerződés, mely a tulajdonjog bekebelezéséül szolgálhatna, ki nem állitható, ideiglenes adásvevési szerződés aláírására pedig alperes nem kötelezhető, azt tehát jogosan tagadta meg. A kir. itélőtábla tehát nem találta a panaszt alaposnak. — *Az árverési feltételekben ugyanis világos kifejezést talál az a körülmény, hogy az oláh-láposi közös iskola-alap 80 hold oly területet ad el, mely a birtokszabályozás folytán jutott az iskola birtokába, alperes előtt is ismeretes volt, hogy átalakítás folyik e községben; az árverési feltételekben pedig egy szó sincs arról, hogy complexum adatik el. A felperes által becsatolt és alperes által nem kifogásolt 186. sz. mérnöki birtokív szerint a felperes iskolaalapnak tényleg 80 hold erdőterület jut a telekkvi átalakítás folytán a «Paisuile» és «Sesurile» nevű határrészekben, tehát, hogy felperes nem lenne tulajdonos, ez által megczáfolást nyer;* hogy pedig ezen 80 hold terület különböző részletekből áll, az árverési feltételekre tekintettel, a mint előbb emlittetett, merőben közönyös. — Nem fogadható el alperesnek azon érve sem, hogy ő az ideiglenes adásvevési szerződés (E ·/. alatti) aláírására nem volt kötelezhető, s így jogosan is tagadta meg az aláirást, mert az alperesnek aláirás végett bemutatott ideiglenes szerződés a határrészek, az iskolának jutott erdőterület nagysága pontos megjelölésével oly módon van szerkesztve, a melynek alapján annak idején a tulajdonjog bekebelezhető lett volna. Hogy az új tlkvi helyrajzi számok beirva még nem lettek, az a tulajdonjog bekebelezésének akadályául nem szolgál, mert a telekkönyvi átalakitási eljárásra nézve kiadott 1869. évi 2579. sz. I. M. rendelet 7. §. *b)* pontja értelmében ilyen esetben a vonatkozó iratok és a felosztási földkönyv kivonatos másolatának bemutatása mellett a vevő ezt a szerzett jogát a telekkönyvi hatóságnál a tulajdoni lapon feljegyeztetheti s annak alapján aztán az átalakitás alkalmával a tulajdonjog közvetlenül bekebelezhető lesz. Meg volt tehát adva a mód arra, hogy alperes szerzett jogát telekkönyvileg is biztositsa, minden jogi alap nélkül tagadta meg a viszonyoknak megfelelően szerkesztett szerződés aláirását. — Ezen okokból az anyagi jogszabály megsértésére alapitott felülvizsgálati kérelemnek nem lehetett helyet adni.

382. (86.)

A kártyázás közben (ferbli játék) tudva tiltott játék űzésére adott kölcsön birói oltalomban nem részesül. (Ált. ptkv. 1271—72. §§.)

(1899 február 13. 1899. G. 4. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott és a felülvizsgálati eljárásban az 1893: XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében irányadó tényállás szerint a keresetileg követelt 300 forint kikölcsönzése oly módon történt, hogy felperes jogelőde A. G. és alperes ketten kártyáztak, u. n. ferblit játszottak, alperesnek nem lévén elegendő pénze, felperes jogelődétől a kártyázás czéljára 300 forintot vett kölcsön, a mely összegről aztán alperes a keresethez csatolt és általa alaki valódiság tekintetében nem is kifogásolt elismervényt állitotta ki és az ekként kapott összeggel azután tovább kártyázott. — A tanuként kihallgatott felperesi jogelőd, A. G. vallomása és az alperesnek eskü alatt történt kihallgatása között azon eltérés forog ugyan fenn, hogy felperesi jogelőd vallomása szerint ő a 300 frtot alperesnek tényleg kiszolgáltatta, míg alperes ezzel szemben csak azt ismerte be, hogy a 300 forint összegből csak 100 frtot kapott tényleg a kártyázás folytathatása végett kölcsön, míg 200 frtot a már szenvedett veszteség kiegyenlitése czimén iratott az elismervénybe. Ez a különbség azonban, — elfogadva a felperesi jogelőd vallomását egész terjedelmében is, — a dolog lényegén, hogy t. i. a keresetileg követelt összeg kártyázás közben, tudva, tiltott játék űzésére adatott alperesnek, mit sem változtat, mert a társadalmi erkölcs által elitélt, a rendészet által tiltottnak minősitett és mint ilyen, a törvény által nem érvényesithetőnek kimondott játék űzése czéljából adott kölcsön birói oltalomban nem részesül. Az ált. ptkv. 1271. és 1272. §-a megtagadja ugyanis a jogsegélyt a közrendészetileg tiltott játékokból eredő mindennemű követelésekre nézve. — Az úgynevezett ferbli-játék — a melyet felek is játszták — köztudomás szerint, közrendészetileg tiltott szerencsejátékot képez.

383. (87.)

Lehetetlen feltétel mellett adott megbízás nem teljesítése miatt a megbízott kártérítésre nem kötelezhető.
(1899 június 19. 1899. G. 42. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelme az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára, (anyagi jogszabálysértésre van alapitva. Anyagi jogszabálysértést lát felperes abban, hogy a felebbezési biróság alperes gazdatisztet, a ki felperestől arra nyert megbizatást, miszerint tejgazdasága számára Bukovinában oly 60 drb. riskatehenet vásároljon, *a melyek vemhesek* és a *melyek legfeljebb 6 hét alatt megborjuznak,* és a ki e megbízás ellenére 12 drb. részint nem vemhes, részint későbben borjazó és más tekintetben is elfogadhatatlan tehenet vásárolt: az ebből származó kára megtéritésére nem kötelezte, vele szemben érvényesitett kártéritési igényét meg nem állapitotta. Megsértette a felebbezési biróság, felperes nézete szerint, ezen itélete által az ált. ptkv. 1332. §-át, a mely a gondatlanság által okozott kárért a kártevőt felelőssé teszi. — A kir. tábla ezen panaszt alaposnak nem találta s e tekintetben a felülvizsgálati kérelemnek helyet nem adott. — Alperes beösmerése alapján a kir. tábla bizonyitottnak látja, hogy alperes tényleg oly tehenek vásárlásával bizatott meg, a melyek vemhesek. — Felperes 12 oly tehenet állitott a helyszinére kiszállt bizottság elé, a melyek állitása szerint részint nem vemhesek, részint a kikötött határidőn túl lévén borjazók, nem felelnek meg tehát a megbizás alkalmával kikötött feltételeknek. — Ezen vitás 12 tehénre nézve a szakértők többsége megállapitotta, hogy azok közül 10 drb határozottan vemhes (1898. junius 22-én), kettőre (2) nézve pedig — szintén a szakértők többsége — azt állitotta, hogy azok vemhessége kétes. — Ebben a tárgyban a felülvéleményezés végett megkeresett m. kir. állatorvosi akadémia 1016/1898. sz. a. azt a véleményét nyilvánitotta, miszerint a vemhesség ½ idejétől (4½—5 hónap) kezdve, ritka kivételektől eltekintve, a vemhességnek oly jelei vannak, hogy azokból a vemhesség fennforgása egy gazdatisztnél feltételezhető szakismerettel is *nagy valószinűséggel* megállapitható. — Mivel pedig a felülvélemény *nem* állitja teljes határozottsággal, hogy az egyszerűen gazdasági szakismerettel biró egyén *minden körülmények között meg tudná* állapitani a vemhesség fenforgását; mivel továbbá felperes

nem bizonyitotta, hogy ez a kérdéses két tehén a vétel idejében nem lett volna vemhes: helyesen állapitotta meg a felebbezési biróság azt a tényt, hogy a kérdéses 12 tehén az adott és elvállalt megbizásnak, hogy t. i. a vásárolt tehenek vemhesek, megfelelően vásároltatott. — Mivel továbbá az állatorvosi akadémia indokolt különvéleménye szerint *teljesen lehetetlen egy addig nem látott vemhes tehénre nézve, melynek felhágatási ideje nem ismeretes, biztosan megjósolni, hogy az pontosan hat hét mulva fog leborjazni*, a megbizási szerződésnek érintett második feltétele tehát *lehetetlen:* helyesen járt el a felebbezési biróság, a midőn ezen lehetetlen feltételre alapitott szerződésnek ez irányban való nem teljesitése miatt alperes irányában vétkességet nem talált megállapithatónak és felperes kártéritési igényét ez alapon sem állapitotta meg.

384. (88.)

Engedmény útján való felperesi jogutód ugyanazon perben marasztalható a viszonkereseti követelésben, ha engedmény folytán a perbe akkor lépett be, a midőn a viszonkereset már a jogelőd ellen érvényesítve volt.

(1899 június 12. 1899. G. 39. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kir. tábla nem talált valamely jogszabálysértést abban, hogy az eredeti felperes Gy. A. helyett ennek engedmény utján való jogutóda B. M. marasztaltatott a viszonkereseti követelésben. Ugyanis B. M. felperes *a pörnek abban az állásában lépett engedmény utján be a pörbe, a midőn alperes már felperesi jogelőd ellen viszonkeresetét évvényesítette volt;* beadványában világosan kijelenti, hogy *a követelés tulajdonjogilag lett rá átruházva és hogy azt jövőre saját nevében kívánja folytatni,* a mely kijelentéseiből megállapithatólag a peres felek közötti jogviszonyra a peres felek változásai befolyással nem birtak.

385. (89.)

A sommás elj. 166. §-a, a mely kimondja azt, hogy a fél helyett eljárt személy meghatalmazásának hiánya a S. E. 8. §-a rendelkezésének megfelelőleg a felebbezési eljárásban is hivatalból figyelembe veendő, eltérő

rendelkezés hiányában a felülvizsgálati eljárásban is alkalmazandó. (S. E. 208. §.)

(1898 szeptember 12. 1898. G. 60. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kir. törvényszéknek — mint felebbezési biróságnak — itélete a S. E. 204. §-a alapján feloldatik és utasittatik a kir. törvényszék, hogy Cs. B. uradalmi erdőmestert szólitsa fel, miszerint K. Á. mely örökösei nevében lépett fel s meghatalmazotti minőségét ezek részéről kiállitandó meghatalmazással igazolja s igazolja egyszersmind, hogy azok, a kiknek nevében fellépett és illetőleg a kik részére a meghatalmazást kiállitni fogják, tényleg K. Á. örökösei, mert Cs. B. uradalmi erdőmester a K. Á. utódai nevében lépett föl alperesek ellen keresettel a nélkül, hogy az örökösöket megnevezte volna s meghatalmazotti minőségét a S. E. 7. §-a rendelkezésének megfelelően igazolta volna. — A S. E. 208. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban a felebbezési eljárásra vonatkozó szabályok, a mennyiben a törvény másként nem intézkedik, megfelelően alkalmazandók, igy alkalmazandó a S. E. 166. §-a, a mely kimondja azt, hogy a fél helyett eljárt személy meghatalmazásának hiánya — a S. E. 8. §-a rendelkezésének megfelelőleg — a felebbezési eljárásban is hivatalból figyelembe veendő, a mi iránt eltérő rendelkezés a felülvizsgálati eljárásra nézve sem forog fenn. Ez okból a S. E. 166. §, illetve a 204. §. alapján a felebbezési biróság itéletét fel kellett oldani s egyidejüleg a felebbezési biróságot a S. E. 166. §., illetve 8. §-a által meghatározott további szabályszerű eljárásra kellett utasitani.

386. (90.)

Nincs jogszabálysértés abban, ha a felebbezési biróság a változatlan tényállás alapúl vétele mellett a tényeknek más jogi hatályt (eredményt) tulajdonit, mint az elsőbiróság. (1893 : XVIII. t.-cz. 162. §.)

(1899 ápril 20. 1899. G. 20. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Megsértett alaki jogszabályként hivatkozik alperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 162. §-ára; a kir. itélőtábla azonban a hivatkozott törvényszakaszt megsértettnek nem találja. — A sommás eljárási törvénynek hivatott szakasza 3. bekezdésében

ugyanis azt tartalmazza, hogy azon esetben, ha a felebbezési tárgyalás határnapját a felebbezőnek ellenfele — jelen esetben alperes — mulasztja el, a felebbezési tárgyalás megjelent féllel, ennek kérelmére megtartandó, és a megjelent félnek az ellenféllel kellően közölt szóbeli tényállitásai, — a mennyiben az elsőbiróság itéletében megállapitott tényállással nem ellenkeznek, bizonyitást nem kivánnak, egyebekben a mulasztás következményei alkalmazandók. — A fenforgó esetben a kizárólagos bizonyitékul szolgáló tárgyalási jegyzőkönyv azt tartalmazza, hogy a felebbezési tárgyaláson megjelent felebbező felperes az elsőbiróság előtti tárgyalás és bizonyitás-felvétel eredményét adta elő, tehát új tényeket vagy bizonyitékokat nem hozott fel; ebből következik, hogy a felebbezési tárgyaláson oly tényállitások, a melyek az elsőbiróság előtt ne fordultak volna elő, tehát a melyek alperessel közölve, általa ismerve ne lettek volna, fel nem merültek. -- Az elsőbiróság azt a tényállitást állapitotta meg, hogy alperes az 1000 frtról szóló kötelezvény valódiságát elösmerte, hogy alperes maga beösmerte, miszerint felperes a kötelezvényben jelzett bányatársulatok tulajdonát képező (stanizsai és dupa-piatrai) bányák megszerzésében alperesnek tényleg segitségére volt és hogy alperes az 1000 frtból 500 frtot tényleg megfizetett. — Elutasitotta azonban felperest keresetével a hátrálékos 500 frtra nézve azon indokból, mert Zsombori Amália tanú szerint a midőn felperes az 500 frtot megkapta, hálálkodva jegyezte meg azt, hogy nem hitte volna, miként ily sok pénzt kap. Ezen hálálkodásból kifolyólag megállapitotta a kir. járásbiróság, hogy felek jogviszonyában egyszerű ajándékozási jogügylet forog fenn és felperes az ajándék másik felére érintett nyilatkozatából következtetve, nem is számitott. A felebbezési biróság itélete indokaiban foglaltak szerint ellenkező tényállás meg nem állapittatott. Alapul vette ugyanis a felebbezési biróság alperesnek beismerését a kötelezvény valódisága, a felperes által teljesitett szolgálatokra s hogy alperes az 1000 forintból csak 500 forintot fizetett meg. —· Tekintettel azonban arra, hogy felperes határozott szóbeli kijelentést az első 500 frt átvételénél nem tett arra nézve, hogy ezzel a kötelezvényben foglalt jogáról a második 500 forint követelhetésére nézve lemond és semmi adat sem forog fenn arra nézve, hogy az 500 frttal magát teljesen kiegyenlitettnek jelentette volna ki: a felebbezési biróság ezen alapokon törvényszerüleg járt el, valamely jogszabályt nem sértett meg, a midőn — *a változatlan tényállás alapul vétele*

mellett — alperes fizetési kötelezettségét kimondotta, tekintve, hogy az a kérdés, hogy az érintett tényeknek minő jogi hatály tulajdoníttassék, a felek közötti ügylet miként minősíttessék, nem képez ténynem jogkérdést.

387. (91.)

A hagyatéki tárgyaláson való képviseletre jogosító általános felhatalmazás a visszteher nélküli kötelezettség elvállalására alkalmas okiratnak nem tekinthető, erre vonatkozólag külön — az egyes ügyletre intézett — felhatalmazás szükséges. (Ált. ptkv. 1008. §.)

(1899 május 15. 1899. G. 30. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes 215 forint tőke és járulékai iránt inditott keresetet alperesek ellen, azt hozván fel, hogy alperesek néhai A. V. — felperes férje — hagyatéka tárgyalása alkalmával kötelezték magukat arra, hogy felperest, mint az elhunyt özvegyét, addig, míg újra férjhez nem megy, havonként 25 frttal, férjhezmenetele után pedig addig, míg kiskorú fia önjogú nem lesz, havonként 10 frttal segitik. Alperesek 1895. évi szeptember 1-jétől kezdődőleg kötelezik magukat fizetésre. Felperes 1896. október hó 1-én ment férjhez, tehát ezen időpontig 13 hónapra alperesek neki 25 frtjával 325 frtot lettek volna kötelesek fizetni, de csak 230 forintot fizettek s így 95 frttal hátralékban vannak. 1896. október 1-étől 1898. január 1-éig, 16 hónapra 10 frtjával 160 frtot kellett volna alpereseknek fizetniök, de csak 40 frtot fizettek s 120 frttal hátralékban maradtak; ezen hátrálékos 215 forintnak megfizetésére kérte alpereseket kötelezni. — A kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, a pert nyilvános előadás utján elintézvén, megállapitotta, hogy alperesek A. V. örökhagyó után törvényes örökösödési joggal nem birtak s ahhoz igényt nem is tartottak, hogy a hagyatéki tárgyalás rendjén F. Gy. által felperes részére nevükben vállalt kötelezettség visszteher nélkül történt; hogy alperesek a hagyatéki iratoknál levő M.-Igenben 1895. évi augusztus 25-én kiállitott általános meghatalmazással F. Gy.-t megbizták ugyan azzal, hogy néhai A. V. hagyatéka tárgyalásán őket képviselje s általában azzal is, hogy nevükben osztályos egyezséget is köthessen, de a meghatalmazás nem volt az o. ptkv. 1008. §-a szerint oly, ezen külön ügyletet is magában foglaló

különös meghatalmazás, melylyel a meghatalmazott a megbizók nevében visszteher nélküli terhes kötelezettség vállalása mellett egyezséget köthetett volna; továbbá, hogy a meghatalmazás hitelesítve nem volt. Ily tényállás alapján a felebbezési biróság a királyi járásbiróság itéletének megváltoztatása mellett felperest keresetével elutasitotta s a perköltségek megfizetésére kötelezte. A kir. törvényszéknek, mint felebbezési biróságnak, itélete ellen felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, azt az 1893. évi XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjaira alapitva, alaki és anyagi jogszabály megsértését hozta fel, s kérte a kir. törvényszék itéletének megváltoztatásával a kir. járásbiróság itéletének helybenhagyását. Anyagi jogszabály megsértését felperes abban találja, hogy a kir. törvényszék helytelenül alkalmazta az o. ptkv. 1008. §-át és az 1868. évi LIV. t.-cz. 553. §-át és mellőzte az o. ptkv. 1009., 1016. és 1017. §-ait, midőn kimondta, hogy a F. Gy. által alperesek nevében tett fizetési igéret azért nem kötelezi alpereseket, mert az általuk adott meghatalmazás nem különös, hanem általános volt, s mert azon a néválairások hitelesitve nem voltak. Felhozza, hogy F. Gy. alperesek által szóbeli, részletes utasitással volt ellátva az egyezség kötését illetően, s erre nézve bizonyitékokat ajánl fel, s alaki jogszabálysértésnek kivánja tekinteni, hogy a felebbezési biróság, a mennyiben itélete indokai szerint nem találta igazoltnak F. Gy.-nak az egyezség megkötésére való meghatalmaztatását, nem tűzött ki szóbeli tárgyalást s nem adott alkalmat felperesnek bizonyitékai előterjesztésére. A felülvizsgálati biróság anyagi jogszabálysértést nem látott fenforogni, mert az o. ptkv.-nek jelen esetben alkalmazandó 1008. §-a szerint helyesen mondta ki a kir. törvényszék, hogy a F. Gy. által tett igéret alpereseket arra vonatkozó különös és pedig a viszteher nélküli kötelezettségvállalást tekintve, erre vonatkozó különös irásbeli szabályszerű meghatalmazás nélkül nem kötelezi. A felülvizsgálati eljárásban a s. e. t. 197. §-a szerint a felebbezési biróság által megállapitott tényállás lévén irányadó, az itt felhozott újabb tényállitások és bizonyitékok figyelembe nem vehetők s ezért nem vehető figyelembe felperesnek azon állítása, hogy alperesek F. Gy.-t az egyezség megkötésére külön részletes, szóbeli utasitással látták el, úgy az ezen állitás igazolására feladott bizonyitékok sem, a melyek a fennebb mondottak szerint szabályszerű irásbeli felhatalmazás hiányában joghatálylyal különben sem birhatnának.

388. (92.)

A közkereseti társaság egyik tagjának csődbejutása folytán feloszolván, a csődbe nem jutott másik társtag nem kötelezhető boltbér fizetésére azon időtől, a midőn közkereseti társaság már nem állott fenn. (1875: XXXVII. t.-cz. 98. §. 3. Cs. Törv. 22. §.)

(1899 május 1. 1899. G. 26. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kereskedelmi törv. 98. §. 3. pontja értelmében a közkereseti társaság feloszlik, ha egyik tagja csőd alá kerül, már pedig felperes maga állitotta, hogy alperes B. S.-val közkereseti társaságban voltak, s azt is elismerte, hogy B. S. csődbe jutott, és pedig 1898 junius hó 1-ét megelőzőleg, miután a boltbért saját előadása szerint már a csődtömeg fizette ki, ezek szerint tehát alperes már azon időben, mikorról a boltbér követeltetik, a törvény világos rendelkezése értelmében nem állott B. S.-val közkereseti társaságban s miután a csődtörvény 22. §-a rendelkezéséhez képest a közadós által kötött bérleti szerződéseknél a csőd megnyilta után a csődtömeg lép a közadós helyébe, és felperes a csődtömegtől a fizetést 1898 junius 1-ig el is fogadta, alperessel szemben a társasági viszony megszünte után keletkezettnek állitott követelést nem érvényesitheti.

389. (93.)

Több évre kötött haszonbérletnél a haszonbérlő külön kikötés nélkül rendkívüli baleset czimén csak akkor nem köteles haszonbért fizetni, ha a haszonbérlet tárgya egészben nem használtatik. Arányos levonásnak részben való használhatatlanság miatt a több évre kötött haszonbérleteknél helye nincs. (Ált. polg. tkv. 1104. 1105. §§.)

(1899 május 1. 1899. G. 25. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A haszonbérleti szerződés nem tartalmazván intézkedést a haszonbér-leengedésre vonatkozólag, e tekintetben a törvény intézkedései voltak irányadók. Az o. ptkv.-nek az alperes által hivatkozott 1104. §-a azon esetre intézkedik, ha a

haszonbérlet tárgya egészben és egyáltalán nem használtatik, miután pedig alperes nem is állitotta, hogy a haszonbérlet tárgyát képező egész terület, mintegy 200 hold, terméketlenné vált, hanem csak leglegfeljebb 65 holdról állította, hogy az esőzések és vizáradások folytán oly rosszul termett, hogy a reáforditott költségeket sem fedezte s miután a szakértői vélemény sem állapitotta meg azt, hogy ezen területen egyáltalában termés nem lett volna, hanem csak azt, hogy egyes helyeken nagyon rossz termés volt, ennélfogva a törvénynek ezen szakasza itt alkalmazást nem nyerhet. Az o. ptk.-nek alperes által hivatkozott 1106—1112. §-ai nem tartalmaznak olyan rendelkezéseket, melyek a jelen esetre alkalmazást nyerhetnének. Az idézett törvény 1105. §-a pedig a haszonbérlet tárgyának részbeni használhatatlansága esetében csak akkor ad jogot a haszonbérlőnek haszonbér-leengedésre, ha a haszonbérleti szerződés csak egy évre köttetett; miután pedig a jelen esetben a szerződés hat évre köttetett, a kir. törvényszék az idézett törvényszakaszt nem sértette meg az által, hogy alperest haszonbérleengedés iránti keresetével elutasította.

390. (94.)

Az alkalmi egyesülésnél közösen szerződő résztvevők a szerződő harmadik személy irányában egyetemlegesen kötelezvék. (1875 : XXXVII. t.-cz. 62. §. 3. bek.)

Nem forog fenn tilos keresetváltozás, ha felperes az eredeti kereseti kérelmében a tőle felvett 500 forint összegről szóló takarékpénztári könyvecske kiszolgáltatását, vagy az 500 frtot követelte, utóbb pedig tisztán a kölcsön megtérítése iránti kérelmet terjesztett elő, mivel az előbbi kérelemben a kölcsönkövetelés érvényesítése is bennfoglaltatik. (S. E. 31. §.)

(1899 april 10. 1899. G. 16. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem sértett anyagi jogszabályt a másodbiróság, midőn itéletében az alperesek egyetemleges kötelezettségét megállapitotta, mert az alperesek közt fennállott jogi viszony alkalmi egyesülés volt s a keresk. törvény 62. §-a értelmében, ha az ügyletben résztvevők közösen szerződnek, a szerződő harmadik irányában egyetemlegesen kötelezvék, hogy pedig az 500 frtot a közös üzletben cautiónak használják fel, alperes nem tagadta, hogy felperestől ezen

czélból vették fel, minélfogva egyetemleges kötelezettsége helyesen állapittatott meg. De nem sértett a kir. törvényszék alaki jogszabályt sem, ugyanis felperes keresete eredetileg sem volt rei vindicatiónak tekinthető, mert felperes elébb sem egyedileg meghatározott s nem helyettesithető bizonyos dolgokért lépett föl, hanem a tőle felvett összegről szóló takarékpénztári könyv kiszolgáltatását, vagy pedig az 500 frt tőkét és járulékait követelte s midőn később tisztán kölcsön megtérítése iránti kereseti kérelmet terjesztett elő, az nem képez megengedetlen keresetváltoztatást, mivel felperes eredeti kereseti kérelmében is kölcsönkövetelés érvényesitése foglaltatik. Ama körülmény ugyanis, hogy elébb a kölcsönadott összegről kiállított takarékpénztári könyv kiszolgáltatását követelte s csak másodsorban a pénz megfizetését, ez nem képez első sorban tulajdoni keresetet, mivel a felperes által adott pénzről szóló betétre vonatkozó könyvecske átszolgáltatásának követelése csak a kölcsönösszeg biztosabb megkaphatását czélozza s a követelés jogczímét nem változtatja meg. Nem képez alaki jogszabálysértést az sem, hogy a kir. törvényszék felperest hallgatta ki eskü alatt. A kir. törvényszék ugyan szabálytalanul járt el, a midőn a felperesnek eskü alatti kihallgatását és esküre bocsátását itéletében nem indokolta, mindazáltal eljárása helyes volt, mert H. G. tanú vallomása által a felperesi ténydllítások valószinűsitve voltak s eként a kir. törvényszék a s. e. 96. §-a utolsó bekezdése értelmében jogositva volt felperest hallgatni ki eskü alatt és őt bocsátani esküre.

391. (95.)

A bérbeadót az 1881 : LX. t.-cz. 72. §-a alapján a bérlemény területén levő ingóságokra megillető törvényes zálogjog azonnal megszűnik, mihelyt az ingók a bérlemény területéről elszállíttattak.

(1899 márczius 27. 1899. G. 14. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kir. törvényszék által felperes beismerése alapján megállapitott tényállás szerint a kereset arra van alapitva, hogy a Cs. M.-val kötött házbérleti szerződés folytán utóbbi által a bérleti helyiségbe szállitott butorokra felperes házbérkövetelésére nézve törvényes zálogjogot nyervén, miután az alperesek ellen nyitott csődeljárás rendjén ezen butorok alperesek csődjébe leltároz-

tattak s a bérleti helyiségből elszállittattak, a csődeljárásnak a többi hitelezőkkel történt kiegyezés folytáni megszüntetése czéljából pedig felperes követelésének biztositására 360 frt letétbe helyeztetett, alperesek legyenek kötelesek tűrni, hogy felperes követelése ezen összegből a törvényes zálogjoga alapján kielégitést nyerjen. A kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, felperest, az elsőbirósági itélet helybenhagyásával, keresetével elutasitotta, mert a bérleti helyiségből elszállitott butorokra a törvényes zálogjog nem terjed ki. Felperes felülvizsgálati kérelme első sorban anyagi jogszabálysértésre van fektetve. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pont.) Ezen panasz azonban alaposnak nem találtatott, mert a felperes által hivatolt 1881 : LX. t.-cz. 72. §-a értelmében felperest mint bérbeadót törvényes zálogjog illette ugyan a bérlő (Cs. M.) által a bérlemény területén levő ingóságokra és pedig félévi bérösszeg erejéig, minden más követelést megelőzően mindaddig, mig az ingók a bérleti helyiségben voltak, azonban ezen törvényes zálogjoga ugyanezen törvényszakasz világos értelme szerint megszünt azonnal, mihelyt a kérdéses ingók a bérlemény területéről elszállittattak, a mint az a fenforgó esetben az alperesek ellen nyitott csőd folytán, a leltározást eszközlő királyi közjegyző rendelkezése értelmében megtörtént, mert az elszállitás ténye a bérbeadó törvényes zálogjogát ipso jure hatálytalanitotta; felperes pedig semmi lépést sem tett arra nézve, hogy törvényes zálogjogát birói foglalás által birói zálogjoggá változtassa. A felebbezési biróság tehát helyesen alkalmazta a végrehajtási eljárásról szóló törvénynek anyagi jogszabály jellegével biró fent hivatolt 72. §-át, a midőn felperes törvényes zálogjoga megszünését annak folytán, hogy az ingók a bérlemény területéről a csőd leltározását eszközlő kir. közjegyző intézkedése folytán elszállittattak, kimondotta és ennek folytán őt keresetével elutasitotta.

392. (96.)

A tutajok tulajdonosának kártéritési felelőssége azon alapon, mert tutajait nem a közigazgatási hatóság által a vizjogi törvény értelmében kijelölt helyen kötötte ki. (Ált. ptkv. 1332. §.)

(1898 szeptember 26. 1898. G. 64. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A tutajtulajdonos vagy meghatalmazottja fuvarosait (tutajosait) oly utasitással volt köteles a kikötési helyek

tekintetében ellátni, a mely megfelel a vizjogi törvénynek és illetve ezen törvény alapján tett közigazgatási hatósági rendelkezéseknek, nevezetesen, hogy csak a közigazgatási hatóság által engedélyezett kikötő helyeken kössenek ki. Mivel pedig alperes nem is állította, hogy ilyen jellegű utasitást adott, sőt a kideritett tényállás szerint a tutajok napokig a nem engedélyezett, következőleg tiltott kikötőhelyen, felperes sertésitatójának közvetlen közelében voltak kikötve: alperest kétségtelenül mulasztás terheli, mulasztása a bekövetkezett kárral (a tutajok a sertésitató közvetlen közelében köttetvén ki, a káros sertései a tutajok által elfoglalt itatónál kijönni nem tudtak és igy vizbefultak) okozati összefüggésben áll, ennélfogva az ált. ptkv. 1332. §-a alapján akár mint tulajdonos, akár pedig mint meghatalmazott folyt be a szállitásra, magánjogi felelősége a tutajoknak nem az engedélyezett helyen való kikötése alkalmából a Maros vize által elsodort 12 drb. sertésért helyesen állapittatott meg, miért is a felülvizsgálati kérelemnek hely adható nem volt.

393. (97.)

Gépkezelő és a cséplőgép-tulajdonos gépész között az ipari munkaviszonyból felmerült vitás kérdés előzetesen az iparhatóságok jogkörébe tartozik. (1884 : XVII. t.-cz. 176. §.; 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. b.)

(1898 május 2. 1898. G. 25. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetét alperes ellen azon viszonyból származtatja, hogy alperes őt, mint okleveles gépészt, négy hónapra cséplőgépéhez gépésznek fogadta fel, ennek daczára felperest egy havi alkalmazás után minden törvényes ok és felmondás nélkül szolgálatából elbocsátotta. Felperes az iratok között levő vizsgálati bizonyitvány (Budapesten 1893. évi április 12-én 414/1893. sz. a. kiállitva) szerint egyszerű gőzmozdony (locomobil) kezelő, következőleg nem tartozik azon magasabb műszaki képzettséggel biró technicusok (gépészmérnökök) közé, a kik az iparhatóság mellőzésével egyenesen a rendes biróságok előtt léphetnének fel. Miután pedig alperes is magát beadványaiban gépésznek nevezi: a felek közötti jogviszony az 1884. évi XVII. t.-cz. (ipartörvény) által nyert szabályozást, annak határozmányai alá esik. Tekintve pedig, hogy az 1884. évi XVII. t.-cz. 176. §-a a felek között az ipari munka-

viszonyból felmerült vitás kérdést előzetesen az iparhatóságok jogkörébe utalja, a rendes biróságok elé közvetetlenül és egyenesen az ügy nem vihető; tekintettel arra, hogy az 1893. évi XVIII. t.-cz.27. §-a szerint a biróság hivatalból tartozik figyelembe venni a 27. §. 1. pontjára alapitott azon akadályt, a mely szerint jelen pert az ipartörvény szerint más hatósági eljárásnak kell megelőznie, következőleg az 1893 : XVIII. t.-cz. 166. §. értelmében tartozott volna a felebbezési biróság is érintett akadályt hivatalból figyelembe venni; tekintve pedig, hogy a felebbezési biróság ezt mellőzte, az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *b)* pontja értelmében pedig felülviszgálati eljárásnak van helye, ha a 166. §-ban emlitett feloldási esetek valamelyike a felebbezési eljárásban fordult elő: a kir. tábla a felebbezési biróság itéletét feloldotta és a további eljárást megszüntette.

394. (98.)

Épitőmester felelős a padló elgombásodása folytán okozott kárért, mert a feltöltésre törmeléket és szerves anyagokat tartalmazó földet használt fel. (Ált. polg. tkv. 1299. §.)

(1898 június 20. 1898. G. 39. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem követett el a felebbezési biróság sem anyagi, sem alaki jogszabálysértést, a midőn kimondotta, hogy alperest a fenyőfa padozat elkorhadása miatt kártéritési felelősség terheli és helyesen állapitotta meg alperes fizetési kötelezettségét, a padlók helyreállitására, kijavitására szükséges 148 frt és jár. tekintetében. Az előzetes birói szemle rendén szakértők megállapitották ugyanis, hogy két lakószoba fenyőfa padozata teljesen elkorhadt, az egyik lakszoba sarkán gombaképződmények is észleltettek, megállapitották, hogy a penészgomba képződését és a padozat elkorhadását az idézte elő, hogy a feltöltésre használt anyag nem volt alkalmas, miután az törmelékből és szerves anyagokat tartalmazó földből állott; a szakértők többségének véleménye szerint alperesnek, mint szakértőnek tudnia kellett, hogy a feltöltésre milyen anyagot használjon és ellenkező rossz anyag fölhasználásával még kikötés esetében sem mentheti magát, annyival kevésbé, mert az épités alapjául szolgáló tervet és költségvetést maga alperes készitette. Ezen szakértői vélemény alapján helyesen járt el a kir. törvényszék, mint felebbezési

biróság akkor, a midőn alperest a padozat helyreállitása czimén követelt kár és az okozott szakértői, szemlei és egyéb költségek megtéritésében az ált. ptkv. 1299. §-a értelmében elmarasztalta, mert felperesek ezen rejtett hiányok felismerésére az egy évi kikötött felelősségi határidőn belől elég szakértelemmel nem birhattak, alperes azonban e romlások bekövetkezhetése tekintetében kellő tájékozottsággal birt — mint szakértő épitésznek birnia kellett — és felelősségét az anyag rossz megválasztása miatt, a jótállási időre nem korlátolhatta.

395. (99.)

Anyagi jogszabály (ált. ptkv. 1104. §.), hogy a bérlemény teljes használhatatlansága esetén a bérlő fizetésre nem kötelezhető. (Falaknak talajnedvességből származó elnedvesedése.)

(1898 június 23. 1898. G. 87. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmében azt adja elő, hogy a felebbezési biróság itéletével először lényeges eljárási szabályt sértett meg, mert megsértette a bizonyitékok szabad mérlegelésének azt a követelményét, a mely szerint a biróság meggyőződésének okairól tartozik beszámolni; megsértett másodszor anyagi jogszabályt, nevezetesen a bérlemények mikénti használatát tárgyazó ált. ptkv. 1111. §-át, melynek rendelkezése szelleméből kitetszőleg alperes köteles volt a bérleményt, mint új lakást, fűteni és szellőztetni és igy a lakhatást biztositani, mig a felebbezési biróság itéletében a bérlő alperesnek ezen kötelezettségét fennállónak nem ismeri el. Alapitva van tehát a felülvizsgálati kérelem az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* és *c)* pontjára. A felebbezési biróság P. M. főmérnöknek, mint szakértőnek véleménye alapján állapitotta meg azt a tényállást, hogy az alperes által felperestől kibérelt lakás nedvességét és ebből folyólag lakhatatlanságát a falaknak a talajnedvességből származó elnedvesedése és nem a fűtéshiány okozta, a mely nedvesség miatt közegészségügyi tekintetekből alperesnek a lakásból való kiköltözése hatóságilag el is rendeltetett; a felebbezési biróság tehát itéletének indokaiban a S. E. 64. §-ában előirt kötelezettségének megfelelőleg méltatja szakértőnek véleményét; hogy pedig iratellenesen állapitott volna meg valamely ténykörülményt, azt maga felperes sem állitja. De nem fordul

elő anyagi jogszabály megsértése sem. Anyagi jogszabály (Ált. ptkv. 1104. §.), hogy a bérlemény teljes használhatatlansága esetén a bérlő bérfizetésre nem kötelezhető. A felebbezési biróság tehát helyesen állapitotta meg az alperes bérlő fizetési kötelezettségének megszüntét azon félévi időszakra, a mely alatt alperes a lakást, — a honnan a fentjelzett közegészségügyi tekintetekből közigazgatásilag kiköltöztettetett — nem használta. Az a körülmény sem foglal magában anyagi jogszabálysértést, hogy a kir. törvényszék kimondása szerint alperes a lakás fűtésére és szellőztetésére kötelezve nem volt, mert a fűtés és szellőztetés elmulasztásában valamely jogellenes ténykedés nem fordul elő, azt pedig felperes nem is állitotta, hogy a fűtés és szellőztetés iránt alperes magát szerződésileg kötelezte volna, különben is a talajból származó nedvesség fűtés által el nem távolitható.

396. (100.)

Jogerős itéletekkel szemben az azokban nem érvényesített, tehát új bizonyítékok alapján csak perújításnak van helye.

(1899 január 23. 1898. G. 88. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, megváltoztatván az elsőbiróságnak csupán a végrehajtás korlátozását kimondó itéletét, felperesek végrehajtás korlátozása és illetve a felebbezési tárgyalás rendén végrehajtás megszüntetése iránt előadott kérésének akként adott helyet, hogy az alperesi csődtömeg javára felperesek ellen 7199/1894. sz. alatti végzéssel 800 frt tőke és jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtást teljesen megszüntette. Alapúl szolgált a felebbezési biróság ezen itéletének, hogy bár a kielégítési végrehajtás alapját képező 190/1894. sz. a. közjegyzői okirat (1884 márczius 31-ről) tartalma szerint végrehajtást szenvedő felperesek azt ismerik el, hogy D. J. és fia butorraktáros czégnek kiszolgáltatott butorok vételárában 800 frttal maradtak adósai, tényleg csak 600 frt értékű butort vásároltak és ez utóbbiból is egy 85 frt értékű szőnyeget, mivel az a butorok szinéhez nem talált, visszaadtak és így tartozásuk eredetileg csak 515 frtot tett ki; ezen összeget pedig a felebbezési tárgyalás rendén a csődtömeg gondnoka által beadott elszámolás szerint teljesen kifizették, sőt

19 frt 59 kr. túlfizetést is teljesitettek. Bizonyitékként fogadta el a felebbezési biróság az alapkövetelés eredeti összegére nézve közadósnak 1895 junius 20-án kelt levelét, a melynek tartalmi valódiságát D. J. esküvel megerősitette. Ezen levélben D. J. ugyanis kijelenti, hogy a butorok vételára 600 (és nem 800) frt volt, s hogy a butornemüekből egy 85 frt értékű szőnyeget felperesektől visszakapott, következőleg felpereseket csak 515 frt tartozás terhelte. Alperes felülvizsgálati kérelmét anyagi és alaki jogszabály megsértése czimén adja be (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* és *c)*, a kir. tábla ezen kérelemnek helyet adott. Végrehajtást szenvedő felperesek ugyanis már 1896. évi junius hó 19-én 11,205. sz. a. a kolozsvár-városi kir. járásbirósághoz a 7048/1896. sz. a. végzéssel elrendelt végrehajtás megszüntetése iránt keresetet adtak be, a kereset folytán a kir. járásbiróság 1896 évi deczember hó 16-án 23,531. sz. a. itéletet hozott, a melyben felpereseket végrehajtás megszüntetési keresetökkel elutasitotta, a végrehajtást azonban 300 frt tőkére s járulékaira korlátolta. Ezen itéletben a követelés alapösszegéül 800 frt állapittatott meg, miután végrehajtást szenvedő felperesek azt az állitásukat, hogy alperes nem szállitotta volna a közjegyzői okiratban foglalt butorokat mind, nem igazolták, illetve a felhozott állitások az itéleti indokok szerint az 1874. évi XXXV. törvényczikk 114. §-ra tekintettel, mint elkésett kifogások figyelembe vehetők nem voltak. Végrehajtást szenvedő felperesek tehát az itélet indokaiból kitetszőleg a közadós által kiállitott, a királyi törvényszék által bizonyitékul elfogadott (1895 junius 20-ról kelt) elismervényt érintett perben nem érvényesitették, a követelés alapösszegeként 800 forintot megállapitó 23,531/1896. szám alatti itélet ellen pedig felebbezéssel nem élvén : jogerejüleg eldöntött dolgot (res judicatat) képez tehát az, hogy D. J. és fia csődtömegével szemben, felperesek tartozása nem 515, hanem 800 frtot tett. A felebbezési biróság tehát lényeges anyagi jogszabályt sértett meg, a midőn az 1896. évben hozott jogerős itélet megállapitásával szemben a korábbi időből (1895 junius 20-ról keltezett) és a megelőző perben nem is érvényesitett levél alapján a követelés alapösszegét 515 frtban állapitotta meg és azt a teljesitett fizetések által teljesen elenyészettnek mondotta ki. Megsértette azt az anyagi jogszabályt, a mely szerint jogerős itéletekkel szemben az abban nem érvényesitett, tehát új bizonyitékok alapján csak perujitásnak van helye. Ezen okból itéletét meg kellett változtatni és tekintettel a felebbe-

zési tárgyalás rendén alperes által befektetett elszámolási iratra, a melynek helyes voltát a történt fizetésekre nézve felperesek is elismerték, a végrehajtást 217 frt 48 krra s a kamatokra lehetett korlátozni. A kamatok, tekintettel az 1895. évi XXXV. t.-cz. rendelkezéseire csak 5%-al voltak megállapithatók, mert a közjegyzői okiratban kamatkikötés nem foglaltatik, a végrehajtási végzésben megállapitott kamatok pedig csak késedelmi kamat jellegével birnak. s igy érintett törvény rendelkezései értelmében a rendelkező részben kitett időponttól csak 5%-al voltak számithatók.

397. (101.)

Habár a férj neje üzletének vezetője is, mindazáltal nejének külön meghatalmazása nélkül, őt kötelező kezességi nyilatkozatot érvényesen nem tehet. (1875: XXXVII. t.-cz. 43. §.)

(1899 január 30. 1899. G. 92. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét anyagi és alaki jogszabály megsértésre, az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* és *c)* pontjaira alapitja. Azt vitatta ugyanis felperes, hogy úgy II., mint III. r. alperesek (M. M. és M. M.-né) készfizetői kezességet vállaltak T. Á. I. r. alperest felperessel szemben terhelő 418 frt 70 kr. bolti tartozásért, a felebbezési biróság azonban az ált. ptkv. 1238. §. és a kereskedelmi törvénynek a kereskedelmi meghatalmazottak jogkörét meghatározó szabályaival szemközt csak II. r. alperes személyes kötelezettségét állapitotta meg, míg III. r. alperest egyszerűen a részvényekből való kielégités tűrésére kötelezte, jóllehet a bizonyitékul becsatolt, M. M. II. r. alperes, mint III. r. alperesnőnek férje és üzletvezetője által kiállitott levél, a melyben a kezességet II. r. alperes, a ki III. r. alperesnőnek férje és kereskedelmi üzletvezetője, elvállalja és fizetést igér, III. r. alperesre, mint nőre és meghatalmazóra feltétlenűl kötelező: a felebbezési biróság tehát megsértette az anyagi jogot és lényeges eljárási szabályok megsértésével állapitotta meg a tényállást. A bizonyitékul hivatott levél (1897. évi nov. 25-ről) világos és határozott tartalma szerint fizetési kötelezettséget csak M. M. II. r. alperes vállal I. r. alperes T. Á. tartozásáért, tudomásul hozva ugyanebben a levélben egyúttal felperesnek azt is, hogy III. r. alperes a felperes által aláirás végett kiküldött váltókat elfogadni.

aláirni nem akarja. A levél tartalma ellenkező magyarázatot nem tűr és felperes is — ki arra hivatkozott — köteles azt egész tartalmában elfogadni. A felebbezési biróság tehát a kezességi jogviszony fenforgását helyesen szoritotta csak a felperes és II. r. alperes közötti jogviszonyra. Az a nézete felperesnek, hogy II. r. alperesnek ténye (levele) nejét III. r. alperest is érvényesen kötelezhette volna, sem a magánjog hivatott szabályában (ált. ptkv. 1238. §.), sem a kereskedelmi törvényben nem találja jogi igazolását. Mert habár való is az, hogy M. M. II. r. alperes, a neje (III. r. alperes) üzletének vezetője is volt, az üzletvezetőnek a keresk. törvény által szabályozott hatásköre lényegéből és természetéből folyólag jogi hatásköre (Ker. törv. 43. §.) csak is az üzletvezetés körébe eső tényekre és ügyletekre terjed ki, jelen esetben azonban az üzletvezetés körén kivül álló adósság átvállalásáról, kezességi nyilatkozatról van szó, a melyre a nőnek, mint meghatalmazónak kötelezettsége a magánjog elvei szerint külön meghatalmazás nélkül meg nem állapitható, arra ki nem terjeszthető. Helyesen járt el tehát a felebbezési biróság, a midőn III. r. alperes kötelezettségi jogviszonya megállapitásánál egyedül III. r. alperesnek eskü alatti kihallgatásában foglalt ama tényt vette alapul, a mely szerint III. r. alperes I. r. alperesért tisztán részvényeit tette le biztosítékul.

398. (102.)

«Ab Bahnhof Bistritz» (Beszterczе) az átadási helyűl a beszterczei vasúti állomást jelzi.

«Bei Übernahme der Waare ist und zwar successive sofort zu zahlen» kitételnek más értelem nem tulajdonítható, mint az, hogy a mennyi árút a vevő átvett, a fizetésnek az átvétel tényével azonnal kell történnie, következőleg az eladónak, hogy ha a vevő késedelmére alapítottan kártérítési igényt akar érvényesíteni, ki kell mutatni, hogy az árú a vasuti állomásnál, mint szerződés teljesítési helyen, átadásra készen állott.

A K. T. 352. §-ában írt jogok egyikének igénybe vétele (szerződéstől elállás) folytán megszűnik az eladónak az a joga, hogy a törvény biztosította más további vagylagos jogosítványokat érvényesíthessen.

(1898 ápril 18. 1898. G. 19. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes az alperessel kötött vételből származtatja keresetét és kártéritést követel azon alapon, hogy alperes a vétel tárgyát képező három waggon almából két waggon (és pedig egy waggon I-ső, egy waggon II-od minőségű) almát átvenni késett, sőt az azelőtt átvett egy waggon II-od minőségű alma vételárával is hátralékban maradt, a mely utóbbiért a beszterczei kir. járásbiróságnál 1895. évi 12,572. sz. alatt (269 frt 50 kr.-ért) külön keresetet is inditott; továbbá a felek közötti jogviszonyt szabályozó Z. kötlevél (Beszterczén, 1895 november 24-én kelt Schlussbrief czimű német szövegű irat) meghatározza, hogy a három waggon almának átadása 1895 november 26-án veszi kezdetét; a fizetésre vonatkozólag pedig azt a megállapodást tartalmazza, hogy a fizetés az árú átvételével azonnal «successive» történik, az átadási helyül pedig a beszterczei vasuti állomást (ab Bahnhof Bistritz) köti ki. A kötlevélben az árú átadásának meghatározására használt «die Lieferung beginnt am 26/XI.» kifejezésnek a K. T. rendelkezései szerint helyesen az az értelem tulajdonitandó, hogy az árú átadása megkezdődik 1895 november 26-án és tart szakadatlanul addig, a mennyi idő a három waggon alma minőségének megvizsgálására a dolog természete szerint szükséges. Miből szükségképen folyik az is, hogy az eladott három waggon árúnak az átadás időpontjában az átadási helyen kell, illetve kellett lennie. A kötlevélben a fizetés meghatározására használt «bei Uebernahme der Waare ist, und zwar successive, sofort zu zahlen» a K. T. rendelkezéseinek megfelelőleg más értelem nem tulajdonitható ezen körülmények között, mint az, hogy a mennyi árút a vevő átvett, a fizetésnek az átvétel tényével azonnal (Zug um Zug) kell történnie. A K. T. rendelkezése és a dolog természete hozza ebből folyólag magával, hogy felperesnek, ha az alperes késedelmére alapitottan ezzel szemben kártéritési igényt akar érvényesiteni, ki kell mutatnia, hogy felperes az alperes által át nem vett két waggon alma felett, mint árú felett rendelkezett, hogy a két waggon alma a beszterczei vasuti állomásnál, mint szerződés teljesitési helynél átadásra készen állott, alperes pedig annak átvételét megtagadta volna. Ámde maga felperes sem állitotta, hogy ezen kötelezettségének megfelelt volna, hogy két waggon alma a beszterczei vasuti állomásnál átadásra készen lett volna, az a körülmény ismét, hogy ezen árú felett máshelyt rendelkezett, ezen szempontból, tekintettel a kötlevél tartalmára, a mely határozott átadási helyet állapit meg, közömbös. Meg-

állapitható tehát, hogy alperes késedelemben nem volt és igy a kártérités alapja már ezért elesik. Feltéve azonban, hogy felperes a két waggon alma árút a beszterczei állomásnál tényleg feladta, és alperesnek azt ekként átadta volna, alperes vevő nem volt volna köteles még ezen esetben sem az árút átvenni, mert felperes (az iratokhoz bemellékelt) 317/1895. sz. a. közjegyzői tanusitványban foglalt felhivás szerint (1895 deczember 4-ről) alperest a már korábbi időkben átvett első waggon alma ára (269 frt 50 kr.) megfizetésére azzal a hozzáadással hivta fel, hogy a mennyiben ezen vételárt ki nem fizetné, a további szállitást beszünteti, a jogügylettől — saját szavai szerint — eláll. A K. T. 352. §-a meghatározza ama három vagylagos jogositványt, a melyek az eladót a késedelmes vevővel szemben megilletik. Felperes a levelében foglalt felhivás szerint egyszerűen a szerződéstől elállott; ezen egyik vagylagos jog igénybevétele folytán megszünt a jogosultsága ahhoz, hogy az érintett törvényszakasz biztositotta más vagylagos jogokat is érvényesithesse, és igy megszünt a joga a kártérítéshez, a melyet mint vagylagos jogositványt össze nem kapcsolhat a K. T. 352. §-ban utoljára emlitett szerződés megszüntetési joggal.

399. (103.)

Végrehajtató a végrehajtást szenvedett munkaadójánál letiltott munkabéri részösszegekért csak a végr. törv. 130. §-ában szabályozott feltételek (követelés átruházása, stb.) teljesítésének igazolása mellett léphet fel. (1881 : LX. t.-cz. 130. §.)

Zálogjog magában a lefoglalt követelés iránti tulajdonjogot nem eredményezi.

(1898 május 2. 1898. G. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes alperestől azokat a munkabéri részösszegeket követeli, a melyeket, mint végrehajtató a kolozsvárvárosi kir. járásbiróságnak 4095/1892. sz. a. végzése alapján, 67 frt és 65 frt tőkék és járulékai erejéig G. T. ellen intézett kielégitési végrehajtás alapján, alperesnél, mint G. T. munkaadójánál letiltott, a mely összegekre tehát felperes zálogjogot szerzett. Alapitja pedig keresetét arra, hogy alperes a nála lefoglalt heti három forint dijat kifizetni vonakodik. Felperes nem is állitotta, hogy ezen részössze-

gek tekintetében létrejött jogügylet alapján valamely magánjogi viszonyban állana alperessel, a melynek alapján alperestől fizetést követelhetne. Érintett munkabéri összegekre vonatkozó zálogjoghoz felperes a végrehajtási eljárás alapján jutván, ezen összegek kiadása iránt alperessel szemben csak a végrehajtási törvény vonatkozó rendelkezéseinek szemmeltartása, az ott körülirt feltételek mellett léphet fel. A végreh. törvény (1881 : LX. t.-cz.) 130. §-a kifejezetten rendeli, hogy az életjáradékok és más bizonytalan időre részletekben fizetendő követelésekből a kielégítés a V. T. 123. §. szerint a lefoglalt részleteknek átruházása vagy a 124. §. szerinti behajtás útján eszközöltetik. A V. T. 123. §-a az átruházást azon feltételhez köti, hogy a végrehajtatón kivül e követelésre másnak zálogjoga ne legyen és a végrehajtató követelését és járulékait meg ne haladja, minden más esetben a végrehajtató vagy személyesen feljogosíttatik a behajtásra, vagy e czélból ügygondnok rendeltetik ki. Minden esetben azonban kiutalványozási eljárás foglal helyet. Tekintve pedig, hogy felperes alperessel szemben sem a követelés átruházását, sem azt nem igazolta, hogy a lefoglalt követelés felhajtására közvetetlenül feljogosíttatott volna, nyilvánvaló, hogy felperes minden jogi alap nélkül inditotta meg keresetét alperes ellen a G. T. végrehajtást szenvedettet eredetileg illető munkabér összegek iránt; mert a megszerzett zálogjog magában a lefoglalt követelés iránti tulajdoni igényt nem eredményezi. A felebbezési biróság tehát anyagi jogszabályt sértett meg az által, a midőn oly követelést itélt meg felperes javára alperessel szemben, a melyet felperes az 1881: LX. t.-cz. értelmében közvetlenűl feljogositás nélkül nem kérhetett, miért az anyagi jogszabálysértésre (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pont) alapitott felülvizsgálati kérelemnek helyet kellett adni.

400. (104.)

Ha a fiától tartást követelő szülő igénye alól marad még azon legkisebb mértéken is, a mit a községi viszonyok figyelembe vételével a szakértői megállapitás szerint havonként követelhetne: ezen legkisebb tartási összeg megállapításánál merőben közönyös az, hogy a tartásra kötelezett gyermek minő vagyoni viszonyok között van. (Ált. ptkv. 154. §.)

(1898 május 23. 1898. G. 32. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A keresetnek jogalapja alperesnek az ált. ptkv. 154. §-án nyugvó tartási kötelezettsége. A kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, megállapitotta azt a tényállást, hogy felperes elaggott, teljesen vagyontalan, munkaképtelen özvegy nő, megállapitotta, hogy felperesnőnek tartásra kötelezett egyik gyermeke, a második házasságból származott M. M., eskórban szenved, magával tehetetlen, munkaképtelen egyén; elő lett terjesztve, hogy felperesnőnek leánya C. P. J.-né elszegényedett asszony, a ki azonban szerény anyagi viszonyaihoz képest eleget tesz, felperest egy kevés élelemmel ellátja, sőt ruházatáról is gondoskodik. A kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, nem sértett meg anyagi jogszabályt, a midőn kimondotta a tartási kötelezettségét nem teljesitő alperessel szemben, tekintet nélkül a más két gyermek perben nem állására, hogy anyját felperesnőt tartani köteles: mert a tartási költség egész összege megállapitására biróilag kinevezett közös szakértő a bánffyhunyadi viszonyok figyelembevételével megállapitotta, hogy a legszegényebb és ehhez mért igényű ember havonkénti tartása — lakás, élelmezés, tűzifa, ruházat — legalább is 11 frt 50 krba kerül; megállapitotta szakértő az egyes kiadási tételek részértékét, a lakást havi 2 frtban, az élelmezést havi 6 frtban, a tüzifát havi 2 frtban, a ruházatot 1 frt 50 kr.-ban. Mivel pedig e kötelezettség alperest csak felerészben terheli, kötelezettsége e szerint havonként (legalább) 5 frt 75 krt tenne ki; felperes azonban a lakás és élelmezésre korlátozván igényét, lakás czimén havi 2 frtot, élelmezés czimén pedig 1 frt 50 krt, összesen 3 frt 50 krt számit fel, vagyis igénye alól marad még azon törvényes legkisebb igényen, a mit külön-külön mindkét gyermekével szemben követelhetne. Ezen legkisebb tartási összeg megállapitásánál merőben közönyös az, hogy alperes minő vagyoni viszonyok között van, mert ha a munkabiró alperes napszámból tartaná is fenn életét, édes anyja részére havi 3 frt 50 kr. tartási összeg megfizetésére minden viszonyok között kötelezendő volna. Az a felülvizsgálati kérésben emlitett sérelem tehát, hogy alperes tartási kötelességének mértéke megállapitásánál a felebbezési biróság nem volt tekintettel alperes vagyoni viszonyaira, a jelzett körülmények között — még ha eltekint a kir. tábla attól is, hogy alperes csak a kereset beadása után ruházta át nejére ingatlanait — alaposnak nem mutatkozik.

401. (105.)

A határozatnak az abba becsúszott tollhiba folytán ellenkezése az indokolással. A tollhiba kiigazításának elrendelése. (1893 : XVIII. t.-cz. 123. §.)

(1899 január 30. 1898. G. 84. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes felülvizsgálati kérelmének hely adatik, a felebbezési biróságnak fentemlitett itélete feloldatik, az elsőbiróság 1898 szeptember 374/2. számú itéletébe becsúszott azon tollhiba, mely szerint az itélet rendelkező részéből alperesek egyetemleges marasztalásának kifejezése kimaradt, kiigazittatni rendeltetik és utasittatik a felebbezési biróság, hogy e tollhiba kiigazitása s a kiigazitott itéletnek a felek részére leendő kézbesitése végett az iratokat az elsőbirósághoz tegye át, s ezek megtörténte és az iratok visszaérkezése után a felebbezési biróság hozzon, a perköltségekre is kiterjedő új itéletet. Indokok: a felebbezési biróság itéletében foglalt ténymegállapitás szerint felperes keresetét arra alapitotta, hogy az alperesek úgy is mint a F. F. czég örökösei, úgy is mint személyesen kötelezettek a F. F. czég részére megrendelt és kiszolgáltatott üzleti árúk vételára czimén 332 frt 18 kr. tőkével adósai. Kérte, hogy alperesek a 332 frt 18 kr. tőke, ebből 214 frt 76 kr. után 1894. év julius 27-től, 117 frt 42 kr. után 1894. év augusztus 24-től számitandó 6% kamatai, a F. F. czég ellen folytatott perből felmerült 69 frt 72 kr. eddigi, valamint a jelen per költségeinek megfizetésére örökrészük erejéig egyetemlegesen köteleztessenek. A felebbezési biróság tényként megállapitotta, hogy az elsőbiróság felperest az egyetemleges marasztalásra irányuló kereseti kérelmével elutasitotta s az elsőbiróság itéletének ezt a részét, felebbvitel hiányában érintetlenül hagyván, az elsőbiróság által is marasztalt alpereseket a kereseti követelés megfizetésére egyenlő arányban kötelezte. Felperes ezen itélet ellen beadott s az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *c)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérésében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság alaki jogszabályt sértett meg azáltal, hogy az elsőbiróság itéletébe az egyetemleges marasztalásra irányuló kereseti kérelem elutasitását magyarázza bele, mert egyrészről az elsőbirói itélet ilyen elutasitást nem tartalmaz, másrészről az elsőbirói itéletben — a szóbeli kihirdetés szerint — alperesek egyetemlegesen lettek elmarasztalva, s az egye-

temleges szó csak elnézésből maradt ki az itélet szövegéből. E panasznak alapja van, mert egyrészről a tordai kir. járásbiróságnak az 1893: XVIII. t.-cz. 200. §-a alapján 1898. év deczember hó 13-án G. 84/3. sz. a. tett nyilatkozata által bizonyitva van, hogy az elsőbiróság alpereseket egyetemlegesen marasztalta s az egyetemleges marasztalásra vonatkozó kifejezés csak tollhibából maradt ki a szövegezett itéletből; másrészről minthogy a felebbezési biróság által megállapitott tényállásból kétségtelen, hogy felperes kereseti kérelme egyetemleges marasztalásra irányult, s minthogy az elsőbiróság az itélet indokai szerint alpereseket a kereset értelmében marasztalta, az itélet rendelkező részében azonban az egyetemleges marasztalás kifejezést nem nyert s így az itélet rendelkező része és indokolása között ellenmondás látszik lenni; végül minthogy az irásba foglalt elsőbirói itéletnek sem határozati része, sem indokolása, az egyetemleges marasztalásra irányuló kereseti kérelem elutasitását kifejezetten nem tartalmazza: a felebbezési biróság helytelenül járt el, s lényeges alaki szabályt sértett meg, mikor ezen ellenmondások daczára és azok tisztázása nélkül felperest az alperesek egyetemleges marasztalására irányuló kereseti kérelmével az elsőbiróság által elutasitottnak tekintette, s az elsőbirói itéletnek az előadottak szerint tévesen megállapitott eme részét érintetlenül hagyta.

402. (106.)

Vagyonátruházási szerződések csak ajándékozás esetén támadhatók meg a hitelezők által. (Ált. polg. tkv. 953. §.)

Nem tekinthető viszterhes szerződésnek az életjáradéki szerződés, ha a teljes ellátás évi egyenértéke az átruházott ingatlanok évi jövedelmében fedezetét találja.

(1898 július 18. 1898. G. 46. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes mint hitelező a közte és elsőrendű alperes közötti kölcsönügyletből kifolyólag lépett fel keresetével, másod és harmadrendű alpereseket mint szavatosokat azért tette felelőssé a kereseti 260 frt és járulékaiért, mert a néhai T. G. hagyatéka tárgyalásakor az 1884. évi deczember 31-ről 2356. sz. a. felvett jegyzőkönyv rendén özv. T. G.-né I. r. alperes a csertési

261. sz. tkvben felvett ingatlanokból őt megillető felerész járandóságát életfogytiglan való teljes ellátás kikötménye mellett III. r. alperesre — leányára — és II. r. alperesre — vejére — átruházván, ezáltal a kielégitési alapot felperes hitelező elől elvonták. Az a körülmény, hogy felperes és elsőrendű alperesnő közötti jogügylet kölcsönügylet, jogérvényes megállapitást nyert, mert I. r. alperesnő az elsőbirósági itéleten megnyugodott. Másod és harmadrendű alperesek jogviszonya szempontjából az a döntő ténykörülmény, hogy a közöttük és I. r. alperesnő között 1884. deczember 31-én kötött életjáradéki szerződés visszterhes jogügyletet, vagy ajándékozást képez, tekintettel arra, hogy a hitelezők az ált. ptkv. 953. §-a alapján a vagyonátruházási szerződéseket csak ajándékozás esetén támadhatják meg. A kir. tábla úgy találta, hogy a kir. törvényszék helyesen állapitotta meg érintett vagyonátruházási szerződés jogi természetét, a midőn azt ajándékozásnak minősitette. Ugyanis a periratok között fekvő adóslevél tartalma szerint elsőrendű alperesnő a csertési 261. sz. telekjkvben foglalt ingatlanaiból csakis egy részletet adott a 260 frt kölcsönösszeg kamatainak fedezetére felperesnek zálogba, a miből kifolyólag a kamatokat 8%-al felvéve, ezen ingatlan jövedelmei 20 frtot már jóval meghaladják: viszonyitva már most ezen ingatlan tiszta jövedelmét a kölcsön biztositásául le nem kötött többi ingatlanokéhoz, kétségtelen tényként áll elő, hogy az a 60 frt, a mit I. r. alperesnő a teljes ellátás évi egyenértékeként a vagyonátruházás folyamán megállapitott az összes ingatlanok jövedelmében, tekintettel I. r. alperesnőnek társadalmi egyszerű életviszonyaira, fedezetét nyeri: tehát nyilvánvaló már most, miszerint a II. és III. r. alperesek és I. r. alperesnő között ajándékozási szerzódés jött létre. Miután pedig a hivatott törvényszakasz értelmében a megajándékozottak az ajándék erejéig a hitelezőnek felelősek az ajándékozás idejében fennálló adósságokért, a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, akkor, a midőn II. és III. r. alperesek ezen kötelezettségét megállapitotta és annak tűrésére kötelezte, hogy felperes az átruházott ingatlanoknak I. r. alperest illetett felerészéből magának kielégithetést szerezzen, sem anyagi, sem alaki jogszabályt meg nem sértett.

403. (107.)

A hozomány átadására nézve a közjegyzői okirat nem az egyedüli bizonyító eszköz. (1886: VII. t.-cz. 21. §.)
(1898 augusztus 1. 1898. G. 50. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Tarthatatlan a felebbezési biróság amaz álláspontja, hogy a hozomány átadására nézve a közjegyzői okirat az egyedüli bizonyitási eszköz, mert az 1886: VII. t.-cz. 21. §-a csupán az okirattal való bizonyitást korlátozza, midőn azt rendeli, hogy a hozomány átadásáról kiállitott elismervényeknél az okiratbizonyitás csak közjegyzői okirattal történhetik; ezáltal nem zárta ki a tanubizonyítást. De mégsem sértett sem anyagi, sem alaki jogot a felebbezési biróság, midőn a felajánlott tanubizonyitás mellőzésével a perújitási keresetet elutasitó s perújító felperest a perköltségekben marasztaló elsőbirósági itéletet helybenhagyta; mert ha a felajánlott tanúbizonyitás eredménynyel járt volna is, és sikerült volna is perujitónak a perújitás kereteiben felhozott s fent ismertetett tényeket bizonyitani, még sem lehetett volna perújitási keresetének helyet adni; mert e kir. itélőtábla, mint felülvizsgálati biróság, által az alapperben hozott itélet főindokának: a rosszhiszeműségnek megdöntésére perújító mi bizonyitékot sem szolgáltatott; s ha az ügylet tényleg adás-vevés is volt, az esetben is, mint a hitelezők kijátszására irányuló ügylet, a tiltó törvénybe ütközvén, mint ilyen hatálytalan. Mindezek folytán a felebbezési biróság itélete ellen a S. E. törv. 185. §. *a)* s *c)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelemnek nem volt hely adható.

404. (109.)

A meggyőződésre alkalmas bizonyítékok megválasztásában a biróság nincs korlátozva.

A meggyőződés alapját képező okok előadása magában foglalja a többi felhozott összes bizonyítékoknak, tehát a tanúk vallomásának is, mint feleslegeseknek mellőzését. (1893: XVIII. t.-cz. 64. §.)

A kezes fizetéskötelezettsége megállapíttatott, mert a követelés az egyenes adósokon behajtható nem volt és a kezes semmi bizonyítékot sem szolgáltatott arra

nézve, hogy a követelés behajthatlansága a hitelező késedelme, vagy egyéb mulasztása következtében állott be. (Ptkv. 1364. §.)

(1898 május 9. 1898. G. 58. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében foglalt ténymegállapitás szerint felperes keresetét arra alapitja, hogy alperes a «népbank hitelintézet»-nél, felperes igazolt jogelődjénél egy 1886. évi ápril hó 13-án kelt, R. L. mint elfogadó, H. L. és L. M. mint kezesek által aláirt, 320 frtról kiállitott, hat hóra szóló váltót leszámitoltatott és arra kötelezte magát, hogy az esetben, ha e váltó értéke a váltó-adósokon felhajtható nem lesz, a váltó értékét a felmerült összes költségekkel együtt, meg fogja fizetni a felperesnek. Miután a váltóadósok nem fizettek, felperes velük szemben a követelést birói úton perelte, ellenük végrehajtást vezetett, de ez — az adósok vagyontalansága miatt — eredményre nem vezetett. Alperesre nézve tehát az elvállalt fizetési kötelezettség határideje bekövetkezett. I. Alperesnek az alaki jog megsértésére vonatkozó sérelmei két pontban csoportosithatók. Panaszolja: 1. hogy a felebbezési biróság lényeges eljárási szabályt mellőzött, midőn az alperes által nyujtott tanubizonyitékot figyelmen kivűl hagyta, Z. M. alperesi tanút ki sem hallgatta, s pusztán a végrehajtási iratokból és egy községi elöljárósági bizonyitványból állapitotta meg azt a tényt, hogy a váltóadósok vagyontalanok, holott F. J. tanú vallomása és a végrehajtási iratok adatai által épen az van beigazolva, hogy H. L.-nak vagyona van, sőt a felperes által ellene vezetett végrehajtás alkalmával lefoglalt ingók egy része a felperes javára ma is foglalás alatt áll, — alaptalan; mert azt a kérdést, hogy a perben a felek által felhozott bizonyitékoknak van-e és milyen mértékben bizonyitó ereje az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a szerint — eltekintve azon esetektől, a melyekben a törvény kötelező szabályokat állit fel — a biróság a bizonyitékok szabad mérlegelése mellett dönti el, s csak arra van kötelezve, hogy meggyőződését kellően indokolja. A felebbezési biróság ennek a kötelezettségének eleget tett, mert kifejtette azokat az okokat, a melyekből azt a meggyőződését meritette, hogy a váltókötelezettek, különösen H. L. annak daczára, hogy a végrehajtási iratok szerint 55 frt 30 krra becsült ingói a felperes javára foglalás alatt állanak — vagyontalanok, illetőleg, miután az árverés nagyobb költségei az ingók csekély értékét felemésztené, L. H. is vagyon-

talannak tekintendő; meggyőződésének ezen okai pedig felül nem vizsgálhatók; továbbá miután a meggyőződésének alapját képező okokat felsorolta, ezeknek előadása magában foglalja a többi felhozott összes bizonyitékoknak, tehát az alperesi tanuk vallomásának, mint feleslegeseknek mellőzése indokát; a meggyőződés előidézésére alkalmas bizonyitékok megválasztásában pedig a biróság nincs korlátozva. II. Alperesnek az anyagi jog megsértésére vonatkozó panasza abból áll, hogy felperes a követelés felhajtása körül a váltóadósokkal szemben feltünő mulasztást követett el, s így alperest mint kezest, az o. ptkv. 1356. §-ára való tekintettel nem lehetett elmarasztalni. Ezen panasza is alaptalan, mert a felebbezési biróságnak a felülvizsgálati eljárásban is irányadó ténymegállapitása szerint felperest a követelés felhajtása körül késedelem nem terheli; de különben is alperes semmi bizonyitékot nem nyujtott arra nézve, hogy a kereseti követelés — esedékessé válta után — a váltóadósokon felhajtható volt volna, s hogy egyedül felperes késedelme, vagy más mulasztása következtében vált felhajthatlanná.

405. (110.)

A munkabéri szerződés általános rendelkezéseitől eltérő azt az önálló alperesi állítást, hogy egyes munkát felperes díjtalanul tartozott volna teljesíteni, alperes köteles bizonyítani; mert ebből származtatja alperes az ő jogát. (1868: LIV. t.-cz. 152. §.)

(1898 október 17. 1898. G. 69. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében foglalt tényállás szerint felperes keresetét arra alapitja, hogy az alperessel kötött szóbeli szerződés szerint alperestől elvállalta a «Piscu-Grivi» havas részen lévő ölfák levágását, a «Riu-Almului» nevű helyre leendő lecsúsztatását, a csúsztatáshoz szükséges zsilipek felállitását, leszerelését, továbbá a zsilip anyagának felvágását és lecsusztatását is azon kikötéssel, hogy alperes a «Riu Almului» helyen átadott minden ölfa után 2 frt 60 kr munkabért köteles fizetni felperesnek. Felperes 1896. év őszén 1225 öl fát adott át alperesnek, a miért alperes 3185 frtot tartozott volna fizetni, de csak 2900 frtot fizetett, s így 285 frt munkabérrel még adós. E 285 frt, ennek a kereset beadásától járó 5% késedelmi kamatai és a perköltség megfizetésére kérte

kötelezni az alperest. Alperes beismerte, hogy felperessel az előadott módon szerződött, hogy felperes 1223½ öl fát szerződésszerűen vágott és átadott, s hogy ezért őt 3181 frt, 10 kr. munkabér megilleti. Azonban kifogásul felhozta, hogy a felperes a facsúsztatásra szolgáló zsilipeket nem szerelte le, azok anyagát fel nem vágta és át nem adta. Felperes felülvizsgálati kérésében anyagi, helyesen alaki jogszabály megsértését látja abban, hogy a felebbezési biróság alperes eskü alatti vallomásával állapitotta meg azt a tényt, hogy a zsilipek leszerelését, anyagának felvágását, lecsúsztatását és átadását felperes dijtalanul tartozott teljesiteni, holott erre nézve a bizonyitás alperest terhelte. E panasz alapos, mert felperes keresetének jogalapját, tehát a keresetében állitott szerződés feltételeit bizonyitani tartozik ugyan, de ő ezen kötelezettségének eleget is tett, mert alperes beismerésével bebizonyitotta, hogy minden levágott, lecsúsztatott és átadott öl-fa után 2 frt 60 kr munkabér illette meg. Az ettől való eltérést, hogy t. i. a zsilip leszerelését, anyagának felvágását, lecsúsztatását és átadását felperes díjtalanul tartozott volna teljesiteni, — mint a szerződés általános szabályaitól eltérőt s mint olyan alperesi állitást, a melyből alperes a maga jogát származtatja, — alperes tartozik bizonyitani. Ennek következtében, a mennyiben e döntő ténykörülmény igazolására egyéb bizonyiték fen nem forgott, az 1893: XVIII. t.-cz. 96. §-a értelmében a bizonyitó fél ellenfele, azaz felperes lett volna eskü alatt kihallgatandó és esküre bocsátandó.

406. (111.)

A vevő jogositva van a váltó elfogadmányoktól feltételezetten engedett fizetési határidőre való tekintet nélkül az egész vételár azonnal való fizetését követelni, ha a vevő a kereskedelmi árúk értékét több hó után lejárandó részösszegekről szóló váltók beküldése mellett igérte, de a váltókat ki nem állitotta és eladónak be nem küldötte; a mi által a részletfizetés kedvezményét elvesztette.

(1898 november 17. 1898. G. 72. sz. a.)

407. (112.)

A polgári per eldöntésére lényeges befolyással biró jövedéki kihágási ügy előzetesen megoldandó kérdés.

Hatáskör leszállítása. (1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. p., 166. §.; 1881 : LIX. t.-cz. 73. §.)
(1898 november 21. 1898. G. 74. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itéletében foglalt ténymegállapitás szerint felperesek keresetüket arra alapitották, hogy 1895. év november 10-én Csigmó községtől alhaszonbérbe vették a szesz- és italadó, valamint a czukor-, bor-, sör- és húsfogyasztási adók beszedési jogát, mindazon jogokkal és kötelezettségekkel, a melyek Csigmó községét, mint főhaszonbérlőt, a kir. kincstárral kötött szerződés szerint megillették. Ezen jogok egyike, hogy a jövedéki kihágások elkövetőire kiszabott pénzbüntetések felpereseket illetik. Felperesek az algyógyi pénzügyőrség közreműködésével megállapitották, hogy 1896. év őszén I. V. 226, L. P. 56. L. S. 40, és B. J. 10 liter szilvapálinkát csempésztek a községbe, a miről a pénzügyőri tényleirás felvétetett, s a jövedéki vizsgálat folyamatba is tétetett. Azonban Csigmó község képviselőtestülete a csempészeten ért egyénekkel — felperesek tudta és beleegyezése nélkül — oly módon egyezett ki, hogy azok mindenike a községi pénztárba egy forintot fizetett s a község a jövedéki vizsgálat továbbfolytatását nem kivánta, a minek következtében a dévai kir. pénzügyigazgatóság az eljárást abbanhagyta. A képviselőtestület ezen eljárása által a felperesekkel fennálló szerződést jogtalanul megszegvén, annak a határozatot hozott és alperesitett tagjai az okozott károkért egyetemlegesen felelősek, s miután az a legkisebb pénzbüntetés, mely az 1890 : XXXVI. t.-cz. 9. §-a értelmében a jövedéki kihágást elkövetőkre kiszabandó lett volna, 266 forint 50 krajczárt tesz ki, s igy a felperesek ezen összeg erejéig kárt szenvedtek: alpereseket 266 forint 50 krajczár kár tőke, ennek a kereset beadásától járó 5% késedelmi kamatai és a perköltség megfizetésére kérték kötelezni. Alperesek azon az alapon, hogy a kereseti jog érvényesitését a pénzügyi biróság előtti jövedéki kihágási eljárás kell, hogy megelőzze, — az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. pontja alapján pergátló kifogással éltek a felebbezési eljárásban; különben az ügy érdemében beismerték, hogy Csigmó község a szóban forgó adók beszedési jogát felpereseknek alhaszonbérbe adta, s hogy a jövedéki kihágást elkövetőkre kiszabott pénzbüntetések is a felpereseket illetik meg; de tagadták, hogy ők az állitólag jövedéki kihágást elkövető egyénekkel kiegyeztek, hogy ezeknek a pénzbüntetést elengedték, hogy a

dévai m. kir. pénzügyigazgatóság által már megindított jövedéki vizsgálatot beszüntették, s hogy felpereseket a kereseti összeg erejéig megkárositották volna. A további eljárás megszüntetését, esetleg a keresetnek elutasitását s felpereseknek a perköltségben való elmarasztalását kérték. A felebbezési biróság — abból a felfogásból indulva ki, hogy miután Csigmó község képviselőtestülete a feljelentésben foglalt jövedéki kihágásokra nézve az azt elkövetőkkel egyezséget kötött és azok büntetését nem kivánta, a jövedéki kihágásoknak az illetékes hatóság által való előzetes elbirálása lehetetlenné van téve — a pergátló kifogásoknak nem adott helyet; az előzetes jövedéki vizsgálatra vonatkozó iratok adataiból pedig bizonyitottnak vette az összes kereseti állitásokat, s alpereseket — Z. N. kivételével, a kivel szemben felperesek a felebbezési tárgyaláson keresetüktől elállottak — a kereseti kérelem értelmében marasztalta. A marasztalt alperesek ezen itélet ellen beadott felülvizsgálati kérésüket az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* *b)* és *c)* pontjaira alapitják; első sorban a felebbezési biróság itéletének feloldása mellett az eljárás megszüntetését, másodsorban a kereset elutasitását és mindkét esetben felpereseknek a perköltségben való elmarasztalását kérték. Panaszul felhozzák alperesek, hogy a felebbezési biróság az által, hogy az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. pontjára alapitott pergátló kifogásnak helyet nem adott, hanem az ügy érdemében, tehát a pénzügyi törvényszékek hatáskörébe tartozó jövedéki kihágás kérdésében is határozott, megsértette az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának 1. pontjában és a 166. §-ában irt törvényes rendelkezést. E panasznak alapja van, mert felperesek keresetükben kár-követelést érvényesitenek, ezen kereseti igényüknek jogi alapja és terjedelme pedig azon állitott tényre van fektetve, hogy I. V., L. P., L. S. és B. J. csigmói lakosok az 1890 : XXXVI. t.-cz. 9. §-ában körülirt «jövedéki kihágást» követtek el, melyből kifolyólag ugyanezen törvény értelmében, legalább is 266 frt 50 kr. pénzbüntetést tartoztak volna fizetni. A keresetbe vett jog érvényesitése tehát ezen első sorban döntő kérdések elbirálásától függ. Tekintettel már most arra, hogy az 1888 : XXXV. t.-cz. 9. §-a, az 1883 : XLIV. t.-cz. 102. §-a értelmében a kereset alapjául felhozott jövedéki kihágások miatti vizsgálatok megejtésére, s a vizsgálat által megállapitott kihágások büntetésére a kir. pénzügyigazgatóságok, illetőleg az 1871 : LXVI. t.-cz. 1. §-a alapján az erre felhatalmazott kir. törvényszékek az illetékesek, a melyek a kihágások megállapitása és megbüntetése körül

az e tekintetben fennálló különös törvényes jogszabályok szerint vannak hivatva eljárni; tekintettel arra, hogy a kereset alapját képező állítólagos jövedéki kihágásokra vonatkozóan ezen kivételes törvényes eljárás keresztülvive még nincs; tekintettel arra, hogy a dévai királyi pénzügyigazgatóságnak 10959—1897. számú határozatával abbanhagyott eljárást felperesek, mint tulajdonképeni feljelentők s a jövedéki kihágások által közvetlenül érdekelt alhaszonbérlők, az 1883: XLIV. t.-cz. 103. §-ában megszabott elévülési időn belül újra felvenni annál is inkább jogositva vannak, mert a feljelentésük alapján megindult eljárást a dévai királyi pénzügyigazgatóság meghallgatásuk nélkül hagyta abban; tekintettel arra, hogy az elévülési idő még nyitva áll, mert a panaszolt kihágások 1896. év őszén követtettek el, s így mi sem áll útjában annak, hogy felperesek az említett hatósági eljárást — melynek e polgári pert meg kell előznie — folyamatba tegyék; tekintettel arra, hogy az 1881 : LIX. t.-cz. 73. §-ának intézkedéséből merithető analogia alapján a polgári perre befolyással biró azon kérdéseket, melyeket különben jövedéki kihágási eljárás útján kellett volna megállapitani, a polgári perrel kapcsolatosan csak akkor lehetne eldönteni, ha a jövedéki-kihágási eljárás többé már megindítható nem volna; tekintettel arra, hogy az előadottakból folyólag kétségtelen, hogy az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. pontjában irt pergátló eset fennforog, s így a felebbezési biróság az által, hogy ezen — az itélethozatal előtt, az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe veendő — akadályt figyelembe nem vette, hogy az elsőbiróság itéletét hivatalból fel nem oldotta s az eljárást meg nem szüntette, az 1893 : XVIII. t.-cz. 166. §-ában foglalt rendelkezést sértette meg: a felülvizsgálati kérelemnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *b)* pontja alapján helyet adni, a 166. §. értelmében a felebbezési biróság itéletét feloldani, az eljárást megszüntetni, s a 168. §. értelmében felpereseket a perköltségben marasztalni kellett.

408. (113.)

A közkereseti társaság hitelezői csőd esetét kivéve közvetetlenül a társaság tagjaitól követelhetnek kielégitést. (1875 : XXXVII. t.-cz. 88. és 97. §§.)

(1899 január 9. 1898. G. 82. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A visszatartott fizetés czimén követelt 133 frt 36 kr. és az 1894. év szeptember 15. és 19-én végzett szakértői munka czimén igényelt 20 frt tekintetében felperes panaszul azt hozza fel, hogy ő nem a «P. G. és társai» czéggel, hanem alperesekkel szerződött, s mikor a szakértői munkálatokat teljesítette, e czég még nem is létezett, s hogy ennek következtében anyagi jogszabályt sértett meg a felebbezési biróság azáltal, hogy felperest kereseti jog hiányában elutasitotta. E panasz alapos, mert a felebbezési biróság ténymegállapitása szerint felperes a «P. G. és társai» közkereseti társaság szolgálatában állott, s eme szolgálatból kifolyóan érvényesiti előbb emlitett igényeit; minthogy pedig alperesek eme közkereseti társaságnak tagjai; minthogy pedig az 1875 : XXXVII. t.-cz. 88. §. értelmében a közkereseti társaság tagjai a társasági kötelezettségekért egész vagyonukkal egyetemlegesen felelősek; minthogy a társaság hitelezői — a csőd esetétől eltekintve — közvetlenül a társaság tagjaitól kielégitést követelni jogositva vannak; minthogy ebből kifolyóan a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértésével mondotta ki azt, hogy felperest alperesek ellen kereseti jog nem illeti: a felülvizsgálati kérelemnek ebben az irányban helyet adni kellett.

MAROSVÁSÁRHELYI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

409.

Ha a gyám gyámoltját könyörületből tartja el, ezért díjat jogosan nem követelhet. (1877 : XX. t.-cz. 77. §.; O. p. tkv. 1481. §.)

(1898 szeptember 13. 1898. G. 50. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét, annak tartalmából kivehetőleg, az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára alapítja, a mennyiben abban azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság neheztelt ítéletében a P. T. K. 1481. §-ának, úgyszintén az 1877 : XX. t.-cz. 77. §-ának is a gyám jogaira vonatkozó rendelkezéseit helytelenül alkalmazta. — Ez a panasza azonban felperesnek alaptalan, mert való ugyan, hogy úgy a polgári törvénykönyvnek fenn hivatkozott §-ában, mint az 1877 : XX. t.-cz. idézett §-ában foglalt rendelkezések biztositanák felperesnek, mint gyámnak, a keresetbe vett tartási költségek iránt való követelhetési jogosultságát, de miután a felebbezési biróság azt az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint e helyen is irányadó tényállást állapitotta meg, hogy felperes az alperest anyjának halálos ágyán hozzá intézett kérése folytán könyörületből vette tápolás végett magához: ebből kifolyólag a felebbezési biróság helyesen alkalmazta a felhozott törvényszakaszokat és ennélfogva az által, hogy felperest keresetével ezen az alapon elutasitotta, anyagi jogszabályt nem sértett meg, és pedig annál kevésbbé nem, mivel a megállapitott fennebbi tényállás mellett teljesen közömbös az, hogy felperes gyámi minőségben teljesitette-e a szóban forgó tápolást vagy nem? mert a törvény szerint a könyörületből teljesitett tápolásért dijat, még gyámi minőségének beigazolása esetében sem igényelhet.

410.

A biróság a kereseti jogalaptól eltérni nem jogosult. Feloldás. (1893 : XVIII. t.-cz. 204. §.)

(1898 szeptember 21. 1898. G. 52. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes keresetét az abban megnevezett és alperesnek használatában hagyott malomfelszerelési tárgyaknak az átadáskor volt állapotban való visszaadásáért és ha ez lehetetlen volna, úgy azok értékének megfizetéseért inditotta a tulajdonosi jog alapján, s ettől az eljárás folyamában sem állott el s keresetét meg nem változtatta. Ennek daczára a felebbezési biróság a kérdéselt tárgyak használati értéke iránt hozott itéletet. — Ezen eljárás ellen felülvizsgálati kérelmében mindkét fél panaszt emelt. Felperes még azért is, mert a felebbezési biróság az ügyet nem a tulajdonjog alapján, hanem haszonkölcsön czimén döntvén el, a tényállást nem helyesen, sőt anyagi jogszabály megsértésével állapitotta meg. — Tekintve, hogy a keresetben felhozott tulajdonjog és a felebbezési biróság által megállapitott használatból folyó jogalap különböző tényállás megállapitást igényel, és hogy a biróság a kereseti jogalaptól eltérni nem jogosult: ennélfogva mindkét fél felülvizsgálati kérelmének helyet adva, a felebbezési biróság itéletét a S. E. T. 204. §-a alapján fel kellett oldani s ugyanazt a biróságot a tényállásnak a kereseti tárgyak értékére nézve megállapitására s a kereseti jogalapon leendő itélet hozatalára kellett utasitani.

411.

A jóhiszemű és rosszhiszemű birtokos kártéritési kötelezettsége. (O. p. tkv. 326. 338. §§.)

A rosszhiszeműség kérdésének felülvizsgálata. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §. a.)

A felülvizsgálati kérelem alaki kellékei. (1893 : XVIII. t.-cz. 190. 193. §§.)

(1898 szeptember 21. 1898. G. 54. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek felülvizsgálati kérelmüket az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és annak *c)* pontjára is alapitják ugyan, de miután annak előadása rendén valamely alaki jogszabály

helytelen alkalmazását, avagy ilyen jogszabálynak helytelen mellőzését kifejezetten nem panaszolják, az csupán az idézert törvényszakasz *a)* pontjára alapítottnak tekintendő, a mennyiben abban a felebbezési biróságnak egyedül és kizárólag azt a rendelkezését teszik panaszuk tárgyává, hogy alperesek a kérdésben forgó fekvők vételárának és nem az értéküknek megfelelő összeg megfizetésében marasztaltattak el és ilyképpen a felebbezési biróság a P. K. T. 326. és 338. §-aiban foglalt anyagi jogszabályok alkalmazását helytelenül mellőzte. A P. T. K. most idézett 338. §-ában az az anyagi jogszabály foglaltatik, hogy a kereset időpontjától fogva a jóhiszemű birtokos is a rosszhiszemű birtokossal egyenlő elbánás alá vonandó, ha birói itélet által a dolognak visszaadásában elmarasztaltatik; a 326. §. szerint pedig rosszhiszemű az a birtokos, ki tudja, avagy a körülményekből vélelmeznie kell, hogy a dolog másé, és ezekből kifolyóan való ugyan, hogy alperesek, ha rosszhiszeműeknek volnának tekintendők, nemcsak a szóban forgó fekvők birtokából nyert hasznokat, jelen esetben tehát a vételárt, hanem azokat a hasznokat lennének kötelesek visszapótolni, melyeket felperesek azokból nyerendettek volna, mely hasznok a fenforgó esetben a kérdéses ingatlanoknak jeleni becsértékében mutatkoznak; minthogy azonban a felebbezési biróság az alperesek tudomására vonatkozó tényállásból vont következtetés utján helyesen állapította meg, hogy alperesek amaz ingatlanok elidegenítése körül jóhiszeműen jártak el, a felebbezési biróságnak a felülvizsgálati kérelemben panaszolt az a rendelkezése, mely szerint alperesek, mint jóhiszeműnek tekintendő birtokosok, az általuk eladott fekvők vételárának, vagyis a megállapitott tényállás szerint 250 frtnak megfizetésében marasztaltattak el, anyagi jogsérelmet, a rosszhiszeműség kimutatásának hiányában, nem foglal magában, minélfogva felperesek a fennebbiekből kifolyóan alaptalan felülvizsgálati kérelmükkel elutasitandóknak találtattak.

412.

Az alapperben eldöntött kérdés itélt dolog; az újított perben csak a felvetett újabb körülmények és bizonyítékok képezik birói elbirálás tárgyát. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §.)

A hagyományos az örökhagyó tartozásáért csak ak-

kor felelős, ha a hitelező kimutatja, hogy az örökösöknek jutott hagyatékból kielégítést nem nyert.

Az örökség mibenléte és mennyisége a végrehajtási eljárásra fenn nem hagyható, hanem a perben állapítandó meg.

(1898 október 4. 1898. G. 55. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontjára alapitja s abban azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság itéletének hozatalánál anyagi jogszabály sértett meg az által, hogy jóllehet Sz. Gy. alperesnek, mint örökösnek kötelezettsége az alapperben már megállapittatott és igy az ujitott perben kérdés már csak az lehetett, hogy nevezett alperesnek mennyivel kevesebb összeget kell az alapperben megitélt összegnél fizetnie: a felebbezési biróság törvény szerint nem volt jogositva birálatába bocsátkozni annak, hogy alperes a V. J. hagyatékával szemben örökösnek, avagy hagyományosnak tekintendő-e vagy nem? és ebből kifolyóan e per keretében nem lett volna kutatható és eldöntendő az a további kérdés sem, hogy vajjon felperes követelése a V. J. örököseinek jutott vagyonból kielégítést nyert-e és igy felperesnek Sz. Gy. alperes ellen kereseti joga van-e vagy nincs, és pedig annál kevésbbé nem, mivel az örökség tisztázása a végrehajtási eljárásra is fenntartható volt volna. Felperesnek a felülvizsgálati panasza azonban minden irányban alaptalannak találtatott; mert habár igaz az, hogy az alapperben előadott kérdés az általános jogszabályok szerint itélt dolognak tekintendő s az ujitott perben csak a felvetett újabb körülmények és vonatkozó bizonyitékok képezik birói megfigyelés és elbirálás tárgyát: mindazonáltal tekintettel arra, hogy a kir. itélőtábla az alapperben hozott 3286/892. számu jogerős itéletében az a kijelentés foglaltatik: «hogy alperes csak abban az esetben köteles fizetni, ha vagyont örököl és annak értékeig,» — alperesnek örökösi minősége emez itélet által feltétlenül megállapitottnak nem tekinthető; ennélfogva a felebbezési biróság ez ujitott perben helyesen bocsátkozott ama kérdésnek vizsgálatába és eldöntésébe, hogy vajjon Sz. Gy. a néhai V. J. hagyatéka irányában örökösnek avagy hagyományosnak tekintendő-e? s minthogy az a birósag az ujitott perbeli körülmények és adatok egybevetéséből arra a következtetésre jutott, hogy nevezett alperes hagyományos s a tényállást ily értelemben állapitotta meg, felperes pedig

azt, hogy ez valamely alaki jogszabály helytelen alkalmazásával, avagy ilyen jogszabálynak helytelen mellőzésével történt volna, nem is állítja: a felebbezési biróság e részben anyagi jogszabályt nem sértett meg. Ha pedig alperes, a felebbezési biróságnak, az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a szerint e helyütt is irányadó eme megállapitása értelmében, hagyományos, — akkor tekintettel arra, hogy a felebbezési biróság itéletében hivatkozott anyagi jogszabály helyes értelmezése szerint, a hagyományos az örökhagyó tartozásáért csak akkor vonható felelősségre, ha a hitelező az örökösöknek jutott hagyatékból kielégitést nem nyer, és felperes nem mutatta ki e per rendén azt, hogy követelése a hagyaték eme részéből behajtható nem volt: a felebbezési biróság annak kimondásával, hogy felperesnek Sz. Gy. alperes ellen ezuttal kereseti joga nincs, az anyagi jogszabályoknak megfelelően, helyesen döntött s ennélfogva felperes felülvizsgálati panasza figyelembe e részben sem vétettetett. — De nem volt figyelembe vehető felperesnek az a panasza sem, hogy az örökség tisztázása az itélet alapján foganatositandó végrehajtás folyamára nem utaltatott; mert az állandó birói gyakorlat szerint az örökség misége és mennyisége a perben kimutatandó és meghatározandó, ez tehát a végrehajtás folyamára fenn nem tartható.

413.

Abból, hogy az anya gyermektartási igényének érvényesítése végett huzamos időn át nem lépett fel, nem következtethető, hogy e czímen tett költekezésének megtérítéséről lemondott volna.

A gyermek tartása első sorban az apát terheli, az anyát másodsorban, ha az apa arra képtelen. (1877 : XX. t.-cz. 11. §.)

Feloldás. (1893 : XVIII. t.-cz. 37. 204. §§.)

(1898 november 8. 1898. G. 68. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmében főleg anyagi jogszabályok megsértését panaszolja és megtámadja a felebbezési biróság itéletét különösen azért, mivel abból a körülményből, hogy gyermektartás iránti igényének érvényesitése végett huzamos időn át nem lépett fel, azt a téves vélelmet állapitotta meg, hogy e czimen tett költekezésének megtérittetéséről lemondott. Ez a panasz

alapos; mert nincs törvény vagy törvényes intézkedés, melyből folyólag az lenne megállapitható, hogy a követelés behajtásának elmulasztása, illetőleg elhalasztása egyuttal az arról való lemondást is magában foglalná. Minthogy pedig az 1877: XX. t.-cz. 11. §-a megállapitja, hogy a kiskorú gyermek tartása első sorban az apát terheli és az anya csak másodsorban köteles erre, az osztr. P. T. K. 1042. §-a pedig kimondja, hogy a másért tett költekezések visszakövetelhetők: ebbeli jogában nem korlátozhatja az anyát az a körülmény, hogy másodsorban maga is köteles a gyermek tartására. Minthogy továbbá megállapitást nyert az, hogy felperes anya tartotta a gyermeket és nem merült fel oly körülmény, mely alperes apa tartásra való képtelenségét még csak valószinűsitené is: a felebbezési biróság hivatkozott anyagi jogszabályokat sértette meg akkor, midőn felperest gyermektartás czimén tett költekezéseinek megtéritésére irányuló keresetével elutasitotta. Ez alapon a kir. itélőtábla a felülvizsgálati kérelemnek helyet adott, de minthogy a tényállás a gyermektartás czimén tett költekezések összegére nézve nem állapittatott meg és ennek hiányában a kereset felett nem határozhat, a felebbezési biróság itéletét feloldotta és a tényállásnak a jelölt irányban való megállapitását elrendelte.

414.

Ha a kezes elmulasztja az egyenes adós által teljesitett fizetésről meggyőződni s ezt a fizetést a hitelezőnek ellenvetni, az általa teljesitett fizetés megtéritését az egyenes adóstól sikerrel nem követelheti. (O. p. tkv. 1358. 1361. §§.)

(1899 ápril 18. 1899. G. 16. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati panasz a S. E. T. 185. §. *a)* pontja alapján, anyagi jogszabály megsértése miatt támadja meg a felebbezési biróság itéletét, az osztr. ált. P. T. K. V. 1358. §-ában foglalt, s a kezes és adós közötti jogviszonyra vonatkozó anyagi jogszabály mellőzése s az 1361. §. helytelen alkalmazása miatt. E panaszt a kir. itélőtábla részben alaposnak találta. A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint ugyanis alperes, kiért felperes kezességet vállalt, 400 forinttal volt adós, melyből 300 forintot 1885. év augusztus hava előtt, 100 forintot pedig

1890-ik évben kifizetett hitelezőnő kezeihez. Felperes azonban a beperesités folytán a keresetbe vett összeget 1885. augusztus 31-én és 1886. márczius 16-án fizette ki hitelező ügyvédje kezéhez. Midőn tehát felperes 1885-ik évi augusztus 31-én kezdve alperesért fizetést teljesitett, e teljesitett fizetések az osztr. ált. P. T. K. V. 1358. §-a szerint csak annyiban követelhetők vissza, a mennyiben az osztr. ált. P. T. K. V. 1361. §-ának szem előtt tartásával történt a fizetés és a mennyiben ebből folyólag a fizetés alperes helyett teljesitettnek vehető. A felebbezési biróság által megállapitott fennebbi tényállás szerint, miután alperes a 400 frt. követeléséből 300 frtot már kifizetett, felperes ez összeg erejéig — a később teljesitett fizetések alapján — visszatéritési joggal alperessel szemben nem bir, mert a P. T. K. V. 1361. §-a szerint kötelességében állott az alperes által már addig teljesitett fizetésekről meggyőződni, s e fizetéseket a hitelezőnek ellenvetni. Vonatkozó részében tehát felperes felülvizsgálati kérelmével, mint alaptalannal, elutasittatott. Más elbirálás alá tartozik azonban az alperes által 1890-ben fizetett 100 forint kérdése; a felebbezési biróság azt a tényt is megállapitotta, hogy felperes közölte alperessel, hogy ő már fizetéseket teljesitett; miután tehát alperes ennek tudatában volt, a később 1890-ben 100 frt erejéig teljesitett fizetést felperes ellen védelmül fel sem hozhatja, s miután e hátralék összeget felperes a hitelező ügyvédje részére már 1886-ban megfizette, alperes azt — mint helyette fizetett összeget — kamataival együtt visszatériteni tartozik.

415.

A büntető biróság itélete nem korlátozza a polgári biróságnak azt a jogát, hogy a kártérítési igény fölött az ez iránt rendelkező polgári törvények szabályai szerint a büntetésre méltó cselekmény elkövetésére való tekintet nélkül függetlenül itélkezzék. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

A perköltség kölcsönös megszüntetése a felperesnek keresetével elutasítása esetén. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 110. §§.)

(1899 ápril 12. 1899. G. 15. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmében a felebbezési biróság itéletét alaki és anyagi jogszabály mellőzése miatt azért kéri egész terjedelmében megváltoztatni, mert az a biróság a bizonyitékokat helytelenül mérlegelte, nem vévén figyelembe a büntető itéletben alperesre kimondott megbüntetést s felperesnek kárkövetelése iránt a polgári birósághoz való utasitását és a tanuknak a lovak betegségét és időleges használhatlanságát igazoló vallomásait, és mert a felebbezési biróság a tényállást eme tanuvallomásoknak s a büntető ügyiratoknál levő orvosi látleletnek figyelmen kivül hagyásával csupán a szakértőnek a biróság előtt tett vallomása alapján állapitotta meg. Anyagi jogszabály megsértését pedig felperes a miatt panaszolja, hogy habár lovai 8—10 napi pihentetésének szükségessége a szakértőnek nyilatkozata által is igazolva van, mégis kártéritési keresetével egészben elutasittatott s a perköltségnek megtéritésére is köteleztetett. Ezek a panaszok azonban az ügy érdemét illetőleg alappal nem birnak; mert a büntető biróság itélete nem foglal magában meghatározást arra nézve, hogy felperes milyen kára iránt lett perre utasitva, s mert különben is ez az itélet nem korlátozza a polgári biróságnak azt a jogát, hogy a kártéritési igény fölött az ez iránt rendelkező polgári törvények szabályai szerint a büntetésre méltó cselekvény elkövetésére való tekintet nélkül függetlenül itélkezzék. A S. E. T. 64. §. szerint a biróság a bizonyitékok mérlegelésénél törvényes bizonyitási szabályokhoz nincs kötve, hanem a tényállitások valóságát vagy valótlanságát a tárgyalás és bizonyitékok egész tartalmának mérlegelésére szabadon állapitja meg. — Minthogy pedig jelen esetben a felebbezési biróság azokat az okokat, melyek a tényállás megállapitásánál meggyőződését előidézték, itéletében a tanuk vallomására és a szakértő vallomására és véleményére való hivatkozással tüzetesen előadta: a tényállás megállapitása felülvizsgálat tárgyává nem tehető. Az ez alapon megállapitott tényállás szerint pedig az aténykörülmény, hogy felperesnek lovai megbetegedését, ezek értékcsökkenését s időleges nem használhatását és a gyógykezelés szükségességét alperes cselekménye idézte elő, nem lévén bizonyitva, a felebbezési biróság anyagi jogszabályt nem sértett meg az által, hogy eme tényállásból vont következtetés alapján felperest a keresetbe vett jogczimekre alapitott kártéritési követelésével egészben elutasitotta. — Mindezeknél fogva felperes felülvizsgálati kérelmének a per főtárgyára vonatkozó panaszával elutasittatott. — Tekintve azonban, hogy alperes a büntető

itélet szerint jogtalan cselekvényt követett el, s hogy igy felperes keresetével nem minden alap nélkül lépett fel, és hogy keresetének egy része csupán a jogczím hiányából utasíttatván el, felperes pervesztessége nem a kereseti jogalap teljes hiánya miatt állott be s ennélfogva felperes sajátlag teljesen pervesztesnek nem tekinthető s így alperes sem absolut pernyertes: a felülvizsgálati kérelemnek a perköltségen lett marasztalásra irányuló része alaposnak találtatott s ezekből az okokból a perbeli költség, és mert a felülvizsgálatnak részben hely adatott, ezért az ezen eljárással felmerült költség is kölcsönösen megszüntettetett.

416.

Megfelel az 1893 : XVIII. t.-cz. 190. §-a kellékeinek a felülvizsgálati kérelem, ha a támadás alapja a kérelem tartalmából kitünik.

A 45896/1889. sz. I. M. rendelet 39. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés csak a közbirtokossági tagok közötti arány megállapításának végérvényességéről szól, ellenben nem alkalmazható az akkor, ha a részesedési arány nem a közbirtokosság tagjai, hanem az egyes igényjogosultak között állapíttatott meg.

A perköltség összegének felülvizsgálata. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§.)

A felülvizsgálati tárgyalás költségében marasztalás a felülvizsgálati kérelemnek a perköltség tekintetében részben sikeressége esetén. (1893 : XVIII. t.-cz. 204. 206. §§.)

(1899 ápril 18.'1899. G. 18. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperesek felülvizsgálati kérelmében nem foglaltatik ugyan hivatkozás a S. T. 185. §-ának illető pontjaira, de kitünvén a felülvizsgálati kérelem tartalmából, hogy a felebbezési biróság itélete anyagi és alaki jogszabályok megsértése okából támadtatik meg, az a S. T. 185. §-a kivánalmainak megfelel és ez alapon a felülvizsgálat alapjául elfogadtatott. Alperesek felülvizsgálati kérelmükben első sorban anyagi jogszabály helytelen alkalmazása okából támadják meg a felebbezési biróság itéletét állitván, hogy a fogarasi italmérési jog kártalanitása iránti ügyben a brassói kir. tör-

vényszék által hozott jogerős itélettel a részesedési arány a kereseti összeg erejéig részükre már meg lévén állapitva, ezen összeg iránti igényüknek fennállása már itélt dolog hatályával bir, mert bár áll, hogy az 1889. évi 45896. sz. a. kelt. I. M. rendelet 38. §-ának 2-ik bekezdése szerint felperes ellenük az ott meghatározott esetekben és időn belül felléphet, de viszont idézett szakasz utolsó bekezdése szerint a közbirtokossági tagok között a részesedési arány megállapitása tárgyában hozott itélet végérvényesen kötelező és annak ellenében a törvény rendes útja sem vehető igénybe, miből tekintettel arra, hogy a fennforgó esetben utóbbi rendelkezés alkalmazásának van helye, következik, hogy az alsó biróságok ezen rendelkezésbe ütközően jártak el és egyuttal az itélt dologra vonatkozó jogszabályokat sértették meg, midőn a kereseti követelés iránti igény kérdését ujabban itélet tárgyává tették. Ez a panasz azonban nem alapos, mert a hivatkozott I. M. rendelet 38. §-ának 2-ik bekezdése szerint az abban felsorolt esetekben a jogaiban sértett fél azok ellen, kik az ő sérelmével részesültek a kártalanitási tőkéből, az utalványozástól számitott 6 hónap alatt birtokon kivül a törvény rendes utján felléphet, és minthogy az alsóbiróságok megállapitották azt a tényt, hogy felperes a jelzett határidőn belül fellépett, ez a tényállás a S. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó és csak annyiban támadható meg, a mennyiben az itéletben valamely jogszabály megsértésével voltak tények megállapitva, de ilyent alperesek nem is állitanak és illetőleg a hivatkozott rendelet 38. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés állitott figyelmen kivül hagyása ilyennek nem tekinthető, mert az csak a közbirtokossági tagok közötti arány megállapitásának végérvényességéről szólt, jelen esetben azonban a részesedési arány nem a közbirtokosság tagjai, hanem az egyes igényjogosultak között állapittatván meg, az utóbb idézett rendelkezés alkalmazásának nem lehet helye és ugyanazon okból tárgytalanná vált e rendelet 17. §-ára alapitott panasz is és az alsó biróságok nem követtek el jogszabálysértést, midőn felperesnek a kereseti követelés iránti igényét a rendelet 38. §-ának 2-ik bekezdése alapján itélet tárgyává tették. További panaszként alperesek azt hozzák fel, hogy felperes keresete nem bir jogalappal, előadván, hogy 1889. április 1-én, midőn az italmérési jog megszünt az ingatlan tartozéka lenni, felperes jogelőde sem volt tulajdonosa a kérdéses ingatlannak és ez okból annak jogán felperes sem érvényesitheti a kereseti követelést. Megjegyezve azt, hogy az 1889 : V. t.-cz.

2. §-a értelmében az italmérési jog 1889. május 1-én szünt meg az ingatlan tartozéka lenni, ez a panasz a megállapitott és e helyen is irányadó tényállás szerint szintén merőben alaptalan, mert meg van állapitva, hogy kiskorú E. Gy. jogelődje volt az ingatlan tulajdonosa akkor, mikor az italmérési jog még az ingatlan tartozéka volt, meg van továbbá állapitva, hogy kiskorú E. Gy. emlitett jogelődjének összes jogai és kötelezettségei örökség utján nevezett kiskorúra hárultak és hogy ennek hagyatéka kizárólag felperest illette meg és minthogy ugyancsak a megállapitott tényállás szerint az 1890. szeptember 1-én kelt szerződéssel csupán az ingatlan idegenittetett el, de az italmérési jogért járó kártalanitási tőke nem, ez utóbbi iránti igény felperes jogelődének hagyatékához tartozott és így felperes kereseti joga nem eshetik kifogás alá. Alaptalan alpereseknek az a panasza is, hogy miután felperes nevezett kiskorú hagyatékának csak felét örökölte, legfeljebb a kereseti összeg feléhez lehet igénye, mert az idézett I. M. rendelet 38. §. 2-ik bekezdésében irt 6 hónapon belül a többi örökösök nem lépvén fel, a másik felerész iránti kereseti jog megszünt; midőn tehát az alsó biróságok felperesnek az egész kereseti követelést kiitélték, ez által az elévülésre vonatkozó jogszabályokat sértették meg. Alaptalan ez a panasz azért, mert felperes már a keresetben az egész követelés iránti igénnyel lépett fel, az pedig, hogy ez iránti jogosultságát csak a per során igazolta, semmiféle jogszabályba nem ütközik. E szerint a felülvizsgálati kérelemnek a per főtárgyára vonatkozó része alaptalan levén, azzal alperesek elutasittattak. Végül a perköltségek tekintetében a szóbeli tárgyaláson előadottakra hivatkozva panaszolják alperesek, hogy a perköltségek tévesen állapittattok meg. Megjegyzésével annak, hogy a szóbeli tárgyaláson előadottakra való hivatkozás a S. E. T. 190. §-a rendelkezésénél fogva annál kevésbbé vétethetett figyelembe, mert a tárgyalási jegyzőkönyv erre vonatkozó adatot nem tartalmaz: a felülvizsgálati biróság a panaszt csupán a perköltségek összegére irányulónak tekintette és azt alaposnak találta, mert felperesi ügyvéd részére az 1898. évi 3284. számú végzéssel és az első biróság itéletével összesen 55 forint 90 kr. állapittatott meg munkadij és költség czimén és miután felperes nem is állitotta, hogy ezen kivül más kiadása is merült volna fel, az alperes terhére megitélt perköltség ezen összegre volt leszállitandó. Felperesek a felülvizsgálati tárgyalás költségének megfizetésében is marasztaltattak, mert felülvizsgálati kérelmüknek csupán a perköltségek összegére vonat-

kozó része volt sikeres, az erre irányuló panasz pedig a S. T. 206. §-a szerint tárgyalást és költséget maga után nem vonó nyilvános előadás utján volt volna elintézhető, de minthogy alperesek a kereset főtárgyára vonatkozó itéletet is alaptalan felülvizsgálati kérelemmel megtámadták és ez által a tárgyalásra okot szolgáltattak, a tárgyalás költségeinek megfizetésében marasztalandók voltak.

417.

A késedelmes eladó mindaddig jogosan szállíthat, míg a vevő elállásáról ertesítve nem lett. Az elállásról és a kártérítési követelésről értesüléskor áll be az eladónak az a kötelezettsége, hogy utólagos teljesítésre engedélyt kérjen. (1875 : XXXVII. t.-cz. 353. 354. §§.)

A kártérítés mérve árkülönbözet alapján csak oly árúknál állapitható meg, a melyeknél a teljesítés helyén piaczi vagy tőzsdei ár jegyeztetik. E piaczi ár nem tanúkkal vagy szakértőkkel, hanem csakis hivatalos árjegyzékkel bizonyítható. (1875 : XXXVII. t.-cz. 356. §. 2. p.)

A vevő kártérítési joga az 1875 : XXXVII. t.-cz. 272. §-a alapján.

(1899 ápril 26. 1899. G. 22. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság itélete ellen mindkét fél felülvizsgálati kérelemmel élt; felperes abból az okból, hogy egy kocsi burgonya után 150 forint további kártérités nem itéltetett meg és a perköltségek megszüntettettek, alperes pedig abból az okból, hogy a 20 frt előlegen kivül felperesnek egyáltalában kártérités itéltetett. I. Felperes felülvizsgálati kérelme alaptalannak találtatott. Arra alapitotta felperes panaszát, hogy a felebbezési biróság a keresk. törv. 354. §-ának helytelen értelmezésével utasitotta el 150 forintra menő követelésével. Azt állitja ugyanis felperes, hogy vevő azután, hogy az elállásról értesitette eladót, utólagos teljesitésre határidőt nem tartozik adni, mert ily időt az elállás előtt vagyis a teljesitési határidő előtt kell eladónak kérnie. E fejtegetésnek azonban jogi alapja nincs. Ily értelmezés mellett az eladónak engedett utólagos teljesités czéltalan lenne. A keresk. törv. 353. §-a szerint, ha eladó az árú átadásával késik, vevő részére három jog nyilik meg: u. m. vagy a szerződés teljesitését és a késedelemből eredő

kár megtéritését, vagy teljesités helyett kártéritést követelhet, vagy a szerződéstől egyszerűen elállhat. Felperes a kártérités iránti jogot választotta. Ily esetben a 354. §. szerint a késedelmes fél erről azonnal értesitendő. — Eladó tehát mindaddig, mig a vevő elállásáról értesitve nincs, szállitani jogosult, mert a szerződés teljesitésének kötelezettsége fennáll, ez ideig (értesitésig) tehát engedély kérésről szó sem lehet; ha azonban vevő az elállásról és kártérités követeléséről értesitette, ekkor áll be eladónak az a kötelezettsége, hogy utólagos teljesitésre engedélyt kérjen. Mikor tehát a felebbezési biróság megállapitotta, hogy egy kocsi burgonya szállitását eladó felajánlotta, s erre felperes elfogadólag nem nyilatkozott: helyesen alkalmazta a kereskedelmi törvény intézkedéseit a felebbezési biróság azzal, hogy felperest, mint ki az utólagos teljesitésre határidőt nem engedett, a felajánlott burgonya nem szállitása miatti kártéritési igény megállapitásával elutasitotta. — Részben ennek, s részben az alperesi panasz helyadásának következménye felperes azon további panaszának elutasitása, mely a perköltségek kölcsönös megszüntetésére vonatkozik. II. Alperes a felebbezési biróság itéletét a S. E. T. 185. §. *a)* és *c)* pontjai alapján azért támadja meg, hogy a kár tanuk és szakértők vallomása alapján lett megállapitva, holott a felperes által követelt piaczi ár a keresk. törvény 356. §-a szerint csak hivatalos árjegyzékkel állapitható meg. E panaszt a felülvizsgálati biróság alaposnak találta. A felebbezési biróság itéletéből elfogadott tényállás szerint alperes a 4 kocsi burgonya közül két kocsi burgonyát nem szállitván, erre nézve késedelembe esett, s ebből folyólag felperes kártéritési keresetét a szerződési vételár és piaczi ár közötti külömbözetre fektette. A felebbezési biróság azt is megállapitotta, hogy Marosvásárhelyt, mint a teljesités helyén a burgonyáról piaczi árjegyzék hivatalosan nem vezettetik, ennek hiányában az árkülömbözetet a szakértők véleménye alapján állapitotta meg, következtetést vonva az egyes kisebb eladások árából a szerződési vételáron felüli nyereségre. A kárnak ily módon való megállapitása csak a keresk. törvény 339. §-ában fennforgó esetben van megengedve, ez pedig nem a kártérités esetére vonatkozik, hanem arra az esetre, midőn vételár megállapitásának szüksége forog fenn, a keresk. törvény 356. §. 2. pontja értelmében továbbá a kártérités összege árkülömbözet alapján csak oly áruknál állapitható meg, a melyeknél a teljesités helyén piaczi vagy tőzsdei ár jegyeztetik, miből következik, hogy a piaczi ár nem tanukkal vagy szakértőkkel,

hanem hivatalos árjegyzékkel bizonyitandó. Ennélfogva felperes kárát jelen esetben csak a keresk. törvény 272. §-ának megfelelően, vagyis azon az alapon követelhette volna, hogy tényleg a szerződési árnál nagyobb értékben szerezte be burgonya szükségleteit vagy ki kellett volna mutatnia azon tényleges hasznot, mely a beszerzési ár és továbbadási ár között valóban fennforgott, miután pedig a jelzett tényállás szerint felperes kárait nem ez alapon követelte, a felebbezési biróság a kár megállapitására vonatkozó anyagi jogszabályokat sértette meg azzal, hogy felperes részére a 20 forint előlegen felüli kárt megitélte. Ennek alapján a felebbezési biróság itélete az alperesi felülvizsgálati kérelem folytán az előlegen kivüli kártéritési ágában megváltoztattatott, s felperes kártérités iránti követelésével elutasittatott.

418.

A bérfizetés késedelme alapján sem szüntethető meg a haszonbéri szerződés akkor, ha az nemcsak haszonbéri, hanem részben munkabéri szerződés is.

(1899 június 7. 1899. G. 31. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét az 1893:XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* és *c)* pontjaira alapitja s első sorban anyagi jogszabály megsértéseként azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság itéletének meghozatalánál az a P. T. K. 1118., 914. és 1159. §-ainak rendelkezését sértette meg azzal, hogy daczára annak, miszerint a jelen esetben peres felek között haszonbéri viszonynak létezését látta fennforogni és a vonatkozó tényállást ily értelemben is állapitotta meg, a haszonbéri viszonynak megszüntetését ki nem mondotta, ámbár a bérleménynek tetemes ártalmával való használása megállapittatott. Anyagi jogszabályt sértett meg továbbá a felebbezési biróság itéletének hozatalánál az által is, hogy helytelenül megállapitott tényállás folytán alpereseknek a bérfizetésre való megintését és a haszonbéri viszonynak a késedelmes fizetés alapján való megszüntetését ki nem mondotta, jóllehet ő (felperes) az előző évekre járó haszonbéri részleteknek felhajtása iránt a perek és a végrehajtási eljárások folyamatba tételét kimutatta. Felperesnek ily értelmű felülvizsgálati panaszát azonban a kir. itélőtábla egyik irányban sem találta alaposnak. A felebbezési biróság által megállapitott, felperes részéről helyesként elfogadott és a

S. E. T. 197. §. értelmében e helyen is irányadó tényállás szerint ugyanis a peres felek közti jogviszonyt az *A*) alatti szerződés szabályozza, ez a szerződés pedig részben munkabéri, részben haszonbéri szerződést foglal magában; munkabérit képezvén az a szerződés ama részében, mely szerint alpereseknek jogelőde a malomnak és tartozékainak felépitését 30 évi haszonélvezés kikötése ellenében felvállalta; haszonbérit ellenben ama részében, mely szerint felperes a marosi malomjogot és bizonyos földterületet évi 400 forint bérért alpereseknek, illetve jogelődüknek átengedett. Ily tényállás és jogviszony mellett és tekintettel arra, hogy felperes eme szerződésnek egészben való megszüntetését és a bérlet tárgyának minden tartozékaival való birtokbaadását is követeli, habár az igazolt késedelmes fizetésből kifolyóan a P. T. K. 1118. §-a szerint következnék a haszonbéri viszonynak felperes által kért megszüntetése, de a jelen esetben annak ki nem mondása által azért nem követett el a felebbezési biróság anyagi jogsértést, mert a többször említett *A)* alatti szerződésben peres felek jogviszonyai aképpen szabályoztattak, hogy alperesek, illetve jogelődük által teljesitett munka folytán, utóbbiak jogositva vannak az egész ingatlan haszonélvezetét 30 évig megtartani, s a szerződés ennek csakis időleges megszüntetéséről intézkedik, míg a végleges megszüntetést már az a körülmény is kizárja, hogy csakis alpereseknek s illetve ezek jogelődének engedtetett jog a malom kezeléséről 30 év előtt is lemondani s ezt felperesnek átbocsátani. Miután ennélfogva a szerződés tárgya malom alperesektől felperes által 30 éven belül nem követelhető, a szerződésnek az a része, mely a haszonbérleti viszonyra vonatkozik, a fennforgó czímen meg nem szüntethető azért, mert e megszüntetés az egész szerződés megszüntetését vonná maga után, a mit pedig a felek által létesitett és most kifejtett fennebbi szerződési viszony meg nem enged.

419.

A perorvoslat tekintetében a beszámítás, mint nem önálló kereset útján érvényesíteni kivánt ellenkövetelés, számításba nem vehető. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.)

Felülvizsgálat abban a kérdésben, hogy a beszámítás útján érvényesíttetni kivánt ellenkövetelés a kereseti követeléssel összefüggésben áll-e. (1893 : XVIII. t.-cz. 106. 185. §§.)

Az adós a késedelmi kamat fizetésének kötelezettsége alól csak akkor szabadul, ha a tartozás összegét birói letétbe helyezi.

(1899 ápril 25. 1899. G. 20. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Mindenek előtt megjegyeztetik, hogy felpereseknek a válasziratban tett az az észrevétele, hogy a beszámitási kifogás utján érvényesiteni kivánt ellenkövetelés 200 forinton alóli összegére tekintettel felülvizsgálatnak nincsen helye, nem vétetett tekintetbe, mert a felülvizsgálat megengedése kérdésében a kereseti összeg az irányadó, az pedig a 200 forint értéket meghaladja, továbbá, mert a perorvoslatok tekintetében a beszámitás, tehát nem önálló kereset, utján érvényesiteni kivánt ellenkövetelés a nagyobb kereseti összeg sorsában részesül. Alperes felülvizsgálati kérelmét a S. T. 185. §. *a)* és *c)* pontjaira alapitva, általánosságban panaszolja, hogy 138 forint 70 krajczár után kamat helytelenül itéltetett meg felperesek részére. Ezt a panaszt a felülvizsgálati biróság nem találta alaposnak, mert alperes ezen kamatfizetési kötelezettség alól csak abban az esetben menekülhetett volna, ha a jelzett összeget birói letétbe helyezi, minthogy azonban alperes ezt nem is állitja, az alsó biróságok nem követtek el jogszabálysértést, midőn késedelme alapján alperes kamatfizetési kötelezettségét ezen összeg után megállapitották. Panaszként hozza fel továbbá alperes, hogy az alsóbiróságok azt a döntő kérdést, hogy beszámitási kifogása jogszerű-e, illetőleg hogy a beszámitás utján érvényesiteni kivánt ellenkövetelés a kereseti követeléssel összefüggésben áll-e? a P. T. K. vonatkozó rendelkezéseinek és nevezetesen az 1105. §. határozmányának figyelmen kivül hagyásával helytelenül birálták el. Ezt a panaszt a felülvizsgálati biróság alaposnak ismerte fel, mert az alsóbiróságok itéleteinek indokai szerint felperesek 210 forint haszonbérhátralék iránt inditottak keresetet, melyből alperes csak 138 forint 70 krajczár fennállását ismervén el, azzal felpereseket megkinálta, az ezt meghaladó 71 forint 30 krajczár erejéig pedig a haszonbér tárgyának részbeni elvonása, failletményének elvitele és hasznos befektetések okából beszámitási kifogást emelt, melyet az alsóbiróságok azon az alapon, hogy az ellenkövetelés nem áll összefüggésben a kereseti követeléssel, mellőztek és a S. E. T. 106. §-a rendelkezésének alkalmazásával itéleteiket csupán a kereseti követelésre szoritották. Az alsóbiróságoknak ez a jogi álláspontja téves, mert

felperesek keresetüket tulajdonostársi és haszonbéri viszonyból származtatják, alperes ellenkövetelését szintén ezen viszonyból kifolyólag a haszonbér tárgyának részbeni elvonása, továbbá tulajdonostársi minőségénél fogva őt megillető fák elvitele folytán keletkezett kárának és tett hasznos befektetéseinek megtérítésére alapítja, és így alperes ellenkövetelése a kereseti követeléssel összefüggésben áll, és minthogy a S. E. T. 106. §-ában foglalt rendelkezés alkalmazásának csak akkor van helye, midőn a beszámítás utján érvényesíteni kivánt ellenkövetelés a kereseti követeléssel nem áll összefüggésben, ez az eset pedig az előadottak szerint nem forog fenn : az alsóbiróságok helytelenül alkalmazták a hivatkozott törvényszakaszt és ezáltal egyuttal megsértették a beszámításra vonatkozó jogszabályokat.

420.

A peres felek 1887. decz. 29-én a 61500 frt vételárból már kifizetett 41500 frt utáni 1887. nov. 1-étől 1887. deczember 12-ig járó *kamatot összeszámították és megállapították,* az alperes ennek számszerű összegét elismerte, annak a meghatározott időben való megfizetésére magát kötelezte s a felperes ezt elfogadta. Ennélfogva az e czimű követelésnek a p. tkv. 998. §-ára figyelemmel kamat jellege elenyészvén, *az új tőke gyanánt köteleztetett s az e szerint oly tőkekövetelėssé alakult át, a melyre nézve a rendes elévülési határidő lett irányadó* és így a megitélt összegre nézve sem a ptkv. 1480. sem pedig az 1883 : XXV. t.-cz. 19. §-ának rendelkezései nem alkalmazhatók. (1898 aug. 30. 1898. G. 42. sz. a.)

421.

A K. T. 358. §-a az *árú feloszthatóságát* több körülménytől, nevezetesen az ügylet természetétől, a felek akaratától vagy a szerződési tárgy minőségétől teszi függővé; ebben az esetben, a midőn az alperes egy vaggon deszkát rendelt, az árúnak a felek akaratából és a szerződés minőségéből kifolyólag egészben a megrendelés szerint valónak kell lennie, a feloszthatóság tehát ennélfogva kizártnak tekintendő. (1898 szeptember 6. 1898. G. 45. sz. a.)

422.

Ellenkező törvényes rendelkezés hiányában a fennálló birói gyakorlat szerint *valamely követelésnek behajthatatlansága csupán*

a megkisértett végrehajtás sikertelensége által bizonyítható kétségtelenül. (1898 szeptember 6. 1898. G. 46. sz. a.)

423.

A törvénytelen gyermek tartásdijának utólagos megtéritését az anya rendszerint nem követelheti a természetes apától akkor, *ha a gyermek születése és a tartásdíj iránti igény érvényesítése között jelentékenyebb időköz folyt le* és az anya a fellépés elmulasztásának elfogadható indokát ki nem mutatja. (1898 aug. 16. 1898. G. 49. sz. a.)

424.

Az alperes részéről felhozott az az állitás, hogy az elsőbiróságnál eredetileg a kereset szerint 200 frt érték iránt inditott jelen perben a felülvizsgálati kérelem emez értékre való tekintettel visszautasitandó, figyelembe azért nem vétetett, mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 148. §-a és 31. §. 2. pontja szerint *a kereseti összegnek a felebbezési eljárásban 240 frtra lett felemelése a kereset megváltoztatásának nem lévén tekinthető: a per tárgyát már most ez az utóbbi érték képezi.* (1893 : XVIII. t.-cz. 1., 181. §§.) (1898 szeptember 13. G. 53. sz. a.)

425.

Az a háztulajdonos, a ki az ő nevére érkezett *téglának házába beépítését engedte,* s annak árát az épitési vállalkozótól levonta, illetve visszatartotta, a tégla árának megfizetésére akkor is jogosan köteleztetett, ha a téglát nem rendelte meg. (1898 okt. 11. 1898. G. 58. sz. a.)

426.

A kereset tárgyát 150 frt vételár visszakövetelése és 100 frt kár megfizetése, összesen tehát 250 frt képezte. Ez összegből a sommás biróság 240 frtot, s járulékait megitélte, s az ezen felüli követeléssel felperest elutasitotta. A sommás biróság itélete ellen csakis alperes élt felebbezéssel, *de azon, hogy 150 forint a tőkéből megitéltetett, megnyugodott, és felebbezését csak az ezen felüli 90 frt, s járulékai iránt nyújtotta be, s a felebbezési biróság is itéletében a felebbezésre szorítkozott. Ennélfogva a felebbezési biróság előtt a per tárgya 200 frtot nem haladott meg.* Miután pedig akkor, ha a per tárgyának

értéke járulékok nélkül 200 frtot meg nem halad, *felülvizsgálatnak helye nincs,* a felülvizsgálati kérelmet hivatalból visszautasitani, s a törvény által kizárt jogorvoslattal élő felperest a S. E. T. 205. §-a alapján a megfelelő *birsággal* kellett büntetni. A felülvizsgálati kérelemért az azt ellenjegyző ügyvéd részére munkadij és költség azért nem állapittatott meg, mert a törvény által kizárt jogorvoslatért az *ügyvéd díjazást saját felétől sem igényelhet.* (1898 julius 27. 1898. G. 59. sz. a.)

427.

A csupán részben pervesztes félnek az összes perköltség megtérítésében való elmarasztalása az 1893: XVIII. t.-cz. 110. §-a szerint a biróság belátására lévén bízva, a felebbezési biróságnak a perköltségre vonatkozó indokolt rendelkezése nem foglal jogszabálysértést magában. (1898 október 18. 1898. G. 60. sz. a.)

428.

A kereset tárgyát a kir. járásbiróság előtt G. J. V. alperessel szemben 242 frt, K. S. alperessel szemben pedig 160 frt pénzkövetelés képezte, s a kir. járásbiróság előlnevezett alperest kötelezte a 242 frt s járulékai megfizetésére, mig felperest a K. S.-sel szemben 160 frt iránt támasztott keresetével elutasitotta. G. J. V. alperes és annak marasztaltására nézve felperes is az alsóbirósági itéleten megnyugodtak, s igy felebbezés tárgyát emez itéletnek csak a K. S.-re vonatkozó része képezte, minélfogva, nevezett K. S. alperessel szemben már a kereset tartalma szerint eredetileg, de általában a *felebbezési biróság előtt a per tárgya csak a 160 forint tőke volt.* Tekintve, hogy a S. E. T. 181. §-a értelmében felülvizsgálatnak nincs helye, ha a per tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frt értéket meg nem halad s tekintve, hogy jelen ügyben a per tárgyának értéke csak a 160 forint: *a felülvizsgálati kérelmet visszautasítani* s a törvény által kizárt jogorvoslattal élő felet — a felülvizsgálati kérelmet ellenjegyző ügyvéd felelősségének kimondása mellett — a S. E. T. 205. §-a értelmében a megfelelő *bírsággal* kellett büntetni. (1898 szeptember 6. 1898. G. 61. sz. a.)

429.

Való ugyan, hogy az *alperes, mint községi biró* a községet érdeklő bérleti viszonyban közvetlen részt nem vehet, alperes azon-

ban jelenleg *nem a községgel, hanem harmadik személyekkel t. i. a felperesekkel szerződött és ez a ténye az alperesnek, esetleg csak fegyelmi intézkedést vonhatna maga után,* de azért a tény maga valamely tiltó rendelkezésbe nem ütközvén, *a tuopis causa fogalma alá nem vonható* és így tiltott jogügyletet nem is képez, annál kevésbé, mivel a községgel szemben az I. r. felperes áll közvetlen kötelezettségi viszonyban. (1898 október 25. 1898. G. 64. sz. a.)

430.

A kereset tárgyát a sommás biróság előtt 266 frt 18 kr. képezte, míg a viszonkereset 16 frt 65 kr. iránt támasztatott. A sommás biróság felperest keresetével elutasitotta és a viszonkereseti összeg s a perköltség megfizetésére kötelezte. Eme itélet ellen csakis felperes élt felebbezéssel és pedig azért, hogy alperes viszonkeresetének elutasitása mellett 96 frt 18 kr. tőke s járulékai megfizetésére köteleztessék; a felebbezési tárgyaláson pedig követelését még 29 frt 70 krral leszállította. Ennélfogva a *felebbezési biróság előtt a per tárgya úgy a keresetet, mint a viszonkeresetet illetőleg 200 frtot nem haladott meg.* Miután pedig akkor, ha a per tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frtot meg nem halad, a S. E. T. 181. §-a értelmében *felülvizsgálatnak helye nincs,* a felülvizsgálati kérelmet hivatalból visszautasitani s a törvény által kizárt jogorvoslattal élő felperest a S. E. T. 205. §-a alapján a megfelelő *bírsággal* kellett büntetni. A felülvizsgálati kérelemért az azt ellenjegyző *ügyvéd részére munkadíj és költség azért nem állapíttatott meg,* mert a törvény által kizárt jogorvoslatért az ügyvéd díjazást saját felétől sem igényelhet. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1898 október 4. 1898. G. 66. sz. a.)

431.

Előre bocsáttatik, hogy *az ellenfélnek a tárgyaláson meg nem jelenése és válaszirat elő nem terjesztése az igazolásba való beleegyezésnek nem tekintetett,* s alperesi képviselőnek ez alapon tett előterjesztése ebből az okból figyelembe nem vétetett. Alperesi képviselő a felebbezési birósági itéletet az eredeti vétiv tanusitása szerint 1898. évi szeptember hó 7-én vette, a felülvizsgálati kérelmet azonban a királyi járásbirósághoz 1898. szeptember 22-én beadta ugyan, de onnan — mint illetéktelen helyre beadott — visszaadatván, a királyi törvényszékhez, mint felebbezési biróság-

hoz, az igazolási kérelemmel együtt 1898. szeptember 30-án adta be. Alperes igazolásának okáúl egyedül tévedését hozza fel; miután azonban *e tévedése* a S. E. T. 188. §-ának azon világos rendeletével szemben, hogy a felülvizsgálati kérelem a felebbezési birósághoz adandó be, *vétlen mulasztás gyanánt nem fogadható el,* a felülvizsgálati kérelemmel a S. E. T. 189. §-ának engedélye alapján kapcsolatosan előterjesztett igazolási kérelemnek hely nem adathatván, a csak 1898. évi szeptember 30-án beadottnak tekinthető felülvizsgálati kérelem, mint nyilván elkésett, a S. E. T. 188. §-ának rendelkezése alapján vissza volt utasitandó. A felülvizsgálati eljárásban felmerült (alperesi) *ügyvédi munkadíj és költség* az 1868 : LIV. t.-cz. 252. §-a alapján állapittatott meg. (1898 deczember 6. 1898. G. 69. sz. a.)

432.

Abban az esetben, *ha a felperes nem egy már kiadott, hanem jövőben kiadandó összeget* (bedőlt fal felépitésére a szakértők által megállapitott költséget) *számított fel kártérítésül,* erre vonatkozóan a fizetési határidő még nem járván le, *az alperest a fizetés tekintetében késedelem nem terheli* és ez okból késedelmi kamatok fizetésére nem kötelezhető. (1898 november 15. 1898. G. 71. sz. a.)

433.

A rendszeres élelmezésből előállott követelés] a *korlátolt korcsmai hitel* körébe nem tartozik. (1883 : XXV. t.-cz. 22. §.) 1898 november 29. 1898. G. 73. sz. a.)

434.

Míg a hagyaték teljesen tisztázva és átruházva nincsen, *a hagyaték részére megitélt követelések* birói letétbe helyezendők. (1898 deczember 22. 1898. G. 80. sz. a.)

435.

A község által a *közigazgatási katóság részéről számadási hiány megtérítésében elmarasztalt községi pénztárnok ellen a megállapított hiány megtérítése iránt indított perben* vagy viszonkeresetileg érvényesitheti *az alperes* az 1886 : XXII. t.-cz. 144. §-a értelmében őt megillető azt a jogát, hogy a határozat kézbesitésétől három hónap alatt a számadásoknak birói megvizsgálását kérje,

vagy *oly bizonyítékokat tartozik előadni*, a melyek védelmét támogatják és a közigazgatási határozatban foglalttal ellenkező eredmény kiszámitásának alapjául szolgálhatnak. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1899. január 31. 1898. G. 84. sz. a.)

436.

Abban az esetben, *ha a férj vagyontalanul halt el, a nő is felelős a férj részére kiszolgáltatott és a közös háztartásban felhasznált élelmi szerek és háztartási czikkek áráért*, mert jóllehet az o. ált. p. tkv. 91. és 92. §§-ai szerint a férj van első sorban a háztartás költségeinek hordozására kötelezve, de a 143. §. szerint e kötelezettség a férj vagyontalan elhalálozása esetében a nőre is kiterjed, a mely értelmezést a legfőbb biróság is több itéletében elfogadott. (1899 febr. 7. 1898. G. 86. sz. a.)

437.

A felebbezési biróság megállapitván azt a tényt, hogy az alperes a felperesek jogelődjének 1500 frtot egy váltóval kifizetett, e ténynyel szemben *a felperesek voltak kötelesek bizonyitani, hogy a felperesek jogelődjének az alperessel szemben ezen összegen felül menő követelése volt* és csak ennek bizonyitása esetén háramlott volna vissza a bizonyitási kötelezettség az alperesre annak kimutatása végett, hogy a fenálló tartozások közül váltóval a kereseti követelést is kifizette. Minthogy pedig a felebbezési biróság azt a tényt állapitotta meg, hogy alperesnek a saját és az apósáért elvállalt tartozása a kereseti követeléssel együtt a váltóval kifizetett értéket nem haladta meg: a bizonyitási kötelezettség e visszaháritásának szüksége nem állott elő, mert e tényből feltétlenül következik, hogy a teljesitett fizetéssel a kereseti követelés is kiegyenlittetett. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.). Nem akadályozza *a félnek esküre bocsátását* az a körülmény, hogy vétkes bukás miatt elitéltetett. (1893 : XVIII. t.-cz. 91. §.) (1899 február 28. 1899. G. 4. sz. a.)

438.

A perben álló felektől különböző felek között folytatott perben kihallgatott tanuk vallomása is elfogadható bizonyitékul és az 1868 : LIV. t.-cz. 209. §-ának intézkedése a sommás eljárásban nem kötelező. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.) 1899. márcz. 7. 1899. G. 5. sz. a.)

439.

Az o. p. tkv. 163. §-a szerint a törvénytelen gyermek atyjának lévén tekintendő az, a ki a gyermek anyjával az eme törvényszakaszban meghatározott időn belül közösült, *az alperes atyaságának elismerésére* — ennek bebizonyitása után — *az a körülmény, hogy a felperes ezen idő alatt egy alkalommal egy más férfival is közösült, semmi befolyással nem bír.* (1899 márcz. 14. 1899. G. 7. sz. a.)

440.

A testvér testvérét a törvénynél fogva eltartani nem köteles, az erre forditott kiadásának megtéritését tehát jogosan követeli, ehezképest azt a felet terheli a *bizonyítás kötelezettsége,* a ki a tartás ingyenességét vitatja. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) A *hagyatéki* teher a tényleges állapot szerint lévén megbirálandó, annak létezése nemcsak a hagyatéki leltár és tárgyalás alapján állapitható meg, hanem ilyen *teherként a később felmerült tartozás is kimondható. Az elévülés hivatalból figyelembe vehető nem lévén,* ez a kifogás nem hozható fel sikerrel a felülvizsgálati kérelemben akkor, ha azt a fél az első- vagy a másodbiróságnál fel nem hozta. (1899 márcz. 14. 1899. G. 8. sz. a.)

441.

Nincs kizárva s a birói gyakorlatban elfogadtatott az, hogy *ha valamely bizonyíték mellőzése az itéletben kifejezve nincs ugyan, de annak indoka az itéletnek egyéb tartalmából nyilván kitünik, annak határozott kifejezése mellőzhető.* Jelen esetben, a mikor a felebbezési biróság a tényállást a felperes eskü alatti vallomása és az alperes által a felpereshez intézett levél tartalma alapján állapitotta meg, ez a ténykörülmény a többi bizonyitékok figyelmen kivül hagyásának indokát magában foglalja. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.) (1899 márcz. 22. 1899. G. 9. sz. a.)

442.

Azzal a ténynyel szemben, hogy a peres felek a közöttük hasonló jogalapon lefolyt és jogerős itélettel valamint egyességgel befejezett más perekben az árú beszerzési árát bizonyos összegben megállapitották, a jelen perben *alperest terheli a bizonyítás kötelezettsége,* a ki azt vitatja, hogy az árú beszerzési ára a kereseti időben az

előző perben megállapitott összegnél kevesebb volt. (1868 : LIV. t.-cz. 202. §.) (1899 márcz. 21. 1899 G. 11. sz. a.)

443.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a szerint a birósága törvényes bizonyitási szabályokhoz csupán az eme törvényben kijelölt esetekben van kötve. Ez *a törvény* pedig *nem foglal magában tiltó rendelkezést az ugyanazon peres felek között folyamatban volt korábbi perben előfordult bizonyítékoknak egy későbbi perben lehető figyelembe vételére nézve.* Minélfogva a felebbezési biróságnak az a ténye, hogy a vitás tényállást a felek között korábban lefolytatott perből vett bizonyitékoknak figyelembe vételével is állapitotta meg, a felülvizsgálati eljárásban meg nem támadható. (1899 márcz. 28. 1899. G. 13. sz. a.)

444.

A felülvizsgálati kérelemben a felebbezés tartalmára sikerrel nem lehet hivatkozni, mert a felülvizsgálati kérelem nem előkészitő irat, hanem a felülvizsgálat jogorvoslatának önálló alapja. (1893 : XVIII. t.-cz. 190. §.) (1899 márcz. 21. 1899 G. 14. sz. a.)

445.

Az ingatlan tulajdonjogának elismerése, birtokba adása, elvont haszna s kártérités iránt inditott perben *az elvont haszonnak és a kártérítésnek összege csak járulék* lévén, a pertárgy értékének megállapitásánál számitásba nem vehető. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.) (1899 márcz. 14. 1899. G. 17. sz. a.)

446.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 44. §-a csak feljogosítja, de nem kötelezi a biróságot arra, hogy a polgári pert felfüggeszsze s miután az abban fenforgó bizonyitékok alapján a pert elbirálhatónak találta, nem sértett jogszabályt azzal, hogy a pernek a bünügy lejártáig felfüggesztését mellőzte. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. G. c.) (1899 ápril 25. 1899 G. 21. sz. a.)

447.

Felperes felülvizsgálati kérelmében a S. T. 185. §. *c)* pontja alapján a felebbezési biróság itéletének csupán a per és felebbezési költségekre vonatkozó részét támadja meg, azon az alapon, hogy

bár csak elenyésző csekély részben lett pervesztes s bár a felebbezéshez való csatlakozása sikerre vezetett, ellenben alperes felebbezése eredménytelen volt, a S. T. 110. s 168. §§-ai rendelkezéseinek ellenére alperes a perköltségek csak részbeni megfizetésében marasztaltatott, a felebbezés költségei pedig peres felek között kölcsönösen megszüntettek. A kir. itélőtábla ezt a panaszt alaposnak találta és a felebbezési biróság itéletének a költségekre vonatkozó részét — a többi nem neheztelt rész érintése nélkül — megváltoztatta és alperest az összes per- és felebbezési költségek megfizetésében marasztalta, mert alperes lényegileg pervesztes levén, a S. T. 109. §-ának irányadó rendelkezése szerint az okozott perköltségek megfizetésében feltétlenül marasztalandó és mert különben *sem forognak fenn oly körülmények, melyek a felebbezési költségek kölcsönös megszüntetését indokolnák* és pedig annál kevésbé, mivel bár igaz, hogy felperes a felebbezési biróság előtt részben új előadás alapján lett pernyertes, ez az új előadás részben alperes új védekezésének a folyománya. (1899 márcz. 21. 1899. G. 23. sz. a.)

448.

Nem *tekinthetők hozománynak azok az ingók, a melyeket a nő férje házához vitt, de azok a férjnek hozomány gyanánt sem nem igértettek, sem ily czélból át nem adattak.* Ezek az ingók mindaddig a nő rendelkezése alá tartozóknak tekintendők, míg a férj be nem bizonyitja, hogy ő azokat a nőtől megszerezte. (1899 junius 6. 1899. G. 32. sz. a.)

449.

Nincs helye felfolyamodásnak a felebbezési biróságnak ama végzése ellen, a melylyel *az ügyvéd meghatalmazotti minőségének* az 1899 : XVIII. t.-cz. 8. §-a alapján *utólagos igazolására felhivatott,* mert ez a végzés a per előkészítésére vonatkozik. (1881 : LIX. t.-cz. 52. §.) (1899 márcz. 7. 1899. H. 2. sz. a.)

450.

A valódiság tekintetében nem kifogásott meghatalmazás valósága ellen *csak a meghatalmazó emelhet sikerrel kifogást;* ha a meghatalmazó ilyen kifogást nem emelt, alaki kifogás pedig nem merült fel, a felebbezési biróság köteles a meghatalmazást valódinak elfogadni s nincs jogositva az eljárást meghatalmazás hiánya miatt megszüntetni. (1899 május 2. 1899. H. 5. sz. a.)

NAGYVÁRADI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

451.

A mennyiben az igénylő nem bizonyítja, hogy a követelés fennállásáról tudomása nem volt, a közel rokonok között létesült az a vagyonátruházás, melynek következtében a kielégítési alap az átruházáskor fennálló követeléssel biró hitelező elől elvonatott, a hitelező irányában akkor is hatálytalan, ha az átruházás visszteher mellett történt. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.)

(1898 július 14. 1898. G. 43. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálat elutasitandó volt azért, mert a felebbezési biróság itéletében megállapitott arra a tényállásra, hogy V. és W. czég végrehajtató alperes czég azon követelése, melynek behajtása végett az igényelt ingókat 1897. évi junius 30-ik napján felülfoglalta, 1896. évi május hó 15-ik napján, vagyis mikor ezeket az ingókat A. E. felperesre ruházta — fennállott, ennek folytán az átruházás által V. és W. czég követelése elől a kielégitési alap elvonatott s felperes nem mutatta ki, hogy az átruházás idején a V. és W. czég követelésének fennállásáról és az átruházónak hitelezői megkárositására irányuló szándékáról tudomással nem birt: a felebbezési biróság helyesen alkalmazta azt a jogszabályt, hogy a felperes és veje A. E. közt létrejött ennek az átruházásnak, mint közel rokonok közt létrejött oly átruházásnak, mely által a hitelező megkárosittatott, az átruházás idejében fennállott követeléssel biró V. és W. czég hitelező irányában joghatályt tulajdonitani nem lehet; a felperesnek az 1881 : LX. törvényczikk 96. §-ának helytelen mellőzésére alapitott panasza tehát alaptalan. A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás ellen a felülvizsgálati kérelemben felhozott az a panasz, hogy helytelenül állapittatott meg az, hogy az igényelt tárgyakra vonatkozóan felperes

és A. E. közt létrejött átruházás viszteher nélküli czimlett ügylet volt, felülvizsgálatra alapul nem szolgálhat; mert ha a felperes adott is vételárat a lefoglalt ingókért, annak megállapitása mellett, hogy az átruházás által a V. és W. czég követelése behajthatlanná vált — ezen átruházásnak a nevezett czég irányában joghatályt tulajdonitni nem lehet. Az a panasz, hogy nem nyert volna bizonyitást az a körülmény, hogy V. és W. czég követelése az átruházás idejében fennállott, alaptalan; mert a felebbezési biróság itéletében előadta azokat a bizonyitékokat, melyekre ezt a megállapitást alapitotta s ezzel szemben a felperes azt, hogy ez a tény jogszabály megsértésével állapittatott volna meg, nem is panaszolja; a felhozott és a bizonyitékok mérlegelésére vonatkozó érvelések pedig a felülvizsgálati eljárásban figyelembe nem vehetők. Azt pedig, hogy felperesnek e követelés fennállásáról tudomása nem volt, mint A. E. adós közeli rokona, valamint azt is, hogy A. E.-nek a hitelezők megkárositására irányuló szándékáról tudomással nem birt, a felperes volt volna köteles bizonyitani.

452.

A község elöljáróinak, mint a községi árvatár kezelőinek, kártérítési kötelezettsége azon az alapon, hogy a gyámoltat illető haszonbért annak javára elkönyvelték, de be nem hajtották, a minek következtében a községi árvapénztár a megyei központi árvatárba beolvasztatván, a haszonbér a gyámoltnak kifizettetett, de az adóstól behajtható nem volt. (1871 : XVIII. t.-cz. 87. §.; 1886 : XXII. t.-cz. 86. §.)

A jogtalan gazdagodás fogalmához.

(1898 szeptember 22. 1898. G. 57. sz. a.)

Tényállás: Felperes megyei gyámpénztár kártérítést követel az alperesektől abból az okból, hogy alperesek, mint a község elöljárói s a községi árvatár kezelői a N. M. örökőseit illető, 1878 szeptember 29-én esedékessé vált 128 forint haszonbérkövetelést az örökösök javára elkönyvelték a nélkül, hogy ez az összeg a kezelésük alatt állt községi árvatárba befizettetett volna s habár ugyanazon összeggel az adós F. M.-t megterhelték, a követelésnek sem biztositásáról, sem behajtásáról nem gondoskodtak, a minek következménye lett, hogy a községi árvapénztárnak 1879 november 16-án a megyei központi árvatárba lett beolvasztása alkalmával a be nem fizetett összeg, mint a nevezett örökösök kö-

vetelése átvétetett s azok részére a 128 frt s ugyanennek tőkésített kamatai az árvatárból kifizettettek, F. M. ellenében pedig ez a követelés, ennek teljes vagyontalansága folytán behajthatatlan. A felebbezési biróság azért utasította el felperest a keresettel, mert felperes megyei gyámpénztár N. M. örököseinek csak annyi pénzt tartozott kifizetni, a mennyi azok javára tényleg befolyt, a többletfizetést N. M. örökösei, mint tartozatlan fizetést visszatériteni kötelesek s ennélfogva mindaddig, a míg felperes gyámpénztár ki nem mutatja, hogy a tartozatlanúl tett fizetést N. M. örököseitől be nem hajthatja, kárról szó nem lehet s illetve nem lehet megállapítani, hogy felperesnek kára egyáltalán van-e vagy nincs. Felperes a felebbezési biróság itéletét anyagi jogszabály megsértése miatt az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontja alapján s azért támadta meg felülvizsgálati kérelemmel, mert felperes gyámpénztár N. M. örökösei részére nem tartozatlan fizetést teljesitett, hanem kötelemszerű fizetést, terhelvén őt a szavatosság a volt kiskorú örökösöknek az árvapénztárral szemben fennállt mindennemű követeléseiért, s nem áll fenn egyéb joga, mint az, hogy a mulasztást elkövetett községi elöljárókat felelősségre vonhassa.

A kir. itélőtábla: A felülvizsgálati kérelmet a kir. itélőtábla alaposnak találta, mert: mind az 1871 : XVIII. t.-cz. 87. §-a értelmében felelős volt, mind az 1886 : XXII. t.-cz. 86. §-a értelmében felelős a községi elöljáróság azon kárért, melyet szándékos vagy vétkes gondatlanságból származó cselekvése, vagy mulasztása által jogtalanul vagy illetéktelenül okozott s ezt a felelősséget nem hárithatja el alperesektől az a körülmény, hogy felperes a N. M. örökösei részére tett fizetést vissza nem követelte; és pedig azért nem, mert alperesek maguk sem vonták azt kétségbe, hogy a N. M. örökösei részére kifizetett 128 forint összeg és annak tőkésitett kamatai ezeket az örökösöket jogosan illették, a kifizetésre tehát a felperes az után, hogy a községi árvapénztárt átvette és az átvétel alkalmával a 128 frt, mint a kiskoruaknak az árvapénztár ellenében fennálló követelése, felperes által átvétetett és azt a község mint ilyet átszámolta, kötelezve volt; ebből folyóan nem lehet alaposnak elfogadni a felebbezési biróság részéről elfoglalt azt az álláspontot, mintha felperes tartozatlan fizetést teljesitett volna és nem fogadható el az a következtetés sem, hogy a kifizetett összeget felperes visszakövetelhetné, miután N. M. nagykoruvá lett örökösei a részükre kiszolgáltatott összeggel jogtalanul nem gazdagodtak, hanem olyan követeléshez jutottak, mely őket a községi árvapénztár, majd az annak kötelezettségeibe lépett felperes ellenében kétségtelenül megillette; mert továbbá a felperes gyámpénztár hátrányára a károsodás azonnal beálltnak tekintendő, mihelyt felperes a N. M. örökö-

sei részére a volt községi elöljárók által illetéktelenül elkönyvelt 128 forintot és ennek tőkésitett kamatait kifizette és a kifizetett összegre nézve az adós F. M.-tól fedezetet nem kaphatott, minthogy a teljesitett fizetéssel a gyámpénztár vagyonállaga pótolhatlanul kevesbedett. Ezekből folyóan tehát a felebbezési biróság az anyagi jogszabály helytelen alkalmazásával utasitván el felperest a keresettel, itéletének megváltoztatásával az alperesek kártéritési kötelezettségét meg kellett állapitani, annál inkább pedig, mert alpereseknek az a védekezése, hogy felperest a F. M. elleni követelés érvényesitése és behajtása körül mulasztás terhelné, alappal nem bir, minthogy az iratokból kitetszően felperes gyámpénztár a F. M. terhére nyilvántartott 213 frt 67½ kr. egész követelést annak daczára felmondotta még 1879. évi deczember hó 2-án, hogy az ó-szentannai elöljáróság ezt a követelést zálogjogilag bekebelezettnek tüntette ki s ilyen minőségüként számolta át, továbbá, hogy már 1880 április 27-én a követelés behajtásával tiszti ügyészét megbizta; ha tehát ezeknek az intézkedéseknek eredménye nem is lett, a miatt, mert már ebben az időben F. M. más követelésekért végrehajtás alatt állt és ingatlanai 1881 szeptember hó 29-én elárvereztettettek, felperest mulasztásban levő félnek tekinteni annál kevésbbé lehet, minthogy a követelés alapjáúl szolgáló árverési jegyzőkönyvet a községi elöljáróság magánál illetéktelenül visszatartván, csakis 1892-ik évben megtartott vizsgálat folyamán mutatta azt be a megyei árvaszéknek; azt a körülményt pedig, hogy alperesek, mint községi elöljárók a haszonbérbeadást tartalmazó árverési jegyzőkönyvet a megyei árvaszéknek kellő időben be nem mutatták s e mulasztással lehetetlenné tették azt, hogy az árvaszék a követelés biztositásáról és behajtásáról megfelelően gondoskodhatott volna, továbbá, hogy a követelésnek sem biztositásáról, sem behajtásáról maguk az alperesek sem gondoskodtak, hogy a megyei árvaszéket a követelés jogi természete felől fel nem világositották, a felebbezési biróság is, elfogadván az elsőbiróság ténybeli megállapitásait, tényállásként megállapitotta, e ténymegállapitásból pedig csak az a jogkövetkeztetés vonható le, hogy a követelés be nem hajtása körül felmerült mulasztás és abból folyó felelősség alpereseket kizáróan terheli.

453.

Az a körülmény, hogy a felperes nő az alperessel házasságon kívüli nemi viszonyt folytatott, nem érinti a felperes kereseti jogát akkor, ha a viszony a kereseti követeléssel okozati összefüggésben nincs.

(1898 november 3. 1898. G. 77. sz. a.)

Tényállás: A felperes gazdasszonynak szegődött alpereshez; vitt hozzá két ökröt, egy tehenet és 25 forint készpénzt, és átadta azokat alperesnek, a ki mindezt saját vagyonába olvasztotta és 1890 május 19 én elismervényt állított ki arról, hogy felperestől 250 frt értéket átvett és arra az esetre, ha alperes előbb halna meg, mint a felperes, örököseinek kötelességévé tette, hogy a 250 frtot felperesnek kifizessék; ha pedig felperes halna meg előbb, úgy ennek örökösei a 250 frtot nem követelhetik. Ezt az elismervényt felperes is aláírta, azonban a feltétel bekövetkezése előtt alperestől eltávozott és vagyonának, mint kölcsönadott értéknek, visszaadását követeli. Ennek a tényállásnak megfelelően kimondta a felebbezési biróság, hogy felperesnek alperestől való eltávozása miatt az *A)* alatti elismervényben foglalt halálesetre vonatkozó intézkedés is érvénytelenné vált és ezen az alapon kötelezte alperest a 250 frt visszafizetésére. Ezt az itéletet alperes az anyagi jogszabályok helytelen alkalmazása miatt támadja meg és azt panaszolja, hogy az *A)* alatti okirat tartalma csak irányadó, mert a szerint kötelezte magát és másra nem kötelezhető, azt felperes is elfogadta, tehát őt is kötelezi; sőt, mint erkölcstelen ügylet alapján kapott érték, a kereseti összeg tőle vissza nem is követelhető.

A kir. itélőtábla: A panasz alaptalan, mert az *A)* alatti okirat szerint a felek haláluk esetére egyeztek és így okszerűen következik, hogy egyezkedésük feltétele az volt, miszerint felperes holtig gazdasszony marad alperesnél. Ezt a feltételt azonban alperes bánásmódja által lehetetlenné tette és így a feltételes szerződés is hatályát vesztette. Alperesnek pedig egyébként nincs joga a felperes vagyonát magánál tartani és így helyesen lett annak visszaadására kötelezve, míg pedig annál inkább, mert alperes azt is vitatja, hogy felperessel házasságon kívüli együttélést folytatott, a mely erkölcstelen viszonynak fenntartására felperest kényszeritni nem lehet az által, hogy az ő vagyonát alperes visszatarthassa. Ez a viszony azonban ezuttal felperest kereseti jogától meg nem foszthatja, mert az a viszony a felperes követelésével okozati összefüggésben nincs, minthogy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint,

felperes nem a viszony jutalmát, hanem a saját vagyonát követeli, a mihez jogot alperes sem azon az alapon tart, mintha azt felperes a viszony jutalmául máris neki adta volna.

454.

A járdaköltség az ingatlan mindenkori tulajdonosát terheli.

Szerződéstől elállás esetén az ügylet megkötését megelőző állapot áll vissza.

(1899 január 12. 1898. G. 91. sz. a.)

Tényállás: A felperes a kereseti összeget Gyula város pénztárába annak a betonjárdának részköltsége fejében fizette be, a mely betonjárdát az alperestől 1890 őszén cserélt, de ennek a csereszerződéstől egyoldalú visszalépés esetére kikötött 500 frt bánompénz lefizetése mellett 1897-ben történt elállása folytán visszaadott ingatlan előtt 1893-ban Gyula város építtetett. Az alperes a felebbezési bíróságnak az őt a kereset értelmében marasztaló itéletét azért támadja meg felülvizsgálati kérelemmel, mert a felebbezési biróság az ügy eldöntésénél figyelmen kivül hagyta, tehát mellőzte azt az anyagi jogszabályt, hogy a szerződéstől való visszalépés esetére kikötött s a visszalépő által fizetett bánompénz a másik szerződő félnek a visszalépés miatt érvényesíthető minden kárigényét fedezi, a felperes pedig a visszalépés esetére kikötött bánompénzt megkapta; ez által pedig a szintén kárigény fogalma alá eső járdaköltségre nézve is kielégittetett; és mert a járda, nem mint azt a felebbezési biróság megállapitotta, az ingatlanra nézve tett hasznos beruházást, hanem községi közterhet képez, annak költsége tehát az ingatlan mindenkori tulajdonosát, a jelen esetben tehát a felperest terheli, mint a ki az ingatlannak a járda épitésekor tulajdonosa volt; ennélfogva a felebbezési biróság jogszabályt sértett, midőn az alperest a kereseti összeg fizetésére kötelezte. De jogszabályt sértett a felebbezési biróság azzal a kijelentéssel is, hogy az alperesnek a csereszerződéstől való visszalépése folytán a csereszerződést megelőző állapot levén visszaállitandó, a felperes csak azt tartozott visszaadni, a mit cserébe kapott; jogszabálysértést képez ez a kijelentés azért, mert az előbbi állapot visszaállításának csak az ügylet eredeti érvénytelensége miatt van helye.

A kir. itélőtábla: Az alperesnek az 1893: XVIII. t.-czikk 185. §-ának *a)* pontján alapuló panaszai alaptalanok, mert habár a járdaköltség az ingatlan mindenkori tulajdonosát terheli és habár a S. E. T. 64. §-ában foglalt rendelkezésnek megfelelően nincs is megállapitva, hogy a betonjárda a kérdéses ingatlannak értékét növelő hasznos beruházást képezne, a felebbezési biróság jogszabályt még

sem sértett az által, hogy az alperest a jelen esetben annak megfizetésére kötelezte, mert tényállásként meg van állapitva, hogy a peres felek között 1890-ben létrejött csereügylet nem közmegegyezés, hanem az alperesnek egyoldelú kivánságára azért bontatott fel, mert utóbbi a csereügyletet megbánta, a csereügyletnek ily módon való felbontása esetére az ideiglenes szerződés 6-ik pontja szerint a visszalépő fél által fizetendő 500 frt bánatpénz csak a csereszerződéstőt való elállásnak képezi ellenértékét, az tehát felperesnek a csereügyletből származtatható egyéb követelését nem fedezi, és mert az alperesnek a csereügylettől való elállása folytán az ügylet megkötését megelőző állapot állott vissza, vagyis mintha a csereügylet meg sem köttetett volna; ily jogállapot mellett pedig nem is válhatott s tényleg nem is vált a felperes a kérdéses szőlő tulajdonosává, az az előtt elvonuló járdára a birtoklás tartama alatt fizetett kereseti összeget tehát a csereügyletet megelőző jogállapotnak visszaállítása folytán az alperestől jogosan követelheti.

455.

A mikor a biróság a felhasznált bizonyítékokat meggyőződésének megalkotására elegendőknek tekintvén, kizártnak tartja, hogy az ajánlott bizonyítási adat ellenkező meggyőződésre vezethesse: az okok előadása mellett a további bizonyítást mellőzheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. §.)

Jogkövetkeztetés az, hogy a bekövetkezett kár az alperesnek valamely jogellenes cselekményével, vagy mulasztásával okozati összefüggésben van-e. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.)

A költség összege csak törvénysértés esetén vehető felülvizsgálat alá. (1893 : XVIII. t.-cz. 108. 185. §§.)

(1899 január 12.·1898. G. 92. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes a felebbezési eljárás során annak a körülménynek bizonyitására kért tanukat kihallgattatni. hogy sertéseit az alperestől vásárolt korpával etette és az etetés után egy negyed óra alatt tizenhét darab sertése elhullott; továbbá, hogy sertései az alperestől vett korpán kivül más eleséget nem kaptak s hogy az alperestől vásárolt korpától G. I. sertése is

beteg lett, végre hogy az alperes malmában patkányméreg volt elhelyezve és az gondatlanságból a korpa közé keveredhetett; tanukat kért kihallgatni felperes annak bizonyítására is, hogy a bonczolási jegyzőkönyv és az állatorvosi akadémia bizonyítványa a felperes elhullott sertéseire vonatkoznak. A felebbezési biróság a jelzett körülmények tekintetében a bizonyítás felvételét azért tagadta meg, mert a követelt kártérités alapját képezhető azt a körülményt, hogy a sertések elhullását előidézett méreg alperesnél és az ő gondatlansága következtében került a sertéseknek adott korpa közé, még abban az esetben sem tarthatná kétségtelenül bebizonyitottnak, ha a tanuk a bizonyitani czélzott körülményeket bizonyitanák, mert mindazon körülmények fennforgása mellett sem lehet kizárva, hogy a méreganyag más úton és módon került a sertéseknek adott moslékba. Felperes a felebbezési biróság itéletét az 1893 : VVIII. t.-cz. 185. §. *a)* és *c)* pontjai alapján azért támadta meg felülvizsgálati kérelemmel, mert nincsen olyan törvényes rendelkezés, mely kizárná azt, hogy marasztaló itélet összetett bizonyitékok alapján legyen hozható, helytelen tehát az, hogy a felebbezési biróság a felajánlott bizonyítást mellőzte nemcsak azért, mert így helyes tényállást sem volt képes megállapitani, hanem azért is, mert lehetetlenné tette, hogy a felülvizsgálati biróság az ügyet érdemileg megitélhesse; kérelemként pedig azt terjesztette elő felperes, hogy a felebbezési biróság itélete feloldassék s ugyanaz a biróság a bizonyítás felvételére s ujabb itélet hozatalára utasíttassék s alperes a felülvizsgálat költségeiben elmarasztaltassék. A felebbezési biróság azonban azzal, hogy a tanuk kihallgatásának eszközlése végett a bizonyitásfelvételt el nem rendelte, lényeges eljárási jogszabályt meg nem sértett, mert itéletének indokolásában előadta az okokat, a melyekre tekintettel a felebbezési biróság meggyőződése szerint a tanuk vallomására akkor sem helyezhetne súlyt, ha a tanuk a bizonyitani czélzott körülményeket teljesen bizonyitanák; és mert a sommás eljárás 64. §-a szerint a felebbezési biróság — a kötelező bizonyitási szabályoktól eltekintve — a tények megállapitásánál a bizonyitékoknak felhasználásában korlátozva nincs s meggyőződését a tények valóságára vagy valótlanságára nézve az arra alkalmasnak talált bizonyitékok szabad mérlegelése mellett alkotja meg; ennek az elvnek pedig folyománya az, hogy olyan esetben, a mikor a felhasznált bizonyitékokat, ezek szabad mérlegelése mellett elegendőknek tartja a ténybeli körülmények megállapitásánál meggyőződésé-

nek megalkotására és azokat olyan meggyőzőknek tekinti, hogy kizártnak tartja azt, hogy az ajánlott bizonyítási adat ellenkező meggyőződésre vezethesse, az okoknak előadása mellett a további bizonyitást mellőzheti. De nem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sem, mert elfogadván a felebbezési biróság az elsőbiróságnál megállapitott tényállást és illetve szintén megállapitván tényállásként azt, hogy a hatóságilag megvizsgált korpamaradékban mérges anyag nem találtatott; s hogy a perben adat fel nem merült és bizonyiték fel nem ajánltatott a tekintetben, hogy a mérges anyag az alperestől szállitott korpában volt, ezt a ténybeli megállapitást felperes felülvizsgálati kérelemmel meg nem támadta, az tehát irányadónak tekintendő a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is, ebből a tényállásból pedig helyesen jutott a felebbezési biróság ama jogkövetkeztetésre, hogy felperes bekövetkezett kára nincs okozati összefüggésben alperesnek valamely jogellenes cselekményével vagy mulasztásával s ekként alperes kártéritési kötelezettsége meg nem állapitható. Minthogy tehát jogszabálysértés, de az 1893 : XVIII. t.-cz. 165. és 166. §§-aiban felemlitett feloldási esetek egyike sem forog fenn, és minthogy a felebbezési biróság itéletének a 204. §. második bekezdése értelmében való feloldására az a körülmény, hogy a felebbezési biróság a felperes részéről felhivott tanuk kihallgatásának elmellőzésével állapitotta meg a tényállást, alapot nem nyújt: ugyanazért felperes felülvizsgálati kérelmét elutasitani kellett. De elutasitandó volt alperesnek a beadott válasziratban kizárólag a felebbezési tárgyaláson felmerült és felperes terhére rótt felebbezési költségek csekély mérvben lett megállapitása okából előterjesztett csatlakozási kérelme is, mert: ezeket a költségeket a teljesitett munka értéke és az ügy körülményeinek mérlegelése mellett állapitván meg a felebbezési biróság, erre vonatkozó meggyőződése felülvizsgálat tárgyává nem tehető, azt pedig, hogy a felebbezési költség törvénysértés mellett állapittatott meg a meghatározott mennyiségben, alperes részéről állitva sem lett.

456.

Igényperekben a per tárgyának értékét az igényelt ingók értéke képezi.

Azokban a perekben, melyekben a felülvizsgálat azon okból nem engedtetik meg, mert a felebbezési bi-

róság az első biróság itéletét helybenhagyta, a felebbezési biróság itéletének az ellen a része ellen sincs helye felülvizsgálatnak, a melylyel a felebbezési biróság a felebbezési költség viselésének kérdését döntötte el.

(1899 január 12. 4. polgári határozat.)

A kir. itélőtábla: A per tárgyát a keresettel érvényesitett jog tárgya képezi. Igényper tárgyát tehát a lefoglalt ingók, mint az igénylő által, a végrehajtatónak foglalás utján nyert zálogjogával szemben, érvényesitett tulajdonjognak tárgyai képezik. A per tárgyának értékére nézve az 1893 : XVIII. t.-cz. nem tartalmaz külön meghatározást; a per tárgyának értéke alatt tehát a sommás eljárásban ezen fogalomtól függő kérdések eldöntésénél is azt kell érteni, a mit általában valamely dolog értéke alatt; vagyis azt az értéket, melylyel a per tárgyát képező dolog a forgalomban bir. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 3. §-ában egyes perek tárgyának értékére nezve felállitott különös szabályok is csak ennek a szabálynak bizonyos esetekre való alkalmazását irják körül tüzetesebben; de a szabály alól kivételt megállapitó rendelkezést nem tartalmaznak. Különösen nincs oly szabály, melynélfogva a pertárgy értéke a per tárgyát képező dolog értékénél kisebb mértékben volna megállapitandó akkor, ha peres felek valamelyiket a per tárgyához kisebb vagyoni érdek köti, mint a mily forgalmi értékkel a per tárgya bir. De az ily szabály nem is volna igazolható; mert ha a peres feleknek a per tárgyához fűződő vagyoni érdekét lehetne is irányadónak elfogadni a pertárgy értékének meghatározásánál, akkor is oly esetekben, mikor a peres feleket különböző mérvű vagyoni érdek köti a per tárgyához, a pertárgy értékének mérvéről nem a kisebb, hanem a nagyobb vagyoni érdeket kellene venni; mert irányadó ez esetekben is csak az lehetne, hogy az itélet a nagyobb vagyoni érdek sorsát is eldönti. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 3. §-ának 2-ik pontjában foglalt szabály, mely szerint telki szolgalmak iránt inditott perekben a pertárgy értékének a terhelt ingatlan értéke veendő, de ha az uralgó telekre nézve a szolgalmi jog a terhelt ingatlan értékénél nagyobb értékkel bir, ez utóbbi képezi a pertárgy értékét: szintén azt az elvet emeli érvényre, hogy a pertárgy értékének az idegen dolgot terhelő jog iránt folytatott perben is a terhelt dolog egész értékét kell venni; ettől csak a terhelt dolog értékénél nagyobb vagyoni érdek esetén van eltérés oly irányban, hogy ez esetben a pertárgy értékét a nagyobb

vagyoni érdek határozza meg. Fokozottabb mértékben áll az az elv, hogy a pertárgy értékét a per tárgyát képező dolog forgalmi értéke képezi, az ingó dologra vonatkozó zálogjog tekintetében, mely zálogjog rendszerint a dolog birtokának elvonásával jár, s melynek lényegét az ingó dolognak a követelés biztositására és kielégitésére való teljes, egész a dolog elidegenitéséig terjedő lekötöttsége képezi: mert ha igaz is az, hogy a hitelezőnek a zálogjog fennállásához csak oly, a zálogtárgy értékénél rendszerint kisebb vagyoni érdeke van kötve, a milyet követelése járulékaival együtt képvisel, de kétségtelen az is, hogy a zálogtárgyul szolgáló dolog tulajdonosának a zálogjog alól való mentesitéséhez kötött érdeke mindig a terhelt dolog egész forgalmi értékével egyenlő. Ebből pedig az következik, hogy akár a zálogjog fennállása, akár a zálogtárgynak a zálogjogtól való mentesitése iránt indittatik kereset, a per tárgyához kötött vagyoni érdek a zálogtárgy tulajdonosa és a hitelező részén különböző lehet ugyan, de az a tulajdonosra nézve mindig a zálogtárgy forgalmi értékével lesz egyenlő; a hitelezőre nézve pedig lehet annál kisebb vagy azzal egyenlő, de nagyobb nem lehet akkor sem, ha a követelés járulékai többet tesznek ki a zálogtárgy forgalmi értékénél. A pertárgy értéke tehát oly perekben, hol tulajdonjogra és azzal szembeállitott zálogjogra alapitott ellentétes igények fölött kell dönteni, még a per tárgyához kötött vagyoni érdekek alapján sem lehet más, mint a zálogtárgy forgalmi értéke. Ezek figyelembevételével igényperekben, melyeknek czélját lefoglalt ingóknak a végrehajtási zálogjog alól való felmentése képezi, a per tárgyának értékeül az igényelt ingók értékét kell elfogadni tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtató követelése járulékaival együtt mily összeget tesz ki és pedig annál is inkább, mert az igénylő a végrehajtatónak adósa sem lévén, a lefoglalt ingóknak zár alól való feloldását ellenszolgáltatás nélkül követeli; az igény elutasitása esetén tehát a tulajdonának követelt ingók teljes forgalmi értéke erejéig lesz pervesztes s az árverésnek (melyet a végrehajtató kielégitése által megelőzhet ugyan, de ez által csak a nagyobb kárt háritja el kisebbel) esetleg kedvezőtlen esélye által ezen érték erejéig való károsodásnak van kitéve. II. A felebbezési biróság itéletének az a része, mely a felebbezési eljárás költségének viseléséről rendelkezik, nem a felebbezési eljárás főtárgyát képező kérdésben, hanem a felebbezési eljárás mellékkérdésében hozott határozatot képez, mely határozat helyességének kérdése a felebbezési biróság által a felebbezés tárgyát képező

kérdésben hozott határozatnak felülvizsgálatától el nem választható. Ebből következik, hogy oly ügyekben. melyekben a felebbezési biróság itélete ellen az okból nincs helye felülvizsgálatnak, mert a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletét helybenhagyta, maga az ügy, melyben a felebbezési biróság helybenhagyó itéletét hozta, felülvizsgálható nem lévén, a felebbezési költség viselésének az ügy eldöntésétől függő mellékkérdésében sem lehet helye felülvizsgálatnak. Ezzel szemben az az érv, hogy a felebbezési költség viselésének kérdésében hozott határozat, a felebbezési biróságnak oly határozatát képezi, mely a perköltség kérdésében hozott elsőbirósági határozatnak megváltoztatásával esik egy tekintet alá, el nem fogadható; mert a felebbezési biróság által a felebbezési költség viselése tárgyában tehát a felebbezési eljárásban első fokban hozott határozat sem a helybenhagyó sem a megváltoztató határozat szempontja alá nem vonható és így a határozat ezen része elleni további felebbvitel annak a szabálynak alkalmazásával sem engedhető meg, mely szerint az 1893 : XVIII. t.-cz. 229. §-ában felsorolt perekben a további felebbvitel két, nem egybehangzó határozat ellen meg van engedve; de az az érv sem fogadható el, hogy a felebbezési biróság a felebbezési eljárás költségének viselése tárgyában első fokban határozván, itéletének ezen része ellen azért kellene a felülvizsgálatot megengedni, mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 229. §-ában fentartott szabályok a további jogorvoslatot csak két egybehangzó határozat ellen zárják ki; mert ez az érv sem alkalmas a fentebb kifejtett amaz elv helyességének megdöntésére, hogy mellékkérdésben nem engedhető meg felebbvitel ott, hol maga az ügy felülvizsgálata ki van zárva.

457.

Az a körülmény, hogy az idült tüdővész (influenza pectoralis) szavatossági hiba gyanánt tételes törvénynyel nincs megállapítva, az eladót a kártérítési kötelezettség alól nem menti fel.

Ténykérdés az, hogy a külsőleg fel nem ismerhető betegség az állatban az eladáskor megvolt-e. (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.)

Ha a vevő az állat gyógykezeltetésével az eladót érhető kár elhárítására szükséges intézkedéseket megtette, a vevő kárkövetelési jogát nem érinti az, hogy a

vevő az eladót az állat betegségéről nem, hanem csak annak elhullásáról értesítette.

(1899 január 26. 1898. G. 97. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes a felebbezési biróság itéletét az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontja alapján azért támadja meg, mert azt a betegséget, t. i. az influenza pectoralist, a melyben a peres felek között 1897. márcz. 15-én létrejött vétel tárgyát képező ló elhullott, a birói gyakorlat által e tekintetben szintén jogelvül követett osztr. polg. trvkv. 925. §-a a szavatosság okául meg nem állapitván, a felebbezési biróság helytelenül alkalmazta az anyagi jogszabályt, midőn ama betegség alapján az alperest kártéritésre kötelezte, továbbá mert a felebbezési biróság az ügy eldöntésénél mellőzte azt az anyagi jogszabályt, a mely szerint a vevő kártéritést szavatossági hiba alapján is csak abban az esetben követelhet, ha az észlelt hibáról az eladót azonnal értesiti, a felperes azonban őt nem a betegségnek a vétel után néhány nap mulva észlelésekor, hanem csak a ló elhullását és felbonczolását követő 2-ik napon, vagyis 1897. április 3-án értesitette; végre mert, még ha az említett betegség szavatossági hibát képezne is, alperes kártéritésre még sem kötelezhető, mert Komádi község bizonyítványa és állatorvos vallomása szerint az eladott ló az eladáskor egészséges volt. Ezek a panaszok azonban alaptalanok, mert habár a ló elhullásának okául megállapitott idült tüdővész (influenza pectoralis) szavatossági hiba gyanánt nincs is tételes törvénynyel megállapitva, ez a hiány az alperesnek a kártéritési kötelezettség alól felmentésére nem szolgálhat alapul azért, mert az eladó általános magánjogi szabálynál fogva külön kikötés nélkül is minden olyan rejtett hibáért felelős, a mely az állatban az eladáskor megvolt; már pedig a felebbezési biróságnak a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállásra vonatkozó megállapitása szerint a felperesnek eladott ló az eladáskor már szenvedett abban a külsőleg fel nem ismerhető fertőző betegségben, a melyben 1897. április 1-én elhullott; a bonczjegyzőkönyvben foglalt állatorvosi véleményre alapitott ennek a megállapitásnak erejét pedig nem gyöngiti az, hogy az alperes által szolgáltatott bizonyitékok szerint a lovon az eladás előtt betegség tünetei nem észleltettek, mert a felebbezési biróság oly esetben, midőn a mint a jelen esetben is kötött bizonyitás fenn nem forog, a S. E. T. 64. §-a szerint a bizonyitékokat szabadon mérlegeli s e jog gyakorlásánál

csak ahhoz van kötve, hogy meggyőződésének indokait, vagyis azokat az indokokat, a melyeknél fogva valamely tényállítást bizonyitottnak tart, előadja; a felebbezési biróság pedig meggyőződésének indokait előadta, azt meg az alperes nem is panaszolja, hogy e jog gyakorlásánál a felebbezési biróság valamely eljárási szabályt sértett volna. De nem menti fel az alperest a kártérítési kötelezettség alól az a körülmény sem, hogy a felperes őt a betegség észlelésekor azonnal nem értesítette, mert a felebbezési biróság megállapitása szerint a felperes a lovat 1897. márcz. 22-én már állatorvosi gyógyintézetbe adta, gyógykezeltette s a ló ugyanabban a gyógyintézetben hullott el és bonczoltatott fel s ugyanott állapíttatott meg az elhullás oka; vagyis a felperes az alperest érhető kár elhárítására szükséges és alkalmas intézkedéseket megtette; — az a körülmény ennélfogva, hogy alperest csak a ló elhullásáról értesitette, követelési jogát nem érinti.

458.

Ha az eladó az eladott és birtokba vett ingatlan tehermentes átírására alkalmas szerződést adni nem képes, a vevő a már lejárt vételárnak és lejárt kamatjának birói letétbe helyezésére kötelezendő.

(1899 február 23. 1899. G. 2. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperesnek egyik panasza az, hogy a felebbezési biróság a tényállást hiányosan állapitotta meg, mert a tényállásba fel nem vette, hogy felperest az ettől vett ingatlan vételárára nézve kamatozó kötelezvénynyel elégitették ki, következésképen a felebbezési biróságnak tényállásként meg kellett volna állapitania, hogy az alperesek a vásárolt ingatlant nem viszteher nélkül használják; ennek tényként megállapitása mellett pedig a 39. sz. polgári döntvény értelmében nem lehet őket a vételárnak letétbe helyezésére kötelezni, még pedig annál kevésbbé, mert — miként azt az alperesek anyagi jogszabály megsértése czimén másodsorban panaszolják — felperes mindaddig, míg az eladott ingatlannak tehermentes átirására alkalmas okirat kiállitásával maga részéről az adásvételi szerződést nem teljesíti, teljesitést ő sem követelhet s a vételárnak letétbe helyezését sem kivánhatja: már pedig meg van állapitva, hogy a felperes a szerződést nem teljesi-

tette. Az 1893: XVIII. t.-cz. 185, §-nak *a)* és *c)* pontjára alapitottnak tekintendő ezek a panaszok azonban alaptalanok, mert a felebbezési biróság által megállapitott s a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint a peres felek között az ingatlanra vonatkozó adásvételi szerződés létrejött; megállapittatott, hogy a kereseti összegből 300 frt az alperesnek eladott ingatlan vételára, 10 frt pedig az átirás költségeire az eladáskor adott összeg és hogy az alperesek az ingatlant birtokukba és használatukba vették; e tényállás alapján pedig a felebbezési biróság helyesen kötelezte az alpereseket a kereseti összegnek és már lejárt kamatainak letétbe helyezésére, mert az alperesek a vételárt az adásvételi szerződés alapján, azonban a keresethez csatolt kötelezvény szerint az előbbi megállapodástól eltérőleg meghosszabbitott határidőben, vagyis 1898. január 1-én, még pedig a kötelezvényre való tekintet nélkül és az ingatlannak birtokba vétele alapján tartoztak volna megfizetni; midőn tehát a felebbezési biróság a miatt, mert az ingatlan átirásának akadályai vannak s ezek miatt a felperes az ingatlannak tehermentes átirására alkalmas szerződést még nem adhatott, az alpereseket a már lejárt vételárnak és szintén lejárt kamatnak letétbe helyezésére kötelezte, nem sértette meg az emlitett döntvényben kimondott jogszabályt, mert épen a megjelölt akadály miatt vannak az alperesek a meg- és átvett ingatlan vételárának lefizetése helyett annak csupán letétbe helyezésére, tehát a felperes teljesitésétől függő, vagyis feltételes teljesitésre kötelezve.

459.

A törvényes zálog- vagy visszatartási jogot megállapító törvények szorosan magyarázandók.

Az 1877: XLIV. t.-cz. 16. §-a a dohányjövedéki kihágásoknak csak azon eseteire alkalmazandó, melyek a bejegyzett dohánymennyiségnél kisebb mennyiségű dohány beszállítását szükségképen magokban foglalják.

Csak a jövedéki kihágás tárgyaira s az elkövetés eszközeire állapít meg a dohánycsempészet törvényes zálogjogot.

Nem tartozik a polgári biróság hatáskörébe annak megbirálása, hogy a jövedéki kihágási ügyekben szük-

séges biztositást a pénzügyi hatóság helyesen rendelte-e el.

A kincstár a jövedéki birság zálogjogával terhelt és birói foglalás alá vett beváltási ár kiadását mindaddig megtagadhatja, míg a jövedéki birság czímén lerovandó összeg megállapítva nincs.

(1899 márczius 2. 1809. G. 4. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Habár az 1887 : XLIV. t.-cz. 16. §-a azon rendelkezését, hogy a bejegyzett mennyiségnél kevesebb dohány beszállitása esetén a hiány után kiszabható fogyasztási illeték és pénzbüntetés összege erejéig a termelőnek a beszállitott dohány után járó beváltási ár a kincstár által visszatartható, a felebbezési biróság itéletében a nélkül alkalmazta, hogy ezen törvény alkalmazásának esete megállapittatott volna; mert a felperes panaszának, támogatására felhozott azt az érvelést, hogy az 1887 : XLIV. t.-cz. 16. §-a csak a bejegyzett dohánymennyiségnél kevesebb mennyiségü dohány beszállitása esetén alkalmazható, a kir. itélőtábla is alaposnak fogadta el; mivel a törvényes zálog- vagy visszatartási jogot megállapitó törvények szorosan magyarázandók; az 1887: XLIV. t.-cz. 16. §-a tehát a dohányjövedéki kihágásoknak csak azon eseteire alkalmazható, melyek a bejegyzett dohánymennyiségnél kisebb mennyiségü dohány beszállitását szükségképen magukban foglalják. de nem bármely dohányjövedéki kihágásra, mely a nélkül követtetik el, hogy termelő a bejegyzettnél kevesebb mennyiségü dohányt szállitana be; a felebbezési biróság itéletében pedig tényállás gyanánt csak az van megállapitva, hogy a H. J. termelőnek járó 278 frt 7 kr. dohánybeváltási ár az aradi dohánybeváltási felügyelőség által «dohánycsempészet» miatt kiszabandó pénzbirság biztositására tiltatott le; ez a tényállás tehát önmagában véve, még az 1887: XLIV. t.-cz. 16. §-a alkalmazását azért nem indokolhatná, mert «a dohányjövedék iránti törvény és szabályok hivatalos összeállitása» 103. §-a értelmében maga a «dohánycsempészet» törvényes zálogjogot csak a jövedéki kihágás tárgyaira és az elkövetés eszközeire nézve állapit meg; az pedig itt nincs megállapitva, hogy a felebbezési biróság itéletében felhozott «dohánycsempészet» vádja, mely a letiltás alapjául szolgált, épen a H. J. által beváltás alól elvont dohányra vonatkozik-e? — a felülvizsgálatot mégis el kellett utasitani; mert a H. J. részére járó, felperes által lefoglalt 278 frt 7 kr. dohány-

beváltási összeg a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint az aradi kir. dohánybeváltó felügyelőség által birság biztositására a b.-csabai kir. adóhivatalnál előbb tiltatott le, mint arra a felperes végrehajtás utján zálogjogot szerzett; ez a letiltás pedig, mint a pénzügyi hatóság által elrendelt és foganatositott biztositási intézkedés, a kir. kincstár zálogjogi elsőbbségét megállapitja, mert az 1876. évi szeptember hó 28-ik napján 46565. sz. a. kibocsátott pénzügyminiszteri rendelet szerint jövedékkihágási ügyekben szükséges biztositás elrendelése és foganatositása a pénzügyi hatóságok hatáskörébe tartozik; annak elbirálása tehát, hogy a pénzügyi hatóság a biztositás elrendelésének feltételeit meghatározó pénzügyi jogszabályokat helyesen alkalmazta-e, nem tartozik a polgári biróságok hatásköréhez; ennek folytán pedig a H. J. ellen foganatositott birói foglalás, melynek tárgyáúl az 1875. évi 65169. számú pénzügyminiszteri rendelet szerint a beváltási árnak csak az a része szolgál, mely a kincstári összes követelések levonása után fennmarad, csak a beváltási árnak e maradványára adott jogot a foglaltatónak; ennélfogva pedig a kincstár a jövedéki birság zálogjogával terhelt beváltási ár kiszolgáltatását addig, míg a jövedéki birság czimén levonandó összeg az e részben folyamatba tett eljárás során jogérvényesen megállapittatik, jogositva van megtagadni.

460.

Büntető birósági itéletben megállapitott tényállás, mint itélt dolog, a polgári perben irányadó.

Kártérítés lefoglalt ingóknak a zár alól jogellenes elvonása alapján.

A végrehajtási tömegnek a lefoglalt ingók birói zár alól elvonásával okozott kár megtérítése iránt egy végrehajtató is jogositva van keresettel fellépni; a marasztalási összeg azonban a foganatositó biróságnál letétbe helyezendő.

(1899 május 25. 1899. G. 16. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes ellen lefolytatott büntető ügyben keletkezett birói itéletek bizonyitékot képeznek arra nézve, hogy alperes a felperes javára biróilag lefoglalt ingók közül egyes dolgokat a birói zár alól jogellenesen elvont, a felebbezési biróság

tehát azzal, hogy a jogérvényes büntető birósági itéletek rendelkezése ellenében, tehát itélt dologgal szemben azt a körülményt tartja a végrehajtási jegyzőkönyv alapján bizonyitottnak, miszerint az alperes felperes irányában és ennek sérelmére sikkasztást el nem követett, eljárási szabályt sértett meg; fennforog pedig ez a jogszabálysértés annálinkább, minthogy az alperes részéről előterjesztett az a védekezés, mintha ő egyedül a dr. P. J. sérelmére elkövetett sikkasztás vétségében mondatott volna ki vétkesnek, csak a büntetőbirósági itéletek tartalmának helytelen értelmezésével volt elfogadható; mert továbbá abból a körülményből folyólag, hogy a végrehajtási úton biróilag lefoglalt és felperes követelésének kielégitésére is szolgálandó volt ingókat a zár alól elvonta, alperes nemcsak büntetőjogilag vált felelőssé, hanem a magánjogi elvek szerint a sértett magánjog helyreállitására, a felperes vagyoni érdekeinek megtéritésére is kötelezetté vált azon érték erejéig, a mit a birói foglalás alól általa elvont ingó dolgok becsértéke képvisel és a mely érték a végrehajtató hitelezők követeléseinek kielégitésére fordittatott volna abban az esetben, ha azok a zár alól el nem vonatnak; a felebbezési biróság tehát az itélkezésnél azt az általános anyagi jogszabályt is megsértette, illetve mellőzte, a mely szerint a tudva károsító fél, a sértett félnek okozott kárért vagyonilag felelős. Ha tehát a kereseti azon kérelem, mely alperesnek közvetlen a felperes részére leendő elmarasztalását czélozza, nem teljesithető is azért, mert az alperes által a végrehajtás alól elvont dolgok nem kizáróan a felperes javára voltak lefoglalva és kimutatva nem lett, hogy a többi hitelezők követelése kielégitve lenne, mégis arra tekintettel, hogy a kereseti kérelem a megitéltetni kért összeg birói letétbe helyezése iránti kérelmet is magában foglalja és alperesnek az a kötelezettsége, hogy a végrehajtási tömeget az abból jogellenesen elvont dolgok értékével kiegészitse, kétségen felül áll, felperes pedig, mint egyik végrehajtató fél ebben az irányban kereseti joggal bir: a kir. itélőtábla, mint felülvizsgálati biróság, a felebbezési biróság helytelen jogi álláspontját mellőzve, alperesnek azt a kötelezettségét, hogy a birói zár alól elvont dolgok becsértékét a követelésbe tett összeg erejéig, a végrehajtási tömeg részére ennek kiegészitése végett a végrehajtás foganatositásában eljárt biróságnál birói letétbe helyezni tartozik, megállapitandónak találta.

461.

Nem keresetváltoztatás az, ha a felperes a kereseti összeget az alperes ellen előbb a saját személyében tett kötelező igéret alapján feltétlenül, utóbb pedig, mint örökös ellen a hagyaték birtokba vétele alapján annak erejéig kéri megitéltetni. (1893 : XVIII. t.-cz. 31. §.)

A hagyomány az öröklési jog elfogadása s a hagyaték birtokba vétele alapján az örökös ellen a birói átadás előtt is érvényesíthető.

(1899 június 22. 1899. G. 27. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem képez keresetváltoztatást az, hogy a felperes a kereseti összeget az alperes ellen keresetében saját személyében tett kötelező igéret alapján s feltétlenül, a felebbezési biróság előtt pedig, mint N. F. örököse ellen a hagyaték birtokbavétele alapján esetleg a hagyaték erejéig is kérte megitéltetni, mert felperes alperest már a keresetben is N. F. általános örökösének állította és kötelezettségét ezen az alapon is vitatta; a megállapitott tényállás szerint pedig néhai N. F. a kereseti összeget a felperes részére hagyományul rendelte és az alperes ugyancsak a megállapitott tényállás szerint N. F. általános örököse is, kit örökösi minőségénél fogva a hagyomány kifizetésének kötelezettsége, ha a végrendeletet elfogadta s a hagyatékot birtokba vette és a végrendelet valamely törvényes örökös által megtámadva nem lett, fizetési igéret nélkül is terhel. Az alperesnek mint örökösnek az örökség erejéig való marasztalására irányuló kérelem tehát arra figyelemmel, hogy a felperes ezt a kérelmet arra a tényállásra alapitotta, hogy az alperes az örökséget birtokba vette, csak a már keresetileg érvényesitett jog megállapitására felhozott olyan újabb ténynek tekintendő, a mely az 1893 : XVIII. t.-cz. 31. §-ának 1-ső pontja értelmében nem tekinthető keresetváltoztatásnak. Alapos ennélfogva a felperesnek az idézett törv. 185. §-ának *c)* pontjára alapitott az a panasza, hogy a felebbezési biróság eljárási szabályt sértett, midőn a felperes kérelmét keresetváltoztatásnak minősitve, a kereseti igényt az alperessel, mint N. F. örökösével szemben el nem birálta. Téves a felebbezési biróságnak az az álláspontja is, hogy a hagyaték átadása előtt a hagyomány rendszerint nem követelhető, mert a hagyományos-

nak ez a joga a végrendeleten alapuló öröklési jog elfogadása és a hagyatéknak birtokba vétele alapján az örökös ellen birói átadás előtt is érvényesíthető, és pedig nem a hagyatéki tömeg ellen, mint azt a felebbezési biróság kimondta, hanem az örökös ellen, ki az örökséget csak a hagyományok kifizetési kötelezettsége mellett szerezheti meg, a felperes pedig azt vitatja, hogy az alperes a végrendeletet elfogadta s az örökséget már birtokba vette és így a vitatott tényállítás valósága esetében a törvényes öröklésre hivatottak perbe idézése nélkül perelhető volt, a felebbezési biróság azonban ebben az irányban a tényállást meg nem állapította, mihez képest az itéletnek feloldása mellett a jelen határozatban megjelölt eljárásra volt utasitandó.

462.

A ki igénykeresetével elutasíttatván, a lefoglalt ingót jogellenesen eladja s így lehetetlenné teszi, hogy annak befolyandó vételára a végrehajtató követelésének kielégítésére fordíttassék, a végrehajtató vagyoni érdekét a foglalás alól elvont ingó becsértéke erejéig akkor is megtéríteni köteles, ha az e miatt sikkasztás czímén ellene emelt bűnvád alól felmentetett és ha az eladott ingóra vonatkozó tulajdonjoga esetleg bizonyítható.

Az első foglaltató e kártérítési összegnek saját kezéhez fizetését követelheti.

Az ingónak birói zár alatt léte alapjául szolgál annak, hogy az ingónak árverésen befolyandó eladási árából a végrehajtató követelése akkor is kielégíttessék, ha az ingó nem a végrehajtást szenvedett tulajdona.

Az igényperbeli itélet joghatálya az ingók tulajdona s a tulajdonjog bizonyíthatása tekintetében.

(1899 június 28. 1899. G. 30. sz. a.)

Tényállás: A felperes, mint végrehajtató fél részére B. K. ellen folytatott végrehajtási ügyben az 1893 november hó 10-ik napján foganatosított végrehajtás alkalmával egyebek közt foglalás alá vétetett egy darab nyolcz lóerejű gőzmozgony egy szerszámládával és egy sotúval együtt 800 frt becsértékben; az alperes K. J. ezen ingó dolgoknak a birói zár alól leendő feloldása iránt igénypert tett folyamatba, de ezen keresetével jogérvényes birói itélettel elutasíttatott; ennek ellenére sem

volt az árverés eme dolgokra megtartható azért, mivel alperes azokat a végrehajtást foganatosító kir. járásbiróság területéről eltávolította; az alperes ellen az ingóknak a birói zár alól elvonása miatt büntető eljárás tétetett folyamatba, de alperes a vád és következményei alól felmentetett; ezután az alperes birtokában megtalált gőzmozgony szoros zár alá vételét és ugyanarra az árverés foganatosítását kérelmezte felperes, de ezen eljárás folyamán kitűnt, hogy alperes K. J. a gőzmozgonyt tartozékaival együtt L. M.-nak eladta.

A kir. itélőtábla: A megállapitott tényállás mellett nem tartható ugyan alaposnak az eljárási szabály megsértését tárgyazólag felperes részéről az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *c)* pontjára alapitva előterjesztett az a panasz, hogy a felebbezési biróság részéről nem lett volna megengedhető annak a körülménynek bizonyitása, hogy a gőzmozgony és tartozékai a végrehajtási foglalás idején az alperes tulajdonai voltak, mert a felebbezési biróságot abban, hogy az alperes részéről védelemként felhozott eme körülményre vonatkozóan bizonyitásfelvételt rendeljen és foganatositson, nem korlátozhatta sem az, hogy alperes igénykeresete jogérvényes birói itélettel elutasittatott, sem az, hogy az 1881 : LX. t.-cz. 97. §-ának rendelkezése az igényperekben való perújitást kizárja. Alapos a felperesnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontjára alapitott az a panasza, hogy az ügy eldöntésénél anyagi jogszabály helytelenül lett alkalmazva. Alperesnek ama jogellenes tényéből ugyanis, hogy a felperes javára biróilag lefoglalt gőzmozgonyt tartozékaival együtt eladta s ekként azt a végrehajtás alól elvonván, lehetetlenné tette, hogy azoknak befolyandó vételára a felperes követelésének is kielégitésére fordittassék, alperest terhelő kártéritési kötelezettség következett be arra nézve, hogy ő a felperes sértett jogát helyreállitsa és a felperes vagyoni érdekét megtéritse azon érték erejéig, a mit a birói foglalás alól általa elvont ingó dolgok becsértéke képvisel és a mely érték a végrehajtató hitelezők kielégitésére lett volna forditandó akkor, ha azokra az árverés foganatositható lett volna; alperesnek ezt a kártérités iránti felelősségét pedig meg nem szünteti sem az a körülmény, hogy a gőzmozgonyt és tartozékait csak azután adta el, a midőn az ellene folyamatba tett büntetőügyben a vád és következményei alól felmentetett, sem pedig az, hogy a gőzmozgony és tartozékai az alperes tulajdonához tartozottaknak esetleg bizonyithatók, mert a büntető perben hozott birói határozatoknak tárgyát sem képezhette az alperes rendelkezési jogának a megálla-

pitása és mert a lefolytatott igényperben alperesnek a biróilag lefoglalt tárgyakra nézve bejelentett tulajdoni igénye jogérvényesen és az igény elutasitásával elbiráltatott és ennek következtében beállt a felperesnek az a joga, hogy a lefoglalt dolgokra árverést foganatosittathasson s a befolyandó vételárból követelését kielégittethesse. De különben általános anyagi jogszabályt képezvén az, hogy a tudva károsító fél a sértett félnek az okozott kárért anyagilag felelős, a felebbezési biróság eme jogszabály mellőzésével és annak ellenére mentette fel alperest a kártéritési felelősség és ennek következményei alól azon a helytelen jogalapon, hogy alperes a végrehajtási foglalás idején a lefoglalt gőzmozgony és tartozékainak tulajdonosa volt; helytelen és el nem fogadható pedig ez a jogi álláspont, mert a jelen peres ügy eldöntésénél döntő körülményt egyedül az képez, hogy a gőzmozgony és tartozékai lefoglalva voltak-e biróilag felperes javára s elvonattak-e azok alperes által a foglalás alól? már pedig megállapitva van tényállásként, hogy a nevezett dolgok felperes javára végrehajtási foglalás útján birói zár alá vétettek s ez a jogi helyzet alapjául szolgálandó volt annak, hogy a dolgok árverésen befolyandó eladási árából felperes követelése kielégittessék még akkor is, ha azok nem a végrehajtást szenvedett fél, hanem az alperes tulajdonát képeznék, és megállapitva van tényállásként az is, hogy alperes eladván az ingókat, azokat a birói zár alól elvonta annak ellenére, hogy igénykeresetével elutasittatott, ez a jogi helyzet és az a körülmény pedig, hogy a lefoglalt dolgok birói itélettel is zár alatt hagyattak és hogy ugyanazok a végrehajtást szenvedett fél adósságáért árverés alá vonhatóknak találtattak, kizárja azt, hogy alperes az ingókra vonatkozó tulajdonjogát ebben a perben olyan eredménynyel bizonyithatná, hogy ennek következménye a kártéritési felelősség alól való felmentése lehetne, annálinkább pedig, mert a lefoglalt ingóknak a birói zár alól való felmentésére egyedül az 1881 : LX. t.-czikkben megjelölt perút szolgálhatott, a mely perútat alperes igénybe is vett és ha ezen az úton alperes pervesztessé vált, igénykeresetével elutasittatott, felperes, mint végrehajtató félnek beállt az a joga, hogy a lefoglalt ingókat árverés útján értékesithesse és magának a befolyandó vételárból kielégitést szerezhessen; abból az okból pedig, hogy alperes az ingókat eladta s azokra árverés nem foganatositható, beállt felperesnek a kártérítésnek követeléséhez való joga is. A felebbezési biróság tehát a kártéritésre vonatkozó anyagi jogszabály helytelen alkalmazásával utasi-

totta el felperest keresetével, a miért is az anyagi jogszabály megsértésére alapitott felülvizsgálati kérelemnek részben hely adandó volt és arra való tekintettel hogy a felebbezési biróság tényállásként megállapitotta azt is, hogy felperes a 800 frt értékben lefoglalt ingókra első foglaltató volt, a minélfogva okszerűen feltehető az, hogy felperes követelése az ingók befolyandó vételárából teljes kielégitést nyert volna azok értékesitése esetén, -- a felebbezési biróság itéletének részben való megváltoztatásával alperest arra kellett kötelezni, hogy 306 frt 48 kr. összeget s 206 frt 10 kr. tőke után 1893 május 31-től járó 6% kamatokat a felperes részére megfizessen. Nem volt azonban hely adható a felülvizsgálati kérelemnek abban a részben is, a mely alperesnek az igényperben megitélt 24 frt 50 kr. per és 6 frt felebbezési költség megfizetésére leendő köteleztetésére irányul, mert ezek a költségek végrehajtható birói itélettel lévén felperes részére megállapitva, azoknak megfizetésére alperes ismételve nem kötelezhető.

463.

A felebbezési biróság az eljárás felfüggesztésének czélszerűsége kérdésében szabad belátása szerint határoz ugyan, de a felfüggesztés czélszerűségét csak azokban az esetekben mérlegelheti, ha a felfüggesztésnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 44. §-ában meghatározott valamely előfeltétele fenforog.

Az előfeltételek fenforgásának kérdése a felülvizsgálat körébe tartozik. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1899 február 23. 1899. H. 1. sz.)

A kir. itélőtábla: Az 1893 : XVIII. t.-cz. 44. §-a értelmében a per tárgyalása büntető eljárás jogerejű befejezéséig csak akkor függeszthető fel, ha a per eldöntése egészben vagy részben oly körülményektől függ, melyek megállapitása egy már meginditott büntető eljárásnak képezi tárgyát, vagy ha a perben hivatalból üldözendő oly büntetendő cselekmény jelenségei merülnek fel, melynek megállapitása a per eldöntésére lényeges befolyással van. Felperes keresetét arra alapitotta, hogy ő S. E. I. r. alperesnek a nála megrendelt vetőgép vételárának fedezetére három darab 80—80 frtos váltót adott át, mely három darab váltót, mivel a gép szállitva nem

lett, S. E. s illetőleg, mivel a három darab váltó az «első magyar gazdasági gépgyár» birtokában van, ez utóbbi visszatartani nem jogosult. Felebbezésében is csak azt vitatja a felperes, hogy «az első magyar gazdasági gépgyár» II. r. alperes a váltókat azért tartozik kiadni, mert azokat S. E., a kit a váltók alapján követelés meg nem illet, a II. alperesre átruházni jogosult nem volt; II. r. alperes tehát, a ki felperessel semmi üzleti összeköttetésben nem volt, a váltók visszatartására ebből az okból, de még azért sem bir joggal, mert ő a S. E. által történt átruházás folytán nem szerezhetett meg több jogot, mint a mivel S. E. birt; de azon alapon sem tarthatja vissza a váltókat a II. r. alperes, hogy azt reá a «hazai gép gazdasági és ipareszköz gyár raktár» czég ruházta át fizetés gyanánt: mert II. r. alperes a most nevezett czég ellen fennálló követelését csak azon czég ellen érvényesitheti s így a váltókat, melyekre felperes értéket nem kapott, felperestől ezen az alapon sem hajthatja be. A felperes tehát sem keresetében sem a tárgyalás során nem alapitott jogot valamely bűncselekményre s a per eddigi fejleményei szerint sem függ a per eldöntése egészben vagy részben oly körülményektől, melyek megállapitása egy már meginditott büntető eljárásnak képezné tárgyát, de hivatalból üldözendő oly bűncselekmény jelenségei sem merültek fel, melynek megállapitása a per eldöntésére lényeges befolyással birna; mert S. E. I. r. alperes marasztaltatása független attól a kérdéstől, hogy nevezett, a kitől a neki átadott váltók azon az alapon követeltetnek, mert ő azoknak ellenértékét nem szolgáltatta, az ezen váltók továbbadása által követett-e el bűncselekményt; az «első magyar gazdasági gépgyár» II. r. alperes ellen pedig a kereset nem lett arra alapitva, hogy ez az alperes a váltókat rosszhiszeműleg vagy épen büntetendő cselekmény által szerezte volna meg; és ezt felperes a tárgyalás eddigi fejleményei szerint mindeddig nem is állította. Ezek szerint az az egyedűli körülmény, hogy a kereset tárgyát képező fedezeti váltókat a felperes azon az alapon követeli vissza, hogy az a gép, melynek vételára fedezetére a váltókat adta, nem szállittatott: még nem szolgálhat okul arra, hogy a polgári peres eljárás, a peres felek állitása szerint folyamatban levő bűnvádi eljárás befejezéséig felfüggesztessék; mert ebben a körűlményben egymagában véve bűncselekmény jelenségei még nem foglaltatnak és mert az, hogy ezen bűnvádi eljárás kimenetelétől a polgári per eldöntésére lényeges befolyással biró körűlmény függne — a per eddigi fejleményeiből másként sem állapitható meg.

A felebbezési biróságot tehát, mely a felfüggesztés czélszerűsége kérdésében szabad belátása szerint határoz ugyan, de az eljárás felfüggesztésének czélszerűségét mérlegelni csak azokban az esetekben jogositott, ha a felfüggesztésnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 44. §-ában meghatározott valamely előfeltétele fennforog, mig az előfeltételek fennforgásának kérdése szorosan a most idézett törvényszakasz alapján döntendő el — végzésének megváltoztatásával a tárgyalás folytatására utasitani kellett.

464.

Az a kérdés, hogy a kereset alapján a per létrejöhet-e vagy nem, vagyis a pergátló körülmény fenforgásának kérdése a keresettel érvényesített jog fenforgásának kérdésétől különböző kérdés. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. §., 27. §. 1. 2. p.)

(1899 február 23. 1899. H 2. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetét az iránt inditotta, hogy részére az alperesek 253 frt 75 kr. tőkének és kamatának, mint az alperesek kérelmére elrendelt hagyatéki zárlatból felperesnek mint zárgondnoknak felmerült kiadásaiból és dijaiból még hátralékban levő összegnek megfizetésére köteleztessenek, azon az alapon, mert az alperesek a felperessel oly megállapodást létesitettek, hogy felperes dijait és költségeit a hagyatéki biróság előtt nem érvényesíti, hanem annak megállapitását és kiegyenlitését egyezség, esetleg per útján fogják rendezni. A felperes keresetének alapját tehát a közte és alperesek közt létrejött ez az egyezség képezi; az ezen egyezség alapján támasztott követelés érvényesitése tehát polgári perútra és pedig, mint személyes kereset, a követelés összegére való tekintettel sommás eljárásra tartozik. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának 1-ső pontja alá eső pergátló körülmény tehát ez okból fenn nem forog. De nem forog fenn a felebbező alperesek által felebbezésökben panaszolt és az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §-ának 2-ik pontja alá eső pergátló körülmény sem, mert az ügy értékre való tekintettel sommás eljárás alá tartozik. Az a körülmény, hogy a felperes által követelt zárgondnoki dijak és kiadások megállapitása az 1881 : LX. t.-cz. 253. §-ában a hagyatéki birósag jogkörébe van utalva, a felperes által a közte és az alperesek közt létrejöttnek

vitatott egyezség alapján inditott kereset ellen pergátló kifogásra alapot azért nem nyujt; mert az a kérdés, hogy a kereset alapját képező egyezségből annak daczára, hogy a felperes zárgondnoki költségeit és dijait a hagyatéki biróság által meg nem állapittatta, a felperesnek követelése származott-e, a keresettel érvényesitett jog létrejöttének kérdését képezi, mely az ügy érdemében hozandó itélettel döntendő el; az a kérdés pedig, hogy a kereset alapján a per létrejöhet-e vagy nem, vagyis a pergátló körülmény fennforgásának kérdése a keresettel érvényesitett jog létrejöttnek kérdésétől egészen különböző kérdést képez, mert a per létrejöhet akkor is, ha a keresettel érvényesitett jog egyáltalán nem létezik. Ezek szerint a felebbező alperesek által az elsőbirósági itélet ellen emelt az a panasz, hogy hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény forogna fenn, alaptalan s igy ki kellett mondani azt, hogy pergátló körülmény fenn nem forog s az elsőbirósági itélet feloldásának helye nincs; minek következtében a felebbezési biróság végzésének megváltoztatásával a felebbezés többi pontjainak érdemleges elintézésére volt utasitandó.

465.

Nincs ugyan kizárva, hogy a nő a házasság tartama alatt saját pénzén vett, vagy saját kezelése alatt álló külön vagyonának növedékét képező dolgokat vagy örökség vagy ajándék utján nyert dolgokat külön vagyonként szerezze meg, de *azok a dolgok, melyek a házasság tartama alatt a házasfelek, vagy azok valamelyikének tevékenysége által szereztetnek, oly szerzeményt képeznek, melyre nézve a házasság fennállása ideje alatt a kezelés és rendelkezés joga a férjet illeti:* következőleg a nő férjétől ezeket a dolgokat a házasság fennállása alatt nem követelheti. Az a kincstári ló, mely az igazolvány szerint öt évi kitünő tartás fejében felperesnek adatott át, nem képez oly dolgot, melyet felperes saját pénzén vett volna, vagy, a mely a felperes saját külön kezelt vagyona növedékét képezné, vagy felperesre örökség, vagy ajándék utján háromlott volna, hanem oly dolgot, mely a peres felek közös tevékenysége által szereztetett. Ezt a lovat tehát a felperes az alperestől a házasság fennállása alatt nem követelheti. (1898 julius 7. 1898. G. 40. sz. a.)

466.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 42. §-a értelmében *kereskedelmi meghatalmazott* az, kit a főnök czégvezetési jogosultság nélkül akár egész üzlete vezetésére (üzletvezető), akár üzlete körében bizonyos nemű vagy egyes ügyletekre (különös kereskedelmi meghatalmazott) felhatalmaz. *Azt tehát, hogy Cs. J. az alperesnek üzletvezetője volt* s mint ilyen a kereskedelmi törvény 43. §-a értelmében feljogosítottnak tekintendő a felperestől vett áruknak hitelben és az alperes számlájára való megrendelésére, *csak akkor lehetne megállapítani, ha a felperes a felhatalmazás tényét bizonyította volna.* A felperes azonban a felebbezési biróság előtt azt maga is kijelentette, hogy Cs. J. üzletvezetővé történt kirendelését közvetlenül bizonyitni nem tudja. Igaz ugyan, hogy az a körülmény, hogy Cs. J. üzletvezető volt-e, nemcsak a «felhatalmazás» megadását tárgyazó nyilatkozat megtételének bizonyitásával, hanem oly más tények bizonyitásával is kimutatható, melyekből arra, hogy alperes Cs. J.-nek üzletvezetői felhatalmazást adott, bizonyossággal következtetni lehet. A felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás szerint azonban a felperes azt, hogy Cs. J. az alperes üzletvezetője lett volna, ily tények bizonyitása által közvetve sem bizonyitotta, mert maga az, hogy Cs. J. a vendéglőben az ételek és italok kiszolgáltatását vezette, a szeszes italokat az alperes számlájára, a többi italt és az ételeket a maga számlájára iratta, az alperes üzlettulajdonosi s Cs. J. üzletvezetői minőségét nem állapitja meg. (1898 julius 14. 1898. G. 45. sz. a.)

467.

A felebbezési biróság tényállásként állapitván meg azt, hogy a keresetileg érvényesitett összeg egy kisebb részlete annak az 1000 forint összegnek, melyet felperes 1894. évi február hó 7-én I. r. alperes és perbeli társainak *oly czélból adott át, hogy azért G. D.-nek községi jegyzővé leendő megválasztását előmozdítsák,* felperes ezt a ténymegállapitást meg nem támadta és ennélfogva ez a tényállás az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §. első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó; ebből a tényállásból pedig helyesen vonta le a felebbezési biróság azt a következtetést, hogy *a keresetileg érvényesített kötelem alapja erkölcstelen* és maga a cselekmény a B. T. K. 185. §-ába ütköző s a szerint büntetendő vétséget

képezett és kétségtelen, hogy *ha a cselekménynek büntethetősége a közbejött elévülés folytán meg is szűnt, ezzel a kötelem alapja változást nem szenvedett;* és mert *az erkölcstelen alapon (turpis causa) keletkezett jogügylet arra tekintet nélkül, hogy mindkét szerződő fél erkölcstelen indokból cselekedett, birói uton érvényesíthető követelési jogot nem ad,* az a körülmény tehát, hogy I. r. alperes erkölcstelen okból jutott a tőle visszakövetelt összeghez, felperesnek sem ad a visszaköveteléshez jogos alapot. (1898 szeptember 7. 1898. G. 50. sz. a.)

468.

Alperes a B. F. által felperes ellen 330 frt 11 kr. s jár. erejéig vezetett végrehajtás ügyében, mint a B. F. megbizott ügyvéde járt el, ebben a minőségében tehát az 1874 : XXXIV. t.-cz 49. §-a értelmében az általa képviselt végrehajtató érdekében volt köteles híven, szorgalommal és pontossággal eljárni, habár az ügyvédnek ez a kötelessége nem zárja is ki azt, hogy a mennyiben a végrehajtató érdekében jónak találja, a végrehajtást szenvedőnek haladékot is adhasson ; de az alperes azt vitatja, hogy *a végrehajtást szenvedő az annak engedett haladék fejében és azért igérte, alperes pedig azért fogadta el a 127 frt 49 kr. jutalmat, mert a végrehajtást foganatosítani elmulasztotta;* ezáltal azonban alperes az általa képviselt fél ellenfele által igért jutalomért ügyfele követelését a behajthatlanság esélyének tette ki és így a reá bizott ügyet saját vagyoni haszna végett nem azzal a pontossággal végezte, melylyel azt tennie kellett volna, ha egyedül az ügyfele érdekeit tartja szem előtt; helyesen állapította meg tehát a felebbezési biróság azt, hogy az alperes a neki felperes által adott (a keresetben kiadni kért) fedezeti váltó tekintetében azon a czimen, hogy azt neki a felperes nemcsak a B.-féle követelés, hanem az igért jutalom fedezetére is adta, *biróilag érvényesíthető követeléssel nem bir,* mert a 127 frt 49 kr. jutalom biróilag érvényesíthető követelést nem képez. *Az iratoknak a büntető birósághoz való áttétele iránti rendelkezés* pedig, mivel annak a kérdésnek elbirálása, hogy a bűnvádi eljárás megindítására ok forog-e fenn, a büntető biróság határozatának tárgyát képezi, *nem olyan intézkedés, a mely ellen felülvizsgálatnak helye volna.* (1898 augusztus 11. 1898. G. 56. sz. a.)

469.

Helyes a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, hogy végrehajtató alperesnek a kereset tárgyát képező ingóságokra törvényes zálogjoga fennállt már a végrehajtási foglalást megelőzően is, és nem fogadható el alaposnak felperes az az érvelése, a mely szerint alperesnek, mint haszonbérbeadónak, törvényes zálogjogát csak a haszonbérelt jószágon levő terményekre, gazdasági felszerelvényekre és lábas jószágokra nézve fennállónak vitatja, mert *az a lakás, melyben a végrehajtás foganatosítása alkalmával a lefoglalt és igényelt ingók találtattak, a bérleményhez* tartozik, annak kiegészitő és olyan részét képezi, a melyet felperes és a végrehajtást szenvedett nem külön bérfizetés mellett használnak: ily körülmények között pedig az 1881 : LX. t.-cz. 72. §-a rendelkezésénél fogva *alperest mint haszonbérbeadót a törvényes zálogjog megilleti mindazokra az ingókra, melyek a haszonbérelt jószágon találhatók, képezzék azok akár a végrehajtást szenvedett haszonbérlő, akár a felperes mint házastárs tulajdonát.* (1898 szeptember 29. 1898. G. 60. sz. a.)

470.

A zálogbirtokost nem illeti meg az a jog, hogy a zálogtárgynak, jelen esetben a betéti könyvnek, *értékét a zálogbaadónak adósától,* jelen esetben a betéti könyvet kiállító alperestől (a takarékpénztártól) *per utján követelhesse*; ehhez csak abban az esetben lenne joga, ha a zálogtárgyat annak tulajdonosa által vagy birói eljárás utján magára átruháztatta volna, e nélkül a felperest az alperes ellen való kereseti jog annak daczára sem illeti meg, hogy az alperes saját alapszabályai szerint a betéti könyvet az azt felmutatónak kifizetni köteles s a zálogbirtokosnak korlátolt rendelkezési joga mellett az ügy eldöntésénél az a jogviszony sem bir jelentőséggel, a mely a betétre nézve az alperes és a betevő között állítólag keletkezett. (1898 október 6. 1898. G. 63. sz. a.)

471.

A felperes keresetét az *A)* alatti kötvényre alapitotta ugyan, s a kereseti tőkét kölcsönügyletből származtatta, erre vonatkozó előadását utóbb csak annyiban változtatta meg, a mennyiben azt adta elő, hogy a kötvény kiállítása előtt alperes érdekében a közös bérletre kiadásokat tett, a bérleti év azonban veszteséggel végződött s

igy az egész évi termés felperest illette, de ennek daczára a fél gabonatermést alperesnek kiadta s ennek értékéről lett a kötvény kiállítva; abban az esetben is tehát, ha felperesnek ez az előadása bizonyitást nyert és tényállásként megállapitható lett volna, minthogy *az alperest terhelt kiadásoknak felperes részéről való előlegezése s a felperest illetett gabonának alperes részére történt átadása visszafizetés kötelezettsége mellett történtnek tekintendő s a kölcsönügylet ismérveivel bir, a tiltott kereset változtatás esete az 1893 : XVIII. t.-cz. 31. és 148. §§-ai szerint fenn nem forog.* (1898 október 6. 1898. G. 64. sz. a.)

472.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja értelmében ingatlan vagyonra vonatkozó tulajdonközösség megszüntetése iránti per sommás eljárás alá csak annyiban tartozik, a mennyiben a per tárgyának értéke a 200 forintot meg nem haladja. Az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében pedig felülvizsgálatnak nincs helye, ha a per tárgyának értéke a 200 forintot meg nem haladja. Mivel pedig ebből az következik, hogy *ingatlan vagyonra vonatkozó tulajdonközösség megszüntetése iránt sommás uton tárgyalt perben a felülvizsgálat ki van zárva*; ez okból a felülvizsgálatot az 1893 : XVIII. t.-cz. 193. §-a alapján hivatalból visszautasitani kellett. (1898 augusztus 11. 1898. G. 65. sz. a.)

473.

Lakkiürités kérdésében nem hozható érdemleges határozat annak perben állása nélkül, a kit az illető házra haszonélvezeti jog illet. (1898 október 6. 1898. G. 76. sz. a.)

474.

Nincs olyan jogszabály, a mely megtiltaná, hogy a közokirat ellen bizonyítani ne lehessen és az 1893 : XVIII. t.-cz. 73. §-ában a közokiratok bizonyitó erejére vonatkozó fentartott szabályok is csak azt rendelik, hogy a közokiratok bizonyitó erővel a bennök foglalt tényekre nézve birnak. A 2·/. alatti *közokirat tehát csak azt bizonyítja, hogy a felek a közjegyző előtt a közokiratba foglalt kijelentéseket tették, de nem bizonyítja azt, hogy ezek a kijelentések a valódi szerződés feltételeit foglalták magukban.* Annak a ténynek bizonyitása által tehát, hogy a közokiratban megnevezett szerződő felek megegyeztek abban,

miszerint a közokiratba a köztük létrejött szerződéstől eltérő megállapodást fognak felvétetni, de azért a köztük létrejött szerződést változatlanul fentartják, a közokiratba foglalt szerződés álszerződésnek bizonyult, a mely mellett a valódi szerződés erejét megtartja és ez bizonyítható. (1898 november 10. 1898. G. 81. sz. a.)

475.

Nem áll fenn olyan tiltó jogszabály, mely az elmaradt haszonnak polgári per uton való érvényesítését kizárná, sőt a kártérítéshez való jogosultság magába foglalja az elmaradt haszon megtérítéséhez való jogot is, s ennélfogva nem volt anyagi jogszabályba ütköző akadálya annak, hogy alperes e nemű igényére az itélet kiterjedhessen; különben pedig az a körülmény, hogy a szakértők véleménye 50 darab fáczántyuknak elpusztulását feltételezi s azoknak, mint tenyészanyagnak értéke állapittatott meg kárösszeg gyanánt, *nem elmaradt haszon, hanem tényleges kár* megállapitását foglalja magában, miután a tenyészanyag elpusztulása maga után vonta a vadállomány csökkenését s okozta a vadászterület elvehető hasznának kisebbedését. Panaszolták végre felperesek azt a körülményt, hogy alperes csak részperköltségben és nem a per összes költségeiben lett elmarasztalva, s azt hozták fel okul erre nézve, hogy miután alperes mulasztása miatt nem foganatosittatott a birói becsű már az elsőbiróságnál olyan területeken is, a melyeken azt a felebbezési biróság foganatositotta, a felebbezési eljárás folyamán felmerült költségekben alperes az 1893 : XVIII. t.-cz. 114. §-a alapján, — az elsőbiróság előtti tárgyalások folyamán felmerült költségekben pedig a 110. §. rendelkezése alapján lett volna elmarasztalandó. Ezt a panaszt sem lehetett alaposnak elfogadni, mert: a jelen per költségének megitélésénél *a S. E. T. 114. §. rendelkezése* nem nyerhet alkalmazást, minthogy ez a törvényhely *kizárólag valamely határnap vagy határidő elmulasztására vagy elhalasztására s ujabb határidő kitüzésére okot szolgáltató mulasztás vagy hiba következményeként felmerülhető költségek megtérítéséről tartalmaz a biróság által alkalmazandó kötelező rendelkezést* — és mert a S. E. T. 110. §. rendelkezése szerint a biróság belátására van bizva, hogy olyan esetben a midőn a fél részben nyertes, részben vesztes, az egyik felet az ellenfél összes költségeiben vagy annak egy részében elmarasztalhatja és nincs kötelezve a biróság arra, hogy ilyen esetben a csak részben pervesztes alperest az összes per-

költségek megfizetésében elmarasztalja. (1898 november 17. 1898. G. 82. sz. a.)

476.

A tartozatlan fizetés visszatéritendő, ha csak azt a fizető fél tudva nem tette, illetőleg a tévedés felfedezése után a visszakövetelésről kifejezetten le nem mondott. (1898 deczember 15. 1898. G. 85. sz. a.)

477.

A felülvizsgálati kérelem az 1893 : XVIII. t.-cz. 190. §-a kellékeinek meg nem felel. Felperes ugyanis felülvizsgálati kérelmében az 1893 : XVIII. t.-cz. *a)* és *c)* pontjára hivatkozóan a felebbezési biróság itéletének megváltoztatását esetleg feloldását kéri, azonban azt az alapot, a melyre ezt a kérelmét alapitja, nem jelöli meg, hanem *csak az elsőbiróság itélete ellen beadott felebbezésének indokára hivatkozik.* Ezt azonban figyelembe venni nem lehet, mert a S. E. T. 190. §-a szerint azt az alapot, a melyen az itélet megtámadtatik, az irásban benyujtott felülvizsgálati kérelemben kell és pedig szabatosan, világosan megjelölni, s mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-a *a)* és *c)* pontja értelmében felülvizsgálat csak úgy kérhető, ha az ügy eldöntésénél valamely anyagi jogszabály helytelenül volt alkalmazva, vagy mellőzve, vagy ha az itéletben, vagy az ennek alapjául szolgáló eljárásban valamely lényeges, az ügy eldöntésére befolyással biró eljárási szabály helytelenül volt alkalmazva, vagy mellőzve. Felperes pedig *sem az anyagi, sem az eljárási szabályra vonatkozó sérelmét meg nem jelölte,* elő nem adta, és igy felülvizsgálati kérelme a felülvizsgálatra nem alkalmas. (1898 november 18. 1898. G. 87. sz. a.)

478.

A megtámadási pernek tárgyát egyedül *az képezi, hogy a lefoglalt vagyon az alperes által arra szerzett zálogjogtól meneküljön,* ez a zálogjog pedig csak 160 frt tőke és járulékai erejéig terjed és igy a kereset tárgyát képező érdek értéke ezuttal 200 frtot meg nem halad, ilyen esetben pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a értelmében nincs helye felülvizsgálatnak. (1898 november 24. 1898. G. 89. sz. a.)

479.

Az a körülmény, hogy a felebbezési biróság a sikertelen felebbezés költségében a felebbező alperest elmarasztalta, a felebbezési biróság itéletének ezen része elleni további jogorvoslat megengedésére alapul nem szolgálhat akkor, mikor a további jogorvoslat úgy a per főtárgya, mint a járulékok tekintetében ki van zárva (1893: XVIII. t.-cz. 181. §.) (1899 január 12. 1899. G. 100. sz. a.)

480.

Minthogy a keresetben felperes alperestől azt követeli, hogy alperes a kisdombroviczai 8. 61. és 137. sz. tjkvben felvett ingatlanokra, az ő javára 240 frt tőke erejéig *előjegyzett zálogjog kitörlésére alkalmas engedélyt a biztosított követelésnek kifizetés folytán történt megszünése okából adjon ki, az ily tárgyu keresetek* pedig az 1893: XVIII. t.-czikk 1. §. 4. pontjának rendelkezése szerint a 1. pont korlátai között a sommás eljárás alá tartoznak ugyan, de *nem tartoznak azon esetek közé, a melyeknél a rendes birói illetőségtől eltérésnek helye nem lenne:* ugyanazért a kir. törvényszéknek a birói illetőség kérdésében hozott végzése ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 59. §-a szerint a felfolyamodás kizártnak tartandó. (1898 szeptember 15. 1898. H. 5. sz. a.)

481.

A kizárt felfolyamodás költségei az azt ellenjegyzett ügyvéd részére saját felével szemben sem voltak megállapithatók, minthogy *czéltalan beadványok költségeivel a felek nem terhelhetők.* (1898 szeptember 29. 1898. H. 7. sz. a.)

482.

A felperes az alperes által történt felmondás ellen a felmondáskor kifogást nem tett, az alperes által megjelölt napon szolgálatából kilépett és csak illetményének és bizonyitványának átvétele után jelentette ki, hogy a felmondási időre járó illetményét követelni fogja. A felebbezési biróság a megállapitott tényállás jogi következményeit vonta le helytelenül; — mert *a felmondás elleni kifogás elmulasztása folytán a felmondás a szolgálati viszony felbontása iránt alperes által felperesnek tett, felperes által elfogadott ajánlatot képez;* a szolgálati viszony kölcsönös felbontása folytán

pedig a felperesnek felmondási időre járó illetményéhez csak akkor volna joga, ha azt kifejezetten fenntartotta volna; a felmondás elfogadása és a szolgálati viszony tényleges megszüntetése után, azonban már nem volt joga a felperesnek arra, hogy utólag ily jogfenntartással éljen: a felülvizsgálatnak tehát e részben az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §. *a)* pontja alapján azért kellett helyt adni, mert a felebbezési biróság tévesen mellőzte a tényállás helyes megitélése esetén az ügy eldöntésénél alkalmazni kellett annak az anyagi jogszabálynak az alkalmazását, hogy *a szolgálati viszonynak kölcsönös beleegyezéssel történt megszüntetése esetén kártérítés csak akkor követelhető, ha az kiköttetett.* (1899 február 23. 1899. G. 1. sz. a.)

483.

A felperes és férje, a ki alperes fia volt, házasságra lépésük óta alperes házában és vagyonában éltek, közös háztartást vittek s vele közösen gazdálkodtak, azonban felperes férjének 1896. évben bekövetkezett halála után alperes felperest házától elküldte, a ki onnan csecsemő gyermekével eltávozott és azóta külön él, felperes és férje vagyonnal nem birtak; alperes marhaállománya a közös gazdálkodás ideje alatt két ökörrel gyarapodott. Erre a tényállásra a kártéritésre vonatkozó jogszabályok nem alkalmazhatók; hanem a fent jelzett tényállásra az a jogszabály alkalmazandó, hogy *a családtagok a közös háztartásban egymásnak tett szolgálatokért külön kikötés nélkül jutalmazást a közösség megszüntetése után sem követelhetnek.* Közömbös tehát az is, hogy a közösség ideje alatt alperes vagyona szaporodott-e? kitünik ez abból is, hogy ha a vagyon csökkent volna is, azért felperes felelős szintén nem lenne. Abból a tényből pedig, hogy alperes elhunyt fiának gyermekéről nem gondoskodik, kártéritési kötelezettség szintén nem keletkezett, tartási kötelezettség megállapitása iránt pedig kereset inditva nem lett és igy közömbös az is, hogy az alperes a felperest és gyermekét ok nélkül távolittatta-e el vagyonából. (1899 márczius 2. 1899. G. 3. sz. a.)

484.

A S. E. T. a beismerésre nézve kötelező szabályt csupán a szóbeli tárgyaláson a biróság, vagy a megkeresett biró előtt tett beismerésre nézve foglal magában annyiban, a mennyiben a biróság előtt megfelelő alakban tett beismerésnél az ellenfelet a

bizonyitás terhe alól felmenti; a biróságon kivül tett beismerésre vonatkozóan azonban bizonyitási jogszabályt nem tartalmaz, a minélfogva *a biróságon kivül* s igy a hagyaték tárgyalása alkalmával *tett beismerés is, mint bármely bizonyítási adat a 64. §. szerint a birói szabad mérlegelésnek képezi tárgyát* és ebből következik, hogy a felebbezési biróság eljárási szabályt nem sértett azzal, hogy a hagyaték átadó végzés, mint bizonyitó adat mellett alperes személyes kihallgatását eszközölte, úgy azzal sem, hogy alperest esküre bocsátotta. (1899 ápril 27. 1899. G. 13. sz. a.)

485.

Az *A)* alattinak abból a tartalmából, a mely szerint ez az alperes hat más társával az 500 frt (hitközségi) kölcsöntartozást, mert az az adózók közt uralgó nagy pénzszükség miatt ki nem fizethető, most elvállalja és kifizetésére magát kötelezi, egyszersmind nem fizetés esetére a zálogjognak ingatlanaira való bekebelezését megengedi és magát a felperes által szabadon választható biróság előtt való beperlésnek alá veti, nyilvánvaló, hogy *az alperes önálló, tehát a hitközségétől független fizetési kötelezettséget vállalt a felperessel szemben,* ezen kötelezettségnél fogva pedig feltétlenül terheli őt az az összeg, a melyet vele szemben az elsőbiróság a felperes javára megitélt. (1899 május 25. 1899. G. 17. sz. a.)

486.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontjában megjelölt perekben a felülvizsgálat ki van zárva. (1893 : XVIII. törv.-czikk. 181. §.) (1899 ápril 27. 1899. G. 19. sz. a.)

487.

Az a körülmény, hogy alperes elvonta felperestől azt *a megbizást,* mely felperest az özv. T. I.-né ellen folyamatba tett per vitelére jogositotta s ezzel kizárta azt, hogy felperes a per további menetére befolyást gyakorolhasson, *a peres felek között a díjazásra nézve létrejött szerződéses megállapodást érvénytelenné nem tette* és a jutalomdij és költség érvényesithetésének azt a feltételét, hogy a T. I. elleni peres ügy az alperes javára szóló és ennek követelését megállapitó jogérvényes itélettel befejezve legyen, meg nem változtatta, felperes tehát a kereset alapjául vett eme szerződés keretén belül

követelését csakis annak feltételei mellett érvényesitheti és *alperesnek a megbizás elvonását tárgyazó cselekménye felperest csak arra jogosíthatta volna, hogy alperestől megfelelő kártérítést érvényesítsen.* (1874 : XXXIV. t.-cz. 42., 54. §§.) (1899 junius 8. 1899. G. 21. sz. a.)

488.

Alperes válasziratában a felülvizsgálati kérelem visszautasítását kéri, mert a követelt 200 drb. szikvizes üveg, melyet az alperes szerződés szerint szállitani köteles volt, csak 144 frtot ér és így felülvizsgálatnak nincs helye. Ez az észrevétel azonban téves, mert a kereset tárgyát még 1897 május hó 16-tól számitott napi 2 forint 50 kr. *elvont haszon* is képezte, és ennek összege az elsőbirósági itélet hozataláig — a midőn felperes erre nézve elutasitva lett és ebben megnyugodott, vagyis 104 napra, — 260 frtra rugott. *A kereset tárgyának értéke tehát a 200 frtot* meghaladta és így a felülvizsgálatnak az 1893 : XVIII. t.-cz. 180. §. *a)* pontja értelmében helye van. (1899 junius 8. 1899. G. 22. sz. a.)

PÉCSI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

489.

A munkaadó köteles arról gondoskodni, hogy a gazdaságában használt gépek oly karban tartassanak, mikép az azokkal bánás a munkás testi épségét ne veszélyeztesse.

Nem változtat a munkaadó felelősségén az a körülmény, hogy a megsérült munkás jövedelmet hajtó szolgálatban áll.

(1899 január 30. 1898. G. 73. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság azt a tényállást állapitotta meg, hogy alperes szecskavágó gépje, mely felperes bal kezefejét munka közben levágta, nemcsak ennek megtörténtekor, hanem ezt megelőzőleg is rendes használatra alkalmas állapotban nem volt, a mennyiben annak súlytartó rudja meg volt hajolva és gyengülve, a rudról a nehezék hiányzott s ennek hiányát a géppel dolgozó munkás azzal pótolta, hogy munkaközben egyik lábával a rudra nehezedett, mi által felső teste ügyességének teljes kifejtésében korlátoltatott, a munkás lába a lecsuszás veszélyének, a munkás pedig a test egyensúlyának ezáltal elvesztése folytán annak a veszélynek volt kitéve, hogy kezét a gép hengere könnyen elkaphatta. Azt is megállapitotta a felebbezési biróság, hogy alperesnek az az állitása, mikép felperes megsérülését ennek saját vigyázatlansága és szakavatatlansága idézte elő, bizonyitást nem nyert. Ez a tényállás szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján levén megállapitva, felülvizsgálat tárgyát nem képezheti, s a felülvizsgálati eljárásban is irányadó. Tekintve tehát, hogy e szerint a tényállás szerint a felperes szecskavágó gépje a munkás testi épségét veszélyeztető állapotban volt; tekintve, hogy alperesnek mint munkaadónak állott kötelességében arról gondoskodni, hogy a gazdaságá-

ban használt eszközök és gépek oly karban tartassanak, hogy az azokkal bánás a munkás testi épségét ne veszélyeztesse, alperes pedig a felebbezési biróság által ugyancsak szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján megállapitott, tehát a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint e tekintetben a rendes gazda gondosságát sem fejtette ki; tekintve, hogy felperes ellenében gondatlanság nem igazoltatván, a beállt károsodásnak peres felek által megosztva viselése helyt nem foghat; végül tekintve, hogy még ha való volna is az, a mit alperes a felülvizsgálati kérelemhez 2. sz. a. csatolt bizonyitványnyal kiván igazolni, hogy felperes jelenleg jövedelmet hajtó szolgálatban áll, — ez a körülmény alperesnek a felperes megsérülése folytán előállt vagyoni felelősségén nem változtat, annál kevésbé, mert felperes alperes ellen, nem is teljes munkaképtelenség, hanem a mi a peres felek közt nem is vitás, csak munkaképességének bal keze feje levágása folytán beállt csökkenése miatt kért kártéritést: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, a mikor alperes kártéritési kötelezettségét megállapitotta.

490.

Az eladó tartozik bizonyítani, hogy az árú a kikötött kellékeknek és a mustrának megfelel. (1868: LIV. t.-cz. 152. §.)

Tőzsdei vagy piaczi árral nem biró árúknál az 1875: XXXVII. t.-cz. 356. §-ának 2. pontja esetében a késedelmes eladótól csupán a netán meg is állapitható bolti árra alapított árkülönbözetet nem, hanem egyéb bizonyítható kárán felül azt az összeget követelheti a vevő, a mely a tényleg beszerzett árú vételára s a késedelmes eladóval kötött szerződésben meghatározott ár közötti különbözetet képezi.

Az árkülönbözet tanukkal vagy szakértőkkel nem bizonyítható.

(1898 november 28. 1898. G. 74. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes az alperestől mustra szerint vásárolt és Barcson átadandó 1000 mm. cinquantint a közraktárban történt megvizsgálás után, mint a mustrának s a szerződési feltételeknek meg nem felelőt, átvenni megtagadta, s erről alperest azonnal

értesitette és ezzel az árut alperes rendelkezésére bocsájtotta. Felperesnek, mint vevőnek az árura vonatkozóan szerződéses kellékek hiánya miatt tett ama kifogása ellenében, alperes, mint eladó tartozott bizonyitani, hogy az áru a szerződésben kikötött kellékeknek s mustrának megfelelt, s hogy felperesnek az átvételt megtagadni sem oka sem joga nem lévén, őt a szerződés szerinti áru szállitása körül késedelem nem terheli. Minthogy azonban alperes ezt bizonyitani elmulasztotta és ennek bizonyitására nem is vállalkozott; s minthogy ekként igazoltnak tekintendő, hogy az áru mustra- és szerződésellenes volt, s hogy annak átvételét felperes jogosan tagadta meg: alperes az 1875: XXXVII. t.-cz. 348. §-a értelmében az ez által felperesnek okozott összes kárát s igy felmerült költségeit is megtériteni tartozik. Felperes az alperes által megtéritendő kárát 1. a szerződésben kikötött áru vételára, s ennek a szerződés teljesitése idejében volt értéke közötti különbözet, és ezzel kapcsolatosan fedezeti vétel alapján is, 300 frtban; 2. egyéb az áru átvétele miatt szükséges intézkedések körül felmerült költségei alapján pedig 50 frt 61 krban, összesen 350 frt 61 krban számitja fel, s alperest ezen kárösszegben s kamatában kéri marasztaltatni. Az 1875: XXXVII. t.-cz. 356. §-ának 2-ik pontja értelmében az eladónak késedelme esetén puszta árkülönbözet csak oly áruk után követelhető, melynek tőzsdei vagy piaczi ára van, ennélfogva oly áruknál, melyek tőzsdei vagy piaczi árral nem birnak, a vevő a késedelmes eladótól egyedül a netán meg is állapitható bolti árra alapitott árkülönbözetet nem, hanem egyéb bizonyitható kárán felül esetleg azt az összeget követelheti, mely az eladó késedelmessége folytán vevő által tényleg beszerzett áruczikknek igazolt vételára és a késedelmes eladóval megkötött szerződésben meghatározott ár közötti különbözetet képezi. Tekintve már most, hogy a felek kijelentése szerint is az adásvétel tárgyát képezett cinquantinnak tőzsdei vagy piaczi ára nincs, — tekintve, hogy az árkülönbözet tanuk vagy becsüsök által nem bizonyitható; tekintve másrészről, hogy felperes, alperesnek tagadásával szemben azt, hogy alperesnek a szerződésszerű áru szállitása körül elkövetett késedelem miatt cinquantint tényleg beszerzett és ezáltal bármily kára is lenne, nem bizonyitotta; tekintve, hogy ezek szerint felperes árkülönbözeten alapuló kárt kimutatni képes nem volt, — s igy e czimen kártéritést sem igényelhet: a kir. törvényszék nem sértett meg anyagi jogszabályt, midőn felperest az árkülönbözet alapján keresetbe vett 300 frt tőke

és kamata iránti keresetével elutasította; a miért is felperest felülvizsgálati kérelmének ezen törvényes alappal nem biró részével el kellett utasitani.

491.

Az elsőbiróságnál előadott, az írásbeli felebbezésben ismételve felajánlott bizonyításnak eredményessége azon az alapon, hogy az ellenfél a szóbeli tárgyaláson nem jelent meg. (1893: XVIII. t.-cz. 162. §.)

Igénykereset elutasítása azon az alapon, hogy az igénylő a végrehajtást szenvedett pénzén vette az igényelt ingókat.

(1899 február 6. 1898. G. 79. sz. a.)

Tényállás. A felperes igénykeresetében azt adta elő, hogy az alperesek által L. S. ellen folytatott végrehajtási ügyben lefoglalt ingóságokat a végrehajtást szenvedett és veje ellen korábban megtartott birói árverésen megvette és a *B)* alatt csatolt szerződés szerint ugyanazokat az ingóságokat s végrehajtást szenvedettnek és vejének csak haszonkölcsönbe adta.

Alperesek ezzel szemben azt állították, hogy az árverésen vétel és a haszonkölcsön szerződés szinlett volt, azok csak a hitelezők kijátszására irányultak, mert felperes a lefoglalt ingóságokat az árverésen a végrehajtást szenvedett pénzén vette. Ez állításuk bizonyítására alperesek egyéb bizonyiték hiányában felperesnek eskü alatti kihallgatását kérték.

A kir. járásbiróság alperesek védekezését figyelembe nem vette és a felperes által nyujtott bizonyitékokat elégségesnek tartván, felperesnek kért eskü alatti kihallgatását mellőzte és felperes keresetének helyt adva, az igényelt tárgyakat a zár alól feloldotta.

Ez itélet ellen alperesek felebbezéssel éltek, a felebbezésben ismételték azt az állításukat, hogy felperes az igényelt tárgyakat a végrehajtást szenvedettnek pénzén vette és a tényállításuk bizonyítására egyéb bizonyiték hiányában ismét felperes eskü alatti kihallgatását kérték.

E felebbezés felperessel közöltetett, a felperes e felebbezési tárgyaláson szabályszerű idéztetése daczára sem jelent meg, alperesek azonban megjelentek és szóval ismételvén kérelmüket, a tárgyalás megtartását, az első birósági itélet megváltoztatását és felperes elutasittatását kérték.

A kir. itélőtábla: Tekintve, hogy ily körülmények közt a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság az 1893: XVIII. t.-cz.

162. §-ának harmadik bekezdésében előirt eljárási és bizonyitási szabályokat helyesen alkalmazta akkor, a mikor felperes, mint a felebbező alperesek ellenfele, a felebbezési tárgyaláson nem jelenvén meg, a megjelent felebbező alperesek pedig a felebbezési kérelem szóbeli előterjesztése után a tárgyalás megtartását kérvén, a tárgyalást megtartotta és az alperesek által felajánlott és felperessel kellően közölt bizonyitásra nézve feltételezte, hogy az a czélzott eredményre vezetett és ennek folytán alpereseknek azt a tényállitását, hogy felperes az igényelt tárgyakat nem a maga, hanem a végrehajtást szenvedettnek pénzén vette, bizonyitottnak elfogadta; és tekintve, hogy ezek szerint a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság jogszabály sértése nélkül állapitotta meg a tényállást és e tényállás mellett helyesen alkalmazta azt a jogszabályt, hogy felperes az általa a végrehajtást szenvedőnek pénzén vett és a végrehajtást szenvedőnek birtokában hagyott tárgyakat tulajdonilag sem igényelheti, felperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével el kellett utasitani.

492.

A vevő az 1875 : XXXVII. t.-cz. 347. §-a alapján rendelkezésre bocsátott árút (bort) csak megőrizni köteles, de azt kezelni nem tartozik, mihezképest annak a kezelés hiánya miatt megromlásáért nem felelős.

A rendelkezésre bocsátás elfogadásával az eladó a vevőnek minden átvételi költségét megtériteni köteles, tekintet nélkül arra, hogy az (fogyasztási adó) visszakövetelhető-e vagy nem. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346. §.)

(1899 február 13. 1898. G. 103. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a felek levelezése, tanuk vallomása s szakértők kimondása és ekként az 1893 : XVIII. t.-cz. értelmében szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján állapitotta meg azt a 197. §. szerint a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényállást, hogy felperes az I. r. alperes részére szállitott s a per tárgyát képező boroknak rendelkezésre történt bocsátását elfogadta, és hogy I. rendü alperes a boroknak az 1875 : XXXVII. t.-cz. 347. §-a értelmében történt megőrzéséről gondoskodott, továbbá megállapitotta azt a tényállást is, hogy felperes nem bizonyitotta sem azt,

hogy I. r. alperes a boroknak visszaadását megtagadta, sem azt, hogy I. r. alperes ezen borokból bármit is elhasznált. Ily tényállás mellett nem sértett meg a felebbezési biróság sem anyagi sem alaki jogszabályt, midőn felperest keresetével I. r. alperessel szemben is elutasitotta, mert I. r. alperes a borokat azoknak megőrzésén kivül kezelni nem tartozott, de arra a dolog természeténél fogva jogositott sem volt, s mert ekként a boroknak kezelés hiánya miatt történt megromlásáért és részben elfolyásáért I. r. alperes felelősséggel nem tartozván, a boroknak s azok tartályainak értékét felperes azon okból, mert a borok a kellő kezelés hiánya miatt megromlottak s részben megfogytak, I. r. alperestől jogosan nem követelheti. De nem sértett meg a felebbezési biróság jogszabályt akkor sem, midőn felperest az I. r. alperes által a borok szállitása s a borfogyasztási adó fejében fizetett 101 frt 11 kr. s kamata iránt emelt viszonkeresetben és a per- és felebbezési költségben marasztalta: mert a felebbezési biróság a hivatkozott törvény 64. §-a értelmében megállapitotta azt a felülvizsgálati eljárásnál szintén irányadó tényállást is, hogy I. r. alperes a szóban forgó borok szállitásáért s azok után fogyasztási adó fejében összesen 101 frt 11 krt fizetett ki, s mert a borok rendelkezésre bocsátásának elfogadása felperesre nézve kötelezőnek kimondatván, felperes I. r. alperesnek tekintet nélkül arra, hogy a fogyasztási adó visszakövetelhető-e vagy nem, mindazt, a mit az I. r. alperesnek a borok átvételével fizetnie kellett, a törvényes késedelmi kamatokkal megtériteni köteles.

493.

A hagyomány jogi természetén nem változtat az a kikötés, hogy a hagyományban részesült lelkész a részesedés fejében misét tartozik szolgáltatni.

A hagyományosok a hagyatéki tartozásokért csak a tényleg megkapott hagyomány összege erejéig tartoznak felelősséggel.

(1899 márczius 13. 1899. G. 9. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetét B. J. ellen inditotta s ennek a per folyama alatt történt elhalálozása s hagyatékának a sásdi kir. járásbiróság 1896 junius 11-én 1923/896. sz. a. kelt végzésével történt átadása után az 1897 nov. 20-án tartott tárgyaláson

B. F.-czel, mint néhai B. J. örökösével együtt a mágocsi r. kath. egyházkerület lelkészeit, mint hagyományosokat is kérte a kereseti követelés megfizetésére kötelezni. A felebbezési biróság azt állapitotta meg, hogy a nevezett lelkészek néhai B. J.-nak nem hagyományosai; ez a megállapitás azonban néhai B. J. irásbeli végrendeletével ellenkezik, mert a végrendeletnek az az intézkedése, hogy a hagyatéki adósságok s egyéb hagyományok kifizetése után fenmaradó 100—200 frt a mágocsi egyházkerület lelkészei között lesz a végrendeleti végrehajtó belátása szerint felosztandó, kétségtelenül hagyományozást képez, s ezen nem változtat végrendelkezőnek az a kikötése, hogy e hagyomány fejében az illető lelkészek miséket tartoznak szolgáltatni. Minthogy azonban a hagyományosok a hagyatéki tartozásokért csak a tényleg megkapott hagyomány összege erejéig tartoznak felelősséggel, felperes pedig azt, hogy a nevezett lelkészek e hagyományozás folytán néhai B. J. hagyatékából bármit kaptak volna, nem is állitotta, s igy vitán kivül állónak veendő az, a mit a nevezett hagyományosok a perben előadtak, hogy t. i. a hagyományt ez ideig meg nem kapták: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, a mikor felperest a nevezett hagyományosok ellen keresetével elutasitotta.

494.

A főnöknek az az eljárása, hogy a könyvvivőt eltévedt árú ügyének rendbehozataláig szolgálatától felfüggeszti s az üzlethelyiségből kiutasítja, nem tekinthető a szolgálatból való elbocsátásnak és nem ad jogos okot a szolgálat elhagyására. (1884 : XVII. t.-cz. 94. §.)

(1899 május 8. 1899. G. 26. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a felek előadása s tanuk vallomása, tehát az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján megállapitotta azt a 197. §. szerint a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényállást, hogy alperes felperest könyvvivői szolgálatától az eltévedt árú ügyének rendbehozataláig felfüggesztette, s hogy ugyanakkor a köztük támadt szóváltás közben e szavakkal «hordja el magát» az üzlethelyiségből kiutasitotta; megállapitotta továbbá a felebbezési biróság azt a tényállást is, hogy felperes oly személyes bántalmazást vagy beesület-

sértést, melynek alapján szolgálatából az 1884. évi XVII. t.-cz. 95. §. *a)* pontja és az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 58. §. 2-ik pontja értelmében felmondás nélkül azonnal kilépni jogositott lett volna, nem bizonyitott és hogy alperes felperest állásának elfoglalására a felfüggesztést követő napon felszólitotta. Tekintve már most, hogy felperesnek a könyvvivői szolgálattól történt felfüggesztése és közvetlen ezután az üzlethelyiségből való kiutasitása egymagában véve a fenforgott körülmények között szolgálatból elbocsátást nem képez; tekintve, hogy alperesnek az a cselekménye, mely szerint a szolgálattól felmentés után felperest szóvita közben az üzlethelyiségből kiutasitotta, minthogy erre különben is maga felperes adott okot, oly cselekménynek, melynek alapján felperes a könyvvivői állásának újból elfoglalását megtagadni jogositott lett volna, nem tekinthető: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, midőn felperest a három havi felmondási időre követelésbe vett 240 frt járandósága iránti keresetével elutasitotta, s úgy a per-, valamint a felebbezési költség megfizetésére kötelezte, mert az a kereskedelmi alkalmazott, a kit a munkaadó szolgálatából el nem bocsát, és a ki törvényes ok nélkül szolgálatából felmondás nélkül kilép s azt a munkaadó felhivására elfogadható ok nélkül újból el nem foglalja, e kilépés napjától fizetésre többé igényt nem tarthat.

495.

A vízbér elévülése. (1896 : XXV. t.-cz. 43. §.)

Az úrbéri kapcsolatból és az ezzel rokon viszonyokból származott szolgálmányok az ingatlant telekkönyvi bejegyzés nélkül is terhelik.

(1899 május 29. 1899. G. 32. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes azért élt felülvizsgálati kérelemmel, mert a keresetbe vett vízbérösszegből a mázai 562. és 557. sz. tjkönyvekben foglalt malombirtokra eső résznek a kereset beadását megelőző három évnél régibb időben lejárt összege meg nem itéltetett és a perköltség megszüntettetett. Alperes pedig azért élt csatlakozási kérelemmel, mert a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság, az elsőbiróság itéletét annyiban, a mennyiben alperes a kereseti követelés egy részében marasztaltatott, helybenhagyta és felperest keresetével egészben el nem utasitotta és a perköltségben nem marasztalta. Felperest felülvizsgálati kérelmével a kir. itélőtábla azért

utasitotta el, mert a kir. trvszék, mint felebbezési biróság az 1896. évi XXV. t.-cz. 43. §-ában kifejezést nyert azt a jogszabályt, hogy a mikor a volt földes úr 1848. év előtt szolgálmányok mellett haszonvétel végett birtokterületeket átengedett, a szolgálmányok iránti keresetjog, a mennyiben három év alatt nem érvényesittetett, elévül, helyesen alkalmazta a jelen keresetnek a vizbérhátralékra vonatkozó részére is, minthogy az elévülésre nézve nem lehet megkülönböztető az a körülmény, hogy a még 1848. év előtt keletkezett ugyanazon jogviszonyból folyólag az úri szolgálmány tárgyát nem átengedett földterület, hanem a földesúri joghoz tartozó vizhasználati jog képezi. Alperest pedig csatlakozási kérelmével a kir. itélőtábla azért utasitotta el, mert alperes nem támadta meg a tényállást annyiban, a mennyiben megállapittatott, hogy a kereseti malombirtokok az ő birtokában vannak, hogy ezen malombirtokok után felperest mint volt földesurat a keresetbe vett víz- és földbérek megillették és hogy azok mennyiségileg szerződés által meghatároztattak s végül, hogy e bérek alperes birtokelődei által felperesnek megfizettettek, hanem csak arra alapítja csatlakozási kérelmét, hogy a föld- és vizbérkötelezettségek a telekkönyvben egyáltalán kitüntetve nem lévén, ő az ingatlanokat minden szolgálmánytól mentesen vette meg, és ennek folytán őt, mint jóhiszemű szerzőt és mint olyant, ki magát felperes irányában a szolgálmányok teljesitésére nem kötelezte, e szolgálmányok nem terhelhetik. Minthogy azonban az alsó biróságok tényállásként azt is megállapitották, hogy alperes arról, hogy a kérdéses malombirtokokat a felperest mint volt földesurat megillető szolgálmányok terhelik, tudomással birt, és minthogy az úrbéri kapcsolatból és az ezzel rokon viszonyokból származott szolgálmányok az ingatlant telekkönyvi bejegyzés nélkül is terhelik, alperes a telekkönyvbe vetett bizalomra alapitott jóhiszeműségére nem hivatkozhatik és e szerint kizárólag erre az alapra fektetett csatlakozási kérelme alaptalan.

496.

Az a hitelező, a ki követelését a fizetéseit megszüntető kereskedőtől, a fizetések megszüntetését nem tudva, birói kényszer alkalmazása nélkül felveszi, a felvett összeg visszafizetésére nem kötelezhető. (1881 : XVII. t.-cz. 27. §.)

(1899 május 29. 1899. G. 40. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes által közadós B. G. ellen kérelmezett biztositási végrehajtás elrendelése alapjául szolgált kielégitési végrehajtást elrendelő végzés, tekintettel arra, hogy közadós tartozását a biztositási végrehajtás foganatositása s igy birói kényszer alkalmazása nélkül, a csődnek 1898 november 3-án történt elrendelését megelőzőleg 1898 julius 7-én fizette ki, önmagában véve arra, hogy alperesnek tudnia kellett, miszerint a fizetés idejében közadós fizetéseit már megszüntette, elegendő törvényes bizonyitékot nem nyujt. Nem sértett meg tehát a felebbezési biróság jogszabályt, midőn a felek előadása és egyéb adatok s ekként az 1893. évi XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján állapitotta meg azt a tényállást, hogy alperes akkor, midőn követelését a közadóstól felvette, a közadós fizetéseinek megszüntetéséről tudomással nem birt. Minthogy pedig a felebbezési biróság által ily módon megállapitott tényállás a hivatkozott törvény 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt akkor sem, midőn a felperest keresetével elutasitotta, mert az a hitelező, a ki követelését a bár fizetéseit megszüntető kereskedőtől, a fizetések megszüntetését nem tudva, birói kényszer alkalmazása nélkül felveszi, a felvett összeg visszafizetésére nem kötelezhető.

497.

Ha nincs megállapítva, hogy a havi részletfizetések a hó melyik napján teljesitendők, a fizetés a naptári hó bármely napján késedelem nélkül teljesíthető.

Ha a hitelező a késedelmes részletfizetés miatt annak idejében jogával nem élt, ez okból végrehajtást folytatni többé nem jogosult.

(1899 junius 5. 1899. G. 44. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A valódiságra nézve nem kifogásolt, Duna-Vecsén 1898. évi junius hó 25-én kelt egyezség szerint felperes arra kötelezte magát, hogy a 300 frtban megállapitott s végrehajtás tárgyát képező összeget olyképen fizeti meg alperesnek, hogy 1898. évi julius hó 5-től kezdődőleg minden hónapban 20 frtot fizet mindaddig, mig a 300 frt kiegyenlitve nem leend; továbbá kiköttetett, hogy alperes mindaddig, mig felperes ebbeli kötelezettségének meg-

felel, újabb végrehajtást nem kérhet. Az egyezségnek ez a tartalma, minthogy abban az, hogy a havi részletfizetések a hó melyik napján teljesitendők, megállapitva nincsen, nem hagy fent kétséget az iránt, hogy felperes az 1898. évi julius 5-től számítandó havi 20 frtos részleteket a naptári hó bármelyik napján fizetheti a nélkül, hogy fizetési késedelembe esnék, az első havi részlet tehát 1898 julius, minden további részlet a következő hónap bármelyik napján volt fizetendő. A felek között nem vitás, hogy felperes a julius, augusztus és szeptember havi 20—20 frtos részleteket a végrehajtás folytatásának 1898 október 8-án történt szorgalmazását megelőzőleg megfizette, miglen az október havi 20 frtos részletet ugyanezen hó 19-én postára adta s azt alperes másnap kézhez is vette. Tekintve már most, hogy az a körülmény, miszerint felperes az augusztus havi részletet szeptember havában elkésetten küldte meg alperesnek, minthogy alperes ezen késedelmes fizetés miatt annak idejében jogával nem élt, felperes ellen ez okból a végrehajtást folytatni többé nem jogositott; tekintve másrészről, hogy felperes az 1898. évi október havi 20 frt részletet ugyanazon hónapban megfizette, s ekként az egyezségileg elvállalt kötelezettségének kellő időben eleget tévén, alperesnek a végrehajtás újbóli folytatására az egyezség 2-ik pontja értelmében joga meg nem nyillott s felperes ellen a hátralékos összegre végrehajtást vezetni joga nem volt: a felebbezési biróság jogszabályt sértett meg, midőn mindezek ellenére azt a tényállást állapitotta meg, hogy felperes a havi részleteket 1898. évi julius hó 5-ik napjával minden hó 5-én volt köteles fizetni; továbbá, hogy az október havi fizetésnél késedelembe esett s midőn ezekből kifolyólag felperest a végrehajtás megszüntetési keresetével elutasitotta; a miért is felperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni, a felebbezési biróság itéletét megváltoztatni, a felperes ellen foganatositott végrehajtást megszüntetni kellett.

498.

Ténykérdés az, hogy a megállapitott mulasztások és cselekmények a gazdatiszt hűtlenségét, alkalmatlanságát vagy engedetlenségét bizonyítják-e. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A gazdatiszt az általa okozott kárnak járandóságába beszámítását tűrni tartozik.

(1899 junius 12. 1899. G. 46. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a felek előadása, a tanuk vallomása és szakértők véleménye s ekként az 1893. évi XVIII. t.-cz. 64. §-a alapján szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján megállapitotta azt a tényállást, hogy az alperes által felperesnek, mint nála alkalmazott gazdatisztnek felmondás nélkül való elbocsájtására felhozott s részben bizonyitott felperesi mulasztásokkal s cselekményekkel felperes ellenében sem hűtlenség, sem lustaság, sem a gazdaság vezetésére alkalmatlanság, sem engedetlenség bizonyitva nincsen; megállapitotta továbbá azt a tényállást is, hogy alperes felperest 1898. évi augusztus 10-én bocsájtotta el szolgálatából s hogy felperes azon cselekményével, mely szerint a cséplőgépet alperes utasitása ellenére más helyre szállitotta, alperesnek 100 frt kárt okozott; végezetül megállapitotta azt is, hogy alperesnek az által, hogy felperes a rozsot és zabot éretlenül aratta le, kár nem okoztatott. Tekintve már most, hogy a felebbezési biróság által a hivatkozott törvény 64. §-a alapján megállapitott ezek a tényállások a 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásnál is irányadók: a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, midőn alperest a felperes részére kikötött s 1898. évre megjáró s a két hektoliter bor 32 frt értékével 381 frt 50 krban megállapitott s ki nem szolgáltatott illetményből a 100 frt kár levonásával 249 frt 50 kr tőke, ennek kamata megfizetésére és a két hektoliter bornak természetben való kiadására kötelezte, s midőn felperesnek eme 381 frt 50 kr. visszalevő illetményébe az okozott 100 frt kárt beszámitva felperest e 100 frt többlet iránti keresetével, miglen alperest az iránti kérelmével, hogy felperes ellenében a rozs és zabnak időelőtti learatásával okozott 110 frt kár is beszámittassék, elutasitotta; mert felperes oly cselekményt vagy mulasztást, melynek alapján alperes őt gazdatiszti szolgálatából felmondás nélkül elbocsájtani jogositott lett volna, a fentebbi megállapitott tényállás szerint el nem követvén, felperes az 1898 augusztus 10-ikéig mint az elbocsájtás napjáig ki nem szolgáltatott s az ezen időn túl a szerződésileg 1897. évi deczember 31-től 1899. évi január hó 1-ig meghatározott szolgálati időre visszatartott illetményét alperestől jogosan követelheti; mert másrészről az a gazdatiszt, ki saját tényével szolgálatadójának kárt okoz, ezt a kárt megtériteni, illetve járandóságába való beszámitását tűrni tartozik; s mert végezetül a rozsnak s zabnak idő előtt történt learatásával alperesnek ugyancsak a fentebb megállapitott tényállás szerint kár nem okoztatván, ilyennek megtéritésére felperes kötelezhető nem volt.

499.

A megállapítási kereset előfeltételei. (1893: XVIII. t.-cz 16. §.)

(1899 junius 19. 1899. G. 50. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Igaz ugyan, hogy jogszabály az, miszerint az eladó tartozik az eladott ingatlanra nézve vevő tulajdonjogának telekkönyvi bekeblezésére alkalmas szerződést adni és az eladó tartozik az eladott ingatlanra nézve a telekkönyvi állapotot akként rendezni, hogy a vevő tulajdonjogát akadálytalanul bekebleztethesse, mégis a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság nem sértett meg sem anyagi, sem alaki jogszabályt, a mikor az elsőbiróság itéletének azt a részét, melylyel felperesek keresetöknek az eladott ingatlanokra vonatkozó részével elutasittattak, helybenhagyta, mert felperesek nem azt kérték, hogy a mennyiben alperes, mint az eladónak elismert kizárólagos örököse, az adásvételi szerződésből folyó eme kötelezettségének eleget nem tenne, az előbbeni állapot visszahelyeztessék és alperes a vételár visszafizetésére és felperesek netaláni kárának megtéritésére köteleztessék, hanem ragaszkodnak ama kereseti kérelmökhöz, hogy a mennyiben alperes e kötelezettségének eleget nem teend, az esetre feljogosittassanak felperesek, hogy a telekkönyvi rendezést alperes költségére ők eszközöltethessék. Már pedig a felek közt nem lévén vitás az a ténykörülmény, hogy alperes jogelődje, L. K.-né szül. P. L., a kereseti ingatlanokat II. felperes K. B. szül. B. A.-nak és I., úgy III. r. felperesek jogelődjének K. G.-nek eladta, és hogy ezek az adásvételi feltételeknek eleget tevén, tulajdonjoguk telekkönyvi bekebeleztetésére jogosultak, nem forog fenn szükség arra, hogy felperesek ezen elismert joguk gyakorlására és érvényesitésére kizárólag feljogosittassanak és hogy ez a joguk az eladóval szemben előzően itéletileg megállapittassék s ehez képest a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság helyesen alkalmazta az 1893: XVIII. t.-cz. 16. §-ának első bekezdésében foglalt azt a jogszabályt, hogy valamely jogviszony létezésének vagy nem létezésének birói megállapitása iránt kereset csak akkor indítható, ha e megállapitás a felperes jogviszonyának biztositására alperessel szemben szükségesnek mutatkozik és helyesen mondotta ki azt, hogy felperesek kereseti kérelme folytán birói itéletet hozni nem lehet.

500.

A kamatelévülés kérdéséhez. (1883 : XXV. t.-cz. 19. §. Kir. Curia 65. sz. dtv.)

(1899 junius 19. 1899. G. 53. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Tekintve, hogy az 1883 : XXV. t.-cz. 19. §-a szerint a kamat elévül, ha a hitelező azt attól az időponttól számitott három év alatt, a melyben jogilag követelhető volt, nem követeli; tekintve továbbá, hogy, a mint ennek a magy. kir. Curia is 65. sz. teljes-ülési határozatában kifejezést adott, az id. törvény 19. §-a mindazon jogügyletekre kiterjed, melyek akár készpénzkölcsönre, akár az eladó fél által a vevőnek hitelezett vételárra vonatkoznak, azért minthogy a felek egyező előadása, valamint a keresethez *B)* a. csatolt adásvevési szerződés szerint alperes fizetési kötelezettsége úgy keletkezett, hogy B. I. férj. H. V.-né és B. L. férj. B. L.-né, mint eladó felek adásvétel tárgyát képezett ingatlanok vételárából alperesnek 6000 frtot akként hiteleztek, hogy azt alperes a kamat haszonélvezetére jogositott Sz. S. V. elhalálozásáig megtarthatja s a tőkét utóbbinak a halála után a jogositott fél kivánatára fél év alatt, az elhalálozásról nyert értesitéstől számitva tartozik megfizetni; minthogy végül F. K. mint felperesnek jogelőde már 1890 ápril 27-én Sz. S. V. pedig 1893. évi márczius 11-én elhaltak és a kereseti kamat Sz. S. V. elhalálozása napján már jogilag követelhető volt, de nem követeltetett: kétségtelen, hogy az 1883. évi XXV. t.-cz. 19. §-ának az elévülésre vonatkozó rendelkezése a m. kir. Curia fentebb érintett teljes-ülési határozata szerint felperes kamatkövetelésére is kiterjed; ennélfogva a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg akkor, a mikor ily tételes törvény létezése mellett és a birói gyakorlat ellenére a már elévült 412 frt hátralékos kamatot felperes javára járulékaival együtt megitélte.

501.

Ha az előző per a jelenlegi per folyama alatt az 1893 : XVIII. t.-cz. 52. §-a értelmében megszünt, a jelen per megbirálására többé gátul nem szolgálhat. (1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 3. p.)

Perköltségben a pergátló kifogás elvetése ellenére

nem marasztalható az alperes, ha a pergátló kifogásra a felperes eljárása adott okot.

(1899 junius 12. 1899. H. 4. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az időközben elhalt özv. B. Gy-né szül. A. K. által alperes ellen a nagyatádi kir. járásbiróság előtt a jelenleg peresitett 356 frtot magában foglaló 400 frt. tőke s járulékai iránt 1895. évi június 17-én 3619. sz. a. folyamatba tett sommás perben az 1896. évi január hó 27-ikére kitűzött tanúkihallgatási határnapon a szabályszerüen megidézett peres felek részéről senki sem jelenvén meg, az iratok a 613/896. számú végzéssel a felek újabb kérelmezéseig irattárba tétetni rendeltettek. Igaz ugyan, hogy a felperes részéről 1896. évi 703. sz. a. a per folytatólagos tárgyalása kérelmeztetett és hogy e kérelem folytán a pernek folytatólagos tárgyalására újabb határidőül 1896. évi márczius 23-ika kitűzetett, minthogy azonban a felperes részéről 1351/96. sz. a. a tanúk dijának előlegezése tárgyában benyújtott felfolyamodás folytán ez a tárgyalási határnap beállittatott; s minthogy a per folytatása az iratoknak a felebbezési biróságtól visszaérkezte után újabban el nem rendeltetett, sem a pernek folytatólagos tárgyalása a felek által mindez ideig szorgalmazva s kérve nem lett: ebben a most érintett perben a felek meg nem jelenése folytán elmulasztott tárgyalási határnapul, melyen a per szünetelése kezdetét vette, 1896. évi január hó 27-ik napja tekintendő. Tekintve már most, hogy az 1893. évi XVIII. t.-cz. 52. §. utolsó bekezdése értelmében az ekként szünetelő per, ha annak folytatása az elmulasztott tárgyalás napjától 3 év alatt nem kérelmeztetik, megszűnik; tekintve, hogy a fentebb jelzett előző sommás per 1899. évi január 27-ik napján, tehát a jelenlegi sommás per folyama alatt ugyan, de az e tekintetben emelt pergátló kifogás tárgyában 1899. évi április hó 15-én 27/25. sz. a. kelt első birósági végzés meghozatala előtt tényleg megszűnt és igy a jelzett előző sommás per, a jelenlegi sommás pernek érdemleges elbirálására többé gátul nem szolgálhat: mindkét alsóbirósági végzést megváltoztatni, az 1893. évi XVIII. t.-cz. 27. §. 3-ik pontjára alapitott alperesi pergátló kifogást elvetni, s a kir. járásbiróságot a megfelelő további törvényszerű eljárásra utasitani kellett. Felperes a jelenlegi keresetét az előző sommás pernek még folyamatba léte alatt inditván meg, a pergátló kifogás megtételére önmaga szolgáltatott okot; a miért is a felfolyamodásban előterjesztett annak a

kérelemnek, hogy az ezen párgátló kifogás folytán felmerült költség viselésére alperes köteleztessék, helyt adni nem lehetett.

502.

A hagyaték birói átadása előtt *az öröklésre hivatottak közül bármelyik is jogosított a hagyatéki követelésnek nemcsak biztosítását, hanem a követelt összegnek birói letétbe helyezését is perrel követelni.* — *A jelzálogilag biztosított követelés a jelzálogul lekötött ingatlan állagát terheli* s annak az ingatlan nemcsak biztosításául, hanem kielégítési alapjául is szolgál, a mely jogot a hitelező a jelzálogos ingatlannak mindenkori tulajdonosa ellen érvényesitheti; azonban *nem kötelezhető az alperes olyan ingatlanból való kielégítés tűrésére, a mely ingatlannak már a kereset beadása előtt megszűnt tulajdonosa lenni,* a mostani tulajdonos pedig perbe nem vonatott. — *Az az adós, a ki a tartozási összeget birói kényszer folytán helyezi birói letétbe, fizetést teljesít* és az az eladó, a ki tartozását kifizeti, a mennyiben a tartozás valamely ingatlanra zálogjogilag bekebelezve van, *jogosan követelheti, hogy a kifizetéssel egyidejüleg a törlési nyugta részére kiadassék és a zálogjog töröltessék;* mihezképest anyagi jogszabályt sért annak kimondása, hogy a bekeblezett zálogjog törlése a letéti összeg egyidejüleges felvétele alkalmával kiállitandó törlési nyugta alapján lesz eszközlendő. (1898 szeptember 12. 1898. G. 48. sz. a.)

503.

Az a kereskedő vagy szerződő fél, a ki a czég *kereskedelmi meghatalmazottjával* oly ügyletet köt, a melyről kellő gondosság és elővigyázat mellett tudhatta, hogy annak a czéggel szemben való érvényéhez a czég hozzájárulása szükséges, vagyis, hogy a kereskedelmi megbizott ily ügylet kötésénél korlátolt jogkörrel bir, a czég ellen az ügylet nem teljesitése okából kártéritési igénnyel fellépni nem jogosult. (1875 : XXXVII. t.-cz. 43. §.) — *Ténykérdés az, hogy a fél* a megbizás korlátozottságáról kellő gondosság mellett *tudomást szerezhetett volna.* (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) (1898 szeptember 12. 1898. G. 49. sz. a.)

504.

Mert az ügyvéd *a törvény által kizárt felülvizsgálati kérelem* beadásával ügyfelének szolgálatot nem tesz, részére *munkadíj és*

költség nem állapítható meg. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1898 október 3. 1898. G. 50. sz. a.)

505.

Harmadik személy által idegen ingatlanra saját külön vagyonából tett szükséges és hasznos beruházásokat és építkezéseket, az ingatlan tulajdonosa, habár az az építkezés idejében kiskorú is volt s habár az építkezés gyámhatósági jóváhagyás nélkül eszközöltettetett is, *megtéríteni tartozik.* (1898 szeptember 20. 1898. G. 54. sz. a.)

506.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 356. §-ának 2-ik pontja nemcsak a 355. §-ban körülirt határozott időhöz kötött, hanem *mindazon kereskedelmi jogügyleteknél alkalmazást nyer,* hol a vevő a késedelmes eladó ellenében a 353. § által engedett jogok között szabadon választhat s a hol a vétel tárgyát oly árú képezte, melynek rendes piaczi és tőzsdei ára van. (1898 szeptember 20. 1898. G. 55. sz. a.)

507.

A felek kölcsönös előadása szerint a per tárgyát képező ingatlanok értéke 150 frtot tesz ki, ezzel szemben tehát a felülvizsgálati kérelemhez csatolt *B.* alatti községi bizonyitvány az érték megállapitásánál figyelembe nem jöhet; és mert *az 1893 : XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja alapján indított kereset tárgyának értéke 200 frtot meg nem haladhatván,* az idézett törvény 181. §-a értelmében a felebbezési biróság itélete ellen ily ügyben felülvizsgálatnak nincs helye. Pénzbirság kiszabását a kir. itélőtábla mellőzi. (1893 : XVIII. t.-cz. 205. §.) (1898 szeptember 20. 1898. G. 57. sz. a.)

508.

A felperes keresetét a harkányi 16. sz. dülőben C. 7. a. 80 frt kölcsöntőke és 20 frt bekebelezési költség és *C.* 10. alatt 100 frt tőke és 26 frt 85 kr. per- s végrehajtási költség erejéig bekebelezett *zálogjogokkal biztositott követeléseknek a sorrendből való kihagyása iránt inditván,* a per tárgyának *a járulékok, vagyis a fentebb jelzett költségek nélkül számított értéke* a 200 frtot meg nem haladja s igy a felebbezési biróság itélete ellen az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a ér-

telmében felülvizsgálatnak helye nincs. — Pénzbirság kiszabása mellöztetett. (1893: XVIII. t.-cz. 205. §.) (1898 november 7. 1898. G. 65. sz. a.)

509.

Az alperesi *ügyvéd személyes megjelenése folytán felmerült utazási költséggel* felperes terhelhető nem volt, mert alperesi ügyvéd a biróság székhelyén lakó ügyvéd által helyettesíttethette volna magát; a felülvizsgálati tárgyalásért alperesi ügyvéd munkadíja és költsége saját fele ellenében megállapitható nem volt, minthogy *alperesi ügyvéd ezt nem kivánta.* (1868: LIV. t.-cz. 252. §.) (1898 november 21. 1898. G. 67. sz. a.)

510.

A kir. törvényszék mint felebbezési biróság az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-a alapján a bizonyitékok szabad mérlegelésével *tényállásként azt állapította meg, hogy néhai K. Gy.* a 450 frtnak alperes kezére történt átadásakor *elmebeli fogyatkozás folytán cselekvő képességgel nem birt.* Tekintve, hogy az idézett törvény 197. §-a szerint a felebbezési biróság itéletében megállapitott tényállás a felülvizsgálati eljárásban is irányadó és tekintve, hogy e tényállás mellett, ha való volna is, hogy néhai K. Gy. a 450 frtot alperesnek az utóbbi részéről vitatott rendelkezésekkel adta át, *e rendelkezések joghatálylyal nem birnak és alperes az érvényes jogczím nélkül átvett pénzt visszaszolgáltatni tartozik,* alperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével elutasitani kellett. (1898 november 21. 1898. G. 69. sz. a.)

511.

Az atyai vagyonnak a közös gazdálkodás ideje alatt gyarapodása egymagában véve arra, hogy felperes (a gazdaságot a haszonélvező özvegy megbizásából kezelő egyik fiú) a közös gazdaságban teljesitett munkájáért díjazást követelhessen, alapul nem szolgálhat. (1898 november 21. 1898. G. 71. sz. a.)

512.

A felebbezési biróság tényállásként megállapitotta és felperes is elismerte azt, hogy felperes alperesekkel nem áll oly magánjogi

viszonyban, melynél fogva ezek az Orczi patakot a felperes által bérben birt malom érdekében jó karban tartani tartoznának, és mely magánjogi viszonyból alperesek kártéritési kötelezettségét következtetni lehetne. Tekintve pedig, hogy *az 1885: XXIII. t.-cz. 4. §-ában foglalt ama rendelkezésnek, hogy a meder és partok jó karban tartása a meder-, illetve parti birtokosoknak kötelessége, nincs az a hatálya, hogy a partbirtokosoknak kártérítési kötelezettsége egymásközt megállapítható volna,* hanem abban az esetben, ha a meder és partok jó karban tartása elmulasztatik, az érdekelt partbirtokosoknak a törvény alapján csak az a joguk van, hogy az előirt eljárás folyamatbatételét kérjék és a mulasztást elkövető partbirtokosokat kötelezettségeik teljesitésére a törvényben előirt módon szoritsák, egyebet pedig felperes kártéritési jogának megállapitására fel nem hozott, a kir. törvényszék, mint felebbezési biróság nem sértett jogszabályt, a mikor felperest keresetével elutasitotta. (1899 január 30. 1899. G. 76. sz. a.)

513.

A gépgyári munkavezető felmondási ideje három hónap. (1884: XVII. t.-cz. 92. §.) (1898. deczember 5. 1898. G. 78. sz. a.)

514.

A családtagok közös gazdálkodása és közös háztartása esetén *a családtagok egyike sem követelheti* az ő beleegyezésével a közös szükségletekre forditott *külön jövedelmének* (a fiú kisbirói fizetésének) *visszatérítését.* (1898 deczember 5. 1898. G. 84. sz. a.)

515.

A kérdéses postautalvány-szelvények szerint I. r. alperes küldte be az azokban kiirt összegeket felperesnek; s mert I. r. alperes a megrendelt és átvett borok ára fejében felperesnek nagyobb összeggel szintén tartozván, *a törvényes vélelem szerint az I. r. alperes által, tartozásának fennállása idejében küldött összegek az ő, s nem II. r. alperes tartozására küldötteknek tekintendők,* mely törvényes vélelemnek szemben II. r. alperes tartozott bizonyitani, hogy ezen postautalványokkal küldött összegek az ő tartozásának törlesztésére lettek küldve. (1868: LIV. t.-cz. 152., 153. §§.) (1899 január 3. 1898. G. 88. sz. a.)

516.

Senki sem tartozik tűrni, hogy vagyonát másnak adóssága terhelje; az, *a ki az adósságot egyedül őt terhelő személyes tartozásaként átvállalja*, a dolog természeténél fogva külön kikötés nélkül is köteles azt, a kitől az adósságot átvállalta, oly helyzetbe hozni, hogy ez a kötelezettség alól szabaduljon. (1898 deczember 19. 1898. G. 90. sz. a.)

517.

A felperesi ügyvédnek a felülvizsgálati tárgyalásnál való személyes megjelenésének költségével az ellenfelet terhelni nem lehetett, minthogy a felperesi képviselő magát a biróság székhelyén lakó ügyvéd által is helyettesittethette volna. (1893: XVIII. t-cz. 204. §.) 1896 decz. 5. 1898. G. 81. sz. a. és decz. 27. G. 93. sz. a.)

518.

Ha a követelés behajtásával megbizott az adósnak fizetési haladékot enged, e ténye folytán a megbizóval szemben a behajtandó összegre nézve személyes adóssá nem lesz, hanem csakis azon kárért vonható felelősségre, melyet a megbizó fél, a megbizott által önkényüleg külön felhatalmazás nélkül adott fizetési halasztás folytán tényleg szenvedett. (1898 deczember 27. 1898. G. 96. sz. a.)

519.

A keresetben 5/8. t. sz. a. felsorolt géprészekre nézve a felebbezési biróság, bár elfogadta az elsőbiróság által megállapitott azt a tényállást, hogy a gép őriztetését alperes vállalta magára, szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján azt állapitotta meg, hogy nem nyert igazolást, mikép e tárgyak alperes vétkessége miatt vesztek el. Tekintve, hogy felperes nem is állitotta, mikép a tárgyak elveszésének az őrizet hiányossága volt az oka; tekintve továbbá, hogy *az egyszerű őrzés elvállalásából külön kikötés nélkül vagyoni felelősség nem származik*: a felebbezési biróság nem sértett jogszabályt, a mikor alperest vétkesség hiányában az elveszett géprészek értékének megfizetésére kötelezendőnek nem találta. (1899 február 20. 1898. G. 106. sz. a.)

520.

A felebbezési biróság az 1893: XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján állapitotta meg azt, a 197. §. szerint a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényállást, hogy felperes az alperesek cséplőgépén elvállalt javitási munkálatokat szerződésszerüleg nem teljesitette és hogy a gépen teljesitett eme munkálatok ki sem javithatók. Nem sértett meg tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt, midőn felperest keresetével teljesen elutasitotta, mert az, *a ki valamely elvállalt munkát a szerződési feltételeknek meg nem felelően oly rosszul teljesít, hogy az utólag ki nem javítható, sem a szerződésszerüleg kikötött összeget, sem a tényleg teljesített munkának, sem a fel- és elhasznált anyagnak értékét követelni nem jogosított.* (1899 február 20. 1898. G. 108. sz. a.)

521.

Ingatlan birtoka iránt inditott perek az 1893: XVIII. t.-cz. 1. §-ának 2. pontja szerint csak abban az esetben tartoznak sommás eljárás alá, ha a per tárgyának értéke járulékok nélkül 200 frtot meg nem halad, olyan perekben pedig, melyekben a per tárgyának értéke 200 frtot meg nem halad, a hivatkozott törvény 181. §-a szerint felülvizsgálatnak nincs helye. Tekintve tehát, hogy a mellékkérdésekben hozott határozat jogorvoslat tekintetében több itélőbiróság elé nem tartozhatik, mint maga a per főkérdésében hozott itélet, s minélfogva azokban a sommás perekben, melyekben a felebbezési biróság itélete ellen felülvizsgálatnak helye nincs, a peres felek a felebbezési biróságnak oly végzései ellen sem élhetnek felfolyamodással, a melyeknek tárgyát nem az elsőfokú biróság végzésének felülbirálata, hanem a felebbezési biróság önálló intézkedése képezi: *az ingatlan birtoka iránt folyó* jelen *perben a kir. törvényszék határozata ellen jogorvoslatnak helye nem lévén,* alperes felfolyamodása hivatalból vissza volt utasitandó. *Alperesi ügyvéd részére a felfolyamodásért munkadíj és költség* saját fele ellenében *megállapítható nem volt,* mert ügyfelének a felfolyamodás beadásával szolgálatot nem tett. (1898 szeptember 26. 1898. H. 7. sz. a.)

522.

Sommás ügyekben hozott végzések ellen használt felfolyamodásra az 1893: XVIII. t.-cz. 214. §-a szerint, a mennyiben ez a tör-

vény eltérő intézkedést nem tartalmaz, az 1881 : LIX. t.-cz. rendelkezései alkalmazandók. Tekintve tehát, hogy *a szakértők díja tárgyában hozott végzésekre az* 1893 : XVIII. t.-cz. a rendes szabályoktól eltérő intézkedést nem tartalmaz; tekintve továbbá, hogy a neheztelt végzés *nem tartozik azok közé a másodbirósági végzések közé, melyek ellen az 1881 : LIX. t.-cz. 59. §-a szerint további felfolyamodásnak van helye:* a felfolyamodást vissza kellett utasitani. (1898 decz. 5. 1898. H. 8. sz. a.)

523.

A felebbezési biróság a felek előadása s tanuvallomások s ekként az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-a értelmében szabadon mérlegelhető bizonyitékok alapján állapitotta meg azt a 197. §. szerint a felülvizsgálati eljárásnál is irányadó tényállást, hogy a fel- és alperes között Bátán 1897. évi november 15-én kötött egyezség létrejöttével egyidejüleg az egyezség érvényességének feltételéül szóbelileg a felperes által alperes atyja ellen folytatott lóper megszüntetése kiköttetett és hogy felperes e feltételnek eleget nem tett, s minthogy a lóper itélettel befejeztetett s végrehajtatott, eleget sem tehet. Tekintve tehát, hogy a már kész irásbeli egyezséget alperes csakis ezen szóbeli megállapodás folytán fogadta el s látta el kézjegyével, és hogy ez *a szóbeli megállapodás az irásba foglalt egyezséggel ellentétben nincsen, hanem annak kibővítését képezi;* tekintve, hogy ekként ezen szóbeli megállapodás a szerződő felekre szintén kötelező erővel bir; tekintve végezetül, hogy *az a szerződő fél, a ki elvállalt kötelezettségének eleget nem tesz, és saját ténye folytán eleget sem tehet, azt, hogy a jogügylet ellenfelére nézve fennállónak és kötelezőnek kimondassék, követelni nem jogosít,* a felebbezési biróság nem sértett meg sem anyagi, sem eljárási jogszabályt, midőn a felperest keresetével elutasította. (1899 márczius 6. 1899. G. 3. sz. a.)

524.

Egy maga *az a körülmény, hogy az alperes követelése, a ki a végrehajtást szenvedőnek házastársa, nem közjegyzői okiraton alapszik, a követelést feltétlenül érvénytelenné nem teszi, s annak a sorrendből kihagyását nem eredményezheti,* mert a házasfél is tartozik azt, a mit házastársától valóban kapott, ennek az 1886 : VII. t.-cz. 22. §-ának utolsó bekezdése értelmében visszaszolgáltatni. (1899 márczius 6. 1899. G. 4. sz. a.)

525.

A közös gazdálkodás természetéből kifolyólag, *az az érték vagy munka, melyet egyik fél a másik fél ingatlan vagyonába a közös gazdálkodás ideje alatt a közös jövedelem élvezete mellett, habár saját vagyonából, is befektet,* pusztán ezen a czimen, vagy a szolgabért helyettesitő vagyonszaporodás, illetve szerzemény czimén akkor, midőn az ellenfél vagyonának összes állagában, a közös gazdálkodás alatt és ebből kifolyólag szerzeménynek tekinthető általános gazdagodás és gyarapodás elő nem állott, *sikerrel nem követelhető.* (1899 márczius 13. 1899. G. 8. sz.)

526.

Abban az esetben, *ha a jogügylet az egyik szerződő félre nézve a törvény által előirt külkellék hiánya miatt érvénytelen,* ez az ügylet a többi szerződő felekre nézve, kik magukat törvény szerint önállóan kötelezhették, érvényes. (1899 márczius 13. 1899. G. 10. sz. a.)

527.

Nem sértett meg jogszabályt a felebbezési biróság azzal, hogy a *felebbezési tárgyaláskor felperes által becsatolt nyilatkozatot, melylyel ez azt akarta kimutatni, hogy 1., 2. és 6. rendű alperesek a felebbezést visszavonták, figyelembe nem vette,* mert e nyilatkozatot nem alperesek csatolták be, s felperesi ügyvéd nem mutatta ki, hogy a nyilatkozatnak e perben felhasználására a nevezett alperesekről felhatalmazást kapott, maguk alperesek pedig a felebbezési tárgyaláson e nyilatkozattal szemben is az első birósági itélet megváltoztatását s felperesnek keresetével elutasitását kérték. (1899 márczius 21. 1899. G. 13. sz. a.)

528.

A perbehivottak felülvizsgálati kérelmükkel csak azért támadták meg a kir. törvényszék mint felebbezési biróság itéletét, mert a kir. törvényszék az elsőbiróság itéletének részbeni megváltoztatásával felperest javukra az ő költségükben nem marasztalta, vagy a mennyiben ez nem volna lehetséges, a perbehivó alperest nem kötelezte e költségük megfizetésére. Tekintve, hogy a perbehivás esetén annak, hogy *a perbehivott* a perbehivó védelmét elvállalja, az 1881: LIX. t.-cz. 10. §-a szerint csak az a következménye, hogy a perbe-

hivott a pert a perbehivóval közösen folytatja, de *a perbehívó pertársává nem lesz,* és tekintve, hogy ezek szerint a kir. törvényszék helyesen alkalmazta azt a jogszabályt, hogy a perbehivott szavatosok a felperes ellenfelének tekinthetők nem lévén, *felperes ezekkel szemben pervesztesnek nem tekinthető* és ez által külön felszámitott költséget ezeknek megtériteni nem tartozik, és végül tekintve, hogy az a kérdés, *hogy a perbehívottak felmerült költségüknek megtérítését a perbehívóktól követelhetik-e? ebben a perben* a fent idézett törvényszakasz utolsó bekezdése értelmében *el nem dönthető,* az alaptalan felülvizsgálati kérelmet el kellett utasitani. (1899 márczius 13. 1899. G. 14. sz. a.)

529.

Az a szerződő fél, *a ki követelésének egy részét az ellenfél által egyezségileg elvállalt kötelezettségnek határidőhöz kötött teljesítésétől teszi függővé,* s a ki a határidő be nem tartása daczára az egyezség teljesitéséhez ragaszkodik, s annak foganatot is szerez, a feltételtől elállottnak tekintendő, s annak ahhoz, hogy az egyezségileg megállapitott összeget és a feltételesen elengedett követelést is érvényesithesse, joga nincsen. (1899 ápril 17. 1899. G. 16. sz. a.)

530.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 206. §-a szerint *csupán a perköltség viselésének kérdése képezheti felülvizsgálat tárgyát,* a perköltség összege azonban nem. (1899 ápril 17. 1899. G. 17. sz. a.)

531.

A kir. itélő tábla felperest felülvizsgálati kérelmével azért utasitotta el, mert a tanuvallomás és felperes előadása, tehát szabadon mérlegelt bizonyiték alapján megállapitott és ekként a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint felperes 1898. évi junius hó 8 án, a mikor alperes neki 1898. évi október 1. napjára felmondott, ezt a felmondást tudomásul vette és nem utasitotta vissza, már pedig ezen *felmondás elfogadása után felperes a felmondási határidő lejárta előtt alperest nem bocsáthatta el minden igaz ok nélkül és már nem élhetett ezen a szerződésben egyébként részére kikötött jogával,* a kir. törvényszék tehát helyesen kötelezte felperest a természetben kiszolgáltatandó járandóság megállapitott értékének 1898. évi október hó 1-éig esedékes részének kifizetésére.

De elutasítandó volt alperes is csatlakozási kérelmével, mert igaz ugyan, hogy alperest a természetbeni járandóság egész szolgálati idejére, hozzászámitva a felmondási időt is, tehát 1897. évi október hó 1-től 1898 október 1-ig megilleti, mégis, minthogy *joggyakorlatunk szerint alperes mint gazdatiszt elbocsáttatása folytán a kert és két hold kukoriczaföld használatának csak átlagos értékének megtérítését igényelheti jogosan*, és a szakértői becsű szerint a kert ezen átlagos évi használati értéke 100 frt, a két hold kukoricza vetésé pedig 80 frt és ekként alperest e két czimen az egész évi szolgálatra csak 180 frt illette volna meg, ennek fejében pedig neki 186 frt 75 kr., tehát 6 frt 75 krral több itéltetett meg, de felperes csak a kiszolgáltatási idő tartama ellen élt kifogással, habár e kifogás alaposnak el nem ismertetett, alperesnek e czimen a kir. törvényszék által megitélt összegnél nagyobb összeg megitélhető nem volt. (1899 april 24. 1899. G. 19. sz. a.)

532.

Sem hazai törvényeink, sem a joggyakorlat nem tiltják, hogy *az a házastárs, a ki a házassági kötelék fennállása alatt a másik házastárs által megvett s telekkönyvileg javára bekebelezett ingatlan vételárát tartozatlanul saját külön vagyonából kifizeti, ezt a kifizetett összeget a házasság tartama alatt is házastársától vissza ne követelhesse.* A mennyiben tehát felperes az alperes által megvett ingatlanok vételárát és a vételi jogügylet után kirótt kincstári illetéket a házasság megkötésekor már megvolt, vagy a házasság tartama alatt örökölt külön vagyonából tartozatlanul fizette ki, ezen kifizetett összegnek visszatéritését a házassági kötelék fennállása és az együttélés tartama alatt is jogosan követelheti. (1899 május 1. 1899. G. 23. sz. a.)

533.

Tekintve, hogy *a felperes követelésének összege valóban kölcsönös leszámolástól függött* és felperes felebbezése részben sikerrel járt és ennek folytán a kir. törvényszék akkor sem sértett meg jogszabályt, a mikor az idézett törvény 110., illetve 168. §-a értelmében alperest a per- és felebbezési költség megfizetésére is kötelezte, úgy a felperest, mint az alperest felülvizsgálati kérelmükkel el kellett utasitani. (1899 május 8. 1899. G. 25. sz. a.)

534.

A felebbezési biróság a valódinak elismert *A)* alatti adásvételi szerződés, mint törvényes bizonyiték alapján e szerződés tartalmával megegyezően állapitotta meg azt, hogy alperes a 400 frtos tartozást a vételár egy része fejében mint saját személyes tartozását vállalta el, és e szerződésben az átvállalt 400 frtra nézve az eladó felperest terhelő külön kikötés nem foglaltatik; és tekintve, hogy ily ellentétes kikötés hiányában a kir. törvényszék mint felebbezési biróság helyesen alkalmazta azt az elfogadott jogszabályt, hogy senki sem tartozik tűrni, hogy vagyonát másnak adóssága terhelje, és hogy *az, a ki az adósságot egyedül őt terhelő személyes tartozásaként átvállalja, külön kikötés nélkül is köteles azt, a kitől az adósságot átvállalta, oly helyzetbe hozni, hogy ez a kötelezettség alól szabaduljon,* a kir. törvényszék nem sértett meg sem alaki, sem anyagi jogszabályt, a mikor alperest az átvállalt tartozásnak a felperesnek megmaradt birtokáról való törlésére, ellen esetben pedig a megfelelő összegnek birói letétbe helyezésére kötelezte. (1899 május 15. 1899. G. 31. sz. a.)

535.

A kielégitési végrehajtás elrendelése s annak foganatositása törvényszerű lévén, *a lefoglalt ingóknak birói zár alól leendő feloldását az, hogy a foglalás a csődhitelezőkkel szemben hatálytalannak mondatott ki, maga után nem vonhatja;* jogszabályt sértett meg tehát a felebbezési biróság, midőn a lefoglalt ingókat a birói zár alól feloldotta. (1899 május 29. 1899. G. 33. sz. a.)

536.

A vevő a szerződés- s megállapodás ellenesen fuvardijjal megterhelt árút saját pénzén kiváltani s átvenni nem köteles és ebből folyólag az árút megvizsgálni és rendelkezésre bocsájtani sem tartozik, s minthogy felperes maga sem állitja, hogy a borok kiváltására szükséges összeget alperesnek megküldötte: felperes a borok s tartályainak árát alperestől sikerrel nem követelheti. (1899 május 29. 1899. G. 34. sz. a.)

537.

Alperesnek felebbezése, a mennyiben a felebbezési biróság előtt még érvényesitett 147 frt 20 kr. viszonkereseti követeléséből a felebbezési biróság itéletének 39 frtot és 45 frtot, összesen tehát 84 frtot megitélt, *túlnyomó részben sikerre vezetett;* felperes tehát a felebbezési biróság itéletének e részben megváltoztatása mellett, az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. §-a alapján a felebbezéssel, valamint a hivatkozott törvény 204. §-a alapján a szintén sikerre vezetett felülvizsgálati kérelemmel felmerült költségnek megfizetésére kötelezendő volt. (1899 junius 5. 1899. G. 35. sz. a.)

538.

Tekintve, hogy az 1894 : XXXI. t.-cz. 2. §-a szerint *bármily teljesítés kikötése arra az esetre, ha a jegyesek a házasságot meg nem kötnék, semmis;* tekintve továbbá, hogy *az idézett törvényszakasz nem tesz különbséget arra nézve, hogy a teljesítés a jegyesek, avagy ezek szülei irányában köteleztetett-e s vajjon a kikötött érték előre átadatott-e vagy sem,* azért ily tételes törvény létezése mellett, a felebbezési biróság sem alaki, sem anyagi jogszabályt nem sértett meg akkor, a mikor a tanuk kihallgatásának mellőzésével elsőrendű alperest arra kötelezte, hogy a házasság megkötésének okából, a házasulandók javára átvett 200 frtot és jutalékát felperesnek meg-, illetőleg visszafizesse, ennélfogva elsőrendű alperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével el kellett utasitani. (1899 junius. 5. 1899. G. 38. sz. a.)

539.

Nem vitás a peres felek között, hogy alperest, mint volt drávafoki körjegyzőt, a drávafoki közös erdőből és legelőből ²/₄ telek után eső legelő- és erdő-illetőség használata illette, hanem csak az képezte a vitás kérdést, vajjon a községi erdőn volt faállomány eladásából befolyt vételárból ²/₄ telekre eső 265 frt 81 kr. maga avagy csak ennek az összegnek kamata illeti-e alperest? Tekintve tehát, hogy mint a felebbezési biróság helyesen mondotta ki, *a letarolt fa vételára az erdei haszonvétel alapját képező faállományt helyettesíti s így a csupán haszonvételre jogosult alperest nem maga a tőke, hanem annak csak kamata illete:* a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, a mikor alperest a fa vételárából felvett kereseti összeg megfizetésére kötelezte. (1899 junius 5. 1899. G. 42. sz. a.)

540.

A felperes keresetét az elsőrendű alperes jogelőde, vagy másod- és harmadrendű *alperesek által a községi szegényalap pénztárából elégséges biztosíték nélkül kölcsön adott és az adóstól be nem hajtható 76 frt tőke s ennek 1874 január 1-től számított kamata megtérítése* és a perköltségek *iránt indította*, és mert e szerint *a per tárgyának értéke a járulékok*, jelesül pedig az 1874. évi január hó 1-től kezdve 1896. évi deczember hó 31-ig tőkésitett 209 frt 22 krnyi kamatok *nélkül a 200 frtot meg nem haladja*: igy a felebbezési biróság itélete ellen az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-ához képest felülvizsgálatnak nincs helye. Pénzbirság kiszabása mellőztetett. (1893 : XVIII. t.-cz. 205. G.) (1899 junius 12. 1899. G. 57. sz. a.)

541.

Az alperesnek közvetlen meghatalmazottja dr. W. L. ügyvéd, kinek dr. E. B. ügyvéd csak helyettese volt; s *habár a felebbezést nevezett helyettes ügyvéd ellenjegyezte is, a felebbezési biróság szabályszerűen járt el, a mikor a felebbezési tárgyalásra alperes közvetlen meghatalmazott ügyvédét dr. W. L.-t idézte meg*; s minthogy alperes a felebbezési tárgyaláson meg nem jelent, a felebbezési biróság a felebbezést felperes kérelmére az 1893 : XVIII. t.-cz. 162. §-ának első bekezdése alapján helyesen utasitotta vissza. (1899 junius 12. 1899. H. 5. sz. a.)

POZSONYI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

542.

A malombér iránti követelés érvényesítését nem gátolja az, hogy a fél jogát a vizikönyvbe bejegyzés végett bejelenteni elmulasztotta. (1885 : XXIII. t.-cz. 1. §.)

A malombér, mint a malommal járó dologi teher, az ingatlan tulajdonosától akkor is követelhető, ha a malomépület nem az ingatlan tulajdonosának, hanem másnak van birtokában.

Ha a malom utóbb vízerőre járó más gyári vállalattá alakíttatott át, utána malombér nem követelhető.

(1898 szeptember 5. 1898. G. 38. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes a kereseti összeget malomjog czimén és a malmok tulajdonosaival az évi bér összege iránt régebben történt megállapodás alapján vette követelésbe. A földesúri malomjog, melyet az 1836: VI. t.-cz. 8. §-a újból szabályozott és az ősiségi nyilt parancs fentartott, a vizjogról szóló 1885: XXIII. t.-cz. által, melynek 1. §-a a magánjogi czimeken alapuló és eddig fennállott jogokat e törvény rendelkezései alól kivette, egyátalában érintve nem lett. A felperest tehát nem lehetett keresetével az említett törvény alapján elutasitani abból az okból, mert jogát a vizi könyvbe való bejegyzés végett bejelenteni elmulasztotta. Nem szolgálhat továbbá okul a felperes keresetének elutasitására az a körülmény sem, hogy a kereseti bérkövetelés tárgyát képező épület nem az alperesnek, hanem más személynek van birtokában, mert az alperes nem tagadta a per során azt, hogy ő a kérdéses ingatlan telekkönyvi tulajdonosa, a malombér pedig, mint a malommal járó dologi teher, az ingatlan tulajdonosától is rendszerint követelhető. A másodbiróság mind a mellett nem sértett meg jogszabályt, midőn a felperest keresetével elutasitó elsőbirósági itéletet helybenhagyta:

mert a földesuri malomjog fennálló törvényeink és a gyakorlat szerint is csak a malmokra terjed ki és a malombér szedési jog mindaddig gyakorolható, mig a malom mint ilyen fennáll, a kérdésben forgó alperesi vállalatra nézve azonban a per adatai, és jelesül a kihallgatott tanuk azt igazolták, hogy a keresetben jelzett épület, mely előbb malom volt, abban az időben, melytől kezdve felperes a kereseti bérösszeget követeli, fafaragó gyárnak alakittatott át és azóta folyton mint ilyen áll működésben; az ilynemű gyári vállalat pedig, habár a vizet használja is mozgató erőnek, a szónak sem közönséges értelme szerint, sem jogi szempontból a «malom» fogalma alá nem vonható, attól tehát a malombér sem követelhető.

543.

A haszonbérlő a bérlemény tárgyát természetéhez és rendeltetéséhez képest szabadon használhatja, hacsak a használatnak valamely módját a szerződés különösen el nem tiltja.

Nyerskő (terméskő) fejtése és eladása a kőbánya közönséges rendeltetéséhez tartozik.

A terméskő felgyártása annak a sziklából terméskőképen való használatra kirepesztésével be van fejezve.

Szerződés értelmezése a felülvizsgálatban. (1893: XVIII. t.-cz. 185. §.)

A perköltség összegét a felülvizsgálati biróság hivatalból is mérsékelheti. (1893: XVIII. t.-cz. 109., 185. §§.)

(1898 szeptember 12. 1898. G. 40. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A peres felek kölcsönös jogait és kötelezettségeit az *A)* a. szerződés szabályozza. E szerződés szerint alperes város haszonbérbe adta a felperesnek a város határában fekvő összes kőbányákban a kizárólagos kőfejtési jogot, a nemes kövek kivételével és azzal az egyedüli megszoritással, hogy úgy a városnak, valamint a város egyes lakosainak saját épitkezési szükségleteikre nyers követ termelni és fejteni ezután is szabadságukban álland. A szerződésben nem foglaltatik tilalom az iránt, hogy a felperes mint haszonbérlő a kőbányában terméskövet ne fejthessen és el ne adhasson és annak tartalmából okszerü következtetés útján sem vezethető le az, hogy ily tilalom vagy megszoritás a szerződő

felek akaratában állott volna. Igaz ugyan, hogy a haszonbérbe adott kizárólagos kőfejtési jog fogalmának a szerződés 1. pontjában foglalt közelebbi meghatározásában a nyers vagy terméskő fejtése kifejezetten nincsen felemlitve, de ebből a fent jelzett tilalmat kimagyarázni annyival kevésbé lehet, mivel e meghatározásban a bányákban levő kőanyagnak «bármily módoni» felgyártása benfoglaltatik és a kövek egyes nemeinek felsorolásánál a «faragott» és «épületkő» közt sem összekötő jel, sem a két szó egybeirva nem lévén, e szerződés szerint a haszonbérlőnek nem faragott épületkő fejtése is megengedettnek látszik, mely kőnem a nyers vagy terméskő fogalma alá esik. Nem vonható le a jelzett tilalomra vonatkozó következtetés abból sem, hogy a kőfejtési jog fogalmának meghatározásánál felgyártásról van szó, és hogy a terméskő után vámdij fizetése a szerződésben megállapitva nincsen; mert a szerződésben e szó «felgyártás» nyilván a bányában levő szikla- és kőanyagra vonatkozóan használtatik és az már fel van gyártva akkor is, ha termés- vagy nyerskőképeni használatra kirepesztetett; továbbá mert nincs kizárva az, hogy a felek a terméskövet — csekély értéke miatt — a vámdij alól szándékosan mentesitették, a mint nem foglalták a vámdijköteles kövek közé a szerződés 5. pontjában azt a nem faragott épületkövet sem, melynek fejtése a szerződés 1. pontjában a fentebbiek szerint meg van engedve. Jogszabály az, hogy a haszonbérlő a bérlemény tárgyát természetéhez és rendeltetéséhez képest szabadon használhatja, hacsak a használatnak valamely módjától a szerződésben különösen el nem tiltatott. Minthogy pedig a nyerskő fejtése és eladása is a kőbánya közönséges rendeltetéséhez tartozik, és ettől a felperes a fentebbiek szerint a szerződésben eltiltva nincsen, ennélfogva a felebbezési biróság jogszabályt sértett annak kimondásával, hogy felperes a terméskő töretésével és értékesitésével szerződésszegővé vált. A felülvizsgálati kérelemnek tehát az 1893: XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontja alapján helyt kellett adni és a másodbiróság itéletének megváltoztatásával az elsőbiróságnak itéletét helybenhagyni, mely szerint az alperes a kitört terméskőért járó és helyes jogczim nélkül nála lévő vételár kifizetésére köteleztetett. A költség iránt való itéleti rendelkezés a fent idézett törvény 204. §-ában és abban találja indokolását, hogy az elsőbiróság a nála felmerült felperesi perköltséget túlmagas összegben állapitotta meg és hogy a perköltség mérséklése hivatalból is eszközölhető.

544.

A közös háztartásban elfogyasztott élelmi czikkekért a házastársak egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak.

Korlátolt beismerés bizonyító ereje. (1893 : XVIII. t.-cz. 59. §.)

A kereset tényalapját a felperes tartozik tüzetesen előadni.

(1898 szeptember 26. 1898. G. 50. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság elfogadván azt a jogszabályt, hogy a közös háztartásban elfogyasztott élelmi czikkekért a házastársak egyetemleges fizetési kötelezettséggel tartoznak, a felperest keresetével csak azért utasította el, mert az alperesnő tagadásával szemben nem találta bebizonyitottnak azt, hogy azok az árúk, a melyeknek árát a felperes keresetében követeli, valóban élelmi czikkek és azok az alperes- és férjének közös háztartásában fogyasztattak volna el, sem azt, hogy ezeket az árúkat egészben vagy részben az alperes rendelte volna meg. A másodbiróság nem sértett meg anyagi jogszabályt, midőn kimondotta azt, hogy az alperes csak a fent jelzett ténykörülmények valamelyikének bebizonyitása esetében volna elmarasztalható, mert miként azt a felperes maga is helyesnek elismerte, az alperes csak akkor volna fizetésre kötelezhető, ha a felperes részéről szállitott és itt kérdésben forgó árúkat megrendelte, vagy ha azok élelmi czikkek és a vele közös háztartásban el lettek fogyasztva. Annak megállapitásánál pedig, hogy a felperes, mint kétségtelenül a bizonyitásra kötelezett fél, az alperes tagadásával szemben ezek iránt kellő bizonyitékot fel nem hozott, a másodbiróság a bizonyitásra vonatkozó valamely kötelező szabályt meg nem sértett. Az alpeies ugyanis azzal a korlátolt beismerésével, hogy a felperesnél néha árúkat megrendelt, de azokat mindannyiszor megfizette, azt a döntő ténykörülményt épen nem ismerte be, hogy ő a kereseti árúkat is, vagy azoknak egy részét a felperesnél megrendelte volna és így a másodbiróság ezt a korlátolt beismerést mint bizonyitékot helyesen mellőzte. Minthogy továbbá a felperes azokat az árúkat, melyeknek árát a kereset szerint követeli, sem a becsatolt főkönyvi kivonatban minőség és súly szerint közelebbről meg nem jelölte, sem ezt a tárgyalás folyamán hozzá inté-

zett felhivásra pótolni képes nem volt és igy az alperest nem hozta oly helyzetbe, hogy kifogásait a kereseti követeléssel szemben részletesen megtehesse, de a biróságnak sem nyujtott a kereseti követelés elbirálásához kellő alapot, és minthogy a felperes arra, hogy miféle árúk voltak azok, melyeket alperes a felperesnél megrendelt, vagy a közös háztartásban elfogyasztott, tanukkal vagy egyéb a törvény által megengedett módon sem nyujtott a per folyamán bizonyitékot, ennélfogva a felebbezési biróság helyesen rendelkezett, midőn a felperest, ki ebben az ügyben a tárgyaláshoz és bizonyitási eljáráshoz szükséges alapot sem nyujtotta, keresetével elutasitotta.

545.

A gazda (iparos) minden kárért, melyet alkalmazottja a hivatásához tartozó munka körében másoknak okoz, akkor is közvetlenül felelős, ha az alkalmazott a munkát a gazda különös utasítása nélkül, vagy tilalma ellenére végezte.

Büntető perbeli tényállás a polgári perben. (1893: XVIII. t.-cz. 64. §.)

(1898 október 3. 1898. G. 15. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A másodbiróság nem sértett meg anyagi jogszabályt, midőn az alperesnek mint iparosnak vagyoni felelősségét a segéde által gondatlanságból a felperesnek okozott kárért megállapitotta, mert jogszabály az, hogy a gazda felelős minden kárért, melyet alkalmazottja a hivatásához tartozó munkakörében másoknak okoz és mert a gazdát ez a felelősség közvetlenül terheli és nem függ attól, hogy a kár az azt előidéző alkalmazottjától behajtható-e? vagy sem. A jelen esetben pedig az alperes segéde a hivatásához tartozó munka körében járt el, midőn a kérdésben forgó kárt okozta, mert az előzetesen lefolyt bünvizsgálat eredménye szerint kétséget nem szenved az, hogy a kár a felperes kéményének kiégetésénél az alperes segédének gondatlan eljárása következtében állott be, és a kémények kiégetése a felperes mint iparos által űzött kéményseprő mesterség rendes munkaköréhez tartozik. Nem szünteti meg az alperes felelősségét az a körülmény, hogy segéde ez esetben a kiégetést alperes különös utasitása nélkül vagy egyenesen tilalma ellenére foganatositotta, mert ez csak a gazda és segéde közötti viszonyt

érinti, és a gazdának a mesterség rendes körében a segéd által okozott károkra vonatkozó általános megtérítési kötelezettségére befolyással nem bir.

546.

A cseléd által a gazda megbizásának teljesítése körében okozott kárért a gazda felelős.

Kártérítés ijedős lónak a vasuti állomáshoz való fuvarozása használata alapján.

(1898 október 10. 1898. G. 54. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Anyagi jogszabálysértést azért panaszol az alperes, hogy őt gondatlanság nem terheli és hogy a kár nem a fuvarozás végett átadott tárgyakban és nem szándékosan okoztatott, s ennek daczára kártérítési kötelezettsége megállapittatott. Az alperesnek e tekintetben felhozott panasza alaptalan, mert a felebbezési biróság az elsőbirósági iratok alapján tényként állapitotta meg azt, hogy az alperes egyik lova ijedős volt és hogy erről az alperes tudomással birt; e szerint a szóban forgó ijedős lónak kocsiban való használata fokozottabb elővigyázatot igényelvén, az alperes gondatlansága tehát épen abban nyilvánul, hogy a tudomása szerint is ijedős lovával a vasuti állomásra szállittatott terhet, a hol a vasuti gőzmozdonyok robaja, a vasuti kocsik összeütődése és zakatolása, a különben is ijedős természetü lovat előre láthatólag fölingerli s megvaditja; már pedig általános jogszabály az, hogy a ki gondatlansága által másnak kárt okoz, azért felelősséggel tartozik; a felebbezési biróság tehát nem sértett anyagi jogszabályt, midőn a megállapitott tények alapján arra a jogkövetkeztetésre jutott, hogy az alperest gondatlanság, és az ebből keletkezett kárért felelősség terheli, és pedig annál inkább, mivel a jelen esetben még az alperes kocsisa részéről is fenforog a gondatlanság, a mennyiben ennek a rendőrségnél tett vallomása szerint, a tehernek a kocsiról történt lerakása után egy másik kocsissal beszélgetett s a lovak e beszélgetés közben (tehát kellő felügyelet hiányában) futottak el megijedve a kocsival: általános jogszabály szerint pedig a gazda által adott megbizás teljesitése körében a cseléd által okozott kárért a gazda felelősséggel tartozik.

547.

A szerződés felbontása s a foglaló visszatérítése vagy kétszerese csak szerződésszegés vagy teljesítési késedelem esetében követelhető.

Ha a felek az eladott ingatlan tehermentesítésére határidőt ki nem kötöttek, a vevő csak a dolog természetének megfelelő határidő alatti tehermentesítést követelhet.

(1898 október 12. 1898. G. 57. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A szerződés felbontását és a foglaló visszatéritését, vagy annak kétszeresét a szerződő fél csak abban az esetben követelheti, ha a másik szerződő fél a szerződést megszegte, vagy annak teljesitésében késedelmessé vált. Az alperesek pedig jelen esetben sem a szerződést meg nem szegték, sem annak teljesitésében késedelmesek nem voltak. Felperes ugyanis az alperesek hibájául egyedül azt hozta fel és az okból követelte a szerződés felbontását és az adott foglaló kétszeresét, mert az alperesek a felperesnek eladott ingatlanok tehermentesitését nem kellő időben foganatositották. Tekintve azonban, hogy a felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint a felek a tehermentesitésre bizonyos határidőt a szerződés kötésekor meg nem állapitottak, felperes az alperesektől csak azt követelhette, hogy a tehermentesitést a dolog természetének megfelelő idő alatt eszközöljék; ez az idő pedig jelen esetben, a midőn alperesek a szükséges törlési nyilatkozatoknak még nem voltak birtokában, néhány hónapot tesz ki, miről egyébként felperes a kir. közjegyzőnél felvilágositást is nyert, és igy ha az alperesek később tettek is oly nyilatkozatokat, hogy a tehertörlést néhány nap alatt eszközlendik, ez csak akként értelmezhető, hogy a részükről szükséges intézkedéseket ez idő alatt meg fogják tenni, de korántsem magyarázható úgy, hogy az alperesek az egész tehertörlésnek ily rövid időben leendő eszközlésére kötelezettséget vállaltak volna, mi hatalmukban sem állott. Az a nyilatkozat, melylyel az alperesek a tehermentesitésnek három nap alatt leendő foganatositása iránt alperes részéről hozzájuk intézett felhivás teljesitését megtagadták, a per elbirálásánál azért nem jöhet figyelembe, mivel e felhivás teljesitése a fenforgott körülmények közt merőben lehe-

tetlen volt, miért is az alperesek részéről erre adott válasz bizonyítása végett felperes részéről kért tanukihallgatás helyesen mellőztetett annyival inkább, mivel az alperesek részéről a korábban már folyamatba tett lépések után a felperes tudta azt, hogy az alperesek tehermentesitési kötelezettségüknek meg akarnak felelni. Minthogy pedig az alperesek a megállapitott tényállás szerint a tehermentesités végett részükről szükségelt intézkedéseket, mihelyt lehetséges volt, tényleg megtették és a tehermentesitést az ahhoz rendszerint szükséges idő alatt tényleg foganatositották is: ennélfogva ugyanőket késedelmeseknek tekinteni nem lehet és nem áll jogában a felperesnek a szerződéstől elállani és tőlük a foglaló visszatéritését, vagy kétszeresének megfizetését követelni.

548.

A jogorvoslatok megengedhetőségének kérdésénél a keresetnek az a tárgya veendő irányadóul, mely fölött az elsőbiróság itélt. (1893 : XVIII. t.-cz. 181. §.)

Kártérítéssel csak az tartozik, a kinek cselekményével vagy mulasztásával a beállott kár okozatos összefüggésben áll.

Ha a földekre a víz más helyen is befolyhatott, a vízzel való elárasztásból származott kárért nem felelős az, a ki a töltést leásatván, a víz befolyására szintén okot adott.

(1898 október 17. 1898. G. 58. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperesek válaszában felhozott az a panasz, hogy a jelen perben felülvizsgálatnak helye nem volna, törvényes alappal nem bir és mint ilyen mellőztetett, mert a felperesek kereseti kérelmüket a pernek elsőbirósági tárgyalása során 223 frt 65 krra emelték fel, a jogorvoslatok megengedhetőségének kérdésénél pedig a keresetnek az a tárgya veendő irányadóul, mely fölött az elsőbiróság itélt, és ez jelen esetben a fentebbiek szerint 200 frtot meghaladván, kétségtelen, hogy az 1893 : XVIII. t.-cz. 181. §-a szerint felülvizsgálatnak ez ügyben helye van. A per során kihallgatott tanuk vallomásaival az a ténykörülmény nyert ugyan igazolást, hogy az alperes a beltelkeknek árviz ellen való védelmére szolgáló töltést egy helyen leásatta és a töltés mentén húzódó árkot ugyanott be-

töltette abból a czélból, hogy a töltésen túl fekvő földjéhez közelebbi átjárót nyerjen; továbbá igazolást nyert az is, hogy az 1896. évi augusztus 6-án beállott felhőszakadás alkalmával a földekről lefolyó víz az alperes által kivájt résen át is befolyt a töltés által elzárt beltelkekbe; végre igazolást nyert az is, hogy a felperesek az árvíz folytán nagyobb vagyoni kárt szenvedtek. Ámde az alperest az ilyképen beállott károkért vagyoni felelősség és megtérítési kötelezettség csak abban az esetben terhelné, ha bizonyos volna az, hogy a víznek behatolását egyedül az alperesnek fent jelzett ténykedése okozta, vagyis ha kétségtelenné tétetett volna az, hogy a fentjelzett leásásnak meg nem történte esetén az árvíz a beltelkekbe ily nagy mérvben be nem hatolt volna, mert a fennálló anyagi jogszabály szerint kártérítéssel csak az tartozik, a kinek cselekményével vagy mulasztásával a beállott kár okozatos összefüggésben áll. A jelen per elbirálásánál ezek szerint döntő kérdést csak az képez, vajjon a víznek a beltelkekbe való behatolását egyedül az alperes által a töltésen eszközlött változtatás idézte-e elő? és teljesen mellékes az a további kérdés, vajjon a töltés hatósági felügyelet alatt álló védgátat képez-e, vagy sem, mert alperes a töltést akkor sem volt jogosítva önhatalmulag leásni, ha azt tulajdonuk védelmére magánosok állították fel és a leásással okozatos kapcsolatban álló kárért ez esetben is felelős volna. Minthogy azonban jelen perben épen az a körülmény, hogy a víznek behatolását egyedül a töltésnek alperes által eszközlött leásása idézte volna elő, bizonyítást nem nyert, sőt a baáni járás főszolgabirája által a helyszinén teljesített rendőri vizsgálat alkalmával a szakértő mérnök vázrajzával és véleményével az nyert bizonyítást, hogy a víz az egyenetlen koronájú töltésen át más helyeken is befolyt az elzárt beltelkekbe és a patakból alulról is feltorlódhatott, ebből pedig bizonyosnak mutatkozik az, hogy a rendkívüli felhőszakadás folytán a felperesek telkének vízzel való eláradása alperes neheztelt cselekménye nélkül is bekövetkezett volna; minthogy továbbá ezek szerint az alperes cselekménye és a bekövetkezett kár között a szükségképeni okozatos összefüggés megállapítva nincsen: ennélfogva a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, a midőn az árvíz folytán felperesek vagyonában beállott károkért az alperesnek kártérítési kötelezettségét mégis megállapította.

549.

Korlátlan kezességvállalás ez a nyilatkozat: «fiam majd fizetni fog és ha nem fizet, itt vagyok még én is». (1875: XXXVII. t.-cz. 270. §.)

A kezesség az üzleti összeköttetés egész tartamára kiterjed, ha a kezes az elvállaláskor azt bizonyos árúra kifejezetten nem korlátolja.

(1898 november 21. 1898. G. 63. sz. a.)

Tényállás: Az alperes 1896. évi deczember havában, midőn a felperes az alperes fia részére árúknak hitelben szállítását megtagadta, a felperes üzletvezetőjét felkérte, hogy adjon fiának árút hitelbe és ez alkalommal azt a nyilatkozatot tette, hogy fia majd fizetni fog és ha nem fizet, itt van még ő is (t. i. alperes); ennek következtében felperes az *A)* alatti számlában felsorolt árúkat az alperes fiának tényleg szállította mindaddig, míg az alperes 1897. évi márczius 21-én a felperesnek azt izente, hogy fiáért többé nem fizet.

A kir. itélőtábla: A tényekből a felebbezési biróság helyesen vezette le azt a jogi következtetést, hogy az alperes fiáért a felperessel szemben korlátlan kezességet vállalt és ennélfogva a visszavonási nyilatkozat megtételéig a felperes részéről az alperes fiának hitelben szállitott árúk áráért felperes irányában a keresk. törv. 270. §-a szerint felelős. Kétségtelen ugyanis alperesnek a per során tett saját előadása szerint az, hogy az alperes felperest a fia érdekében és üzletének folytathatása czéljából hitelezésre reábirni igyekezett, és így a vélelem a mellett harczol, hogy az alperesnek jótállási akarata nem csupán a nyilatkozat tételekor megrendelt árúkra szorítkozott, hanem a fia és felperes közt keletkezett üzleti összeköttetés további tartamára is kiterjedt mindazokra az árúkra nézve, melyeket fia az üzlet folytatásához felperestől hitelben átvesz. A dolognak ebben az állásában pedig az alperes, ha csupán a nyilatkozat tételekor megrendelt árúkért akart volna fiáért kezességet vállalni, ezt a megszorítást kifejezetten és határozottan annyival inkább tartozott volna kijelenteni, mivel már a kereskedelmi forgalomban szükséges kölcsönös hitel és bizalom is megkivánta azt, hogy az elvállalt kötelezettség terjedelme iránt a másik szerződő fél kétségben ne legyen. Az alperesnek tehát nem volt volna elegendő bizonyitani azt, a mire nézve felebbezési és felülvizsgálati beadvá-

nyaiban a tanúk kihallgatását pótolni kérte, t. i. hogy ő a kezességi nyilatkozat megtételekor a jövőre nézve különösen nem nyilatkozott, és hogy a jótállási nyilatkozatot akkor tette, midőn a felperes az alperes fia által megrendelt bizonyos árúk szállitását megtagadta, hanem azt tartozott volna bizonyitani, hogy ő a kérdéses alkalommal különösen kijelentette azt, mikép jótállása csak az ez alkalommal szállitott árúkra vonatkozik; ennek megtörténtét azonban az alperes a per során nem állitotta, de felülvizsgálati kérvényében sem hozta fel.

550.

A biróság a közigazgatási hatóság határozatától függetlenül birálja meg azt a jogkérdést, hogy a felek között cselédviszony forgott-e fenn. 1876 : XIII. t.-cz. 115. §.)

A cselédviszony nemcsak kifejezetten, hanem hallgatólagos tények által is megszünhetik.

(1898 deczember 19. 1898. G. 73. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Elbirálás tárgyát az képezi, fenforgott-e a felperes és az alperes közt a cselédviszony? Ez pedig jogkérdés, a melyet a biróság a közigazgatási hatóságnak a határozatától függetlenül, önállóan elbirálni tartozott; és a melyre vonatkozóan alperes 5030/96 számú keresetében beismerést joghatályosan nem is tehetett. Való, hogy felperes cseléd minőségben lépett az alperes szolgálatába; ez a viszony azonban megszünhetett nemcsak kifejezetten, de hallgatag congruens tényekkel is. Midőn pedig a felebbezési biróság a tanúk vallomásával és felperes beismerésével tényként megállapitotta: hogy a peres felek a kérdéses idő tartama alatt, együtt gazdálkodtak, közös háztartásban éltek; hogy egy pajtát közösen vettek meg és közösen használták; hogy felperes külön földeket is haszonbérelt és azokat az alperes marháival művelte meg; hogy felperes szerezgetett és az egész idő alatt alperestől bért nem követelt; hogy felperes volt a gazda és az úr a háznál, ő fogadta fel a cselédeket, osztotta ki a parancsokat és fizette ki a béreket; és hogy alperesnek házban lakó leányával, a kit utóbb 1892. év őszén nőül vett, szerelmi viszonyt folytatott, vele vadházasságban élt és gyermekeket nemzett; ezekből a tényekből következtetve helyesen mondotta ki azt, hogy a cselédviszony felperes és az alperes közt meg-

szűnt, hogy felperes erre az időre alperestől cselédbért nem követelhet. De eljárási szabályt sem sértett meg a felebbezési biróság, mert habár helytelen elvet mondott ki ez a biróság azzal a kijelentésével, hogy a közigazgatási hatóság a felperes és alperes között fenforgott cseléd és gazda közötti viszonyt végérvényesen elbirálván, a jelen perben nem a cselédviszony birálandó el, ezt a viszonyt mégis elbirálta és itélkezésének alapjául vette.

551.

Ha a czég az ügynököt megrendelések átvételére megbízta, nem védekezhetik sikeresen azzal, hogy a megrendeléskor tett kikötést az ügynök vele nem közölte.

Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 354. §-ának az utólagos teljesítési határidő engedélyezésére vonatkozó rendelkezése csak szállítási késedelem, de nem hiányos teljesítés esetében alkalmazható.

Egyezség reményében tett ajánlatok az egyezség létre nem jötte esetére nem kötelezők.

A fedezeti váltó az áru rendelkezésre bocsátása esetén is forgatható, ha a vétel még biróilag nem mondatott ki megszüntnek.

1898 deczember 30. 1898. G. 79. sz. a.)

Tényállás: A felperes az alperes ügynökénél egy kerekeken szállitható (fahrbar) cséplőgépet rendelt meg és a 325 frtban meghatározott vételárra 25 frtot készpénzben azonnal megfizetett, a 300 frtnyi maradék fedezésére pedig váltót fogadott el; az alperes azonban a felperesnek egy kerekekkel el nem látott cséplőgépet szállitott és ezt az utóbbi az előbbinek rendelkezésére bocsátotta. Az alperes a 300 frtról kiállitott váltót a takarékpénztárra forgatta, mely ezután a váltóösszeget, kamattal és a felmerült perköltséggel együtt a felperestől behajtotta.

A kir. itélőtábla: A megrendelt árúnak felperes részéről kikötött lényeges kellékét képezte az, hogy a szállitandó cséplőgép kerekeken járjon, és mivel az alperes nem tagadta azt, hogy a megrendelésnél eljárt ügynök gépek eladására, illetve azokra vonatkozó megrendelések átvételére az ő részéről meg volt bizva, az ügynöknél tett megrendelés olyannak tekintendő, mintha az magánál az alperesnél történt volna meg, és igy az ügynök hibája is egyedül az alperes terhére eshetvén, az alperes nem védekezhetett sikeresen azzal,

hogy a fent jelzett kikötés az ügynök részéről vele közölve nem lett. A keresk. törv. 348. §-a szerint tehát felperes a kikötött kellékeknek meg nem felelő árút jogosan bocsátotta az alperes rendelkezésére és jogában állott az ügylettől elállani. Helytelen továbbá az alperesnek a keresk. törv. 354. §-ára alapitott védekezése is, mert ennek a törvényszakasznak az utólagos teljesitési határidő engedélyezésére vonatkozó rendelkezése csak az esetben nyerhet alkalmazást, midőn az árú szállitásánál késedelem forog fenn, tehát ha teljesités még nem történt meg; a jelen esetben azonban a teljesités megtörtént, de hibásan és igy nyilvánvaló, hogy ez esetre a keresk. törvény 348. §-a alkalmazandó, mely a vevőt nem kötelezi arra, hogy a hiányzó kellék pótlására az eladónak határidőt engedjen. Az ügylettől való elállásnak okszerű folyománya pedig a korábbi állapot visszaállitása lévén, felperes a részéről fizetett 25 frtnak és a 300 frtról kiállitott váltónak visszaadását, illetve az utóbbira időközben teljesitett fizetés megtéritését az alperestől jogosan követeli. A felülvizsgálati kérvényhez becsatolt levelek iránt a felülvizsgálati kérvényben előadottak csak azt igazolnák, hogy a felek közt bizonyos egyezkedési kisérletek folytak, a melyek eredményhez nem vezettek és igy a felperes részéről az egyezség reményében tett ajánlatok reá nézve többé kötelezők nem lévén, a felebbezési biróság ezeket az adatokat helyesen mellőzte, ha az alperes azokat ott netalán elő is terjesztette volna. Ezek szerint a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt, midőn az alperest 325 frt tőkének és ez után a tőkerészletek megfizetése napjától járó törvényes kamatnak a felperes részére leendő megtéritésére kötelezte, miért is a felülvizsgálati kérelemnek ebben a részben helyt adni nem lehetett. De helytelenül alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt akkor, a midőn azt mondotta ki, hogy az alperes a felperesnek a forgatmányos részéről folyamatba tett váltóperben megitélt késedelmi kamatot és perköltséget is megfizetni köteles; mert az alperes a 300 frtos vételárrészlet fedezésére a felperestől váltót kapott, a váltóügylet jogi természetéből pedig a továbbadás joga folyik, és igy az alperes kétségtelen joggal birt ahhoz, hogy a váltót másra forgatmányozza, tekintet nélkül arra, hogy a felperes azt az árút, melynek vételárára a váltó vonatkozott, kifogásolta és az alperesnek rendelkezésére bocsátotta; továbbá mert a vételi ügylet megszüntének birói kimondása előtt a forgatmányozás rosszhiszeműnek nem minősithető és nem képez alkalmas alapot az alperes ellen kártéritési kötelezettség megállapitásához;

végre, mert a felperes a jogosan forgatmányozott váltóra a lejáratkor fizetést teljesiteni tartozott, mivel a forgatmányos ellen sikeres kifogással nem birt; ebből pedig önként következik, hogy a mennyiben felperes a lejáratkor nem fizetett és a forgatmányos ellen sikertelen kifogásokkal élt, az ebből eredő károsodását csak saját hibájával okozta és a késedelmi kamatból és perköltségből álló kárának megtérítését mástól nem követelheti.

552.

A készpénzbeli hozomány jogi természete.

Ha a nő nem mutatja ki, hogy az ingatlan, melyen a függő termés lefoglaltatott, az ő tulajdona vagy hogy azt önállóan külön kezelte, annak növedéke közszerzemény, a mely a férj tartozására lefoglalható.

(1899 január 9. 1898. G. 83. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A hozománynak rendeltetése az lévén, hogy a házassági együttélésből felmerülő terheknek könnyitésére szolgáljon, habár annak tulajdona a házasság tartama alatt is a nőé, a készpénzbeli hozománynak a közös gazdálkodásba való beruházás által megszűnik a nőnek tulajdonjoga azokra a dolgokra, a melyek az ily módon befektetett pénzen szereztettek, és csak visszakövetelési joga marad fenn a házasság megszűnése esetén a hozományi összeg erejéig. Feltéve tehát, hogy igénylő felperes annak ellenében, hogy férjhez menetelekor 300 frt vételáron az ipától és napától ingatlanokat vásárolt, be is bizonyitotta volna, hogy a végrehajtásilag lefoglalt ingóknak általa igényelt egy részét 300 frtnyi hozományából vette, a többi pedig ez utóbbinak a szaporulata, még sem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által, hogy felperest a foglalási jegyzőkönyv 2. és 4. tételei alatt foglalt ingókból két vánkosra, nemkülönben az 1., 3., 9., 10. és 11. tételek alatt megjelölt házi állatokra nézve keresetével elutasitotta; mert a közös gazdálkodásban és a házasfelek közös birlalásában levő ingóságokat az 1881 : LX. t.-cz. 49. §-ban meghatározott kivételekkel, a férj hitelezői végrehajtás alá vonhatják; továbbá, mert a fentiek folyományaként a nő ezeket az ingókat, mint külön vagyont nem igényelheti. De nem sértett anyagi jogszabályt a felebbezési biróság az által sem, hogy felperest keresetével a végrehajtási jegyzőkönyv 14., 15.

és 16. tételei szerint lefoglalt függő termésre nézve is elutasitotta; mert nem tekintve azt, hogy igénylő felperes nem igazolta, hogy azok az ingatlanok, a melyeken a függő termés lefoglaltatott, az ő tulajdonát képezik, nem mutatta ki azt sem, hogy ezeket az ingatlanokat külön önállóan kezelte; azoknak a házasság tartama alatti növedéke tehát közszerzeményt képez, a mely felett a rendelkezés a férjet illetvén meg: helyesen mondotta ki a felebbezési biróság, hogy az a férj tartozásaira lefoglalható.

553.

A kezesség rendszerint korlátlanul vállaltnak tekintendő s ha a megszorítás magából az üzlet természetéből nem következik, azt a kezesség vállalásakor kifejezetten ki kell nyilvánítani.

Okirat értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

(1899 február 20. 1899. G. 3. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetét az alperes részéről valódinak elismert *B)* alatti nyilatkozatra alapitotta, melyben az alperes F. S.-ért, annak a felperes irányában fennállott üzleti viszonyból eredő összes tartozásaiért kezességet vállalt azzal a megjegyzéssel, hogy felperes és F. S. közt a leszámolás havonkint háromszor pontosan eszközöltessék. A kereskedelmi kezességnek czélja az, hogy a hitelezőnek követelésére nézve a kezes vagyona erejéig teljes biztositás nyujtassék és igy az az általános jogszabály, hogy a kezesség rendszerint korlátlanul vállaltnak tekintendő és ha a megszoritás magából az üzlet természetéből nem folyik, azt a kezesség vállalásánál kifejezetten ki kell nyilvánitani, kereskedelmi ügyleteknél annyival inkább alkalmazandó. Az az üzlet, melyre nézve az alperes F. S. érdekében kezességet vállalt, nem oly természetü, hogy a kezesség csak bizonyos időre, vagy máskép korlátozva vállaltnak volna tekintendő, sőt miután az üzleti viszony felperes és F. közt, a kiért alperes kezességet vállalt, folytonos és előre láthatólag sok évre kiterjedő, határozatlan időre lett megállapitva, az üzletnek ily természete alig engedi meg annak a feltevését, hogy a kezességre vonatkozó megállapodásnál a felek akarata az volt volna, mikép az alperesnek kezességi kötelezettsége csak bizonyos időszakhoz legyen

kötve, azaz csak időről-időre felmerülendő tartozásokra vonatkozzék és ekként korlátolt legyen. Ha tehát az alperes kezességi kötelezettségét megszoritani, vagy feltételhez kötni akarta, tartozott volna azt a kezesség elvállalására vonatkozó nyilatkozatban határozottan és félreismerhetlenül kitenni. Ily megszorítás vagy feltétel azonban a kereset alapjául szolgáló okiratban benn nem foglaltatik, hanem e nyilatkozat csupán egy megjegyzést tartalmaz, melyben az alperes követeli, hogy felperes és F. S. a kölcsönös üzleti követelésekre nézve havonkint háromszor egymással pontosan leszámoljanak. Tekintve azonban, hogy ebben a megjegyzésben mi jogkövetkezmény kimondása sem foglaltatik arra az esetre nézve, ha az alperes részéről követelt havi háromszori leszámolás pontosan meg nem történik, az említett megjegyzésnek bárminemű jogi hatályt és különösen azt, hogy ezzel az alperes által vállalt kezességi kötelezettség megszoríttatott vagy feltételhez köttetett volna, nem lehet tulajdonitani. Nem lévén az alperes kezességi nyilatkozatában kimondva az, hogy az alperes F. S.-nak az egyes leszámolási időszakokban felmerült tartozásaiért mindenkor csak a következő leszámolási időszak lejártáig, vagy más időhatárig felelős, vagyis hogy az alperesnek felelőssége ez idő mulva megszűnik, kétségtelen az, hogy az alperes F. S.-nak nem pusztán az utolsó, hanem az összes lefolyt leszámolási időszakokból eredő és felperes iránt a kérdéses üzletből felmerült minden tartozásaiért, mint kezes, felelős maradt volna akkor is, ha az alperes által kivánt leszámolás a fentjelzett időszakokban tényleg pontosan eszközöltetett volna, és ekként helytelen a kezességi nyilatkozatban foglalt megjegyzésnek oly értelmezése, hogy az alperes F. S.-nak csupán a tiz napi időszakban felmerült tartozásaiért állott volna jót. A kezességi nyilatkozatban alperes részéről követelt leszámolás ezek szerint sem a kezességi kötelezettség feltételének jogilag nem tekinthető, sem idő tekintetében a kezességi kötelezettség megszorítását nem képezi, miért is az alperes kötelezettségének elbirálásánál teljesen közömbös az a kérdés, hogy a megkivánt leszámolás mindenkor pontosan megtörtént-e és a leszámolási időszakok szerint az alperes kezességi kötelezettségét megosztani nem lehet.

554.

Az 1881 : LX. t.-cz. 66. §-a nem zárja el a biztosított hitelezőjét attól, hogy a kedvezményezett ellen követelését keresettel érvényesíthesse.

Ha a kedvezményezett a biztosítási összeget a maga részéről minden ellenérték adása nélkül kapta, a közvetlen adósnak az a ténye, hogy a kedvezményezett javára a biztosítási díjakat lefizette, ajándékozásnak tekintendő. Következéskép a kedvezményezett e díjrészletek erejéig a biztosítási összeg keretén belül a hitelező irányában, mint megajándékozott, felelősséggel tartozik.

(1899 márczius 13. 1899. G. 4. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A végrehajtási eljárást szabályozó törvény 66. §-a, mely a biztositott ellen hozott marasztaló itéletek végrehajtásáról rendelkezik, csupán ily végrehajtások esetében tiltja azt, hogy a kedvezményezettet megillető életbiztositási összeg a biztositott adóssága miatt végrehajtás alá vonassék; a törvénynek ez a tilalma tehát nem tartalmaz általános jogszabályt az iránt, hogy a kedvezményezett a biztositottnak tartozásaiért felelősséggel nem tartozik és nem zárja el a hitelezőt attól, hogy követelését a kedvezményezett ellen kereset útján érvényesithesse és kimutathassa azt, hogy az anyagi jog szabályai szerint követelésére nézve neki a kedvezményezett is felelős, és e szerint jogában áll az azt megillető biztositási összegből kielégitést keresni, következésképen arra végrehajtást vezetni. E szerint felperes keresetének a fent jelzett törvényszakasz nem áll utjában és helytelen az alsóbiróságok itéletében foglalt az a kimondás, hogy a felperes részéről kért marasztalás a végrehajtási törvénynek eme rendelkezésébe ütköznék. Felperes az alperest, mint kedvezményezettet az azt megillető biztositási összeg erejéig a biztositott tartozásának megfizetésében azon a jogalapon kérte elmarasztaltatni, mert ő ez összeggel a biztositott részéről meg van ajándékozva és igy az anyagi jog szerint annak adósságaiért a tőle nyert érték erejéig felelős. A jelen esetben tehát elbirálás tárgyát az a jogkérdés képezi, hogy az alperes tekintendő-e a felperes közvetlen adósa részéről megajándékozottnak és mennyiben? Nem kétes a felek közt az, hogy az alperes az életbiztosítási összeget maga részéről minden ellenérték szolgáltatása nélkül kapta, még pedig a köz-

vetlen adós ténye folytán, ki az ő javára a biztositási dijakat a biztositónál befizette. A közvetlen adós pedig azzal, hogy az alperes, mint kedvezményezett, javára a biztositási díjakat a biztositónál befizette, az alperest ingyen vagyoni előnyben akarta részesiteni, melyet ez el is fogadott az által, hogy az ekként neki juttatott biztositási összeget a feltétel beálltakor felvette. A kérdésben forgó esetben tehát az ajándékozásnak minden jogi kellékei fenforogván, habár a felperes adósa és az alperes közt alakszerű ajándékozási szerződés nem köttetett is, mégis az alperes a felperes adósa részéről jogilag megajándékozottnak tekintendő, mint ilyen pedig az utóbbinak más vagyonából ki nem elégithető tartozásaiért azon érték erejéig, melylyel annak vagyonából gazdagodott, felelősséggel tartozik. A felebbezési biróság tehát anyagi jogszabályt sértett, midőn ezek ellenére az alperes felelősségét meg nem állapitotta. Az alperesnek mint megajándékozottnak vagyoni felelőssége azonban csak arra az értékre terjed ki, melyet ő a közvetlen adósnak vagyoni köréből elvont, illetve melyből a hitelező az ajándékozás meg nem történte esetében követelésére nézve a közvetlen adósnál találhatott volna kielégitést, és ennek az értéknek jelen esetben csupán azok a biztositási díjösszegek felelnek meg, melyeket a biztositott a kedvezményezett javára a biztositónál befizetett. Ezek ugyanis kétségtelenül a közvetlen adós vagyonából lettek fizetve és ő azokkal a fennálló szabályok szerint a befizetés után is rendelkezni jogositva volt, tehát az e díjakból álló vagyon ellene kielégitési alapul szolgálhatott. Ellenben nem képezte soha a biztositott adósnak vagyonát az az esetleges nyereségtöbblet, melyet a kedvezményezett a befizetett díjösszegeken felül a biztositótól felvett és igy ez a többlet az adós vagyoni köréből el nem vonathatván, sem nála a hitelezők részére kielégitési alapul nem szolgálhatván, annak erejéig az alperest, mint megajándékozottat, a biztositott adós tartozásaiért felelősség sem terheli.

555.

A mesgye s így az ezen álló fák használata a szomszédos földtulajdonosokat közösen illeti.

Kártérítési igény azon az alapon, hogy a mesgyén álló fák árnyéka a föld rendes megmívelését és a termés kifejlődését gátolja.

A keresetváltoztatás fogalmához (1893. : XVIII t.-cz. 31. §.)
A haszonbérbeadó felelőssége a haszonbérlő által okozott kárért.
A mesgyén álló fák eltávolítása csak akkor követelhető, ha azok a föld használatát lehetetlenné teszik.
(1899 márczius 6. 1899. G. 6. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes keresetében elismervén azt, hogy az abban jelzett fák az alperesnek képezik tulajdonát, az alperest e fák eltávolitására és kártérítésre kérte köteleztetni azon az alapon, hogy e fák őt szomszédos szántóföldjének megmívelésében gátolják és a termés kifejlődését és megérését részben akadályozzák. Az alperesi ellenkérelem előterjesztése után pedig felperes az 1898. évi márczius 16-án megtartott tárgyalásnál ezt a kereseti kérelmet akként változtatta meg, illetve egészitette ki, hogy a keresetben jelzett fákra nézve a közös tulajdonjog javára megitéltessék és az alperes a kivágandó fák fele részének kiadására köteleztessék. A keresetben tehát felperes az idegen tulajdont képező fák által szántóföldjén okozott károsítást állította fel követelésének alapjául, utóbb előterjesztett pótkérelmét pedig a fákra nézve őt megillető közös tulajdonjogra és így oly alapra fektette, mely mellett a földben okozott károsítás megtérítése iránt az alperes ellen eredetileg támasztott kereseti kérelme voltaképen alapját vesztené. Kétségtelen ezek szerint, hogy a fákra nézve a tulajdonközösség megállapitása és a fák felerészének kiadása iránt a felperes részéről pótlólag előterjesztett követelés a kereseti jogalap megváltoztatását foglalja magában, miért is e kérelem az idézett törvény 31. §-a szerint az itélet hozatalánál nem volt birói figyelembe vehető, illetve a felperes ezzel a pótlólag előterjesztett kérelmével el volt utasitandó. Nem vitás a felek perbeli előadásai szerint az, hogy a keresetben emlitett fák a szomszédos szántóföldek határának megjelölése végett már évtizedekkel azelőtt lettek beültetve, és így azok a földeket elválasztó mesgyében állóknak vélelmezendők. Helytelen ugyan a felebbezési biróságnak az a jogi megállapitása, hogy a mesgye, valamint az azon álló fák rendszerint a szomszédos földtulajdonosok közös tulajdonát képezik; mégis azonban az állandóan követett joggyakorlatból szabályként felállítható az, hogy a mesgye használata, és így az azon álló fáké is, a szomszédos földtulajdonosokat közösen illeti

meg, és így a felperesnek jogában állott volna a keresetben jelzett fákat, a mennyiben azoknak ágai az ő szántóföldje fölé kiterjednek, e fák természetének megfelelően használni, azaz botolni vagy nyesni. Ebből pedig önként folyik az, hogy a mennyiben a felperes e jogával nem élt és ennek következtében a fák terebélyessé válta és földjének beárnyékolása folytán kárt szenvedett, ezt a kárt csak saját mulasztásának tulajdonithatja és annak megtéritését az alperestől, mint szomszédos tulajdonostól, jogosan nem követelheti. Abból a körülményből, hogy a felperest a határvonalon álló fák közös használata megilleti, másrészt azonban az is folyik, hogy felperes az alperes által e fákról szedett rőzse fele részéhez jogos igénynyel bir. A felperes ez iránt keresetét szintén csak az ellenkérelem előterjesztése után a tárgyalás során egészitette ki; ehhez azonban az 1893: XVIII. t.-cz. 31. §-ának 1. és 2. pontja alapján joga volt, mert keresetét kártérités iránt támasztotta, az alperes által jogtalanul szedett rőzse fele részének értékét pedig a felperes szintén e jogczimen igényli és így a keresettel érvényesitett jogot meg nem változtatta, hanem csak új tények felhozásával a követelt kár összegét felemelte. Minthogy pedig az alperes a haszonbérlője által az ő beleegyezésével a haszonbérleti szerződéshez képest másoknak okozott károkért a károsulttal szemben szintén felelős; minthogy továbbá a perben kihallgatott szakértők a leszedett rőzse tiszta értékét, tehát azt az értéket állapitották meg, melylyel e tárgy az előállitási költség levonásával bir: ennélfogva a felebbezési biróság helyesen rendelkezett, midőn az alperest a leszedett rőzse fele értékének a felperes javára leendő megtéritésében a szakértői becsűhöz képest elmarasztalta. A mesgyén álló fák eltávolitását felperes az alperestől jogosan csak az esetben követelhetné, ha azt bizonyitotta volna, hogy e fák a saját szántóföldjének használatát egészben vagy részben lehetetlenné teszik. Tekintve azonban, hogy a perben kihallgatott szakértők véleménye szerint a kérdésben forgó fák, a mennyiben azok kellőkép kezeltetnek, alperest a föld rendszeres megmunkálásában és kihasználásában nem gátolják, a felebbezési biróság az alperest a fák eltávolitására helytelenül kötelezte.

556.

A biróság indokolni tartozik azt, hogy tanuk vallomásával és a per egyéb adataival bebizonyítottnak nem

talált tényre nézve miért mellőzte a félnek hivatalból is elrendelhető eskü alatti kihallgatását. (1893 : XVIII. t.-cz. 64., 95. §§.)

Eljárási szabály megsértése okából irányadónak nem tekintett tényállás helyett, a felülvizsgálati eljárásban tanuvallomások mérlegelése alapján új tényállás megállapítása. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A fél megbizottja félként is kihallgatható. (1893: XVIII. t.-cz. 95., 96.)

(1899 ápril 10. 1899. G. 13. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság a perben kihallgatott tanuk vallomásaival és a per egyéb adataival a keresetben előadott árpavétel tényét bebizonyitottnak nem találván, az 1893: XVIII. t.-cz. 95. §-a szerint hivatalból is elrendelhette a döntő ténykörülményre nézve az alperesnek eskü alatti kihallgatását; a menynyiben pedig azt meg nem tette, a mellőzés okát az itéletben elő tartozott volna adni. A másodbiróság itéletében azonban annak az oka, hogy az alperesnek a keresetben állitott adásvétel tényére eskü alatt való kihallgatását miért mellőzte, előadva nincsen, és igy az a ténybeli megállapitás, hogy a felperes kereseti állitását a perben be nem bizonyitotta, jogszabály megsértésével történvén meg, az az idézett törvény 197. §-ának 2. bekezdése szerint meg volt támadható. Ez a megállapitás tehát a felülvizsgálati eljárásban nem lévén kötelezően irányadóúl elfogadandó, a ténykérdést is a perben nyujtott bizonyitékok alapján itt elbirálás tárgyává kellett tenni. A döntő ténykörülményt ebben a perben az a kérdés képezi, hogy a vételi ügylet a felperes megbizottja F. L. és az alperes közt valóban létrejött-e? Erre nézve pedig a perben kihallgatott tanuk: S. T. és F. L. vallomása egymással a lényeg tekintetében teljesen megegyez és e vallomásokkal bizonyitást nyert az, hogy a keresetben jelzett adásvevési ügyletet a felek tényleg megkötötték és hogy a felperes megbizottja erről az alperesnek vételi jegyet is adott. A kihallgatott tanuk közül S. T. nem áll a felpereshez oly viszonyban, melynél fogva a jelen ügyben érdekeltnek volna tekinthető és e tanu ellen, saját személyét illetőleg, a hitelt érdemlőséget kizáró vagy megszoritó valamely körülmény a perben fel nem merült. F. L. tanu pedig, ki a kérdésben forgó ügyletnél a felperes megbizottjaképen járt el, a som. törv. 95. illetve 96. §-a szerint a felperes helyett mint

fél is eskü alatt ki volt volna hallgatható és igy annak tanu minőségében szintén eskü alatt tett vallomása, mint bizonyiték e perben nem volt mellőzhető. Ezek szerint bizonyitást nyervén a perben az a tény, hogy a keresetben jelzett árú szállitása, valamint annak mennyisége és ára iránt a felek közt a megegyezés valóban létrejött, felperes az alperestől a keresk. törv. 336. §-a szerint reá nézve kötelező vételi ügylet teljesitését jogosan követeli.

557.

Kártérítés és annak mérve ingatlan kétszeri eladása alapján.

A károsított akkor is követelhet a jogellenes és rosszhiszemű károsítótól kártérítést, ha vele közvetlen szerződési viszonyban nem is állott.

Az eladó felelőssége az ingatlan tulajdonjogáért.

Feloldás döntő tények megállapítása végett. (1893: XVIII. t.-cz. 204. §.)

(1899 ápril 10. 1899. G. 14. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A tényállás szerint nyilvánvaló az, hogy az I. r. alperes jogellenesen cselekedett, midőn az egy ízben már eladott és tudomása szerint már harmadik személynek tulajdonába átment ingatlanokat utóbb másnak ismételve eladta, és kétségtelen az is, hogy az I. r. alperesnek jogellenes és rosszhiszemű ténykedésével P. P., mint a kérdésben forgó ingatlanoknak szerzője és ez időbeli telekkönyvön kívüli tulajdonosa, meg lett károsítva. Minthogy pedig az, ki jogtalan cselekményével másoknak kárt okoz, az azt szenvedőnek teljes kártérítéssel tartozik, ennélfogva kétségtelen a jelen esetben az is, hogy P. P., illetve elhalálozása folytán annak örökösei, a vétel tárgyának ujból történt eladása által szenvedett káruknak megtérítését az I. r. alperestől követelhetik, jóllehet ezzel közvetlen szerződéses viszonyban nem is állottak. P. P. örököseinek ez a joga annyival kevésbé jöhet kérdésbe, mivel az I. r. alperes a tőle közvetlenül vevő P. J. örököseinek, ezek pedig P. P. örököseinek az ingatlan megtarthatása és a tulajdonjog tkvi megszerezhetése iránt felelősséggel a szerződésből folyóan is tartoznak, és P. J. örökösei, a kiknek kára csak az lehet, a mit ők a szerződés nem teljesíthetése folytán P. P. örököseinek meg tartoznak tériteni, a jelen perbe be

vannak vonva és a kárösszegnek P. P. örökösei javára közvetlenül leendő megitélése ellen kifogást nem tettek, sőt részben P. P. örököseinek erre vonatkozó kereseti kérelméhez hozzá is járultak. A felebbezési biróság tehát anyagi jogszabályt sértett meg annak kimondásával, hogy P. P. örökösei az I. r. alperes ellen kártérités követeléséhez joggal nem birnak. Az I. rendű alperes jogtalan és rosszhiszemü cselekményéből folyóan P. P. örököseinek teljes kártérítéssel tartozik és így a felebbezési biróság anyagi jogszabályt abban a tekintetben helytelenül alkalmazott, hogy a kártérités mérvét egyedül az ingatlanért fizetett vételárban találta megállapitandónak. A vételár megtéritése ez esetben az okozott kárnak azért nem felelhet meg, mert a vétel tárgya már évtizedek óta P. P., illetve örököseinek birtokában lévén, értéke a feleknek egyértelmü perbeli megállapítása szerint az érte adott vételárhoz képest ezóta tetemesen emelkedett, hanem a teljes kárösszeget annyiban, a mennyiben P. P. örökösei az ingatlan részek tulajdonjogát az I. r. alperes uj vevőjétől meg nem szerezhették és a birtokban benn nem maradhattak volna, az elvesztett ingatlanrészek megállapitott becsértéke, ellenkező esetben pedig az ingatlan részek becsértékének határai közt az az összeg képezi, melyet az ingatlan részek tehermentes visszaszerzéseért az új vevőnek megadni kénytelenek voltak. A felebbezési biróság tényként ugyan megállapitotta azt, hogy az I. rendü felperes a kérdéses ingatlan részek tulajdonjogát Ö. I.-tól megszerezte és tovább is azoknak birtokában benn maradt; de azt a fontos ténykérdést, hogy ez mily ellenérték adásával történt meg, továbbá hogy az Ö. I. ellen bekeblezett teherre nézve ez alkalommal a felek miképen egyeztek meg, végre hogy P. P. örökösei közül a kereset tárgyává tett ingatlan részek kiket illettek meg és mily arányban, a felebbezési biróság ki nem deritette, sem itéletében meg nem állapitotta. Minthogy pedig ezeknek a ténykérdéseknek tisztába hozatala és megállapítása nélkül a fentebbiek szerint ebben a perben alapos itéletet hozni nem lehet, ezeknél fogva a felebbezési bíróságnak itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-ának második bekezdése alapján fel kellett oldani és ugyanazt a biróságot ez irányban póttárgyalás megtartására, esetleg új bizonyitási eljárásra s a kifejlendőkhöz képest új itélet hozatalára utasitani.

558.

Választóknak étellel vagy itallal ellátása csak akkor ütközik a jó erkölcsökbe, ha a választóknak bizonyos egyénre való szavazásra birása czéljából történik.

Az 1883 : XXV. t.-cz. 22. §-ának korlátozó rendelkezése sokaknak megvendégelésére tett, előreláthatólag nagyobb összegű megrendelésre és ételek, szivarok árára nem terjed ki.

(1899 ápril 17. 1899. G. 17. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alperes nem igazolta be azt, hogy ő az ételeket és italokat felperesnél abból a czélból rendelte meg és a felperes azokat a választóknak tudva abból a czélból szolgáltatta volna ki, hogy az ellátásban részesült választókat ezzel arra birja, mikép szavazataikat az alperesre adják; e czélzat beigazolása nélkül pedig a választóknak élelemmel és itallal való ellátása tiltott, vagy a jó erkölcsökbe ütköző cselekményt nem képez, a felperesre nézve annyival kevésbé, mivel ételeknek és italoknak megrendelésre való kiszolgáltatása a felperes üzleti köréhez tartozik és a felperes a nála megrendelt megvendégelés czélját kutatni nem volt köteles. Épen oly helyesen mellőzték továbbá az alsóbiróságok az 1883: XXV. t.-cz. 22. §-a alapján alperes részéről a kereseti követelés ellen érvényesitett kifogást is, a felebbezési biróság itéletében erre nézve felhozott okokból és még azért, mert a kereseti követelés tárgyát nagy részben ételek és szivarok ára képezi, melyekre a fent jelzett törvényhelynek kifejezetten csak a szeszes italokra nézve tett megszorító rendelkezése egyáltalában ki nem terjed; továbbá, mert a jelen esetre, melyben sokaknak megvendégelése czéljából tett, előreláthatólag nagyobb összegű megrendelésről van szó, a korcsmai hitel korlátozására vonatkozó törvény, mely csak a kicsinyben egyesek által folytatólag történt korcsmai költekezésből az abban résztvevő személyekre nézve eredhető eladósodás lehetetlenitését tűzte ki czéljául, a dolog természete szerint nem nyerhet alkalmazást.

559.

A vármegye alispánja a károsodott adósok felhatalmazása nélkül is jogosult a községi elöljáró ellenében

a jogtalanul beszedett adó visszatérítése iránti kártérítési per megindítására.

Adóvisszatérítési igény elévülését meghatározó rendelkezések csak az állam vagy más hatóság irányában alkalmazandók, de nem alkalmazhatók azok a beszedő közeg által jogtalanul beszedett, de be nem szolgáltatott összeg megtérítésére. (1883 : XLIV. t.-cz. 90. §.)

A vármegye a tiszti ügyészének képviselete mellett inditott perben felmerült perköltséget a vesztes féltől joggal követelheti.

(1899 május 8. 1899. G. 20. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az alispan, mint a vármegye első tisztviselője, az 1886:XXI. t.-cz. 68. §-ának *r)* pontja szerint a községek belső ügyvitelének és pénzkezelésének megvizsgálásáról gondoskodni tartozik, minélfogva Liptó vármegye alispánja a törvény értelmében járt el, midőn Lucski község 1891—1893-iki évi számadásainak megvizsgálását, a vizsgálat eredménye alapján pedig alperes ellen a kártéritési per meginditását törvényes hatásköréből kifolyóan elrendelte. Az a kérdés, hogy alperesnek a községi pótadók és megyei útadók behajtása körül tanúsitott jogtalan eljárása folytán károsodott, illetve károsodhatik-e vagy sem a felperes, jelen per elbirálásánál nem bir döntő jelentőséggel; mert az 1886 : XXII. t.-cz. 103-ik §-ában foglalt rendelkezések szerint a fegyelmi eljárás a vagyoni felelősség megállapitása végett a hivatalából kilépett községi elöljáró ellenében is elrendelhető lévén, nem szenvedhet kétséget, hogy Liptó vármegye alispánja, mint alperesnek felsőbb hatósága, jogositva volt a kártéritési pert alperes ellen megindittatni, habár erre a károsodott adósok részéről felhatalmazást nem is nyert. Ezek szerint a felebbezési biróság az alaki jogszabályok helyes alkalmazásával bocsátkozott a per érdemi elbirálásába, minélfogva alperesnek a S. E. T. 185. §-ának *c)* pontjára alapitott felülvizsgálati kérelme el volt utasitandó. Az alperes anyagi jogszabályok helytelen mellőzése miatt is megtámadja a másodbiróság itéletét, felhozván, hogy a felebbezési biróság által az 1883 : XLIV. t.-cz. 90. §-ának az adók elévülését tárgyazó rendelkezései figyelmen kivül hagyattak, hogy a felebbezési biróság nem méltatta kellő figyelemre az 1886: XXII. t.-cz. 86. §-ában foglalt azt a rendelkezést, mely szerint kártéritési per csak oly esetben inditható, midőn az okozott kár jog-

orvoslattal elhárítható nem volt, hogy az ellene folytatott közigazgatási vizsgálat költségeivel nem volt terhelhető, mert a per vizsgálat elrendelésének mellőzésével lett volna meginditandó, végre, hogy a perköltségek megfizetésére sem lett volna kötelezhető, mivel a megye tiszti ügyészét az ezen minőségében kifejtett tevékenységéért rendes fizetésén kivül külön dijazás meg nem illeti. Adóvisszatérités esete akkor forog fenn, midőn az adózók tartozatlan fizetés teljesitése folytán jogosultak a már befizetett adó visszakövetelésére. Azok a rendelkezések tehát, a melyek a törvényekben avagy szabályrendeletekben az adóvisszatérítéshez való igény elévülésének idejét meghatározzák, csakis az adósok és az állam vagy egyes hatóságok közti jogviszonyt szabályozzák, nem vonatkoznak azonban és a dolog természete szerint nem is vonatkozhatnak oly esetre, midőn a tisztviselő vagy elöljáró jogtalanul hajt be adókat s a beszedett összeget nem szolgáltatja be. Az utóbb emlitett esetben csak az jön tekintetbe, hogy jogtalan cselekmény által kár okoztatott, a károsító pedig tartozik a kárt megtériteni. A kárköveteléshezi igény pedig nem esik az adók visszatéritésére vonatkozón megállapitott elévülési szabályok alá, s e szerint a II-od biróság helyesen mellőzte az adók visszatérítéséhezi igények elévülését tárgyazó jogszabályokat. Az alperes által elkövetett jogellenes cselekmények csak az 1896-ban eszközölt vizsgálat folyamán lettek kiderítve, a károsodott adózók tehát az 1891—1893-iki években jogorvoslattal meg sem támadhatták az illetéktelenül behajtott adók kivetése tárgyában tett intézkedéseket. A vizsgálatra az alperes szolgáltatott okot, annak költségeit tehát viselni köteles; vizsgálat eszközlése nélkül pedig a kárösszeg meg sem volt állapitható, s így a kártérítési pert vizsgálat mellőzésével folyamatba tenni nem lehetett. A vármegye tiszti ügyésze a törvényhatóságtól fizetést húz és napi dijak élvezetében részesül, azokat a költségeket tehát, a melyek a per vitelével járnak, a pervesztes féltől joggal követelheti, mert ezen költségekben nyeri ellenértékét annak, a mit tiszti ügyészének dijazására fordit.

560.

A kézizálog-kölcsönügylet csak akkor érvénytelen, ha az 1881 : XIV. t.-cz. határozmányaival ellentétben köttetett.

Az elmebeteg egyénnel kötött kézizálog-kölcsön-

ügylet csak akkor érvénytelen, ha a zálogba vevő a jogügylet létesítésekor tudomással bírt a zálogbaadó elmebetegségéről, vagy oly körülmények forogtak fenn, a melyekből vélelmeznie kellett, hogy a zálogbaadó a kölcsönügylet megkötésére jogosultsággal nem bír. (1881 : XIV. t.-cz. 4. §.)

(1899 június 5. 1899. G. 29. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A magánjog általános szabályai szerint az elmebeteg cselekvő képességgel nem bir, miért is az ily egyénekkel kötött viszterhes jogügyletek semmisek és biróilag érvényteleníthetők. Ez a jogszabály a kézi zálogüzlet tulajdonosaival kötött kölcsönügyletekre általánosságban meg nem áll. Nyilvánvalóvá teszik ezt az 1881 : XIV. t.-cz. 4. §-ában foglalt rendelkezések, a melyek által meg van állapitva, hogy mely tárgyak nem vehetők zálogba a zálogüzlet tulajdonosa által. E törvényszakaszban egyenként felsoroltatván a zálogba nem vehető tárgyak, nem szenvedhet kétséget, hogy minden, a felsoroltak közé nem tartozó tárgyra kölcsönt adhat a kézi zálogüzlet tulajdonosa, feltéve, hogy a törvény 5. §-ában foglalt eset fenn nem forog, nevezetesen sem az elzálogositó személye, sem pedig az elzálogositani kivánt tárgy ellen gyanúok nem emelhető. A törvénynek most idézett szakaszaiban foglalt rendelkezésekből az következik, hogy a kézi zálogüzlet tulajdonosa csak az elzálogositó vagy az elzálogositani kivánt tárgy tekintetében fenforgó gyanúok esetében tartozik az elzálogositó személyét s a gyanura okot szolgáltató körülményeket vizsgálni s esetleg az illetékes közigazgatási hatóságnál jelentést tenni, máskülönben pedig tekintet nélkül arra, hogy önjogúnak látszó egyéniség-e az, vagy sem, a ki üzleti helyiségébe hozza az elzálogositandó tárgyat, nem áll kötelességében további kutatásokat eszközölni s a törvény alapján bárkitól is elfogadhatja a zálogúl felajánlott tárgyat, habár az illető zálogba adó nem is igazolja tulajdonjogát s azt, hogy az elzálogositásra fel van jogositva s ily ügyletet jogérvényesen megköthet. A törvényben ez iránt nem foglaltatnak ugyan határozott intézkedések, de a már idézett szakaszokból, valamint annak 8. §-ából is, a hol a zálogbárcza kellékei közt az elzálogitó neve felemlitve nincs, csakis a fentebbieknek megfelelően értelmezhető a törvényhozónak akarata; és pedig épen a zálogházi forgalom szempontjából, mivel az elzálogositáshoz való jogosultságnak minden egyes esetben

való nyomozása a forgalomra bénitó hatást gyakorolna, a mi pedig épen a szegényebb néposztályt sujtaná érzékenyen, holott a törvény megalkotásával csakis az czéloztathatott, hogy a kölcsönre szorulók minden nehézség nélkül segithessenek szorult anyagi helyzetükön. Ezek szerint a fenforgó esetben, tekintve miszerint a takarékpénztári könyvek a törvény 4. §-a szerint elzálogosithatók, egyedül az a kérdés döntő, hogy az alperes a G. M.-val megkötött és érvényteleníttetni kért jogügylet létesitésekor birt-e vagy sem tudomással a nevezettnek elmebetegségéről, illetve, hogy az e miatt gondnokság alá helyeztetett; továbbá, hogy a mennyiben mindezekről nem is birt tudomással, nem forogtak-e fenn oly körülmények, a melyekből vélelmezni kellett, hogy G. M. a zálogkölcsön ügylet megkötésére jogosultsággal nem birt. A gondnokság alá helyezést tartalmazó hirdetmény még a kölcsönügylet létesitését megelőzően közhírré lett ugyan téve, minthogy azonban az alperes tagadta, hogy arról az ügylet megkötésekor tudomással birt volna, a felperesnek állott volna érdekében, hogy ezt a körülményt bebizonyitsa. A felperes ezt a körülményt nem igazolta, sőt meg sem kisérelte bebizonyitani, s e szerint nem is lehetett megállapitani, hogy az alperes már a kölcsönadás idejében értesülve lett volna az elzálogositó cselekvési képességének hiányáról. De a per adataiból arra sem lehet teljes határozottsággal következtetni, hogy az alperes a fenforgott körülmények között gyanúokot meríthetett volna a gondnokolt személyét avagy az elzálogositott takarékpénztári betéti könyvecskét illetőleg. Magában véve az a körülmény ugyanis, hogy a betéti összegre csak 4 % kamat fizetése volt kikötve, s a gondnokolt arra a könyvecskére magas kamatláb mellett kivánt kölcsönt felvenni, nem képez gyanúokot s az elzálogositó elmebeli állapotának rendellenességére ebből a körülményből alapos következtetés még nem vonható. Az elzálogositott betéti könyvecske záradékolva volt és pedig az elzálogositó gondnokolt atyjának nevére; G. M. tehát nem volt annak tulajdonosa. Ez a körülmény tagadhatatlanúl további kutatásra kellett, hogy ösztönözze az alperest, mert a záradékolás tanúsitotta, hogy az elzálogositást nem a tulajdonos kivánja eszközölni. Tekintve azonban, hogy az alperes a G. család tagjait ismerte s így tudomással birt arról, hogy a gondnokolt atyja meghalt s e szerint a betéti könyvecske tulajdonosának ő az örököse; tekintve továbbá, hogy az alperes a takarékpénztárnál még a kölcsönadást megelőzőleg tudakozódott a kölcsönügylet megkötésének

netáni akadályairól s ezzel a tényével eljárásának jóhiszeműségét kimutatta: a takarékpénztári betéti könyvecskének záradékkal való ellátása sem képezhetett akadályt arra nézve, hogy az alperes a kérdéses ügyletet a gondnokolttal megkösse. Minthogy tehát az alperes az 1881 : XIV. t.-cz. határozmányainak megtartásával kötött G. M.-val zálogkölcsönügyletet, nincs ok arra, hogy annak érvénytelensége kimondassék.

561.

Az 1874 : XVIII. t.-cz. rendelkezései a villamos vasutak üzemében előfordult balesetekre is alkalmazandók. A villamos vasutat terheli annak bizonyítása, hogy a sérült egyén nem a vasutnak vagy közegeinek vétkessége, hanem saját vigyázatlansága következtében szenvedte sérüléseit. (1868 : LIV. t.-cz. 152. §. 1874 : XVIII. t.-cz. 1. §.)

(1899 június 5. 1899. G. 30. sz. a.)

A királyi itélőtábla: A vaspályák által okozott halál vagy testi sértés iránti felelősségről szóló 1874 : XVIII. t.-cz. megalkotásának idején villamos erőre berendezett vasutak még nem létezvén, a törvényhozó akarata nem is irányulhatott arra, hogy az idézett törvényczikkben foglalt rendelkezések a villamos vasutak üzemében előfordult balesetekből származó károk megtérítésénél is alkalmazásba vétessenek. Ez a körülmény azonban nem szolgálhat indokul arra, hogy a ma már forgalmi eszközt képező villamos vasutak a törvényben szabályozott felelősség szempontjából más elbánás alá vonassanak, mint a gőzerőre berendezett vaspályák; mert a vasutak forgalmával járó veszélyt tekintve, nincs lényeges különbség abban, hogy a vasutaknál gőz avagy villamos áram képezi-e a mozgató erőt, a mennyiben e közlekedési eszközök mindenikénél oly nagy fokú gyorsaság éretik el és vétetik alkalmazásba, hogy az ember életét vagy testi épségét fenyegető veszedelemnek, illetve a ki nem kerülhető balesetek számának csökkentése csakis az előirt rendszabályok szigorú betartásától várható: továbbá, mert azt, hogy valamely előfordult balesetnél terheli-e vagy sem kártéritési kötelezettség alapját képező vétkesség a villamos vasuti társulatot, illetve annak közegeit, a társulatnak módjában van bizonyítani az előirt rendelkezések megtartásának kimutatása által: ellenben a sérült, avagy

halált okozó sérülés esetében az elhaltnak jogutódai, csakis a legnagyobb nehézséggel igazolhatnák a társulat vétkességét, mivel ehhez a társulat üzletszabályzatait, valamint az egyéb a közlekedésre vonatkozóan fennálló rendelkezéseket tüzetesen kellene ismerniök. Ezek szerint nem férhetvén kétség ahhoz, hogy az 1874: XVIII. t.-cz.-nek rendelkezései a villamos vasutak üzemében előfordult balesetekre vonatkozólag is alkalmazandók: fenforgó esetben is az alperest terhelte annak bizonyitára, hogy felperes nem az alperes társulat avagy közegeinek vétkessége, hanem saját vigyázatlansága folytán esett ki a villamos vasuti kocsiból s szenvedte a munkaképtelenségét előidézett sérüléseket. A II. biróság a per adatai s elsősorban magának a felperesnek vallomásából megállapitotta, hogy az alperes társulatot, illetve közegeit felperes megsérülésénél vétkesség nem terheli, s hogy a felperes azért esett ki a kocsiból, mert a helyett, hogy a rendelkezésére álló szijjba fogózkodott volna, botjára támaszkodott s e mellett szabadon állott másik kezével a kocsi ajtónak kiemelhető és tilalmat tartalmazó felirattal ellátott vasrácsát tartotta. Minthogy tehát az alperest a felperest ért balesetnél felelősség nem terheli s azt csak saját vigyázatlanságának tudhatja be, a II. biróság nem sértetette meg az anyagi jogszabályt, a midőn a felperest keresetével elutasitotta.

562.

A nyilvánkönyvi jogok és kötelezettségek a jognak és kötelezettségnek egy személyben való egyesülésével nem szünnek meg, hanem mindaddig fennállanak, míg a telekkönyvből ki nem törültetnek.

Az a hitelező, a ki az 1881 : LIX. t.-cz. 190. §-a értelmében valamely jelzálogos követelést beváltt, e követelés zálogjogát is megszerezvén, a fennálló követelés kielégítését a korábbi hitelező tulajdonát képező jelzálogos ingatlanokból is jogosan követeli.

Egyetemleges jelzálogból való kielégítés. (1881 : LIX. t.-cz. 190. §. 2. 3. bek.)

(1899 június 12. 1899. G. 33. sz. a.)

A királyi itélőtábla: Jogszabály az, hogy a nyilvánkönyvi jogok és kötelezettségek a jognak és kötelezettségnek egy

személyben való egyesülése folytán meg nem szünnek és mindaddig fennállóknak tekintendők, míg azok a telekkönyvből ki nem törültetnek, miből folyóan az egy személyben egyesitett ily jog vagy kötelezettség más személyre is átszállhat és ez esetben megszünvén a jog érvényesítésének a személyben rejlett akadálya, mi sem áll többé útjában annak, hogy az új jogosított, illetve az eddigi jogosított az új kötelezett ellen azt a jogot a fennálló szabályoknak megfelelően érvényesíthesse. Az 1881 : LX. t.-cz. 190. §-ának utolsó bekezdésében foglalt jogszabály szerint továbbá az a jelzálogos hitelező, a ki az e törvényszakaszban adott jogánál fogva valamely jelzálogos követelést bevált, a beváltott követelés tekintetében a hitelező jogaiba lép és így nem csupán az adós ellen a hitelezőt megillető személyes követelési jogot szerzi meg, hanem a követelés biztositására szolgáló és dologi természeténél fogva bárkivel szemben érvényesíthető zálogjogot is, következésképen nem lehet kétség az iránt, hogy miután a felperes az alperesek jogelődét megilletett követelést az arra vonatkozó zálogjoggal együtt ekként megszerezte és a hitelező személyében az egyesités folytán a zálogjog érvényesithetése tekintetében beállott akadály a fentebbiek szerint a zálogjog átruházása által megszünt, felperes a kétségtelenül még fennálló követelés kielégítését az összes zálogtárgyakból, tehát a korábbi hitelezőnek tulajdonát képező ingatlanokból is jogosan követeli. Az 1881 : LX. t.-cz. 190. §. 2. bekezdésének a több telekkönyvi jószágtestekre bejegyzett követelések aránylagos megoszlására vonatkozó rendelkezése pedig csak abban az esetben alkalmazandó, midőn jelzálogul szolgáló több jószágtest került végrehajtás alá és az ezekért befolyt árverési vételárak együttes felosztásáról van szó ; jelen esetben azonban az alperesek tulajdonát képező ingatlanra a végrehajtás még el sem rendeltetett és így a felperesnek ugyane törvényszakasz 3. bekezdése szerint kétségtelenül jogában állott az is, hogy a beváltás folytán reá átszállott követelésnek az elárverezett ingatlan vételárából való kielégítéséről egészen lemondjon és annak kielégítését egészben az egyetemleg lekötött másik jelzálogtárgyból kereshesse.

563.

Ha a községi eltartásra jogos igénnyel biró szegény eltartását nem a község, hanem más személy tel-

jesíti, ez a községtől csak akkor követelheti a tartási költség megtérítését, ha a tartást a község megbízásából teljesítette.

Az a községi eltartásra jogosult szegény, a ki a község hozzájárulása nélkül tartásáról máskép gondoskodik, ennek költségét a községtől nem követelheti. (1886 : XXII. t.-cz. 145. §.)

(1899 június 30. 1899. G. 45. sz. a.)

A királyi itélőtábla: Felperes keresetét az 1886 : XXII. t.-cz. 145. §-ára alapitotta, mely akként rendelkezik, hogy a község az illetősége alá tartozó és magukat eltartani nem képes szegények ellátásáról gondoskodni tartozik. Ez a törvényhely azonban csak magukkal a szegényekkel szemben állapitja meg a községnek az eltartás iránt való gondoskodási kötelezettségét, illetve csupán a szegények javára azt a jogot, hogy a mennyiben magukat fentartani nem képesek, a községhez fordulhassanak és tőle a fennálló szabályoknak megfelelő módon való ellátást követelhessenek; ugyane törvény továbbá a községekre bízza annak a módnak meghatározását, melyen a szegények eltartását teljesiteni fogják, sőt e részben bizonyos feltételek mellett a községeknek azt is megengedi, hogy a megye, esetleg az állam támogatását vehessék igénybe. A fent jelzett törvény tehát a szegényeknek, illetve a kiskorú szegények képviselőinek nem adja meg a jogot ahhoz, hogy ők ellátásukat a község költségeire, annak tudta és beleegyezése nélkül akár szerződésileg, akár egyéb módon tetszésük szerint másoknál biztosithassák és így a szegény, a ki a község hozzájárulása nélkül ellátásáról másképen gondoskodik, az ebből esetleg reá háramló költség viselését a a községtől nem követelheti. Kétségtelen ezekből az is, hogy oly esetekben, a midőn községi eltartásra igénynyel biró valamely szegénynek ellátását bármely jogalapon vagy oknál fogva nem a község, hanem más személy teljesitette, ez a község ellen a tartási költség megtérítéséhez követelési joggal csak akkor bir, ha az ellátást a község megbízásából teljesitette, e nélkül pedig a szegénynek mások által teljesitett ellátásából fizetési kötelezettség a község ellen nem keletkezik. Minthogy azonban a felperes önmaga sem állitotta azt, hogy az alperes községi kötelékébe tartozó két gyermek eltartására az alperestől megbizást kapott volna, hanem önmaga azt hozta fel, hogy a gyermekeket azok anyjától vette át és azzal történt megálla-

podás folytán tartotta el, a miből neki csak a gyermekek anyja ellen származhatott követelési joga; minthogy továbbá az eltartás iránt a szegénynyel, illetve annak törvényes képviselőjével létrejött megállapodás, vagy a község helyett történt eltartás puszta ténye felperes részére az alperes ellen megtérítéshez való jogot az esetben sem állapit meg, ha az általa történt eltartás tényéről az alperes valóban tudomással birt: ennélfogva a felebbezési biróság az ide vonatkozó anyagi jogszabályoknak megfelelően rendelkezett, midőn a felperest a gyermekek tartási költségének megtérítése iránt az alperes község ellen emelt keresetével elutasitotta.

564.

A *perköltségre nézve a felperes felülvizsgálati kérelmének az 1893 : XVIII. t.-cz. 110. §-a alapján részben hely adatott* és az alperes a per, valamint az ahhoz tartozó felebbezési és felülvizsgálati költség aránylagos részének az alperes javára való megtérítésére köteleztetett, mert habár felperes az alperesi számadás ellen több rendbeli alaptalan kifogást is emelt, mégis ő arra való tekintettel, hogy az alperesi számadás az ő terhére nagy összegü kötelezettséget tüntetett fel, *a jelen per eredményéhez képest, nagy részben pernyertesnek mutatkozik* és a költség felszaporodását is részben az alperes helytelen számadásával okozta. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 szeptember 12. 1898. G. 41. sz. a.)

565.

A másodbiróság nem sértett meg jogszabályt azzal, hogy az alpereseket nem csupán aránylagos részekben, hanem az egész megitélt felperesi követelés megfizetésére egyetemleg kötelezte, mert jogszabály az, hogy *az örökösök az örökhagyónak tartozásaiért, örökrészük értéke erejéig harmadik személyekkel szemben az örökség birói átadása után is egyetemlegesen felelősek,* jogában állván az örökhagyó hitelezőjének követelését az örökösök bármelyike ellen egészben érvényesiteni, és hogy *az öröklés aránya szerinti felelősség az örökösök közt csak egymással szemben áll fenn.* Az alperesek továbbá az általuk okozott *perköltség megfizetésére is,* még pedig e részben korlátozás nélkül, *helyesen köteleztettek,* mert az alperesek lényegben pervesztesek és a kereseti követelés ez esetben birói megállapitástól függvén, nem képezhetett a költség megosztásához

indokot az, hogy a marasztalás a keresetinél csekélyebb összegben történt; továbbá mert a perköltség felmerülését maguk az alperesek okozták és az személyes tartozásuk lévén, azt bármily vagyonukból tartoznak megfizetni. A felebbezési eljárás kiegészítése a felperes mulasztása és különösen a miatt válván szükségessé, mert felperes a kereseti jogalap beigazolására szolgáló adatokat és bizonyitékokat annak idején kellőkép elő nem adta, a másodbiróság *abban a tekintetben is helyesen rendelkezett, hogy a felebbezési eljárás költségeit felperes javára az alperesek ellen csak részben itélte meg.* (1898 szeptember 19. 1898. G. 42. sz. a.)

566.

A törvény által kizárt felülvizsgálati kérelemért *saját felétől sem követelhet az ügyvéd dijazást* (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1898 julius 1. 1898. G. 43. sz.)

567.

A *C)* a. nyugta s az a körülmény, hogy a fizetést a felperes eszközölte, nem állapit meg jogvélelmet az iránt, hogy ez a fizetés a felperes vagyonából történt, mert jelen esetben a férj által neje helyett teljesitett fizetésről lévén szó, melyeknél a férj, mint neje vagyonának is rendszerint kezelője, a nő helyett akkor is eljár, ha a fizetés a nő vagyonából teljesittetett, ily esetben *a fizetésnek a férj által történt eszközlése és a nyugta birlalása jogvélelmet a férj javára meg nem állapit.* E szerint a felebbezési biróság a bizonyitási teherre vonatkozó szabályokat nem sértette meg, midőn arra való tekintettel, hogy a felperes neje is külön vagyonnal birt, azt mondotta ki, hogy a felperes a nyugta daczára a kérdéses 100 forintnak saját vagyonából történt megfizetését bizonyitani tartozik. (1868 : LIV. t.-cz. 152., 153. §§.) (1898 szeptember 26. 1898 G. 45. sz. a.)

568.

Az alperesek perbeli védekezése szerint az ő a keresetben jelzett faáruk szállitására vonatkozó lekötelezésük csak feltételes volt, azaz e szállitás csupán az esetre lett részükről igérve, ha br. P. A. a Vág partján épit és a styaniki erdő kihasznositásának tartama alatt a kereseti famennyiség még meglesz. Az a körülmény, hogy az egyezség irásba foglaltatott, az alpereseket nem zárhatja el a fennt

jelzett feltétel kikötésének más módon leendő bizonyításától, mert *a feltétel megállapítása az irásbeli szerződéssel ellenkező kikötést nem képez, hanem csak azt kiegészítő megállapodásnak volna tekintendő,* mely érvénynyel bir akkor is, ha az irásbeli szerződés mellett csak szóval jött létre. (1898 október 3. 1898. G. 47. sz. a.)

569.

Általános jogszabály, hogy *oly esetben, ha a kamatfizetés ki nem köttetett, úgy törvény szerint nem jár, és kamatot a perindítástól kezdve lehet megítélni;* ámde a felperesek be nem bizonyitották azt, hogy velük szemben az alperesek jogelőde a kereseti összeg után kamatfizetésre kötelezte volna magát, hogy e szerint a kereset beadását megelőző időről a kamatfizetés szerződésen alapulna, e czimen tehát a kereset beadását megelőző időről kamatot nem követelhetnek; sőt *nem igényelhetnek azt a jelzett időről törvénynél vagy joggyakorlatnál fogva sem, mivel a jelen esetben a felek részéről kölcsönös követeléseiknek elszámolása forog fenn;* a felperesek ugyanis az alperesek, illetve ezek jogelődei helyett fizetett összegeknek, az alperesek viszont a felperesek által birlalt ingatlan birtokuk haszonélvezete egyenértékének megtérítését kivánják egymás ellen kölcsönösen érvényesiteni; a kölcsönös követeléseknek tehát úgy valódisága mint mennyisége a perben hozandó itélettől függött és így az alpereseket a fizetésben késedelem nem terhelte; ezek szerint tehát a felebbezési biróság nem sértett anyagi jogszabályt az által, hogy a kereseti összeg után a kereset beadását megelőző időről kamatot meg nem itélt. (1898 október 10. 1898. G. 53. sz. a.)

570.

A felebbezési biróság megállapitotta, hogy az igénylő felperes a végrehajtást szenvedőnek fia, a ki anyjától (a végrehajtást szenvedőtől) az igényelt ingókat, a melyeknek egy része sem saját használatára, sem üzleti czéljaina nem is alkalmas, közvetlenül a végrehajtás foganatositása előtt vette meg, a mikor már anyja az alperes követelésének megfizetésére birói itélettel köteleztetett, s hogy az igényelt ingók jelenben is a végrehajtást szenvedő tényleges birlalásában vannak, általános jogszabály pedig az, hogy *a közeli rokonok közt létrejött olyan ügyletre nézve, a melylyel az adásnak vagyona, mint kielégítési alap a végrehajtás alól elvonatik, az a vélelem áll*

fenn, hogy a szerződő fél az adósnak kijátszási szándékáról tudomással birt, hogy ennek folytán az ilyen ügylet a jóhiszemü hitelezőkkel szemben joghatálylyal nem bir; (1868 : LIV. t.-cz. 153. §.) a felebbezési biróság tehát nem követett el anyagi jogszabálysértést, midőn a megállapitott tényekből vont okszerü következtetés útján kimondotta, hogy a felperes és a végrehajtást szenvedő közt az igényelt ingókra létrejött vételügylet a hitelezők kijátszása czéljából köttetvén, az harmadik jóhiszemü személyekkel szemben nem bir joghatálylyal. (1898 október 10. 1898. G. 55. sz. a.)

571.

Az alsóbiróságok itéletei jelen ügyben egymással egybehangzók nem lévén és *a kereset tárgyát képező ingók becsértéke a 200 frtot meghaladván,* az a felperesi kifogás, hogy ez esetben felülvizsgálatnak helye nem volna, alappal nem bir. A felebbezési biróság tényként állapitotta meg azt, hogy a felperes marhából álló saját vagyonnal már akkor birt, midőn a végrehajtást szenvedővel egybekelt; továbbá, hogy e saját vagyonát a házasság tartama alatt személyes szolgálatával szerzett külön keresményével nagyobbitotta és hogy a lefoglalt marhák, melyek nem a végrehajtást szenvedő férj, hanem más személyek birlalatában voltak, a felperesnő vagyonát képezett marhák eladási árából a felperesnő által lettek beszerezve. A felebbezési biróság nem sértett meg anyagi jogszabályt, midőn a fennebbi tényekből azt a jogi következtetést vonta le, hogy a lefoglalt ingók a felperesnő különálló saját vagyonát képezték és kimondotta, hogy az mint ilyen, a férj hitelezője által nem volt lefoglalható, mert a megállapitott tényállás szerint ez *a vagyon részint már a házasság megkötése előtt a nő tulajdona volt törzsből, részint a nőnek a közös gazdaságon kivüli keresményéből szereztetett meg és a nő külön tulajdona gyanánt nem a férjnél, hanem mindig harmadik személyeknél külön is kezeltetett; az ily vagyonhoz tartozó tárgyakra nézve pedig a férj csupán azért, mivel e tárgyak a házasság tartama alatt vásároltattak meg, tulajdoni vagy rendelkezési joggal nem bir.* A felülvizsgálati kérelmet tehát a kereset főtárgyára nézve ezekből az okokból, a felebbezési költségre nézve pedig azért el kellett utasitani, mert *az 1881. évi LX. t.-cz. 98. §-a ez esetben, a midőn nem a végrehajtást szenvedő birlalatában lévő ingók foglaltattak le, az alperesek javára alkalmazásba nem jöhet* és mert a felperes felebbezése sikerre vezetett. (1898 október 31. 1898. G. 59. sz. a.)

572.

Az alperes azzal a saját tényével szemben, hogy kamat-tartozását 50 frt erejéig fennállónak elismerte és annak megfizetésére magát az *F)* alatti okiratban lekötelezte, nem élhet többé azzal a kifogással, hogy a 131 frtos tartozás *kamata* az *F)* alattinak kiállítása idejében már *elévült* volt, és *az a körülmény, hogy a tartozás kamata fejében ingatlan használatának átengedése az ősiségi nyilt parancs szerint tiltott ügyletet képez, magát a nem tiltott ügyletből eredő lekötelezés érvényét meg nem szünteti* és igy az alperes részéről elismert követelésnek a felperesek javára való megitélését nem akadályozhatja, hanem csak azt eredményezhetné, hogy az alperes a korábbi állapot visszaállitását, vagyis a tartozás lefizetésével a zálogos ingatlan visszaadását bármikor követelhesse. (1898 október 31. 1898. G. 60. sz. a.)

573.

Jogszabály ugyan, hogy *ingatlanra bejegyzett zálogjogra harmadik jóhiszemü személy jogokat teljes hatálylyal mindaddig szerezhet, míg a zálogjog a nyilvánkönyvből ki nem törültetett*; de e jogszabály feltételezvén azt, hogy a zálogjog érvényesen szereztetett, *a jelzálogos adós nincsen elzárva attól, hogy az ellene nyilvánkönyvileg bejegyzett zálogjog eredeti érvénytelenségére vonatkozó kifogásait az arra jóhiszemüen jogokat szerző harmadik személylyel szemben is érvényesíthesse*, és igy helytelen az alsóbiróságoknak az a kimondása, hogy az alperesek részéről a zálogjog bekeblezésének alapjául szolgáló kötelezvény valódisága ellen ebben a perben emelt kifogás birói figyelembe egyáltalában nem jöhetne. A kereseti követelés és az annak alapját képező kötelezvény valódisága ellen emelt alperesi kifogás azonban azért nem vehető e perben figyelembe, mert az tárgyát vesztette az alpereseknek azzal a további védekezésével, hogy a kereseti követelés kielégítés folytán megszünt, mivel az utóbbi kifogás feltételezi azt, hogy a követelés érvényesen fennállott. Minthogy pedig a fennt felhozott jogszabálynál fogva *az alperesek azzal, hogy a zálogjogilag biztosított követelés az alzálogjog szerzése előtt megszünt, illetve már fenn nem állott, a kereset ellen sikeresen csak akkor védekezhetnének, ha egyszersmind azt bizonyították volna, hogy az alperesek az alzálogjog szerzésekor a zálogjoggal biztosított követelés fenn nem állásáról tudomással birtak,* mit azonban az

alperesek a perben nem is állitottak, s minthogy e szerint a követelés megszünése a jelzálogi keresettel szemben akkor sem jöhetne figyelembe, ha azt az alperesek bebizonyitották volna: ezeknél fogva az alsóbiróságok helyesen rendelkeztek, midőn ennek a kifogásnak mellőzésével a jelzálogból való kielégités iránt inditott keresetnek helyt adtak. (1898 november 21. 1898. G. 62. sz. a.)

574.

A peres felek közt üzletük körébe tartozó viszonyokra nézve megkötött *oly szerződéses megállapodás, mely szerint magukat kölcsönösen arra lekötelezték, hogy a szeszes italokat bizonyos megállapitandó árnál olcsóbban és bizonyos szeszfoknál erősebb minőségben a közönségnek kimérni nem fogják, sem a jó erkölcsökbe, sem hazai tiltó törvénybe nem ütközik* és igy az ily szerződés, ha a felek közt jogi hatálylyal létrejött jogok, és kötelezettségek birói megitéléséhez alapul szolgálhatván, az alsóbiróságok helytelenül mondották ki azt, hogy a kereset alapját képező megállapodás, mint törvénybe ütköző, eredetileg érvénytelen és követelések megitélésére önmagában alkalmatlan volna. (1898 november 21. 1898. G. 64. sz. a.)

575.

Az elévüléssel való védelem érdemben való megtagadása a követelés fennállásának. Midőn tehát akár a kereseti követelésről kiállitott kötelező keltétől vagyis a jogügylet létesülésétől 1858. évi április 2-tól, akár az eszközölt tkvi bekebelezéstől 1858. évi április 24-től számitva *32 év már letelt*, ezzel a körülménynyel szemben *felperest terhelte a bizonyitás arra nézve, hogy a követelés ennek daczára fennáll*, miért is a másodbiróság eljárási szabályt, helyesebben anyagi jogszabályt nem sértett azáltal, hogy az elévülésnek a félbeszakitását a felperes által felhozott bizonyitékok alapján birálta el. (1868: LIV. t.-cz. 152. §.)

A végrehajtási lefoglalás által az elévülés csak akkor szakittatott volna félbe, ha az illető végrehajtató a követelés behajtására szükséges perbeli lépéseket megtette volna, a mi pedig meg nem történt. (1898 november 28. 1898. G. 65. sz. a.)

576.

A felperes atyja (végrehajtást szenvedett) S. községben, tehát az eszközölt végrehajtás helyén leányaival (az igénylőkkel) együtt

lakott, a foglalás pedig lakásán történvén, ezek szerint a birlalatában levő ingók az ellene vezetett végrehajtás folyamán 1881. évi LX. t.-cz. 48. §-a értelmében lefoglalhatók voltak, és ezzel szemben *felperest terhelte a bizonyítás az iránt, hogy azok az ő és nem a végrehajtást szenvedettnek a tulajdonát képezték.* (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.)

A lefoglalt hordók, igénylő felperesnek saját állítása szerint, harmadik személynek a tulajdonát képezik, *perben nem álló harmadik személyek által támasztható igények pedig az igényper megbirálásánál figyelembe nem vehetők.* (1898 november 28. 1898. G. 67. sz. a.)

577.

Az alsóbiróságoknak megegyező tény megállapitása szerint felperes *a munkát hiányosan teljesítette és adta át,* és igy követelése az épitmény átadásakor még lejártnak tekinthető nem lévén, a felebbezési biróság helyesen rendelkezett, midőn a felperes részére a per eredményéhez képest biróilag megitélt *munkabér összege után a törvényes kamatot csak a kereset beadása napjától kezdve itélte meg.* Az alpereseknek a kereset ellen emelt főkifogása, vagyis az, hogy felperes az elvállalt munkát hiányosan teljesitette és lényeges hibákat helyreállitani vonakodott, a perben igazolást nyert. Minthogy pedig a perre főleg a felperesnek az a hibája, illetve mulasztása szolgáltatott okot és a költség felszaporodása is az ennek folytán szükségessé vált bizonyitási eljárással okoztatott, ennélfogva a felebbezési biróságnak az a rendelkezése, melylyel az elsőbiróságnál felmerült perköltséget *az 1893. évi XVIII. t.-cz. 110. §. alapján a felek közt kölcsönösen megszüntette, annyival inkább helyesnek mutatkozik,* mivel a felperes csak részben pernyertes és az alperesek által még fizetendő összeg birói megállapitástól függött. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 decz. 12. 1898. G. 69. sz. a.)

578.

Az igényper tárgyának értékét a lefoglalt ingók becsértéke határozza meg. (1893 : XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.) (1898 november 21. 1898. G. 70. sz. a.)

579.

Az elsőbiróság a tárgyalás során hozott végzésével és az ügy érdemében hozott itéletével a felpereseket keresetüknek egy része

és az alpereseket beszámíttatni kért viszonkövetelésük tekintetében külön perre utasította és érdemileg csupán a kereset tárgyának többi része tekintetében határozott. *Az a körülmény, hogy a kereseti kérelem egy része és az alperesi viszonkövetelés, illetve beszámítási kifogás az elsőbiróság előtt tárgyalva és eldöntve nem voltak, nem képezett akadályt az ellen, hogy az egész pertárgy a felebbezési biróságnál letárgyaltassék és érdemben eldöntessék,* mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 164. §-a szerint a felebbezési biróság a felebbezési kérelem és ellenkérelem határain belül azon kérdések felett is határoz, melyek az elsőbiróság előtt tárgyalva és eldöntve nem voltak. (1898 deczember 12. 1898. G. 71. sz. a.)

580.

A hagyaték az örökösöknek biróilag már át lévén adva, az ismeretlen örökösök nevében *ügygondnok perbe idézése* ez esetben *szükségtelen volt, a felesleges gondnokrendelésből származó költség* pedig az alperesek terhére nem róható, hanem egyedül *az azt kérő felperesek által viselendő.* (1893 : XVIII. t.-cz. 109. §.) (1898 deczember 12. 1898. G. 72. sz. a.)

581.

Felülvizsgálat alá esik az a kérdés, *hogy a perköltség* a per tárgyával és a felmerült készkiadással arányban álló *összegben* állapittatott-e meg. (1893 : XVIII. t.-cz. 109., 185. §§.) (1898 deczember 30. 1898. G. 74. sz. a.)

582.

Tekintve, hogy az 1893 : XVIII. t.-cz. 109. §. második bekezdése *annak a megitélését, hogy a biróság székhelyén kivül lakó ügyvéd megbizatása a pernek czélirányos vitelére szükséges-e, és ehhez képest, hogy az azáltal felmerült költségtöbblet megtéritendő-e? a biróság belátására és meggyőződésére bizza;* tekintve továbbá, hogy a felebbezési biróság ebbeli meggyőződését itéletében indokolta, a fenforgó esetben pedig *a kir. itélőtábla mint felülvizsgálati biróság is abban a meggyőződésben van, hogy alperesnek a felebbezési biróság előtt az elsőbiróságnál már eljárt ügyvéde által történt képviseltetése a pernek czélirányos vitelére szükséges volt:* felperest alaptalan felülvizsgálati kérelmével el kellett utasitani.

(1893 : XVIII. t.-cz. 109., 185. §§.) (1898 deczember 31. 1898. G. 76. sz. a.)

583.

A kereskedelmi törvénynek 149., 160., 182., 184., 188. §§-ai, de különösen annak 160. §-a nemcsak nem zárják ki, hogy *a részvénytársaságnak a czégjegyzékbe történt bevezetése és kihirdetése előtt akár annak javára, akár terhére ügyletek létesüljenek*, de a részvénytársaságnak fejlődésmenete, megalakulásának körülményei egyenesen feltételezik és nem is képzelhetők a nélkül, hogy még a bejegyzés és kihirdetés előtt egyes kötelmi viszonyokba ne lépjen, a melyeknek a részvénytársaság ellenében való érvényesitése van csak feltételezve annak a czégjegyzékbe történt bevezetésétől és kihirdetésétől. Midőn pedig az alperes részvénytársaságnak igazgatósága az 1896. évi deczember 16-án megtartott ülésében saját kebeléből 3 tagot bizott meg azzal, hogy a felállitandó czukorgyárra vonatkozó épitési terveket, költségvetéseket és egyéb előmunkálatokat felülvizsgáltassák, kiegészittessék és szükség esetén terveket és költségvetéseket készittessenek. a kiküldött bizottság pedig ebben a hatáskörében, az épitkezés előkészitésére szükséges munkálatoknak a teljesitésével felperest megbizta, *ez a megbizás a részvénytársaságnak a kereskedelmi czégjegyzékbe utóbb történt bevezetése és kihirdetése által magának a részvénytársaságnak megbizásává vált*, a melyért felperes, mint harmadik személy irányában felelőséggel még abban az esetben is tartozott, ha az igazgatóság hatáskörét túllépte volna. (1899 január 9. 1898. G. 81. sz. a.)

584.

Alperes felülvizsgálati kérelme minden irányban nyilván alaptalannak találtatván, minthogy azt *a felebbezési biróságnak az elsőbiróság itéletét helybenhagyó* (alperest kiskoruságában tett és nagykoruságában elismert adósságban marasztaló) *itélete ellen* intézte, az 1893 : XVIII. t.-cz. 205. §. szerint *birságot* kellett alkalmazni, és pedig ugyanazon szakasznak rendelkezéséhez képest első sorban a felülvizsgálati kérelmet ellenjegyző ügyvéd ellen, a kinek esetleges visszkereseti joga saját fele irányában fennmarad. Ugyancsak ebből az okból *nem volt megállapitható az alperesi ügyvéd részére a felülvizsgálati kérvényért munkadij és kiadás* saját felével szemben sem. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1899 január 9. 1898. G. 82. sz. a.)

585.

Azzal a körülménynyel, hogy felperes két heti szabadságra szerződésszerü igénynyel birt, a kérdésben forgó eltávozásának jogossága nem igazolható, mert a felperes maga sem állította azt, hogy a szabadságnak bármikor, tetszése szerint való kihasználása a szerződés vagy megállapodás szerint javára biztositva volt volna, és igy kétségtelen az, hogy a felperes szabadsága élvezésének idejére nézve az alperesnek, mint szolgálatadójának beleegyezésétől függött, következésképen nem volt jogosítva az alperes beleegyezése nélkül, vagy épen tiltakozása ellenére tetszése szerinti időben távozni és ha szolgálatát az alperes engedelme nélkül elhagyta, a részéről jelzett szerződési kedvezmény mellett is jogosulatlanul cselekedett. Jogszabály az, hogy ellenkező szerződéses kikötés nem létében *a szolgálatadó a szolgálati szerződést felmondás nélkül rögtön felbonthatja, ha az alkalmazott a szolgálatból engedély nélkül igazolatlanul távozik,* mely jogszabály *akkor is* alkalmazást nyer, *midőn magasabb minősítéssel biró, vagy tudományos képzettségű alkalmazott vagy tisztviselő forog kérdésben.* (1899 január 16. 1898. G. 87. sz. a.)

586.

Minthogy a *C)* alatti megrendelési jegyzékben az alperes által megrendelt bor mennyisége határozottan feltüntetve nincsen, hanem a jegyzékbe vett megrendelés általában csak az ott kitett három rendbeli fajta határozott árú borra szól, és igy az alperes az árú mennyiségét, melyre megrendelési szándéka irányult, utólag is joghatályosan meghatározhatta: ennélfogva a megrendelt árú mennyiségére nézve alperesnek a *C)* alatti megrendelési jegyzék kiállítása után a szállitandó árú mennyiségére nézve *a felperesi ügynök előtt tett nyilatkozata* a jelen perben *ügydöntő körülményt képez* és a felebbezési biróság nem sértett meg jogszabályt annak kimondásával, hogy a felperes csak azt a mennyiségű árút volt jogosítva szállítani és viszont az alperes az árút csak abban a mennyiségben tartozott átvenni, melyet az utóbbi a *C)* alattinak kiállítása után kifejezetten meghatározott. (1899 márczius 20. 1899. G. 7. sz. a.)

587.

A tanu hitelt érdemlőségének lerontása végett a felperes részéről tanukihallgatás eszközlése iránt *megkeresett biróságnál irásban*

bejelentett tanúk ott ki lettek hallgatva a nélkül, hogy azokra nézve az ellenfélnek nyilatkozat tételére előzetesen alkalom adatott és *a tanuk kihallgatását a felebbezési biróság,* mely arra a pernek ez állásában egyedül volt hivatva, *elrendelte volna*; ez a sommás eljárás sarkalatos elvét képező közvetlenséget sértő szabálytalanságot foglal magában. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. c.) (1899 márczius 20. 1899. G. 8. sz. a.)

588.

Az a körülmény, hogy az alperesek a felperes javára tkvileg bekebelezett tőkekövetelést és annak az 1881 : LX. t.-cz. 192. §-ának *a)* pontja szerinti időre járó kamatait a sorrendi tárgyalásnál nem kifogásolták, nem fosztja meg az alpereseket attól a joguktól, hogy a felperes részéről felszámitott kamatkövetelés többi részére nézve a jelen perben oly kifogásokat is emelhessenek, melyek a tőkét érintik és annak egészben vagy részben fenn nem állására vonatkoznak, mert *az adós az egész követelés ellen őt megillető kifogásokat tetszése szerint annak csupán egy részére nézve is érvényesítheti* és ha az adós a tőkének és a kamat egy részének az árverési vételárból leendő kielégitésébe bele is egyezett, azzal nem mondott le arról a jogáról, hogy a kamatkövetelésnek többi részre ellen bármely őt megillető kifogással szabadon élhessen. (1899 márczius 27. 1899. G. 9. sz. a.)

589.

A felperes azzal, hogy az *a)* alatti jegyzékben foglalt ingók egyenértékének megtéritése iránt emelt keresetét a tárgyalás során akként módositotta, mikép az alperes az ingóknak természetben leendő kiadására vagy azok értékének megtéritésére köteleztessék, kereseti kérelmét az alperesre nézve kedvezőbbé tette és igy ezzel *kereseti kérelmét leszállította,* mert a módositott kereseti kérelem szerint a vagylagos teljesitések közt a választás alperes tetszésére bizatván, ezzel a teljesités reá nézve kétségtelenül könnyebbé tétetett; ily leszállitásnak pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 31. §-ának második pontja szerint a pernek bármely állásában helye van. (1899 márczius 27. 1899. G. 12. sz. a.)

590.

A felperes azzal, hogy a kereset szerint csupán saját személyében perbe vont K. K. alperest a tárgyalás folyamán, mint a diószeghi

gazdasági czukor- és szeszgyár részvénytársaság igazgatóját is perbe vontnak tekintetni kérte, *a keresettel érvényesített jogot meg nem változtatta,* hanem csupán a keresetben felhozott tényeket igazította ki, a mihez neki az 1893 : XVIII. t.-cz. 31. §-ának első pontja szerint az alperesi ellenkérelem előterjesztése után is a tárgyalás során joga volt. K. K. a kereset tárgyalásához egy kereseti példány kézbesitésével, mint alperes, szabályszerűen meg lévén idézve, az esetben, *ha a nevezett alperes a fennt jelzett részvénytársaság képviseletére is a törvény szerint hivatva van, az utóbbi részére a kereset ujólagos kézbesítésének szüksége többé fenn nem forgott,* mert annak törvényes képviselője, mint alperes ugyis perben állott, a kereset tartalmát ismerte és neki az általa képviselt részvénytársaság szempontjából is a perben kellő alkalma nyilt a védekezésre. A fentnevezett részvénytársaság mint alperes ellen a felperes részéről pótlólag kért eljárás folyamatba tétele tehát nem volt megtagadható és a mennyiben a képviselet iránt kétség merült fel, annak csak az lehetett volna a következménye, hogy az alperes igazgatói minőségének igazolása és esetleg a részvénytársaság mint alperes védelmére netalán szükséges adatok beszerzése végett a tárgyalás, esetleg a felperes költségére, el volt volna halasztandó. (1893 : XVIII. t.-cz. 8. §.) (1899 április 24. 1899. G. 18. sz. a.)

591.

Ha az ingatlan vételárát a vevő a jelzálogos hitelező kezéhez fizette, az a hitelező követelésére megfizetettnek vélelmezendő és így az, a ki ily fizetést más czélra teljesitettnek állít, ezt a körülményt be tartozik bizonyitani, miért is jelen esetben helyesen a felperesre rovatott annak a bizonyitása, hogy ő vagy a fizetők, vagy az adósok részéről utasítást nyert az iránt, miként a felvett összegből első sorban R. J. hitelezőnek be nem kebelezett követelését fizesse ki és csak a fenmaradó részt fordítsa saját követelésének behajtására. (1868 : LIV. t.-cz. 152., 153. §§.) (1899 junius 5. 1899. G. 19. sz. a.)

592.

A felperes keresetét nem az iránt inditotta, hogy az alperes község az illetékessége alá tartozó személyek ellátására a jövőre nézve köteleztessék illetve, hogy a község e személyek eltartása végett az 1886 : XXII. t.-cz. 145. §-ában meghatározott gondoskodási kötelezettségét teljesítse, hanem a kereset szerint felperes tar-

tási dij megfizetését követeli az alperestől azon az alapon, hogy *az alperes községi illetősége alá tartozó személyeket, kiknek eltartásáról az alperes község tartozott volna gondoskodni, egyideig ő tartott el*, vagyis, hogy a tartást az alperes helyett ő teljesitette. *Az a kérdés pedig, hogy ebből a jogviszonyból folyóan az alperest a felperes irányában megtérítési kötelezettség terheli-e?* tisztán a magánjog szempontjából elbirálandó jogkérdést képez, mely iránt dönteni a közigazgatási hatóság hivatva nincsen és igy az ily követelést tárgyazó kereset nyilvánvalóan *a biróság hatáskörébe tartozik*. (1899 május 10. 1899. G. 22. sz. a.)

593.

A felülvizsgálat megengedhetősége szempontjából a *kereset tárgyának* amaz egész *értéke* veendő figyelembe, a *mely fölött az elsőbiróság itélt* és nem annak csak az a része, a melyre nézve a felülvizsgálat kéretett. (1893: XVIII. t.-cz. 1. 181. §§.) Az, a ki az *árviz által elsodort fákat birtokába veszi*, köteles azt kellőkép megőrizni, az ellopás veszélyétől megóvni s a tulajdonosnak kiadni, jogában áll azonban a felmerült költséget (vizből kihuzás, a birtokra beszállitás költségét) a tulajdonostól követelni. (1899 május 29. 1899. G. 26. sz. a.)

594.

A kiskorú gyermekek, köztük az alperes, az anyjuk hagyatékába tartozott, atyjuk által behajtott (a felperesnek eladott házra bekebelezett) és állitólag házépitésbe fektetett 155 frtot az atya életében meg nem kapták; akkor tehát, midőn a felperes (a ház vevője) mint dologi adós fizette ki a kérdéses összeget, csak jogos követelésükhöz jutottak s azzal az összeggel, mint másodszor behajtott követeléssel, nem gazdagodtak. Jogszabály az, hogy *tartozatlan fizetés esete csak ott forog fenn, a hol a fizetést elfogadó a teljesítés folytán jogtalanul gazdagodott*. (1899 junius 19. 1899. G. 35. sz. a.)

595.

Az alperes által felperesnek ajánlott vételi ügylet teljesitésének helye a *c)* alatti ajánlatban kikötve nem lett és a felek közt egyébként sem jött létre megállapodás a teljesités helyére nézve; minélfogva a fenforgó esetben az idézett törvényszakasz második bekezdésében foglaltak értelmében teljesitési helyül Körös-

ladány tekintendő, *a hol az alperes kereskedelmi teleppel bír.* (1875 : XXXVII. t.-cz. 322. §.)

Igaz ugyan, hogy a *c)* alattiban *«ab Báránd»* ajánlta az alperes a megvételre kinált tengerit, ez a *kifejezés azonban csak azt jelenti,* hogy a szállitási költségeket az alperes csakis Bárándig viseli, e helyen túl való szállitásnál ellenben a felperest terhelik azok a költségek; jelenti továbbá az emlitett kifejezés még azt is, hogy az alperes, habár teljesiteni telephelyén tartozott, az árút Bárándra igérte szállitani. (1899 junius 26. 1899. G. 41. sz. a.)

596.

A felperes által az igazolási tárgyaláskor felmutatott levél, mely 1898. évi szeptember 27. napjáról van keltezve és Sz. F. ügyvédhez van czimezve, megkeresést tartalmaz az iránt, hogy az utóbb nevezett ügyvéd a szeptember 28-iki tárgyaláson felperest annak Nyitrára leendő megérkezéséig a felebbezési tárgyalásnál helyettesitse. Ez a felperesi levél, valamint a felebbezési biróság végzésének indokolásában felhozott az a körülmény, hogy felperes a felebbezést visszautasitó végzés kihirdetése után délelőtti 10 óra táján az eljáró tanács egyik tagjánál valóban jelentkezett; azt igazolják, hogy *felperes a szükséges intézkedéseket megtette az iránt, hogy a felebbezési tárgyalásnál kellőleg képviselve legyen* s illetve azon iparkodott, hogy a tárgyaláson személyesen jelen lehessen. Ezek folytán felperes meg nem jelenését, nem a felperes személyében rejlő mulasztás, hanem más oly vétlen körülmények okozták, melyek a felperesnek mulasztásként be nem tudhatók. Ezek szerint felperesnek mulasztása vétlen volt és igazolási kérelmének az 1881 : LIX. t.-cz. 61. §. alapján annyival inkább helyt kellett adni, mivel *az igazolási kérelem teljesítését az igazolási tárgyaláson meg nem jelent alperes nem is ellenezte.* (1899 junius 19. 1899. H. 1. sz. a.)

SZEGEDI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

597.

Az ügyfél eskü alatti kihallgatása a perujítás megengedhetőségének kérdésében a félnek a korábbi perjog szabályai szerint fennállott esküjével való bizonyítással azonos szempont alá esik. (1881 : LIX. t.-cz. 69. §.)

A perujítás megengedhetése hivatalból nem, hanem csupán az ellenfél kifogására vizsgálható.

(1898 ápril 26. 1898. G. 43. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét arra alapítja, hogy a felebbezési biróság jogszabályt sértett meg az által, hogy az ügyfélnek az 1893 : XVIII. t.-cz. értelmében foganatositott eskü alatti kihallgatását a perujitás szempontjából úgy tekintette, mintha az azelőtt életben volt perjog szerint a perbeli fél a részére megitélt esküt letette volna. Azt vitatja felperes, hogy az ügyfélnek az 1893 : XVIII. t.-cz-ben szabályozott eskü alatti kihallgatása, a perujitás szempontjából egyéb bizonyitékkal, jelesül tanuvallomással esik egy tekintet alá. Ez a panasz alaptalan. Az 1893 : XVIII. t.-cz. az ügyfélnek eskü alatti kihallgatását önálló és külön bizonyitási módképen hozza fel, s alkalmazásának feltételeit a tanubizonyiték alkalmazására vonatkozó szabályoktól lényegesen eltérően szabályozza. Az eltérő lényeg mellett pedig egyedül azért, mert, mint a felperes érvel, e két bizonyitéknak a felvételi módja az 1893 : XVIII. t.-cz. 98. §-a értelmében, s büntetőjogi következményei ennek a törvénynek 221. §-a értelmében azonosak, — e két bizonyiték perjogi azonosságát megállapitani nem lehet. Az ügyfél eskü alatti kihallgatásának, mint bizonyitéknak kivétele, ennek ideje és terjedelme szempontjából ugyanis, ez a bizonyiték lényegében eltér az ügyfeleknek az ezelőtti sommás eljárásban szabályozott esküjétől,

alkalmazásának feltételeiből azonban kétségtelen, hogy ez utóbbi az 1893 : XVIII. t.-cz. által eltöröltetvén, helyébe az ügyfélnek eskü alatti kihallgatása lépett. Helyes tehát a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, a mely szerint a perujitás megengedhetősége kérdésénél az ügyfélnek eskü alatti kihallgatását, a félnek a korábbi perjog szabályai szerint fennállott esküjével való bizonyitással azonos szempont alá vette s ebből folyóan tekintettel arra, hogy az 1881 : LIX. t.-cz.-nek s illetve az 1868 : LIV. t.-cz.-nek a perujitásra vonatkozó rendelkezései az 1893 : XVIII. t.-cz. által módosulást nem szenvedtek, — a perujitás kérdésénél az 1881 : LIX. és az 1868 : LIV. t.-czikkek rendelkezései alkalmazandók. Azonban ebből az álláspontból is a felebbezési biróság helytelenül alkalmazta a perujitásra vonatkozó további törvényes rendelkezéseket. Itéletének indokaiban ugyanis tényként állapitotta meg, hogy alperes nemcsak beleegyezett abba, hogy a felperes által kért perujitásnak hely adassék, hanem ezt a maga részéről is kérte, az pedig jogszabály, hogy a perujitás megengedhetősége hivatalból sohasem, hanem csak az ellenfél kifogása folytán vizsgálható. Eme jogszabály alól az 1881 : LIX. t.-cz. 71. §., illetve az 1868 : LIV. t.-cz. 321. §-a sem állapit meg kivételt, mert a felhivott törvények a perujitás helyfoghatóságának amaz eseteit szabályozzák, a melyekben a perujitásnak az ellenfél akaratára való tekintet nélkül is helye van, azt azonban, hogy a perujitásnak az ellenfél beleegyezése és kérelme esetében, se adassék hely, a felhivott törvények egyáltalában nem gátolják s a felek rendelkezési jogát e részben nem korlátolják. Ehhez képest jogszabályt sértett a felebbezési biróság azáltal, hogy a perujitás megengedhetősége szempontjából a felek egyező akaratát és kérelmét figyelembe nem vette.

598.

Az indokolási kötelesség megsértése. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. c.)

Ha nincsenek olyan tények, melyekből a váltó-tartozásra vonatkozólag magánjogi kezesség lenne megállapítható, a jogviszony a váltótörvény alapján birálandó el.

A váltókezesség fogalmához. (1876 : XXVII. t.-cz. 66. §.)

A kibocsátónak a forgató ellen visszkereseti joga nincsen.

Gazdagodási kereset. (1876 : XXVII. t.-cz. 90. §.) Feloldás. (1893 : XVIII. t.-cz. 204. §.)

(1898 október 17. 1898. G. 178. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság arra alapitotta itéletét, hogy a váltókötelezettségből eredő viszkereseti igénynek köztörvényü úton érvényesitésénél nem kizárólag a váltóra vezetett nyilatkozat minősége, hanem a váltóelőszerződés az irányadó; — az a tény tehát, hogy S. J. az alapváltót mint forgató irta alá, — a 300 frt hátralékáról szóló 140 frtos váltót pedig mint kibocsájtó irta alá, a váltó előszerződésen nem változtat. E mellett azt állapitotta meg a felebbezési biróság, hogy S. J. a K. J. és K. B. által felvett váltótartozásért kezességet vállalt és igy a 140 frtos váltónak kifizetése folytán S. J. a hitelező jogaiba lépett, Kh. J. tehát, a ki a 300 frtos váltót mint elfogadó, az utóbb ennek helyébe lépett 140 frtos váltót mint forgató irta alá, a S. J. által a váltóhitelezőnek kifizetett összegért felelőssé vált. Ujító felperes felülvizsgálati kérelmét lényegileg arra alapitja, hogy a felebbezési biróság alaki és anyagi, jelesül a váltótörvényen alapuló jogszabályok megsértésével állapitotta meg az ő felelősségét. Ez a panasz alapos. A felebbezési biróság ugyanis nem állapitotta meg tüzetesen a váltóelőszerződés tartalmát s olyan jogalapitó tényeket, a melyek a felek közötti jogviszonyt a váltóügyletre való tekintet nélkül szabályozzák, szintén fel nem hozott, — a midőn tehát azt, hogy az alapperbeli felperes a szóban forgó váltótartozásért kezességet vállalt, csupán a feleknek és Kh. J. előadására vonatkozó hivatkozással a nélkül állapitotta meg, hogy tüzetesen is felsorolná azokat a tényeket, a melyekre a váltóelőszerződés, jelesül a magánjogi kezességvállalás alapitható volna, az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. §-ában jelölt indokolási kötelezettségének nem tett eleget s igy a felülvizsgálati kérelemnek már ennélfogva is hely volt adandó. De helyt kellett adni e felülvizsgálati kérelemnek azért is, mert a felek előadásából és K. B. vallomásából nem tünnek ki olyan tények, a melyekből a szóban forgó magánjogi kezesség megállapitható volna, ha tehát azokból a felebbezési biróság váltótartozásra vonatkozó kezességet állapitott meg, azt csak magából a váltóügyletből folyóan állapitotta meg, ámde ez esetben a felek közötti jogviszony első sorban a váltótörvény alapján

birálandó el. E szerint azonban az alapperbeli felperesnek a szóban forgó váltótartozás iránti kezessége meg nem állapitható. Az 1876: XXVII. t.-cz. 66. §-a értelmében ugyanis váltókezesség akkor jön létre, ha az magára a váltóra, vagy ennek másolatára vagy az ezekhez csatolt toldatra van irva, s a vonatkozó váltónyilatkozat a kezesség vállalásának félreismerhetlen kifejezését tartalmazza. A midőn tehát a felebbezési biróság a becsatolt váltón levő nyilatkozatnak s a tanuk s felek előadásának megfelelően azt a tényt állapitotta meg, hogy S. J. az eredeti (alap) váltót mint forgató, a későbbi váltót pedig mint kibocsájtó irta alá, a fentebb megjelölt jogszabály megsértésével állapitotta meg azt, hogy S. P. a kérdéses váltótartozásért kezességet vállalt. Már ebből folyóan is, de a felebbezési biróság által megállapitott abból a tényből is, hogy S. J. az általa kibocsátói minőségben aláirt váltó alapján kibocsátott sommás végzés folytán fizetett, jogszerűen az következik, hogy S. J. önálló váltó kötelezettsége folytán fizetett s ennek következtében csak azokat a jogokat szerezte meg, a melyeket ő, mint váltókibocsájtó, egyáltalában megszerezhetett. Ámde jogszabály, hogy a kibocsájtónak a forgató ellen visszkereseti joga nincsen, ilyet tehát S. J. sem szerezhetett s ennek következtében ő visszkereseti jogot az újitó felperessel szemben közpolgári uton sem érvényesithet. Jogszabály megsértésével állapitotta meg tehát a felebbezési biróság azt, hogy S. J.-nak a szóban forgó fizetésből folyóan visszkereseti igénye volna K. J. ellen. Jogszabály, hogy a váltóhitelező köztörvényi uton csak az 1876: XXVII. t.-cz. 90. §-ában megjelölt gazdagodási keresettel léphet fel. E szerint azonban ilyen keresetnek a forgató ellen nincs helye, ha tehát S. J. a 140 frtos váltónak kifizetése folytán a váltóhitelező jogaiba is lépett, köztörvényü uton a váltó forgatója K. J. ellen a váltóhitelező jogán sem léphet fel. Ezt tehát a jogszabály megsértésével jelentette ki a felebbezési biróság, miért is a 140 frtos váltóra tekintettel helyt kellett adni a felülvizsgálati kérelemnek. De helyt kellett adni a 300 frtos váltóra tekintettel is, mert a 300 frtos váltó megujittatván s ez S. J. hozzájárulásával történvén, abból S. J.-t sem saját, sem a váltóhitelező jogán, sem visszkereseti, sem önálló igény meg nem illeti, s különben is ez a váltó az ő birtokában nincsen, az 1876: XXVII. t.-cz. 90. §-a értelmében pedig csak a váltóbirtokos érvényesitheti az abban meghatározott gazdagodási keresetet. Ha tehát való is, hogy a 300 frtos váltót elfogadóként az újitó felperes irta alá, ebből a váltóból S. J.-nak annál kevésbé lehet igénye K. J. ellen,

mert a felebbezési biróság megállapitotta, hogy a 300 frtból hátralékban maradt, S. J. által kifizetett 140 frtot nem K. J. vette fel, s igy azzal K. J. nem is gazdagodott. A felebbezési biróság által elfoglalt alapon tehát az alapperbeli alperesnek felelőssége s fizetési kötelezettsége meg nem állapitható. Az alapperbeli felperes azonban az újitott per folyamán keresetét azzal is támogatta, hogy K. J. alperes a felperesnek azt jelentette ki, hogy a 140 frtos váltót ő fogja kifizetni, s ő csak e kijelentés folytán irta alá a váltót. A felülvizsgálati biróságnak az a jogi álláspontja, hogy K. S.-nak ez a nyilatkozata a váltói jogviszonytól különálló, a K. J. fizetési kötelezettségének megállapitására alkalmas alapot képez; mert szemben azzal, hogy K. J.-nak tudnia kellett, hogy S. J.-nak sem a 300 frtos, sem a 140 frtos váltóügyletből sem váltói, sem gazdagodási keresete nincsen, az emlitett nyilatkozatnak mint egyúttal a S. J. által elvállalt váltókötelezettségek indokainak is csak az a jogi értelme lehet, hogy K. J. S. J. ellenében magánjogilag kötelezte magát. Minthogy azonban a felebbezési biróság ez irányban a tényállást meg nem állapitotta, itéletét az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §. alapján feloldani s a felebbezési biróságot további eljárásra utasitania kellett.

599.

A peres kérdés egységessége. (1893 : XVIII. t.-cz. 139. §.)

Az egyetemleg kötelezettek egyike részéről történt teljesítés a kötelmet megszünteti, a kötelem tehát és az annak biztosítására szolgáló zálogjog engedmény tárgya nem lehet. Ez a szabály váltóbeli egyetemleges kötelezettség esetén is alkalmazandó.

A fizetést teljesítő forgató nem lép be hitelezőkép az eredeti váltójogi viszonyba, hanem előzői ellen külön, önálló jogot nyer. (1876 : XXVII. t.-cz. 51. §.)

A váltóbirtokos a váltókötelezettség biztosítására szolgáló zálogjogot a fizetést teljesítő forgatóra joghatályosan nem engedményezheti.

(1898 deczember 13. 1898. G. 194. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes követelését csupán az I. r. alperes kifogásolta a sorrendi tárgyalás alkalmával. A II—V. r. alpe-

resek perbevonása tehát szükséges nem volt. Közöttük és a felperes között vitás kérdés fenn nem forgott és ezért az I. r. alperes részéről beadott felülvizsgálati kérelem a többi alperesek nevében is beadottnak annál kevésbé tekinthető, mert az elsőbiróság előtt tartott tárgyaláson megjelent II—IV. r. alperesek a felperes jogát kifejezetten elismerték. Ennek megjegyzésével az I. r. alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni s a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával a felperes keresetét az I. r. alperessel szemben elutasitani kellett, mert a felebbezési biróság helytelenül mellőzte azt a jogszabályt, hogy az egyetemleg kötelezettek egyike részéről történt teljesités a kötelmet megszünteti, s hogy az ekkép megszünt kötelem és az annak biztositására szolgáló zálogjogengedmény tárgya nem lehet. Ennek a jogszabálynak alkalmazását nem zárja ki az a körülmény, hogy a felperes a hitelező takarékpénztárnak váltó alapján, mint forgató, volt egyetemleges kötelezettje B. L-sal, mert azt a kötelmet, mely a takarékpénztár, mint volt váltóbirtokos, és a váltókötelezettek között fennállott, a forgató részéről történt fizetés is teljesen megszüntette s a fizetést teljesitő forgató azáltal, hogy a váltó birtokát a fizetés folytán megkapta, nem ugyanabba a váltójogi viszonyba lépett hitelezőkép, a mely a korábbi váltóbirtokos és a váltókötelezettek között létezett, hanem a váltótörvény 51. §-a értelmében önálló visszkereseti jogot nyer előzői ellen. Hogy pedig ez a jog nem azonos azzal, a melyet a korábbi váltóbirtokos birt, az nyilvánvaló abból, hogy a korábbi váltóbirtokos javára szóló marasztaló határozat a fizetést teljesitő forgató által az előzők ellen nem érvényesithető, hanem a forgató követelése külön visszkereset tárgya. Valamint tehát a váltóbirtokos a fizetést teljesitő forgatóra nem ruházhatja át a többi váltókötelezettek ellen nyert marasztaló határozatnak és ez alapon szerzett végrehajtási zálogjognak hatályát: ugyanakkép nem engedélyezheti a más uton szerzett zálogjogot sem. Megerősitést nyer ez az álláspont a váltótörvény 27. §-ának abban a rendelkezésében is, hogy biztositási visszkereset esetén adott biztosíték a visszkeresőn kivül azoknak, a kik a biztositékot nyujtó fél után következnek, biztositékul csupán abban az esetben szolgál, ha a biztositékot nyujtó ellen szintén biztositási visszkeresetet inditanak, mert miként a törvény tervezetének vonatkozó indokolása kifejti, a biztositék az utódokat nem de jure, hanem egyedül a visszkereset tényleges meginditása esetében illeti, vagyis akkor, ha a már másnak adott biztositékra a visszkereset útján önálló jogot

szereznek. Ezek szerint tehát azt a zálogjogot, a mely a takarékpénztárt B. L. elleni váltókövetelése biztositására megillette, a felperes, ki nem a takarékpénztár jogát szerezte meg, hanem a váltó kifizetése folytán a törvényben szabályozott önálló jogot nyert, nem szerezhette meg, a miért is a takarékpénztárt megillető zálogjog érvényesitésére irányzott keresetével őt elutasitani kellett.

600.

A feladó felelőssége az árúnak utasítástól eltérő szállítása alapján.

«Félkocsirakomány» nemcsak az árú mennyiségének, hanem az elküldés módjának megjelölésére is szolgáló kifejezés. (1875 : XXXVII. t.-cz. 344. §.)

(1899 január 17. 1898. G. 216. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság tényként megállapitotta, hogy a kereseti követelés alapját képező hagymaárú Lembergbe megromolva érkezett, s hogy a szállitás közben történt megromlást az okozta, hogy az áru közönséges teherszállitmányként és nem félkocsirakományban küldetett. Ez a törvényszerűen indokolt tényállás az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §. értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó és miután a felebbezési biróság azt is törvényszerüen indokolta, hogy a felperes által ez irányban ajánlott további bizonyitást mi okból mellőzte, nem vehető figyelembe a felülvizsgálati kérelemben a további bizonyitás mellőzése miatt felhozott panasz, — mert az a körülmény, hogy a felebbezési biróság ténybeli meggyőződésének előidézésére mely bizonyitékokat tart elégségeseknek, a felülvizsgálat körén kivül esik. A felajánlott bizonyitás mellőzése miatt emelt panaszon kivül megtámadja a felperes az itéletet azért is, mert a felebbezési biróság a becsatolt levelezés és táviratváltás helytelen értelmezésével állapitotta meg azt, hogy az alperes az áru elküldése tekintetében azt az utasitást adta a felperesnek, hogy az árut félkocsirakományban küldje s ebből folyólag panaszolja azt is, hogy helytelenül alkalmaztatott a keresk. törvény 344. §-ának az az intézkedése, hogy a feladó felelős az abból eredő kárért, ha a vevő utasitásától eltér. E részben a felperes azzal érvel, hogy nem a *G.* alatti távirat, hanem a korábbi levelezés képezi az ügylet alapját, ebből a levelezésből

pedig a kérdéses kötelezettség ki nem magyarázható, továbbá, hogy a *G.* alatti táviratban is a «félkocsi rakomány» nem az áru elküldésének módjára, hanem a mennyiségre vonatkozik. Felperes érvelése egyik irányban sem bir megállható alappal. Ugyanis az alperesnek megrendelést tartalmazó korábbi távirataiban is, jelesül az *F.* és *H.* alatti táviratokban szintén kifejezve van, hogy az áru félkocsirakomány legyen, a midőn a felperes *J.* alatti levelében az ajánlat elfogadása iránt nem nyilatkozott, hanem ujabb tudakozódást intézett az alpereshez, ez utóbbi *K.* és *L.* alatti táviratban és levélben nem tért el a korábbi ajánlattól, hanem inkább azt hangsúlyozta, hogy kevesebbel nem érdemes fáradni. Hogy pedig a «félkocsi rakomány» nem csupán az áru mennyiségének, hanem az elküldés módjának megjelölésére is szolgál, az abból következik, hogy ez a kifejezés a vasuti fuvarozásnál használatos műszó és a perhez 2·/. alatt csatolt birói szemle jkv. adatai szerint az áru utközi kezelésére szintén jelentőséggel bir. Végül a felperes részéről az áru feladására megjelölt módtól való eltérés szükségére nézve felhozott az az indok, hogy 50 métermázsánál kevesebb sulyú áru félkocsirakományként fel nem adható s hogy ekkép az utasitás betartása lehetetlen is volt, a felperes felelősségének megszüntetésére azért nem szolgálhat, mert e megrendelés szerint a felperes 50 métermázsát tartozott volna szállitani. Helyesen alkalmazta a felebbezési biróság ennélfogva a keresk. törvény 344. §-ának idézett rendelkezését s ennek alapján felperest keresetével helyesen utasította el.

601.

Az eladó szavatossága nem terjed egyébre, mint az ügylet tárgyát képező dologra s az azzal együtt átruházott jogokra.

(1899 márczius 7. 1899. G. 3. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által az elsőbiróság itéletéből elfogadott és meg nem támadott tényállás szerint az alperes az *A)* alatti szerződéssel eladta az 1895. évi márczius hó 6-án megtartott birói árverésen általa megvett ingatlanokat az árverési hirdetményben és feltételekben foglalt jogokkal és kötelezettségekkel a felperesnek; az *A)* alatti szerződés megkötésekor a peres felek tudták, hogy az ingatlanok haszonbérbe vannak adva,

hogy tehát ekkép az 1881 : LX. t.-cz. 181. §-a értelmében az árverési vevőt az illető gazdasági év lejártáig csupán az árverés napja után esetleg még esedékes haszonbérrészlet illetheti. E tényállás mellett, és a vétel tárgyának, illetve az azzal járó jogoknak ekkép történt meghatározása mellett, az átruházás tárgya nem volt más, mint csupán azok a jogok, a melyeket az alperes az árverésen történt vétel útján megszerzett és ezért az árverés határnapjától számitott haszon alatt nem érthető más, mint az árverés napja után esetleg még esedékes haszonbérrészlet, az alperes által a szerződésben kifejezetten elvállalt szavatosság tehát szintén csak erre vonatkoztatható. Jogszabály ugyanis az, hogy adásvétel esetén az eladó szavatossága nem terjed egyébre, mint az ügylet tárgyát képező dologra és az azzal együtt átruházott jogokra. Ezt a jogszabályt mellőzte a felebbezési biróság akkor, midőn az alperes szavatosságának mértékét túlterjesztette azon a körön, a melyben az ügylet tárgya és az azzal átruházott jogok a szerződésben meghatároztattak; túlterjesztette pedig az által, hogy az alperesnek a szavatosságon alapuló felelősségét olyan jogra nézve is megállapitotta, a melyet az alperes az árverésen meg nem szerzett, a melyet tehát az *A)* alatti szerződéssel a felperesre át nem is ruházott, mert a szerződés értelmében csakis az általa az árverésen megszerzett jogokat ruházta át. Ennek folytán a felülvizsgálati kérelemnek helyt adni, és a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával — a felperest keresetével elutasitani kellett; mert midőn a felperes, az ügylet tárgyának az *A)* alatti szerződésben történt meghatározása szerint, az alperessel egyéb közelebbi megjelölés nélkül, csakis átalában ama jogok átengedése iránt kötött szerződést, a mely jogok az alperest az árverésen történt vétel alapján megillették: az alperes szavatossága olyan követelésre, a melyet az árverésen ő maga sem szerzett meg, ki nem terjedhet; mert ha felperes azt óhajtotta, hogy az alperes szavatossága arra is kiterjedjen, hogy a T. P. által fizetendő haszonbérnek az árverés napjától a gazdasági év végeig terjedő időre jutó részlete még kifizetve nincs és fennáll, gondoskodni tartozott, hogy ezen, az ügylet természetéből folyó szavatosság körén túl terjedő szavatosság elvállalása a szerződésben határozott kifejezést nyerjen; a mi azonban nem történt.

602.

Az, a kivel a fuvarozó a fuvarozást tényleg teljesítteti, a fuvarlevél hiányában nem lép a feladóval, illetőleg a czímzettel közvetlen jogviszonyba. (1875 : XXXVII. t.-cz. 403. §.)

(1899. márczius 18. 1899. G. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A megállapitott és meg nem támadott tényállás szerint, a felperes fuvarozás iránt, fuvarlevél kiállítása nélkül, az első rendű alperessel szerződött, a ki az akkép elvállalt fuvarozás teljesitése iránt viszont a másodrendű alperessel szerződött, s ez utóbbi a fuvarozást részben teljesitette is. Ebből a fuvarozási ügyletből kifolyólag indította a felperes keresetét mindkét alperes ellen, s miután a másodrendű alperessel szemben kereshetőségi jog hiányából elutasíttatott, a felebbezési biróság itéletének ezt az elutasító részét támadja meg az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-ának *a)* pontja alapján, és jelesül abból az okból, hogy a keresk. törvény 403. §-ának második bekezdése helytelenül mellőztetett, a mennyiben az ott foglalt rendelkezés közvetlen és önálló jogviszonyt létesít a feladó, illetve czimzett és az eredeti fuvarozónak minden követője, mint a fuvarozási ügyletnek tényleges teljesítője között. A felperesnek ez a panasza azonban alaptalan, mert a törvény idézett rendelkezése csupán arra az esetre vonatkozik, ha az a fuvarozó, ki mint az első fuvarozónak követője jelentkezik, az árút az eredeti fuvarlevéllel veszi át; ugyanis az eredeti fuvarlevél átvétele képezi azt a tényt, a melynek folytán a követő fuvarozó az eredeti fuvarozási szerződésbe belép. E nélkül azonban a fuvarozás tényleges teljesítése egymagában nem bir azzal a jogi hatással, a melyet a felperes vitat, s az a személy, a kivel a fuvarozó a fuvarozást teljesítteti, jogviszonyban csak az eredeti fnvarozóval van, különbség nélkül arra, hogy az eredeti fuvarozónak szolgálatában álló egyén-e, avagy olyan önálló egyén, a ki a concrét fuvarozás eszközlése czéljából lépett a fuvarozóval viszonyba. Mivel pedig a jelen esetben fuvarlevél ki nem állíttatott, a keresk. törvény 403. §-ának második bekezdésének esete fenn nem foroghat; a miért is az ebben foglalt rendelkezést a felebbezési biróság helyesen mellőzte. Ez okból a felperest — kizárólag a törvény eme helyének mellőzésére alapitott — felülvizsgálati kérelmével elutasitani és a sikertelen

felülvizsgálati kérelemmel okozott költségben, az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. és 204. §-ai értelmében marasztalni kellett.

603.

A törvényhatóság jóváhagyását igénylő községi határozat e jóváhagyás bekövetkeztének hiányában jogilag nem hatályos, abból tehát harmadik személyek jogokat nem meríthetnek. (1886 : XXII. t.-cz. 21. 24. §§.)

Az alispáni rendelkezés a törvényhatóság jóváhagyását nem pótolja.

A község megbizottjai által ügyvéd részére kiállított díjlevél törvényhatósági jóváhagyás hiányában a községgel szemben joghatálylyal nem bír.

(1899 ápril 4. 1899. G. 27. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1886 : XXII. t.-cz. 21. §-a értelmében a község saját belügyeiben határoz és vagyona felett rendelkezik ugyan, ez a rendelkezési joga azonban korlátolva van annyiban, a mennyiben az 1886 : XXII. t.-cz. 24. §-ába felsorolt esetekben a községi határozat csak a törvényhatóság jóváhagyása után hajthat végre. A törvény e korlátozó rendelkezéséből következik, hogy a mennyiben a törvényhatóságnak jóváhagyása az említett esetekben be nem következik, a községnek ilynemű, a jóváhagyástól feltételezetten végrehajtható határozata jogilag nem hatályos, abból tehát harmadik személyek jogokat nem meríthetnek. Ezen a következményen nem változtathat az, a mit e részben felülvizsgálati kérelmében a felperes felhoz, hogy t. i. a törvényben nincs kifejezve az, hogy a törvényhatóság jóváhagyását igénylő községi határozat e jóváhagyás nélkül érvénytelen — nem pedig azért, mert a midőn a községi határozat joghatályosságához a törvényhatóság jóváhagyása szükséges, e jóváhagyás elmaradása esetén az illető községi határozat joghatályosan létrejöttnek sem tekinthető, és épen ezért nem forog fenn szüksége annak, hogy az ily módon, tehát hatálytalanul létrejött határozatnak a hatálytalansága külön is kifejeztessék. A felperes felülvizsgálati kérelmében azt is vitatja, hogy mivel a községi elöljáróság és a segéd- és a kezelő személyzet az 1886 : XXII. t.-cz. 86. és 87. §-ai értelmében vagyonilag is felelősek, és ellenük az 1886 : XXII. t.-cz. 90. §-a értelmében fegyelmi eljárásnak is helye van : a törvény e rendelke-

zéseiből a contrario az következik, hogy a községnek harmadik személylyel megkötött terhes szerződése a törvényhatóság jóváhagyása nélkül is érvényes és a községre nézve kötelező. A felperes ez érvelésének azonban nincsen semmi megállható alapja, mert a törvény a vonatkozó községi határozatnak hatályosságát nem a községi elöljáróság, kezelő- és segédszemélyzet felelősségétől, hanem egyenesen és kizáróan a törvényhatóság jóváhagyásától teszi függővé; ily körülmények közt tehát az itt említett, egyedül a község közegeit terhelő felelősségből az illető határozat hatályosságára következtetni egyáltalán nem lehet. Az 1894. évi 35270. számú alispáni rendelet csak a községnek képviseltetésére s nem egyuttal a kereset alapját tevő dijkötvényre vonatkozóan tartalmaz intézkedést, ezen felül pedig az alispáni rendelkezés különben sem pótolja a törvényhatóság jóváhagyását azokban az esetekben, a melyekben erre szükség van; ennélfogva s a felebbezési biróság itéletének érvelése szerint helyes a felebbezési biróság amaz álláspontja, a mely szerint az alperesi község megbizottjai által a felperes részére kiállitott dijlevél is csak az esetben volna kifizethető, ha a törvényhatóság e dijlevél kiállításához hozzájárult volna; az pedig kétségtelen, hogy a törvényhatóság e hozzájárulása a jelen esetben fenn nem forog. Tekintettel tehát arra, hogy a kereset alapját tevő díjlevél ezek szerint az alperessel szemben joghatálylyal nem bir és alperes az ebből eredő kifogást a felperessel szemben jogszerüen és pedig annál is inkább érvényesitheti, mert felperes már foglalkozásánál fogva is e részben tévedésben nem lehetett; nem sértett a felebbezési biróság jogszabályt, és az 1886: XXII. t.-cz. 24. §-át helyesen alkalmazta akkor, a midőn felperest a hatálytalanul kiállitott díjkötvényre alapitott keresetével elutasította s mint pervesztest a költségben is elmarasztalta.

604.

A hagyomány jövedelme a hagyományost rendszerint az örökhagyó halálától fogva illeti meg akkor is, ha a hagyatéki tárgyaláson a hagyomány kifizetésének ideje későbbre halasztatott.

A hagyomány jövedelme nem illeti meg a hagyományost akkor, ha a hagyomány esedékességét maga az örökhagyó az örökség megnyiltánál későbbi időre tette.

(1899 ápril 4. 1899. G. 28. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A hagyománynak jövedelme a hagyományost rendszerint az örökhagyó halálától fogva illeti meg és az a jogelv akkor is alkalmazandó, ha az örökösök és a hagyományosok a hagyaték tárgyalásakor a hagyomány kifizetésének idejét későbbre halasztották ugyan, de a hagyomány jövedelme tekintetében külön nem intézkedtek, mert a hagyomány fizetési idejének a meghatározásával csak az esedékesség állapittatik meg, az esedékesség idejében pedig, más megállapodás hiányában, a fődologgal együtt a járulék is, a jelen esetben tehát a hagyománnyal együtt a hagyomány jövedelme is követelhető. Ezekhez képest nem helyes a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, a mely szerint felperes csak azért nem követelheti a részére megállapitott hagyománynak az örökhagyó elhalálozásától járó kamatait, mert a hagyaték tárgyalásakor az érdekeltek a hagyomány kifizetésének idejét a hagyatékot átadó végzés jogerőre emelkedése utáni időre tűzték és ugyanekkor a hagyomány időközi jövedelmeiről nem intézkedtek. A felebbezési biróság azonban még sem sértett anyagi jogszabályt az által, hogy felperest a neki hagyományozott összeg utáni kamatok kiadását tárgyazó keresetével elutasitotta, mert a hagyomány jövedelme nem illeti meg a hagyományost abban az esetben, a melyben a hagyomány kifizetésének idejét, az esedékességet, maga az örökhagyó a hagyomány megnyiltától, vagyis az örökhagyó elhalálozásának időpontjától eltérő, későbbi időre tette s egyuttal nem rendelkezett olyképen, hogy az időközi jövedelem is a hagyományosnak kiszolgáltattassék, már pedig ezuttal ez az eset forog fenn. Az örökhagyó ugyanis végrendeletében akként intézkedett, hogy az általa tett hagyományok első sorban az eladni rendelt hagyatéki ingók vételárából, és a mennyiben ez erre a czélra elegendő nem volna, másodsorban az egyik hagyatéki ingatlan jövedelméből lesznek kifizetendők, a végrendeleti végrehajtót pedig arra jogositotta fel, hogy az ingókat saját legjobb belátása szerint, az általa legjobbnak talált módon és úton értékesitse. Az örökhagyó ez intézkedéséből nyilvánvaló, hogy az örökhagyó a hagyományok esedékességének idejét azok megnyiltától eltérő, későbbi időre halasztotta s e szerint felperes a neki járó hagyományt csak akkor követelhette, a mikor az annak kifizetésére rendelt alap a végrendelet értelmében előállittatott; abból pedig, hogy az örökhagyó a hagyomány megnyiltától annak az örökhagyó által megállapitott esedékességéig a felperes részére jövedelmet nem rendelt, az következik, hogy felperes a hagyománynak az örökhagyó

által megállapitott esedékességéig a hagyomány jövedelmét sem igényelheti. Minthogy továbbá felperes nem bizonyitotta és a perben sincs adat arra, hogy a végrendeleti végrehajtó a hagyományok kifizetésére rendelt alapot korábban szerezte vagy szerezhette meg, mint a mint a felperesnek járó hagyományt kifizette, önként következik, hogy ily körülmények között felperes a neki járó hagyományt az e részben az örökhagyó által megállapitott időben kapta meg és ezért helyesen itélt a felebbezési biróság, a midőn felperest a hagyomány jövedelme iránt támasztott keresetével elutasitotta.

605.

A jogelismerés, mivel akaratnyilvánulást foglal magában, lényegesen különbözik a ténybeismeréstől.

Az összeszámolás és ennek eredményéről okirat kiállítása új kötelmet nem létesít ugyan, de az azzal elismert kötelezettség csak az akaratkijelentések érvénytelenítésére fennálló jogelvek alapján vagy tiltott ügylet czímén támadható meg.

Árú szállítása iránt kötött ügyletből eredő követelés, ha az ügylet valódi czélja tényleges szállítás volt, biróilag érvényesíthető s így az árkülönbözetről kelt kötelezvényre alapított követelés megitélendő.

(1899 ápril 18. 1899. G. 40. sz. a.)

Tényállás: Az alperesek a felperesnek 1897. év elején, leendő termésükből 32 mm. buzát adtak el és annak 198 frt 40 kr vételárát a felperestől felvették; a kikötött szállítási határidőben kötelezettségüknek — a miatt, mert buzájuk nem termett — eleget nem tehetvén, 138 frtot fizettek a felperesnek, a többi kötelezettségükről pedig a kereseti 230 frt 50 kros kötelezvényt állították ki, melynek alapján a felperes keresetét inditotta.

A felebbezési biróság: A megállapitott tények szerint a peres felek között létesült adásvételi ügylettel alperesek felperesnek egyedileg meghatározott, tehát saját termésű buzájukat adták el. A saját termésű buzának a termése előtti időben történt eladása, illetve vétele reménybeli vásárlást, azaz attól a feltételtől függő ügyletet képez, hogy az adott-vett buza meg is terem s így a szerződés teljesitését a vevő fél is az említett feltétel bekövetkezte esetén követelheti. Oly esetekben pedig, a midőn a szerződésben kikötött

feltétel egészben vagy részben nem teljesedett be, a kötelmi jogszabályok értelmében a másik szerződő félnek ez alapon nem a szerződés egészbeni teljesitése s esetleg kártérítéshez, hanem csakis ahhoz támad jogos igénye, hogy az előbbi állapot visszaállittassék, vagyis felperes csak azt követelheti, hogy az át nem adott buzának felvett vételárát és kamatait az eladó fizesse vissza. Igaz, hogy alperesek a 138 frt felvett vételár visszafizetése után felpereseknek a kereseti összegről szóló kötelezvényt állitottak ki. Ezzel szemben még a peres felek között új kötelem nem létesült, mert az a körülmény, hogy valamely jogviszonyból eredő követelésről pusztán kötelezvény állittatik ki, s ezzel a pénzbeli követelés fennállása és mennyisége elismertetik, a jogviszonyban volt peres felek között új kötelmet nem létesit s magát a követelés jogi természetét és jogczimét meg nem változtatja, hanem a kötelezvény a már létezett követelésre nézve csak bizonyitási eszközül szolgál; mindezeknél fogva az elsőbiróságnak neheztelt itéletét alperesek felebbezési kérelméhez képest az itélet rendelkező része szerint és pedig a hivatkozott tanú kihallgatásának, a beismerés joghatályának fentartása folytán lett mellőzésével annál is inkább érintetlenül hagyni, illetve részben megváltoztatni kellett, mivel felperes azon védekezése, hogy az alperesek által lefizetett 138 frtot 12 mm. buza ára fejében számolta el, a kereseti követelés megitélésére még valóság esetén sem szolgálhat jogos indokul, mert a már fentebb kiemelt jogszabálynál fogva felperes nincs jogositva az előbbi állapot visszahelyezése esetén az alperesek által visszafizetett összeget a buza piaczi árának megfelelően olykép elszámolni, mintha alperesek tényleg buzát szállitottak volna, különösen akkor, a midőn felperes maga sem állitja, hogy alperesek az ily elszámolásba kifejezetten beleegyeztek. Felperest kereseti követelésének többi részével azért kellett elutasitani, mert a már előzőleg kifizetett 138 frttal és a jelenleg megitélt 60 frt 40 krral az alperesek által felvett vételár teljesen ki lesz egyenlitve.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott tényállás szerint az alperesek 1897. év elején leendő termésükből 32 métermázsa buzát adtak el és annak 198 frt 40 kr. vételárát a felperestől fölvették; a kikötött szállitási határidőben kötelezettségüknek eleget nem tehetvén, 138 frtot fizettek a felperesnek, a többi kötelezettségükről pedig a kereseti 230 frt 50 kros kötelezvényt állitották ki. Ekkép a peres felek a nem teljesitett buzaügy-

letre vonatkozólag összeszámoltak és az alperesek 230 frt 50 kr. tartozásukat, illetve a felperesnek ilyen összegű követelését elismerték, már pedig a jogelismerés, mivel akaratnyilvánítást foglal magában, lényegesen különbözik a puszta ténybeismeréstől. És így, habár helyes a felebbezési biróságnak az az álláspontja, hogy az összeszámolás és az ennek eredményéről szóló okirat kiállitása magában véve új kötelmet nem létesit, mégis a tartozás elismerésében nyilvánuló kötelezési akarat azt eredményezi, hogy az ekkép elismert kötelezettség csakis az akaratkijelentések érvénytelenitésére nézve fennálló jogelvek alapján, vagy pedig azon az alapon támadható meg, hogy az elismert tartozás, mint tiltott ügyletből eredő, biróilag egyáltalán nem érvényesithető kötelem kifolyása. Már pedig ezeknek az eseteknek egyike sem forog fenn, mert az esetleges perléstől való félelem, a mit az alperesek felhoznak, az akaratelhatározás szabadságát nem szünteti meg; és mert az árú szállitása iránt kötött ügyletből eredő követelés olyan esetben, ha az ügylet valódi czélja tényleg az árú szállitása volt, nem képez olyan követelést, a mely biróilag egyáltalán érvényesithető nem volna. Ezért jogszabályt sértett a felebbezési biróság az által, hogy az alpereseknek az *a)* alatti okiratban nyilvánitott és a felperes követelését elismerő akaratkijelentését figyelmen kivül hagyta. Ugyanezért a felülvizsgálati kérelemnek helyt adni s az alpereseket az *A)* alatti kötelezvény szerint elismert tartozásuk megfizetésére kötelezni kellett. Végül az alpereseknek a felülvizsgálati tárgyaláson előterjesztett ama kérelme, hogy az iratok a büntetőbirósághoz áttétessenek — mint olyan új kérelem, a mely csakis a felülvizsgálat szóbeli tárgyalásakor terjesztetett elő, az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében figyelembe nem vehető.

606.

Kártérítési igény bika által okozott kárért.

Jogkérdés az, hogy a fenforgó tények mellett a bekövetkezett kár tekintetében terheli-e a felet kártérítés alapjául szolgáló gondatlanság. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §. a.)

(1899 május 2. 1899. G. 47. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az a kérdés, hogy a fenforgó tények mellett a bekövetkezett kár tekintetében az alperest terheli-e olyan

gondatlanság, mely kártéritési kötelezettségét megállapitja? — jogkérdést képez, és igy annyiban, a mennyiben felperes azt panaszolja, hogy helytelenül állapittatott meg, hogy az alperes részéről a kártéritési kötelezettség alapját képező mulasztás fent nem forog, a felülvizsgálatnak helye lehetne. Tekintve azonban, hogy a megállapitott tényállás szerint az alperes gulyása még idejében, vagyis a sérülés előtt sietett a tülekedő bikák szétválasztására, ellenben a felperes gulyása felhivás daczára sem ment oda, az alperest nem terhelheti kártéritési kötelezettség egyedül abból folyólag, hogy az általa alkalmazott gulyás az alperes állatainak őrzése körül mulasztást követett el. Panaszolja továbbá a felperes azt, hogy az alperest abban a tekintetben terheli gondatlanság, hogy bikája szarvára gombot nem alkalmazott. Az alperesnek ebből a mulasztásából azonban kártéritési kötelezettség meg nem állapitható azért, mert — miként a felebbezési biróság megállapitotta — a gomb alkalmazására hatóságilag kötelezve nem volt és felperes maga is csak azt vitatja, hogy annak alkalmazása a közlegelőre vonatkozóan volt kötelezően előirva; azzal tehát, hogy az alperes saját magán-legelőjén őriztetett, egyébként pedig hamis természetűnek nem bizonyult bikája szarvára gombot nem alkalmazott, az alperes nem követett el olyan mulasztást, s melyből kifolyóan kártéritési kötelezettsége megállapitható volna. Végül panaszolja felperes azt, hogy alperes gondatlanul járt el a tekintetben is, hogy a felperes megsérült bikájának kellő időben való levágatása és husának értékesitése iránt nem intézkedett. Ez a panasz is azonban alaptalan, mert eltekintve attól, hogy nincs megállapitva az, hogy alperes a bika megsérüléséről azonnal értesült, az alperes nem tartozott a megsérült állat felől gondoskodni akkor, midőn a felperesnek gulyása a sérüléskor jelen volt, a kinek kötelességében állott a felperest érhető nagyobb kár elháritása iránt kellőleg intézkedni.

607.

Az a tény, hogy a takarékpénztári betét valakinek a nevére szól, nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a betétkönyv tulajdona mást illet.

Ahhoz, a mit egyik házastárs a házasság tartama alatt külön szerez vagy bármi módon nyer, a másik házastársnak igénye nincs.

(1899 június 13. 1899. G. 63. sz. a.)

Tényállás: **A peres felek törvényes házastársak és az 1898. évi november hó 1-ső napjáig házassági életközösségben éltek. Az alperesnőnek, míg férje toronyőr volt is, kenyérsütésből és sertéshizlalásból külön keresménye volt és abból eszközölte az éveken keresztül birtokában volt peres pénzintézeti betéti könyvecskében foglalt összegnek összegyűjtését és a pénzintézetnél elhelyezését. A felperes férj a betétkönyv kiadását követeli az alperestől.**

A kir. itélőtábla: Felperes anyagi jogszabály megsértése miatt panaszkodik. Egy részről azt állítja, hogy ha ő a megállapított tényállás szerint, mint férj, családfentartó, akkor a kereseti könyvecske az ő részére, annak a jogszabálynak az alapján, megitélendő volt, a mely szerint a férjet mint főszerzőt és családfentartót a háztartásban levő összes vagyon feletti rendelkezés joga megilleti; másrészről azonban azt állítja, hogy a könyvecske annál az anyagi jogszabálynál fogva is illeti őt és neki megitélendő, mely szerint a házastársak a házasság tartama alatt is követelhetik egymástól kizárólagos tulajdonaikat s azok felett feltétlenül rendelkezhetnek, már pedig a felebbezési biróság azt is megállapitván, hogy a könyvecske felperes nevére van kiállitva, nyilvánvaló, hogy az a betéti könyvecske felperest illeti. Felperesnek az anyagi jogszabály megsértése miatt emelt panasza alaptalan; mert az a tény, hogy valamely betét valakinek a neve alatt eszközöltetett, nem zárja ki annak bizonyítását, hogy a betétkönyv tulajdona mást illet, különösen a jelen esetben, a midőn a felebbezési biróság megállapitása szerint az a könyv alperes birtokában volt és a midőn a felebbezési biróság azt is megállapitotta, hogy a betéteket saját külön keresményéből alperes eszközölte; tehát az szerezte. Jogszabály, a mely a jelen per eldöntésénél alkalmazandó, hogy mindenik házastársnak lehet, ellenkező egyezség hiányában, külön tulajdona a házasság tartama alatt is, és ahhoz, a mit az egyik házastárs a házasság tartama alatt külön szerez, vagy bármi módon nyer, a másik házastársnak igénye nincs. Ezek szerint megállapittatván, hogy a betéti könyvecskére elhelyezett összeget alperes szerezte, nem sértett meg a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sem akkor, a midőn az alperes kizárólagos tulajdonához tartozó peres könyvecskét az alperes, mint tulajdonos birtokában hagyta, s felperest keresetével elutasította, s alaptalan, mert a fenti jogszabályba ütközik, felperesnek az az állítása, hogy a peres könyvecske birtoka, mint férjet és családfentartót, őt illeti meg; mert a tulajdonost

a tulajdon fogalmánál fogva rendszerint a kizárólagos birtoklás is megilleti.

608.

A peres kérdés egységessége. (1893 : XVIII. t.-cz. 139. 191. §§.)

A birói árverésen eladott dolgok tulajdon- és birtokjoga a vevőre száll át és az eladott dolgokat a hitelezők irányában a dolgok vételára helyettesíti.

A bérbeadó törvényes zálogjoga a harmadik személy javára foganatositott árverés következtében az árverés előtt lejárt bérre nézve megszünik és az a vevőnek ama ténye folytán sem éled fel, hogy a vett ingókat a végrehajtást szenvedett birtokában hagyta. (1881 : LX. t.-cz. 72. §.)

(1899 junius 27. 1899. G. 65. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A per a II. és III. rendű alperesek irányában csak egységesen dönthető el; mert ezek az alperesek. a perben megállapitott tényállás szerint együttesen voltak bérlési viszonyban felperessel és együttesen birlalják a peres ingó dolgokat. Ezeknél fogva az 1893 : XVIII. t.-cz. 139. és 191. §-ai értelmében a felebbezési biróság itélete a II. rendű alperes részéről is megtámadottnak és felülvizsgálandónak tekintetett. A felebbezési biróság által itéletének indokolásában kifejtett, a peres felek részéről meg nem támadott, tehát itt is irányadó tényállás szerint a felperes által a II. és III. rendű alpereseknek bérbeadott lakásban levő peres ingó dolgok az 1898. évi november hó 1-ső napja előtt birói árverésen eladattak és felperes az 1898. évi május hó 1-ső napja és november hó 1-ső napja között eltelt félévre a végrehajtást szenvedett alperesek, mint bérlők, ellen őt megillető 250 frt lakbér erejéig az árverésen befolyt vételárra elsőbbségi igényét bejelentette; minélfogva az igényelt összeg birói letétbe helyeztetett. Az eme tényeknek megfelelően alkalmazandó jogszabály az, hogy a birói árverésen eladott dolgok tulajdon- és birtokjoga a vevőre megy át, és az eladott dolgokat a hitelezők irányában a dolgok vételára helyettesiti. Ezeknél fogva az árverés ténye folytán felperesnek mint bérbeadónak az 1881 : LIX. t.-cz. 72. §-ában emlitett törvényes zálogjoga a bérbe-

adott lakásban elárverezett ingó dolgokra megszünt és csak ahhoz nyilt joga, hogy az 1898. évi november hó 1-ső napjáig járó félévi bérkövetelésének kielégítését a vételárból a fent megjelölt törvényczikk 112. és 119. §-ai szerint igényelje. Felperesnek az árverés ténye folytán az 1898. évi november hó 1-ső napja előtt lejárt félévi bérre nézve a kifejtettek szerint megszünt törvényes zálogjoga nem éledt fel a vevőnek ama ténye folytán, a mely szerint a vett dolgokat nem vitte el, hanem a végrehajtást szenvedett alperesek birlalásában hagyta. A birói árverés tényével szemben közömbös felperesnek az az érvelése, hogy ő bejelentett bérkövetelésére nézve az itélet meghozása előtt még ki nem elégittetett, úgy az is, hogy felperes a vételárból teljes kielégitést fog-e nyerni vagy nem. Ezekből nyilvánvaló, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértésével állapitotta meg felperes törvényes zálogjogát és abból folyóan visszatartási jogát a kérdéses ingó dolgokra.

609.

Kártérítés a bérleménynek a bérlet hatálya alatt történt eladása alapján.

Szerződés értelmezése a felülvizsgálati eljárásban. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.)

A bérleti szerződés hatályának és magának a bérleti időnek a kezdete fogalmilag és szükségképen nem esik össze.

Irásbeli szerződéssel ellenkező szóbeli megállapodás figyelmen kívül hagyása.

A megszegett szerződés után járó bélyegilleték a kár fogalma alá esik.

A foglaló összegét meghaladó kár bizonyítva nem lévén, a foglaló kétszerese mellett kár meg nem itélhető.

(1899 május 23. 1899. G. 66. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A szerződések első sorban a tartalom szószerinti értelmében, tehát nyelvtanilag magyarázandók. Ez alapon az *A)* alatt csatolt szerződésben foglalt következő megállapodásnak: «Sollte ich den Platz während der Dauer dieses Übereinkommens verkaufen, und Sie gezwungen werden, denselben früher als bis zum Ablauf der Mietsdauer zu räumen, verpflichte ich mich an

Sie ohne Weiteres eine Entschädigung von ö. W. 300, sage Gulden Dreihundert zu zahlen. Der Käufer des Platzes muss auf jeden Fall von mir verpflichtet werden, Ihnen den Platz 6 monatlich zu kündigen», az a szószerinti értelme, hogy az abban emlitett 300 frtnak a fizetését a felek ahhoz a két, együttesen megállapitott feltétel beállásához kötötték, hogy egyfelől az alperes a bérlemény tárgyát a szerződés hatálya alatt eladja, másfelől pedig felperes ez eladás folytán a bérlemény területét kiüriteni tartozzék. A szerződés hatálya — ellenkező kikötés nélkül — a szerződés létrejöttével kezdődik és ez a szabály áll azokra a bérleti szerződésekre is, a melyek szerint maga a bérleti idő vagyis a használat a szerződés megkötése utáni időben veszi kezdetét, mert a bérleti szerződés hatályának és magának a bérleti időnek a kezdete fogalmilag és szükségképen nem esik össze. Ennélfogva és tekintettel arra, hogy a felek közötti jogviszonyt szabályozó szerződés 1898. évi január hó 8-án jött létre és az alperes a bérlemény tárgyát 1898. évi február hó 15-én eladta, kétségtelen az, hogy a bérlemény tárgyának alperes részéről történt eladása a felek közötti jogviszonyt szabályozó bérszerződésnek a hatálya alatt következett be, s igy az emlitett 300 frtnyi kártalanitási összeg fizetésének az egyik feltétele beállott. A bérleményi terület kiüritésének a fogalma feltételezi, hogy a bérleményi terület elfoglalva legyen; felperes azonban a bérlemény területét még el nem foglalta, mert alperes a bérleti szerződést az emlitett eladással és az 1898. évi február hó 20-án bekövetkezett felmondással felbontotta s igy a felperesnek alkalma sem volt a bérleményterületet elfoglalni. Ily körülmények közt a 300 frt kártalanitási összeg fizetésének másik feltétele be nem állott; tekintettel tehát arra, hogy a 300 frtnyi kártalanitási összegnek a fizetése az emlitett két feltétel együttes beállásától van az *A)* alatti szerződés értelmében függővé téve: e szerződés értelmezésénél jogszabályt sértett a felebbezési biróság; miért is ezen alapon az alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni s a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával, felperest az *A)* alatti szerződés tartalmára alapitott kárösszeg iránti keresetével elutasitani kellett annyival inkább, mert felperes azt, hogy alperes szerződésszegése folytán az alább emlitendő 12 frt 50 krt meghaladó kárt szenvedett volna, nem bizonyitotta. A felperes azonban azt is állitotta, hogy ez az összeg arra az esetre is volt kikötve, ha alperes a bérlet tárgyát a bérleti idő megkezdése előtt eladná s a felperes azt ilyen körülmények között el sem foglalhatja. Ez az

állítás azonban, ha valónak is bizonyulna, nem jöhet figyelembe, mert az abban foglalt szóbeli megállapodás az *A)* alatti irásos szerződés emlitett tartalmával ellentétes, az irásos szerződés tartalmával ellenkező szóbeli megállapodás pedig nem bir joghatálylyal. Ennélfogva a 300 frt kárösszeg ezen az alapon sem itélhető meg, és ily körülmények között az itt emlitett szóbeli megállapodásra vonatkozó bizonyitékok mellőzésével a felebbezési biróság lényeges eljárási szabályt nem sértett. A felek közt nem vitás, hogy felperes 50 frt foglalót adott az alperesnek, és a fennebbiek szerint kétségtelen az is, hogy a felek közötti szerződést az alperes szegte meg, az pedig jogszabály, hogy a szerződéstszegő fél a kapott foglalót kétszeresen tartozik visszaadni. Ennélfogva e részben a felperes felülvizsgálati kérelmének kellett helyt adni és a fent kifejtett álláspontnál fogva a foglaló kétszeresét megitélni kellett. Az alperes által megszegett szerződés után járó és felperes által viselt 12 frt 50 krnyi bélyegilleték a kár fogalma alá esik, a foglaló összege erejéig azonban kár nem létezik, abban az esetben tehát, a melyben, mint ezuttal is, a foglaló összegét meghaladó kár bizonyitva nincsen, a foglaló kétszerese mellett a kár meg nem itélhető; nem sértett tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által, hogy a kérdésben álló 12 frt 50 krt meg nem itélte.

610.

A kárbiztosításból harmadik személy részére csak akkor származik jog, ha a szerződést megkötő biztosítottat a biztosítással megbízta, vagy ha a biztosított a szerződést — bár megbízás nélkül — a harmadik személy javára is kívánta megkötni, a biztosító irányában pedig csak akkor, ha biztosításnak a harmadik személy javára és megkötése a szerződésben világos kifejezést nyert. (1875 : XXXVII. t.-cz. 466. §.)

(1899 május 30. 1899. G. 70. sz. a.)

Tényállás: A felperes átvette az alperes tulajdonát képező ingatlant olyan szerződés mellett, hogy azon az összes munkálatokat felperes teljesíti, a termés egyik fele felperest, a másik fele alperest fogja illetni. Alperes felszólította felperest, hogy biztosítsák a függő termést jégkár ellen; azonban felperes kijelentette, hogy ő nem kíván biztosítani. Ezután alperes a saját nevében biztosítási szerződést kötött a termésnek nem-

csak az őt illető felére, hanem a felperest illető felére is. A jég a termés egy részét elverte és alperes a biztositó társulattól tisztán 948 frt 10 kr kárösszeget vett fel a maga részére. Ennek az összegnek a felét követeli a felperes az alperestől.

A kir. itélőtábla: A tényállásból nyilvánvaló, hogy felperes a kárbiztositás tekintetében sem alperessel, sem a biztositó társulattal szerződési viszonyban nem állott és hogy az alperes és a biztositó társulat közt létrejött biztositási szerződésből felperesre sem kötelezettség, sem jog nem származott. Az 1875 : XXXVII. t.-cz. 466. §-a értelmében az alperes által kötött biztositási szerződésből felperes javára követelési jog a biztositó társulat irányában csak akkor származott volna, ha alperes a biztositási szerződést felperes javára is kivánta volna megkötni és a szerződésbe ez a körülmény a biztositó társulat tudtával akár felperes, mint egyik biztositott nevének kitételével, akár megnevezése nélkül, de annak világos kitételével befoglaltatott volna, hogy biztositottnak nem egyedül alperes, hanem a lehető kár által felerészben érdekelt kötvénybirtokostárs is tekintetik; alperes irányában pedig akkor származott volna követelési joga felperesnek, ha felperes alperest a kárbiztositással megbizta volna; vagy ha alperes a szerződést bár megbizás nélkül, de felperes javára is kivánta volna megkötni. Azonban a megállapitott tényállás szerint felperes nem bizta meg alperest a kárbiztositással sőt határozottan kijelentette, hogy biztositani nem akar, és arra sincs adat, sőt felperes sem állitja, hogy alperes kedvezményezetté a termés fele részére nézve felperest kivánta tenni, vagyis hogy alperes a biztositási szerződést felperes javára is kivánta kötni. Nem állitotta felperes azt sem, hogy a biztositási szerződésbe az ő neve is felvétetett biztositottként. A fent előadottak alapján nem tekinthető alperes megbizás nélküli ügyvivőnek és nem tekinthető a biztositási szerződés alperes mint megbizás nélküli ügyvivő által felperes javára is megkötöttnek; mert a szerződések megkötésénél főkép a szerződő felek akarata az irányadó; már pedig a megállapitott tényállás szerint sem alperesnek, sem a biztositó társulatnak akarata nem irányult arra, hogy felperes javára kössön biztositási ügyletet. Nem származik felperesnek követelési joga alperes ellen abból a körülményből sem, hogy a biztositó társulat alperesnek valódi káránál esetleg nagyobb kárösszeget fizetett; mert az csak alperes és a biztositó társulat jogviszonyát érinti. Minthogy a kifejtettek szerint felperest nem illette kárkövetelési jog a biztositó tár-

sulat ellen és így alperes a kereseti összeget nem felperes helyett és nem annak javára vette fel, minthogy az alperes által felvett összeg felperest részben sem illette, s igy alperest felperes irányában a felvett összeg kiszolgáltatása tekintetében semmi kötelezettség nem terheli: alperes felülvizsgálati kérelmének helyt adni, a felebbezési biróság itéletének megváltoztatásával felperest keresetével elutasitani kellett.

611.

Ha az ügyvéd az elvállalt munkát a megbízás visszavonása miatt nem teljesítette, nem a kikötött jutalomdíjat, hanem csak a már teljesített munkának megfelelő díjazását követelheti s ily esetben a fél is kérheti a kikötött jutalomdíj leszállítását. (1874 : XXXIV. t.-cz. 42. 55. §§.)

(1899 június 6. 1899. G. 80. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Anyagi jogszabály megsértéseképen panaszolják alperesek, hogy a felebbezési biróság az 1874: XXXIV. t.-cz. 54. és 55. §-aiban foglalt jogszabályokat nem helyesen alkalmazta akkor, a mikor a néhai M. J. hagyatéki ügyének rendezéseért kikötött 500 frt ügyvédi jutalomdijból az előlegül adott 15 frton felül 485 frtot megitélt, jóllehet felperes az elvállalt ügyben nem tett egyebet, mint a tényállást felvette, az árvaszéknél eljárt és az előadóval értekezett, ez az eljárása pedig az előlegül adott 15 frttal is eléggé dijjazva van. Alperesek szerint ugyanis az állandóan követett birói gyakorlat szerint az ügyvéd a kikötött jutalomdijat a fentebb említett jogszabályok értelmében csak akkor követelheti, ha a rábizott ügyben tényleg ügyködött, ellenben nem követelheti — legalább teljes összegében — akkor, ha a rábizott ügyben nem ügyködött avagy ha ügyködött is, de nem teljesítette mindazt, a minek ellenértékéül köteleztetett a kikötött jutalomdij.

Ez a panasz alapos. Az 1874: XXXIV .t.-cz. 55. §-a ugyanis nem meriti ki azokat az eseteket, melyekben a fél a kikötött ügyvédi jutalomdij leszállitását kereset avagy kifogás útján kérheti, s szemben azokkal a jogszabályokkal, hogy t. i. az említett törvény 42. §-a értelmében a fél az ügyvédtől a megbizást bármikor — tehát jutalomdij kikötése esetében is — visszavonhatja, hogy továbbá teljesítést csak az a szerződő fél követelhet, a ki a maga részéről az ügy-

letet teljesitette: a fél a jutalomdij leszállitását ugyane törvény 55. §-ában meghatározott eseteken kívül akkor is kérheti, ha törvényben biztositott jogánál fogva a megbizást visszavonta s az ügyvéd e miatt nem teljesithette az elvállalt munkát, viszont ily esetben az ügyvéd csak azt követelheti, hogy a már teljesitett munkája megfelelően dijaztassék. Ehhez képest minthogy a felebbezési biróság által megállapitott és az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében e helyen irányadó tényállás szerint alperesek felperes ügyvédtől a néhai M. J. hagyatéki ügyének rendezésére adott megbizást visszavonták, felperes pedig a reá bizott ügyben a visszavonásig egyebet nem tett, mint a tényállást felvette, az árvaszéknél eljárt s az előadóval értekezett; s minthogy felperes végzett munkáját maga is csak 8 frtra értékeli s így az előlegül kapott 15 frttal kellően dijjazva van; ennélfogva a felebbezési biróság megsértette a fentebbi anyagi jogszabályokat az által, hogy alperesek kifogása daczára a kikötött 500 frt jutalomdijból 485 frtot megitélt.

612.

Ingatlan adásvételének közvetítésére az 1875: XXXVII. t.-cz. 534—548. §§-ai nem alkalmazhatók.

A megbízóra közönbös az, hogy a közvetítéssel megbízott az ügyletkötést előidéző cselekményeket közvetlenül személyesen, vagy más személy ténykedésének igénybe vételével teljesíti.

Az a körülmény, hogy a közvetítő az ügylet tényleges megkötésekor már nem volt életben, nem szünteti meg a megbízó fizetési kötelezettségét, ha az ügylet a közvetítő ténykedésének eredménye.

(1899 június 6. 1899. G. 81. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1875: XXXVII. t.-cz. 262. §-a szerint az ingatlanokra nézve keletkezett szerződések kereskedelmi ügyleteknek nem tekintetnek. Nem esik tehát a kereskedelmi ügyletnek fogalma alá a kérdéses ház eladásának közvetitése sem, a mire t. i. felperes jogelődének az alperes megbizást adott. következéskép nem képezhet kereskedelmi ügyletet az sem, hogy alperes a felperes jogelődének a ház eladásának közvetitéseért jutalmat igért. A fenforgó jogvita eldöntésénél tehát az idézett törvényczikkben foglalt

kereskedelmi törvénynek az alkuszi ügyletről szóló 534—548. §§. alkalmazást nem nyerhetnek, és pedig annál kevésbé, mert a felek egyike sem kereskedő. Ezek alapján alperesnek a felülvizsgálati kérelmében felhozott az a panasza, hogy a felebbezési biróság megsértette a keresk. törv. 546. §-ának rendelkezését, figyelembe nem vehető. Minthogy azonban alperes felülvizsgálati kérelme az anyagi jog szabályainak a megsértésére van alapitva és a felülvizsgálati biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 203. §-a szerint a jogszabályok alkalmazása tekintetében a felek által felhozottakhoz kötve nincs: a felülvizsgálati kérelem abból a szempontból veendő vizsgálat alá, vajjon a felebbezési biróság nem sértette-e meg az anyagi magánjognak a fenforgó jogeset elbirálásánál irányadóul szolgáló szabványait? A felebbezési biróság, a meggyőződését előidéző okoknak tüzetes előadásával és a per egész anyagának méltatásával, azt állapitotta meg tényként, hogy az alperes és E. H. L. között a kérdéses ház adásvételére nézve létrejött szerződés a felperes jogelőde közvetitésének az eredménye volt, annak daczára is, hogy a házat felperes jogelőde nem személyesen, hanem L. L. útján ajánlotta megvételre a fentebb megnevezett vevőnek. Megállapitotta pedig ezt a szintén kellő indokolással megálllapitott abból a tényből, hogy L. L. E. H. L.-nak tudomására juttatta, mikép a ház eladásának közvetitésére nem ő, hanem a felperes jogelőde B. G. nyert az alperestől megbizást, és hogy azt, miszerint E. H. L. a ház megvételére hajlandó, a felperes jogelőde közölte megbizójával, az alperessel. Ebből az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében e helyütt is irányadóul szolgáló tényállásból a felebbezési biróság helyesen vonta le azt a jogi következtetést, hogy alperes, ki az eladás közvetitéseért felperes jogelőde javára dijazást kötelezett, ennek eljárását dijazni tartozik. Mert az, a mit alperes a felebbezési biróság eme jogi álláspontja ellen jogszabálysértésként panaszol, hogy t. i. az ügylet közvetitésével megbizott fél a megbizótól csak abban az esetben követelhet dijazást, ha a nyert megbizást saját személyében teljesiti, vagyis hogy maga helyett megbizottal nem jogosult a közvetitést végeztetni — alappal nem bir. Ugyanis a közvetitő megbizatása nem terjed ki a megbizó személyének képviselésére, helyettesitésére, s igy nem terjed ki a megbizó helyett jogi cselekményeknek ellátására sem, hanem csak oly ténybeli cselekmények teljesitésére szoritkozik; melyek arra irányulnak, hogy a megbizó és valamely harmadik személy között ügyletkötést idézzenek elő. Az pedig,

hogy ezeket a ténybeli cselekményeket közvetlenül, avagy más személy ténykedésének igénybevételével teljesiti-e a közvetitéssel megbizott? ellenkező kikötés hiányában a megbizóra nézve teljesen közömbös, főleg, mint a megállapitott tényállás szerint a jelen esetben is történt, akkor, midőn a megbizottnak választottja a harmadik személynek tudomására hozza, hogy ő nem a saját személyében, hanem az illető megbizottnak utasitása folytán jár el, azaz közvetitőnek nem ő tekintendő. Nem alapos az a panasz sem, hogy felperes jogelőde az alperes és E. H. L. között a kérdéses házra nézve megkötött adásvételi szerződés létrejöttekor már életben nem lévén, közvetitési dijat már ezért sem követelhet. Alap nélküli ez a panasz azért, mert a vételi ügyletre nézve a felebbezési biróság azt állapitván meg, hogy az a felperes jogelőde közvetitésének az eredménye ily tényállás mellett nem perdöntő az a körülmény, hogy az ügylet tényleges megkötésekor a felperes jogelőde életben volt-e vagy sem? Mert ha az adásvételi szerződés az ő ténykedésének a kifolyása, akkor közvetitésének a dijazása kétségtelenül a megbizó alperest terheli, és alperesnek ez a kötelezettsége fenmarad felperes jogelődének általános jogutódai irányában is.

613.

Az eladót csak a vele szerződő vevővel szemben terheli szavatosság.

Engedmény tárgya csak már tényleg létező követelés lehet.

(1899 június 13. 1899. G. 82. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek azt panaszolják, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabály megsértésével hozta meg itéletét, mert felperesek keresetüket a *B)* alatti szerződésben foglalt engedményezésre is alapitották, s ekként kétségtelen, hogy az engedmény alapján őket mindazon jogok illetik, a melyek jogelődeiket megillették, ha tehát az eladót külön kikötés nélkül is szavatosság terheli, úgy ez a szavatosság engedményezés esetében nemcsak a közvetlen szerződő felek, hanem az engedményes felek irányában is hatályos és ekként helytelen a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, hogy az eladót — az ellenkező kikötése nélkül — harmadik személylyel szemben szavatosság nem terheli meg akkor sem, hogy

ha az erre vonatkozó jog engedményeztetett. Ez a panasz azonban alaptalan. Mert helyes a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, hogy ellenkező kikötés hiányában az eladót csakis a vele szerződő vevővel szemben terheli szavatosság, — a szavatosságnak ugyanis a visszterhes szerződés az alapja, már pedig a visszterhes szerződésből csakis a szerződő felekre s illetőleg ezek örököseire nézve származnak jogok és kötelezettségek, és mert nem bir elfogadható alappal felpereseknek az az érvelése sem, mintha az az igény, a mely a vevőt az eladó ellen az ezt terhelő szavatosságnál fogva megilleti, engedményezhető s illetőleg engedmény útján feltétlenül megszerezhető volna, mert a fentiek szerint az eladó az őt terhelő szavatosságnál fogva csakis a vele szerződő vevővel szemben felelős, az eladónak helyzetére tehát az olyan engedményezési ügyletnek, a melyhez az eladó hozzá nem járult, befolyása nincs, és mert engedményezés tárgyául csakis már tényleg létező követelések szolgálhatnak, már pedig a vevőnek az az igénye, hogy az eladó ellen az őt terhelő szavatosságnál fogva netán követelést támaszthat, az igénynek megnyilta előtt létező követelést nem képez. Felperesek alaki jogszabálysértés miatt is megtámadják a felebbezési biróság itéletét azon az alapon, hogy jóllehet a felperesek a kereseti követelést nemcsak a szerződés alapján, hanem az alpereseket és illetőleg jogelődüket terhelő mulasztás alapján is kérték megitéltetni, mégis a felebbezési biróság a keresetet ezen az alapon meg nem birálta, s ennek mellőzését nem indokolta. Ez a panasz is alaptalan. Mert annak a körülménynek, a melyet felperesek e részben felhoztak, hogy t. i. alperesek jogelőde ama perben, a melyet ellene K.-ék inditottak, rosszul védekezett és ezáltal mulasztást követett el, ebben a perben csak akkor volna jelentősége, ha az alperesek jogelőde mint eladó s illetőleg az alperesek mint az eladó örökösei felperesek irányában szavatossággal tartoznának, minthogy azonban a fent kifejtettek szerint az alperesek jogelődét s illetőleg az alpereseket felperesek irányában szavatosság nem terheli: a felebbezési biróság nem sértett lényeges szabályt, midőn itéletében erre a körülményre mint közömbösre ki nem terjeszkedett és felperesek keresetének ez alapon sem adott helyt. Mindezeknél fogva felperesek alappal lettek elutasitva.

614.

A magánokirat csak akkor felel meg az 1868: LIV. t.-cz. 167. 168. §§-ai rendelkezéseinek, ha nemcsak külsőleg tünteti fel a §§. kellékeit, hanem tényleg ama körülmények között lett kiállítva, a melyeket az okirat külsőleg feltüntet.

A törvényes kellékekkel nem biró adóslevél bizonyító ereje. (1893 : XVIII. t.-cz. 73. §.)

A beismerés teljes tartalma szerint veendő tekintetbe. (1893 : XVIII. t.-cz. 59. §.)

(1899 június 20. 1899. G. 92. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek felülvizsgálati kérelmüket arra alapitják, hogy a felebbezési biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 73. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezést figyelmen kivül hagyta, és ugyanezen törvényszakasz harmadik bekezdésében foglalt jogszabályt helytelenül alkalmazta. Ez a panasz alaptalan. Az a körülmény ugyanis, hogy a magánokirat külsőleg az 1868 : LIV. t.-cz. 167—168. §-ainak megfelelően kiállitottnak jelentkezik, egymagában még nem bizonyitja azt, hogy a magánokirat az 1868 : LIV. t.-cz. 167—168. §-ai szerint van kiállitva, mert ennek esete csak akkor forog fenn, ha a magánokirat tényleg ama körülmények közt lett kiállitva, a melyeket az okirat külsőleg feltüntet. A midőn tehát az e részben meg nem támadott tényállás szerint alperesek az idegen kézzel irt és e részben nyomtatott szövegű *B)* alatti kötelezvényt nem két előttemező tanu előtt irták alá, avagy az aláirás valódiságát nem két előttemező tanu előtt ismerték el; ezt a kötvényt annak ellenére sem lehet az 1868 : LIV. t.-cz. 167—168. §-ainak megfelelően kiállitottnak tekinteni. hogy az külsőleg mindazokat a kellékeket feltünteti. a melyek a felhivott törvényszakaszokban felsorolvák és az aláirás valódisága is kétségtelen. Ennélfogva helyes a felebbezési biróság amaz álláspontja, a mely szerint az 1893 : XVIII. t.-cz. 73. §-ának második bekezdésében foglalt rendelkezést nem alkalmazta. De nem sértette meg a felebbezési biróság az 1893 : XVIII. t.-cz. 73. §-a harmadik bekezdésében foglatt rendelkezéseket sem. Ezek szerint az 1868 : LIV. t.-cz. 167—168. §-ainak meg nem felelő alakban kiállitott magánokiratnak bizonyitó erejét a biróság szabadon mérlegeli ugyan, de a törvényes kellékekkel (1868 : LIV. t.-cz. 167—168. §§.)

nem biró adóslevél tagadás esetén a kölcsön leolvasásának és a kötelezettség elvállalásának kizárólagos bizonyitékát nem képezheti. Ebből folyóan és arra is tekintettel, hogy ily körülmények között a kölcsön leolvasását és a kötelezettség elvállalását az alperesek tagadása folytán a hitelező tartozik bizonyitani: helyes a felebbezési biróságnak amaz álláspontja is, a mely szerint a kölcsön leolvasását és a kötelezettség elvállalását a fennebbiek szerint törvényes kellékekkel nem biró *B)* alatti adóslevél -- melyben még a hitelező sincsen megnevezve — nem bizonyítja s azt a felperesek egyéb módon is tartoztak volna bizonyitani. A felperesek azt is panaszolják, hogy a felebbezési biróság azt a jogszabályt is megsértette, a mely szerint a beismerés, mint teljes bizonyiték az itélethozatalnál figyelembe veendő. Ennél a jogszabálynál fogva ugyanis a felebbezési biróság szerintük figyelembe venni tartozott volna az I. rendű alperesnek ama beismerését, a mely szerint ő a felperesek jogelődének 300 frt kölcsönösszeggel tartozott és erről kötvényt is állított ki, mert ez a beismerés alkalmas annak a megállapitására. hogy alperesek a kereseti kötvényt kölcsöntartozásuk fejében kiállították és ez a kölcsön nem 300 frtot, hanem 555 frt 24 krt tett ki. Ez a panasz is alaptalan. A felebbezési biróság ugyanis alperesnek ezt a beismerését figyelembe vette, és pedig úgy, a mint az tényleg megtörtént, vagyis az alperesnek ama további, az emlitett beismeréssel együttesen tett állításával kapcsolatban, a mely szerint ez a 300 frt nem a kereseti tőke, az erről kiállitott kötvény nem a kereseti kötvény és hogy ezt a 300 frtot ő a felperesek jogelődének már visszaadta. Ennek a beismerésnek ilyen figyelembe vétele az eljárási szabályoknak, jelesül az 1893:XVIJI. t.-cz. 59. §-a rendelkezéseinek megfelelő, mert ezek szerint a beismerés teljes tartalma szerint veendő tekintetbe; az pedig, hogy ez a beismerés, mint nem a per tárgyát tevő követelésre vonatkozó beismerés mennyiben képez bizouyitékot arra, hogy ez a 300 frt és az erről kiállitott kötvény a kereseti összegre és kötvényre vonatkozik, mint a bizonyitékok szabad mérlegelésének eredménye, nem tárgya a felülvizsgálatnak. A felebbezési biróság ezek szerint eljárási szabályt nem sértett, abból a tényállásból folyóan pedig, a mely szerint a felperesek a kereseti kölcsön leolvasását és a kötelezettség elvállalását nem bizonyitották, helyesen vonta le azt a következményt is, a mely szerint alperesek a kereseti követelést megfizetni nem kötelesek.

615.

Szállított gépben történt kárért köztörvényi felelősség megállapítása azon az alapon, hogy a szállító a szállításra adott utasítástól eltért.

(1899 június 27. 1899. G. 94. sz. a.)

Tényállás: A felperesek gőzcséplőgépjüket több gazdának, ezek között az alpereseknek is átengedték cséplésre: ki volt kötve, hogy a cséplőkészüléket és a gőzgépet az egyik gazdától a sorrendben következő másik gazdához a munkaadó gazdák fogják elvontatni. E. J. alperesnél a cséplés véget érvén, a cséplőkészüléket és a gőzgépet a sorrendben következő K. A. alpereshez kellett vontatni s az eredeti megállapodáshoz képest a vontatást E. J.-nak, kinél a cséplés befejeztetett és K. A.-nak, kinél a cséplés megkezdetni szándékoltatott, közösen kellett teljesiteni. Mikor a gép E. J.-nál a munkát bevégezte, akkor a felperesek által alkalmazott gépész a tanyáról eltávozott azzal a szándékkal, hogy a géphez csak akkor fog visszatérni, a mikor a gép K. A. tanyájára lesz szállítva, hogy a gépet felállíthassa s a cséplést megkezdhesse. Az egyik tulajdonos: S. J. felperes E. J. tanyáján megmondotta az alpereseknek, hogy ugy a cséplőkészüléket, mint a gőzgépet a rendes úton vontassák K. A.-hoz. E. J. tanyájáról előbb a cséplőkészüléket inditották el; a gépnél alkalmazott K. J. fűtő a cséplőkészülékkel indult el és gazdájától S. J.-tól az előző napon vett utasítás folytán meghagyta az alpereseknek, hogy a gőzgéppel azon az uton menjenek utána, a mely uton ő megy a cséplőkészülékkel. A gőzgép vontatásánál némi késedelem állott elő, ezért az alperesek egymás közt elhatározták, hogy a gőzgéppel nem azon a rendes uton haladnak, a melyen a tüzelő a cséplőkészüléket vezette, hanem a rendes útról letérnek és az Aranyos melletti töltésen vezető s gépvontatásra veszedelmes rövidebb útat követik, hogy ekként a géppel is odaérjenek K. A.-hoz akkorra, a mikor a cséplő készülék a rendes úton odaér. A gépnél alkalmazott etető Gy. J., Cs. J., G. A. és az alperesek a gőzgéppel elindultak, a lovakat Cs. J. hajtotta, a mikor a rendes útnak ama részéhez értek, a hol az Aranyos töltése kezdődik, Gy. J. a gyeplőt kivette a Cs. J. kezéből és alperesek tiltakozása daczára a gépet a rendes útról az Aranyos töltésére terelte, a honnan a gép lezuhant és a miatt a felperesek kárt szenvedtek. A felebbezési biróság megállapitván, hogy a baj csak azért következett be, mert a gép veszélyes helyen lett vontatva és hogy alperesek az út veszélyes voltát ismerték, mert G. J. őket annak használatától eltiltotta, a tilalomra őket a tüzelő figyelmeztette is, úgy találta, hogy az alperesek gondatlanok voltak, mert őket, mint gazdákat, a munkások feletti rendelkezési jog megillette, sőt, habár jelen voltak, mégis tűrték, hogy Gy. J. a veszélyes töltésre terelje a a gépet, holott azt megakadályozni kötelesek lettek volna; mihezképest az elsőbirósági itélet megváltoztatásával az alpereseket kártéritésre kötelezte.

A kir. itélőtábla: Az alperesek a felebbezési biróság itéletét a miatt támadják meg, mert panaszaik szerint kártérítési kötelezettségük anyagi jogszabály megsértésével állapíttatott meg, mivel a mozdonynak lezuhanását nem az alperesek ténykedése vagy intézkedése idézte elő s mivel alpereseket legcsekélyebb gondatlanság sem terheli. E részben azt hozzák fel, hogy felperesek cséplőgépüket oly módon adták át, hogy azt a felperesek részéről felfogadott és fizetett gépész, fűtő, etető stb. kezelték, alperesek pedig, a kik sem a gép kezeléséhez, sem annak szállítási módjához nem értenek, csakis arra kötelezték magukat, hogy a gépet az egyik gazdától a másikhoz áthuzatják. Alpereseknek kötelezettsége tehát a dolog természeténél és az általános szokásnál fogva is másként nem értelmezhető, mint akként, hogy az alperesek a gép huzatásához szükséges igaerőt tartoznak adni, a szakértelmet igénylő alkalmazottakkal lévő géptulajdonosnak, illetőleg közegeinek lévén kötelessége a gép huzatásának vezetéséről és ellenőrzéséről gondoskodni. Már pedig a jelen esetben be van bizonyítva, hogy a felperesek oly alkalmazottakat tartottak, a kik a felperesek utasításainak meg nem feleltek, be van bizonyítva, hogy a gépész a felügyeletet a kevesebb szakértelemmel biró etetőre bizta, úgy az is, hogy az a gépet az alperesek figyelmeztetése és tiltakozása daczára terelte le a rendes útról. Panaszolják továbbá azt is, hogy a felebbezési biróság helytelenül állapitotta meg azt, mintha a Gy. J. feletti rendelkezési jog az alpereseket illette meg, mert Gy. J. fizetését és élelmét a felperesektől kapta s ekként alpereseknek rendelkezési joga ő reá ki nem terjedt. ellenkezőleg, miután Gy. J. felperesek vezető s ellenőrző közege volt, ennek cselekményeit az alpereseknek megakadályozni joguk sem lett volna. Ezek a panaszok alaptalanok. Mert a tényállás szerint Gy. J. I. felperes a gép vontatására nézve akkép rendelkezett és rendelkezését az alperesekkel is közölte, hogy alperesek úgy a cséplőt, mint a mozdonyt a rendes uton vontassák. E szerint tehát alperesek a vontatás módjára nézve határozott utasitást kapván és azt el is fogadván, nem hivatkozhatnak sikerrel arra, hogy ők csak a gép elszállitására szükséges igaerőt tartoztak előállitani, hogy a szállitás felügyelete a felperes alkalmazottai által gyakoroltatott, nem hivatkozhatnak pedig erre annál kevésbé, mert maguk sem állitották, hogy felperesek kijelentették volna azt, hogy alperesek a szállitásnál a felperesek alkalmazottainak, nevezetesen Gy. J.-nak az utasitásait követni tartoznak. Alaptalan tehát alpereseknek az a védeke-

zése, hogy nekik Gy. J.-t a felperesek részéről megbizott oly vezető és ellenőrző közegnek kellett tekinteni, a kinek rendelkezése ellen az alpereseknek tiltakozni joguk nem is volt. De alaptalan az a védekezésük is, hogy Gy. J. felett alperesek rendelkezési joga ki nem terjed, mert a felek között a gép szállitására létrejött megállapodás folytán az alperesek ettől a megállapodástól a felperesek tudta s beleegyezése nélkül eltérni jogositva nem voltak és ekkép egyedül alpereseknek kötelességében és érdekében állott akkép intézkedni, hogy a szállitásnak a megállapodáshoz képest való teljesitése illetéktelen beavatkozás által meg ne hiusittassék, már pedig az a körülmény, hogy Gy. J. napszámát a felperesek fizették, alpereseket a kötelezettség alól fel nem mentette, mert az a körülmény nem jogositja fel Gy. J.-t arra, hogy a felperesek nevében érvényesen rendelkezhessék, azt pedig alperesek maguk sem állitották, hogy Gy. J-t ily rendelkezési joggal a felperesek felruházták volna. Kétségtelen ezek szerint, hogy alperesek felelősséggel tartoznak azért a kárért, a mely a mozdonyban esett annak következtében, hogy alperesek a felperesektől nyert és általuk elfogadott rendelkezés ellenére a mozdonyt olyan uton szállitani megkisérlették, a mely ut használatát a felperes nekik megtiltotta. Alaptalan végre az alpereseknek az a panasza is, hogy a biróság jogszabályt sértett azzal, hogy alperesek kártéritési kötelezettségét a kellő gondosság elmulasztása miatt állapitotta meg, holott felperesek keresetüket erre az alapra nem fektették, mert felperesek keresetüket arra alapitották, hogy károsodásuk és az alperesek ténye közt okozati összefüggés van, már pedig ebben benfoglaltatik az is, bogy alpereseknek kárt előidéző ténye az alperesek mulasztására vezethető vissza.

616.

Nincs helye olyan értelmü feloldásnak, hogy a biróság további eljárás elrendelése nélkül újabb itélet hozatalára utasíttassék, mert ez felel meg az 1893 : XVIII. t.-cz. 204. §-a rendelkezésének és mert ellenkező esetben a biróság nem szóbeli tárgyalás, hanem az iratokból állapitaná meg a tényállást. (1895. G. 50. sz. a.)

617.

Csak kölcsönnél nem lehet a kötbér az 1877 : VIII. t.-cz. értelmében 8%-nál nagyobb, más szerződéseknél, a hol fontos érdekek,

nagyobb mérvű károsítások elhárítása végett köttetik ki a kötbér, az 8%-nál nagyobb is lehet. (1895. G. 73. sz. a.)

618.

Megtámadási per tárgyának értéke az az összeg, a mely iránt a végrehajtás vezettetett. (1893 : XVIII, t.-cz. 1. §. 1881 : XVII. t.-cz. 27. §.) (1895. G. 78. sz.)

619.

Ha az elsőbiróság a keresetet *időelőttiség* okából utasította el és a felebbezési biróság nem találja a keresetet időelőttinek, érdemben kell a felebbezési biróságnak határoznia s nem helyes az elsőbiróságnak az itélet feloldása mellett további eljárásra utasítása. (1893 : XVIII. t.-cz. 167. 178. §§.) (1895. G. 83. sz. a.)

620.

Rendelkezésre bocsátható az osztható árúk egy része, s a minőségnek megfelelő másik rész megtartható ; de ha az egész küldemény bocsáttatott rendelkezésre s a vevő mégis az árúk egy részét eladta, ekkor, minthogy eladó oly feltétellel fogadta el a rendelkezésre bocsátást, hogy az egész küldemény néki visszaadatik, s vevő a feltételt nem teljesíti, mert az árú egy részével mint sajátjával rendelkezett: akkor a rendelkezésre bocsátás vissza vontnak tekintendő.(G. 101/95. sz. a.)

621.

Az izraelita imaszékre egyesek csakis használati és nem tulajdonjoggal birnak. *Az imaszékek a közforgalom tárgyai,* s igy ha a hitközségi elöljáróság a változást a vezetett könyvben nem akarja kitüntetni, polgári úton keresetnek van helye, mert magánjog gyakorlatában akadályozza az elöljáróság a jogosultat. (1895. G. 116. sz. a.)

622.

Helye van felülvizsgálatnak az újított perben akkor is, ha az újított kereset csak 200 frtot meg nem haladó összegre irányul, abban az esetben, ha az alapperbeli itélet 200 frtot meghaladó összeg iránt inditott keresetre hozatott. (1893 : XVIII. t.-cz. 181. §.) (1895. G. 127. sz. a.)

623.

Az *igazolási kérelemnek hely adatott* azon az alapon, hogy a tárgyalás időpontját az ügyvéd segédje tévesen jegyezte be a naplóba. (1881 : LIX. t.-cz. 59. §.) (1895. H. 11. sz. a.)

624.

Ellenkező kikötés hiányában *a szülők részére kikötött életjáradékból az egyik szülő elhunyta után a másik az osztható tárgyaknak csak felét követelheti,* — mert egyetemlegesség nélkül a követelésre jogositottakat a követelés fele részben illeti, s mert a házastársi viszony egyetemlegességét meg nem állapit. (1896. G. 2. sz. a.)

625.

Ha a jelzálogos követelés megszűnt, mielőtt egy harmadik arra végrehajtás útján alzálogjogot nyert, az alzálogos hitelező, ha tudta a követelés megszűntét, rosszhiszeműségénél fogva a zálogtárgyból kielégítést nem nyerhet. (1896. G. 26. sz. a.)

626.

A tartozás annál a biróságnál helyezendő letétbe, a mely biróság illetékes a követelés érvényesitése végett inditott per eldöntésére. (1896. G. 24. sz. a.)

627.

A gör. kel. egyház képviseletében fellépő lelkész csak akkor képviselheti az egyházat, ha igazolja, hogy ő az egyházközség elnöke. (1896. G. 76. sz. a.)

628.

Egyesített két birtokperben az egyesítés után is nem a két kereset együttes értéke, hanem *mindegyik kereset értéke elkülönítve szabja meg az értékhatárt,* mert az 1893 : XVIII. t.-cz. 43. §-a csak egymással összefüggő követeléseknél engedi meg az egyesitést. Birtokper nem tartozik a követelési perek közzé. (1896. G. 94. sz. a.)

629.

Ha a felperes által, s az alperes által külön indított két per egyesíttetik, akkor az alperes által inditott kereset viszonkeresetnek

tekintendő s értéke nem adható a felperes keresete értékéhez a hatáskör kérdésének a megbirálásánál. (1896. G. 129. sz. a.)

630.

Informátióért az ügyvédet díj csak akkor illeti, ha külön megbizást nyert, mert az 1874: XXXIV. t.-cz. 62. §-a szerint csak arra van feljogosítva, a mi az ügy rendes vitelével egybe van kötve. (1896. G. 211. sz. a.)

631.

Határőrvidéki perben a *hagyatéki gondnok* a hagyaték képviseletében perbe vonható. (1896. H. 5. sz. a.)

632.

Elhunyt felperes nevében indított per megszüntetendő, mert az 1874: XXXIV. t.-cz. 43. §-a az ügyvédnek csak halaszthatatlan teendőkre, de nem az elhunyt fél nevében való perlésre ad jogot. A költségben a felperes, mint örökhagyó marasztaltatott és nem az ügyvéd, mint az örökösök a hibások, hogy az ügyvédet nem értesitették. (1896. H. 15. sz. a.)

633.

A református egyház képviseletében az egyházi törvények 27. §. 9. p. és 28. §-a szerint a lelkész vagy fentartott gyakorlat esetében a lelkész és a világi gondnok együttesen vannak jogositva. (1896. H. 18. sz. a.)

634.

A szerzetes, ha nevén ingatlan van, *a kötött haszonbéri szerződés alapján a haszonbér iránt kereseti joggal bir,* mert tulajdonjoggal egybekötött jogot, míg az ingatlan nevén áll, gyakorolhat. (1897. G. 19. sz. a.)

635.

A követelés fennállásának elismerése, melynek alapján részitélet hozható, különbözik a ténybeli beismeréstől és az *elismerés visszavonásának nincsen helye.* (1893: XVIII, t.-cz. 58., 103. §§.) (1897. G. 40. sz. a.)

636.

A nazarenus vallás az 1895: LXIII. t.-cz. 7., 8. §-ai értelmében nem lévén megalakulva, annak *követői az 1868: LIV. t.-cz.*

243. §-a értelmében az *eskütétel alól nincsenek felmentve.* (1897. G. 48. sz. a.)

637.

A szállítási idő elmulasztására kikötött *érdekkár esetén* a vasuti üzletszabályzat 87. §. értelmében *a kár mennyisége bizonyítandó.* (1896. G. 139. sz. a.)

638.

Semmiségi perben nem szolgál az itétet megsemmisítésére okul az, hogy a kiskorú által inditott per folyamatban létéről az árvaszék nem értesittetett, abban az esetben, ha a kiskorút a törvényes gyám képviselte. (1881 : LIX. t.-cz. 50. §.) (1896. G. 173. sz. a.)

639.

Raktárdíj nem kereskedő részére a K. T. 284. §-a értelmében meg nem itélhető. (1896. G. 193. sz. a.)

640.

Ha a *foglalóként igért összeg* a szerződés megkötésekor át nem adatik, annak *átadása nem követelhető,* mert foglaló csak az lehet, a mi a szerződés létrejöttekor annak jeleül, azaz bizonyitékául előre átadatik. (1896. G. 201. sz. a.)

641.

A kereset megszakitja ugyan az elévülést, de *ha a per folytatása megszakad, az elévülés ismét kezdetét veszi* s igy a per szünetelése megkezdésekor is (52. §.) a kereset elévülése újra kezdetét veszi. (1896. G. 215. sz. a.)

642.

Szerződés teljesítésének nem tekinthető, ha *a nevelő intézetben difteritis üt ki,* s a tulajdonos a hozzá vitt gyermekeknek ismét azt a lakást akarja adni, a hol a difteritis-járvány volt. (1897. G. 49. sz. a.)

643.

Megállapítási keresetnek mindig helye van, a hol kérkedés esete forog fenn, és megállapitási perben *a bizonyítás terhe* nem a felek perbeli állása szerint megy át egyik vagy másik félre, hanem *marad*

a magánjogi viszonyból származó bizonyítási teher. (1893 : XVIII. t.-cz. 16. §. 1868 : LIV. t.-cz. 152. §.) (1897. G. 81. sz. a.)

644.

Részvénytársaság igazgatóságának az a tagja, a ki czégjegyzésre is jogosult, nem tekinthető czégvezetőnek, mert az igazgató legfőbb képviselő s mellette nincs főnök, mint a czégvezetőnél. Tehát *a társaságot a K. T. 186. §-a értelmében csak az igazgatóság vagy a 185. §. alapján kirendelt czégjegyzésre jogosultak kötelezhetik.* Vezérigazgató lehet meghatalmazott, de a 43. §. szerint segédek felfogadására ekkor sem jogosult. (1897. G. 112. sz. a.)

645.

Albérlet esetén a bérlő azért, mert az albérlő kérelmére a bérlethelyiségben a tulajdonos falat huzatott, *a bérlet megszüntetésére* nem jogosult, mivel az az albérlő ténye volt és azért a tulajdonos nem felelős. (1897. G. 126. sz. a.)

646.

Özvegy részére *az örökösök az örökhagyó után maradt, az özvegyi haszonélvezetből kifizetett adósságot megtéríteni tartoznak,* mert az özvegyi haszonélvezet nem örökség, s az adósságért csakis az örökösök felelősek. (1897. G. 131. sz. a.)

647.

A róm. kath. egyházközségeknek vagyoni kérdésekben a kir. biróságok előtt való *képviseletére* a megyés püspök van hivatva. (1897. G. 147. sz. a.)

648.

A kereset tárgya 218 frt 96 kr. volt, mely 100 frt kölcsön adott tőkéből s ennek tőkésített kamataiból keletkezett. A kir. itélőtábla elfogadta a felülvizsgálati kérelmet, mert kötelezvényben *ki volt kötve, hogy a lejárt kamatok tőkésíthetők.* (1897. G. 200. sz. a.)

649.

Váltóperben keletkezett itélet alapján fizetett összeg köztörvényi úton visszakövetelhető, — mert a váltóperben a köztörvényi jogviszony el nem biráltatott. (1897. G. 230. sz. a.)

650.

Csapos, a ki a regálebérlő borát méri, de saját ételét adja a vendégnek s ezért bért fizet, ***nem tekinthető se iparossegédnek, sem szolgálatban állónak.*** Különleges szerződésileg szabályozott jogviszony. (1897. G. 245. sz. a.)

651.

Hagyomány után az örökség megnyiltától jár a kamat, mert a hagyomány nem hitelezési ügyletből ered. (1898. G. 1. sz. a.)

652.

Alperes a felperes kincstártól földet vett és arra kötelezte magát, hogy minden közterhet visel. A kincstár ezután 6 éven át fizette a *vizszabályozási költséget,* kéri annak megtéritését alperestől. Megitéltetett, mert a társulattal szemben felperes állott kötelezettségben, vele szemben pedig alperes vállalta el a kötelezettséget. (1898. G. 13. sz. a.)

653.

Nyilvános előadás útján elintézett perekben, ha az elnök volt az előadó is, a tanácsalakitás szabálytalan és az itélet a 165. §. 1. és 185. §. *c)* pontja alapján feloldandó. (1898. G. 27. sz. a.)

654.

Vállalat, ha nem keresk. társaság, perképességgel nem bir; de a vállalatnak az a tagja, a kinek kezéhez a kereset kézbesittetett és a ki perbe lépett, saját személyében marasztalható, mert ez a keresetnek nem megváltoztatása, hanem inkább leszállitása (megszoritása) (1898. G. 24. sz. a.)

655.

A nő hitbére hagyatéki teher természetével bir és a férj javaiból fizetendő ki; olyan esetben tehát, a midőn az örökhagyó férj hagyatékát az örökösök egyáltalában nem, hanem özvegyi jogán a hitbérre is jogosult nő haszonélvezi, a haszonélvezet tartamáig a hitbér kiszolgáltatására kötelezett örökösök a hitbér után kamatot fizetni nem tartoznak. ***A nő hitbérét férjének elhalálozása után bármikor követelheti*** s az örökösök azt a hagyatékból ennek átadása előtt is megfizetni tartoznak. Az 1881 : LX. t.-cz. 43. §-ában foglalt

ama rendelkezésnél fogva, mely szerint, ha az itéletben kamatfizetési kötelezettség nem foglaltatik, a teljesitési határidő lejártától a kielégitésig a megitélt tőke után késedelmi kamat jár, a felperes a teljesitési idő lejártától hitbére után annak daczára követelhetne a hagyatékból kamatot, hogy, jóllehet a hagyatékot használván, a haszonélvezet tartamára hitbére után kamatot nem igényelhet, mihezképest az itéletben kimondandó, hogy *a hitbér után addig, míg a felperes özvegyi haszonélvezeti joga fennáll, az idézett t.-cz. ellenére a teljesítési határidő leteltével sem jár késedelmi kamat. A szükségörökös törvényes osztályrészre csak a hagyatéki terhek fedezése után jelentkező hagyatéki értékből tarthat igényt,* a szükségörökös tehát a hagyaték terheiért a hagyaték erejéig, illetve ennek átadása után törvényes osztályrésze erejéig ép olyan egyetemleges kötelezettséggel felelős, mint a többi örökös. (1898 deczember 6. 1898. G. 102. sz. a.)

656.

Téves az a kijelentés, hogy az adott foglaló a jogügylet feltétlen megkötésének jeléül szolgál, mert foglaló akkor is adható, ha a szerződés érvényét a felek valamely közelebbről meghatározott feltételhez kötötték. (1898 szeptember 6. 1898. G. 103. sz. a.)

657.

Jogszabály, hogy a *férj, mint családfő ebbeli minőségénél fogva neje s gyermekei eltartásáról gondoskodni tartozik és hogy az eltartáshoz szükséges ruházati árúk vételáráért felelős,* továbbá, hogy a nő által vásárolt, de a férj társadalmi állásával és anyagi viszonyaival arányban álló pipere- és divat-czikkek vételárát is megfizetni tartozik. (A tényállásban megállapittatott az is, hogy az árúk legnagyobbrészt a nő s a gyermekek rendes ruházati szükségletéhez tartoznak, hogy a férj a vásárlásról tudott és nem figyelmeztette a felperest arra, hogy nejének hitelbe ne adjon.) (1898 szeptember 13. 1898. G. 105. sz. a.)

658.

Az igényper tárgyát egyedül az igényelt vagyonnak a foglalás alól felmentése képezvén, annak *értéke meghatározásánál is az a vagyoni érdek lehet csak irányadó, a mely az alpereskent perben álló végrehajtatót az igényelt tárgyakra a foglalással szerzett zálogjogának fennállásához köti.* Ez a vagyoni érdek a végrehajtató alperes köve-

telése mennyiségének, vagy a mennyiben az igényelt ingóságok becsértéke ennél csekélyebb összeget képvisel: ennek a becsértéknek felel meg. (1898 november 8. 1898. G. 218. sz. a.)

659.

Azt a körülményt, *hogy a peres fél ügyvédét a perben kifejtett munkálattal, a munkálatra fordított idővel és a felmerült kiadásokkal arányban állóan mennyi járandóság illeti meg,* a biróság szabadon mérlegeli. Mérlegelésének eredménye tehát *felülvizsgálat tárgyává nem tehető.* (1868 : LIV. t.-cz. 252. §. 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 deczember 19. 1898. G. 187. sz. a.)

660.

Abból a tényből, hogy *a lefoglalt szarvasmarhák, lovak és kocsik, mint a gazdálkodáshoz szükséges tárgyak, a nő által bérelt ingatlanon találtattak,* hogy a végrehajtást szenvedettnek ingatlan vagyona nincs, míg a nőnek már házassága előtt is volt ingatlana, hogy a férj munkaképtelen, helyes az a következtetés, hogy a lefoglalt ingók a felperes tulajdonai. (1898 deczember 27. 1898. G. 206. sz. a.)

661.

Ténykérdés az, hogy az okiratot aláirt felek szerződési akarata mire irányult. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.) (1899 márczius 14. 1898. G. 244. sz. a.)

662.

Az 1874 : XXXIV. t.-cz. 43. §-a szerint a fél halála esetében nem a biróság, hanem az ügyvéd tartozik az örökösöket értesiteni, a ki további rendelkezésig az örökösök képviseletében egyszersmind mindazon intézkedéseket megtenni köteles, a melyek joghátrányok elkerülésére és a megbizó örökösei érdekeinek fentartására szükségesek, a miből az következik, hogy *az ügyvéd az örökösök rendelkezéséig a megbizó örököseit is képviseli.* (1898 november 29. 1898. G. 171. sz. a.)

663.

A közadóssal kötött adásvételi jogügylet megtámadhatóság szempontjából a csődtörvény nem 29, hanem 27. §-ának első pontja

alá esik, mihezképest a per eldöntésére közömbös az a kérdés, hogy a fél a közadós károsító szándékáról tudott-e vagy nem és már maga a fizetések megszüntetéséről való tudomás kizárja a vitatott jóhiszeműséget, mihezképest, ha a vételár a tömegbe be nem folyt, a vevő azt a tömegtől vissza nem követelheti, ellenben a tömegtől elvont árúkat, illetőleg azok értékét visszaadni, illetőleg megfizetni tartozik. (1881 : XVII. t.-cz. 33. §.) (1898 október 11. 1898. G. 134. sz. a.)

664.

Az árvaszék az 1877 : XX. t.-cz. 263. §-a szerint jogositva lévén a gyámhatósága alatt álló kiskorúak anyagi érdekeinek megóvásáról gondoskodni, *a kiskorú követelésének per útján behajtásával ügyvédet is megbizhat*, az eme megbizás alapján fellépett ügyvéd perelhetési jogosultsága tehát kifogás alá nem eshetik. — Külön törvényi vagy hatósági intézkedés hiányában nincs megengedve, hogy az ingó árverési vevő hitelben vásárolhasson, mihezképest nincs jogositva a vevő az árverésen az általa kiállitott egyoldalú nyilatkozat alapján készpénzfizetés nélkül is akkép vásárolni, hogy a vételár az általa ellenkövetelésbe tett, de a kiskorú gyámja s az árvaszék által el nem ismert hagyományba betudassék, mert általános jogszabály az, hogy *ingóknak árverésénél minden tárgy vételára azonnal és készpénzzel fizetendő.* Mivel a hagyomány iránt inditott perben a kiskorú az árverési vételár iránt viszonkeresetet vagy beszámitási kifogást nem érvényesitett: az ez iránt folyó perben nincs alapja a *perfüggőségi kifogásnak.* (1899 január 31. 1898. G. 241. sz. a.)

665.

Abból a tényből, hogy a közadós a lejárt és biróilag megitélt követelését mindaddig nem fizette ki, mig veszély alapján ellene *a biztosítási végrehajtás el nem* rendeltetett, *a fizetések megszüntetésének tényére vont következtetés jogszabályba nem ütközik.* (1881 : XVII. t.-cz. 27. §.) (1899 február 28. 1898. G. 262. sz. a.)

666.

Az alperes a felperest az 1897 szeptember 1-étől 1898 szeptember 1-éig terjedő egy évre tanintézetébe tanulmányi segédfelügyelőnek fogadta fel és őt márczius 12-én felhivta, hogy jövőben kötelezettségét pontosan teljesitse. Nyilvánvaló ebből, hogy az alperes a felperes korábbi mulasztásait elnézte, mert különben azon-

nal felmondta volna a további alkalmazást. Az alperes 1898 márczius 30-án mondott fel, és a felperest april 1-én elbocsátotta a nélkül, hogy a felperes ellenében márczius 12-dike után elkövetett mulasztást bizonyitott volna; mihezképest az alperes *felmondása jogtalannak* állapitandó meg. *Ha az alkalmazás meghatározott időre felmondási idő kikötése nélkül történik,* a kikötött idő eltelte előtt nincs jogositva a munkaadó az alkalmazottat törvényes ok vagy az ő beleegyezése nélkül elbocsátani, mihezképest a hátralevő időre eső járandóságot megfizetni köteles. Állandó joggyakorlat szerint *a természetben élvezett ellátás (lakás, élelmezés, fűtés, világítás, kiszolgálás) külön kikötés nélkül a tényleg teljesített szolgálattal jár együtt,* mihezképest annak egyenértéke jogtalan elbocsátás esetén nem itélhető meg a szolgálatban nem töltött időre. (1899 február 21. 1898. G. 217. sz. a.)

667.

Az itéletben és a tárgyalási jegyzőkönyvben nincs nyoma annak, hogy alperes kifogást tett volna az ellen, hogy a *tőke után nem a felperes által felszámitott 6%, hanem csak 5% kamat jár;* a felülvizsgálati kérelemben erre nézve felhozott új állitásuk pedig az 1893 : XVIII. t.-cz. 197. §-a értelmében figyelembe nem vehető, következéskép a 6% kamat megitélése miatt emelt panasz alaptalan. (1899 márczius 28. 1898. G. 258. sz. a.)

668.

A megajándékozott felelősségére vonatkozóan az az általános érvényű jogszabály, hogy *a megajándékozott az ajándékozónak az ajándékozás idejében már fennállott tartozásáért az ajándékozott érték erejéig akkor felelős, ha az ajándékozónak vagyontalansága miatt a tartozás tőle be nem hajtható.* Nyilvánvaló e szerint, hogy a megajándékozottnak felelősségére nincs befolyása annak a körülménynek, vajjon az ajándékozó összes vagyonát vagy pedig ennek csak egy részét ajándékozza el, mert egyedül az a döntő, hogy a tartozás az ajándékozótól ennek vagyontalansága miatt be nem hajtható. Alaptalan a kamatok elévülésére vonatkozóan felhozott panasz is. Mert a fenti jogszabálynál fogva *a megajándékozott az ajándékozott érték erejéig az ajándékozónak egész tartozásáért, tehát nem csak a tőkéért, hanem a kamatokért is felelős,* — minthogy pedig a jelen esetben az ajándékozó ellen a kereseti követelés után a kamatok az 1888. évi márczius hó 15-től meg vannak itélve, nem szenved két-

séget, hogy alperesek az ujított kereset beadását megelőző három évnél régibb kamatok megfizetésére is helyesen marasztaltattak, annyival inkább, mert a m. kir. Curiának 62. számú polgári döntvénye szerint *az 1883: XXV. t.-cz. 19. §-ában megállapított elévülési idő a biróilag megitélt kamatokra nem alkalmazható.* Nem bir alappal alpereseknek az a panasza sem, hogy a megajándékozott összes örököseinek perben állása nélkül marasztaló itélet hozható nem volt. Mert a felebbezési biróság megállapította, hogy alperesek mindegyike a megajándékozott után, a ki a kereseti követelést meghaladó értékű vagyont kapott ajándékba, 3000 frtnál nagyobb értéket tényleg örökölt, már pedig a m. kir. Curiának 42. számú döntvénye nem hagy kétséget az iránt, hogy *a hagyatéki vagyonnak birtokba vétele után a hitelező bármelyik örököstől az örökség erejéig követelheti a kielégítést.* Végre alaptalan alperesnek az a panasza is, hogy marasztalásnak csakis az örökrészek arányában lett volna helye, alaptalan pedig ez a panasz azért, mert *az örökösök az örökhagyó tartozásáért egyetemlegesen felelősek.* (1899 márczius 14. 1899. G. 1. sz. a.)

669.

A perköltség összegének meghatározása ténykérdés, a mennyiben annak a mérlegelésnek eredménye, hogy a per tárgya értékének, a szükséges kiadásnak és időmulasztásnak minő összeg felel meg. A jelzett tényezők eme mérlegelésének eredménye pedig felülvizsgálat tárgya nem lehet, miként az az 1893: XVIII. t.-cz. 206. §-ának igazságügyi bizottsági indokolásában nyiltan ki is fejeztetett (1893: XVIII. t.-cz. 197. §.) (1899 márczius 7. 1899. G. 4. sz. a.)

670.

A kamat a főkötelezettségnek szükségkép való járulékát nem képezvén, csak akkor követelhető, ha szerződésileg kiköttetett, vagy ha a kamatfizetési kötelezettséget a törvény megállapitja. *A törvényes késedelmi kamat* fizetésére való kötelezettség *kártérítési kereset esetén csakis a kereset indításával veszi kezdetét,* mely időponttól kezdve az alperest a késedelem terheli. (1899 márczius 21. 1899. G. 7. sz. a.)

671.

Figyelemmel arra, hogy a megállapitott s meg nem támadott tényállás szerint a lefoglalt ingók a végrehajtást szenvedő birtoká-

ban találtattak, *a birtokos mellett pedig a tulajdon vélelme harczol,* és hogy a felperes arra nézve, hogy ezek az ingók az ő tulajdonát képezik, *olyan árverésre hivatkozott, a melynek megtartásától a foglalásig számítva már mintegy két év telt le,* — figyelemmel továbbá arra, hogy felperes a végrehajtást szenvedőnek *sógora,* s hogy felperes a per során maga is akkép nyilatkozott, hogy az ingókat azért hagyta a végrehajtást szenvedőnél, mert ez *megigérte, hogy azok vételárát a felperesnek vissza fogja fizetni,* azt pedig a felperes fel nem hozta, hogy tulajdonjogát a végrehajtást szenvedő birtokában hagyott ingókra nézve a maga részére fentartotta: helyes a felebbezési biróságnak az a jogi álláspontja, hogy *felperes nem csak az ingók megvételét, hanem azt is tartozott bizonyítani, hogy ezek az ingók az árverésen való vétel után csak olyan jogczímen maradtak továbbra is a végrehajtást szenvedő birtokában, a mely a felperes tulajdonjogát meg nem szüntette;* minthogy azonban felperes ezt bizonyitani meg sem kisérelte, a felebbezési biróság felperest keresetével helyesen utasította el. (1899 május 23. 1899. G. 59. sz. a.)

672.

Az alperesek elmulasztották az 1899. évi szeptember hóra eső 25 frt bérösszeget a hó első vagy második napján felperes kezéhez lefizetni. Minthogy azonban a megjelölt hó 2-dik napján alperesek által a felperes napának kezéhez lefizetett 25 frt, *szeptember havi bérösszeget* a megjelölt hó 11-ik napján *felperes* a napától *átvette, magának megtartotta,* a nélkül, hogy a megjelölt hó 29-ik napjáig, vagyis a kereset beadásáig a bérleti viszony megszüntetése iránt valami intézkedést tett volna: kétségtelen, hogy *felperes alperesek mulasztását elnézte és elállott a mulasztás folytán beállott attól a vitatott jogától, mely szerint alpereseknek a bérletet azonnal felmondhatta* a felperes által *A)* alatt csatolt bérleti szerződés utolsó pontja szerint két hétre; minélfogva felperes a megjelölt mulasztás miatt most már alperesektől a bérlemény elhagyását nem követelheti. (1899 május 16. 1899. G. 60. sz. a.)

673.

A K. T. 345. §-ának ama rendelkezéséből, a mely szerint az árú átvételének ellenkező megállapodás hiányában azonnal kell történni, az következik, hogy a vevő felperes a gépet annak megérkezéséről vett értesités (1896 szeptember 16.) után azonnal, tehát leg-

alább is 1896 szept. hó 17-ik napján átvenni s a K. T. 346. §-ában megjelölt módon eljárni tartozott volna. A dolog ez állásában felperes nem volt jogosult a tényleges átvételt egyoldalúan elhalasztani s a mennyiben ezzel 1896 október 13-ig, a midőn a gépet kiváltotta és az alperes ügynökéhez elküldötte — mégis késett, ez az eladóra nézve az átvételi idő tekintetében nem bir joghatással. *Az eladóval szemben ugyanis átvételi időnek az az időpont tekintendő, a melyben az átvétel tényleg lehetővé vált;* a mint ez abból is következik, hogy az átvételnél való késedelem a vevő veszélyére megy. Ennélfogva, és mert a kereskedelmi törvény életbe lépte óta kifejlődött birói gyakorlat szerint *az átvétel alatt az a tényleges állapot értendő, melynél fogva a vevő abba a helyzetbe jutott, hogy az árút megvizsgálhassa és azt tényleg birtokba vehesse,* illetve a felett rendelkezhessék: nem sértett a felebbezési biróság jogszabályt az által, hogy a gép átvételi idejéül 1896 szeptember 17-ét állapitotta meg. *A K. T. 349. §-ában említett átvétel ugyanazon jelentőséggel bir, a melylyel ez a kitétel a most idézett §-al szoros összefüggésben álló 346., 347. §-okban is bir:* nem sértett tehát jogszabályt a felebbezési biróság az által sem, hogy a K. T. 349. §-ában megállapitott elévülési időt ugyancsak 1896 szeptember 17-ikétől számitotta. *Az elévülési időt csak az igénynek elismerése, vagy az igénynek birói érvényesítését czélozó kereset szakítja félbe,* a perben azonban nincs adat arra, hogy alperes a felperesnek az árú hiányára alapitott igényét elismerte volna, a felperes atyja által 26458/896. szám alatt beadott kereset pedig nem erre az igényre vonatkozik és különben is megszünt. Ennélfogva nem bir jogalappal a felperesnek a miatt emelt panasza sem, hogy a felebbezési biróság figyelmen kivül hagyta volna azt, hogy a szóban forgó elévülés félbeszakadt. *A K. T. 349. §-ában megállapított hat havi elévülési idő azokra a vételekre is alkalmazandó, a melyeknél az árú hiánya az átvétel alkalmával fel nem ismerhető,* annak a körülménynek tehát, hogy felperes a kérdésben álló gépnek hiányát csak 1897 márczius hó 26—27-ikén, vagyis akkor fedezte fel, a mikor a gépet tényleg használatba vette, az elévülési időre nincsen befolyása. Minthogy pedig a felperes a gép hibás minőségére alapitott igényét keresettel csak 1897 április hó 10-én érvényesitette — nem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt az által, hogy a felperes igényét a K. T. 349. §-a értelmében elévültnek mondotta ki, mert a fennebbiek értelmében ez az igény csak 1897 márczius 17-ig volt érvényesithető. A dolog ez állá-

sában felesleges annak a birálata, hogy felperes mely időben tartozott az árút megvizsgálni s annak hiányait a tényleges átvételkor felismerhette-e? miért is felperest felülvizsgálati kérelmével a per főtárgyára vonatkozóan ezeknél az okoknál fogva, a perköltség összegének megállapitására vonatkozóan pedig azért kellett elutasitani, mert *a perköltség összegének megállapítása ténykérdés*, ez pedig a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálatnak nem tárgya. (1899 május 23. 1899. G. 68. sz. a.)

674.

A jogerős birói határozat következtében teljesített fizetés a birói határozat hatályosságának fennállása alatt vissza nem követelhető s e jogszabály alkalmazását nem zárja ki az, hogy a birói határozat hatályon kivül tételére nézve a perujitási jog már elévült, mert a félnek ama mulasztásából, hogy a törvényes időben perujitással nem élt, hátrányos következményeit egyedül ő tartozik viselni. (1899 junius 20. G. 89. sz. a.)

675.

Az a körülmény, hogy *a határidő utolsó napja április 11-ére, az 1898: V. t.-cz. által nemzeti ünneppé nyilvánított napra esett*, a felülvizsgálati kérelem beadására megszabott *záros határidőt meg nem hosszabbította* s a rákövetkező köznapig, vagyis április 12-éig ki nem terjesztette, mert az emlitett törvény az 1868: LIV. t.-czikk 255. §-ának hatályát erre az ünnepre is ki nem terjesztette. Nyilván czéltalan jogorvoslatért ügyvédi díj és költség nem jár. (1899 április 25. 1899. G. 90. sz. a.)

676.

Nincs alapja annak a panasznak, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett meg azzal, hogy felpereseknek, mint feltételesen elmarasztalt feleknek visszkereseti jogát az ajándékozó alperes helyett teljesitett fizetés czimén meg nem állapitotta. Alaptalan ez a panasz azért, mert a megállapitott tényállás szerint felperesek a fizetést csakis az alperestől ajándékba kapott ingatlanok árverési vételárából teljesitették az alperes helyett, alperesről pedig nem is állitják a felperesek, hogy az ajándékozás alkalmával, vagy utóbb szavatosságot vállalt volna arra nézve, hogy felperesek az ajándékba kapott ingatlanokat megtartják. Ilyen *külön szavatosság-*

vállalás hiányában pedig az ajándékozó nem szavatol azért, hogy az ajándékozott dolog a megajándékozottól valamely harmadik személy által elvonatni, s illetve, hogy abból az ajándékozó ellen fennálló követelés kielégíttetni *nem fog*. Mert általános jogszabály az, hogy ***szavatosságnak csak visszteher mellett kötött jogügyleteknél van helye,*** a tiszta ajándékozás pedig visszteher nélküli ügylet. (1899 junius 27. 1899. G. 95. sz. a.)

TEMESVÁRI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

677.

A felülvizsgálati kérelemben a felebbezés tartalmára hivatkozni sikerrel nem lehet. (1893 : XVIII. t.-cz. 140. 193. §§.)

Nem a perujitás megengedésére, hanem a per érdemére tartozik annak a kérdésnek eldöntése, hogy az ujított perben szolgáltatott új bizonyítékok mennyiben alkalmasak az alapperbeli tényállás megdöntésére. (1881 : XVII. t.-cz. 69. §. 2. p.)

A szülők által nem hozomány, hanem más czímen igért összeg hozomány czímén sikerrel nem követelhető.

(1899 február 8. 1898. G. 106. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Mindenekelőtt megjegyeztetik, hogy felperesek felülvizsgálati kérelmének az a része, a melyben hivatkozás történik az elsőbiróság itélete ellen általok beadott felebbezésnek tartalmára, a felülvizsgálat megejtésénél nem volt figyelembe vehető mert a S. E. T. 190. §-a szerint magának a felülvizsgálati kérelemnek kell magában a foglalnia azt az alapot, a melyen az itélet megtámadtatik, s ebben hivatkozásnak a felebbezés tartalmára már azért sem lehet helye, mert a felebbezés csak előkészitő irat, a mely a S. E. T. 142. §-ának rendelkezéséhez képest csak annyiban jöhet figyelembe, a mennyiben az a szóbeli tárgyaláson szóval is előadatott, mig az irásbeli felülvizsgálati kérelem önálló alapja a felülvizsgálatnak. Áttérve a felülvizsgálat érdemére, abban felperesek azt panaszolják, hogy mivel I. r. alperes perujitási keresetében semmi olyan új bizonyitékot nem hozott fel, melyet az alapperben nem használt; ennélfogva az 1881 : LIX. t.-cz. 69. §-ának 2. pontjára alapitott perújitási kérelemnek hely adható nem volt volna. Felpereseknek panasza azonban

törvényes alappal nem bir. Mert I. r. alperes a perujitási keresetében felhozott tanú- és okirati bizonyitékokat az alapperben egyáltalában nem használta, annak a kérdésnek eldöntése pedig, hogy az ujitott perben szolgáltatott és lényegileg a per tárgyára vonatkozó új bizonyitékok mennyiben alkalmasak a marasztalás alapjául szolgáló alapperbeli tényállás megdöntésére, már a per érdemére tartozik. Panaszolják továbbá a felperesek, hogy az I. rendű alperes által szolgáltatott bizonyitékok annak megállapitására, hogy felpereseknek «hozomány» jogczimére alapitott követelésük megszünt, avagy érvénytelenné vált volna, épen nem alkalmasak; különösen az I. rendű felperessel szemben nem, a kire nézve a pertársa, II. r. felperes által kiállitott *C)* alatti elismervényben foglalt lemondási nyilatkozat, minthogy ahhoz hozzá nem járult, jogi hatálylyal birónak nem tekinthető. Ez a panasz szintén alaptalan. Mert nem tekintve azt, hogy I. r. felperes az alapperbeli igényt nem a saját, hanem nejének II. r. felperesnek a jogán érvényesitette és igy az utóbbinak a hozományról való lemondása esetében I. r. alperessel szemben ezen a czimen követelési jog az I. r. felperest sem illethetné meg — a felebbezési biróság az ujitott perben felmerült összes adatoknak és bizonyitékoknak a S. E. T. 64. §-a értelmében való szorgos méltatásával azt a tényállást állapitotta meg, hogy «alperesek nem hozomány, hanem a házközösségi vagyonból osztályjutalék tekintetében való végleges kiegyenlités fejében igérték az 500 frtot leányuknak J. B. A. II. r. felperesnek». Minthogy pedig a felebbezési biróságnak felperesek által jogszabály megsértése miatt meg nem támadott tényállása a S. E. T. 197. §-nak első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó: erre a tényállásra helyesen alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt, midőn helybenhagyta az elsőbiróságnak azt az itéletét, melylyel I. rendű alperes perujitási keresetének érdemben hely adatott és az I. r. alperest «hozomány» jogczimén marasztaló alapperbeli jogerős elsőbirói itélet hatályon kivül helyezése mellett felperesek alapperbeli keresetükkel I. r. alperessel szemben elutasittattak.

678.

Az adós tartozásának kifizetését a biróság által történt átruházások eseteinek kivételével joghatályosan rendszerint csak a hitelezőnek vagy erre kijelölt meghatalmazottjának teljesítheti.

Keresetváltoztatás az, ha a fél ingókra vonatkozó tulajdonigénye helyett azok eladási árának a beszerzési áron felül elért többletére vonatkozó követelési jogát kívánja érvényesíteni.

(1899 február 15. 1898. G. 110. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmében anyagi jogszabály megsértése gyanánt azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság a kereseti ingóságoknak eladási árából az alperes beismerése szerint is felperesnek kijáró 493 frt 80 krnyi követelést az alperes által teljesitett fizetésekkel kiegyenlitettnek tekintette; holott az alperes, a felperesnek kölcsön fejében betudott 50 forint kivételével a többi fizetést felperes megbizása nélkül teljesitette, sőt a fennemlitett összegből 420 forintot O. J.-nek, tehát nem is felperesnek, hanem harmadik személynek tartozása fejében helyezett birói letétbe. Ez a panasz azonban törvényes alappal nem bir. Mert, habár jogszabályt képez, hogy az adós tartozásának kifizetését, a biróság által történt átruházások eseteinek kivételével, joghatályosan rendszerint csak a hitelezőnek vagy az ez által kijelölt és az átvételre alkalmas meghatalmazottjának kezéhez teljesitheti; ámde a jelen perben az a kérdés, vajjon a felperesi követelés kiegyenlitéséül az alperes harmadik személyek kezéhez fizetéseket teljesiteni jogositva volt-e vagy sem? vita és döntés tárgyává nem tehető; hanem csak is az a kérdés oldandó meg, hogy felperest a keresetben elsorolt ingóságoknak tulajdonjoga megilleti-e vagy sem? Mert a felebbezési biróság által a S. E. T. 170. §-a értelmében az elsőbirósági itéletből átvett tényállás szerint felperes keresetét az abban elősorolt ingóságoknak természetben leendő kiadása, esetleg azok egyenértékének megtéritése iránt inditotta, azt adván elő, hogy az ingóságok az ő tulajdonát képezik és azokat csak kézi zálogba adta át az alperesnek. A felebbezési biróságnak felperes által meg nem támadott és igy a S. E. T. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó ebből a tényállásából nyilvánvaló, hogy a keresettel érvényesitett jogot felperesnek a kereseti ingóságokra vonatkozó tulajdonjoga, nem pedig ama követelési joga képezi, mely a peres felek között létrejött állitólagos megállapodás értelmében felperest az ingóságoknak eladási árából a beszerzési áron felül elért többletére nézve megilleti. Minthogy pedig felperes az által, hogy felebbezésében az ingóságokra vonatkozó tulajdoni

igénye helyett, azok eladási árának a beszerzési áron felül elért többletére vonatkozó és az alperesnek állitólag tett kötelező igéretén alapuló követelési jogát kivánja érvényesíteni, nyilvánvalóan keresetének jogalapját, illetve a keresettel érvényesített jogot változtatta meg; keresetváltoztatásnak pedig a felebbezési eljárásban a S. E. T. 148. §-a értelmében még az ellenfél beleegyezésével sem lehet helye: helyesen járt el a felebbezési biróság, midőn a vitás jogviszony megbirálásánál egyedül annak a kérdésnek eldöntésére szorítkozott, hogy felperest a kereseti ingóságoknak tulajdonjoga megilleti-e, vagy sem? És minthogy a felebbezési biróságnak irányadó tényállása szerint alperes a kérdéses ingóságokat felperestől nem kézi zálogba kapta, hanem azokat tőle megvásárolta s ekként az ingóságoknak tulajdonjogát vételi jogczímén megszerezte, nem sértett a felebbezési biróság anyagi jogszabályt, midőn felperest az ingóságoknak tulajdona iránt inditott keresetével elutasitotta.

679.

Ténykérdés az, hogy a bérterületnek magas vízállás miatt használhatatlanságát a tavaszi esőzés vagy a haszonbérbeadó ténye idézte-e elő. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A kedvezőtlen időjárás következtében előállott magas vízállás az elemi csapás fogalma alá esik.

(1899 február 8. 1898. G. 116. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperesek felülvizsgálati kérelmükben azt panaszolják, hogy a felebbezési biróság a peres igény megbirálásánál helytelenül alkalmazta a haszonbérleti viszonyra vonatkozó anyagi jogszabályokat, a mennyiben a peres felek között létrejött *A)* és *B)* alatti bérleti szerződéseknek 10. pontja szerint alperesek a veszélyt csak az oly károsodásokért vállalták magukra, melyek a bérlemény állagában a bérbeadó hibáján kivül elemi csapások következtében beállt változásokból származnak; a fennforgó esetben azonban a bérleménynek vizzel való elárasztása és e miatt bekövetkezett használhatlansága nem a kedvezőtlen időjárásnak, hanem felperes ama tényének tulajdonitandó, hogy felperes a bérlemény mellett elterülő csatornát betömette. Ez a panasz azonban nem alapos. Mert a felebbezési biróságnak részben az elsőbiróság itéletéből át-

vett, részben általa kiegészitett tényállásában meg van ugyan állapítva, hogy a zsilipnek felperes intézkedése folytán történt elzárása miatt a levezető árokban összegyűlt viz le nem folyhatott, ámde a felebbezési biróság itéletében tényállásként azt is megállapitotta, «hogy a tavaszi esőzések folytán a vizállás a nagyréten és a bérterületen oly magas volt, hogy a víz a zsilipen is áthatolt és akár záratott el a zsilip, akár nem, a bérterület a magas vizállás miatt használható nem volt.» Minthogy a felebbezési biróságnak alperesek által jogszabály megsértése miatt meg nem támadott és igy a S. E. T. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó eme ténymegállapitása szerint a bérleménynek vizzel való elárasztása felperesnek ténykedése nélkül, pusztán a magas vizállás miatt is mulhatatlanul bekövetkezett volna: helyesen minősitette a felebbezési biróság a vizáradást oly elemi csapásnak, melyből származó károsodás az *A)* és *B)* alatt csatolt bérleti szerződéseknek 10. pontjában foglalt rendelkezéshez képest kizárólag az alperesek terhére esik.

680.

Ügyvédi jutalomdíjban való marasztalás a megbízás visszavonása esetén. (1874 : XXXIV. t.-cz. 54. §.)

(1899 márczius 1. 1898. G. 123. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy habár felperes, az alperestől nyert annak a megbizásnak, mely szerint az alperes férje ellen inditandó váló- és nőtartási pereket lefolytassa és egyszersmind kieszközölje, hogy az alperes férjének gyermektartási kötelezettsége az illetékes árvaszék által kimondassék — meg nem felelt, a mennyiben felperes a megindított nő- és gyermektartási pereket elejtette, a válópert pedig 1898. évi január hó 12-ik napjától ugyanaz évi márczius hó 26-ik napjáig meg sem inditotta; és habár alperes a megbizást felperestől időközben visszavonni kénytelen volt azért, mert felperes kijelentette, hogy az alperest tovább nem képviselheti: mégis a felebbezési biróság alperest az irásban kikötött 400 frtnyi jutalomdij megfizetésében elmarasztalta; s ez által az anyagi jogszabályt megsértette. Felperesnek panasza azonban törvényes alappal nem bir. Mert jogszabályt képez ugyan, hogy a viszterhes szerződésnek telje-

sitését rendszerint csak az a szerződő fél követelheti a másik szerződő féltől, a ki a szerződésben elvállalt kötelezettségeinek a maga részéről eleget tesz, ámde a felebbezési biróság marasztaló itéletét nem az alperes által felülvizsgálati kérelmében előadott, hanem részben az elsőbirósági itéletből átvett, részben pedig általa kiegészitett arra a tényállásra alapította: mely szerint felperes az általa folyamatba tett ügyeket az alperes utasítására folytatott egyezségi kisérletek következtében és azok tartama alatt szüneteltette; a képviseleti viszony pedig nem felperesnek a képviseletről való lemondása, hanem a megbizásnak alperes által abból az okból történt visszavonása folytán szünt meg, hogy alperes időközben férjével kibékült és így az ügyek tovább vitelének szüksége fen nem forgott. A felebbezési biróságnak alperes által lényeges eljárási jogszabály megsértése miatt meg nem támadott ez a tényállása a S. E. T. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban irányadó; erre a tényállásra pedig helyesen alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt, midőn az alperest elmarasztalta. Mert míg egyrészről a megbizásnak alperes által a felperestől minden jogos ok nélkül történt visszavonása folytán az utóbbinak többé módjában sem állott, hogy a reá bizott pereket lefolytathassa, addig másrészről a megbizás visszavonása felperesnek az irásban kötelezett jutalomdíj iránti követelési jogát sem egészben, sem részben meg nem szüntette, mivel a felebbezési biróságnak irányadó tényállása szerint alperes a 400 frtnyi ügyvédi jutalomdíjnak teljes összegében leendő kifizetésére magát irásbelileg abban az esetben is kötelezte, ha a megbizást a felperestől visszavonná.

681.

Készpénz fizetése iránt inditott kereseteknél a jogczím annak az ügyletnek vagy ténynek a megjelölése, a miből a fizetési kötelezettség keletkezik.

A követelésnek a keresetben előadott tények alapján jogi minősítése a biróság feladata.

Ténykérdés az, hogy a fél a szerződést megszegte, hogy a másik félnek ebből kára származott és hogy a kár mennyi. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

A perköltség összege felülvizsgálat tárgyát nem képezi. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§.)

(1899 márczius 22. 1899. G. 4. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes a felebbezési biróságnak itéletét azon az alapon támadja meg felülvizsgálati kérelemmel, mert szerinte a felebbezési biróság a kártérítésre vonatkozó anyagi jogszabályokat sértette meg akkor, a mikor tényként megállapitván, hogy az alperesek felperessel szemben szerződésszegést követtek el, a felperest a 180 frt összeget meghaladó kereseti követelésével mégis elutasította, jóllehet a méltányosság követelménye, hogy a szerződéstszegő alperes a felperes által elvesztegetett idő teljes egyenértékének, valamint a keresetbe vett összes utazási költségek megfizetésében marasztaltassék; az alperes pedig az alaki és anyagi jogszabályoknak megsértését azért panaszolja, mivel a felperes keresetét nem kártérités jogczimén inditván, a felebbezési biróság alaki jogszabályt sértett, midőn a felperes kereseti követelésének egy részét kártérítési jogczimen itélte meg; az anyagi jogszabálynak megsértését pedig azért panaszolja az alperes, mivel nem az alperesen mult, hogy a rakpartot nem a felperes épitette, vagyis nem az alperes szerződésszegésének következménye, hanem azt vis major idézte elő; e szerint pedig az alperes az anyagi jogszabály helyes alkalmazása mellett marasztalható egyáltalán nem volt; de anyagi jogszabályt sértett a felebbezési biróság az által is, hogy az alperest per- és felebbezési költség fizetésére kötelezte, annak daczára, hogy a felperes csak részben lett pernyertes és e szerint ezek a költségek kölcsönösen megszüntetendők voltak volna. Mindezek a panaszok nem birnak alappal és pedig: az alaki jogszabálynak az alperes által panaszolt megsértése azért nem, mert a felperes keresetében tüzetesen elősorolta azokat a tényeket, a melyekből kereseti követelését származtatja; már pedig készpénz fizetése iránt inditott kereseteknél a jogczim annak az ügyletnek vagy ténynek a megjelölése, a miből a fizetési kötelezettség keletkezett; a felperes tehát a kereseti követelésére vonatkozó tényeket előadván, a biróság feladatát képezte, hogy emez adatok alapján a keresetileg érvényesiteni kivánt követelést az anyagi jog szabályainak megfelelően jogilag minősitse, a felperes által a keresetében előadott jogügylet és tények pedig nem hagynak fenn kétséget arra nézve, hogy a felperes kártérítési igényt kivánt érvényesiteni; e szerint tehát a felebbezési biróság nem sértett alaki jogszabályt, midőn a felperes keresetét az anyagi jogszabálynak megfelelően kártérítési keresetnek tekintvén, azt ezen a jogczimen elbirálta. De nem birnak alappal az anyagi jogszabályok megsértése miatt emelt alperesi pana-

szok sem, mert a felebbezési biróság itéletében nem nyert megállapítást az a tény, hogy nem az alperesen mult, miként a rakpartot nem a felperes épitette, hanem, hogy ennek oka «vis major» volt; ellenkezőleg, a felebbezési biróság azt a tényt állapitotta meg, hogy az alperesek a felperessel szemben a szerződést megszegték és hogy a felperesnek ebből kára származott; ez a tény pedig a felebbezési biróság által kötelező bizonyitási szabály megsértése nélkül és a perben nyújtott bizonyitékok szabad mérlegelése alapján állapittatván meg — a S. E. T. 197. §. első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó; nem sértett tehát a felebbezési biróság anyagi jogszabályt, a midőn az alperes kártéritési kötelezettségét megállapitván, az alperest a felperes kereseti követelése egy részének megfizetésére kötelezte. De nem forog fenn az anyagi jogszabálynak megsértése a felperes által panasz tárgyává tett alapon sem, mert annak meghatározása, hogy a felperes az alperes szerződésszegése következtében mennyi kárt szenvedett, ténykérdést képezvén, a felebbezési biróság itélete a S. E. T. 197. §-ának rendelkezéséhez képes ebben az irányban csakis akkor volna megtámadható, ha a felebbezési biróság e részben a bizonyitási eljárás valamely kötelező szabályát megsértette volna, ilyennek megsértését azonban a felperes nem panaszolja, de nem is panaszolhatná, mivel a felebbezési biróság a kárösszeg meghatározásánál kötelező bizonyitási szabályhoz kötve nincsen, a mennyiben a S. E. T. 65. §-a szerint a kárnak összegszerű meghatározása a biróság belátása alá tartozik. Végül nem volt figyelembe vehető az alperesnek az a panasza, hogy a felebbezési biróság jogszabályt sértett az által is, hogy őt az összes per- és felebbezési költség megfizetésében marasztalta; mert a felperes kereseti követelésének összege a birói megállapitástól függvén, a felebbezési biróság a S. E. T. 110. §-a alapján az alperest a per és felebbezési költségben elmarasztalni jogositva volt, ennek a költségnek összege pedig felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

682.

Az a körülmény, hogy a vevő az árú egy részét szakértői megvizsgálás czéljából visszatartja, nem zárja ki, hogy ezt a szemle foganatosítása után az észlelt hiány miatt visszaküldhesse.

Az árúnak minőségi hiánya miatt történt visszaküldése a rendelkezésre bocsátás joghatályával bír. (1875 : XXXVII. t.-cz. 346. §.)

A visszaszállítás költsége a kifogás alapossága esetén az eladót terheli. (1875 : XXXVII. t.-cz. 348. §.)

(1899 márczius 24. 1899. G. 7. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperes felülvizsgálati kérelmét arra alapitja, hogy a felebbezési biróság az ügy eldöntésénél a K. T. 347. §-ában foglalt anyagi jogszabályokat helytelenül alkalmazta; a mennyiben alperest az ez által visszatartott és felperesnek sem rendelkezésére nem bocsátott, sem vissza nem küldött három zsák lisztnek 35 frt 47 krnyi vételárában nem feltétlenül, hanem csak vagylagosan és pedig másodsorban — az áru eme részének vissza nem küldése esetében — marasztalta; továbbá, a mennyiben a felebbezési biróság a megrendelt lisztáruból alperes által visszaküldött és felperes által visszavett mennyiségnek fuvardija fejében követelt 49 frt 06 krra nézve felperest keresetével elutasitotta, az 50 frt 38 krt kitevő visszaszállitási költséget pedig az alperes tartozásába annak daczára beszámitotta, habár felperes a visszaküldött árut a minőségi hiány fenforgásának elismerése nélkül és csakis fuvardijkövetelésének határozott fentartásával fogadta el. Ezek a panaszok azonban törvényes alappal nem birnak. Mert a felebbezési biróságnak eljárási jogszabály megsértése nélkül megállapitott és igy a S. E. T. 197. §-ának első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállása szerint alperes az általa megrendelt lisztáruból 2·40 métermázsát nem tovább eladás, hanem az árú minőségének szakértők által leendő megvizsgálása czéljából tartott meg magánál, 41·50 métermázsát pedig minőségi hiány miatt küldött vissza a felperesnek. Minthogy pedig alperesnek jogában és kötelességében állott az áruküldeménynek tüzetes megvizsgáltatása: ebből folyóan jogában állott az is, hogy az árúból a megvizsgálásra szükséges mennyiséget e czélra visszatarthassa; az a körülmény tehát, hogy az áruküldeménynek 2·40 mmázsányi része a felperesnek sem rendelkezésére nem bocsáttatott, sem neki vissza nem küldetett, még nem zárja el az alperest attól, hogy az árunak eme részét is a szakértői szemle foganatositása után az észlelt minőségi hiány miatt a felperesnek visszaküldhesse. Tekintve továbbá, hogy a lisztárúból 41·59 mmázsányi mennyiségnek minőségi hiány miatt történt vissza-

küldése az árú rendelkezésre bocsátásának joghatályával bir; ennélfogva a visszaküldésnek nem az a jogkövetkezménye, hogy e miatt az alperes az árú hiányos minőségéből eredő jogait elveszitené, hanem csak az, hogy a mennyiben a visszaküldés törvényellenesen történt volna, alperes az abból netán származó kárért a felperesnek felelős. Ámde a felebbezési biróságnak, részben az elsőbiróság itéletéből átvett tényállásában tényként az is meg van állapitva, hogy az alperes által felperesnek visszaküldött lisztmennyiség teljesen hasznavehetetlen volt; e szerint a tényállás szerint tehát alperes az árut a felperesnek rendelkezésére bocsátani jogositva lévén: míg egyrészről felperes a rendelkezésére bocsátott áruért fuvardijat alperestől nem igényelhet, addig másrészről alperes az általa előlegezett visszaszállítási költségnek saját tartozásába leendő beszámítását a felperessel szemben a K. T. 348. §-a értelmében jogosan követelheti.

683.

A színlelt szerződés folytán jogsérelmet szenvedett fél a másik féltől a korábbi állapot visszaállításán felül kára megtérítését is jogosan követelheti.

Színlelt szerződés alapján turpis causa kifogását csak a megkárosított jóhiszemű hitelező a szerződő felekkel, nem pedig a felek egymással szemben érvényesíthetik.

(1899 ápril 5. 1899. G. 11. sz. a.)

Tényállás: A felperes abból a czélból, hogy hitelezői követelésének kielégítése elől a fedezeti alapot elvonja, szinleges adásvételi szerződéssel átruházta és átiratta a giládi 36 népsorszámú félházát és belsőségét sógorára, F. J. alperesre, a ki ez alapon, sommás visszahelyezési per útján, felperest kilakoltatta — minek következtében felperes szerződés érvénytelenitési rendes pert inditván, a mellékelt itélet igazolása szerint, F. J. az előbbi telekkönyvi állapot visszaálltásának tűrésére köteleztetett.

Felperes a keresetében részletezett annak a kárának megtérítését követeli az alperesektől, melyet a sommás visszahelyezési úton történt kilakoltatásától a fél belsőségnek alperes által birtokába történt bocsátásáig a birtok-elvonás következtében szenvedett.

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróságnak a felek által eljárási jogszabály megsértése miatt meg nem támadott és így a S. E.

T. 197. §-ának első bekezdése értelmében irányadó tényállásból nyilvánvaló, hogy felperes keresetének jogalapját nem az általa sógorával F. J. II. rendű alperessel szinleg megkötött és felperes hitelezőinek kijátszását czélzó adásvevési jogügylet, hanem II. rendű alperesnek ama jogellenes cselekménye képezi, mely szerint ő a szinleges szerződés alapján reá ruházott ingatlanok birtokát a felperestől elvonta. Minthogy pedig valamely jogellenes cselekmény vagy mulasztás birói úton érvényesithető kártéritési igény alapjául szolgálhat; minthogy a szinleges szerződésből a szerződő felekre nézve egymás irányában jogok és kötelezettségek nem származnak, az a szerződő fél tehát, a ki a szinleges szerződés folytán a másik szerződő fél részéről jogsérelmet szenvedett, ezzel szemben a korábbi állapot visszaállitásán felül netán szenvedett kárának megtéritését is jogosan követelheti; minthogy azon az alapon, hogy a szinleges szerződéssel a felperes hitelezőinek megkárositása czéloztatott — a turpis causa kifogását csak a netán megkárositott harmadik jóhiszemű hitelezők a szerződő felekkel, nem pedig a szerződő felek egymással szemben érvényesithetik: mindezeknél fogva felperes felülvizsgálati kérelmének helyt kellett adni és felperesnek kárkövetelési jogát meg kellett állapitani.

684.

Kártérítés szabályellenes tutajozással malomban okozott kár esetén. (1879 : XXXI. t.-cz. 181. §.)

Az a körülmény, hogy a károsodást a károsító vétkes gondatlansága okozta, a kárért akár az általános magánjogi elvek, akár külön törvény értelmében felelős harmadik személy kártérítési kötelezettségét nem szünteti meg.

A gazda felelőssége az alkalmazottai által okozott kárért (culpa in eligendo).

A ki a tutajozást nem a törvényben (1879 : XXXI. t.-cz. 183. s köv. §§.) előírt vállalkozóval, hanem e czélból általa közvetlenül felfogadott tutajosokkal eszközölteti, az okozott kárért azzal a felelősséggel tartozik, a melyet az 1879 : XXXI. t.-cz. 201. §-a a vállalkozóra megállapít.

A peres kérdés egységessége, (1893 : XVIII. t.-cz. 139. §.) Bizonyítási teher (1868 : LIV. t.-cz. 152. §.)

A perköltseg és az ügyvédi járandóság összege felülvizsgálat alá nem esik. (1893 : XVIII. t.-cz. 109. 185. §§.; 1868 : LIV. t.-cz. 252. §.)

(1899 ápril 26. 1899. G. 18. sz. a.)

Tényállás: Az első rendű alperes az általa Zámon 1893. év tavaszán vásárolt fának a Maroson tutajon való hazaszállítása végett II-r. alperessel szerződött olyképen, hogy ez utóbbi a fával megrakott hat tutajra való tekintettel tartozik maga mellé még öt tutajvezetőt alkalmazni s ennek folytán II—III-r. alperesek együttesen elvállalták tutajonkénti 40 frt bér mellett a fával megrakott hat tutajnak a rendeltetési helyére való usztatását és ezt 1893. évi május 25-én foganatba is vették. A tutajozás közben az a tutaj, melyet II-r. alperes vezetett és a melynek usztatásánál két erős munkabiró férfin kívül csupán egy öreg ember és egy gyermek segédkezett, H. község határában a felperes tulajdonát képező, a vízrendőrileg kijelölt helytől feljebb álló vízimalomba ütődött, ezt teljesen megroncsolta, ennek tartó hajóját elsülyesztette, ez által felperes 499 frt tényleges bérösszeg és 40 frt elmaradt haszon öszszeg erejéig károsodott.

A hat tutaj mindegyike s így az összeütközést okozó tutaj is tulságosan volt megrakva fával.

Az összeütközést megelőzőleg 10—15 tutaj haladt el a szétroncsolt malom mellett a nélkül, hogy a legkisebb baj is történt volna; az összeütközést okozó tutajon lévő tutajosokat úgy a malomban, mint a Maros partja melletti szántóban lévő emberek még idejekorán figyelmeztették, hogy ne menjenek a malomnak, ők azonban ennek ellenére csak későn és csak akkor kezdtek kitérni, a mikor ez a szerfölött megrakott tutaj nagy súlyánál fogva lehetetlenné vált. A vízimalom 1893. évi május 25-iki őrlő helyénél a Maros folyó 2·5 méter vízmélység mellett legalább 100 méter szélességben tutajozható volt és ezen őrlőhelytől vizfolyás szerint felfelé a Maros folyó ágya mintegy 1200 méternyi hosszúságban rendes, bár csekély kanyarulattal bir, a malom pedig ezen kanyarulat homorú oldalán volt elhelyezve.

A kir. itélőtábla: Előre bocsáttatik, hogy mivel valamennyi alperesnek ugyanabból a cselekményből eredő kártéritési felelősségéről van szó és így a felperesnek kárkövetelési joga valamennyi alperes irányában csak egységesen birálható meg, ennélfogva a felebbezési biróság itélete ellen I. rendű alperes által beadott felülvizsgálati kérelmet a S. E. T. 191. §-a értelmében alkalmazandó 139. §. rendelkezéséhez képest a felülvizsgálattal nem élő II—VII. rendű alperesek nevében is beadottnak kellett tekinteni. Ezek után áttérve D. J. fiai czég I. rendű alperesnek felülvizsgálati kérelmére, abban a nevezett czég eljárási jogszabály megsértése gyanánt első

sorban azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság helytelenül háritotta reá a bizonyitás terhét a tekintetben, hogy I. rendü alperes az ideiglenes folyó-, csatorna- és tóhajózási rendszabályoknak eleget tett, holott az ellenkezőnek bizonyitása a felperest, — mint a ki kártéritési igényét épen ama rendszabályoknak be nem tartásából származtatja, — terhelte volna; annál is inkább, mert a kérdéses rendszabályok tutajozásra vonatkozó részének megszegése közigazgatási úton megtorlandó kihágást képezvén, — minthogy a közigazgatási hatóság ily kihágást meg nem állapitott, az ellenkező bebizonyitásáig az előirt rendszabályoknak betartása védelmezendő. I. rendü alperesnek az a panasza azonban figyelembe nem vehető; mert való ugyan, hogy a felebbezési biróság helytelenül kötelezte I. rendü alperest a bizonyitásra, a mennyiben e tekintetben a bizonyitási kötelezettség a felperest terhelte, — mindazonáltal a panaszolt szabálytalanság I. rendü alperesnek a kereseti összeg alóli felmentésére okul azért nem szolgálhat, mert a felebbezési biróságnak a felülvizsgálati eljárásban is irányadó (S. E. T. 197. §.) tényállásából alább kiemelendő ténykörülmények szerint I. rendű alperesnek elmarasztalása jogos alapon nyugszik. A fennebbi panaszszal kapcsolatosan I. rendü alperesnek további sérelmét az képezi, miszerint azoknak a döntő ténykörülményeknek bizonyitása végett, — hogy az I. rendü alperes által felfogadott II—VII. rendű alperesek a tutajozás idejében tutajozással állandóan foglalkozó és erre alkalmas egyének voltak; továbbá, hogy a csak egy vizi útra történő tutajozásnál az illetékes folyammérnökség által sem hatósági engedély sem a tutajvezetőtől tutajos oklevél nem kivántatott, — az I. rendü alperes által bemutatott bizonyitványokat kiállitó tanuknak kihallgatását a felebbezési biróság eljárási jogszabály megsértésével mellőzte; de eljárási jogszabályt sértett a felebbezési biróság az által is, hogy az emlitett ténykörülmények bizonyitása végett beszerzendő hatósági bizonyitvány bemutatására az I. rendü alperesnek alkalmat nem adott. Az utóbbi panasz szintén alaptalan. Mert az 1879 : XXXI. t.-cz. 181. §-a értelmében a tutajozás csak a fennálló folyó-, csatorna- és tó-hajózási rendszabályok betartása mellett lévén gyakorolható, az ügy eldöntésére nézve lényeges kérdést elkülönitetten sem II—VII. rendü alpereseknek a tutajozásra alkalmas volta, sem az a kérdés nem képez, hogy az egy izben történő tutajozásnál a felügyeleti hatóságok által minő gyakorlat követtetik; — hanem egyedül csak az: vajjon alperesek a törvényben hivatkozott és az 1869. évi köz-

munka- és közlekedésügyi ministeri rendelettel kibocsátott, jelenleg is érvényben lévő ideiglenes folyó-, csatorna- és tóhajózási rendszabályoknak mindenben eleget tettek-e, vagy sem? A felebbezési biróság tehát az által, hogy a per kimenetelére közömbös ténykörülményekre nézve I. rendü alperes által kért bizonyitásfelvételt mellőzte, felülvizsgálati okul szolgálható eljárási jogszabályt nem sértett. Az anyagi jogszabály megsértését pedig I. rendü alperes abban találja, hogy a felebbezési biróság az ő kártéritési felelősségét annak daczára megállapitotta, hogy I. rendü alperes ily felelősség megállapitásának alapul szolgálható cselekményt vagy mulasztást sem közvetlenűl, sem közvetve el nem követett; sőt ellenkezőleg, mivel a felebbezési biróságnak itéleti tényállása szerint felperesnek vizi malma az összeütközés pillanatában nem a folyammérnökség által kijelölt helyen állott, a hajómalmi rendszabály értelmében felperes tekintendő mulasztónak, a ki, mint ilyen, mulasztásának következményeit önmaga tartozik viselni; de a legroszabb esetben is az okozott kárért csak az I. rendü alperes által tutajosokként felfogadott II—VII. rendű alperesek vonhatók felelősségre, a mennyiben a felebbezési biróság tényállásként azt is megállapitotta, hogy az összeütközést II—VII. rendü alpereseknek vétkes gondatlansága idézte elő. Ez a panasz törvényes alappal nem bir; mert mig egyrészről felperes malmának nem a hatóság által kijelölt helyen való állása I. rendű alperest a kártéritési felelősség alól azért nem menti fel, mert a felebbezési biróságnak tényállása szerint a Maros folyó az összeütközés helyén 100 méter széles volt és II—VII. rendű alperesek a malom mellett akadálytalanul tutajozhattak volna, addig másrészről az a ténykörülmény, hogy a károsodás a károsító személynek vétkes gondatlansága által okoztatott, a kárért akár az általános magánjogi elvek, akár külön törvényben foglalt rendelkezések értelmében felelős harmadik személynek kártéritési kötelezettségét egymagában véve meg nem szünteti. Minthogy pedig a felebbezési biróság itéletében annak megállapitásán felül, hogy az összeütközést II—VII. rendü alpereseknek gondatlansága idézte elő, — irányadó tényállásként azt is megállapitotta, hogy alperesek a tutajozásra vonatkozó rendszabályokat több irányban megszegték, a mennyiben ama rendszabályoknak 1. §-ában, 2. §. *a)* pontjában és 98. §-ában foglalt intézkedések ellenére I. rendü alperes a tutajozásra hatósági engedélyt ki nem eszközölt, holott az az aradi folyammérnöki hivatalnak a felebbezési biróság tényállásában hivatkozott átirata szerint

a tutajozással kapcsolatos faüzlet gyakorlására szükséges volt volna, továbbá a mennyiben II—VII. rendü alperesek tutajos oklevelekkel ellátva nem voltak; végül a mennyiben az összeütközést előidéző tutajon négy erős evező egyén helyett csak két erős munkabiró egyén volt alkalmazva, eme tényállás alapján a felebbezési biróság úgy a károsodás közvetlen okozóinak, II—VII. rendü alpereseknek, mint magának az I. rendü alperesnek kártéritési felelősségét is az anyagi jogszabály helyes alkalmazásával állapitotta meg, nemcsak a tutajosok felfogadása körül I. rendü alperes által tanusitott gondatlanság (culpa in eligendo) és a tutajozási rendszabályok áthágása miatt, hanem különösen azért is, mert az 1879 : XXXI. t.-cz. 201. §-a szerint a tutajozás által okozott károkért a vállalkozó teljes kártéritéssel tartozván, a mennyiben I. rendü alperes a tutajozást nem az idézett t.-cz. 183. és következő §-aiban előirt feltételek mellett, tutajozási engedélylyel biró és az okozható károkra nézve elegendő biztositék nyujtására képes vállalkozóval, hanem a czélból általa közvetlenül felfogadott tutajosokkal eszközöltette; őt a dolog természete szerint az okozott kárért ugyanaz a felelősség terheli, mint a melyet az 1879 : XXXI. t.-cz. 201. §-a a vállalkozóra nézve megállapit. A mi már most felperesnek és ügyvédjének felülvizsgálati kérelmében arra nézve felhozott panaszát illeti, hogy a felebbezési biróság a perbeli és felebbezési költséget, továbbá az ügyvédi munkadijat és költséget csekély összegekben itélte illetve állapitotta meg: ezt a panaszt a kir. itélő-tábla tekintetbe azért nem vehette, mert úgy a perbeli és felebbezési költségnek, mint ezzel kapcsolatosan az ügyvédi munkadijnak és költségnek összegére vonatkozó megállapitás is, ténybeli megállapitást képez, mely, mint ilyen, a felülvizsgálat körébe csak valamely lényeges eljárási jogszabály megsértése esetében vonható; felperes és ügyvédje azonban felülvizsgálati kérelmükben nem is állitják, hogy a felebbezési biróság eme ténymegállapitásnál eljárási szabálysértést követett volna el.

685.

Nem állapit meg érdekeltséget az, hogy az ügyben eljárt első biró s a felebbezési tanács előadó birája sógorsági viszonyban vannak. (1893 : XVIII. t.-cz. 166. §.)

Nem panaszolhatja a fél mind a két peres fél esküre bocsátásában álló szabálytalanságot akkor, ha ez ellen nyomban fel nem szólalt. (1893 : XVIII. t.-cz. 34. §.)

Feloldási az indokolási kötelesség megsértése miatt. (1893 : XVIII. t.-cz. 64. 204. §§.)

(1899 május 18. 1899. G. 40. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felperes a felülvizsgálati kérelmet a S. E. T. 185. §. *a) b)* és *c)* pontjaira alapítja. A *b)* pontra alapított panaszra vonatkozóan megjegyeztetik, hogy az figyelembe vehető azért nem volt, mert a jelen ügyben a S. E. T. 165, 166. §-ban foglalt eseteknek egyike sem forog fenn, a mennyiben az a körülmény, hogy az ügyben eljárt elsőfoku biró és a másodfokban eljárt felebbezési biróságnak ez ügyben előadóként eljárt birói tagja egymással sógorsági viszonyban vannak, az illető biróra érdekeltséget és így feloldási okot nem képez. Panaszolja a felperes az eljárási szabályoknak megsértését a miatt, hogy az első biróság mindkét peres felet eskü alatt kihallgatván, esküre mindkettőt bocsátotta; továbbá, hogy a felebbezési biróság a sommás törv. 64. §-ban előirt indokolási kötelezettségnek eleget nem tett; végül panaszolja, hogy a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt is helytelenül alkalmazta, midőn annak daczára, hogy a felhivott tanuival bizonyitotta, miként az alperes szerződésbeli kötelezettségét megszegte, az alperesnek kártéritési kötelezettségét még sem állapitotta meg és hogy itéletét kizárólag a szakértők vallomásaira alapitotta. Kétségtelen ugyan, hogy az elsőbiróság helytelenül járt el, midőn mindkét peres felet bocsátotta esküre; ez a körülmény azonban felülvizsgálati okul azért nem szolgálhat, mert ez a szabálytalan eljárás az ügy elbirálására lényeges befolyással amúgy sem bir, mivel eme szabálytalanság mellett is a biróság nincsen elzárva attól, hogy az ügyfelek vallomásának bizonyitó erejét szabadon mérlegelje, különben a vonatkozó tárgyalási jegyzőkönyv tanusitása szerint eme szabálytalanság miatt nyomban felszólalás nem történt, — a szabálytalanság tehát a S. E. T. 34. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban többé fel nem hozható. Alappal birónak kellett azonban elismerni a felperesnek további panaszait, mivel a felebbezési biróság itéletét az itélet indokai szerint kizárólag a szakértők véleményére alapitja, abban a bizonyitási eljárás folyamán szolgáltatott egyéb bizonyitékokat, úgymint a tanuknak és az ügyfeleknek maguknak eskü alatt kivett vallomásait, egy szóval sem méltatja és e szerint a tényállást is kizárólag a szakértők véleménye alapján állapitja meg. Ez által a felebbezési biróság lényeges eljárási szabályt sértett, mert habár a S. E. T.

64. §-a értelmében a biróság a bizonyitékok mérlegelésében törvényes bizonyítási szabályokhoz csak a törvényben kijelölt esetekben van kötve, egyébként pedig a bizonyitékokat szabadon mérlegelheti; de kötelességét képezi, hogy meggyőződését a tárgyalás és bizonyitás egész tartalmának szorgos méltatására alapitsa és hogy előadja azokat az okokat, melyek meggyőződését előidézték és a melyek miatt valamely bizonyitást elégtelennek tartott avagy ajánlott bizonyitást mellőzött. Mivel pedig a felebbezési biróság e szerint a tényállást eljárási szabály megsértésével állapitotta meg, itéletét fel kellett oldani és a felebbezési biróságot új tárgyalás tartására, a tényállásnak az egész tárgyalás és az összes bizonyitékok mérlegelésén alapuló szabatos megállapitására és szabályszerü új itélet hozatalára kellett utasitani.

686.

Pergátló kifogás az 1893 : XVIII. t.-cz. 27. §. 1. p. alapján.

Perben nem álló fél ellen folyamatba tett büntető eljárás a polgári peres eljárásnak felfüggesztését nem eredményezheti. (1893 : XVIII. t.-cz. 44. §.)

A megtekintésre szóló vétel köztörvényi szempontból is ugyanolyan jogszabályok szerint birálandó meg, mint a minőket 1875 : XXXVII. t.-cz. 359. és köv. §§-ai felállítanak.

Kártérítés a fizetés felvételére meg nem hatalmazott személy kezéhez történt fizetés alapján.

(1899 május 24. 1899. G. 41. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem bir törvényes alappal alperesnek felülvizsgálati kérelmében felhozott az a panasza, hogy a felebbezési biróság nem adott helyt a S. E. T. 27. §. 1. pontjára alapitott annak a pergátló kifogásának, mely szerint az O. G. ellen maga a felperes által sikkasztás miatt folyamatba tett bűnper befejezéséig a polgári perbeli eljárás felfüggesztessék. Mert a fenforgó esetben a polgári pert más hatósági eljárásnak «törvény szerint» megelőzni nem kell; alperesnek kifogása tehát a fennidézett törvényhely tekintete alá eső s az eljárás bármely szakában hivatalból figyelembe veendő pergátló kifogást nem képez. De a felebbezési biróság a polgári perbeli eljárás felfüggesztése iránt előterjesztett alperesi

kérelemnek a S. E. T. 44. §-a értelmében sem adhatott helyt azért sem, mert perben nem álló fél ellen folyamatba tett büntető eljárás a polgári peres eljárásnak felfüggesztését nem eredményezheti. Panaszolja továbbá alperes, hogy a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett az által, hogy a vételügyletet a peres felek között már Verseczen megkötöttnek jelentette ki annak daczára, hogy alperes a vett ökröket — kettő kivételével — Verseczen nem is látta: már pedig a K. T. 336. §-a szerint a vétel megkötöttnek csak akkor tekintetik, ha a felek úgy a vétel tárgyára mint az árra nézve megegyeztek egymással. Idevonatkozóan a kir. itélő-tábla mindenekelőtt megjegyzi, hogy a kérdés eldöntésénél teljesen közömbös, vajjon a peres felek között létesült vételügylet a felekre vagy azok egyikére nézve kereskedelmi ügyletet képez-e, vagy sem; és hogy ekként arra a K. T. 264. §-ához képest annak a törvénynek második fejezetében foglalt határozatok alkalmazást nyernek-e, vagy sem; mert a szóban forgó és a vétel egyik különös neméneк, a megtekintésre való vételnek alkatelemeit magában foglaló ügylet köztörvényi szempontból is ugyanoly jogszabályok szerint birálandó meg, mint a minőket arra nézve a K. T. 359. és következő §§-ai felállitanak. Áttérve alperesnek panaszára, azt a kir. itélő-tábla alaptalannak találta. Ugyanis a felebbezési biróságnak a S. E. T. 197. §. első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó ténymegállapitása szerint peres felek még Verseczen abban állapodtak meg, hogyha felperesnek a verseczi vásárról alperes lakhelyén, Károlyfalván keresztül visszahajtandó ökrei az alperesnek megfelelők lesznek, úgy azokból alperes négy darabot 460 frt vételárért magának megtarthat és a vételárt vagy J. U.-nak kezéhez fogja kifizetni vagy pedig felperesnek póstán megküldeni; de azt a felperes hajcsárjának O. G.-nak, semmi esetre sem fizetheti ki. Ebből a tényállásból kétségtelen ugyan, hogy a míg egyrészről felperes alperesnek a négy darab ökröt már Verseczen feltétlenül eladta, addig másrészről a vételügyletnek alperes részéről kikötött felfüggesztő feltételét az ökröknek megtekintése és megtekintés után való megtetszése képezte; minthogy azonban a felebbezési biróság tényállásként azt is megállapitotta, hogy alperes a felperesnek Károlyfalván keresztül hajtott ökrei közül megtekintés után négy darabot magának megtartott: alperesnek ez által a ténye által a peres felek között létesült és felfüggesztő feltételhez kötött vételügylet feltétlenné vált; — alperes tehát felperesnek hajcsárjával O. G.-val újra szerződni és neki a vételárt a

kikötés ellenére kifizetni jogositva nem volt. Panaszolja végül alperes azt is, hogy mivel felperes az ő hajcsárjától nyert értesités után csak 8—10 nap mulva jelentkezett az alperesnél, holott a vételárt már a levél vétele utáni napon kellett volna kézhez kapnia, ebből a késedelmes eljárásból származó felelősségénél fogva a felmerült kárt az osztrák polgári törvénykönyv 1304. §-a szerint fele részben a felperes tartozván viselni, anyagi jogszabályt sértett a felebbezési biróság azáltal is, hogy az alperest felperes részére nem a vételár fele részének, hanem az egész vételárnak megfizetésére kötelezte. Ez a panasz szintén alaptalan, mert a felek között létrejött megállapodás szerint alperesnek semmi esetben sem volt szabad a vételárt felperes hajcsárjának kezéhez fizetnie; a mennyiben tehát alperes ennek a megállapodásnak ellenére a fizetést mégis a hajcsár kezéhez teljesitette, sőt azt sem ellenőrizte, hogy a hajcsár a pénzt az alperes által felpereshez intézett levélbeli értesitéshez képest felperes czimére a postán feladja: a felmerült kárért való felelősség felperesnek késedelmes jelentkezésére való tekintet nélkül egyedül és egészben alperest terheli; minélfogva őt a felebbezési biróság a vételárnak egészben való megfizetésére helyesen kötelezte.

687.

A felülvizsgálati kérelmet annyiban, a mennyiben az alperes aránylagos per- és felebbezési költségben történt elmarasztalását panaszolja, alaposnak kellett tekinteni; ugyanis mindkét fél részben nyertes, részben vesztes, *minthogy pedig a perben oly körülmények nem forognak fenn, melyek a S. E. T. 110. §-ában foglalt kivételes rendelkezés alkalmazását indokolttá tennék:* az itélet vonatkozó részének megváltoztatásával a költséget a felek között kölcsönösen meg kellett szüntetni. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) (1898 május 25. 1898. G. 36. sz. a.)

688.

Az 1868 : LIV. t.-czikknek az 1893 : XVIII. t.-cz. 73. §-a által hatályában továbbra is fenntartott 165. §-a szerint *a közokiratok tartalmi valótlanságának bizonyítása kizárva nincs.* (1899 január 11. 1898. G. 48. sz. a.)

689.

A női hozomány a házassági terhek könnyitésére szolgálván, *az a férj, a ki nejétől különváltan él,* a ki tehát a házassági terheket

a maguk egészében nem viseli, *neje hozományának kiadását követelni jogosítva nem lehet.* (1899 május 10. 1898. G. 64. sz. a.)

690.

A kérelem támogatásául felhozott azt a körülményt, mely szerint K. L. alperesi ügyvédnek helyettese a felperesi ügyvéd előtt úgy nyilatkozott, hogy felpereseknek felülvizsgálattal élniök nem szükséges, mert velük ott alperesek a hagyaték tárgyalása alkalmával úgy is ki fognak egyezni — *a mulasztás vétlen voltának kimutatására alkalmasnak tekinteni abban az esetben sem lehetne,* ha még K. L. ügyvéd az ő helyettesének ily nyilatkozattételre történt feljogositását nem tagadta és a ·/. alatt csatolt végzéssel ki nem mutatta volna, hogy néhai H. B. hagyatéki ügye az állitólagos nyilatkozattétel előtt letárgyaltatván, még a lehetőség is ki volt zárva arra nézve, hogy a felek között az egyezkedés a hagyatéki tárgyaláson megkiséreltessék. (1881 : LIX. t.-cz. 63. §.) (1899 február 1. 1898. G. 77. sz. a.)

691.

Felperesek az alperesek, mint néhai S. J.-né H. B. örökösei ellen a nevezett örökhagyónak felpereseknél lévő tartozása megfizetése iránt inditottak keresetet a nélkül, hogy az örökségnek alperesek által történt birtokbavételét, vagy annak alperesek részére történt birói átadását igazolták volna. Minthogy pedig *az örökhagyót a hagyatékra nézve a hagyatéki vagyonnak birtokbavétele, vagy annak birói átadása előtt az összes örökösök képviselik, ily esetben tehát az összes örökösöknek perben állása nélkül a peres ügy érdemileg el nem birálható*; minthogy K. A.-né S. M. II. r. alperessel szemben felperesek igazolási kérelmének hely nem adatott *s vele szemben a felülvizsgálati kérelem, mint elkésetten beadott, visszautasíttatott és így a II. r. alperes perbenálló félnek többé nem tekinthető*; minthogy a felhozottak szerint a II. r. alperes perbenállása nélkül a felebbezési biróság itélete a többi alperesre nézve sem felülvizsgálható: mindezeknél fogva felpereseket felülvizsgálati kérelmükkel S. M. I. rendű alperes és az ismeretlen örökösök irányában el kellett utasitani és a most nevezetteknek okozott felülvizsgálati költségeknek megfizetésére a S. E. T. 168. és 204. §-ai értelmében kötelezni. (1899 február 1. 1898. G. 77. sz. a.)

692.

A szabályosan hitelesített és rendesen vezetett ***kereskedelmi könyv bizonyítékul szolgál*** arra, hogy a kereseti követelés az ajándékozási szerződés létrejöttét megelőző időben keletkezett. (1875: XXXVII. t.-cz. 31—36. §.) ***A váltóhitelező*** az egyetemlegesség elvénél fogva jogosítva van a végrehajtást az egyetemlegesen marasztalt adósok bármelyike ellen vezetni; következésképp, ha ezek egyike (a forgató) vagyonát harmadik személynek odaajándékozta, ***jogosítva van az ajándékozási szerződésnek vele szemben való joghatályosságát megtámadni s a kielégítést a megajándékozottól követelni,*** a nélkül, hogy eme jogának érvényesítése annak nemleges végrehajtási jegyzőkönyvvel való kimutatásához kötve volna, hogy követelésére nézve a váltó elfogadójánál és kibocsátójánál fedezetet nem talált. (1899 márczius 8. 1898. G. 87. sz. a.)

693.

Panaszolja az alperes azt, hogy a felebbezési biróság az általa szükségesnek talált szakértői bizonyitás elrendelésénél jogszabályokat sértett, a mennyiben külön szakértő meghallgatásának szüksége azért nem forgott fenn, mivel a felebbezési biróság a fenforgó kérdésre nézve szakvélemény adásra az oraviczabányai bányakapitányságot megkereshette volna; továbbá, mivel ez által is helytelenül rendelkezett, hogy az általa kihallgattatni rendelt szakértő kihallgatásának eszközöltetése végett az alperest előleg lefizetésére kötelezte és a szakértő kihallgatását ennek az előlegnek lefizetésétől tette függővé, holott a felebbezési biróságnak a területén lakó oly szakértő állott rendelkezésére, a ki véleményét irásban is előterjeszthette volne. Eltekintve attól, hogy az a tény, melyre nézve a felebbezési biróság a szakértőt kihallgatni rendelte, ügydöntő hatálylyal amugy sem bir és e szerint még abban az esetben is, ha a felebbezési biróság a szakértő által való bizonyitás elrendelése tárgyában jogszabály sértést követett volna el, az erre irányuló panasz figyelembe vehető még sem volna, mivel a S. E. T. 185. §. *c)* pontja szerint *a felülvizsgálati* ***kérelem alapját csak is valamely lényeges, az ügy eldöntésére befolyással biró eljárási szabály helytelen alkalmazása*** *képezheti* — az alperesnek az a panasza sem tekinthető alaposnak, mivel az e tekintetben egyedül irányadó ***tárgyalási jegyzőkönyvek*** *nem tanusítják azt*, ***hogy az alperes oly értelmü kérelmet,***

miként a felebbezési biróság által szükségesnek talált szakértői vélemény megadása végett az oraviczabányai bányakapitány megkerestessék, előterjesztett volna, és mivel a felebbezési biróság a S. E. T.-nek annak 94. §-ának végbekezdésében felhivott 83. §-a értelmében az általa személyesen meghallgatni szükségesnek talált *szakértő kihallgatását, az alperes által előlegezendő költségek előzetes lefizetésétől függővé tehette.* (1899 január 18. 1898. G. 97. sz. a.)

694.

Újitó alperes felülvizsgálati kérelmében azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság a per adataiból helytelenül vonta le azt a jogi következtetést, mely szerint felperest az alperes által korábban megvett és tényleg is birtokolt kereseti ingatlanok tulajdonjogának megszerzése körül rosszhiszeműség nem terheli. Felperes *jó- vagy rosszhiszemüségének vélelmezhetése tekintetében* azonban *a felebbezési biróság itéletének tényállása nem teljes és indokolása nem kimeritő.* Mert a felebbezési biróság annak megállapitásán felül, hogy felperes az alperesnek birtoklásáról tudomással birt, nem terjeszkedett ki ama tényeknek megállapitására is, vajjon a peres felek egy községbeli lakosok-e? van-e felperesnek a peres ingatlanok közelében más ingatlana is? megtekintette-e felperes a vétel alkalmával a helyszinén a peres ingatlanokat és a vétel után mennyi idő mulva inditott az alperes ellen birtokkeresetet? (1899 január 25. 1898. G. 99. sz. a.)

695.

A felebbezési biróság az összes perbeli adatoknak a S. E. T. 64. §-a alapján eszközölt mérlegelése folytán megállapitotta azt a tényt, hogy R. K. *tisztán a rokoni köteléknél fogva és minden megtéritési kötelezettség nélkül szállott meg többször a felperesnél;* — erre a tényállásra pedig, mely alaki jogszabály megsértése nélkül állapittatván meg, a S. E. T. 197. §-a szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt helyesen alkalmazta, midőn a felperest alaptalannak talált keresetével elutasitotta. (1899 január 25. 1898. G. 100. sz. a.)

696.

Az alperes felülvizsgálati okul azt hozza fel, hogy a felebbezési biróság az ő kártéritési kötelezettségét annak daczára állapitotta meg, hogy a felperes nem bizonyitotta, miként a nála elhullott

sertések az alperestől vettekkel azonosak voltak volna; továbbá, hogy nem bizonyitotta, miként a vész csirája a sertésekben már az átadáskor meg volt volna; végül, hogy a sertésvész nem oly baj, a melyért külön szavatosság kikötése hiányában az alperest a törvénynél fogva szavatosság terhelné. Ezek a panaszok nem birnak alappal; mert a felebbezési biróság eljárási szabály megsértése nélkül a perben nyújtott összes bizonyitékoknak a S. E. T. 64. §-a értelmében történt mérlegelése alapján megállapitotta itéletében azt a tényt, hogy a felperesnél elhullott 19 drb. sertés azok közül a sertések közül valók voltak, a melyeket a felperes az alperestől vásárolt és hogy a baj csirája a sertésekben már 1895. évi október 1-én meg volt. Mivel pedig oly esetben, *midőn a részben elhullott sertésekben a vész csirája az eladáskor már meg volt, az anyagi jogszabály szerint és a szavatosság általános elvénél fogva az eladó még külön kikötés nélkül is felelősséggel tartozik,* a felebbezési biróság erre a S. E. T. 197. §-a értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállásra helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt, midőn ez alperesnek kártéritési kötelezettségét megállapitotta. (1899 február 1. 1898. G. 102. sz. a.)

697.

A törvény által kizárt felebbviteli beadvány költségével az ügyfél nem terhelhető. (1868 : LIV. t.-cz. 252. §.) (1899 február 8. 1898. G. 109. sz. a.)

698.

A mennyiben a biróság valamely fél eskü alatti kihallgatásának szükségét nem találja, *a fél eskü alatti kihallgatását elrendelni akkor sem tartozik, ha a bizonyitandó tényre nézve egyéb bizonyiték egyáltalában nem létezik.* (1893 : XVIII. t.-cz. 96. §.) Abból a tényből, hogy az alperes malmának az orsz. iparfelügyelő által eszközölt megvizsgálásakor az őrlőgépek fogaskerekeinél rendetlenség nem észleltetett, önként következik, hogy *az alkalmazásban volt védőszekrényeknek a baleset bekövetkezhetésének megelőzésére alkalmasoknak kellett lenniök,* mert különben azokat az orsz. iparfelügyelő kifogásolta volna; e szerint e kérdésben a szakértő kihallgatását a biróság elrendelni nem tartozott. (1899 ápr. 12. 1898. G. 114. sz. a.)

699.

Az a körülmény, hogy *az irásbeli adásvevési szerződésben nem holdanként, hanem egységes összegben van az ingatlan vételára megállapítva,* nem zárja ki annak tanuvallomások alapján megállapitását, hogy a felek az egységes vételárösszeg kiszámitásánál az ingatlan holdszerinti terjedelmét vették alapul, mihezképest az eladó az át nem adott területnek holdak szerint megfelelő vételárt visszafizetni köteles. (1899 február 15. 1898. G. 117. sz. a.)

700.

A felebbezési biróság, *a szerződés 2. pontjának helyes magyarázata mellett,* azt állapitotta meg, hogy a szerződő felek akarata arra irányult, miként a vevő az eladót a 300 frt intézeti tartozás kifizetésének kötelezettsége alól felszabaditsa; *az a kérdés, hogy a szerződés létesítése alkalmával a szerződő feleknek akarata mire irányult, ténykérdést képez,* és az ebbeli ténybeli megállapitás, ha az a miatt, hogy bizonyitási szabály megsértésével állapittatott meg, megtámadva nincsen, a S. E. T. 197. §. első bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó. (1899 márczius 29. 1899. G. 8. sz. a.)

701.

Alperes felülvizsgálati kérelmében a felebbezési biróságnak itéletét egyedül abból az okból támadja meg, hogy az a biróság alperesnek a birói hatáskör ellen tett pergátló kifogását, mint elkésetten felhozottat, annak daczára elvetette, habár felperes a per tárgyát képező peres ingatlant csak a helyszinén jelölvén meg, alperesnek módjában sem állott arra vonatkozó kifogását korábban megtennie, miszerint az ügy a peres ingatlannak 300 frton felüli értékére való tekintettel sommás eljárás alá nem tartozik. Ez a panasz azonban a felebbezési biróság itéletének megtámadására jogszerű alapul azért nem szolgálhat, mert *alperes mivel sem tette valószinüvé, hogy ő a helyszini tárgyalás megtartása előtt a per tárgyának azonossága felől kétségben volt és a peres ingatlan értékének meg nem állapíthatása miatt kifogását korábban meg nem tehette volna;* sőt ellenkezőleg, alperes panaszának alaptalansága abból is nyilvánvaló, hogy mig egyrészről a helyszini szemle alkalmával a szakértők magának a belsőségnek értékét a kereset mellékletét képező hagyaték-tárgyalási jegyzőkönyvben kitüntetett leltári becsértékkel egye-

zően 150 frtban, tehát a 200 frt értékhatárt meg nem haladó összegben állapitották meg, addig másrészről a belsőségen ujonnan épitett házat felperes keresetében 400 frtra értékelvén, már ez az értékelés magában véve is elegendő alapul szolgálhatott volna arra, hogy alperes a kereset folytán az első biróság elé kitüzött tárgyaláson pergátló kifogását a S. E. T. 27. §-ának első bekezdéséhez képest érdemleges ellenkérelmének előterjesztése előtt megtehesse. Minthogy pedig *a peres ügy nem egyáltalában, hanem csak a per tárgyának értékére való tekintettel nem tartozik sommás eljárás alá*, és igy a jelen esetben a fennidézett törvényszakasz utolsó előtti bekezdése szerint hivatalból figyelembe veendő pergátló körülmény fenn nem forog; minthogy e szerint *alperesnek felszólalási joga a S. E. T. 34. §-a első bekezdéséhez képest már az első birósági eljárásban megszünt*, alperes tehát a felebbezési biróság itéletét a jelzett szabálytalanság okából a S. E. T. 199. illetve 155. §-ai értelmében felülvizsgálati kérelemmel sikeresen meg nem támadhatja: mindezeknél fogva őt azzal a kir. itélőtábla elutasitotta. (1899 márczius 29. 1899. G. 9. sz. a.)

702.

Az alperes a miatt emelt panaszt, hogy felebbezési költségeiben nem dr. B. I. ügyvéd, hanem H. M. marasztaltatott, a mennyiben H. M. a kereseti követelést dr. B. I. ügyvédre engedményezvén, az engedménynek a birósághoz történt bejelentése és bemutatása napjától felperesnek már nem H. M., hanem dr. B. I. ügyvéd tekintendő és ezért a H. M. által beadott felülvizsgálati kérelmet is hivatalból visszautasitani kéri. Az alperesnek panaszát azonban nem lehetett figyelembe venni; mert a felebbezési biróság itéletében kifejtette, hogy a bejelentett engedményt miért nem vette tudomásul, és habár a felebbezési biróságnak az a kijelentése, hogy az engedménynek az alperesre nézve semmi joghatálya nincsen, mert az az ő hozzájárulását nélkülözi, jogilag téves; a mennyiben *az engedménynek minden irányban való joghatályosságához az adós hozzájárulása nem szükséges*, a felebbezési biróságnak ezt a kijelentését, mivel annak sérelmes voltát sem az engedményező, sem az engedményes nem panaszolja, e helyütt is elfogadni kellett. E szerint pedig felperesnek a felebbezési eljárásban is H. M. lévén tekintendő, a felebbezési biróság nem sértett jogszabályt, midőn a felebbezés költségében nem dr. B. I., hanem H. M. felperest marasztalta

és az előadottak alapján az alperes részéről előterjesztett annak a kérelemnek, hogy a felperes felülvizsgálati kérelme hivatalból visszautasitassék, sem lehetett helyt adni. (1899 ápr. 5. 1899. G. 10. sz. a.)

703.

A felperes felülvizsgálati kérelmében a miatt emel panaszt, mert a felebbezési biróság azon az alapon, hogy itélt dolog forog fenn, őt az anyagi jogszabály megsértésével utasitotta el keresetével, a mennyiben a 4625/97. szám alatt igtatott keresettel folyamatba tett sommás perben hozott itélet a perbiróság által hatályon kivül helyeztetett. Téves ugyan a felebbezési biróságnak az a jogi megállapitása, miként itélt dolog forogna fenn, a mennyiben *az itélt dolog egy joghatályában fennálló itéletet feltételez* és annálfogva, hogy a buziási kir. járásbiróság az 1898. évi november hó 10-én 9685. sz. a. hozott és jogerőre emelkedett végzésével a 6213/97. sz. a. hozott itéletét hatályon kivül helyezte, itélt dologról szó nem lehet; a felperes felülvizsgálati kérelmének azonban még sem lehetett helyt adni, mert a felebbezési biróság az elsőbiróság itéletében foglalt ténymegállapitást egész terjedelmében magáévá tette; mivel pedig az elsőbiróság itéletében az a tény is megállapitást nyert, hogy a felperes az alperes által folyamatba tett perujitási kereset tárgyalása folyamán a biróság előtt kijelentette, hogy az alperesektől nem kivánja, miként az ingatlanoknak 300 frtot tett vételárát neki megfizessék és maga kérte, hogy a 6213/97. számú marasztaló itélet összes következményeivel együtt hatályon kivül helyeztessék, ez a ténymegállapitás pedig a S. E. T. 197. §-nak első bekezdése szerint a felülvizsgálati eljárásban is irányadó, a felebbezési biróság helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt, midőn a felperest keresetével elutasitotta, mivel *a felperesnek fenntebb felhivott nyilatkozata a vételár követelésére nézve feltétlen joglemondást tartalmaz és e szerint a felperes ugyanazt a követelést újabb keresettel érvényesíteni többé jogosítva nem lehet.* (1899 április 19. 1899. G. 16. sz. a.)

704.

A kisajátitási törvény 24. §-ában foglalt rendelkezés által nincs kizárva, hogy *a kisajátítást szenvedő a kisajátítás által okozott bármily néven nevezendő összes kárára (a föld értékén felül a függő termésben szenvedett kárra nézve is) nézve a vállalkozóval magán uton kiegyezhessék. Kötelező bizonyítási szabály a fél eskü alatti kihallga-*

tásának elrendelése iránt csak annyiban áll fenn, a mennyiben, ha egyik félnek kihallgattatása elrendeltetett s a másik fél saját kihallgattatása iránt az eskü letétele előtt kérelmet előterjesztett, ennek kihallgattatása szintén elrendelendő; ettől az esettől eltekintve, a biróság a fél eskü alatti kihallgattatásának szüksége felett akkor is belátása szerint határoz, ha más bizonyiték nem is forog fenn (S. E. T. 95., 96. §.); alperesek tehát az ő eskü alatti kihallgattatásuknak mellőzését annál kevésbbé hozhatják fel sérelmül, mivel a döntő ténykörülményre nézve a felebbezési biróságnak ezen a bizonyitási módon kivül is elegendő egyéb bizonyiték állott rendelkezésére (S. E. T. 95. §. első bek.). A felebbezési biróság a S. E. T. 87. §-a 2. pontjában foglalt rendelkezésnek megfelelően járt el a tekintetben, hogy K. S., mint alperesnek *megbizottját nem ügyfélként, hanem tanuként hallgatta ki.* (1899 május 17. 1899. G. 30. sz. a.)

705.

A hozomány a házasság tartama alatt is a nő tulajdona marad, melyre nézve a férj a házasság fennállásának tartamára a különleges (speczificus) hozományi haszonélvezeti jogot csak tényleges átadás által szerezvén meg, a mennyiben ily átadás nem történt, a hozományi természetű vagyon a házasság fennállásának daczára is a nőnek olyan szabad vagyona, melyre vonatkozó tulajdonjoga a férj hozományi haszonélvezeti joga által korlátozva nincsen. A felhozottak szerint *a férjnek át nem adott hozományra nézve a nőt harmadik személyekkel szemben a követelési jog kétségtelenül megilletvén,* a mennyiben a tényállás szerint az alperes a keresetbe vett visszatartott értékhez a kiskorú fia által feleségül vett felperesnek hozománya czimén jutott: erre a tényállásra helytelenül alkalmazta a felebbezési biróság az anyagi jogszabályt, midőn a felperest keresetével elutasitotta. Mert mig egyrészről a felperesnek a férje a hozományra nézve a közvetlenül neki való átadás meg nem történte miatt haszonélvezeti jogot nem szerzett és igy a hozomány a házasság tartama alatt is a felperes szabad rendelkezése alatt álló vagyona maradt: addig másrészről az a szintén megállapitott tény, hogy a házasság az alperes fia és a felperes között jelenleg is fennáll, az alperest a felperes hozományának visszatartására egymagában fel nem jogositja. (1899 május 12. 1899. G. 34. sz. a.)

706.

Alaposnak kellett elismerni azt a panaszt, a mely V. M. felperességére vonatkozik, mert a kir. itélőtábla G. 48/898. sz. a. hozott végzésével a keresetet V. M. illetően, *mivel a felperesi ügyvéd a keresetet ennek nevében meghatalmazás nélkül tette folyamatba, megszüntette;* e szerint V. M. többé perben állónak tekinthető nem lévén, a felebbezési biróság eljárási szabályt sértett, midőn V. M.-t továbbra is perben állónak tekintve, itéletében ő reá kiterjedőleg is rendelkezett. De alaposnak kellett elismerni az alperesnek azt a panaszát is, hogy a felebbezési biróság a kir. itélőtábla G. 48/98. sz. a. hozott végzésében kifejtett álláspontnak ez uttal sem tett ejeget; mert a kir. itélőtábla hivatkozott számú határozatával a felebbezési biróságnak D. 272/2. sz. a. hozott itéletét azért oldotta fel, mivel a felebbezési biróság a S. E. T. 64. §-ában foglalt annak a kötelező rendelkezésnek, hogy az itéletben azok az okok, a melyek a biró meggyőződését előidézték, úgyszintén azok az okok is, a melyek miatt a biróság valamely bizonyitást elégtelennek tartott vagy mellőzött, tüzetesen előadandók, eleget nem tett. *A felebbezési biróság azonban indokolási kötelezettségének ezuttal sem tett eleget;* ugyanis az alperes a felperesi tényállitások és bizonyitékok megdöntésére a felebbezési biróság előtt M. S. tanura hivatkozott, a ki az elsőbirósági eljárásban kihallgatva nem volt és kinek kihallgatását a felebbezési biróság elrendelte és foganatositotta, ezenfelül a felebbezési biróság magukat az ügyfeleket is személyesen hallgatta meg, *itéletében azonban egy szóval sem említi, hogy M. S. tanuvallomását, valamint maguknak a peres feleknek vallomását is meggyőződése megalkotásánál, mely okok miatt hagyta figyelmen kívül.* A felebbezési biróság ez által ismét megsértette a S. E. T. 64. §-ban kötelezőleg előirt indokolási kötelezettségét, miért is itéletét ujból fel kellett oldani és a felebbezési biróságot új tárgyalás tartására, azon a tényállásnak minden irányban való szabatos megállapitására és ennek utána új, de V. M. személyére ki nem terjedő itélet hozatalára utasitani. (1899 május 17. 1899. G. 37. sz. a.)

707.

A felperes az alperes nejét súlyos betegségben, sőt magát az alperest is gyógykezelte; mivel pedig *a férjnek, mint a család fejének a házassági viszonyból kifolyó kötelezettségét képezi, hogy beteg*

nejét gyógykezeltesse és ebből kifolyólag és tekintet nélkül arra, hogy nejének van-e külön vagyona vagy nincsen? — a gyógykezeltetéssel járó kiadásokat is fedezni tartozik, a felebbezési biróság helyesen alkalmazta az anyagi jogszabályt, midőn az alperest a felperes követelésének megfizetésére kötelezte. Szintugy alaptalan az alperesnek a per- és felebbezési költségben történt marasztalására vonatkozó panasza is; mert *a felperes követelése birói megállapítástól függött és az alperes a felperesi követelés túlnyomó részére nézve vált pervesztessé, a* S. E. T. 110. §-a szerint pedig a biróság az alperest a per összes költségeiben is elmarasztalhatja, ha az ellenfél több követelése aránytalanul csekély volt vagy onnan eredt, mert a követelés összege birói megállapitástól függött és az alperesnek felebbezése is csak csekély részben vezetett sikerre. (1899 május 18. 1899. G. 38. sz. a.)

708.

A felperes azt panaszolja, hogy a felebbezési biróság helytelenül alkalmazta a csődtörvény 37. §-át, mert a felperes az alperes által 1898. évi julius hó 11-én, tehát már a csődeljárás folyama alatt szerzett végrehajtási zálogjogát támadta meg, eme jog megtámadhatása pedig még nem évült el; további panasza pedig az, hogy az alperes által a végrehajtást rendelő birósághoz bemutatott engedmény hiteles alakban kiállitva nem lévén, eme hiány az okirat semmiségét, helyesen érvénytelenségét vonja maga után, vagyis panaszolja a felperes e tekintetben azt, hogy az engedményi okirat alapján a végrehajtás az alperes javára el nem volt rendelhető. Ezek a panaszok nem jöhettek figyelembe; mert a csődtörv. 37. §-ának az a rendelkezése, hogy a megtámadási jog a csődnyitás napjától számitott hat hó alatt elévül, nem hagy fenn kétséget arra nézve, hogy *a csődnyitás napját követő hat hó eltelte után a tömeggondnok megtámadási jogot többé nem érvényesíthet* és mert azon körülmény, miként az alperes által a végrehajtást rendelő birósághoz bemutatott engedmény hitelesitve nincsen, a tömeggondnokot csak arra jogositja fel, hogy a végrehajtásnak az engedményes javára történt feltétlen elrendelése által szenvedett sérelem miatt a végrehajtási törvényben előirt módon jogorvoslatot keressen. (1899 május 25. 1899. G. 45. sz. a.)

FÜGGELÉK.

GYŐRI KIR. ITÉLŐTÁBLA.

709.

Ha a biztositott a díjfizetés elmulasztásával a biztosítási szerződés megszüntét okozza, a biztosításnak hosszabb tartamára tekintettel adott engedményt (rabatt) visszatéríteni tartozik. (1875 : XXXVII. t.-cz. 468. §.)
A visszatérítendő rabatt összegének kiszámítása.
(1898 szeptember 13. 1898. G. II. 37. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Nem bir alappal alperesnek az anyagi jogszabályok helytelen alkalmazására alapitott panasza: mert a megállapitott tényállás szerint a biztositási szerződés megszüntét alperes okozta, ebből pedig következik, hogy felperesnek a K. T. K. 486. §-a értelmében kártérítéssel tartozik. A kárösszeg kiszámításánál azonban a kir. törvényszék téves alapból indult ki, mert abból a tényből, hogy felperes alperesnek a szerződés tiz évi tartamára tekintettel 20% rabattot adott, okszerű következtetés útján megállapitható, hogy felperes alperest akkor is részesitette volna bizonyos, — habár nem is oly magas, — rabattban, ha alperes a szerződést nem 10 évre, hanem csak 8 évre kötötte volna meg. Hogy a kir. törvényszéknek kárkiszámitása téves alapon nyugszik, szembeötlik főleg akkor, ha tekintetbe vétetik, hogy a követelt és megitélt kárösszeg oly magas, hogy alperes abban az esetben sem fizetett volna a megitéltnél magasabb összeget, ha a szerződés az egész 10 éven át hatályban marad és felperes a koczkázatot a 9. és 10. évben is viseli. Nyilvánvaló tehát, hogy felperest arra a két utolsó évre, a mikor a koczkázatot már nem viselte, ily nagy kárösszeg meg nem illetheti, hanem tekintettel arra, hogy a 10 évre kötött

szerződésben 20% rabatt engedtetett és a szerződés 8 éven át fenállott, a 8 évre hason arányban 16% rabattot kell számításba venni. és így felperes csak annyiban károsult, a mennyiben alperes 8 éven át 16% rabatt helyett 20% rabattot élvezett, vagyis felperes kára, helyesebben elmaradt haszna a 4% különbözetnek megfelelő 45 frt 21 krból áll. Alaptalan alperesnek az a panasza, hogy az 1887—1891 évekig alperes birtokelőde gróf B. J. élvezvén a rabattot, a rabattélvezésből származtatott kár megtérítésére alperes csak anyagi jogszabály megsértésével volt kötelezhető; mert az irányadó tényállás szerint alperes a birtokelőde által kötött *F)* alatti biztosítási ügyletet, mint utód, magára vállalta és így kétségtelen, hogy alperes ez által gróf B. J. helyébe lépvén, reá annak nemcsak összes jogai, hanem összes kötelességei is átszállottak. Alperesnek az az érvelése pedig, hogy felperesnek kára egyáltalán nem volt, azért nem alapos: mert a K. T. K. 272. §-a szerint az, a ki kártérítést igényelhet, a valóságos kár és az elmaradt nyereség megtérítését követelheti; a fentiek szerint pedig felperes nyeresége évenkint 4%-al magasabb lett volna, ha alperes birtokelőde a szerződést már eredetileg 8 évre kötötte volna meg. Az a körülmény, hogy felperes a rabatt visszafizetését a szerződésben feltételként ki nem kötötte, nem szolgálhat alperes javára: mert ennek külön kikötése akkor, a mikor felperesnek kártérítési jogát a törvény biztosítja, — szükséges nem volt.

710.

A fizető a tévedésből tartozatlanul teljesített fizetést akkor is visszakövetelheti, ha a fizetést fentartás nélkül teljesítette.

A nem jogerős itélet hatása alatt teljesített fizetés csak úgy tekinthető feltétlen jogelismerőnek, ha a fizető a peres eljárás folytatását abbanhagyta vagy ha a per folytatásának abbanhagyását kötelezte.

(1898 október 6. 1898. G. II. 52. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Jogszabály ugyan az, hogy valamely követelésnek önkényes kielégítése a kielégitett követelés valóságának és fenállásának elismerését képezi; de nincs oly jogszabály, mely a fizetésnek visszakövetelését ily esetre feltétlenül kizárná, mint azt alperes vitatja, sőt épen ellenkezőleg, jogszabály az, hogy a fizető a

tévedésből tartozatlanul teljesített fizetést visszakövetelheti: — még pedig akkor is, ha a fizetést fentartás nélkül teljesítette, annál inkább akkor, ha kifejezésre juttatta, hogy a kifizetett követelésnek jogosságáról meggyőződve nincs, — s hogy a hitelezőnek igényét továbbra is vitásnak tekinti s e vita eldöntésére joglépéseket tesz. Ugyanezek a jogszabályok nyernek alkalmazást a jelenlegihez hasonló oly esetekben, midőn a perben elmarasztalt fél a bár végre nem hajtható s még nem jogerős elsőbirósági itélet hatása alatt, s a biztositási végrehajtással való zaklatás elkerülése végett a pernyertes fél követelését kielégíti, s ha a felsőbb biróság itélete folytán később kiderül, hogy a pervesztes tartozatlanul fizetett. Ilyenkor a fizetés csak úgy tekinthető feltétlen jogelismerőnek, ha a fizető a peres eljárás folytatását abban hagyta, vagy ha a per folytatásának abbanhagyását kötelezte. Ezeket a jogszabályokat a fenforgó esetre alkalmazva, — alperesnek az anyagjogi szabályok helytelen alkalmazására alapitott panasza azért nem alapos: mert az irányadó tényállás szerint felperesek alperes követelését az elsőbirósági itélet jogerőre emelkedése előtt és két nappal az elsőbirósági itélet ellen általuk beadott felebbezés benyujtása után elégitették ki annélkül, hogy a felebbezés visszavonására magukat kötelezték — vagy ezt tényleg megtették volna; — és mert ebből a tényállásból helyesen vonta le a felebbezési biróság azt a következtetést, hogy felperesek ezzel a fizetéssel csak a biztositási végrehajtást kivánták elkerülni, de alperes követelésének jogos voltát el nem ismerték; s a fizetésnek tartozatlan fizetés czimén való visszakövetelése iránti jogukról le nem mondottak, sőt felebbezésük fentartásával ellenkező igényüknek kifejezést is adtak. Az 1881 : LX. t.-czikknek alperes által felhivott 41. §-a pedig itt nem alkalmazható, mert a jelenlegi esetben biróság közbenjöttével teljesitett fizetésről nincs is szó.

711.

Kóbor eb a gazdátlan és az a kutya, mely gyakran vagy rendszerint felügyelet nélkül csatangol. (1883: XX. t.-cz. 14. §.)

A vadászatra jogosított a vadászterületén talált gazdátlan ebet abban az esetben pusztíthatja el, ha azt a fenforgó körülmények figyelembe vétele mellett kóbor ebnek tarthatta. (1883: XX. t.-cz. 17. §.)

Ténykérdés az, hogy a félnek a lelőtt kutyát ismernie kellett. (1893 : XVIII. t.-cz. 197. §.)

(1898 november 3. 1898. G. II. 55. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Az 1883 : XX. t.-cz. 14. §-a szerint a vadászati területen talált házi macskákat és kóbor ebeket a vadászatra jogositott elpusztithatja. A törvény a «kóbor eb» fogalommeghatározását tüzetesen nem adja elő, — miért is az az értelem volna irányadó, a melylyel a kérdéses szavak az életben közönségesen birnak. E szerint pedig kóbor ebnek a gazdátlan és az a kutya tekintendő, a mely gyakran vagy rendszerint felügyelet nélkül csatangol. Tekintettel azonban arra, hogy a vadászatra jogositott a vadászterületén talált gazdátlan ebek mindegyikét nem ismerheti, a vétlen tévedés pedig a törvény czélzata szerint, mely hosszabb kutatás nélkül való rögtönös elpusztitást enged meg, és a magánjog általános szabályai értelmében a jóhiszemüleg tévedőt a kártéritési kötelezettségre vonatkoztatva, menti: a fenti anyagjogi szabály helyesen csak akként értelmezhető, hogy a vadászatra jogositott a vadászterületén talált gazdátlan ebet elpusztithatja abban az esetben, ha azt a fenforgó körülmények figyelembevétele mellett kóbor ebnek tarthatta. A miből ezután önkényt folyik, hogy a jelen per eldöntésénél nem egyedül az a körülmény a perdöntő, vajjon az alperes által agyonlött vizsla rendes felügyelet alatt tartott vadászkutya volt-e, a mely csak ebben az egy esetben s véletlenül szabadult el gazdájától, avagy oly kóbor eb volt, mely rendszerint felügyelet nélkül csatangol? hanem az is, hogy alperes e vizslát az összes rendelkezésre álló adatok és körülmények gondos megfigyelése mellett kóbor ebnek tekintette-e? Ezt a kérdést pedig a jelenlegi esetben az irányadó tényállás alapján a felebbezési biróság helyesen döntötte el: mert alperesnek a megállapitott tényállás szerint felperes vizsláját ismernie és tudnia kellett azt, hogy ez a vizsla, azt az egy esetet leszámitva, a mikor alperes a vizslát lelőtte, a határban gazdátlanul sohasem kóborolt, hanem mindenkor gazdájának gondos felügyelete alatt állott; és mert ekként alperes az általa lelőtt vizslát kóbor ebnek nem tekinthette, annak elpusztitására az 1883 : XX. t.-cz. őt fel nem jogositotta, következésképen tudatosan jogellenes cselekménye által okozott kárt felperesnek megtériteni tartozik. Alaptalan tehát alperesnek az az érvelése, hogy a vadászatra jogositott a vadászterületén talált idegen ebeket, az

1883 : XX. t.-cz. 17. §-ának esetét kivéve, minden körülmény között feltétlenül elpusztithatná. Megczáfolja ezt a felhivott törvény fentebb idézett 14. §-ának szóhangzata is, mely nem minden ebnek, hanem kifejezetten csak a kóbor ebeknek elpusztitását engedi meg. Nem lehet tehát szó arról, hogy a felebbezési biróság anyagjogi szabályt megsértett vagy tévesen alkalmazott volna. (1893 : XVIII. t.-cz. 185. §.) A mi pedig alperesnek azt a panaszát illeti, hogy a felebbezési biróság a tanuk vallomásából helytelenül vonta le azt a következtetést, hogy alperesnek felperes vizsláját ismernie kellett, e panasz alappal azért nem bir: mert a felebbezési biróság e ponton a bizonyitékokat szabadon mérlegelhette, az okokat pedig, a melyek a biróság meggyőződését előidézték, itéletében tüzetesen előadta, és mert a bizonyitékok szabad mérlegelésének eredménye, ha az megfelelően indokolva is van, tekintettel az 1893 : XVIII. t.-cz. 64. és 185. §-aira, felülvizsgálat tárgyát nem képezheti.

712.

Örököstárs örököstársa ellen tulajdoni pert csak akkor indíthat, ha az illető örököstárs a hagyatékba tartozónak vitatott tárgyat nem örökösödési, hanem más jogalapon vitatja magáénak.

Végrendelet érvényessége felett mellékesen, tulajdoni perben dönteni nem lehet.

A hagyaték biztosítására irányuló igény nem peres uton, hanem az 1868 : LIV. t.-cz. 588. §-a szerint a hagyatéki biróságnál perenkivüli uton intézendő el.

Nincs olyan jogszabály, a mely hatósági utasításra folyamatba tett per költségére kivételes rendelkezést tartalmazna. (1893 : XVIII. t.-cz. 108. 109. §§.)

(1898 november 3. 1898. G. II. 61. sz. a.)

A kir. itélőtábla: Felperesek a megállapitott tényállás szerint K. P. örökhagyó hagyatékának tárgyalásakor meggyőződtek arról, hogy a kereseti 280 frtot alperes, mint K. P. örökhagyónak özvegye és végrendeleti örököse vette birtokába és e czimen akarja azt meg is tartani, s e 280 frtot felperesek is, mint K. P. törvényes örökösei, ugyancsak örökösödés czimén igénylik maguk, illetőleg most még a hagyaték számára. Felperesek tehát tudták, hogy az

alperes által eladott hagyatéki ingókért befolyt 280 frt vételárra nézve köztük és alperes közt örökösödési igények összeütközése merült fel, a mely természetü igények eldöntésének útjául a perjog az örökösödési per útját jelöli ki. Felperesek ennek daczára nem örökösödési, hanem tulajdoni pert inditottak: s ez által lehetetlenné tették, hogy e perben a biróság alperes védekezésének alapját képező azt a kérdést: vajjon az örökhagyó végrendelete érvényes-e vagy nem, s vajjon alperes örökösödési joga alapján a per tárgyát képező 280 frtot megtartani jogosult vagy azt kiadni tartozik-e? eldönthesse. Mert jogszabály az, hogy örököstárs örököstársa ellen tulajdoni pert csak akkor indithat, ha az illető örököstárs a hagyatékba tartozónak vitatott tárgyat nem örökösödési, hanem más jogalapon vitatja magáénak. Mert továbbá perrendtartási jogszabály az, hogy végrendelet érvényessége felett csak úgy mellékesen, tulajdoni perben dönteni nem lehet. Mert az örökösödési per, tekintettel arra, hogy a hagyaték a 280 frtot is meghaladó értékü, az 1893: XVIII. t.-cz. 1. §. 3. pontja értelmében a sommás biróság hatáskörébe nem is vonható. Felpereseknek az anyagjogi szabályok helytelen alkalmazására alapitott panasza tehát sikeres azért nem lehet: mert a fent kifejtettek szerint a kir. itélő-tábla nem osztja ugyan a felebbezési biróságnak azt a nézetét, hogy felpereseknek a kérdéses hagyatéki vagyon kiadására irányuló keresete időelőtti volna, a mennyiben felperesek igénye örökösödési perben már most is akadály nélkül érvényesithető és jogossága esetén azt már ma is meg lehetne itélni: de azért felpereseket a kir. itélőtábla is keresetükkel elutasitandóknak itéli azon az alapon, hogy téves perútat választottak. Felpereseknek az az igénye pedig, hogy alperes a kereset tárgyát képező 280 frt készpénzt a hagyatéki eljárás befejezéseig letétbe helyezni köteles legyen: a hagyaték biztositására irányul, mint ilyen tehát nem peres úton, hanem az 1868: LIV. t.-cz. 588. §-a szerint a hagyatéki biróságnál perenkivüli úton intézendő el. De nem bir alappal felpereseknek a perköltségre vonatkozó panasza sem. Mert olyan jogszabály, mely a hatóság utasitása folytán folyamatba tett perben felmerült költségre nézve az általános szabályoktól eltérő kivételes rendelkezéseket tartalmazna, nem létezik; és azért felperesek gyámjának különben is jogában állott az árvaszéknek vonatkozó rendelkezését, a mennyiben az nézetével meg nem egyezett, jogorvoslattal megtámadni és a mennyiben ezt nem tette, a gyámhatóságnak megfelebbezhető határozatában kifejezett álláspontját

gyámoltjai nevében magáévá tette, a minek folytán ezek, képviselőjüknek nevükben tett intézkedéseiért harmadik személylyel szemben, a felelősséget viselni tartoznak.

713.

Kereskedelmi alkalmazott jogköre s annak korlátozása.

(1898 deczember 7. 1898. G. II. 74. sz. a.)

A kir. itélőtábla: A felebbezési biróság által megállapitott és meg nem támadott tényállás szerint H. J.-nak, ki 1892 előtt a «H. testvérek» czég alatt keletkezett közkereseti társaság tagja, azután pedig 1896. évi szeptember haváig annak alkalmazottja volt, működési köre a felperes czégnél úgy az 1892 évet megelőzőleg, mint azután is az üzletben levelezésekre, költségelőirányzatok elkészitésére, a szükséghez képest a pénztárnok helyettesitésére, az üzleten kivül pedig a munkálatokra való felügyeletre és üzletek kötésére terjed; s habár a czéget illető követelések beszedésére meghatalmazást kifejezetten nem nyert, mégis sokszor megtörtént, hogy a felperes részéről teljesitett munkálatokért járó összegeket az üzlet helyiségen kivül, átvette, a felperes czég pedig a fizetést elkönyvelte a nélkül, hogy akár a fizetés ezen módja ellen a fizetőnél óvást emelt, akár a fizetést a maga részéről külön nyugtázta volna. Meg van állapitva az is, hogy alperes hosszú időn át volt a felperessel üzleti összeköttetésben, s a felperes által részére teljesitett munkálatokból származott tartozását H. J. kezéhez máskor is fizette a nélkül, hogy ez ellen a felperesi czég észrevételt tett volna. A *C)* alatti értesitvényben a felperes czég azt tette közzé, hogy H. J. üzletrészes lenni megszünt, mégis a czégnél továbbra is alkalmazásban maradni fog; arról azonban, hogy működési köre miből fog állani? illetve, hogy ez az addigi gyakorlattól eltérőleg állapittatott meg, emlités téve nincs. Már pedig, ha a felperes czégnek az értesitvény kibocsátásával az volt a czélja, hogy elejét vegye annak, hogy H. J. kezéhez jövőben fizetések tétessenek, ennek az addigi gyakorlattal szemben világosan kifejezést kellett volna adni. Ily tényállás mellett meg kellett állapitani, hogy alperes a felperes czéggel kötött jogügyletből kifolyólag fizetéseket H. J. kezéhez jogszerüen tehetett, s az ily fizetést a felperes czég, mint részére telje-

sitettet, elfogadni tartozik; megállapitotta azt a felebbezési biróság is a már teljesitett munkákért járó összegekre nézve; de nem tartotta ugyanazt a jogszabályt alkalmazhatónak az előre történt fizetésre, az előlegre. A szerződésből folyólag előre és utólag teljesitett fizetésekre vonatkozólag tett ez a megkülömböztetés azonban a törvényben nem gyökerezik, s a mennyiben a felek e tekintetben kifejezetten külön megállapodásokat nem létesitettek, ily megkülönböztetést az egyik fél vélelmezett akaratára alapitani nem lehet. Ezek szerint a felebbezési biróság anyagi jogszabályt sértett, midőn a teljesitett munkálatokért tett fizetésekre szerinte is alkalmazandó jogszabályt nem tekintette az előlegül fizetett összegre alkalmazhatónak. A H. J. kezéhez fizetett 500 frttal felperes kereseti követelése kiegyenlitve levén, felperest keresetével elutasitani, s mint pervesztes felet az 1893 : XVIII. t.-cz. 109., 168. és 204. §§-ai rendelkezései értelmében a peri, felebbezési és a felülvizsgálati költségek viselésére kötelezni kellett.

714.

Az elfogadott rendelkezésre bocsátásban nyilvánult stornot az árú visszaküldésében tanusított késedelem mennyiben teszi hatálytalanná?

(1898 deczember 15. 1898. G. II. 76. sz. a.)

Tényállás: Az alperes a felperes által részére küldött borok ellen kifogást emelt és azokat 1897 november 2-án a felperes rendelkezésére bocsátotta. A felperes a rendelkezésre bocsátó levélre válaszolva D. a. levelében azt írta az alperesnek, hogy a szállitott borokat abban az állapotban, a milyenben a felperes elküldötte, küldje vissza, mert felperes borát senkire sem akarja reákényszeriteni. Az alperes a borok visszaküldésével késett. A felperes 1897 nov. 18-án kijelentette, hogy a borokat most már nem veszi vissza és a bor vételára iránt keresetet inditott. A D. a. levélben a felperes feltétlenül elfogadta a rendelkezésre bocsátást, más szóval kozzájárult az alperesnek az ügylet felbontását kifejező nyilatkozatához; a felek között a borra nézve létesült vételügylet stornirozva lett, megszűnt.

A kir. itélőtábla: A tényállásból kiindulva, alkalmazni kell azt a jogszabályt, hogy a felbontott vételügylet teljesitését egyik fél sem követelheti, következőleg felperes keresete, mely a vétel-ügylet fenállásából kiindulva, a vételár megfizetését igényeli, törvé-

nyes alappal nem bir. Felperes abból a körülményből, hogy a megállapitott tényállás szerint alperes az árú visszaküldésével késik, azt a következtetést vonja le, hogy ezzel a stornó megszünt, és hogy alperes a rendelkezésre bocsátást visszavonta. Jogszabály az: hogy a stornót az árú visszaküldésében tanusitott késedelem még magában véve nem teszi hatálytalanná, hanem csak akkor, ha a vevő az árú felett annak egészben vagy részben való elfogyasztásánál avagy elidegenitésével tényleg rendelkezett, avagy az árú kiadását világosan megtagadta; a mi, hogy megtörtént volna, sem állitva, sem tényállásként megállapitva nincs. Csak, ha a vevő az árú felett tényleg rendelkezett, vagy az eladót az átvételben meggátolja, tekintendő ez a vevő részéről oly ténynek, a mely a stornótól elállást kétségtelenül kifejezi, s melyet az eladó azután elfogadhat. Felperes tehát azon az alapon, hogy alperes az árút haladéktalanul vissza nem küldötte, a stornótól önhatalmúlag és egyoldalulag elállani nem volt jogositva; hanem joga csak arra terjedett ki, hogy alperestől az árú kiadását és esetleg a kiadásban való késedelemből felmerült kárának megtéritését követelhesse, a mire azonban a jelenlegi keresete nem irányul. Hogy egyébként alperes a bort, melynek visszaküldésére a megállapitott tényállás szerint beteg volta alapján halasztást kért és kapott, a halasztás letelte után sem küldte vissza felperesnek, annak oka felperes magatartása volt, ki 1897. évi november 18-iki levelében azt irta alperesnek, hogy a bort most már nem veszi vissza, a mi a fentiek szerint jogosulatlan állásfoglalás volt. Alperes ezzel szemben nem tartozott veszélyeztetni azt, hogy a bort a vasut felperes átvételben vonakodása folytán elárvereztesse, alperes tehát indokolatlan késedelemben nem is forog. Minthogy ezek ellenére az elsőfokú és a felebbviteli biróság mégis a vételi ügyletet fennállónak tekintve, alperest a vételár fizetésére kötelezte: — ezzel a fent kifejtett anyagjogi szabályokat sértette meg, s igy alperesnek az 1893 : XVIII. t.-cz. 185. §-a *a)* pontjára alapitott panasza is alapos.

715.

Az a jogszabály, mely szerint a jelzálogos követeléssel terhelt ingatlan vevője az ingatlan tehermentesítéséig a vételárnak az adósságra eső részét visszatarthatja, csak ellenkező kikötés hiányában vagyis akkor *alkalmazható,* mikor a felek között nem jött létre megegyezés arra nézve, hogy szemben az ingatlan terheltségével a vétel-

árt ki kell-e fizetni vagy a vevő azt visszatarthatja. (Kir. Curia 39. sz. polg. döntv.) (1898 november 28. 1898. G. I. 30. sz. a.)

716.

Olyan jogszabály, mely valamely ügyvédi munkáért *járó díj összegének* megállapitására nézve irányadó volna, nem létezik *és az ügyvédi munkadíjat az 1874 : XXXIV. t.-cz. VI. fejezete szerint illetékes biróság saját belátása szerint állapítja meg*; az ily megállapitás tehát felülvizsgálat tárgyát sem képezheti. (1893 : XVIII. törv.-czikk 197. §.) (1898 szeptember 6. 1898. G. II. 38. sz. a.)

717.

Abból a tényből, hogy *a nő a férje tulajdonát képező üzletben elfogyasztott áruk elárusításánál,* a mennyiben teendői engedték, *segédkezett,* a nő és a hitelező között jogviszony nem létesült és *olyan anyagi jogszabály, mely szerint a férj tartozásaiért a nő pusztán a házastársi viszonynál fogva avagy* az üzlettulajdonosnak az elárusitandó áruk bevásárlásából eredő tartozásaiért neje *azért, mert a férj az üzlet jövedelméből őt is eltartja, felelős volna, nem létezik.* (1898 szeptember 6. 1898. G. II. 45. sz. a.)

718.

Az alperesek a szerződésben a felperes és elhunyt neje részére nemcsak élelmiszereknek kiszolgáltatását, hanem lakás, konyha, pincze, padlás, istálló, pajta, kamra, szántó és kert egy bizonyos részének használatát is biztositották és igy *a jelen perrel érvényesített kikötmény a többi eme pont alatt felsorolt kötelezettségekkel együtt oly egységes és meg nem osztható kötelezettséget képez, mely a nő elhalálozása után* az egész jelzálogul lekötött ingatlanra kiterjedőleg egészben *a férjét, felperest illeti meg* és csak ennek a másik jogositott félnek elhalálozása után szünik meg. (1898 október 27. 1898. G. II. 60. sz. a.)

719.

A felebbezési biróság helytelenül alkalmazta az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. §-át, a mikor *a felebbezési tárgyaláson visszavont* és igy teljesen sikertelen *felebbezés költségében* nem a felebbező felperest, hanem annak ellenfelét marasztalta el. De téves a felebbezési biróságnak a tényállásból levont az a következtetése is, hogy a felebbe-

zés beadására alperesnek a felperes megtévesztésére irányuló viselkedése szolgáltatott volna okot, mert *alperesnek az a ténye, hogy a felebbezésről történt lemondását a felek közt létrejött megegyezés ellenére az 1893 : XVIII. t.-cz. 127. §-ának megfelelő beadványba foglalni vonakodott,* csak arra szolgálhatott felperesnek jogos indokul, hogy a felebbezésről történt kölcsönös lemondást hatálytalannak tekintse, de nem szolgálhatott okul arra, hogy felperes a reá nézve sérelmesnek nem talált elsőbirósági itélet ellen felebbezést nyujtson be, mivel az 1893 : XVIII. t.-cz. 147. §-a megadta neki a módot arra, hogy abban az esetben, ha alperes a korábbi szóbeli megállapodás ellenére az elsőbiróság itélete ellen felebbezéssel élne, ennek felebbezéséhez csatlakozhassék. A felebbezéssel okozott költség viselésére tehát, tekintettel arra, hogy a per érdeme a felebbezési biróság által a felebbezésnek visszavonása következtében elbirálva nem lett és így a felebbezés sikerre nem is vezethetett, a felebbező felperes volt kötelezendő. (1898 szeptember 6. 1898. G. II. 48. sz. a.)

720.

Jogszabály az, hogy *a bérleti szerződés* kikötés nélkül is nemcsak a bérfizetés elmulasztása okából, de *azért is felbontható, ha a bérlő a bérleményt nyilván czélellenesen vagy a bérbeadót károsító módon használja;* felbontható tehát *a bérlőnek vagy háztartása tagjainak botrányos magaviselete alapján is,* ha az olyan, hogy a bérbeadónak lényeges károsodását előidézi vagy előidézni alaposan feltehetőleg képes. (1898 november 10. 1898. G. II. 63. sz. a.)

721.

Az 1893 : XVIII. t.-cz. 168. §-ának abból az intézkedéséből, hogy a sikertelen felebbezés költségét a felebbező fél viseli, nem következik az, hogy abban az esetben, ha mindkét fél felebbezett és egyik fél felebbezése sem vezetett sikerre, a felebbezési költség minden esetben kölcsönösen meg volna szüntetendő. A mikor ugyanis az egyik fél az itéletnek csak a perköltségre vonatkozó részét támadja meg, a midőn felebbezése csak nyilvános előadás utján intézendő el, a mi aránylag csekély felebbezési költséggel jár, a másik fél pedig a per érdemét támadja meg, szóbeli tárgyalást kér, ujabb tárgyalásokat és bizonyitási eljárást kezdeményez, a mi tetemes felebbezési költséget okoz, a felebbezési költség kölcsönös megszüntetése nem azt ered-

ményezné, hogy a per érdemét felebbező fél viselje sikertelen felebbezésének összes költségét, hanem e költség egy részét a 168. és a 113. §-ával szemben ellenfelére hárítaná. Ez esetben tehát *a felebbezési költséget mindegyik fél abban az arányban tartozik viselni, a mily arányban arra felebbezése által okot szolgáltatott,* ez a helyes arány pedig nem a felebbezési költség kölcsönös megszüntetése által érhető el, hanem az által, ha a felperes felebbezési költségének fele részét is alperes viseli. (1898 november 10. 1898. G. II. 65. sz. a.)

722.

Az *átvállalás* épen úgy érvényes jogügylet, mint az *utalványozás; a különbség köztük az,* hogy az átvállalásnál átvállalható adósságnak kell léteznie és hogy itt az adós és az átvállaló egyeznek meg első sorban, hogy az elsőnek hitelezőjét az átvállaló fogja kielégiteni s ehez a megállapodáshoz járulhat egyidejüleg vagy utólag a hitelező a végből, hogy előbbi adósát a kötelezettségből kibocsássa s az átvállalót fogadja el egyedüli adósának; az utalványozásnál pedig az utalványozó adósnak és az utalványosnak előzetes megállapodása nem szükséges, elég, ha az utalványozó hitelezőjét az utalványoshoz egyszerűen utasitja s ha az utalványozott (a hitelező) ezt elfogadja, itt az utalványos (akár volt adósa az utalványozónak, akár nem), az utalványt maga részéről is elfogadva teszi az utalványt teljessé. Lényegben *mind a két nemü ügylet teljességéhez szükséges valamennyi érdekeltnek hozzájárulása.* (1898 november 24. 1898. G. II. 67. sz. a.)

723.

Az ingatlannak a haszonélvező által beszedett *gyümölcse* a földtől való elválasztás után *a haszonélvező tulajdonává válik.* (1898 deczember 1. 1898. G. II. 69. sz. a.)

724.

A végrehajtás a végrehajtást szenvedőnek csak tényleg létező vagyonára, tehát csak fennálló követelésre *vezethető hatályosan,* a kérdésben forgó követelés azonban a foglalás idejében már fenn nem állott, a fenn nem álló követelésnek sorozása illetve a követelésnek az elárverezett ingatlan vételárából való kielégitése nem igényelhető. (1898 deczember 1. 1898. G. II. 72. sz. a.)

725.

A felebbezésben vagy *a felebbezési eljárásban történt keresetleszállítás* a felülvizsgálati kérelem megengedhetőségére befolyással többé nem bir. (1898 deczember 7. 1898. G. II. 73. sz. a.)

726.

Tekintettel arra, hogy a tulajdoni igényperben az igénylő nem a végrehajtató végrehajtási jogát támadja meg, hanem csak az igényelt ingóknak zár alól felmentését czélozza: *az igényperek tárgyának értékét az igényelt ingók becsértéke állapítja meg.* (1898 szeptember 27. 1898. H. II. 4. sz. a.)

727.

A felebbezési biróság alperesnek az előtte 1898. évi május hó 6-ik napján kihirdetett elsőbirósági itélet ellen beadott felebbezését azért utasította vissza, mert az állítólag május hó 22-ik napján, tehát elkésetten adatott be. Tekintettel azonban arra, hogy a felebbezés első példányára balfelől első helyen felragasztott 50 kros *bélyegen a keletben 21-es szám felismerhető;* tekintettel továbbá arra, hogy *a bélyegek felső szélén tintával irott érkezési időben az érkezés napja felismerhetőleg 21-ről lett 22-re kiigazítva,* s arra nézve, hogy a felebbezés nem 21-én, hanem 22-én érkezett volna a birósághoz, az erre nezve kihallgatott hivatali alkalmazottak elfogadható felvilágositást adni nem tudtak: a felebbezési biróság végzését meg kellett változtatni; s a felebbezést, mint május hó 21-én, tehát a felebbezett itélet kihirdetésétől számitott 15 napon, s igy az 1893 : XVIII. t.-çz. 131. §-a szerint törvényes időben beadottat el kellett fogadni. (1898 szeptember 7. 1898. H. I. 1. sz. a.)

BETŰRENDES TÁRGYMUTATÓ.

(A számok a lapokat jelzik.)

A, Á.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

Ö.

R.

S.

T.

U.

Ü.

V.

Z.

A SZÖVEGBEN HIVATKOZOTT TÖRVÉNYEK ÉS EGYÉB JOGFORRASOK MUTATÓJA.

(A jobboldali számok a lapokat jelzik)

1881 : XLI. t.-cz.

1881 : LIX. t.-cz.

1881 : LX. t.-cz.

1883 : XX. t.-cz.

1883 : XXV. t.-cz.

1883 : XLIV. t.-cz.

1884 : XVII. t.-cz.

1894 : XII. t.-cz.

1894 : XXXI. t.-cz.

1895 : XXXV. t.-cz.

1895 : LXIII. t.-cz.

1896 : XXV. t.-cz.

1896 : XXVI. t.-cz.

1898 : V. t.-cz.

Ausztriai polgári törvénykönyv.

Ausztriai polgári perrendtartás.

Ausztriai bányatörvény (1854).

Legfelsőbb rendelet.

Ministertanácsi határozat.

Igazságügyministeri rendeletek.

Belügyministeri rendeletek.

Pénzügyministeri rendeletek.

Kereskedelemügyi ministeri rendeletek.

Közmunka és közlekedésügyi ministeri rendelet.

A kir. Curia döntvényei.

A kir. itélő táblák döntvényei és határozattárba felett polgári határozatai.

Székesfővárosi lakbérleti szabályok.

Székesfővárosi szabályrendelet.

Egyházi törvények.

A KÖZÖLT HATÁROZATOK LAJSTROMSZÁMAINAK MUTATÓJA.

(A jobboldali számok a lapokat jelzik.)

I. Budapesti kir. itélőtábla.

1898.

1899.

IV. Kassai kir. itélőtábla.

1898.

1899.

V. Kolozsvári kir. itélőtábla.

1898.

1899.

VI. Marosvásárhelyi kir. itélőtábla.

1898.

1899.

VII. Nagyváradi kir. itélőtábla.

1898.

1899.

VIII. Pécsi kir. itélőtábla.

1898.

1899.

IX. Pozsonyi kir. itélőtábla.

1898.

1899.

X. Szegedi kir. itélőtábla.

1895.

1896.

1897.

1898.

1899.

XI. Temesvári kir. itélőtábla

1898.

1899.

